

M.K.Ü.
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

ÇOCUKLARA REHBER DERGİSİ'NİN ÇOCUK EĞİTİMİNE KATKISI
AÇISINDAN İNCELENMESİ

122723

AHMET BALCI

TC. YÜKSEKÖĞRETİM MÜDÜRLÜĞÜ
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Danışman

Yrd.Doç.Dr.HAYRİYE TOPÇUOĞLU

122723

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HATAY

Ocak, 2002

TC. YÜKSEKÖĞRETİM MÜDÜRLÜĞÜ
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

M.K.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

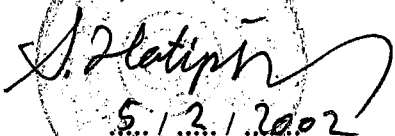
Başkan : Yrd. Doç. Dr. Hayriye TOPÇUOĞLU
(Danışmanı)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Hüseyin GÜFTA

Üye : Yrd. Doç. Dr. Hakan SAZYEK

Kod No : 27

Yukarıdaki imzaların adı geçen Öğretim Üyelerine ait olduğunu onaylım.

5.12.2002
Yrd.Doç.Dr.Süleyman HATİBOĞLU
Enstitü Müdürü V.

ÖNSÖZ

Türkçe'nin eğitiminde ve öğretiminde okuma alışkanlığının kazandırılması ve anadili eğitiminin gerçekleştirilebilmesi için çocuklara yönelik olarak hazırlanan eserler önem arz etmektedir. Bu türdeki eserleri bünyesinde barındıran çocuk edebiyatı ürünleri edebiyat ve eğitim işlevlerini bir arada yürüten bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Cumhuriyet öncesinde çocuk edebiyatı sahasında hem eserler hem süreli yayınlar üzerine çalışmaların azlığı, tez konumuzu tespit etmede etkili oldu. İlgi duyduğumuz çocuk edebiyatının edebiyatımızdaki gelişim sürecini başından itibaren öğrenmek istedik. Çocuklara Rehber dergisinin seçilmesi bu hedefe yöneliktir.

Dergi koleksiyonları Ankara Milli Kütüphane'de 1956 SB 219, İstanbul Atatürk Kitaplığı'nda O.224, Erzurum Seyfeddin Özege Kütüphanesi'nde 213 ve Hakkı Tarık Us Kütüphanesi'nde 78 numara ile kayıtlı bulunmaktadır. Bu koleksiyonlar içerisinde en zenginleri Ankara Milli Kütüphane ve İstanbul Atatürk Kitaplığı'ndadır. Biz de bu iki kütüphaneden yararlandık. Derginin üçüncü yılında dergi ile birlikte verilen renkli kapaklar, İstanbul'dan temin edilmiştir.

Tezin hazırlanması sırasında yazar kadrosu hakkında bilgi verilirken öğrencilerin isimleri, aynı dönemden isimler üzerinde çalışan veya çalışacak olan araştırmacılara yardımcı olmak amacıyla verilmiştir. Yazarların büyük bir bölümü tanınmış olmadığı için bilgi edinilebilenler kısaca tanıtılmıştır. Ancak tezin sınırları çerçevesinde ayrıntılı biyografik araştırma yapılmamıştır.

Tezimiz "Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kuralları"na bağlı olarak yazılmış; metni destekleyici ek bilgiler dışında dipnot kullanılmamıştır. Yazıların türlere göre dağılımında ayrıntıya girilmemiş, sürekliliği olan sütunlar düzeyinde gruplandırmalar yapılmış; ilgili cilt ve sayıların verilmesi yeterli görülmüştür. Çünkü tezin sonunda yazar ve tarih sırasına göre iki ayrı dizin verilmiştir.

Kaynaklarda Çocuklara Rehber dergisi hakkında çok az bilgiye rastlanılmaktadır. Basın tarihi ile ilgili eserler içerisinde M. Bülent Varlık'ın Türkiye Basın Yayın Tarihi Bibliyografyası, Saadettin Nüzhet Ergun'un Türk Gazeteciliği, Mim Kemal Öke'nin Türkiye'de Basın Çalışanları Üzerine Bir İnceleme, Münir Süleyman Çapanoğlu'nun Basın Tarihine Dair Bilgiler ve Hatıralar, Hasan Refik Ertuğ'un Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi, M. Nuri İnuğun'un Basın ve Yayın Tarihi, Enver Behnan

Şapolyo'nun Türk Gazeteciliği Tarihi, Hülya Baykal'ın Türk Basın Tarihi, Türkmen Parlak'ın Yeni Asır'ın Selânik Yılları, Vatan yayınlarınca hazırlanan Türk Basını, Fûruzan Hüsrev Tökin'in Basın Ansiklopedisi isimli kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır.

Dergi kadar derginin sahibi Ahmed Midhat hakkında bilinenler de oldukça sınırlıdır. Ahmed Midhat hakkında bilgi edinmek üzere baktığımız belli başlı edebiyat, eğitim ve basın tarihi kaynaklarında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır. Bunun yanı sıra Sicill-i Ahvâl Kataloğu, İrade Maarif Kataloğu, Cevdet Tasnifi-Maarif 4 gibi Osmanlı Arşivi tasniflerinde de bilgi bulunamamıştır.

Çalışmanın son bölümüne Çocuklara Rehber dergisinin kronolojik dizini verilmiştir. Yazar kadrosu esas alınarak düzenlenen ikinci dizinde, yazarların yazılarının toplu dökümü de sunulmuştur. Bu dizinde bilmece, soru ve cevaplar ile duyurular yer almamıştır.

Bazı yazarların isimleri kısaltmalarla da kullanıldığı için bu yazarların isimlerinin verilmeyen bölümleri köşeli parantez içinde gösterilmiştir. Metin içerisinde geçen yabancı kökenli bazı kelimelerin imlâsı tespit edilemediği için soru işaretiyle birlikte verilmiştir.

Bu tez Mustafa Kemal Üniversitesi Araştırma Fonu tarafından 01 N 0201 proje numarası ile desteklenmiştir.

Çalışmanın hazırlanma aşamasında bazı Osmanlıca kelimelerin okunmasında yardımlarını esirgemeyen Prof.Dr.Orhan OKAY ve Yrd.Doç.Dr.Hüseyin GÜFTA'ya; kaynaklara ulaşmamda yardımlarını gördüğüm Dr.Cüneyd OKAY, Arş.Gör.Bilginer ONAN ve Arş.Gör.Eyyup COŞKUN'a teşekkür ederim. Ayrıca çalışma süresince ilgisini ve dikkatini esirgemeyerek tezi değerlendiren ve ortaya çıkmasını sağlayan hocam Yrd.Doç.Dr.Hayriye TOPÇUOĞLU'na özellikle teşekkür ederim.

Ahmet BALCI

İÇİNDEKİLER

TÜRKÇE ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
KISALTMALAR.....	V
1. GİRİŞ.....	1
2. TEZİN ÖNEMİ VE AMACI.....	11
2.1. Yöntem.....	11
2.2. Kavramsal Çerçeve.....	12
2.3. Varsayımlar.....	12
2.4. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	12
2.5. Veri Toplama Tekniği.....	13
3. BULGULAR VE YORUMLAR.....	14
3.1. Çocuklara Rehber Dergisi'nin Yayınlanışı.....	16
3.1.1. Yayın İlkeleri.....	21
3.1.2. Okurlara Yönelik Faaliyetler.....	27
3.1.2.1. "Mündericât".....	28
3.1.2.2. Okur Yazılarının Cevaplandırılması ve Duyurular.....	29
3.1.2.3. Ödüllü Bilmece ve Sorular.....	33
3.1.2.4. Hediye Verme.....	36
3.1.2.5. Tanıtım Nitelikli Duyurular.....	37
3.1.3. Yazar Kadrosu.....	39
3.1.4. Yazıların Türlerine Göre Dağılımı.....	44
3.1.4.1. Manzûme.....	44
3.1.4.2. Roman ve Hikâye.....	65
3.1.4.3. Tiyatro.....	67
3.1.4.4. Mektup.....	69
3.1.4.5. Monolog ve Hitâbet.....	70
3.1.4.6. Gezi.....	72
3.1.4.7. Fıkra.....	73
3.1.4.8. Musâhabe, Makale vb. Türler.....	74
3.1.4.9. Özlü Sözler.....	83

3.1.5. Okur Yazıları	86
3.2. Çocuklara Rehber’de Ele Alınan Konular ve Çocuk Eğitimi	90
3.2.1. Bilgilendirme	90
3.2.1.1. Eğitim	90
3.2.1.6. Sağlık Bilgileri	99
3.2.1.3. Coğrafi Bilgiler	107
3.2.1.4. Hayvanlar	119
3.2.1.5. Bitkiler	122
3.2.1.6. Eşyalar ve Değişik Araçlar	125
3.2.1.7. Güncel Haberler	127
3.2.1.8. Günlük Hayat İçin Pratik Öneriler	133
3.2.1.9. Diğer Konular	134
3.2.2. Ahlâkî Değerler Kazandırma	137
3.2.2.1. Dinî ve Sosyal Değerler	137
3.2.2.2. Olumsuz Davranışların Eleştirisi	154
3.2.2.3. Eğitim ve Öğrenim Hayatı	165
3.2.3. Eğlendirme	184
3.2.3.1. Çocuk Oyunları	184
3.2.3.2. Bilmeceler	185
3.2.3.3. “Eğlenceli Sualler”	193
3.2.3.4. “Fenni Eğlenceler”	199
4. SONUÇ	201
5.DİZİN	208
5.1. Kronolojik Sıralamaya Göre Yazıların Dağılımı	208
5.2. Yazar İsmine Göre Yazıların Dağılımı	300
KAYNAKLAR	378

ÖZET
ÇOCUKLARA REHBER DERGİSİNİN ÇOCUK EĞİTİMİNE KATKISI
AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ahmet BALCI

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans

Danışman: Yrd.Doç.Dr.Hayriye TOPÇUOĞLU

Ocak, 2002, 380 sayfa

Türkiye’de çocuk dergilerinin yayınlanması 19. yüzyıl ile birlikte başlamıştır. Cumhuriyet öncesinde yayınlanmış en uzun ömürlü dergi Çocuklara Mahsus Gazete’dir. Onu 166 sayılık Çocuklara Rehber dergisi izler. Bu dergi Muallim Ahmed Midhat tarafından 1897-1900 yılları arasında Selânik’de yayınlanmıştır.

Dergi içerisinde şiir, tiyatro, roman, söylev, mektup, monolog, gezi, biyografi, makale türlerinde yazılar yayınlanmıştır. Bu yazılarda eğitcilik ve eğlendiricilik bir arada düşünülmüştür. En çok üzerinde durulan değerler: Devlete ve dine bağlılık, okul ve öğretmen sevgisi, aile sevgisi, çalışkanlık, yardımlaşma vb. Bilgi veren yazılarda coğrafya, hayvanlar, bitkiler, çeşitli eşyalar, sağlık, ekonomi ve güncel haberlerle ilgili konular ele alınmıştır. Dergide ayrıca ödüllü soru ve bilmeceler yayınlanmıştır. Yazılar, genellikle, ilköğretim çağındaki çocukların düzeyine uygundur. Bununla birlikte, ilkokul öncesi çocuklara yönelik şiirlere ve lise düzeyindeki çocuklara yönelik yazılar da yayınlanmıştır. Kullanılan dil sadedir. Bilgiler günlük hayattan verilen örneklerle somutlaştırılmıştır.

Bu tezde yukarıda verilen başlıklar, çocuk edebiyatına ve çocuğun eğitimine katkısı açısından inelenmiştir. Tez, dört ana bölümden oluşmuştur: Giriş bölümünde Türkiye’de çocuk dergiciliğinin tarihi ele alınmıştır. Birinci bölümde Çocuklara Rehber dergisinin yayınlanışı ve yazar kadrosu hakkında bilgi verilmiştir. Yazıların türlerine göre dökümü yapılmıştır. İkinci bölümde dergide hangi konuların ele alındığı üzerinde durulmuştur. Bu değerlendirmede özellikle, yazıların çocuk eğitimine katkısı tesbit edilmeye çalışılmıştır. Sonuç bölümünde, bilgilerin genel değerlendirilmesi yapılmıştır. Dizin bölümünde, yazıların toplu dökümü verilmiştir.

Anahtar Kelime: Çocuklara Rehber, eğitim, çocuk edebiyatı, çocuk dergileri, Türkçe eğitimi

ABSTRACT
**THE EVOLUTION OF THE MAGAZINE OF ÇOCUKLARA REHBER ON THE
BASIS OF ITS INPUT IN CHILDREN EDUCATION**

Ahmet BALCI

Department of Education of Turkish, Master Of Science

Supervisor: Yrd.Doç.Dr.Hayriye TOPÇUOĞLU

January 2002, 380 Pages

Publishing of children related magazines in Turkey started in 19. century. The magazine that had been published for the longest time before the republic is Çocuklara Mahsus Gazete. This magazine is followed by the 166 page, Çocuklara Rehber. This magazine is published by Muallim Ahmed Midhat in Selanik around the years 1897-1900.

The content of the magazine was consisted of poem, roman, theatre, monologue, letter, biographe, speech, excursion and article. The aims of these articles were both training and entertaining. In these articles the montly emphasized values were basically about faith in religion and the state, teacher and family love, hardworking mess, helping each other, etc. The articles that aimed to educate children choose subjects such as geography, the animals and plants world, health and economy.

In addition this magazine also published puzzles and questions that involved a prize. The articles were generally designed to be understood easily by a children who is at the primary school level. However, it is possible to see some articles for pre-school kids and also for high school students. The language used was quite simple. The information given in articles were montly supported by samples from usual life.

In this thesis, the above given titles are evaluated. In evaluation of these titles, two principles have been followed. These could be summirized as the input of the articles in education of children and children literature. The thesis is consisted of four basic chapter. In the introduction section we evaluated the history of magazines related to children in Turkey. In the first chapter, we gave info about Çocuklara Rehber and about its writers. We classified the articles accorling to their properties. In the second chapter we determined and evaluated the subjects of the articles. In this evaluation we especially tried to figure out the importance of these articles in childrens educations. In the Conclusion section, we made a general evaluation of the case.

- In the index section, we gave all the fall of written articles

Keywords: Çocuklara Rehber, education, children literature, children magazine, Education of Turkish.

KISALTMALAR

BOA : Başbakanlık Osmanlı Arşivi

Nr. : Numara

s. : Sayfa

Nr.I/ : 1. yıl

Nr.II/ : 2. yıl

Nr.III/ : 3. yıl

Nr.IV/ : 4. yıl

1.GİRİŞ

Türkçe'nin eğitimi ve öğretimi içerisinde çocuk edebiyatı kapsamındaki yayınlar önemli yer tutar. Çocuklar için hazırlanan süreli yayınlar, özellikle de dergiler her dönemde küçük yaş grubunun ilgisini çekmiştir. Bu dergiler, aynı zamanda çocukların okuma alışkanlığı kazanması ve bilgilenmesinde de önemli işlevler yüklenmektedir. Ferhan Oğuzkan (2000: 338) çocukların günlük haber alma ve kalıcı bilgi edinmelerinde süreli yayınların büyük bir önemi olduğuna işaret eder:

“Çocuklar için yayımlanan gazete ve dergiler, ders kitabı ile güncel olayların ve yeni ortaya çıkmış gerçeklerin arasında var olan kaçınılmaz boşluğu doldurmaya yarar. Yeterli ve dikkatli yayımcıların yönetimi altında hazırlanan, çekici bir biçimde basılan ve uygun bir fiyatla satılan bu gazete ve dergiler, gündelik haberleri ve olayları değerli bir okuma materyali haline getirilebilirler.”

Çocuk dergiciliği alanındaki ilk gelişmeler, Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'de görülür. İlk çocuk dergisi, 18. yüzyılın sonunda İngiltere'de yayınlanan Juvenile Magazine (1788)dir. Onu The Children's Magazine (1799) izler. Fakat her ikisi de uzun ömürlü olmaz. 1824'te çıkan The Child's Companion yayın hayatını 20 yy.'a kadar sürdürür. Bu dergilerin yanısıra The Children's Friend, Infont's Magazine. The Youth's Monthly Visitor, The Youth's of Knowledge da yayımlanır. 1855'te yayınlanan The Boy's Own Magazine'in 1963'te aylık tirajı 40.000'i aşar. Jules Verne'in birçok eserine yer veren, 50. kuruluş yılında düzenlenen törende başbakanın konuştuğu The Boy's Own Paper'ın ünü ise ülke sınırlarını aşar. (Oğuzkan, 1987: 14-36)

Batı medeniyetinin esas kabul edilmesiyle yüzünü Avrupa'ya çeviren Osmanlı Devleti, birçok yeniliği bu dönemde gerçekleştirir. Batılı anlamda gazete ve dergilerle tanışan Osmanlı toplumu, çocukların eğitilmesi ve yetiştirilmesinde önemli görevler üstlenen çocuk dergilerini de ilk defa bu dönemde görür. Zaman içerisinde birçok çocuk dergisi yayın hayatına atılır.

1923'ten önce yayınlanan çocuk dergileri üzerine yapılan çalışmalar çok fazla değildir. Daha çok ansiklopedi maddelerinde ve fazla ayrıntıya girilmeden verilen yüzeysel bilgilerle yetinilmiştir. Son yıllarda ise, gerek yayınlanan kitaplar, gerekse üniversitelerde yapılan tez çalışmaları çocuk dergiciliğine artan ilgiyi gösterir. Cüneyd

Okay'ın Eski Harfli Çocuk Dergileri, İsmet Kür'ün Türkiye'de Süreli Çocuk Yayınları¹ isimli kitapları bu alanda yayınlanmış çalışmalardır. İsmi geçen eserlerin dışında, Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi (Tarihsiz: 123-124), Meydan Larousse (1992: 497-498), Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Tarihsiz: 159-160), Grolier International Americana (1993: 294) gibi ansiklopedilerde çocuk dergileri hakkındaki bilgiler çok yüzeysel tutulmuştur. Bu ansiklopedilerde, ilk çocuk dergisi olan Mümeyyiz, Arap harfleriyle yayınlanmış en uzun ömürlü dergi olan Çocuklara Mahsus Gazete, Çocuk Bahçesi, Arkadaş, Talebe Defteri, Çocuk Yurdu, Çocuk Bahçesi, Çocuk Dostu, Çocuk Dünyası, Çocuk Duygusu, Tercümân-ı Hakikat, Çocuklara Kıraat, Vasita-i Terakki Çocuklara Arkadaş, Çocuklara Talim, Çocuklara Rehber gibi dergilerin bahsi geçmektedir. Ayrıca Tedrisât-ı İptidâiye Mecmuası gibi daha çok eğitim amaçlı dergilerin de çocuk dergisi sayıldığı görülmektedir.

Kısaca değerlendirmeye çalıştığımız eski harfli çocuk dergileri üzerine yapılan akademik çalışmaların sayısı oldukça azdır. Yüksek Öğretim Kurumu'nun tez kataloglarının taranması sonucunda bu dergiler üzerinde yüksek lisans ve doktora düzeyinde ayrıntılı bir çalışmanın yapılmadığı görülmüştür. Bu kataloglarda sadece Öztürk Emiroğlu tarafından 1992 yılında yapılan "Tanzimat'tan 1928'e Kadar Yayınlanan Çocuk Gazete ve Dergileri Üzerine Bir İnceleme" isimli yüksek lisans tez çalışması tespit edilmiştir. Burada eski harfli 20 çocuk dergisi üzerinde durulmuştur. Mümeyyiz, Sadakat (Etfal), Arkadaş, Bahçe, Çocuklara Arkadaş, Çocuklara Kıraat, Vâsita-i Terakki, Çocuklara talim, Çocuklara Mahsus Gazete, Çocuklara Rehber, Çocuk bahçesi, Mekteblilere Arkadaş, Çocuk Dünyası, Hür Çocuk, Bizim Mecmua, Musavver Çocuk Postası, Haftalık Resimli Gazetemiz, Sevimli Mecmua, Çocuk Dünyası ve Çocuk Yıldızı. Bu çalışmanın önsözünde uzun ömürlü olan ve çocuk psikolojisine uygun örnekler veren yayın organlarının incelemeye alındığı belirtilmiştir. Başlangıç bölümünde, çocuk edebiyatı terimi, Türk edebiyatında çocuklar için yazılan eserlerin

¹ İsmet Kür, 28 çocuk dergisini tanıtmıştır: Mümeyyiz, Sadâkat, Etfâl, Arkadaş, Çocuklara Arkadaş, Vasita-yı Terakki, Çocuklara Kıraat, Çocuklara Talim, Çocuklara Mahsus Gazete, Çocuklara Rehber, Çocuk Bahçesi, Musavver Küçük Osmanlı, Arkadaş, Çocuk Dünyası, Çocuk Yurdu, Mektebli, Çocuk Duygusu, Türk Yavrusu, Çocuk Bahçesi, Çocuk Dostu, Hür Çocuk, Bizim Mecmua, Musavver Çocuk Postası, Yeni Yol, Haftalık Resimli Gazetemiz, Sevimli Mecmua, Çocuk Dünyası, Çocuk Yıldızı. Eserlerin incelenmesinde, Yeni Yol dergisi hariç, diğerlerinin tamamının ilk sayıları çeviri yazıyla aktarılmıştır. İlk sayıların yanısıra, dergide önemli görülen diğer sayılardan da alıntılar yapılmıştır. İncelenen bu dergilerin, "Dergiye Genel Bakış" ve "Dil ve İmlâ" başlıkları altında özellikleri sıralanmıştır. Bu bölümlerde, dergilerin tespit edilen sayıları, hangi konuların işlendiği, Türkçe kelimelerin yazılışı, sade dil ve hece ölçüsü tartışmaları, kullanılan noktalama işaretleri, dergilerde görülen isiler, dergilerin boyutları gibi konular üzerinde durulmuştur. Eserin sonunda, incelenen dergilerin kronolojik listesi ve hangi kütüphanelerde bulunduğu verilmiştir.

kısa bir tarihçesi üzerinde durulmuş ve toplam otuz iki derginin ismi verilmiştir. Dergilerin uzun ömürlü olmayışlarının sebepleri üzerinde durularak, isimleri verilen otuz iki derginin çıkış tarihleri, sahibi, sorumlu müdürü ve sermuharri, basıldığı yer, bulunduğu kütüphaneler, mevcut sayıları, derecesi, çıkış durumu ve resimli olup olmamaları tablo halinde sunulmuştur. Daha sonra ise dergilerin genel özellikleriyle tanıtımına geçilmiştir. Eski harfli çocuk dergileri üzerinde yapılacak akademik çalışmaların çoğalmasıyla bu sahadaki veriler daha rahat değerlendirilebilecektir.

Sürelî yayınlarla ilgili çalışmalar içerisinde, en kapsamlı görünen eser, Cüneyd Okay'a aittir. (1999: 8) Çocuk dergilerinin önemini;

"Halbuki bu dergiler, eğitim tarihi ve çocuk edebiyatı için olduğu kadar sosyal tarih ve basın tarihi çalışmaları için ve hatta siyasî tarih çalışmaları için de çok önemli bir kaynak durumundadırlar."

cümlesiyle belirten Cüneyd Okay, kitabını hazırlarken, IRCICA, Milli Kütüphane, TBMM ve Atatürk Üniversitesi Seyfeddin Özege kütüphaneleri kataloglarını tarayarak çocuk dergilerinin isimlerini tespit etmiştir. Eserde, toplam 50 çocuk dergisinin ismi verilmektedir. Cüneyd Okay'ın yayınlanış tarihine göre yaptığı döküm aşağıya alınmıştır:

<u>Yıl</u>	<u>Dergi Adı</u>	<u>Kaç Sayı Yayımlandığı</u>	<u>Yayımlandığı Yıllar</u>
1869	Mümeyyiz	49	1869-1870
1873	Hazine-i Etfâl	1	1873
1875	Sadâkat	6	1875
1875	Etfâl	16	1875
1875	Ayine	41	1875-1876
1880	Tercümân-ı Hakikat	26	1880
1880	Aile	3	1880
1880	Bahçe	40	1880-1881
1881	Mecmua-i Nevresidegân	4	1881
1881	Çocuklara Arkadaş	12	1881
1881	Çocuklara Kıraat	18	1881-1882
1882	Vasita-i Terakki	4	1882
1886	Etfâl	23	1886
1887	Numûne-i Terakki	9	1887-1888

1887	<i>Debistan-ı Hired</i>	1	1887
1887	<i>Çocuklara Talim</i>	9	1887-1888
1896	<i>Çocuklara Mahsus Gazete</i>	626	1896-1908
1896	<i>Çocuklara Rehber</i>	166	1896-1901
1905	<i>Çocuk Bahçesi</i>	43	1905
1909	<i>Musavver Küçük Osmanlı</i>	3	1909
1910	<i>Mekteblilere Arkadaş</i>	14	1910
1913	<i>Çocuk Dünyası</i>	94	1913-1918
1913	<i>Ciddî Karagöz</i>	3	1913
1913	<i>Çocuk Yurdu</i>	7	1913
1913	<i>Mektebli</i>	19	1913
1913	<i>Talebe Defteri</i>	68	1913-1918
1913	<i>Çocuk Duygusu</i>	61	1913-1914
1913	<i>Türk Yavrusu</i>	2	1913
1913	<i>Çocuklar Alemi</i>	10	1913
1913	<i>Kırlangıç</i>	3	1913
1914	<i>Çocuk Bahçesi</i>	21	1914
1914	<i>Çocuk Dostu</i>	13	1914
1914	<i>Mini Mini</i>	7	1914
1918	<i>Küçükler Gazetesi</i>	8	1918
1918	<i>Hür Çocuk</i>	3	1918
1919	<i>Haftalık Çocuk Gazetesi</i>	8	1919
1919	<i>Lâne</i>	3	1919-1920
1920	<i>Hacıyatmaz</i>	1	1920
1922	<i>Bizim Mecmua</i>	74	1922-1927
1923	<i>Yeni Yol</i>	113	1923-1926
1923	<i>Musavver Çocuk Postası</i>	18	1923
1923	<i>Çıtı Pıtı</i>	4	1923
1924	<i>Haftalık Resimli Gazetemiz</i>	7	1924
1924	<i>Resimli Dünya</i>	21	1924-1925
1925	<i>Sevimli Mecmua</i>	13	1925
1925	<i>Mektebliler Alemi</i>	6	1925
1926	<i>Türk Çocuğu</i>	24	1926-1928

1926	<i>Çocuk Dünyası</i>	30	1926-1927
1927	<i>Çocuk Yıldızı</i>	10	1927

(Okay, 1999: 216-217)

Osmanlı Devleti'nde ilk çocuk dergisi, 15 Ekim 1869'da yayınlanan "Mümeyyiz"dir. Toplam 49 sayı yayınlanan dergi, Sıtkı tarafından yayınlanan Mümeyyiz gazetesinin çocuklar için haftalık eki hüviyetindedir. Selim Nüzhet'in (1931: 51) verdiği bilgiye göre çocukların ilgisini çekmek için her sayıda ayrı bir renk kullanılmış ve yedinci sayıda, mahalle mektebi öğrencilerinin daha rahat okuyabilmesi için dergi, "*biri hurûfat, biri de taş basması ve harekeli*" olarak iki ayrı şekilde yayınlanmıştır. Fakat bu uygulamadan pahalı olduğu için vazgeçilmiştir. Sadakat ve Tercümân-ı Hakikat gibi gazeteler de çocuklar için aynı ismi taşıyan ekler çıkarmışlardır. Numûne-i Terakki, aynı ismi taşıyan okulun; Debistan-ı Hired Mekteb-i İraniyan'ın yayın organları olarak yayınlanmıştır. Dönemin şartlarından diğer gazete ve dergiler gibi çocuk dergileri de etkilenmişlerdir. Çoğunun çok uzun ömürlü olmadığı bu dergilerin içinde, Çocuk Bahçesi gibi yayını belli bir süre yönetim tarafından durdurulan dergiler de vardır. (Okay, 1999: 23)

Cumhuriyet'ten önce ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında yayınlanan eski harfli çocuk dergilerinin içinde en uzun ömürlüsü 627 sayı yayınlanan "Çocuklara Mahsus Gazete"dir. İlk sayısı, 21 Mayıs 1896 tarihinde basılan dergi, 1896-1908 yılları arasında toplam 12 yıl yayınlanmıştır. Diğerleri o kadar uzun soluklu olmamıştır. Bazı dergiler çocuklar arasında da belli bir düzeyi gözetmiştir. Sözgelimi Çocuk Dostu gibi çok küçük yaşlardaki çocukları; Çocuklara Kıraat gibi ibtidaiye öğrencilerini; Tercüman-ı Hakikat, Etfal, Mektebli gibi rüştiye ve Talebe Defteri gibi idadi düzeyinde öğrencileri kendilerine okuyucu kitlesi olarak belirleyen dergilere rastlanmaktadır. (Okay, 1999: 49-120)

Tanzimat dönemi gazete ve dergilerinin isimlendirilmesinde görülen sorun, çocuk dergilerinde de yaşanmıştır. Yayının mecmua, risâle, ceride veya gazete olarak isimlendirilmesi hususunda, gazete yöneticileri şahsî tercihlerini kullanmışlardır. Çocuk dergilerinde mecmua (Mecmua-i Nevresidegân, Mekteblilere Arkadaş, Mektebli, Lâne, Bizim Mecmua, Yeni Yol, Çıttı Pıtı, Sevimli Mecmua, Mektebliler Alemi, Çocuk

Dünyası, Çocuk Yıldızı), **gazete** (Mümeyyiz, Sadakat, (Etfal)², Etfal, Çocuklara Mahsus Gazete, Mini Mini, Küçükler Gazetesi, Hür Çocuk, Haftalık Çocuk Gazetesi, Hacıyatmaz, Musavver Çocuk Postası, Haftalık Resimli Gazetemiz, Resimli Dünya), **risâle** (Çocuklara Rehber, Ciddi Karagöz, Çocuk Duygusu, Türk Yavrusu, Çocuk Bahçesi), **cerîde** (Çocuklara Talim) gibi farklı tanımlamaların kullanıldığı görülmektedir. (Okay, 1999: 33-212)

Hemen her derginin künyesinde yer alan abone şartları ilginç ifadeleri de bünyesinde taşımaktadır: Sadakat (Etfal), Arkadaş, Bahçe, Çocuklara Kıraat, Etfal, Debistan-ı Hired, Çocuklara Mahsus Gazete, Çocuklara Rehber, Çocuk Bahçesi gibi dergiler derginin yayınlandığı şehrin dışındaki yerler için ayrıca posta ücreti talep etmektedirler. Çocuklara Talim dergisinde de taşraya gönderilecek dergilerin “altı aylık zamlı” olacağını belirtilir. Yabancı ülkeler içinse, yabancı paralarla abone yapılacaktır. Debistan-ı Hired dergisi İran için yıllık 10 kiran; Çocuklara Mahsus Gazete ecnebî memleketler için 6 frank; Çocuk Dünyası Rusya için 2 ruble, diğer yabancı ülkeler için 5 frank; Çocuk Bahçesi ecnebî memleketler için 6 frank ücret talep eder. Mümeyyiz, Etfal, Lâne, Sevimli Mecmua, Mektebliler Alemi bir yıllık, altı aylık ve üç aylık dönemler için abone kaydı yapmayı uygun görür. Sadakat (Etfal), Debistan-ı Hired, Çocuklara Talim, Çocuklara Rehber, Çocuk Bahçesi, Mekteblilere Arkadaş, Çocuk Duygusu, Küçükler Gazetesi, Haftalık Çocuk Gazetesi, Yeni Yol, Haftalık Resimli Gazetemiz, Resimli Dünya, Çocuk Yıldızı ise yıllık ve altı aylık abone kaydı yapar. Sadece yıllık abone kaydı alan dergiler ise şunlardır: Arkadaş, Bahçe, Çocuklara Kıraat, Çocuklara Mahsus Gazete, Çocuk Dünyası, Çocuk Bahçesi, Çocuk Dostu, Mini Mini, Hacıyatmaz, Musavver Çocuk Postası, Çıtı Pıtı, Türk Çocuğu. Ayine dergisi abone olmak isteyenlerin Zaman gazetesine başvurmalarını ister. Hacıyatmaz dergisi, İstanbul’da yayınlanmasına rağmen, İstanbul için abone kaydı almaz ve sadece taşra için abone kabul eder. Haftalık Resimli Gazetemiz, “âlâ orta ve alelade kâğıda göre” farklı ücretlerle abone kaydı yapacağını belirtir. Yine bu dergide, çocuklar için ayrıca üç aylık bir abonelikten de söz edilmektedir. Mektebliler Alemi dergisinde ise bir aylık abonelik sözkonusudur. (Okay: 1999)

Günümüz yayın dünyasında oldukça yaygın olan ve satışları arttırmak için başvuru hediye verme yöntemini çocuk dergileri de kullanmıştır. Her dergi, sorulan

² Sadakat gazetesinin çocuk ekinin ismi altı sayı yaylandıktan sonra “Etfal” olarak değiştirilmiştir. Sadakat gazetesinin sahibi siyasî bir gazete ismini çocuklar için yayınlanan bir dergiye uygun bulmadığı için böyle bir değişiklik yapmıştır. (Selim Nüzhet, 1931: 70)

bilmecelere birbirinden oldukça farklı hediyeler vermektedir. Çocuklara Kıraat, diğer birçok dergi gibi okuyucularına kitap hediye ederken; Numune-i Terakki, sorduğu sorulara doğru cevap verenlere üç aylık, altı aylık ve bir yıllık bedava abonelikler vereceğini; Çocuklara Mahsus Gazete varaka-i takdiriyye, masa saati, çeyrek altın lira; Ciddi Karagöz mürekkepli kalem, güzel kokulu sabun, kartpostal; Çocuk Bahçesi, gümüş saat; Mini Mini, telefon aleti, yağlı boya tablo, Farukî kolonyası; Lâne, abone bedelinin beş misli para; Yeni Yol beşer lira; Çıtı Pıtı, yazı takımı, cep atlası, cüzdan, resim defteri; Haftalık Resimli Gazetemiz bir motosiklet; Resimli Dünya bisiklet; Mektebliler Alemi 10.000 kuruşluk para gibi hediyeleri ödül olarak vereceklerini duyururlar. (Okay, 1999: 19-20)

Eski harfli çocuk dergilerinin tirajları hakkında çok ayrıntılı bilgiler henüz elde edilmemiştir. Sadakat dergisinin ilk sayısının üç baskı yaptığını belirten Selim Nüzhet (1931: 69) her bir sayının 1000 adet basıldığını söylemektedir. Meşrutiyet yıllarındaki Çocuk Duygusu dergisi rakibi Çocuk Dünyası'nın tirajının 2000'e kadar düştüğünü söyleyerek eleştirmektedir. Bu ve benzer ifadeler, çocuk dergilerinin abartılı satış rakamlarına ulaşamamasalar da belirli bir okuyucu kitlesine ulaştığını göstermektedir.

Dergilerin büyük bir kısmı haftalık olarak yayınlamıştır. Mümeyyiz, Etfal, Ayine, Arkadaş, Tercüman-ı Hakikat, Bahçe, Etfal, Çocuklara Mahsus Gazete, Çocuklara Rehber, Çocuk Bahçesi, Çocuk Dünyası, Ciddi Karagöz, Mektebli, Çocuk Duygusu, Türk Yavrusu, Çocuk Bahçesi, Çocuk Dostu, Mini Mini, Küçükler Gazetesi, Hür Çocuk, Haftalık Çocuk Gazetesi, Bizim Mecmua, Musavver Çocuk Postası, Çıtı Pıtı, Haftalık Resimli Gazetemiz, Resimli Dünya, Mektebliler Alemi, Çocuk Dünyası ve Çocuk Yıldızı haftalık çıkmıştır. Çocuklara Arkadaş, Çocuklara Kıraat, Vasıta-i Terakki, Debistan-ı Hired, Çocuklara Talim, Mekteblilere Arkadaş, Talebe Defteri, Lâne, Hacıyatmaz, Yeni Yol, Sevimli Mecmua'dır. Numûne-i Terakki dergisi ise önce haftalık ardından on beş günde bir yayınlanır. Türk Çocuğu aylık yayınlanmıştır. (Eski Harfli Türkçe Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu, 1987)

Bu dergilerin yayın yerleri çoğunlukla İstanbul'dur. Hazine-i Etfal, Sadakat (Etfal), Aile, Bahçe, Arkadaş, Çocuklara Kıraat, Etfal, Numune-i Terakki, Debistan-ı Hired, Çocuklara Talim, Çocuklara Mahsus Gazete, Musavver Küçük Osmanlı, Mekteplilere Arkadaş, Çocuk Dünyası, Çocuk Yurdu, Mektebli, Talebe Defteri, Çocuk Duygusu, Türk Yavrusu, Çocuklar Alemi, Çocuk Bahçesi, Çocuk Dostu, Mini Mini, Küçükler Gazetesi, Hür Çocuk, Lâne, Haftalık Resimli Gazetemiz, Resimli Dünya,

Sevimli Mecmua gibi dergiler İstanbul'da yayınlanmıştır. İstanbul'un yanısıra Selânik'te Ayine, Çocuklara Rehber, Çocuk Bahçesi; Bursa'da Ciddî Karagöz, Haftalık Çocuk Gazetesi, Çocuk Dünyası; İzmir'de Mektebliler Alemi ve Çocuk Yıldızı; Ankara'da Türk Çocuğu gibi dergiler yayınlanır. Yeni Yol dergisi ise, sırasıyla Bolu, Akhisar ve İstanbul'da basılır. İleriki yıllarda, Lâne, Musavver Çocuk Postası, Resimli Dünya, Çocuk Dünyası gibi bazı çocuk dergilerinin irtibat kurulabilmesi için telefon numarası verdikleri de görülebilmektedir. (Okay, 1999: 23)

Çocuk dergiciliği ile uğraşan isimler: Sıtkı, Ali Refik, Şerafeddin, Tahsin, Mehmed Şemseddin, H. Tayfur, S. Asaf, Y. Vasfi, Mehmed Ziya, Serafim, Doktor Memduh, Mehmed Nadir, Giridi H. Tahsin, İbnülhakki Mehmed Tahir, Ahmed Midhat, A[yın]. Medhi, A. Şerif, Osman Fahri, Tevfik Nureddin, A[yın]. Nuri İsmet, Mehmed Nevzat, Hüseyin Hamid, Ahmed halid, Leon Lütüfi, Gündüz Alp, Mustafa Figani, Mehmed Zihni, Mehmed Fazıl, Aziz, Ahmed Hilmi, Ercüment Ekrem [Talu], Hulûsi, Nedim, Süleyman Tevfik, İbnül Hilmi Vasfi, Tahsin Demiray, Orhan Seyfi [Orhon], M. Zekeriya, Muallim İlyas Bahri, Kırklareli mebusu Dr. Fuat, Muallim Ahmet Halit, Hocaoğlu Sâlim, Nâbizâde Hamdi. Bu isimler arasından Mehmed Şemseddin Arkadaş, Çocuklara Arkadaş, Çocuklara Talim adlı üç dergiyi yayınlamıştır.

Eski harfli çocuk dergileri, çocuk edebiyatımızın ilk örneklerinin de kendisine yer bulduğu yayın kuruluşları olmuştur. (Okay, 2000: 85) Bu dergilerde dönemin basın ve edebiyat dünyasının önemli isimleri çocuklar için eserler ortaya koymuşlardır. Başlıca isimler: Tevfik Fikret, Ziya Gökalp, Rıza Tevfik [Bölükbaşı], Raif Necdet [Kestelli], Hüseyin Cahit [Yalçın], İsmayıl Hakkı [Baltacıoğlu], Hüseyin Ragıp [Baydur], Niğâr binti Osman, Ali Ulvi [Elöve], Mehmed Emin [Yurdakul], Sabiha [Sertel], Nafi Atuf [Kansu], Yusuf Akçura, Ahmed Cevad [Emre], Enis Behiç [Koryürek], Osman Fahri, Ali Nusret, Baha Tevfik, Edhem Nejat, Aka Gündüz, Avanzade Mehmed Süleyman, Celal Sahir [Erozan], İskender Fahreddin [Sertelli], Faik Ali [Ozansoy], Selim Sırrı [Tarcan], M. Ekrem, Edhem Hâşim, Yaşar Nezihe [Bükülmez], Mehmed Memduh, Mekki Cihad, Ragıp Refik, M[im]. Siret, Hüseyin Rahmi [Gürpınar], İbrahim Alaaddin [Gövsâ], M. Aziz, Nüzhet Sâbit, Muallim Nedim Tuğrul, Necdet Rüşrü [Efe], Hüseyin Hüsnü, Aziz Naci, Fahreddin Hemmam, H. Burhan, Sabiha Zekeriya, Zeki Cemal, Belkıs Halim, Münir Hayri [Egeli], Halide Nusret [Zorlutuna], Yaşar Nabi [Nayır], İrfan Emir [Kösemihaloğlu], Abdullah Ziya [Kozanoğlu], Mehmed Faruk [Gürtunca], Yusuf Ziya [Ortaç]. (Okay: 1999: 23-24)

Eski harfli çocuk dergilerinde terbiye, ahlâk, eğitim gibi konular işlenmiştir. Ağırıklı olarak eğitici bir özellik taşıyan bu dergilerde, eğitici ve ahlâki yazılara, okullardan haberlere, okuyucu mektuplarına, bilmecelere, hikâyelere, eşya ve hayvan tanıtımlarına, Osmanlı ve Avrupa basını hakkında bilgilere, yeni gelişmelere, keşiflere, sorulara; tarih, geometri, astronomi, hesap, coğrafya ve özlü sözlere; İstanbul ve semtlerine, tarihi yapılara, Avrupa medeniyetine ait bilgilere rastlanır. Ülke ve dünyadan haberler, fıkralar, çocuk sağlığı, tefrika romanlar, çocuk şiirleri, manzûmeler, masallar, çocuklar için yazılmış tiyatro eserleri, Balkan Savaşlarının etkisiyle öç ve intikam konuları, Türklük, vatan, arı Türkçe, çocuk hakları, çocuk eğitimi ve bakımı, spor ve izcilik bu dergilerde kendilerine yer bulan diğer konu başlıkları olarak verilebilir. Edebiyat ve eğlence ile ilgili yazılar, eğlendirerek eğitime amacını gütmektedir.

Dönemin toplumunun değişen değer yargıları ve gündemi de bu dergilerde karşımıza çıkmaktadır. Çocuklara Kıraat dergisi üçüncü sayısında, okuyuculardan gelen istek üzerine, insan ve hayvan resimlerine artık yer vermeyeceğini duyurur. Fakat bir süre sonra bu kararından vaz geçer. Bunun aksine Çocuklara Arkadaş, Etfal, Çocuklara Mahsus Gazete, Çocuk Duygusu, Türk Yavrusu, Çocuk Bahçesi, Küçükler Gazetesi, Hür Çocuk, Bizim Mecmua, Yeni Yol gibi dergiler ise künyelerinde derginin resimli olduğunu belirten ifadelere yer vermişlerdir. Çocuk Duygusu dergisi, döneminin popüler konusu "Müslüman Boykotajı" ile ilgili olarak Çocuk Dünyası dergisi ile mücadele halindedir. Mini Mini dergisi sayfalarında bir ilki gerçekleştirir ve çocuklar arasında bir güzellik yarışması düzenler. Küçükler Gazetesi kaybedilen I. Dünya Savaşı'nın sonuçlarına ve halkı "istikraz"a teşvik eden yazıları sayfalarına taşır. (Okay, 1999; Kür, 1991)

Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte, çocuk dergileri öncelikle bankaların sağladığı maddî kaynaklarla yayın hayatına atılmıştır. Yazar kadrosu, resimler, baskı kalitesi ve özgün eserlerle çocuk dergilerinin nitelikleri artmaya başlamıştır. Yapı Kredi Bankası'nın desteğiyle yayın hayatına atılan Doğan Kardeş dergisi, uzun bir süre bu sahanın en önemli dergisi olma niteliğini sürdürmüştür. (Şirin, 1994: 244)

Cumhuriyet yıllarında bankaların yanısıra gazetelerin de desteğiyle yayınlarını sürdüren çocuk dergileri de bulunmaktadır: Milliyet Çocuk, Tercüman Çocuk, Türkiye Çocuk, Milliyet Kardeş, Can Kardeş, Gül Çocuk, Kandil Çocuk, Başak Çocuk, Kumbara, Pembe Dinazor, Diyanet Çocuk, Şeker Çocuk, Bando Çocuk, Selam, Kırmızı

Fare, Çocuk Sesi, Çocuk Haftası, Mavi Kırlangıç. (Şirin, 1994; Cıvavoğlu, 1988; Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, s.159-160)

Türkiye’de Tanzimat’tan bu yana tarihsel sürecini kısaca vermeye çalıştığımız çocuk dergileri, günümüzün değişen eğitim anlayışlarına göre yayın politikalarını geliştirmektedirler. Çocukları eğlendirmenin yanında, bilgilendirme ve eğitim özelliklerini koruyan çocuk dergileri, bu nitelikleriyle, çocuklarda olumlu değerler oluşması okuma alışkanlığının kazandırılması ve edebiyat ürünleriyle çocuğun tanışmasını sağlamanın yönleriyle de önem arz etmektedir.

2. TEZİN ÖNEMİ VE AMACI

YÖK, Dünya Bankası ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ortaklaşa yürütülen Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılandırılması ile birlikte Türkçe'nin eğitimine verilen önem artmıştır. Türkçe eğitimi ve öğretiminin anabilim dalı olması sebebiyle bu alan ile ilgili olan çocuk edebiyatı sahasında akademik çalışmaların da artması beklenir. Okuma alışkanlığının kazandırılması, anadili eğitiminin etkin olarak gerçekleştirilmesi, ulusal ve evrensel değerlerin kazandırılması çocuk edebiyatı alanında verilen eserlerle daha kolay gerçekleştirilecektir. Bu yönüyle, bu alanda yazılan eserler edebiyat kadar çocuk eğitimini de yakından ilgilendirmektedir.

Çocuklar için hazırlanan kitapların yanında, yine onlar için hazırlanan süreli yayınlar da aynı işlevleri yerine getirmektedir. Tanzimat döneminde başlayan çocuk dergiciliğimiz ilerleyen yıllarda giderek yaygınlaşmıştır. Çocuk dergilerinin incelenmesi ile tarihsel süreç içerisinde bu dergilerin çocuk eğitiminde üstlendikleri işlevler aydınlatılmış olacaktır.

Bu dergiler içerisinde yer alan ve 1897-1900 yılları arasında 166 sayı yayınlanan Çocuklara Rehber dergisi konu dağılımı, konuların işleniş tarzı, verdiği mesajlar ve çocuk eğitimine katkısı açılarından incelenmiştir. Çocuklara yönelik olarak yayınlanan dergiler üzerinde akademik çalışmalar yeni başladığı için, tarihî süreç dikkate alınmış ve incelenecek süreli yayın Cumhuriyet öncesinden seçilmiştir. Çocuklara Rehber dergisinin incelenmesi ile basın, eğitim ve çocuk edebiyatı tarihinde bir adımın aydınlatılması amaçlanmaktadır.

2.1.Yöntem

Tezin hazırlanması sırasında Çocuklara Rehber dergisindeki bütün yazılar yazı, yazar, yazı türleri ve konular açısından gruplandırılarak incelenmiştir. Elde edilen veriler, bilgilendirme, ahlâkî değerler kazandırma, eğitim ve eğlendirme işlevleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise dergideki yazıların kronolojik ve yazar isimlerine göre iki ayrı dizini çıkarılmıştır. Derginin her cildi 1'den başlayarak yeniden numaralandırıldığı için, metin içerisinde numaralar ciltle birlikte

kullanılmıştır. Ciltler romen rakamıyla I, II, III ve IV olarak, sayılar 1,2,3... olarak gösterilmiştir. Örnek: Nr.I/1.

2.2.Kavramsal Çerçeve

Edebiyat eserlerinin incelenmesi, toplumların kültürel değerlerinin ortaya çıkarılması açısından önem arz etmektedir. Sosyal ve kültürel tarihin ortaya çıkarılmasında edebiyatın hemen her ürünü bir malzeme teşkil etmektedir. Kültür alanında yapılan çalışmalar içerisinde süreli yayınlar, devrinin şahitliklerini üstlenmeleri yönüyle bir adım daha öne çıkmaktadır. Gazeteler okuyucularına sundukları malzemeler ile daha çok günceli yakalamaya çalışırken; dergiler, yayınladıkları eserlerle daha kalıcı olabilmeyi başarmaktadırlar. Ülkemizde çocuk edebiyatı ve çocuğun eğitimine tarihsel süreç içerisinde bakış açısını ortaya çıkarabilmek için, çocuk dergilerinin incelenmesi gerekmektedir.

2.3.Varsayımlar

İlköğretim çağı çocuklarının ders dışı okuma materyallerinin sağlandığı çocuk edebiyatı sahasında tarihsel çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu çalışma ile çocuk edebiyatı ürünleri içerisinde yer alan çocuk dergilerinin en önemlilerinden biri incelenmiş olacaktır. Cumhuriyet öncesinde gelişen pedagoji anlayışına uygun olarak Osmanlı toplumunda eğitim alanında oluşan yeni anlayış ortaya konulacaktır. Türk çocuk edebiyatının ilk özgün örnekleri arasında yer alan manzume, tiyatro, hikaye, makale, sohbet, roman, bilgi yazıları vb. türlerinde eserler ortaya çıkarılacak ve incelenecektir.

2.4.Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu çalışma Çocuklara Rehber dergisinin tam koleksiyonunun incelenmesi ve içeriğinin çocuk edebiyatı çerçevesinde, çocuk eğitimine katkısı açısından değerlendirilmesi ile sınırlı tutulmuştur. Derginin yayınlanma süreci, yazarları ve dergi sahibi Muallim Ahmed Midhat hakkında ulaşılabilen bilgiler kullanılmıştır.

2.5. Veri Toplama Tekniği

Ön hazırlık aşamasında kaynak taraması yapılarak dergi koleksiyonlarının Ankara Millî Kütüphane ve İstanbul Belediye Kitaplığı'nda olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerin Osmanlıca asılları fotokopi ve mikrofilm yoluyla elde edilmiş ve çevirisi yapılarak incelenmesine geçilmiştir. Sadece son sayı (166.) elde edilememiştir. Bunlara ek olarak basın ve çocuklara yönelik yayınlarla ilgili kaynak taramaları yapılmıştır.

3.BULGULAR VE YORUMLAR

Kaynaklarda Çocuklara Rehber dergisi hakkında verilen bilgiler çok azdır. Abbas Parmaksızoğlu Türk Gazetecilik ve Basın Tarihi (1959: 19,24,26), Fuat Süreyya Oral Türk Basın Tarihi (Tarihsiz: 111-112,119,154) isimli eserlerinde, Mümeyyiz, Etfal, Terakki, Sadakat gibi gazetelerin çocuklar için hazırladıkları eklerden söz etmeleri ve Bahçe dergisi hakkında değerlendirmelerde bulunmalarına rağmen, Çocuklara Rehber için herhangi bir bilgi vermemişlerdir. Nahit Sırrı Örik'in İstanbul Kütüphanelerinde Taradığı Eski Dergi, Gazete ve Salnâmeler isimli eserde, derginin sadece varlığı tespit edilmiştir. (1950: 4) Aynı şekilde Yeni Asır gazetesinin Selânik yıllarını araştıran Türkmen Parlak da (Tarihsiz: 508) bugün sınırlarımız dışında kalmış şehirlerde yayınlanıp günümüzde unutulmuş bazı dergi ve gazetelerin isimlerinin dökümünü yaparken Çocuklara Rehber dergisinin ismini de vermiştir. Burada dergi hakkındaki tek bilgi, Kitapçı Ahmed Midhat Efendi tarafından Selânik'te çıkarıldığıyla sınırlıdır. Nevzad Yüksel'in Çocuklara Rehber'in yayınlanan ilk çocuk dergisi olduğu konusunda verdiği bilgi ise yanlıştır. (Okay, 1999: 25)

Çocuk edebiyatı üzerine yapılan kitaplarda da durum pek farklı değildir. Enver Naci Gökşen (1985: 52), Kemal Demiray (1975: 43), A. Ferhan Oğuzkan(2000: 339), İbrahim Kıbrıs (2000: 261), Öner Ciravoğlu (1998: 183) ve Necdet Neydim(1998: 31) yayınladıkları kitaplarda; Prof.Dr.İnci Enginün "Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış" (1987: 40) isimli makalesinde sadece derginin ismini, yayınlanış tarihini ve yerini vermişlerdir. Bunun dışında ayrıntılı bilgi ve değerlendirmelere bu eserlerde de rastlanmamaktadır.

Diğer kaynaklarda sınırlı da olsa dergi hakkında bazı bilgiler elde edilebilmektedir. Cüneyd Okay (1999: 93-94) Çocuklara Rehber dergisini "Avrupa standartlarına yaklaşan bir dergi" olarak değerlendirmiş ve çocuk edebiyatı ürünlerinin ilk örneklerinin bu dergide görülmeye başlandığını ifade etmiştir. Yazar, başta eğitim ve aktüalite haberleri olmak üzere, çeşitli türlerde yayınladığı yazılarla, Çocuklara Rehber'i çocukların eğlenmesi ve bilgi sahibi olmasına hizmet eden başarılı bir dergi saymıştır.

İsmet Kür Türkiye'de Süreli Çocuk Yayınları'nda, Çocuklara Rehber dergisinin ilk sayısındaki bütün yazıları çevirmiştir. Daha sonraki bölümlerde çeşitli başlıklar altında yayınlanan yazılardan örnekler olarak değerlendirmelerde bulunmuştur. Fakat

bu yazıların incelenmesinde belirli bir sıra takip edilmemiş, yazarın ilgisi nisbetinde yazılara yer verilmiştir. Bu arada, hem, metinlerin Latin harflerine aktarılması sırasında okuma hataları yapılmış, hem de:

“*öbür yazıları da tatlı iyice*” (1991: 154)

“*Sadi adlı biri, çocuk şiirleri yazmaya meraklı. Bu sayıda da denemiş... Çocuk şiiri yazmanın çok zor olduğunu Sadi Beye söyleyen olmuyor herhalde*” (1991: 155) gibi şahsî kanaatlere ağırlık verilmiştir. Yine ilk çocuk tiyatrosunun bu dergide yayımlandığı ifade edilmektedir. Kitapta üçüncü yılın 13. sayısında derginin kapak yapısının değiştiği ve renkli olduğu belirtilmektedir. Aslında renkli kapakların üçüncü yılın ilk sayısından itibaren bulunduğu dergiden anlaşılmaktadır. Yazar ulaşabildiği son sayının 15 Haziran 1316 tarihli olduğunu belirtmektedir. Kişisel ilgilerin ve değerlendirmelerin yoğunlukta olduğu bu eserde, derginin dili kendinden öncekilerden ağır, sonrakilerden sade bulunmuştur. (1991: 138-167)

Öztürk Emiroğlu, Çocuklara Rehber dergisinin 163 sayısına ulaşmıştır. Genel çizgileriyle dergiyi tanıtarak bazı yazı örneklerini değerlendirmiştir. Derginin resim kullanmadığına ve çocuk dergileri içinde ilk çocuk tiyatrosu yayınlayan dergi olduğuna dikkat çekilmiştir. (1992: 105-120)

h.1316/1898-1899 tarihli Selânik Maarif Salnâmesi’nde (1316: 1071) o yılda şehirde yayınlanan gazetelerin isimleri tesbit edilirken, Çocuklara Rehber dergisinin de ismi verilmiştir. Tablo halinde verilen listede, dergiye ilişkin bilgi:

Gazetelerin Oldukları Lisân	Tab	Gazetelerin Esâmisi	Sâhib-i Esâmisi	İmtiyazlarının
Türkçe		Çocuklara Rehber	Kitapçı Efendi	Ahmed Midhat

Dergi hakkında, çok sınırlı da olsa dergi çevresinden bilgi veren tek isim Ali Ulvi [Elöve]’dir. Ali Ulvi Çocuklara Rehber dergisini kardeşi Necip Necati idaresinde çıktığını söylemişse (1957: 174) de dergi sayfalarında bu bilgiyi doğrulayacak herhangi bir bilgiyle karşılaşmadık.³

³ Aynı kaynaktan, o yıllarda Askeri Rüşdiye öğrencisi olan Mustafa Kemal Atatürk’ün dergide çıkan matematik meselelerini hallettiği ve dergide isminin çıktığı da ifade edilmiştir. Cüneyd Okay’la yaptığımız 20.12.2001 tarihli görüşmede Okay’ın bu konuyu merak ederek araştırdığını, ancak dergide ismi geçen Mustafa Kemal’le Mustafa Kemal Atatürk’ün aynı kişi olmadığını tespit ettiğini öğrendik.

3.1.Çocuklara Rehber Dergisi'nin Yayınlanışı

Çocuklara Rehber, 10 Nisan 1313/1897-Haziran 1316/1900⁴ yılları arasında, Muallim Ahmed Midhat⁵ tarafından toplam 166 sayı yayınlanmış bir çocuk dergisidir. Yayın yeri Selânik'tir. İlk sayısında başlığın yanında dergi künyesi ile ilgili olarak şu bilgi yer almıştır:

"Çocuklara Rehber 1314/ Mahall-i İdâresi Hükûmet Caddesinde [Ali Neş'et Kütüphanesidir]/ Sâhib-i İmtiyâz ve Müdürü 'Ahmed Midhat'/ Umûr-ı İdâre ve Tahrîriyesi İçin Kütüphaneye Müracaat Olunur/ Bedel-i İştirâsı Bir Seneliği Selânik İçin 20 Altı Aylığı 12 Sâir Mahaller İçin Bir Seneliği 30 Altı Aylığı 17 Kuruştur/ Nüshası 20 Paradır/ Etfâl-i Zükûr ve İnâsın Tehzîb-i Ahlâk ve Tevsi'-i Ma'lûmâtına Hâdim Haftalık Risâledir/ Numara 1/ Birinci Sene/ 20 Zilkade 1314/ Perşembe/ 1 Nisan 1313" (Nr.I/1, s.1)

Derginin son sayfasında, basım yeri olarak "*{Osmanlı Matbaası} Aziz Midhat ve Şürekâsı*" ibaresi bulunur. Derginin sahibi Ahmed Midhat'a ait olan Osmanlı Matbaası, bir tarihten sonra Osmanlı-Asır Matbaası'na dönüşmüş ve derginin arka sayfalarında bu şekilde yer almıştır. İlerleyen sayılarda idare merkezi de değişmiştir:

Derginin Nr.I/7. sayısında "Sual ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler-Kısmen Halledenler" başlığı altında. "Askerî-i Rüşdî Mektebi şâkirdânından" öğrencilerin isileri arasında "Mustafa Kemal" de vardır. Bu bilginin yer aldığı 22 Mayıs 1313/1897⁴ tarih ile Atatürk'ün öğrencilik dönemi birbirine uymamaktadır.

⁴ Ulaşabildiğimiz 165.sayı, 15 Haziran 1316 tarihlidir. Haftalık yayını aksamadığını varsayarak, son sayının 22 Haziran 1316'da basıldığını ihtiyatla söyleyebiliriz.

⁵ Derginin sahibi Ahmed Midhat hakkında edebiyat kaynaklarında bilgiye rastlamadık. Çocuklara Rehber dergisinde yapılan duyurulardan tespit edebildiğimiz kadarıyla, yazarın, Rehber-i Hesab isimli bir matematik kitabı vardır. Türkiye Basmaları Toplu Kataloğu'nda eserin sadece ikinci cildinin Erzurum Seyfeddin Özege Kütüphanesinde bulunduğu şu kayıtlarla verilmiştir: "Ahmed Midhat, Muallim: Rehber-i Hesab.2 defter. Selânik 1315 (1899), Osmanlı Matbaası, 20 s. 25 Ata. Ü. K. 11436; S.Ö. IV/16601" (s.241) Toplam 5 cilt olan eserin kapağında, "Osmanlı Kütüphanesi/ Aded 2/ Rehber-i Hesab/ İkinci Defter/ Mürettibi: Muallim Ahmed Midhat/ Maarif Nezâret-i Celîlesinin 17 Cemâziyelevvel 312 tarih ve 667 numaralı ruhsat-ı resmîyesini hâizdir/ Selânik/ (Osmanlı Matbaası) Aziz Midhat ve Şürekâsı/ 1315" bilgileri bulunmaktadır. İbtidâîye düzeyinde bir matematik çalışma defteri olarak düzenlenen eser, toplama işleminin anlatıldığı konularla başlamaktadır. Bu eserde ve derginin üçüncü yılında dergi ile birlikte verilmeye başlanan renkli kapaklarda, Ahmed Midhat için "muallim" sıfatı kullanılırken, h.1316/1898-1899 tarihli Selânik Maarif Salnâmesi'nde Çocuklara Rehber dergisinin yayınlanışı için düşülen kayıta "kitapçı" sıfatı yer alır. Yine aynı salnâmede şehirdeki matbaaların isimleri verilirken Osmanlı Matbaası'nın Sabri Paşa Caddesinde bulunduğu, imtiyaz sahibinin Ahmed Midhat olduğu, taş ve hurûfât baskısı yapıldığı, Türkçe, Fransızca ve Yahudice eserler basıldığı ve 1313 tarihinde kurulduğu yolunda bilgiler aktarılmıştır. (s.1074)

“İdârehânemiz Osmanlı Asır Matbaasında {9} numaralı daireye naklolunmuştur. Gazeteye aid bilcümle muâmelât için buraya müracaat edilmek lâzım gelir.” (Nr.II/34, s.8)

Çocuklara Rehber’in çıkışıyla ilgili olarak bir de tarih düşülmüştür. Bir ön açıklamayla dergide yayınlanmıştır:

“Risâlemizin bidâyet-i intişârı hakkında Dersaadet’te vükelâ-yı deâviden izzetü Osman Nuri efendi lütfen âtideki târih-i cevheri tanzîm ve ihdâ buyurmuşlardır:

Tevfik-i Hudâ rehber-i sıbyân ola Nûri” (Nr.I/4, s.7)

Mısra öncesinde kullanılan ifadelerde geçen “târih-i cevher” tamlamasından, sadece noktalı harflerin kullanılarak tarih düşürüldüğü anlaşılmaktadır. Bu mısradaki harfler:

ت و ف ی ق خ د ا ر ه ب ر ص ب ی ا ن ا و ل ه ن و ر ی

Noktalı harflerin ebced hesabıyla toplanması neticesinde hicrî 1314 tarihi elde edilmektedir.

Dergi künyesi ile ilgili olarak verilen bu bilgiler, hemen her sayıda bazı küçük değişiklikler dışında korunmuştur. Birinci yılın 24. sayısından itibaren abone bedeli ile ilgili kısma “mecidiye on dokuz kuruş hesabıyla” ifadesi eklenmiştir. Aynı yıl 44. sayıdan itibaren derginin basılış yeri olarak “Osmanlı ve Asır Matbaaları Şirketi” kaydı geçer. Selânik merkezli Çocuklara Rehber’in şehir dışı temsilcilikleri olarak, birinci yılın 24. sayısından itibaren 38. sayıya kadar Edirne’de Merih Kütüphânesi, 41. sayıdan itibaren 44. sayıya kadar İstanbul’da Rauf Bey Kütüphânesi gösterilmiştir.

Dergi, ilk iki yılda 52’şer sayı, üçüncü yılda 50 sayı yayınlanmıştır. Dördüncü yılında 12 sayı çıkmıştır. Üçüncü yılında dergi ile birlikte renkli ve resimli kapaklar da verilmiştir.

Çocuklara Rehber dergisinin yayın iznine dair vesika, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı’nda İradeler Tasnifi/İrâde-i Dâhiliye’de 2868 sıra no, 1455 genel no, 8 hususi no, 4 aded ile 3 ve 4 vesika numaraları ve 4 C. 1314 tarihi ile şu şekilde tesbit edilmiştir:

“Selânik’de çocuklara mahsus olarak haftada bir kere neşr olunmak üzere Çocuklara Rehber namıyla bir gazetenin neşrine ruhsat i’tâsı hakkında”

Ahmed Midhat’ın Çocuklara Rehber dergisinin yayınlanma imtiyazına ilişkin Selânik Vilâyeti’ne 23 Temmuz 1896 tarihinde başvurusu üzerine başlayan yazışmalar ile neticede 10 Kasım 1896 tarihinde II. Abdülhamid’in iradesiyle iznin verilmesi

arasında yaklaşık dört aylık bir zaman dilimi vardır. Osmanlı arşivlerindeki kayıtları inceleyen Yavuz Selim Karakışla'nın verdiği bilgiye göre Selânik'te kitapçılık yapan Ahmed Midhat Efendi, vilayete yalnız çocuklara yönelik olacak bir dergi için başvurur. Dergi içeriği fen ve edebiyatla sınırlı tutulacaktır. Yine de başvuru sahibi hakkında sabıka araştırması yapılmış ve herhangi bir sakınca görülmeince kendisinden bir garanti senedi alınmıştır. Bu aşamadan sonra, durum 4 Ağustos 1896 tarihinde Dahiliye Nezâreti Matbûât Dairesine oradan Dâhiliye Nezâreti'ne yazılmıştır. Karakışla, Dâhiliye Nezâreti'ne yazılan 19 Ağustos 1896 tarihli belgeyi makalesine almıştır:

“Bâbiâli

Nezâret-i Celîle-i Dâhiliye

İdâre-i Matbû'ât

Aded

176

Selânik'de çocuklara mahsûs olarak haftada bir def'a neşr olunmak ve fûnûn ve edebiyâtdan bâhis olmak üzere 'Çocuklara rehber' nâmıyla bir gazetenin tab' ü neşrine ruhsat i'tâsı kitâbçı Ahmed Midhat Efendi tarafından istid'â olunması üzerine vilâyetçe ahvâli bi't-tahkîk evsâf-ı matlûbeyi hâiz olduğu ve ale'l-usûl kendisinden sened ahz olunarak hıfz edildiği Selânik vilâyet-i celîlesinin idâre-i âcizeyi muhavvel fî 23 Temmuz sene 1312 [4 Ağustos 1896] tarihli ve 160 numarolu tahrîratında bildirilmiş olmakla mezkûr gazeteye ruhsât i'tâsı nezd-i âli-i cenâb-ı nezâret-penâhilerinde tensîb buyurulduğu takdîrde keyfiyetin arz ü istizânı bâbında emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

fî 9 Rebiyülevvel sene 1314 ve fî 7 Ağustos sene 1312 [18 Ağustos 1896]

Matbû'ât-ı Dâhiliye Müdürü

(imzâ)

(BOA, İrâdeler Tasnifi, İrâde-i Dâhiliye, Sıra No:2868, Genel No:1455, Husûsî No:8, Aded:4, Vesika:1)” (Karakışla, 2000: 26)

Dahiliye Nezâreti de 5 Eylül 1896 tarihli bir yazıyla sadrazam Said Paşa'ya bilgilendirir:

“Bâbiâli

Dâire-i umûr-ı Dâhiliye

Mektûbî Kalemi

Aded

2436

Huzûr-ı Alî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Selânik'de çocuklara mahsûs olarak haftada bir def'a neşr olunmak ve fümûn ve edebiyâtdan bâhis olmak üzere "Çocuklara rehber" nâmıyla bir gazetenin tab' ü neşrine ruhsat i'tâsı kitâbçı Ahmed Midhat Efendi tarafından istid'â olunması üzerine vilâyetçe mûmâileyhin ahvâli bi't-tahkik evsâf-ı matlûbeye hâiz olduğı anlaşıldığından ve ale'l-usûl kendisinden sened ahz olunarak hıfz edildiğine dâir Selânik vilâyet-i celîlesinden me'bûs tahrîrât üzerine keyfiyetin huzûr-ı âlî-i sadâret-penâhîyelerinden isti'zâmı hakkında Matbû'ât-ı Dâhiliye Müdüriyet-i aliyyesinden verilen müzekkere leffen takdîm kılınmakla iktizâsının emr ü inbâsı memût-ı rey-i âlî-i vekâlet-penâhîleridir. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir. fî 26 Rebiyyülevvel sene 1314 ve fî 24 Ağustos sene 1312 [5 Eylül 1896].

Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

(imzâ)

(BOA, İrâdeler Tasnifi, İrâde-i Dâhiliye, Sıra No:2868, Genel No:1455, Husûsî No:8, Aded:4, Vesika:2)" (Karakışla, 2000: 26)

Said Paşa 31 Ağustos 1896 günlü yazısıyla, çocuk dergilerinin nasıl yazılması gerektiğini sorar. Bunun üzerine Nezâret, 1 Ekim 1896 tarihli yazısıyla çocuk dergilerinin de "Matbûât Nizamnâmesi"ne tabi olduklarını belirterek, derginin, "Selânik vilâyeti tarafından kontrol edilmek; din, siyaset ve genel ahlak açısından uygunsuz yazılar yayınlamamak; eleştiri, şahsi yazılar ve anlamı açık olmayan yazılarla, edebe uygun olmayan yazılara yer vermemek; mekteb talebelerinin gönderecekleri mektupları ve yazıları yayınlamamak; sansür memurları tarafından yayımlanması sakıncalı görülen yazılar hakkında bilgi vermemek ve fikir yürütmemek; yayımlanacak olan yazılardan sansür tarafından çıkarılacak olan bölümlere üç nokta koymamak;

sansür tarafından çıkarılan yazıların yerlerini beyaz yayımlamamak” (Karakışla, 2000: 25-26) şartlarına uyması gerektiğini belirtir.⁶

Kontrol, Selânik Vilâyeti mektupçusu tarafından yapılacaktır. Bu muvafakattan sonra tekrar Said Paşa eliyle şartlar belirtilerek izin için evrak Yıldız Sarayı’na sunulmuştur:

“Atûfettü efendim hazretleri

Selânik’de çocuklara mahsûs olarak haftada bir kere neşr olunmak ve fînûn ve edebiyâtdan bâhis olmak üzere ‘Çocuklara Rehber’ nâmıyla bir gazetenin neşrine ruhsat i’tâsı kitâbçı Ahmed Midhat efendi tarafından istid’â olunduğu ve mûmâileyhin evsâf-ı matlûbeyi hâiz olub ale’l-usûl kendisinden sened alınarak hıfz edildiği beyânıyla icrâ-yı icâbını hâvî Dâhiliye Nezâret-i Celîle’sinden vârid olan tezkere üzerine keyfiyet Maârif Nezâret-i Celîle’sine lede’l-iş’âr mezkûr gazete münhasıran fînûn ve edebiyâtdan bâhis ve sâir gazeteler hakkında mer’î olan ahvâl ve muâmelâta ve Matbû’ât Nizâmnâmesi ahkâmına tâbi’ olmak ve kable’t-tab’ muâyene edilerek diyânet ve siyâset ve âdâb-ı umûmiye cihetiyle kelimât ve fikrât-ı gayr-ı lâyika ve tenkidât ve şahsiyât ve mnaâsı mübhem her nev’i fikrât ve ihâmlı makâlât ve mekâtib şâkirdâm ve nisvânı tarafından gönderilen her nev’i varaka derc olunmamak ve muâyene me’mûru

⁶ Ma’rûz-ı çâker-ı kemîneleridir ki

Selânik’de çocuklara mahsûs olarak haftada bir kere neşr olunmak ve edebiyâtdan bâhis olmak üzere “Çocuklara Rehber” nâmıyla bir gazetenin neşrine ruhsat i’tâsı kitâbçı Ahmed Midhat Efendi tarafından istid’â olunduğu ve mûmâileyhin evsâf-ı matlûbeyi hâiz olub ale’l-usûl kendisinden sened alınarak hıfz edildiği Selânik vilâyet-i celîlesinden iş’âr olunmasına mebnî istifsâr-ı mumâileyi hâvî Matbû’ât-ı Dâhiliye Müdüriyeti’nden verilen müzekkerenin leffiyile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi’nden me’bûs tezkerenin irsâl kılındığı beyân-ı âlîsiyle icâbının icrâ ve inbâsını emr-i şerefvârid olan 19 Ağustos sene 312 [31 Ağustos 1896] tarih ve yüz doksan dört numarolu tezkere-i sâmiye-i cenâb-ı sâdâret-penâhîleri encümen-i teftiş ve muâyeneye lede’l-havâle mezkûr gazete münhasıran fînûn ve edebiyâtdan bâhis ve sâr gazeteler hakkında mer’î olan usûl-ı muâmelâta ve Matbû’ât Nizâmnâmesi ahkâmına tâbi’ olmak ve kable’t-tab’ muâyene edilerek diyânet ve siyâset ve âdâb-ı umûmiyeye cihetiyle kelimât ve fikrât-ı gayr-ı lâyika ve tenkidât ve şahsiyât ve manâsı mübhem her nev’i fikrât ve makâlât ve ihâmlı makâlât ve mekâtib şâkirdâmı ve nisvânı tarafından gönderilen her nev’i varaka ve makâlât derc olunmamak ve muâyene me’mûru tarafından tayy ü ihrâc olunan mevâdd hakkında i’tâ-yı ma’lûmât ve beyân-ı mütâlâât edilmemek ve ihrâc olunan fıkralara nokta konulmamak veyâhûd beyâz çıkarılmamak üzere ihdâs ve neşri makrûn-ı müsâade-i hazret-i hilâfet-penâhî olduğu halde mezkûr gazetenin te’sisinde encüme dahi bir mahzûr görülmediği ve ancak ulûm ve fînûndan bâhis olmakla beraber gazete ünvânı tahtında neşr olunacağına ve Dersâdet’de emsâli gazetelerin encüme muâyene olunub Matbû’ât-ı Dâhiliye-i İdâre-i behiyyesinden tedkik olunmakda bulunduğuna nazarân mezkûr gazetenin dahi mektûbi-i vilâyet tarafından muâyenesi icâb edeceği husûslarının cevâben arz ü iş’ârı ifâde olunmağın ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir. fi 22 Rebiyyülahir sene 1314 ve fi 19 Eylül sene 1312 [1 Ekim 1896].

Maârif-i Umûmiye Nâzırı

Zühdü

(BOA, İrâdeler Tasnifi, İrâde-i Dâhiliye, Sıra No:2868, Genel No:1455, Husûsî No:8, Aded:4, Vesika:3)” (Karakışla, 2000: 26-27)

tarafından tayy ü ihrâc olunan mevâdd hakkında ma'lûmât ve beyân-ı mütâlaât edilmemek ve ihrâc olunan fıkralara nokta konulmamak veyahud beyâz çıkarılmamak ve mektûbî-i vilâyet tarafından muâyene edilmek üzere mezkûr gazetenin neşrinde mahzûr olmadığına dâir nezâret-i müşârünileyhâdan cevâben gelen tezkere arz ü takdîm kılınmış olmakla ol bâbda her ne vechile emr ü irâde-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müteallik buyurulur ise münîfî infâz edileceği beyânıyla tezkere-i senâveri terkîm olundu efdim.

fî 29 Cemâyizelevvel sene 1314 ve fî 24 Teşrinievvel 1312 [5 Kasım 1896].

Sadrîâzam

Said" (Karakışla, 2000: 27)

10 Kasım 1896 günü II. Abdülhamid'in izniyle dergi yayın hakkına kavuşur.⁷

İrâdelerden anlaşılacağı üzere, Çocuklara Rehber diğer basın organları ile aynı derecede kabul edilmiş ve uyması istenen kurallar belirlenmiştir. Çocuklara Rehber dergisinin Osmanlı yönetimince gazete kabul edilmesi anlayışına paralel olarak, künyesinde "haftalık risâle" ibaresi bulunmasına rağmen sayfalarında, çoğunlukla "gazete" kelimesi kullanılmıştır.

Dergi, ilk ve ikinci yılda 52'şer, üçüncü yılda 50 ve son yılda 12 sayı olarak yayınlanmıştır.

3.1.1. Yayın İlkeleri

Çocuklara Rehber'in amaçları ve gerçekleştirebildikleri hakkında en somut kaynak şüphesiz derginin kendisidir. Dergi yönetimi her yılın ilk sayısında, bu muhasebeyi yapmıştır. Çocuklara Rehber dergisinin yayın hayatına atılışı münasebetiyle yayınlanan ilk sayısında "Mesleğimiz" (Nr.I/1, s.1-2) başlığıyla hedefleri okuyucuların önüne serilir. Girişte bir çocuk dergisi için ağır sayılabilecek cümlelerle, maarif emrinde olduğu ifade edilmiş ve padişaha şükranlar sunulmuştur:

⁷ "Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olub melfûflarıyla manzûr-ı âli buyurulan işbu tezkere-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücibince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmakla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

fî 4 Cemâyizelahir sene 1314 ve fî 29 Teşrinievvel sene 1312 [10 Kasım 1896].

Serkâtib-i hazret-i Şehriyâri

Tahsin.

(BOA, İrâdeler Tasnifi, İrâde-i Dâhiliye, Sıra No:2868, Genel No:1455, Husûsî No:8, Aded:4, Vesika:1)" (Karakışla, 2000: 27)

“Sevgili kar’iler” hitabıyla devam eden yazıya göre, Çocuklara Rehber’de eğlence ve fayda birlikte düşünülecektir. Dergi, bu konuda rehber görevini gönüllü olarak üstlenmektedir:

“Riyâzet-i bedeniyeye aid oyunlardan, nâfi’ eğlencelerden sizi men edecek değiliz; bilakis onları tervîc edeceğiz. Şu kadar ki vaktinizi hüsn-i isti’âmâl etmeyi, dâima fâideli eğlenceler bulmayı bilemezseniz, biz bu hususta size rehberlik edeceğiz. Risâlemize ‘Çocuklara Rehber’ nâmını bunun için verdik.” (s.1)

Çocuklar, dergide hem bilgi hem eğlenceli oyunlar bulacaktır:

“Derslerinizin hitâmında hikâyeye gibi, manzûme gibi latif fıkralar, âhenkli sözler, okumak veya dinlemek, hoş bir tarz-ı ifâde ile merakınızı mûcib olan şeyleri işitip öğrenmek tatlı bir eğlence yerine geçmez mi? İşte (Rehber)imizin mütalaasından istifâde olunacak hazda budur.” (s.1-2)

Bu ilk yazıda, Çocuklara Rehber’de ahlâki-fennî hikâyeler, sergüzeştler, seyahatnâmeler, fıkralar, bilmece ve okullara ait haberlere yer verileceği belirtilmekte ve böylece ulaşılabilecek hedef ortaya koyulmaktadır:

“Bu sûretle eğlendire eğlendire ahlâkınızın tezhibine, ma’lûmâtınızın tevsi’ine, idrâk ü isti’dâdınızın küşâyışine hizmet edeceğiz.” (s.2)

Dergi amaçlara uygun olduğu sürece, öğrencilerin yazılarına da açık tutulacaktır. Erkek öğrenciler gibi kız öğrencilere yönelik yazılar da dergide kendine yer bulacaktır.

Derginin yayın politikasına ne kadar uyduğunu okurlardan gelen yazılarla ilgili tespit ve önerileri açıkça gösterir. Eğiticilik, ahlâkîlik ve dilde anlaşılabilirlik hep ön planda tutulmuştur.

Çocukların terbiye ve ahlâkî gelişimlerini önemseyen dergi, Feyz-i Sıbyan Mektebi öğretmenlerinden Nezahat Hanıma “Terbiye-i etfâle hâdim olacak âsâr-ı kalemiyyelerini” yayınlamak istediğini belirtmiştir. Yazdıkları beğenilmeyen “Acize” mahlaslı bir okuyucuya, kalemini ve yazılarını daha faydalı şeyler yazması için kullanması öğütlenirken, ahlâkî yazıları okuması da salık verilmiştir. (Nr.I/2, s.8; Nr.I/4, s.8)

Önemli bir ayrıntı da, çocuk dergisinde iç karartıcı, moral bozucu unsurlara sıcak bakılmamasıdır. Okurlara bu hatırlatılır: Ali Sâib’in “Öksüz Kızcağz” makalesini beğenen dergiyönetimi, gençleri “ferahlaştıracak” yazılar yazması yönünde bir öneride bulunur. (Nr.I/4, s.8)

Öğrenci Mehmed Ali Efendinin yazısı çocukların kalbine hüznü ve üzüntü vereceği düşünüldüğü için yayınlanmayacaktır.

“Kulûb-ı etfâle hüzn ü teessür verecek hikâyeleri derc etmek mesleğimizden haric olduğundan işbu eser-i kıymetdârlarıyla tezyîn-i sûtûn edemeyeceğimizi kemâl-i teessüfle arz eder, inşirâh ve inbisât bahş olacak âsârımızla gazetemize revnak bahş etmeleri ricâ olunur.” (Nr.II/6, s.8)

Çocuklara Rehber dergisinin ilk sayısının kapağında yer alan ve “Mesleğimiz” başlığını taşıyan yazıda, derginin genel yayın profili çizilmişti. Burada belirlenen ilkeler gözönüne alınmakta yazılan yazılarda dergi amaçları ile birebir uygunluk göstermesi şartı aranmaktadır. Bu doğrultuda eserlerin “mesleklerine muvafik olursa” yayınlanacağı belirtilir. (Nr.I/2, s.8)

Bu yazılarda, anlatım ve dilde tercihleri sadelikten yanadır. Bu tercihi ifade eden birkaç örnek cevap:

“Mekteb-i Terakki Rüşdî üçüncü sene talebesinden Pertev Efendi- Tasavvur ve tasvîrdeki muvaffakiyetiniz şâyân-ı tebrikdir İsti'dâdınızı daha ziyâde inbisâta getirmek için devam u gayret ediniz. Bir de daha açık yazmayı i'tiyada çalışınız.” (Nr.I/7, s.8)

“Şu kadar ki ba'de-mâ daha açık bir ifade ile yazmanızı ricâ ederiz.” (Nr.I/28, s.8)

“Edirne'de Bürhân-ı Terakki Mektebi müdürü mekremetli efendi –Gazetemiz mündericâtının açık ve sâde bir ifade ile yazılması mesleğimiz, matlabımız iktizâsındandır. Şu kadar ki yazdığımız makalelerde ibtidâiyeden idâdiye kadar bi'l-umûm şâkirdânı nazar-ı dikkate alıyoruz. Binâaleyh bunların derecât-ı muhtelifede olması tabiidir. Bir de sırf Türkçe de tamamiyle mukabilleri olmayan, olsa da isti'mâl edilmeyen ta'birât-ı mahsûsa bi't-tabi değıştirilemez. Bununla beraber madem ki ibtidâi ve tâli şâkirdân ekseriyeti teşkil ediyor, mümkün mertebe açık yazmaya çalışacağız. Gazetemiz hakkında dâima teveccüh-i âlilerine intizâr eyler.” (Nr.II/14, s.8)

“Manastır İdâdi-i Mülkîsi talebesinden H. Basri efendi –Ma'lumdur ki bugünkü lisanımız sırf Türkçe değil Osmanlıcadır; binâaleyh kelîmât-ı Arabiye ve Farîsiyeden büsbütün fârig olamayız. İmlâ yerine (yazak), taklîd yerine (yansılama) gibi köhne ve metrûk kelimeleri bugün de kabul ve isti'mâl etmekle lisânımızı ıslah etmiş olmayız. Ancak lisân-ı Osmânî için mükemmel bir sarfa, bir lügate, muayyen bir imlâyaya muktacız.” (Nr.II/23, s.8)

Yine benzer bir ifade Mekteb-i Terakki mezunu Aliye Hanım için kullanılmış ve eserindeki “tasavvur ve tasvîr”in başarısından sözedilmiştir. (Nr.I/15, s.8)

“Lutfen ihdâ buyurulan eseriniz çocuklar için şâyân-ı istifâdedir. Teşekkür olunur. Ancak daha sâde bir ifâde ile yazılmış olsa idi mesleğimize daha ziyade muvaffık gelirdi.” (Nr.I/8, s.8)

İmlâ kadar dil konusunda da belirli bir hassasiyeti bulunan dergi mümkün olduğu kadar anlaşılır olmaya gayret etmiştir. Dergide çeşitli manzumeleri görülen Sa’dî’nin mektup örneklerinin yayınlanacağı “Şuûn-ı Mekâtib” (Nr.I/46, s.6-7) başlıklı yazıda belirtildikten sonra bunun “Türkçe’yi ihyâ etmek” amacıyla kaleme alındığı söylenilerek dil hakkındaki görüşlere yer verilmektedir:

“Her ne kadar ‘Osmanlıca’ mütekellim isek de avâm-ı nâsımız bilhassa köylülerimiz arasında hemen sırf Türkçe tekellüm edenler pek çok olduğundan hiç olmazsa mekteb kitaplarının bu yolda yazılmış olmasında ne kadar muhassenât olacağını hepimiz anlar, cümlemiz takdir ederiz; çünkü muallim efendiler çok defa bir tarih veya hesap kitabında olan ta’biriyeti tercüme edip ma’nasını anlatmakta izâa-i evkâta mecbur olduğumu siz de görüyorsunuz. Bu gibi dersleri yalnız mütâlaa ederken ‘lügat’ kitabına müracaat ettiğiniz böyle bir kitabımız yok ise dersi öğrenmemiş kaldığımız vâki olduğumu biliriz, işte Sa’dî Efendi bu mahzuru def’ etmek için çok çalışıyor. Şimdilik bu yolda yazdığı âsârdan bir mükemmel ‘Tarîh-i Osmâni’sinin yakında neşri ma’muldur.”

Rastlanılan başlıksız bir yazıda ise (Nr.I/15, s.2) dergi için sahiplenmeyi göstermek açısından “Rehberimiz” şeklinde bir ifade kullanılmakta ve burada, Sa’dî’nin, dergiye ara sıra, yalnız Türkçe kelimelerden oluşan metinler yazacağını söylenmektedir. Ona göre, çocuklar, bu tip metinleri daha çok sevecekler ve daha rahat anlayabileceklerdir:

“(…) çünkü kolay kolay anlayacaklardır. Yazmak okumak içindir, okumak da anlamak içindir, anlatmak ise bundan sonra başlar.”

Sade dil konusunda hassasiyetini belirten dergide pek kullanılmamakla birlikte bir yazıda yapılan tamlamaların Türkçe karşılıkları da hemen yanında verilmiştir:

“Bu hissiyât-ı mütehâlîfe {birbirinin zıddı olan dugular} yüreğimizde (...)” (Nr.I/4, s.4)

“Bu sırada neyl-i emelden mütevellid {isteğe ermekten}{(...)” (Nr.I/4, s.5)

Birkaç örnekte yazılan bir kelimenin farklı imlalarının da yazıldığı görülmektedir:

"(...) merdiven {merduban} (...)" (Nr.II/7, s.6)

Çok fazla örnekte bulunmasa da dilde belirli bir anlayışın savunulduğunun anlaşıldığı dergide buna paralel olarak çocukların anlayabileceği sade bir seviyesi tutturulmaya çalışılmıştır. Fakat bazı bölümlerde dilin çocuklar için ağırlaştığını da belirtmek gerekir.

Birinci yılın değerlendirmesi "İkinci Senemiz"de yapılmıştır. Burada da çocuğu sıkmadan bilgilendirme esas tutulmuştur:

"Hoşunuza gidecek, canınızı sıkmayacak mebhasler arasında zihninizi açılmasına, ma'lûmâtınızın ziyâdeleşmesine medâr olacak şeylerden bahseyledi. Meyliniz, isti'dâdınız dâiresinden ayrılmayarak sizi müstefid etmeye çalıştı." (Nr.II/1, s.1-2)

Çocukların ilgilerini canlı tutabilmek için yenilikler yapma amacıyla olduğunu ifade eden dergi yönetimi, bu yeniliklerin derginin amaçlarından sapması anlamı taşımadığını özellikle vurgulamıştır:

"Yazdıklarımızın tarz-ı tahrîri sizi okutmaya sevk edecek olan eğlenceli sözleri değiştiriyor; maksat, meslek tebdil etmiyor. Yalnız bir esas üzerine çalışıyoruz: Size tahsîl sıkıntısı vermeden eğlendire eğlendire ahlâkınızı tehzîb etmek, ma'lûmâtınızı artırmak istiyoruz." (s.1)

Bilginin yanısıra ahlâkî değerleri kazandırmanın da önemli görüldüğü açıktır.

Üçüncü yılın ilk sayısında geçen iki yıl değerlendirilmiş ve yeni yılda yapılacaklar ortaya konmuştur. "Kâri'in ü Kâriât-ı Rehber" – "Üçüncü Senemiz" (Nr.III/1, s.1-2) başlıklı yazıda, ilk iki yılda amaçlarına uygun yayın yapabildikleri için Allah'a şükredilmiştir. Bilgileri anlaşılır bir dille ve basitleştirerek çocukların düzeyine uygun şekilde aktarmayı önemsedikleri ve bunu sürdürecekleri görülür:

"Verdiği ma'lûmâtı bir takım istilâhât ve ta'birât-ı mahsûsaya boğmayıp en dakik mebâhis-i femniyeyi hikâye tarzına ifrağ ederek enzâr-ı mütâlaaya arz etti. Manzûm ve mensûr ahlâk, coğrafya, târih-i tabîi, hikmet-i tabîiye ve sâire-i mebâhisiguyâ bu fenlerin birine aid değilmiş de ma'lûmât-ı basîteden imiş gibi gâyet açık bir sîrette kaleme alındı." (s.1)

Derginin III. yılında bir öğrenci tarafından gönderilen övgü dolu teşekkür manzumesi, vaadedilen hedeflere ulaşıldığını gösterir:

“Zannetme hamûlesiz sefîne

Her nüshası başka bir define” (Nr.III/4, s.1)

olarak nitelendirilen derginin özellikle eğitime katkısı yüceltilmiştir.

Dördüncü yılda, yine ilk sayının ilk yazısında “Kâri’în ü Kâriât-ı Rehber – Dördüncü Sene” (Nr.IV/1, s.1-2) başlığı altında derginin ilk sayısından itibaren amaçlarına ulaşabilmek için çalıştıkları; ibtidâî, rüşdî ve idâdî düzeyleri için farklı konularda yazılar kaleme aldıkları; Muallim Ahmed Midhat vasıtasıyla okuyucularını ülkedeki okullar hakkında bilgilendirdikleri için gurur duyarlar. Bu yılda bazı yazıların daha küçük puntolarla yazılacağı, sade bir dil kullanmaya devam edileceği de okuyuculara açıklanmıştır.

Çocuklara Rehber’in en belirgin özelliği eğitim dünyasıyla içiçe oluşudur. Bunda, derginin imtiyaz sahibi Ahmed Midhat’ın “muallim” oluşunun da payı bellidir. Her yıl yapılan değerlendirmede, Ahmed Midhat’ın okullarla ilgili bilgilendirmelerine yer verilmiştir. Onun, eğitim dünyası ile yakın ilgisi, dönemin Maarif Nazırı Zühdü Paşa ile yapılan görüşmeden de anlaşılmaktadır. Derginin ikinci yılında yayınlanan “Tahdîs-i Ni’met” (Nr.II/48, s.1) isimli yazıda, Paşa’nın maarif yolunda yaptıklarının yanısıra dergiyi öven sözleri de aktarılmakta ve kendisine teşekkür edilmektedir.

20x27 cm. boyutunda olan dergide, üçüncü yıldaki kapaklardaki desenler dışında resim kullanılmamıştır. 2. yılda tasarlanan yenilikler arasında, özellikle fennî konuların daha iyi anlaşılması için resimlerden yararlanmak da vardır. Ancak, uygulamaya geçirilmemiştir.

II. Abdülhamid’in cülûsuyla ilgili bilgi ve manzumelerin yer aldığı sayfalar hariç, her sayfa ortadan ayrılmış iki sütun halinde düzenlenmiştir. İlk sayfada, derginin künyesinin yanısıra, mündericat ve genellikle manzumeler; son sayfada, sorular, bilmeceler ve cevapları, cevaplayanların isim listesi ve genellikle “letâif” sütunu yayınlanır. Yayın hayatı boyunca aralıklarla devam eden “şuûn-ı mekâtib”, “mütenevvia”, “küçük ma’lûmât”, “şettâ”, “niçin? Çünkü:”, “akvâl-i hikemiyye”, “cümel-i hikemiyye”, “güzel sözler” gibi sütunların varlığı dikkati çeker. Manzumeler ve çeşitli türlerde yazıların yayımlandığı derginin sadece ilk yılının dizini, “Çocuklara Rehber Gazetesi’nin Bir Senelik Fihristidir” başlığıyla yayınlanmıştır. Diğer yıllar için dizin düzenlenmemiştir.

Dipnotlar metinlerde çoğunlukla (*) işaretiyle gösterilmekte ve sütunun altına dipnot yazılırken metinden çizgiyle ayrılmaktadır. (Nr.I/28, s.8)

Dergide yapılan baskı hataları “Tashîh” başlığıyla okuyucuya duyurularak düzeltilmektedir. (Nr.I/4, 1 Mayıs 1313; Nr.I/5, 8 Mayıs 1313; Nr.I/38, 25 Kânûn-ı evvel 1313; Nr.I/40, 7 Kânûn-ı sâni 1313; Nr.I/45, 12 Şubat 1313) Burada sırasıyla iki manzûmede yapılan hatalarla verilen bir haberdeki miktar yanlışlığı ve iki sorunun cevabıyla ilgili açıklamalar yer verilmiştir. Üçüncü yılda da yine aynı başlıkla toplam dört yazıdaki yanlışlıklar düzeltilmiştir. (Nr.III/5, 6 Mayıs 1315; Nr.III/9, 3 Haziran 1315; Nr.III/26, 30 Eylül 1315; Nr.III/47, 2 Mart 1316)

Çocuklara Rehber dergisi Balkan coğrafyası ağırlıklı olmak üzere çeşitli yerleşim noktalarına ulaşmıştır. Özellikle bilmece ve sorulara doğru cevap veren öğrencilerin isimlerinin yayınladığı bölümlerden ve “Muhâberât-ı Aleniyye”, “Muhâbere-i Aleniyye” üst başlıklarıyla okurlara verilen cevaplardan, derginin yayılma alanı hakkında fikir edinmek mümkündür. Bu yazılarda, okurların isimleri verilirken hangi şehirlerden olduğu da belirtilmektedir. Dergi ve okurları arasındaki yazışmalardan, Selânik başta olmak üzere Ustrumca, İskeçe, Drama, Siroz, Manastır, Edirne, Üsküp, Cum’a-i Bâlâ, Bursa, Vodine, Sarı Şa’bân, Köprülü, Der-i Aliye (İstanbul), Radovista, Gümülçine, Petriç, Ankara, Kavala, Ohri, Florina, Karaferye, Ertuğrul sancağı, Aydını Kavadar, Peresçanda, Adana, Faverine, Kesriye, Dedeagaç, Tekfırdağı, Atina, Kal’a-i sultâniye, Kırkkilise, Çorlu, Lüleburgaz, Gelibolu, Ergene/Cisr-i Ergene, Uluborlu, Aydın, Dimetoka, Osmanpazarı, Filibe, Midilli, Cebel-i Bereket, Zihne, Gevgili, Yenice-i Vardar, Koçana, Kayseri, Akhisar, Uzunköprü, İstarva, Debre, Razlık, İştib, Behleşte, Kastamonu, Kumanova, Pirlepe, İzmir, İpek, Kalkış, Salihli, Yenice, Loros, Piriştine, Kayalar, Baba-yı Atık (Babaeski), Mağnisa, Vulçitrin, Alaşehir, Palanga, Şam-Bekâ’ kazası, Tikveş, Menlek gibi noktalara ulaştığı anlaşılmaktadır.

Çocuklara Rehber dergisi imlâya verdiği önemi çeşitli yazılarda göstermekte ve çocuklara sade dil ile imlâya dikkat edilmesi hususunda tavsiyelerde bulunmaktadır.

3.1.2. Okurlara Yönelik Faaliyetler

Çocuklara Rehber dergisinde okurları dergi hakkında bilgilendirmeye yönelik bölümler vardır. Her sayıda yer alan “mündericât”, derginin teknik bir özelliğidir ve okur, neyle karşılaşacağını ilk orada görür. Ama asıl, dergideki her tür gelişmeden okurunu haberdar eden duyurularıyla ve gelen okur mektuplarını cevaplandırmasıyla

gerçek anlamda bilgilendirme işlevini yerine getirmiş olur. Ayrıca hazırladığı ödüllü bilmece ve sorular ile cevaplarını ve cevaplayan öğrenci isimlerini yayınlayan Çocuklara Rehber dergisi, böylece okuruyla ne kadar içiçe bir yayın politikası izlediğini göstermiştir.

3.1.2.1. “Mündericât”

“Mündericât” başlığı hemen bütün sayılarda vardır. Sadece 1. yılında 32. sayıda; 2. yılda 20. ve 44. sayılarda bu başlık kullanılmadan içindekiler kısmı düzenlenmiştir. 3. yılın 2. sayısında “mündericât” bölümü yoktur. İki sayının dışında bu başlık altında oluşturulan içindekiler kısmı, derginin ilk sayfasında ve kapakta görülür. 20. ve 39. sayılarda üçüncü sayfada yer almıştır. Bu sayılarda, ilk sayfalarda II. Abdülhamid’in tahta çıkışının yıldönümü ile ilgili yazılar bulunmaktadır.

3. yılın 5. sayısından itibaren, “mündericât” dergilerin kapak içlerine alınmıştır.

Sayfa içerisinde yer alan yazı başlıkları ile “mündericât”ta verilen başlıklar arasında bazen farklılıklar görülebilmektedir. Mündericâta gösterilen başlığın sayfa içinde bulunmadığı olur. Sözelimi;

“Avrupa'nın Bazı Memâlikinde Okuyup Yazmak Bilmeyenler Hakkında Tutulan Son İstatistik” (Nr.I/8, s.1) başlığı “mündericât”ta yayınlandığı halde sayfa içinde kullanılmamıştır.

“Mündericât” içindeki başlıkların sıralaması ile dergi içindeki yazıların sıralaması büyük oranda paralellikler arz etmektedir. Bazı sayılarda iki bölüm arasında sıralama farklılıkları görüle de bunlar büyük oranlı değil, küçük değişikliklerdir. Sözelimi dizi halinde yayınlanan “Kutba Seyâhat ve Seyyâh-ı Meşhûr Nansen” başlıklı yazılar, derginin orta sayfalarında ve sayfa bölünerek alt kısımda yayınlanmıştır. Fakat bu dizi, içindekiler kısmında en sonda gösterilmiştir.

Derginin iç sayfalarında, yazıların türü yer almasa da “mündericât”ta küçük ipuçları veren ifadelerin kullanıldığı görülmektedir: Edebî, ahlâkî, ahlâkî manzûme, ahlâki bir fikranın ifâde-i manzûmesi, fikra-i ahlâkiye, ahlâkî ve fennî hikâyelerden, mekteb manzûmesi, fennî, garâib-i fenniyyeden, fûnûn-ı tabiiyyeden, sıhhî roman, şettâ, ma'lûmât-ı şettâ, mütenevvia, hayâlî, seyâhat, ahlâki bir söyleyiş, mekteb tiyatrosu, hıfzı's-sihha, mekteb oyunlarından, mekteb şarkılarından, mebâhis-i hendesiyyeden, mebâhis-i coğrafyadan, manzûm, târih-i tabîi, şâkirdânın mahsûlât-ı kalemiyyesinden,

dürûs-ı eşyâdan, söyleniş, ma'lûmât-ı fenniye, hasbîhâl, kızlara mahsûs, küçük hikâye, ma'lûmât-ı coğrafya, Fârîsi, vâlide sınıfına mahsûs manzûme, şâkirdânın âsâr-ı kalemiyyesinden gibi.

“Mündericât” kısmındaki yazılar “-” işaretiyle birbirinden ayrılmış ve yazıların sayfa numaraları belirtilmemiştir. Ayrıca diğer yazılara göre puntunun biraz daha küçüldüğü görülmektedir.

3.1.2.2.Okur Yazılarının Cevaplandırılması ve Duyurular

Çocuklara Rehber dergisinde, “açık muhâbere”, “muhâberât-ı aleniyye” ve “muhâbere-i aleniyye” başlıkları altında, okur mektupları cevaplandırılmış; abonelik, tanıtım, siparişler vb. konularda açıklamalar yapılmıştır. Bu tür başlıklar ilk yılda 30, 2. yılda 23, 3. yılda 18 ve son yılda 2 sayıda yer alır. Toplamı 73 sayıdır. Bu, 166 sayılı koleksiyonun hemen hemen yarısında, derginin okuruna açıklama yaptığını ve dergiye ilişkin bilgi veya istekleri aktardığını gösterir.

Haberleşme yazılarının önemli bir bölümü, okur mektuplarının cevaplandırılmasına aittir. Mektup sahibi kişinin ismi, resmi sıfatlarıyla veya öğrenciyse okulu belirtilerek çoğunlukla da koyu renkle ve rik'a ile yazılmıştır. Selanik Mekteb-i Hamîdî müdiresi Firdevs Hanım gibi.

Dergiye mektup gönderen ve bunun neticesinde yazdıkları hakkında değerlendirmelerde bulunulan kişilerin çoğunu öğretmenler ve öğrenciler oluşturmuştur.

Mektuplarına cevap verilen öğrencilerin çoğu da Selanik'te okumaktadır. Yanısıra, farklı yerleşim birimlerindeki okulların öğrencilerine de rastlanır. Erkek öğrencilerin ağırlıklı olduğu görülür.

Öğrenim hayatlarını devam ettiren öğrenciler kadar mezun olmuş bazı öğrenciler de dergiye yazı gönderirler. Feyz-i Sıbyan Mektebi mezunlarından Edip; Mekteb-i Terakki mezunlarından Rukiye Fatma, Aliye gibi.

Dergi ile yakından ilgilenen, çocukları için irtibat kuran, yazılarını yayınlamak isteyen, eğitim için çalışan birçok memur, idârî personel ve eğitim yöneticilerinin isimlerini de burada görmek mümkündür: Telgraf memuru Zehrî Efendi, Köprülü mahkeme-i bidâyet başkâtibi Osman Edip Bey, Tekfurdağı belediye baş katibi Hasan Fevzi gibi.

Devrin yazarları ve gazetecileri arasından mektup yazarak dergiyle irtibata geçen isim sayısı oldukça azdır. Siroz'dan şair Sa'dî ile Ma'lûmât gazetesi muharriri Râfet Efendi örneklenebilir. Mesleği hakkında herhangi bir açıklama yapılmadan sadece isimleri belirtilerek mektupları cevaplananlar da vardır

Çocuklara Rehber dergisinin 1. yıl sayıları arasında özellikle yazı gönderen kişilerin beğenilen ve yayınlanacağı söylenen yazılarıyla ilgili değerlendirmeler göze çarpmaktadır. Yayınlamaktan şeref duyacaklarını belirttikleri bu tür yazılara verilen cevaplar, derginin daha önce belirtildiği ve örneklendiği üzere yayın politikasını da ortaya koyar niteliktedir.

Okuyucuların şevklerini kırmayacak bir üslupla kendilerini geliştirmeleri beklenir:

"Manzûmeniz güzeldir. Mensur ve daha ciddi eserlerinizi bekleriz." (Nr.I/3, s.8)

Yazılar karşısında dikkatlidirler. Feyz-i Sıbyan Mektebi öğrencilerinden Jak Alyon'un bir yazısının hemen aynısının bir başka gazetede yayımlandığı görülünce yazı dergiye alınmamıştır. (Nr.I/9, s.8)

Bazı durumlarda yazılarda görülen aksaklıkların düzeltilmesi de istenmiştir. Ankara'dan mektup gönderen Ahmed isimli öğrencinin manzum bilmecesindeki ilk mısradaki bir kelimenin değiştirilmesi için izin verilmesi isteniyor. Hatta kendisi değiştirirse daha mutlu olunacağı ilave ediliyor. Bu da yayıncılık ahlâkı açısından dikkat çekici bir örnektir. (Nr.I/37, s.8)

Gönderilen yazıların bir bölümü "teşekkür" niteliği taşır. Dergi de çeşitli meslek alanları ve eğitim yöneticilerinden oluşan okurlarına teşekkür eder. Genelde kısa tutulan ifadelerde, amaç, bazen sadece karşıdaki kişiyi övmek olduğu için oldukça ağır bir dil kullanıldığı dikkati çeker. Timurhisar kaymakamı Hayri Bey için yazılan gibi:

Maân ü nât ü müzâheret aleyhimmetânelerine nâliyetle mübâhiyiz. Alenen arz-ı memn ü şükrân eder. Tevâlî-i himem aleyhelerini etfâl namına istirhâm eyleriz." (Nr.I/16, s.8)

Dergiyi okullarında tanıttıkları anlaşılan bazı idareci ve öğretmenlere cevaben teşekkür edilir. (Nr.I/23, Nr.I/25, Nr.I/35)

Dergiyi ilgilendiren çeşitli konularla duyurular ve teşekkürler görülür:

"Der-i Aliye'den izzetlü Midhat Bey- Klişeler geldi. Telekür ederiz." (Nr.I/32, s.8)

Dergiye takdir hislerini belirten ve başarılar dileyen yazılara daha ilk sayıda rastlanılmaktadır. Hidayet Nazmi, Mehmed Vasfi ve Rukiye Hediye isimli üç öğrencinin gönderdikleri mektuplardan, derginin yayın hayatına atılmadan önce Selânik'te haberinin duyulduğu anlaşılmaktadır. (Nr.I/1,s.7-8) Hidayet Nazmi kendilerine yönelik böyle bir derginin yayınlanmasından duydukları memnuniyeti dile getirerek özellikle ahlak konularına yer verilmesini ister. Mehmed Vasfi derslerine çalıştıklarını ve eğitimin önemini bildiklerini belirttikten sonra, bir haftadır şehirde böyle bir dergi yayınlanacağını duyarak mutlu olduklarını söyler. Öğrenciler için daha önce sadece İstanbul'da dergiler yayınlandığının vurgulandığı mektupta, bu kez Selanik'te yayınlanacak olan bu dergiden dolayı duyulan memnuniyet göze çarpar. Mehmed Vasfi de bilgilendirici yazılara ağırlık verilerek hilm, sadakat, ahlak gibi konuların işlenmesini ister. Dergi yönetimi, bu mektubun hemen altına "Rehber" başlığıyla kendi cevabını ekleyerek bu hislere kendilerinin de katıldıklarını belirtip amaçlarına uygun olan isteklerin karşılanacağını yazmıştır. Ayrıca gönderilecek olan eserlere sayfalarının açık olacağını ifade etmiştir. Rukiye Hediye de benzer ifadelere yer vermektedir. Faydalı konulara yer verilirse ders konuları artık daha eğlenceli olacaktır. Mektubun son bölümünde kız çocuklarına yönelik yazıların dergide yer alıp almayacağını sorar. Yine mektubun hemen altına "Rehber" başlığıyla derginin cevabı yerleştirilmiştir. Tebriklere teşekkür edildikten sonra soruya cevap olarak hem erkek hem de kız çocuklarına yönelik yazılara yer verileceği ifade edilmiştir. Ayrıca kız öğrencilerden de yazılar beklenmektedir. (Nr.I/1, s.7-8) Derginin ilk üç sayısını inceleyen öğretmenlerden Osman Şevki de "Tebrik" başlıklı yazısında çocuklara yararlı olacağına inandığı dergiyi tebrik etmektedir. (Nr.I/4, s.6)

Bunların yanısıra mektuplarıyla takdirlerini ve tebriklerini ileten Selânik Askeri Rüşdisi müdürü Tevfik Bey ile Osman Şevki'ye "Rehber" başlıklı yazılarla teşekkür edilmektedir. (Nr.I/2, Nr.I/4)

Çocuklara Rehber dergisi, yayın hayatına atılışını duyurarak kendilerini tebrik eden gazetelerin de isimlerini "Teşekkür" başlığı altında yayınlamıştır. Burada isimleri verilen gazeteler Selânik, Asır, Mütalaa, Jurnal dö Selanik, Tercümân-ı Hakikat, Servet-i Fünûn ve Mâlumât'tır. (Nr.I/2; Nr.I/3; Nr.I/4)

Zaman zaman uyarılar dikkati çeker. Sözelimi, Çocuklara Rehber dergisinde yayınlanan bir yazının başka bir dergide de yayınlanması üzerine "Musavver Fen ve

Edep Refik-i Muhteremimizin Nazar-ı Dikkatine” başlıklı yazıyla bu durum eleştirilmiştir. (Nr.IV/11,s.8)

Derginin öğrenci yararını gözeten bazı uygulamaları teşekkürle karşıladığı görülür. “Rehber” başlığı ile yayınlanan yazılardan birisinde öğrencilerin tramvay ücretlerinin indirilmesine ilişkin tramvay idaresine yaptıkları teşekkürle, derginin de katıldığı belirtilmiştir. (Nr.II/32, s.6) Yine Selânik’te Feyz-i Sibyan Mektebi’ndeki öğrencilerin 200 adet defterini ücretsiz ciltleyen ciltçi İsmail Efendi övülmekte ve eğitime olan bu katkısı için teşekkür edilmektedir. (Nr.I/3, s.4)

Cevapların bazıları dergiden sipariş edilenler üzerine yapılan açıklamalardan oluşur. Sözelimi:

“Sipariş olunan kitap ve gazeteler sür’at-i mümkünine ile takdîm olunacaktır.” (Nr.I/7, s.8)

Köprülü Mal müdürü Abdülkadir Efendi’nin üç yüz adetlik “Rehber-i Hesâb”; İskeçe İbtidâi Mektebi müdürü Abdurrahman Sami’nin yüz adetlik “Rehber-i Hesâb”; Dırâma Nazîfi Mekteb-i İbtidâisi muallimi İbrahim Efendinin yine “Rehber-i Hesâb” siparişlerinin karşılandığı ve gönderildiği duyurulur. Benzer siparişlere diğer sayılarda da rastlanmaktadır. (Nr.I/33, s.8; Nr.I/34, s.8)

Bazı okuyucuların mektuplarında aşağıdaki türden sordukları soruların cevaplandığı olur:

“Mekteb-i Terakki müntehî sınıf şâkirdânından Ali sâib Efendi- Vardar nehrinin nâm-ı kâdimi Aksius (Axius) yahud Aksios (Axius)dur.” (Nr.I/27, s.8)

Derginin ikinci ve üçüncü yıllarında yazıları değerlendirilen okuyuculara verilen cevapların yanında, özellikle abonelik, derginin ulaşım sorunu, sipariş edilen ürünler konusunda değerlendirmeler ve verilen cevaplar daha çoktur. Dördüncü yılın cevaplarında ise abonelik ve yapılacak tanıtımlarla ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Bu başlıkların dışında da okurlara yönelik farklı duyurulara rastlamak mümkündür. Çocuklara Rehber dergisinde zaman zaman döneminde yayınlanan çeşitli basın organlarıyla ilgili açıklamalar yer alır. Sözelimi, okuyuculara İstanbul’da “Terakki” isminde yeni bir gazete yayınlandığı duyurulmuştur. İlk sayısı incelenmiş ve çocuklara yararlı konulara yer verileceği anlaşılmıştır. Bu nedenle, gazete yayınlayanlar tebrik edilmiş *“himemât-ı maarifperverîlerinin devamı”* temenni edilmiştir. (-, Nr.I/41, s.8) Musavver Terakki, Marifet, Muktebes ve Resimli Gazete’nin yayınlanışı kısa açıklamalar ve tebriklerle okurlara duyurulmuştur.

Dergi sayfalarında, üstünde uyarı niteliği taşıyan “İhtâr” başta olmak üzere, “Selânik Kar’ilerimize”, “Selânik Mektebli Abonelerimize”, “İhtâr-ı Mahsûs”, “İ’tizar” gibi başlıklar altında, çoğu bilmece ve soruların cevaplanması ve gönderilmesine ilişkin birçok uyarıda bulunulmuştur. Genellikle “İhtâr” yazılarının yanında dikkati çekmek için bir el işareti kullanılmıştır.

Bilmeceleri cevaplayanların isimlerinin ne zaman yayınlanacağı, bilmece cevaplarının en geç ne zaman ulaştırılması gerektiği ve cevapların altında birkaç imzadan fazla olanların kabul edilmeyeceği; ödüllerin sadece abone olanlara gönderileceği, taşradan mektup gönderenlerin “varaka-i takdiriyeleri”nin ulaştırılabilmesi için posta pulu da göndermeleri gerektiği vb. açıklamalar yapılır.

İkinci yılda “İhtâr” başlıklı yazıların ikisi özel olarak Türkçe ve Fransızca ders almak isteyen okurların idarehâneye başvurmalarına ilişkindir. (Nr.II/17, Nr.II/18) “Almanca Okumak İsteyenlere” başlıklı bir başka yazıda ise, özel olarak Almanca ders almak isteyenlerin yine dergi idarehânesine başvurmaları istenmektedir. (Nr.II/31)

Bir de “Ricâ-yı Mahsûs, İhtâr-ı Ricâ-yı Mahsûs” üst başlığıyla çıkan yazılar göze çarpar. Burada çoğunlukla derginin abone işlemleri ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Derginin dağıtımına ilişkin aksamaların giderilmesi konusunda ilgililerin uyarıldığı olur. Dergi idaresi, taşra abonelerinin dergilerini geç aldıkları yolundaki şikayetleri üzerine “Posta Müdürlerine” başlıklı yazıyla posta müdür ve memurlarından dergiyi zamanında ulaştırmaları konusunda ricada bulunmuştur. (Nr.II/2,s.1) Taşrada derginin dağıtımı için yardımlarına başvuru bazı kişilerden hâlâ cevap alınmadığı belirtilerek, karışıklılığa yolaçmamak için bu kişilerin dergiye bilgi ulaştırmaları istenmiştir. (Nr.I/5, s.1)

3.1.2.3. Ödüllü Bilmece ve Sorular

Çocuklara Rehber dergisinin okurlarıyla içiçeliğini sağlayan bir uygulama da ödüllü bilmece ve sorular yayınlanmasıdır. Bilmeceler genellikle son sayfada yer almıştır. İlk yılda 7, ikinci yılda 8, üçüncü yılda 6, dördüncü yılda 4 sayıda görülmez. Kalan bütün sayılarda en az bir bilmece sorulmuştur. Sayının 3’e çıktığı da olur. Genel başlık “Bilmece”dir. Ancak “Bilmecelerimiz”, “Üç Bilmece Bir Yerde” başlıkları da kullanılmıştır. Sa’dî tarafından hazırlanan üç bilmecenin başlıkları farklıdır: “Rüya

İçinde Bilmeceler, Tuhaf Bir Bilmeceler ve Ben Kimim?" başlıkları kullanılmıştır. (Nr.II/33, Nr.II/40, Nr.II/43)

Bir okur mektubunda bilmecelerin düşünce açısından yararlı olduğu belirtilmiştir:

"Evlâd-ı memleketi 'imâl-i fikre alıştırmak maksadıyla 'rehber' de görülen bilmecelerden..." (-, Nr.I/34, s.7-8)

Çocuklara Rehber'in okurlarıyla sıcak bir diyalogu vardır. Bilmeceler ve sorular ile mektuplaşmalar dolayısıyla pek çok okur ismi yer alır. Dergi sayfalarında önemli bir yekun tutan bilmecelerin birçoğu öğrenciler tarafından hazırlanmıştır.⁸ İbtidai düzeyinden idadi düzeyine kadar değişik sınıflarda okuyan, hatta mezun durumda olan öğrencilerin yazıları veya hazırladıkları bilmeceler oldukça fazladır.

Oldukça fazla olan öğrencilerin dışında bilmeceleri hazırlayanlar arasında farklı mesleklerden olanlar da bulunmaktadır. Meslek olarak ayrımları en net yapılabilenler öğretmenlerdir. Köprülü Mekteb-i Rüşdi muallimi Abdullah Hilmi, Selanik Mekteb-i Rüşdi-i Askerî "riyazî" öğretmeni yüzbaşı Mustafa, Selanik Beynelmîlîl Mekteb-i Musevîsi müdürü Moiz Yakob, Mekteb-i Terakki müdiresi Matmazel Katerin, Ustrumca İnâs Mektebi muallime-i evlâsı Fâtumatü'z-zehrâ bilmecelerin altında isimleri görülen öğretmenlerdir. Afif, Ahmed Fâik, Ahmed Memiş, Hâfız Rıza (Zağfranbolulu), Kerime Hanım, M.Atif, Musa Kâzım, Kemal, *"Manastır duyûn-ı umûmiye nezareti sandık emini"* Sıtkı, *"Kesriye Tahrirat Kalemi mülâzımlarından"* Timur Fehmi, *"meşâhir-i vükelâ-yı deâviden"* Vâmık, Musa Kâzım öğretmenler ve öğrenciler dışında bilmeceleri hazırlayan isimlerdir.

⁸ Bilmeceleri hazırlayan öğrencilerin alfabetik listesi: A[yın] Piraye, Abdullah, Abdullah Hilmi, Abdurrahman Ziya, Afif, Ahmed, Ahmed Besim, Ahmed Gâlib, Ahmed Halid, Ahmed Nâci, Ahmed Remzi, Ahmed Sabri, Ahmed Suad, Akil, Ali, Ali Sâlim, Ali Ulvi [Elöve], Ali Server, Aliye, Aliyye Seniyye, Ayşe bint Şâkir, Ayşe Edhem, Basri, Cemil, Cemil Efendizâde Yıldız, E[lif]. Fâzıl, E[lif]. Hamdi (Debreli), E[lif] Nigâr, Emine Şükriye, Esat, Fatma Nevruz, Fâzıl, Fazlı Mağmumi, Fehmi, Feride, Fıtnat, Gâlib, H[a]. Hilmi, H[e]. Osman, Hâfize, Hafız Rıza, Hâkimbeyzâde Cemil Bey, Halil, Hasan Ali, Hasan Rıza, Hasan Tahsin, Hidayet Nazmi, Hikmet (Maraşlı), Hikmet Osman, Hümmüz, Hüseyin Hüsnü, Hüsnü Vâmık, İbrahim (Vulçitrineli), İbrahim (Katerinli), İbrahim Edhem, İbrahim Halil, İbrahim Halit, İbrahim Sıtkı, İhsan, İsmail Kemal, İsmet, Kemal, Kemal Vamık, Lem'an, M. Atif, M.Mâcide, M.Ziyaeddin (Midillili), Mağmumi, Mecdi Nazmi, Mehmed Ali, Mehmet Azmi, Mehmed Cevâd, Mehmed Fâzıl, Mehmed Said, Mehmed Vasfî, Mevhibe Akif, Meymenet, Midhat Tevfik, Murat Nihad (Selanik), Musa Kazım, Mustafa, Mustafa Necmeddin, Mustafa Rahmi, Mürebbî, Nefise İclâl, Nevzat Efendizâde Talat, Neyyire Hidâyet, Nezahat, Nureddin, Osman Ruhi, Ömer Fevzi, Rahmi Mağmumi, Refika, Rukiye Hatice, Rukiye Hediye, Rukiye Zışan, S[ad]. Nâil, Sadık, Saffet-i Şeydâ, Safiyüddin, Sâlih Mehmed, Selim, Servet, Sırrı, Sıtkı, Ş.Aliye, Şerif Necmi, T[e]. Asaf, Tahsin, Tevfik Mesar (Ustrumcalı), Timur, Vamık, Yegâne, Z[ı]. Sükûtî (Manastır), Yusuf Sabetay, Zarif Sükûtî (Kesriyeli).

Bilmecelerin cevapları çoğunlukla bir sonraki nüshada ve numaralandırılarak verilmiştir. Bazı sayılarda başlığın hemen yanında cevapların hangi nüshaya ait olduğu belirtilse de bu uygulama, derginin bütün sayılarına yansımamıştır.

Kimi öğrenciler soruları doğru cevapladığı için özel olarak tebrik edilmiştir. (Nr.I/2, s.8; Nr.I/3, s.8; Nr.I/12, s.8; Nr.I/37, s.8; Nr.I/6, s.8; Nr.I/13, s.8; Nr.I/37, s.8)

Manzum olarak sorulan bilmecelerin cevapları bazen Rehber imzasıyla, bazen de manzum olarak cevaplayabilen öğrencilerin isimleriyle yayınlanmıştır.

Dergide yayınlanan bilmecelerin cevapları, “Bilmecelerimizin Cevapları”, “Bilmecemizin Cevabı”, “Bilmecemizin Halli”, “Manzum Bilmecenin Halli”, “On Yedinci Nüshamızdaki Bilmecelerin Cevapları”, “Suâl ve Bilmecelerimizin Cevapları”, “Suâl ve Bilmecemizin Cevapları” başlıkları altında verilmiştir.

Çocuklara Rehber dergisi içersinde okuyucuların genel kültür, fen bilimleri, sağlık, tarih, coğrafya, matematik, geometri vb. alanlarında bilgilerini ölçmek amacıyla birçok soru da sorulmuştur. Birinci yılda sorular, genel olarak “Suâllerimiz”, “Eğlenceli Suâller”, “Eğlenceli Suâl” başlığı altında verilmiştir. Üçüncü yıl sayılarında “suâl” başlığıyla çıkan soru oldukça azdır. Bu yılda “Mükâfatlı Bir Suâl” (Nr.III/22), “Fennî Suâl” (Nr.III/43) ve “Coğrafi Bir Suâl” (Nr.III/48) başlıklarıyla toplam üç soru yayınlanmıştır. Bunlardan ilki Sa’dî tarafından hazırlanmış, diğerlerinde isim belirtilmemiştir. Dördüncü yılda ise sadece bir sayıda “Mükâfatlı Bir Suâl” başlığıyla bir matematik probleminin sorulduğu görülmektedir. (Nr.IV/8)

Soruların cevapları “Suâl ve Bilmecemizin Cevapları”, “Suâl ve Bilmecelerimizin Cevapları” ve “Suâllerimizin Cevapları” üst başlıkları altında yayınlanmıştır. Özellikle “hesap meselesi” olarak adlandırılan matematik problemlerinde kesir işlemleri, orantılama, akıl yürütme, karekök içi işlemler, varsayımlar ve sembol kullanımı, eşitleme, eşitliğin iki yanındaki bilinenlerden hareketle bilinmeyenleri bulma, yüzde hesaplamaları gibi çok farklı işlem türleri kullanılarak ayrıntılı cevaplar yazılmaktadır. Birkaç cevapta ise sadece işlemin sonucu verilmiştir.

Bir sorunun cevabı “Fennî Suâlin Cevabı” (Nr.III/44) başlığı altında çıkmıştır. Bir sayıda Sa’dî, kendisi tarafından hazırlanan ödüllü bir sorunun cevabını ve cevaplarını beğendiği kişilerin isimlerini kendisi yayınlamıştır. (Nr.III/25)

3.1.2.4. Hediye Verme

Sürelî yayınların okuyucuların ilgisini çekebilmek ve okuyucu sayısını artırabilmek için başvurdukları bir yöntem olan tanıtım hediyelerine Çocuklara Rehber dergisi de başvurmuştur. İlk yıllarda daha çok olan tanıtımlar, 3. ve 4. yıllarda azalmıştır. Verilen ödüller arasında en çok vaadedilene “güzel bir kitab”dır.

Bu konuda bilgiler özellikle bilmece ve sual bölümlerinde yer almıştır. Verilen hediyeler arasında, kitap, “Ahmed Rasim Beyin güzel bir kitabı”, üç aylık abonelik, derginin ilk yıl yayınlanmış sayıları ve Muallim Naci'nin bir eseri bulunmaktadır.

Üçüncü yıl sayılarında hemen yok denecek derecede herhangi bir ödül duyurusuna rastlanmaz. Sadece Sa'dî, kendi oluşturduğu bir soruyu ilk cevaplayana “bir lira kıymetinde bir hediye” vereceğini duyurmuştur. (Nr.III/22, s.Kapak İçi) Derginin dördüncü yılı da tanıtım duyuruları yönünden oldukça fakirdir. İbrahim İhsan hazırladığı “Mükâfatlı Bir Suâl” (Nr.IV/8) başlıklı sorunun altında doğru cevabı dergi idaresine ilk ulaştıran kişiye ödül vereceğini belirtmiştir. Fâtımatüzzehrâ ve Nezahat da kendi hazırladıkları bilmecelerin altında (Nr.IV/3, Nr.IV/5) doğru cevaplayan kişiler arasında kurayla bir kişiye derginin üç aylık aboneliği ve bir kitap gibi ödüller vaatmişlerdir.

Hediye kazanacak kişilerin belirlenmesinde, kura yöntemine başvurulmuştur. Hediyeler, soruların tamamını (sualler ve bilmeceler) çözecek olan kişiler arasından seçilmiştir. Bazı bilmecelerde ödül, cevapları doğru olarak ulaştıran ilk kişiye verilmiştir.

Manzum olarak sorulan bilmecelerin sonunda verilecek ödülün de manzum olarak açıklandığı görülmektedir:

“Bilmecem kim hallederse ibtida

(Rehber)in üç aylığı olsun fedâ” (Sa'dî, Nr.I/32, s.7)

Ödülleri kazanan kişilerin isimleri ve kazandıkları ödüller “Sual ve Bilmecelerimizi Tamamen ve Doğru Olarak Halledenler-Kısmen Halledenler”, “Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler-Kısmen Halledenler”, “Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler”, “Suâl ve Bilmecemizi Halledenler”, “Suâl ve Bilmecelerimize Doğru Olarak Cevap Verenler”, “Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler”, “Açık Muhâbere” gibi başlıklar altında açıklanmıştır. Belirlenen isimler, öğrenci isim

listelerinin altında yer almaktadır. İsimler ve ödülleri farklı yazı karakteri ve koyu renkli harflerle diğer yazılardan ayrılmaktadır. İsim ve hediyelerin yanısıra bazı sayılarda hediyelerin “idârehâne”den alınabileceği hakkında bilgilere de rastlanılır.

Dergide verilen hediyeler, sadece sorular ve bilmecelerle sınırlı değildir. Hazırlanacak yazılar için de ödüller vaadedilmektedir:

“Hikmet-i tabîyyeden (madde) hakkında izâhât-ı kâfiyyeyi hâvi ma'lûmât vermeye en iyi muvaffak olan şâkirdâna idârehânemiz tarafından kıymetli bir kitab ihdâ olunacaktır. Müsabakamız teşrîn-i evvelin beşinci gününe kadar devam edecektir.” (-, Nr.I/24, s.8)

Dergi soru ve bilmeceleri doğru cevaplayanlar arasından bir kişiye ödül verme yönteminden bir süre sonra vazgeçer. 2. yılın 22. sayısında okuyucuların bu soru ve bilmeceleri cevaplayabilmek için çok çalıştıklarını bildiğini belirten dergi yönetimi, daha çok kişiye ödül verebilmek için yeni bir yola başvuracaklarını duyurur:

“Gelecek müşhamızdan itibaren suâl ve bilmecelerimizi halledenler nâmına kur'a keşîdesiyle sarf-ı nazarla her halledene birer varaka-i takdîriye i'tâ edilecektir. Bu sûrette idâremize on varaka-i takdîriye toplayıp getirmeye muvaffak olanlara varakalarına göre istifâdeli bir kitab ihdâ kılınacaktır.” (-, Nr.II/22, s.8)

Benzer bir duyuru bir sonraki sayıda “Bilmece” başlığı altında da yapılmıştır.

Bilmece ve soruların hem okur sayısını artırmaya hem de ileride örnekleneceği üzere, eğitici nitelikleri dolayısıyla çocukları bilgilendirmeye ve düşündürmeye dönük olduğu açıktır.

3.1.2.5. Tanıtım Nitelikli Duyurular

Çocuklara Rehber dergisinde kendi tanıtımı dışında, kitap ve çeşitli eserlerin tanıtımları da yer almıştır. Kitap ilanlarının bir bölümü dergi yazarlarına aittir. Çocuklara Rehber'in sahibi Muallim Ahmed Midhat'ın Rehber-i Hesab, Sa'dî'nin Açık Türkçe, Abbas Hâverî'nin Osmanlı Elifbâsı ve Ali Galib'in Nâdire isimli eserleri, değişik sayılarda yayınlanan ilanlarla okura duyurulmuştur.

5 ciltlik Rehber-i Hesab'ın her cildi çıktıkça ilanı verilmiştir. 3. yılda arka arkaya 30 sayıda kitabın ilanı çıkmıştır.

Çocuklara Rehber'in hemen her sayısında manzûmeleri ile karşımıza çıkan Sa'dî'ye ait “Açık Türkçe” isimli okuma kitabının yayınlığı derginin üçüncü yılının

20. sayısında, sayfa içinde tanıtılan bu eser aynı sayının kapağında ilân metni olarak da yayınlanmıştır. (Nr.III/20- Nr.III/50) İlan metni toplam 24 sayıda görülür. Bu eserin amacı “*şâkirdânı derece derece okumaya alıştırmak*”tır. Öğretmenlik konusunda işinin erbâbı olduğunu herkesin bildiği belirtilen Sa’dî için övgü dolu cümleler kullanıldıktan sonra daha fazla söze gerek duyulmadığı ifade edilmiştir. (Nr.III/20, s.7)

Dergide çeşitli yazılarda imzası görülen Kavala Mekteb-i İdâdî-i Hayrî öğretmenlerinden Ali Galib’e ait olan “Nâdire”nin ilan metni toplam 18 sayıda çıkmıştır. (Nr.III/26- Nr.III/50) İlanda, eserin “hükemâ ve fuzalâ-yı kadîmerin asâr-ı hikemiyelerinden bi’-intihâb ahlâk ve adâb-ı milliyemize muvaffak bir sûrette” hazırlandığı ifade edildikten sonra yazarı tebrik edilerek bu kitaba nasıl ulaşılacağı konusunda bilgi verilmiştir.

Abbas Hâverî tarafından kaleme alınan “Osmanlı Elifbası” isimli Türkçe ve Arapça bir kıraat kitabı da yayını duyurulan eserler arasındadır. (Nr.III/20)

İlanı çıkan diğer kitaplar: İsmail Hakkı Sarfî, İsmail Hakkı Kıraati; Mehmed Halid’in Nev Tertîb Rehnümûn-ı İlm-i Hesab; Mustafa Aşkî’nin Kavâid-i Lisân Yahud Usûl-ı İmlâ.

İsmail Hakkı tarafından birinci sınıflar için hazırlanan sarf kitabı üçüncü yılda kapaklarda yayınlanmıştır. Toplam 38 sayıda bu ilanları görmekteyiz. Oldukça süslü bir başlığın kullanıldığı tanıtımda, öncelikle sarf eğitimine yeni başlayan bir çocukta terimlerin ve sarf kurallarının öğretilmesinde büyük güçlüklerle karşılaşıldığı belirtilerek bunu kolaylaştırmak için eserde hangi yöntemlerin kullanıldığı açıklanmıştır (Nr.III/10- Nr.III/50):

“Bu müşkili tehvîn etmek için sarf vâsıtasıyla lisânı öğretmekten ise lisân vasıtasıyla sarfı ta’lim etmek usûlü bulunmuştur ki birinci sene sarf talebesine mahsûs olarak tanzîm edilen bu eser arz olunan usûl üzerine tertîb olunmuştur. Dersleri talebeye telkinden mukaddem zihinlerini hazırlamak için birtakım takrîrler, resimler tanzîm edilmiş edevât büyük harfler ile gösterilmiştir. Her derse mahsus gayet tedricî temrinler, ta’limler, tahlilleri olup bugüne kadar intişâr eden sarflarımızda henüz bast edilmemiş nice kavâid ve gavâmızı câmi ’dir.” (Nr.III/10, s.Arka kapak)

İsmail Hakkı tarafından hazırlanan kıraat kitabının ilanı (Nr.III/10- Nr.III/50) toplam 39 sayıda çıkmıştır. Elifba kitaplarından sonra verilen metinlerdeki Arapça ve Farsça kelime ve terkiplerin anlaşılabilmesi için yıllarca ders görmek gerektiği

açıklandıktan sonra yeni icat olunan bir yöntemle bunun çok kısa bir sürede gerçekleştirilebileceği ifade edilmiştir:

“Dersleri tehzib-i ahlâka aid misaller, hikâyeler, nasihatler ve ma'lûmât-ı ibtidâiyeye dair mütenevvia fikarât ile tertib edilmiştir. Ulûm ve funûn-ı ibtidâiyenin istilâhât-ı esâsiyesi çocuklara mahsûs bir ifâde ile gösterilmiştir. Kelimât ve terâkib-i Fârisiye ve Arabiyyeyi teshîl ve mebâdi-i ma'lûmâtı tefhîm için yüzden ziyâde levhalar ve resimle müzeyyendir.” (Nr.III/10, s.Arka kapak)

“Nev Tertîb-Rehnümûn-ı İlm-i Hesâb” isimli hesap kitabı “*Ticâret ve Nâfia Nezâreti muhasebe kalemi hulefâ-yı kirâmından Mehmed Halid Bey*”e aittir. Kitap ibtidâî son sınıflar için hazırlanmıştır. Eser içerisinde birçok konu ve alıştırmaların bulunduğu, yararlı olacağına inanıldığı yazarı tebrikle birlikte ifade edilmiştir. (Nr.III/29, Nr.III/30)

Derginin dördüncü yılda sadece bir sayıda “Kavâid-i Lisân Yahud Usûl-i İmlâ” başlığıyla verilen yazıda aynı isimdeki eser tanıtılmıştır. Selânik’te askeri idare katiplerinden Mustafa Aşkî tarafından kaleme alındığı belirtilen eserin başarılı olacağına inanıldığı vurgulanmakta; “*kavâid-i lisân*”, sarf ve imlâ konusunda başarılı bir eser olan bu kitaptan dolayı yazarı kutlanmaktadır. (Nr.IV/6)

Bir ilan da bir harita hakkındadır. “Devlet-i Aliyye-i Osmâniye ve Yunanistan Hududu Haritası” (Nr.I/4) istek üzerine idare heyeti tarafından hazırlanmış ve Ahmed Midhat’ın sahibi olduğu Selânik Osmanlı Matbaası’nda basılmıştır.

Tanıtılan bütün bu malzemenin öğrencilere derslerinde yardımcı olacak eğitici, öğretici nitelikleri belirgin eserler olduğu görülmektedir. Bunun da eğitimle bu kadar içiçe bir derginin yayın çizgisine uyduğu söylenebilir.

3.1.3. Yazar Kadrosu

Çocuklara Rehber dergisinin yazar kadrosunda devrin çok tanınmış edebiyatçıları görülmez. Bilinen isimlerden Emine Semiye [Yularkıran]’nın bir mektubu; Ali Ulvi [Elöve]nin 4 yazısı; Tercümân-ı Hakikat’te Ahmed Midhat Efendi’nin yardımcısı olan Selânik’li Tevfik’in¹⁰ 4, İsmail Safa’nın 2, Recâizâde

¹⁰Selânikli Tevfik Ceride-i Askeriye, Sabah ve Tarik gazetelerinde de çalışmıştır. Sabah’ın başyazarlığını da üstlenmiştir. Münir Süleyman Çapanoğlu onun çalışkanlığı, telif ve tercüme yüzlerce eserinin bulunduğu, çocuklar için gazetenin bir ekini yayınladığı, iyi derecede Fransızca bildiği, derin bilgisiyle hayatının sonuna kadar bir öğretmen gibi hareket ettiğini belirtmektedir. (Çapanoğlu, 1962:111-116)

Mahmut Ekrem ile Mahmut Fuad'ın¹¹ birer şiiri dergide yayınlanmıştır. İbrahim Cûdi'nin de bir şiiri ve 2 yazısı çıkmıştır. Florinalı Mehmed Nâzım [Özgünay]¹² beş sayıda “akvâl-i hikemiyye” sütununu hazırlamıştır.

Yazıların büyük bir kısmı imzasızdır. Derginin yazar kadrosu çoğunlukla öğretmenlerden oluşur.

Tamamı 166 sayı olan dergi sayfalarında, en çok Sa'dî'nin ismi görülür. 67'si manzume, 10'u “letâif” olmak üzere değişik yazılarla ve hazırladığı bilmecelerle toplam 121 sayıda imzası vardır. **Hüseyin Muhiddin**, bilmece ve soruların yanısıra 8'i güzel sözler, 6'sı “Bir Merkebin Sergüzeşti” hikâyesinin tefrikası olmak üzere 68 sayıda; **H[a]. A[yın].**, 20'si “Küçük Bir Devr-i Alem” üst başlıklı gezi tefrikası, 7'si “Zâhire Aldanmayınız” isimli oyunun tefrikası olmak üzere 39 sayıda; **Doktor Cemil Hâverî**, 25'i “Çocuklar Hıfzı's-sıhhası” tefrikası olmak üzere 36 sayıda; **Necip Vecdi** (N.V.; N. Vecdi) 24'ü manzume olmak üzere 25; **Edhem İsmail**¹³, fenle ilgili yazılarıyla 16 sayıda; **A[yın]. Şevki** (Osman Şevki)¹⁴, 5'i “Hitâbet Dersleri”, 5'i manzume olmak üzere 15 sayıda; **Ali Galip**¹⁵ biri “Şuûn-ı Mekâtib”, diğerleri “Akvâl-i Hikemiyye” sütununda olmak üzere yayınlanan 10 sayıda yazıları yayınlanmıştır. **Ahmed Midhat**, “şuûn-ı mekâtib”le 47 sayıda; **Ali Saib**¹⁶, “Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi” yazı dizisiyle 22 sayıda; **Ohannes Efendi**, ekonomi üzerine “Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet” başlıklı tefrikasıyla 14 sayıda yer almıştır.

Çocuklara Rehber'in sadece 45 sayısında imzası görünmeyen Sa'dî'nin, bütün yazılarının sonunda “Siroz”dan olduğu belirtilmiştir. Hakkında kısa da olsa bilgiler verilen tek isim de odur.

Siroz'daki Bulgar Mektebi'nden bahsedilirken Sa'dî'nin öğretmenlikteki başarısına dikkat çekilmiştir:

Selânikli Tevfik Bey, “ ‘Tercümân-ı Hakikat’ sermuaharriri Selânikli izzetlü Tevfik beyefendi...” (Nr.I/22, s.1; Nr.I/21. s.1) Bilgi dergiye gönderdiği manzumelerin başında yer almaktadır.

¹¹ Manzumesi yayınlandığında “Menemen Mekteb-i İbtidâi muallim-i evveli” dir. (Nr.III/33, s.2)

¹² “Florina Mekteb-i Rüşdiyesi rik'a muallimi” (Nr.III/19, s.6)

¹³ Yazdığı “Mektebe Vedâ” manzumesinin altında isminin başında “Eczacı” ifadesine yer verilmiştir. (Nr.I/31, s.2-3)

¹⁴ “Mekteb-i Terakki lisân-ı Osmâni muallimi” (Nr.I/21, s.5-6; Nr.I/4, s.6)

¹⁵ Ali Galib, yazılarının altında geçen ibareler: “Kavala İdadi-i Hayri muallimlerinden” (Nr.III/11, s.5-6), “Mekteb-i Edeb müdürü” (Nr.III/50, s.7)

¹⁶ Yazılarının altında geçen ibareler: “Feyz-i Sıbyan Mektebi Müdürü” (Nr.II/34, s.5), “Feyz-i Sıbyan Mektebi coğrafya muallimi” (Nr.II/45, s.5), “Kavala İdadi-i Hayri lisan-ı Fransevî muallimi” (Nr.II/48, s.5). Ali Saib'in “Coğrafya-yı Mufassal-ı Memâlik-i Devlet-i Osmâniye” (1304) isimli bir kitabı vardır. (Bayram, Çöğenli, 1978)

“Mekâtib-i gayr-i müsleme arasında Bulgar Mektebi'nin lisân-ı Osmânide gösterdiği asâr-ı terakki şayân-ı takdîr ve tebrîkdir. Bu da mektebin lisân-i Osmâni muallimi muallimlik vazifesini deruhde eden izzetli Sa'dî efendinin tecârüb ve mesâr-ı muallimenâsi eseridir.” (Nr.II/48, s.7)

“Kendine mahsus bir tarz-ı nevîn ve latîf ile” ile yazan Sa'dî, hep, çocuklara *“bir hizmet-i fâhire”* içinde olmuştur. Öğretmenliği manevî yanıyla da şairliğinin önündedir:

“(….)bir şâir-i hakikî olmakla beraber pek çok şâkird yetiştirmiş, tecrübeler görmüş bir muallim-i şehîr olmak üzere de tanınmıştır.” (Nr.I/46,s.6)

“Deli şair” (Artan, 1994: 9) olarak da tanınan Mehmed Sa'dî'nin Türk Yurdu dergisinde “Türk Gençleri-Meşhur Deli şairin Yurda Bir İltifatı-Öztürkçe” başlığıyla yayınlanmış bir yazısı yayınlanmıştır. (Tuncer, 1990:83)

İbnülemin Mahmut Kemal İnal'ın verdiği bilgiye göre Sa'dî Harput doğumludur. Küçük yaşlarda İstanbul'a gelerek tahsilini tamamlayan Sa'dî, bir süre, Selânik Mekteb-i Osmânî müdüriyeti, Drama ve Siroz polis komiserliği, Üsküp hapishane müdüriyeti ve nüfus kitabeti görevlerinde bulunmuştur. Siroz Rüşdî ve İdadî'si ile Bulgar Mektebi'nde Türkçe öğretmeni olarak görev yapan Sa'dî'ye Bulgar Hükümeti'nce bir nişan verilince görevinden azledilir. Senice livası tahrirat müdürü iken Balkan Savaşı sırasında, burası Sırp'lar tarafından işgal edilince tutuklanır. Altı aylık bir sıkıntıdan sonra kaçarak İstanbul'a döner. İzmir'de Darümuallimat'ta dersler verir. İbnülemin Mahmut Kemal, Sa'dî'nin “Deli şair” imzasıyla Tercüman-ı Hakikat'te çıkan şiirlerinin yanısıra; Asır, Mütalaa, Çocuklara Rehber ve Ceride-i Sofiye'de şiirlerinin yayınlandığını belirtmiştir. Gonca-i Edeb ve Yıldız isimli iki dergi ile “Açık Türkçe” isimli alfabeye dair bir kitap yayınlamıştır. (İnal, 1988: 1556-1558)

“Yâver-i hazret vilâyet-penâhî rif'atlı Hüseyin Muhiddin Efendi” (Nr.I/33,s.7), *“Yâver-i hazret vilâyet-penâhî Jandarma mülâzımı”* (Nr.I/28,s.7), *“mülâzım-ı evvel”*(Nr.I/31,s.7) gibi tanımlamalarda bulunulmuştur. Yüzbaşığa terfisi münasebetiyle dergide yayınlanan “Tebrik” başlıklı yazıdan öğretmenlik de yaptığı anlaşılmaktadır:

“Hüseyin Muhiddin Efendi birkaç lisâna aşinâ, gayûr, fatîn zebât-ı askeriyemizdendir. Mekteb-i İdadî'de Bulgar lisânı muallimliğini ifâ etmekte mecânen de jimnastik göstererek terakkiyât-ı etfâle mukaddemâne gayret eylemektedir.” (Nr.III/21, s.8)

Yukarıda ismi geçenlerin yazı oranı kadar olmasa da farklı türlerde yazdıklarıyla derginin kadrosunda yer alan başka isimler de vardır. Yazılarının sayısı 10-20 arasında değişen imzaların bir bölümü, öğrenci yazıları arasında da görülür: **Hüseyin Hilmi** (Hilmi)'nin¹⁷ 2, **Fazlı Mağmûmi**'nin 5 ve **İbrahim İhsan**'ın 1 yazısı “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden” sütununda çıkmıştır. İlkinin toplam 17, diğerlerinin 13'er sayıda değişik türlerde yazıları ve bilmeceleri yayınlanmıştır. Dergide 11 yazısı çıkan **Leman**'in¹⁸ 1 yazısı “Talebâtın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden” içinde yer almıştır.

5-9 sayıda görülen imzalar: **A[yın]**, **A[yın]**., 4'ü şiir 9 yazısıyla; **Celâl Hâverî**, 3'ü şiir 8 yazısıyla; **Hidayet Nazmi**, **M. M.**, **Musa Kâzım** ve **Servet**, değişik yazılarıyla 5'er sayıda çıkmıştır. **E[lif]**, **E[lif]**., 5 sayı süren tiyatro oyunu “Oburluk”un tefrikasıyla; **Aliye**, 5'i tiyatro oyunu “Küçük Vâlide”nin tefrikası olan 7 yazısıyla; **Priştineli Eyüp Sabri**, 8'i tiyatro oyunu “Netîce-i Gaflet”in tefrikası olan 9 yazısıyla dergide yer alır. **Fatimatüzzehra**'nın¹⁹ da 7 yazısından 4'ü “Güzel Sözler” sütunundadır. Bu imzalardan da **Hidayet Nazmi**, **Tevfik Mesâr** ve **Eyüp Sabri**'nin birer; **Servet**'in 3 yazısı “Şâkirdânın Mahsûlât-ı kalemîyesinden” sütununda yayınlanmıştır. Öğrenci yazıları arasında ismi yer almayan **Aliye** “Mekteb-i Terakki müntehî sınıf talebâtından”dır. (Nr.I/11,s.5) **Celâl Hâverî**, **Fatimatüzzehra** ve **Tevfik Mesâr** isimleri bilmece hazırlayanlar arasında da görülür. Bu grupta ismi geçen **M. M.** ile birlikte aşağıda imza olarak görülen **M. Midhat** ve **Midhat** isimlerinin yanında “Muharrirîn-i Rehber'den” ifadesinin geçmesi, bu imzaların aynı şahsa ait olduğunu düşündürmektedir. Çünkü ifade başka herhangi bir isim için kullanılmamıştır. (Nr.I/8, s.6; I/9,s.6-7; Nr.I/48,s.4)

Ahmed Fâik 4 sayı süren “Çocuklara Mahsûs Fennî Hikâye Külliyyâtı” başlıklı tefrikasıyla; **Hasan Ali**, **Leskovikli Rauf**, **M. Midhat**, **Mehmed Akif**²⁰, **Mehmed Esad**²¹ ve **Sadık** dörder yazıyla dergide yer almıştır.

Dergide bir veya nadiren iki üç yazısı çıkmış isimlerin bir bölümü farklı alanlarda kısa yazılar yazmıştır. Bazıları hakkında imzaların yanında açıklayıcı notlar vardır: **A[yın]**, **Haydar**, **A[yın]**, **Hüsniye**, **A[yın]**, **İsmet**, **A[yın]**, **Rifat**, **A[yın]**, **Şekib**, “*Edirne'de lisân-ı Osmanî muallimlerinden*” **Abbas Hâverî**, **Ahmed Arif**, **Ahmed**

¹⁷ “Siroz mutasarrıfı atûfetlü Mustafa Nâili Beyefendi hazretlerinin mahdûmu”. (Nr.I/31,s.3; Nr.I/51, s.7-8)

¹⁸ “Siroz Liva tercümânı Halil Ulvî Efendi kerimesi”(Nr.I/34,s.7;I/39,s.4)

¹⁹ “Ustrumca İnas muallime-i evvelâsı” (Nr.III/49, Kapak İçi)

²⁰ “Dersaadet Darülmuaallimîn müdâvimlerinden Avurthisarlı(?)” (Nr.III/45,s.6)

²¹ Mehmed Esad, “Gümülçine'de Kırmahalle müderrisizâde”(Nr.III/43,s.7)

Galib, Ahmed Refik, Ahmed, Akil, Ali Server, Atif Mağmûmi, Atif, “Edirne’de sūvâri binbaşlarından izzetli Osman Bey’in kerimesi” Atife, “Mekteb-i Terakki müdürü” Besim, Celâlet, Dıramalı Halil Muhammed Tevfik; Keferzeli E[lif]. H[a]., “Selânik merkez kumandan kâtibi, Midillili” Edip, Emine Cemal, “Langaza İnâs Mektebi Müdüresi” Emine Hediye bint Ömer, Esad, Fâzıl, Firdevs, Fuad, H[a]. Remzi, Hikmet Osman (H[a]. Osman), Halil Kâmil, Halil Şahâbi, Halis Zeki, “Kavala Mekteb-i Rüşdisi muallim-i evveli” Hüseyin Fehmi, “Halep vilâyeti macrif müdürü” Hüseyin Zeki, “Selânik’te topçu ser-çavuşlarından” Hüseyin Ziya, İbrahim Edhem, İbrahim Zühdi, İsmail Kemal, Jorc Franklin, “Bozdoğan’dan: Somalızâde” Kâmil, Kemal, L. Y., L. N., M. A[yın]., M. Atif, M. Macide, M. Nuri, M. Fâzıl, M. Hâzım, M. Ziyaeddin, Makbule, Mehmed Azmi, Edip, Mehmed Nâzım, “Tarık’dan” Mehmed Süleyman, Mevhibe Akif, Midhat, Midhat Tevfik, Mihail, Muallim Saib, Mustafa, Mustafa Hulûsi, “Edirne adliye ketebesinden” Mustafa Lütfi, Muvaffak, Mürettip Ziya, “Feyz-i Sıbyan Mektebi muallimelerinden” Nezahat, “Feyz-i Sıbyan Mektebi muallimlerinden” Nüzhet, Ohrili Hüseyin, “De’avi vekili” Osman Nuri, “Debre evrak ser-mukayyidi” Osman Rifat, “Dimetokadan” R. S[in]., Rukiye Hatice, Servet, Ş. Aliye, Şerif Necmi, Tahsin, Tevfik, V. Mecdi, Vesile Melek, Yusuf Sabetay. Bu imzalardan Edip’in ismi “Talebâtımızın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden”; İsmail Kemal’in²² bir, Servet’in üç yazısı “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden” içinde geçer. Ahmed Arif, Matmazel Katerin, Mustafa Necmettin ve Tahsin’in genelini dergi sahibi Muallim Ahmed Midhat’ın yazdığı “Şuûn-ı Mekâtib” sütununda birer yazısı yayınlanmıştır.

Bazı yazılarda çift imza görülür: “Hamîdiye İnâs Mektebi muallimesi” Ayşe ve “Hamidiye İnâs Mektebi Müdüresi” Fatma; E[lif]. Hamdi ve A[yın]. Fehmi birlikte yazmıştır.

İsmi sadece öğrenci yazıları grubunda geçen imzalar sayıca azdır. Ahmed Besim, Ali Sâlim, Aliye Seniye, Ayşe bint Şâkir, Nefise İclal, Feride Yusuf, Hasan Rıza, İsmet, Mehmed Ali, Murad Nihad, Neyyire Hidayet, Ömer Fevzi, Yıldız ve Zarif Sükûti (Z[ı]. Sükûti). Öğrencilerin ismi daha çok bilmece hazırlayanlar arasında geçer.

²² 2. cildin 22. sayısında “Mekteb-i Terakki muntehî sınıf şâkirdânından”; 3. cildin 17. sayısında “Mekteb-i Terakki me’zunlarından” olduğu görülür.

Dergide “Kuşlar Postası” dizi yazısında imza yerine kuş isimleri kullanılmıştır: Bahşî, Kirişmekâr, Oburca, Sarca, Sorguçlu ve Sürmeli.

3.1.4. Yazıların Türlerine Göre Dağılımı

3.1.4.1. Manzûme

Çocuklara Rehber dergisinde, hemen her sayıda, eğitici vasıfları belirgin olan manzumeler yayınlanmıştır. Genellikle “mekteb manzûmeleri” üst başlığı kullanılmış; bu tür başlığın bulunmadığı metinler “Mündericât” bölümünde köşeli parantez içi ifadelerle manzûme olarak belirtilmiştir.

Dergide manzumeleri en çok görülen isimler, Sa’dî ve Necip Vecdi’dir. Ayrıca, fazla sayıda olmasa da A[yın]. Senî, A[yın]. A[yın]., A[yın]. Şevki, Abbas Hâverî, Atıf, Muallim Cûdi, E[lif]. Hamdi, A[yın]. Fehmi, Celâl Hâverî, Edhem İsmail, Fazlı Mağmûmî, H[a]. Remzi, Halis Zeki, Hüseyin Hilmi, Leman, Leskovikli Rauf, Mahmud Fuad²³, Makbûle, Mehmed Akif, Mehmed Ali, Mustafa, Selânikli Tevfik, Şerif Necmi, ve Tevfik Mesâr’ın manzumeleri yayınlanmıştır. Dönemin önde gelen şairlerinden Recâizâde Mahmut Ekrem’in bir fabl çevirisi ve İsmail Safa’nın okulla ilgili iki şiiri ne yer verilmiştir. İmzasız manzumeler de görülür. Aşağıda, Sa’dî ve Necip Vecdi’nin manzumeleri öne alınarak, diğerlerinde alfabetik sıra korunarak, manzumelerin dökümü verilmiştir:

Sa’dî, “Meğerse Boşa Değil İmiş Pederlerin Nasihati” (Nr.I/ 9), “Bir Haylaz Çocuk İle Çalışkan Çocuğun Muhâveresi”, “Güzel Huylu” (Nr. I/18), “Üç Çocuk Arasında” (Nr. I/27), “Fâidesiz Bir Nedâmet Yahut Çocuklara İbret” (Nr. I/29), “Pisboğaz Çocuk” (Nr. I/32), “Pis Çocuk”, (Nr. I/36), “Fare Kapanda” (Nr. I/40), “Mekteb” (Nr. I/43), “Yalancılık” (Nr. I/46), “Şerâit-i İmândan- Amentübillah- (Nr.II/1), “Kukuh kuh!” (Nr.II/2), “Zevzek Kurbağa!” (Nr.II/6), “Mekteb Manzûmelerinden Dost” (Nr.II/10), “Bir Köylü Çocuk” (Nr.II/12), “Haylazlık İle Gayretin Sonu” (Nr.II/13), “Bir Müsrif-i Mağrûre” (Nr.II/14), “Bilir misin?”, (Nr.II/18), “ –” (Nr.II/20), “Ahlâk” (Nr.II/22), “Zehirli Duman” (Nr.II/24), “Ceza-yı Atâlet” (Nr.II/27), “Dikkat” (Nr.II/31), “Teemmül” (Nr.II/32), “Bir Pederin Oğluna

²³ Çocuklara Rehber’de yer alan “Mektebde” şiiri, daha önce Musavver Fen ve Edeb (Nr.7, 4 Teşrin-i evvel 1315/1899) ve İzmir’de (Nr.170-18, 20 Eylül 1315/1899) yayınlanmıştır. (İnce, 1994: 69-70)

Nasihati" (Nr.II/33), "Bir Mütekebbirin İntibâhı" (Nr.II/34), "Derse Dikkat mi Lâzım, Gayret mi?" (Nr.II/37), "Kestâne Fedâisi" (Nr.II/38), "Vâlide Sınıfına-Küçük Manzûmeler" (Nr.II/39), "Geçen Gün Ömürdendir" (Nr.II/40), "Avcılık Belâsı" (Nr.II/41), "Vâlide Sınıfına Mahsûs- Küçük Manzûmeler- Mini Mini Hayriye'nin Sabahı" (Nr.II/42), "Sınıfta İbkâ!" (Nr.II/43), "Muallimlerde Nazar" (Nr.II/49), "Şehzade Niyazi Efendi Oğlumuz" (Nr.III/12); "Muhâkeme" (Nr.III/13); "Günler" (Nr.III/14), "Atalar Sözü" (Nr.III/15), "Bir Hırsızın İtirafı Nedâmet" (Nr.III/16), "Bir Vâlidenin Şikâyeti" (Nr.III/19), "Okuyup Geçme" (Nr.III/21), "Bir Çocuğun Ebeveynine Duası" (Nr.III/22), "Küçük İken Büyüklüğü Düşünmeli Çalışmalı" (Nr.III/23), "Bir Yetim" (Nr.III/27), "Şeytanın Oğluna Nasihatleri" (Nr.III/28), "Kıssadan Hisse" (Nr.III/29), "Kurbağa ile Balık" (Nr.III/31), "Köpek ile Av Köpeği" (Nr.III/32), "Taklîd-i Ziyet" (Nr.III/34), "İbkâ-yı Nîk-nâm" (Nr.III/35), "Muâvenet" (Nr.III/36), "Bir Maymunun Sergüzeşti ve Oğluna Nasihati" (Nr.III/37), "Sormadan Yemeyiniz" (Nr.III/38), "Tavşan İle Kirpi" (Nr.III/40), "Kargacık" (Nr.III/41), "Zürafa İle Ahû" (Nr.III/42), "İlaç İçmeyen Çocuk" (Nr.III/43), "Akrep İle Kaplumbağa" (Nr.III/44), "Deve ile Fare" (Nr.III/45), "Deve ile Merkep" (Nr.III/46), "Horoz İle Çakal" (Nr.III/47), "Karınca İle Çekirge Hikâyesi" (Nr.III/48), "Ta'zîm-i Üstâdân" (Nr.IV/1), "Tahmîd-i Bârî" (Nr.IV/2), "Ayı ile Porsuk" (Nr.IV/4), "Seksen Yaşında Bir Genç Ömründe Görmemiş Renc" (Nr.IV/10)

Necip Vecdi [N. V., N. Vecdi] "İkrâr-ı Kabahât" (Nr.I/2), "Ağlama" (Nr.I/6), "Zâhire Aldanmayınız" (Nr.I/7), "Bir Mekteb-i İnâs Teneffüşânesinde" (Nr.I/8), "Yıldırım İle yağmur" (Nr.I/10), "Kişinin Çektiği Dili Belâsıdır" (Nr.I/13), "Yağmur Damlası" (Nr.I/15), "Görünüşe Aldanmayınız" (Nr. I/19), "Mekteb Şarkısı" (Nr. I/24), "Fart-ı Şefkât" (Nr. I/30), "Medhiye-i Hazret-i Pâdişâhî" (Nr. I/38), "Tıfl Sâim" (Nr. I/42), "Mekteb Manzûmesi" (Nr. I/49), "Muhabbet-i Müttekâbile ve Tasarruf" (Nr.II/7), "Küçük Mukallid" (Nr.II/19), "Ahlâk- Değirmenci İle Merkebi" (Nr.II/23), "Budanmuş Bağ" (Nr.II/25), "Lâfazan" (Nr.II/28), "Ahlâk- Tecessüs" (Nr.II/29), "Ahlâk- Hasîsin Encâmı" (Nr.II/30), "Yalnız Mükâfât İçin mi Çalışılır?" (Nr.II/35), "Oburlara!" (Nr.II/36), "Yuvalar" (Nr.II/52), "-" (Nr.IV/8)

A[yn]. A[yn]., "Böcek" (Nr.III/24), "Küçük Sabiha" (Nr.III/39), "Sabâvet" (Nr.IV/6), "İmtihân" (Nr.IV/11)

A[yn]. Senî, "Feyz-i Sıbyan Mektebi'nde" (Nr.III/25)

- A[yın]. Şevki, "El-Cezâ-i Min Cinsü'l-Amel" (Nr.I/4), "Gurur" (Nr.I/11), "Sa'y ü Amel" (Nr.II/47), "Nefîce-i Gurûr" (Nr.II/51), "Çiçeklerle Bir Asr-ı Dîde", Nr.III/23
- Abbas Hâverî, "Tenbel Çocuklara" (Nr.II/15)
- Atıf, "Sa'y" (Nr. I/36)
- Celâl Hâverî- "Bir Muhâvere-i Tıflâne" (Nr.III/9); "Gül İle Karanfil" (Nr.III/10), "Yarın" (Nr.III/30)
- Cûdî, "Ayine ve Çocuk"(Nr.I/1)
- E[lif]. Hamdi, A[yın]. Fehmi, "Çalışmayan Refikama" (Nr.II/39)
- Edhem İsmail, "Mektebe Veda" (Nr. I/31)
- Fazlı Mağmûmî, "Letâif" (Nr.II/9), "Ayıbcû Olmayın" (Nr.II/50)
- H. Remzi, "-" (Nr.II/20)
- Hâlis Zeki, "Tevzî-i Mükâfatdan Sonra" (Nr. I/41)
- Hüseyin Hilmi, "Haylaz Mukbil" (Nr. I/48)
- İsmail Safa, "Talebe Lisânından"²⁴ (Nr.III/24), "Mekteb-i Talebeye"²⁵ (Nr.IV/9)
- Lem'ân, "Kumru" (Nr. I/35)
- Leskovikli Rauf "Bir Kuş!.." (Nr.I/14), "Bir Manzûme" (Nr. I/17)
- Mahmud Fuad, "Mektebde" (Nr.III/33)
- Makbûle, "Çocuklara Vedâ" (Nr.III/46)
- Mehmed Akif, "Bir Şâkird Lisânından", (Nr.III/48), "Bir Muallim Lisânından" (Nr.III/49), "İhtimâm" (Nr.IV/5)
- Mehmed Ali, "Mekteb Şarkısı" (Nr.II/48)
- Mustafa, "Bir Muallim Lisânından" (Nr.IV/3)
- Recâizade Mahmut Ekrem- "Ağustos Böceği İle Karnca" (Nr.III/8)²⁶
- Selânikli Tevfik Bey, "Fen, Sanat ve Ticâret" (Nr. I/21), "Akıl ve Zekâ", (Nr. I/22); "Hikmet" (Nr. I/22), "Sa'y ve İkdâm", (Nr. I/22)
- Şerif Necmi, "Çocuk Oyunları", (Nr. I/34)
- Tevfik Mesar, "Tuhfe-i Tahsiliye" (Nr.III/15), "Bedhûlarla Görüşmeyiniz" (Nr.III/20)

²⁴ "Saadetlü İsmail Safa Beyefendi hazretleri tarafından Mekteb-i Feyz-i Sıbyâna ihdâ olunup mekteb-i mezkûr resm-i tevzi'-i mükâfâtında kıraat olunan manzûme-i garrâdır." (-, III/24, s.1)

²⁵ Daha önce "Mecmua-i Edebiye" de yayınlandığı şiirin altında ifade edilmiştir. (s.2)

²⁶ Bu fablın yayınlanma nedeni dergi tarafından açıklanmıştır. "Genç muharrir"lerden Celâl Hâverî de aynı fablı çevirmiştir. Dergi yönetimi, bir usta ile şiire yeni başlayan bir kalemin iki çevirisini birlikte yayınlarken, acemî olanı göstermek değil, tersine, acemî olanı teşvik etmek istemiştir. (-, Nr.III/8, s.1)

-, “Kızlar Vâlidelik Hissi İle Doğarlar: Mini Mini İşçi” (Nr.I/3), “Üç Dost” (Nr.I/5), “Moda” (Nr.III/11), “Altın Ağacı”, (Nr. I/16); “Mekteb Şarkısı”, (Nr. I/25), “Manzûme” (Nr. I/37), “İlk Mükâfât” (Nr. I/44), “Ahlâk- Hodpesend” (Nr.II/26), “Arz-ı Şükrân” (Nr.II/44)

Bu manzumelerden bir kısmı diğer yazılara göre daha büyük ve koyu puntolarla ve satır aralıkları geniş bırakılarak yazılmıştır. (Nr.I/1,6,7,10,12,19) Bazı uzun manzumelerde ise harf puntolarının küçültüldüğü ve aralıklarının sıklaştırıldığı görülmektedir. (Nr.I/9,11) Hazırlanan bazı manzumelerde bölüm başları ve açıklama gerektiren yerlerde parantez içi ifadeler kullanılmıştır.

Manzumelerin birçoğu, daha önce, okulların, özellikle de Feyz-i Sıbyan Mektebi'nin ödül törenlerinde okunmuştur .

“Bundan birkaç sene evvel Feyz-i Sıbyân Mektebi'nin tevzî-i mükâfat resminde okunmak üzere tanzîm edilmiştir.” (Nr.I/8, s.1-2)

“Feyz-i Sıbyân Mektebinin bu seneki tevzî-i mükâfat resminde okunmuştur.” (Nr.I/15, s.1-2)

“Feyz-i Sıbyân Mektebinin İnâs kısmına mahsûsen tanzîm olunmuştur.”(Nr.I/24, s.1)

Bazen, aşağıdaki türden manzumenin ne zaman yazıldığına ilişkin bir bilgi kaydına rastlanır:

“Şâir-i şîrîn-i beyân izzetlü Sadi Efendi hazretlerinin üç dört sene evvel tanzîm eylemiş oldukları bu manzûme-i dil-nişînleri elimize geçmekle derc ile tezyîn-i sûtûn mefharet eyleriz.” (Nr.I/43, s.1)

Çocuklara Rehber'de yayınlanan manzumelerin ağırlıklı bölümü, manzum hikâyedir. Daha çok kafiye düzenine dayanan ve kafiyelerde de çok serbest davranıldığı gözlenen nazım şekilleri içinde geleneksel yapılara uygun örnekler çok azdır. Buna karşılık, vezinde genel tercih aruzdur. Bu dergide, nazım şekilleri, sınırları kesin ve kurallara uygun yapılar sergilemediği için, nazım birimi ve kafiye örgüleri etrafında, manzumeleri gruplandırmayı tercih ettik:

Manzumelerin çoğunluğu beyit düzeniyle yazılmıştır. Beyit sayısındaki dağılım, 5 ile 50 arasında değişir. Özellikle Sa'dî'nin kaleme aldığı manzum hikâyelerde beyit sayısı fazladır.

Nisbeten kısa olan ve beyit sayısı 5-10 arasında değişen manzume örnekleri azdır.(Nr.I/22 (iki şiir),25,31,36,37,46; Nr.II/2,20,22,42,47; Nr.III/4,6,8,10,48; Nr.IV/5.)

Beyit sayısı 11-20 arasında değişen manzumeler, kısa örneklere göre daha çoktur. (Nr.I/1,11,12,21,32,40,41,43,48; Nr.II/1,6,7,10,14,19,23,24,25,27,29,32,34,35,38,39,41,44,50,52; Nr.III/1,8,14,15,20,21,22,24,26,29,31,35,36,38,39,42,43,45,46,47; Nr.IV/2,3)

Beyit sayısı 21-50 arasında değişen manzumeler, bir fabl veya anekdot etrafında yazılmış manzum hikayelerdir. Çocuğa, hikaye ederek bir düşünceyi veya davranışı kavratmayı hedefleyen bu örneklerde, beyit sayısı da doğal olarak artmaktadır. Bu hacimdeki manzumeler sayıca fazla değildir: (Nr.I/4,9,16,18,29; Nr.II/12,15,18,32,41,43,51; Nr.III/7; Nr.IV/1,4,9,10)

Beyit nazım birimiyle yazılmış manzumelerde genellikle mesnevi ve kaside tipi kafiye örgüleri görülmektedir. Ancak bu manzumeler beyit düzeninin yanı sıra, aruz vezni ile yazılmış olmaları ve kafiye örgüleri dışında klasik mesnevi ve kaside özelliklerini yansıtmazlar.

Kafiye örgülerine göre mesnevî tarzında yazılmış manzumeler ağırlıktadır:

aa bb cc dd ee ...

(Nr.I/1,4,9,11,12,16,18,21,22,29(iki şiir),31,32,36,40,46,48; Nr.II/1,2,6,10,12,14,15,22,23,24,25,26,27,28,29,31,32,33,36,37,38,41,42,44,47,48,49,50; Nr.III/8,10,14,16,19,20,21,22,23,24,26,29,31,34,35,36,37,38,43,45,46,48,49)

Kasidenin kafiye düzeninin kullanıldığı örnekler sayıca azdır:

aa ba ca da ea ...

Bazı örneklerde klasik kasidenin konusuna uygun olarak övgüye yer verilmiştir. Sözelimi "Tahmîd-i Bârî" manzumesinde Allah'ın birliği ve yüceliği övülmüştür. (Nr.IV/2) Eğitimin öneminin anlatıldığı iki manzumede de aynı kafiye örgüsü kullanılmıştır. (Nr.IV/5,9) Padişahın övüldüğü, başlıksız (Nr.II/20) ve "Tahdîs-i Ni'met-i Pâdişâhî" (Nr.III/1) başlıklı iki manzume de kaside tipi kafiye örgüsüyle yazılmıştır. Başlıksız şiir padişahın cülûsu dolayısıyla ona "dua" şeklinde kaleme alınmıştır.

Bu kafiye örgüsüyle yazılmış diğer manzumelerin yer aldığı sayılar: Nr.I/25,36,37,43; Nr.II/18,34.

Dörtlük nazım birimi ile yazılmış manzumeler, beyit düzeniyle yazılmış olanlar kadar değilse de kayda değer bir toplam tutar. Dergide 3 ve 10'ar dörtlükten oluşmuş 3'er manzume; 5 dörtlükten oluşmuş 2 manzume, 7 dörtlükten oluşmuş 4 manzume yayınlanmıştır. Ayrıca 4, 6, 8 ve 19 dörtlük içeren birer manzumeye yer verilmiştir.

Bu manzumelerde, Tanzimat sonrası Türk şiirinde yaygın olarak kullanılan sarma ve çapraz kafiye örgüleri öne çıkar. Sadece sarma veya sadece çapraz kafiyenin kullanıldığı örnekler azdır. Daha çok karma yapılar görülür:

Sarma kafiyeli nazım şekliyle yazılmış manzumelerin sayısı 4'tür (Nr.I/6,34; Nr.III/19,23)

abba cddc effe ...

Çapraz kafiyeli nazım şekliyle yazılmış bir manzume tespit ettik. (Nr.III/24)

abab cdcd efef ...

7 dörtlükten oluşmuş bir manzumede, **abca** örgülü beşinci dörtlük hariç diğer dörtlükler yarı çapraz (Andı, 1997: 302) kafiyelenmiştir: **abcb defe ...** (Nr.I/35)

Bir şiirde farklı kafiye örgüsü dikkati çeker:

aaab cccb dddb... (Nr.III/12)

Dörtlük nazım birimiyle yazılmış manzumelerin bazılarında farklı kafiye örgüleri birarada kullanılmıştır. Ancak ritmik bir sıralama genellikle görülmez. Aşağıda bu türden karma yapılar, farklı yazı karakterleriyle gösterilerek örneklenmiştir:

Sarma,çapraz kafiye: **abba cdcd efef ghgh ...** (Nr.IV/11)

Sarma,çapraz kafiye:**abba cdcd effe ghgh iiii jkjk lmlm**(Nr.III/11)

Bir örnekte ise, ilk iki ve son dörtlük Batı edebiyatından gelen "rime-plat" (Andı, 1997: 291) kafiye örgüsüyle üçüncü dörtlük çapraz kafiye ile yazılmıştır:

aabb ccdd efef gghh (Celâl Hâverî, Nr.III/30, s.1)

Üç dörtlükten oluşan bir manzumede de bir ve üçüncü dörtlüklerde "rime-plat", aradaki dörtlükte çapraz kafiye kullanılmıştır:

aabb cdcd eeff (Nr.III/15)

Dörtlük nazım birimi ile yazılmış manzumelerin tamamında batıdan gelen nazım şekillerinin veya Tanzimat sonrasında özellikle kafiye örgülerinde daha serbest hareket etme eğilimini yansıtan uygulamaların tercih edildiği görülmektedir. Özellikle dörtlük ve beyit nazım birimlerinin birarada kullanıldığı örneklerde bu daha açık görülür

Dergide, dörtlük ve beyit nazım birimlerinin birarada kullanıldığı veya beyit düzeniyle yazıldığı halde kafiye örgüsü dörtlükler gibi düzenlenmiş manzumeler de vardır. Bu manzumelerde üç ayrı kafiye örgüsü birlikte kullanılmıştır:

Rime-plat,düz ve dörtlüğünher mısraı birbiriyle kafiyeli: **aabb cc ddee cc ffff cc**

Sarma, düz, yarı çapraz kafiyeli: **abba cddc /ee ff gg hh u ii jj / k l m l**
(Nr.III/48)

Sarma, çapraz, düz kafiyeli: *abab cddc efef ghhg iiii jkjk ll* (Nr.III/9)

“Yuvalar” manzumesinde, yıldızlarla bölünmüş üçer gruplu beyitlerin kafiye örgüsünde mesnevi ve kaside tipi kafiyelenişin yanı sıra çapraz kafiye de görülür:

aa ba ca / da ea fa / gg hı hı / ii jk jk / ll mn mn / oo pp rr (Nr.II/52)

ab cb cd ed fg hg hı ii jk lk mn on (Nr.I/41)

Düzenli olarak birbirini takip eden 9’ar dörtlük ve beyitten oluşan manzumede beyitler düz dörtlükler çapraz ve sarma kafiyelerle yazılmıştır. (Nr.I/42)

Az sayıdaki örnekte farklı kafiye örgülerinin ritmik sıralanışıyla karşılaşırız:

Rakamla ayrılmış 8 bentten oluşmuş “Feyz-i Sıbyan Mektebi’nde” manzumesinde her bent aynı kafiye örgüsüyle oluşturulmuştur. Sarma, çapraz ve mesnevî tipi düz kafiyeleniş aynı sırayla tekrarlanmıştır: *abba cdc d ee* (Nr.III/25)

Yine rakamla bölümlenmiş “Mektebde” manzumesinde, her bölümde ilk 4 beyit kaside tipi kafiyeyle, son bölümü oluşturan tek dörtlük yarı çapraz kafiyeyle düzenlenmiştir. Her bendin sonunda aynı dörtlük tekrar eder: *aa ba ca da efgf* (Nr.III/33)

Düzenli olarak üçer dörtlük ve beyitten oluşmuş bir manzumede beyitler düz, dörtlükler sarma kafiye ile yazılmıştır: *abba cc* (Nr.I/24)

Bir manzumede dörtlük ve mısra nazım birimleri birlikte ve birbirini takip eder şekilde kullanılmıştır. (Nr.III/6)

Beyit ve dörtlük dışındaki nazım birimleriyle yazılmış manzumeler sayıca azdır. Bu manzumeler de kafiye örgüleriyle Tanzimat sonrası zaman içerisinde daha sık görülecek olan, klasik yapıların dışına çıkan tavrın örnekleri arasında yer alır.

Üçlük nazım birimiyle yazılmış bir manzume tespit ettik. “Sabâvet” manzumesinin kafiye örgüsü: *abb cdd eff*. (Nr.IV/6) Bu kafiye düzeni divan ve halk şiirinde görülmez.²⁷

Üçlü nazım biriminin beyitle birlikte kullanıldığı “Medhiye-i Hazret-i Pâdişâhî” isimli manzume; başına düşülen dipnotta şarkı olarak gösterilmiştir:

“*Feyz-i Sıbyân Mektebinin İnnâs kısmında okunan şarkılardandır.*” (Nr.I/38, s.1)

Manzumede kafiye örgüsü düzenli olarak tekrarlanır. Beyitler nakarattır: *aaa bb ccc bb ddd bb* (Nr.I/38)

²⁷ M. Fatih Andı, “Servet-i Fünun’a Kadar Yeni Türk Şiirinde Şekil Değişmeleri”ni konu alan incelemesinde, bu türden örnekleri “yeni ve serbest nazım şekilleri” başlığı altında gruplandırmıştır. Tespit ettiği örnekler arasında benzer kafiyeli dört bentlik bir şiir vardır. *abb abb cbb cbb* (1997: 315)

Beşli nazım birimiyle yazılmış tek manzumede her beşlikte tekrar eden kafiye örgüsü, Tanzimat öncesi Türk şiirinde görülmez: *abacc ...* (Nr.I/3)

Altılı nazım birimi ile yazılmış iki manzumede tekrar eden kafiye örgüsü: *abbacc ...* şeklindedir. (Nr.I/14,19)

Altılı nazım biriminin beyit ile birlikte kullanıldığı bir örnekte kafiye örgüsü ritmik olarak beş kez tekrarlanır: *abcabc dd ...* (Nr.II/30)

Bir başka örnekte *ababcc dd ...* kafiye örgüsü dört kez tekrarlanır. (Nr.I/15)

Yedili nazım birimi ile yazılmış başlıksız bir manzumede ilk iki birimin kafiye örgüsü aynıdır. Sadece son yedilik farklıdır: *abbacc / deedff / ghghii* (N. V., Nr.IV/8, s.1) Bu kafiye düzeni de divan ve halk şiirinde kullanılmaz. Ancak, Andi'nin (1997: 335) tespit ettiği daha serbest “yedişer mısralı bentlerden meydana gelen şekiller” arasında “ghghii” kafiye örgüsüne rastlanır.

Sekizli nazım biriminin beyitle birlikte kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır. Kafiye örgüsü: *abbcad efgfef hh* (Nr.I/2)

İkiden çok nazım biriminin birarada kullanıldığı manzumeler de vardır:

Beyit, üçlük ve dörtlüklerden kurulu bir manzumede düz, yarı çapraz ve çapraz kafiyeler bir arada kullanılmıştır: *aa bcb dcd ee fghg iiii jkk ll* (Nr.II/35)

Benzeri birkaç örnek daha vardır: (Nr.II/9,19,20,39)

Altılı, sekizli, onlu, on ikili ve dörtlük nazım birimleriyle yazılmış bir manzumede mesnevi tipi düz kafiye örgüsü kullanılmıştır: *aa bb cc dd...* (Nr.I/13)

Bir sekizli, iki dokuzlu nazım birimiyle yazılmış bir manzumede bu birimlerin arasında beyitler yer alır. Kafiye örgüsü:

abbcadee ff ghghii jj kllmnmnoo öö (Nr.I/5)

İki sekizli, bir onlu ve bir dörtlük nazım birimiyle yazılmış bir manzumenin tamamında, redifler dahil tamamen “r” sesine dayanan bir kafiye örgüsü kullanılmıştır. (Nr.I/7)

Bütün halinde yazılan, bir nazım birimine dayanmayan manzumelerde genellikle düz kafiye örgüsü görülür. 118 mısradan oluşan bir manzumede mesnevi ve kaside tipi kafiyeleniş, konunun akışındaki farklılığa göre değiştirilerek kullanılmıştır. (Nr.III/13)

14 mısradan oluşan bir manzumenin kafiye örgüsünde mısraların bir bölümünün üçerli gruplar halinde kendi içinde kafiyeli olduğu dikkati çeker. (Nr.I/17). Kafiye örgüsü:

aaabbbaccaddda

Mesnevi ve kaside nazım şekillerinin kafiye örgüsünden yararlanan manzumeler dışında vezni ile de divan şiirinin nazım şeklinin özelliklerinin korunduğu 2 müstezat da yayınlanmıştır. Ancak Sa'dî'nin yazdığı "Kavga Nene Lazım" manzumesinde, uzun mısralar, "Mef û lü Me fâ î lü Me fâ î lü Fe û lün"; kısa mısralar, "Mef û lü Fe û lün" kalıbıyla yazılmış olmasına rağmen, ziyade mısralarla birlikte toplam yedi beyit rakamla birbirinden ayrılmıştır. Dolayısıyla, sözkonusu manzumede de şeklen eskiden kopuş görülür. (Nr.III/39)

Serbest müstezat örnekleri daha çoktur. (Nr.I/8,10,27,30,44,49; Nr.II/3,7,13,30)

Manzum hikaye niteliği taşıyan çoğu manzumelerde, nazım birimleri arasında nesir cümleleri de görülmektedir. Aşağıda bazı örnekler verilmiştir:

"Bir Yetim" manzumesinde bir nesir cümlesi yer alır: "*Elindeki Rehber'de münderic 'Bir Çocuğın Ebeveynine Duası'nı irâe ile*" (Nr.III/27, s.1)

"Şeytanın Oğluna Nasihatleri" manzumesinde şeytanın konuşması için ek bir ara cümleye gerek duyulmazken, sonda çocukların ona kanmayacaklarını ifade ettikleri beyitlerin başında: "*Çocukların cevabı*" ibaresi yer alır. (Nr.III/28, s.1) "Geçen Gün Ömürdendir" manzumesinde Akil'in konuşması; "Akil" ve alınacak dersi içeren beyitler, "Netîce" başlığı ile ayrılmıştır. (Nr.II/40) "Netîce-yi Gurûr" manzumesinin netice beyiti de "Netîce" ara başlığıyla ayrılmıştır. (Nr.II/51) Bu türden diyaloga dayanan hemen bütün manzumelerde konuşan kişilerin isimleri ara başlıklarla verilmiştir.

"Sınıfta İbkâ"da ara cümlelerin yanısıra bir paragrafı bulan bir nesir bölümü de yer almıştır. Bu manzum hikayede, Tayfur'un konuşmasına, "*Tayfur mağdurâne gelerek*", müdürün konuşmasına, "*Bu sırada Tayfur'un bu sözlerini kapı arkasından dinlemiş olan müdür efendi içeri girerek Tayfur'a hitaben:*", Tayfur'un tavrına, "*Tayfur mahçubâne*" ara cümleleriyle geçilmiştir. Mahçubiyetin ifade edildiği beyitleri izleyen uzun açıklama nesirledir:

"*Müdür efendi Tayfur'un bu ikrâr-ı kabahat ve izhâr-ı nedâmetine karşı afv ile muâmele ve teşvik-âmiz sözlerle mukabele buyurdular. Tayfur ise şu acı tecrübedeb fevkaledde müteessir olarak sa'y ü devama başlamış; imtihanlarda hakikaten cümlesinin nazar-ı tahsîn ve takdîrini celbeylemiş idi. Fakat ızâa etmiş olduğu şu bir senelik ömür içinde dâima acır, dâima beyân-ı teessüf eder idi.*" (Nr.II/43,s.2)

Manzume beyitlerle son bulur.

Yukarıdaki türden, ara cümle veya konuşan canlının işaret edildiği örneklerin dışında, özellikle beyit düzeniyle yazılmış manzumelerin bazılarında çizgiyle veya yıldızla yapılmış bölümlendirmeler dikkati çeker. Bunun rastgele olmadığı görülür. Sözelimi “Köpek İle Av Köpeği” manzumesinin sonunda, köpeklerin konuşmasının bittiği bölümle kıssadan hissenin verildiği bölüm arası yıldızla ayrılmıştır. (Nr.III/32) Benzer başka örnekler de vardır. (Nr.III/41,44,45,46,47; Nr.IV/4 vb.) Bazı örneklerde çizgi veya yıldız olayın akışına uygun bölümlendirmeler için kullanılmıştır. Sözelimi “Tavşan İle Kirpi” manzumesi, çizgiyle ayrılmış üç bölümden oluşmuştur. Her bölüm konunun kendi içinde bütünlüğü olan bir aşamasını yansıtır: Tavşanın korkaklığı, kirpinin önerisi, tavşanın öneriyi uygulaması. (Nr.III/40) Bu uygulamanın da benzer örnekleri vardır. (Nr.III/42; Nr.II/39,43; Nr.IV/10 vb.)

Dergide yayımlanan manzumelerde, ağırlıkla aruz kalıbı kullanılmıştır. Sadece Sa’dî’nin yazdığı “Vâlîde Sınıfa Mahsûs” manzumelerde 7’li hece vezni kullanılmıştır. (Nr.II/3,39,42; Nr.III/14,38,43) “Bahr-i hecez” vezninde yazılmış manzumeler, diğer bahirlere göre daha fazladır. Kullanma sıklığına göre, sırasıyla “bahr-i hecez”in 6 vezninin; “bahr-i remel” ve “bahr-i seri”in 4’er vezninin; “bahr-i recez”in 2 vezninin; “bahr-i muzari”, “bahr-i müctes” ve “bahr-i mütekarib”in birer vezninin tercih edildiği görülür. Kullanılan aruz kalıpları şairlerin tercihleriyle birlikte örneklenmiştir:

Mef û lü / Me fâ î lü / Me fâ î lü / Fe û lün [Bahr-i hecez]

N. V. (Nr.I/2)

Mef û lü/ Me fâ î lün/ Mef û lü/ Me fâ î lün [Bahr-i hecez]

Sa’dî (Nr.I/36)

Me fâ î lün / Me fâ î lün / Me fâ î lün / Fe û lün [Bahr-i hecez]

Sa’dî (Nr.II/22,24,37; Nr.III/16,29)

Mustafâ Efendi (Nr.IV/3)

İsimsiz (Nr.II/1)

Mef û lü/ Me fâ î lü/ Me fâ î lü/ Fe û lün [Bahr-i hecez]

N. Vecdi (Nr.I/6,10)

Sa’dî (Nr.III/22; Nr.IV/10)

İbnülfâik A[yın]. İsmet (Nr.III/20)

Mehmed Akif (Nr.IV/5)

Mef û lü/ Me fâ î lün/ Fe û lün [Bahr-i hecez]

Leskovikli Rauf (Nr.I/14)

Necip Vecdi (Nr.I/24)

Sa'dî (Nr.II/12; Nr.III/19,27,44)

İsmail Safa (Nr.III/24)

İsimsiz (Nr.III/4)

Me fâ î lün / Me fâ î lün / Me fâ î lün / Me fâ î lün [Bahr-i hezec]

Sa'dî (Nr.I/29; Nr.II/20)

İsimsiz (Nr.I/37)

Fe i lâ tün (Fâ i lâ tün)/ Fe i lâ tün / Fe i lün (Fa' lün) [Bahr-i remel]

Cûdi (Nr.I/1),

Necip Vecdi [N. Vecdi, N.V.] (Nr.I/8,19; Nr.II/50)

A[yun]. Şevki (Nr.I/11)

İsimsiz (Nr.I/16)

Sa'dî (Nr.I/18; Nr.II/6,13,27,40,47)

Fe i lâ tün(Fâ i lâ tün)/ Fe i lâ tün/ Fe i lâ tün/ Fe i lün(Fa' lün)[Bahr-i remel]

Sa'dî (Nr.I/12,32; Nr.II/33,34,38,49; Nr.III/34,35,40,41,42; Nr.IV/4)

Halis Zeki (Nr.I/41)

Recâizâde Mahmut Ekrem (Nr.III/8)

Mahmut Fuat (Nr.III/33)

Mehmed Akif (Nr.III/45,46,48,49)

N. Vecdi (Nr.II/23,25,28)

Mehmed Ali (Nr.II/48)

A[yun]. Şevki (Nr.II/51)

Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün [Bahr-i remel]

Tevfik Mesar (Nr.III/20)

Sa'dî (Nr.III/26,28,36,37; Nr.II/10,32)

Atıf (Nr.I/36)

E[lif]. Hamdî (Nr.II/39)

Fe i lâ tün (Fâ i lâ tün)/ Me fâ i lün / Fe i lün (Fa' lün) [Bahr-i remel]

A[yun]. Şevki (Nr.I/4)

N. Vecdi (Nr.I/7,13,42; Nr.II/30,35)

Şerif Necmi (Nr.I/34)

Sa'dî (Nr.I/40; Nr.III/21,31)

Celal Hâverî (Nr.III/9)

İsimsiz (Nr.III/11)

Fazlı Mağmûmi (Nr.III/21,50)

Tevfik Mesar (Nr.III/20)

A[yın]. A[yın]. (Nr.III/19,24)

Me fâ i lün / Me fâ i lün / Me fâ i lün / Me fâ i lün [Bahr-i seri']

Sa'dî (Nr.I/9; Nr.II/41; Nr.III/23)

Leskovikli Rauf (Nr.I/17)

N. Vecdi (Nr.I/30,49)

Edhem İsmail (Nr.I/31)

Celâl Hâverî (Nr.III/10)

Makbule Hanım (Nr.III/46)

Me fâ i lün / Me fâ i lün [Bahr-i seri']

Abbas Hâverî (Nr.II/15)

İsimsiz (Nr.I/44)

Müf te i lün/ Müf te i lün/ Fâ i lün [Bahr-i seri']

Selânikli Tevfik (Nr.I/21, 22)

Müs tef i lün / Müs tef i lün [Bahr-i recez]

İsimsiz (Nr.I/25)

N. V. (Nr.I/38)

Müs tef i lâ tün/Müs tef i lâ tün [Bahr-i recez]

Hüseyin Hilimi (Nr.I/48)

Mef û lü / Fâ i lâ tü / Me fâ î lü / Fâ i lün [Bahr-i muzari]

İsmail Safa (Nr.IV/9)

Me fâ i lün/ Fe i lâ tün/ Me fâ i lün/ Fe i lün [Bahr-i müctes]

Sa'dî (Nr.I/27,46; Nr.II/18)

N. Vecdi [N. V.](Nr.II/7,19; Nr.IV/8)

A[yın]. Şevki (Nr.III/23)

A[yın]. A[yın]. (Nr.IV/6,11)

İsimsiz (Nr.II/26,44)

Fe û lün / Fe û lün / Fe û lün / Fe û lün [Bahr-i mütekarib]

Sa'dî (Nr.II/2)

Müstezatlarda kullanılan vezinler:

Me fâ i lün / Fe i lâ tün / Me fâ i lün / Fe i lün

Fe i lâ tün Me fâ i lün

Celâl Haverî (Nr.III/30)

Mef û lü / Me fâ î lü / Me fâ î lü / Fe û lün

Mef û lü Fe û lün

Necip Vecdî,(Nr.I/15) ve Sa'dî (Nr.III/39)

Birden çok vezinle yazılan şiirler

H. Remzi'nin başlıksız bir şiirinde ilk dörtlük "Me fâ î lün / Me fâ î lün / Me fâ î lün / Me fâ î lün" vezniyle; diğer iki dörtlük "Me fâ î lün / Me fâ î lün / Fe û lün" vezniyle yazılmıştır. (Nr.II/20)

Sa'dî'nin üç fâblında farklı hayvanların konuşmaları ve kıssadan hisse içeren beyitler farklı vezinlerle yazılmışlardır. Bir fâblında sokak köpeğini "Müf te i lün / Müf te i lün / Fâ i lün", av köpeğini "Fe i lâ tün / Fe i lâ tün / Fe i lâ tün / Fe i lün" vezniyle konuşturur. Kıssadan hisse beyitleri "Mef û lü / Me fâ î lü / Me fâ î lü / Fe û lün" vezniyle yazılmıştır. (Nr.III/32) Bir başka fâblıda deve ile farenin başından geçenler "Fe i lâ tün / Fe i lâ tün / Fe i lâ tün / Fe i lün" vezniyle, çıkarılacak ders "Me fâ î lün / Me fâ î lün / Fe û lün" vezniyle yazılmıştır. (Nr.III/45) Aynı şekilde, karnca ile çekirgenin yaşadıkları "Me fâ î lün / Me fâ î lün / Fe û lün" vezniyle, çıkarılacak ders ise "Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün" vezniyle verilmiştir. (Nr. III/48)

Nr.I/44.sayıdaki "İlk Mükâfât" isimli şiir dört bölümden oluşmaktadır. Birinci ve üçüncü bölümler Me fâ i lün/ Me fâ i lün kalıbıyla yazılmıştır. İkinci ve dördüncü bölümlerde herhangi bir ölçüye rastlanmamaktadır.

Nr.I/49'da yer alan "Mekteb Manzûmesi" isimli şiirdeki "Me fâ i lün / Me fâ i lün / Me fâ i lün / Me fâ i lün" ve Nr.I/27'de "Üç Çocuk Arasında" isimli şiirde "Me fâ i lün/ Fe i lâ tün/ Me fâ i lün/ Fe i lün" kalıpları iki mısraya bölünerek kullanılmıştır.

Nr.III/13'te yer alan Sa'dî'nin "Muhakeme" isimli şiirde de farklı vezinler kullanılmıştır: Mef û lü/ Me fâ i lün/ Me fâ i lün/ Fe û lün; Fâ i lâ tün/ Fâ i lâ tün/ Fâ i lâ tün/ Fâ i lün; Fe i lâ tün/ Fe i lâ tün/ Fe i lün

Dil ve anlatım:

Çocuklara Rehber dergisinde yayınlanan manzumeler genellikle manzum hikâye olduğu için üslupta da hikâye etme özelliği ağır basar. Manzumelerde diyaloglar ve fil

cümleleri fazladır. Hitap edilen okur düzeyi de dikkate alındığından, hem diyaloglarda hem fiil cümlelerinde basitlik, somutluk ve abartısızlık dikkati çeker:

“Yaramaz bir küçük çocuk vardı

Hiç alınmaz idi önü, ardı

(...)

Annesi: Oğlum! Ayrılıp benden

-dedi- gitme sakın diğer yere sen” (Fazlı Mağmûmi, Nr.III/21, s.8)

“Uçardı şevk ile bir gün edâlı bir kelebek

Arardı emmek için en güzîde ezhârı” (N. V., Nr.III/5, s.1)

“Doğrusu ben o zaman haylâz idim

Boş gezerdim okuyup yazmaz idim” (Sadi, Nr.II/13, s.1)

Çocuklara yönelik olarak yazılmış manzum hikâyelerin eğitici özellikleri belirgindir. Bu nedenle, çoğu zaman doğrudan çocuklara seslenildiği, sohbet eder gibi uyarılarda bulunduğu görülür:

“İşte bu fikradan alıp ibret

Bu fenâ huydan eyleyin nefret

(...)

Sana lâzım ise kusur aramak

Nefse dikkat et, kusuruna bak” (Fazlı Mağmûmi, Nr.II/50, s.4)

“Etmeyin meyl-i atâlet çalışın

Size âmâde saâdet çalışın” (Sa’dî, Nr.II/27, s.1)

“Keşf-i râz eylemeyi eyleme zinhâr âdet

Seni nâdim eder âhir bu tecessüs elbette” (N. Vecdi, Nr.II/29, s.1)

Manzumelerde genellemeye dayanan cümleler de çoktur. Bunu, eğitme sorumluluğunun dildeki bir başka yansıması olarak değerlendirmek mümkündür:

“Her bir işin akl iledir gâyeti

Nik ü bedin akla olur nisbeti” (Sa’dî, Nr.II/32, s.1)

“Borçluyuz Hakk’a, halka, herkese biz

Sa’y ile borcumuz eda ederiz:” (N. Vecdi, Nr.II/35, s.1)

“Kim ki gayret ederek mektebi eyler tekml

Her büyükten edecek, hüsn-i nazarlar tahsil” (Mehmed Akif, Nr.III/45, s.1)

Yukarıdaki son örnek türünden cümleyi oluşturan temel unsurların zaman zaman vezin nedeniyle bölünmesi veya alışılmış sıralamaların dışında kullanılması da dikkati çeker. Vezin kaygısının, çocuğun okuduğu mısrayı anlamasının önüne geçtiği açıktır:

“Anne neden bana oldu bu pek merak” (Fazlı mağmûmi, Nr.II/9, s.7)

“Gözü meyyâl idi soldan sağa bir etti nazar” (Sa’dî, Nr.II/49, s.1)

Manzumelerde yaygın olmasa da ara cümlelere yer verilir. Bu uygulamanın da çocuğun anlatılanı kesintisiz anlamasını zorlaştırabileceği düşünülebilir. Bir örnek:

“Üç çocuk, üç refik-i sa’y ü ‘amel

-Üçü de pek gayûr ve nâmuskâr-

Bir teneffüs zamânı nakl-ı emel

Ederek eyliyordular sohbet.” (N. Vecdi, Nr.II/35, s.1)

“Vâlîde sınıfına mahsûs” çocukların düzeyine göre yazılmış manzumelerde, cümleler daha kısa ve sadece yapılan işin ifadesiyle sınırlı tutulmuştur. “Mîni Mîni Hayriye’nin Sabahı” manzumesi bu özelliğe iyi bir örnektir. Manzume:

“Gün doğar sabah olur

Yine tenbeller uyur

Değilim öyle tenbel

Kalkarım güzel güzel” (Sa’dî, Nr.II/42, s.1)

tarzı mısralarla sürer. Hikâye etme dilinde de bu üslup korunmuştur:

“Bir gün bir küçük çocuk

Bakınmış evde kimse yok

Dolabı karıştırmış

Bulmuş bir tatlı yemiş” (Sa’dî, Nr.III/38, s.1)

Konuşmalarda, ilgili yaş grubunun çocuklarıyla konuşma düzeyi esas alınmıştır:

“Muallime- ‘Hanım kız! Nedir adım

Mini mini- Melektir benim adım

Muallime- Melek kanatlı olur

Kanat ile uçulur

Hani ya senin kanadın?” (Sa’dî, Nr.II/39, s.1)

Manzumelerde vezin ve kafiye düzeninin elverdiği ölçüde, ifadelerin nesre çok yakın olduğu, bunun da konuşmalar ve hikâye etme dışında anjambmanın sık kullanılmasıyla sağlandığını söylemek mümkündür. Mısra ortasında yeni bir cümlenin başlaması, mısra sonunda kelime gruplarının bölünmesi vb. uygulamalar yaygındır:

“O da benimle hem koşar. Hem eğlenir şefik idi” (Sa’dî, Nr.I/9, s.1)

“Serbest olayım parlayayım.. Oh! Ne saâdet!” (N. Vecdi, Nr.I/49, s.1)

“Annesiyle tenezzühe bir gün

Çıktı, etraf şükûfeliydi bütün” (Fazlı Mağmûmi, Nr.III/21, s.8)

“Bir teneffüs zamanı nakl-ı emel

Ederek eyliyordular sohbet:” (N. Vecdi, Nr.II/35, s.1)

Bazı manzumelerde taklit seslere yer verildiği görülür: Sözgelimi Sa’dî kurbağa sesini “rak raka rak”, kuş sesini “kukuh ku” olarak manzumelerine taşımıştır. Örnekler azdır:

“Kurbağa gözlerini parlatarak

Su içinde ötüyor rak raka rak” (Sa’dî, Nr.II/6, s.1)

“Güzel kuş! Terânen kim etmez temenni

Kukuh ku, kukuh ku ne muhrik teganni” (Sa’dî, Nr.II/2, s.1)

Manzumelerde zaman zaman yerel söyleyişlere rastlanır:

“Hiddetinden bilmezdi *netsin*

İstedi *tepme* vurup gitsin” (Nr.I/1,s.5)

“kâr eylemez bu ama *seninçün*” (Nr.I/48,s.4)

“*Yumşak* söyle.Güleryüz göster.” (Nr.I/1,s.5)

“Babam *göreydi* ah o dem döğerdi ol uğursuzu” (Nr.I/9,s.1-2)

“Sabah *oldukta* gitti bir ördek” (Nr.I/13,s.1-2)

“Bir de ol demde *çalındıkta* kapı” (Nr.I/16,s.2)

“Bir rahmet îfâza *edegör* âlemi her-bâr” (Nr.I/10,s.1)

“-*Cezâlamıştı* annesi-‘Nezihe’ gamlı. Münfail” (Nr.I/30,s.1)

“Sordu: ‘*Kardaş* bu nedir gel bildir” (Nr.I/16,s.1)

“Fenâ düşünce *kardaşım*, evet düşünceniz fenâ” (Nr.I/49,s.1-2)

“Sevmem *öğünü*, yalanım yoktur.” (Nr.I/19,s.1)

Bazı örneklerde, o dönemin kelime kadrosuna göre daha yeni duran kelimelerle karşılaşırız.

“Meydandadır *öğrencemiz*” (Nr.I/25,s.1)

“Tahsîni, mükâfâtı da vardır, bin *öğrence*” (Nr.I/49,s.1-2)

“Yok mu rahat azıcık, yok mu bize *dinlence*” (Nr.I/41,s.1)

“ -Cezâ mı! Mahbes-i belâ

Bize mekteptir, gece gündüz yok bize *dinlence*” (Nr.I/49,s.1-2)

Dilin çocuk düzeyine göre ağırlaştığı ve konuşma dilinin dışına çıktığı örnekler çok azdır:

“Dedi: Ey hasm-ı denî, müftehir-i bed-âvâz” (A[ym]. Şevki, Nr.II/51, s.2)

Bu türden örnekler, II. Abdülhamid’in cülusu dolayısıyla yazılmış üç örnek dışında pek karşılaşılmaz. Sözü edilen üç manzumede dilin, övülen ve yüceltilen padişahın maddî ve manevî gücüne yaraşır olma endişesini yansıttığı düşünülebilir:

“Senin zıll-ı celfindir vücûd-ı pâki âlemde

Mübârek kalbini gamlardan âzâd eyle Yâ rabbi” (Sa’dî, Nr.II/20, s.3)

“Demâdem çehrelerde mevc urur envâr-ı şek-a-şevk

Bugün ey tâcdâr-ı zî-kerem! Bir sûr-ı devlettir”(Vedine’li H.Remzi,Nr.II/20, s.3)

Manzumelerde çocuğu ilk anda yorabileceğini varsayacağımız edebî sanatların kullanımı ise yaygındır. Çoğu manzum hikâye tarzında olduğu ve fabllardan sıkça yararlanıldığı için tartışmasız en yaygın kullanılan sanat teşhis ve intaktır. Fare, karınca, ağustos böceği, deve, ayı, kurbağa, akrep, tavşan vb. hayvanların ve çiçeklerin konuşturulduğu örnekler çalışmamızın içerik bölümünde değerlendirilmiştir. Bunun dışında mecazlar öne çıkar. Aşağıda fikir vermesi açısından, ilk yıldan seçilen örneklerle, çocuk ve özellikle okulla ilgili bazı mısralar etrafında mecazların kullanımı örneklenmiştir.

Çocuğun daha çok bazı soyut değerleri kavramasında, bildiği unsurlara dayandırılmış teşbihlerin seçilmesi eğiticilik açısından da kayda değer. Bir kurbağanın düşüşünü topun düşüşüne benzetmek gibi:

“Fakat ağzını açınca bîçâre

Top gibi düştü, oldu bin pâre” (Nr.I/13, s.2)

Teşbihlerde sıklıkla tabiat unsurlarından yararlanılmıştır. Manzûmelerde sıkça görülen okul ve okulla ilgili unsurların övülmesinde özellikle güneş, ışık, cennet kokusu gibi unsurlar kullanılmıştır:

“Saçtı ziyâ-yı mes’adet

Mihr-i ulûm ü ma’rifet” (Nr.I/38,s.1)

“Şems-i tâbân-ı Hüdâ’dır mekteb”(Nr.I/43,s.1)

“Bûy-ı cennet alınır hâkinden

O kadar ruh-fezâdır mekteb” (Nr.I/43,s.1)

“Mekteb bizim cennetimiz” (Nr.I/25,s.1)

Bilginin manevî zenginliği, çocuğa, maddî zenginlik unsurlarıyla kavratılmak istenir:

“İlm ü irfân gibi var mı servet?

Edeb ü terbiye âsâ ziynet?” (Nr.I/8, s.2)

“İlm ü edeb ziynetimiz” (Nr.I/25,s.1)

Çocuğa “ismet”li oluşun da bir zenginlik olduğu sezdirilir:

“İsmetle edep ziynetimizdir” (Nr.I/24, s.1)

“Güher-i ismete kıl kalbi sedef” (Nr.I/8, s.2)

Tembel öğrencilerin bakış açısını yansıtmaları bakımından “mahbes-i belâ” ilginç bir örnektir:

“-Cezâ mı!.. Mahbes-i belâ

Bize mektebdir; Gece gündüz yok bize dinlence”(Nr.I/49, s.2)

Manzûmelerdeki çocuk portrelerinin çizilmesinde de tabiat üstü güç olarak kabul edilen melek, ve tabiatın zenginliklerinden biri olarak görülen cevher, ziynet benzetmelerine yer verilmiştir:

“Ne çocuk belki o haslette melek” (Nr.I/18,s.1)

“Geliniz kızlar, yavru melekler” (Nr.I/24,s.1)

“Geldi mektebden iki evlâdı;

Her biri cevher istidadı”(Nr.I/8,s.2)

Çocukların özellikle güzellikleri ve küçük yaşlarıyla bahara, güller ve çiçeklere de benzetildiği görülür. Gül, daha çok güzelliği simgeleyen özelliğiyle kullanılmıştır.

“Her bahârı dahi elmas güyâ” (Nr.I/16, s.1)

“Gül-gonce gibi taze çiçekler” (Nr.I/24,s.1)

“Tezyîn edin güller gibi” (Nr.I/25,s.1)

“Yorulmadan şafaklara döner o gül yanakları”(Nr.I/17,s.3)

Akıl ve zekâ şimşekle eşleştirilmiştir.

“Bârikasın akl ü zekâ bârika” (Nr.I/22,s.1)

İstiarenin kullanıldığı mısralarda herhangi bir unsurun bir özelliğinden veya unsura ait eylemlerden yararlanılmıştır. Sözelimi insana ait yala-, sev-, öp- ve okşa-eylemleri şeytana yüklenmiş ve şeytanın kandırma özelliği somutlaştırılmıştır:

“Yalar dudaklarını hep yalancının şeytan

Sever, öper, onu okşar onunla hemdemdir” (Nr.I/46, s.1)

Yüze yansıyan mutluluk, günlük hayatta da kullanılan gülün açması ile ifade edilmiştir:

“Güller açmıştı yüzü zevkinden” (Nr.I/16, s.2)

Teşbihte olduğu gibi istiarede de çocuk-gül ilişkisi kurulur. Bir örnek:

“Ki döndürür cefaları o goncanın sefâsını” (Nr.I/17,s.3)

Çocuk bazı örneklerde “ömr-i tâze”, “ciğer-pâre”, “nûr” olarak geçer:

“Yazık değil mi ki olsun bu ömr-i tâze tebah” (Nr.I/27,s.1)

“Mübtediydi o ciğer-pâre henüz” (Nr.I/1, s.4-5)

“Tabiatın ziyâları o nûru besler ibtida” (Nr.I/17, s.3)

Diğerlerine göre sayıca olan mecâz-ı mürsel örneklerinde parça bütün ilişkisi kurulmuştur. Sözelimi iki mısradaki pişmanlığın ve mutluluk bedende yansıyan görüntüyle ifade edilmiştir:

“O dem nâr-ı nedâmetle yanar bu cism ü ten billah” (Nr.I/29, s.2)

“Çehreler artık oldu pek mesrûr” (Nr.I/4, s.3)

Dergideki manzumelerde, ahengi sağlayan, anlamı pekiştiren söz sanatları arasında yer alan “tekrir” ve “nida”nın da örnekleri çoktur. Bu aynı zamanda, çocuk açısından, bir yanıla ahenk duygusunun geliştirmesini, bir yanıla da metinde özellikle vurgulanan unsurların daha kolay kavranmasını sağlamaktadır.

“*Ne eyleniş, ne oynayış, ne zevk idi aman o gün*
Ne sıçrayış, ne atlayış, ne şevk idi aman o gün” (Nr.I/9, s.1-2)

“*Sizin şikâyetinizdir sizin atâletiniz*
Sizin atâletinizdir sizin kabâhatiniz
 Ne mekteb ü ne muallim *sebeb* bu hâlinize” (Nr.I/27,s.1-2)

“*Çalışsaydım bu fakr u zillete düşmez idim elbet*
Çalışsaydım bu gün etmez idim bir kimseye minnet” (Nr.I/29,s.2)

“*Niçin kaçtım, niçin kaçtım, niçin kaçtımdı mektebden*
Niçin kaçtım ki devroldum bugün her türlü matlâbdan” (Nr.I/29,s.2)

“*Ey sisler içinde eriyen katre-i bârân*
Ey katre-i nâçiz!” (Nr.I/10,s.1)

Adalet ve cömertlikle ilgili iki örnekte bu kavramların etrafında seçilmiş kelimelerle “tenasüp” oluşturulmuştur:

“*Kemâl-i adl idi meşhûd olan muhâkemedede*
 -Bir öyle *mahkeme* etmez mi *adl* ü *dâd* ezhâr?-
Savâb idi sözü de nefsini *müdâfaada*
 Muhâtabın; fakat olmaz bununla *hükm ü karâr*” (Nr.I/5,s.3)

“*Ey ma'den-i cûd u sahâ*
 Ömrün *mezîd etsin* Hüdâ” (Nr.I/38,s.1)

Dergide karşılaştığımız “istifham” örnekleri çoğunlukla anlamı güçlendirmek ve söylenenlerin doğruluğunu tasdik ettirmek maksadıyla kullanılmıştır.

“*Amânıma, figânıma bakar mı hiç o bet harîf*
Bakın nasıl olur imiş bahâr içinde bir harîf” (Nr.I/9,s.1-2)

“Nedir şu zerreler, ziyâ?Nedir ya mâye-i hayât?

Nedir güneş? Kamer nedir? Nedir bütün mükevvenât?” (Nr.I/31,s.2-3)

“Servet, güzellik fâni değil mi?

İlm ü fazilet bâkî değil mi?” (Nr.I/48,s.4)

Ders verici nitelikte bazı kalıplaşmış sözlerden “telmih”, “irsal-ı mesel” ve “iktibas” olarak manzumelerde yararlanıldığı görülür:

“Kişinin Çektiği Dil Belâsıdır” (Nr.I/13,s.1)

“Mehdden lahde kadar cehd ediniz” (Nr.I/43,s.1)

“Gördün mü eden bulur âbit hu

Ettiklerinin cezâsıdır bu” (Nr.I/40,s.2)

Manzumelerde “tezat” sanatından özellikle verilmek istenen mesajların karşıtlarıyla birlikte kavratılmasında kullanılmıştır:

“Bu sa’âdette süremedi hayfâ!

Veli eder birbirini hüzn ü safa” (Nr.I/13,s.1)

“Beyaz altın kütüğü, agsânı;

Güldürür ağlar iken insanı.” (Nr.I/16,s.1)

“Bakarım hâline hayran olurum

O küçüklükte büyüklük görürüm”(Nr.I/18,s.1)

Manzumelerde görülen belli başlı edebî sanatlar örneklenmiştir. “Hüsni talil”, “rücu”, “tevriye”, “ta’riz” gibi sanatlar kullanarak, çocuğun anlamakta zorlanabileceği manzumeler yazmaya fazla itibar edilmemiştir. Bu tür örnekler çok azdır:

“Te’ sîr-i harâret ile solmuştu ekinler,

Bir katre-i bârâna başaklar boyun eğmiş” (Nr.I/15,s.1)

“Bir güzel huylu çocuk ki tanırım

Severim sanki benimdir sanırım

Ne çocuk, belki o haslette melek”(Nr.I/18,s.1)

“Çocuğun feyz-gâhı rif’ atidir,

Ma’bedi belki cenneti mekteb.”(Nr.I/42,s.1)

“Ezhâr-ı hüner nûrlar saçıyor
Gergefimizde *güller açıyor*”(Nr.I/24,s.1)

“Şu pis çocuğun hali nefretlere şâyandır
Gül-hende mi yatmış bu bilmem nasıl insandır”(Nr.I/36,s.1)

3.1.4.2. Roman ve Hikâye

Derginin birinci yılında roman olarak nitelenen tek eser vardır. Yazarı olmayan “Mektebli Ferid”, 10 sayıda tefrika olarak yayınlanmıştır. Aslında bu eser hacmiyle romandan çok, uzun bir hikâyeyi andırmaktadır. Başlığın içindekiler kısmında gösterilmesi sırasında başlıkla birlikte köşeli parantez içinde “sıhhî roman” ifadesi de kullanılmıştır. (Nr.I/2- Nr.I/16)

İlerleyen sayılarda, sekizinci sayıda yayınlanan bölümünün hatalı basılması üzerine tekrar düzeltilerek yayınlandığını görmekteyiz. Durum okurlara dipnotla açıklanmıştır:

“*Sekizinci nüshamıza derc edilen romanın tertibatınca sehv vâki’ olduğundan tekrar derc ile tashih edilmiştir.*” (Nr.I/9, s.6)

Burada Ferid isimli bir öğrencinin, okuduğu sağlık bilgilerini de kullanarak suda boğulan bir arkadaşını kurtarması anlatılmıştır. Eğitici amacın belirgin olduğu eserde, sağlık hakkında çeşitli bilgiler de verilmiştir. Konunun anlatımı sırasında çeşitli alt başlıkların kullanıldığı görülür: “Bir Mekteb-i İdâdi Teneffüşhânesinde, Hıfzı’s-sıhha Kitabının Birkaç Sahifesi, Hıfzı’s-sıhha Derslerinden Ne İstifâde Olunabilir?-Ferid Efendinin Mağruku Tahlîsi, Ferid Efendinin Rûfekâsına Bir Dersi”.

Düz olay örgüsünün kullanıldığı eser hakim bakış açısını yansıtır. Anlatıcının zaman zaman metne müdahale ederek araya girdiği görülür. Ağırlıklı olarak diyalogların ve anlatıcının açıklamalarının yer aldığı metinde, genelde sade bir dil kullanılmıştır. Konuşma ağırlıklı bölümler ve anlatıcının araya girmesi, özellikle küçük yaştaki okuyucuların metni anlamasını kolaylaştırmaktadır. İlerleyen bölümlerde, karşılıklı konuşma şeklinde düzenlenen parçalar, akıcılığı ve küçük okurların ilgilerinin diri tutulmasını sağlamıştır. Tasvir ve tahlillerde, ayrıntı ve okuyucuyu sıkacak bölümlerin kullanılmadığı görülmektedir.

Çocuklara Rehber’de çoğu “ahlâkî” sıfatıyla verilen ve değişik yazarlar tarafından kaleme alınan hikâyeler de yayınlanmıştır. Bazısında imza yoktur. Emine Hediye, Hüseyin Muhiddin, Leman, R. S[in]., H[a]. Osman, M. Hâzım, Musa Kâzım, Aliye, Saadet ve İsmet hikâyeleri “küçük hikâye” üst başlığıyla dergide yer almıştır. Aşağıda hikayelerin dökümü verilmiştir:

Aliye, “Niçin Kırlangıçlar Yuvalarının Yalnız Nisfini İnşâ Ederler?”, (Nr.II/1)

Emine Hediye, “Atâletin Vehâmet-i Akıbeti” (Nr.I/14)

H[a]. Osman, “Hâtıra” (Nr.II/29)

Hüseyin Muhiddin, “Bir Merkebin Hâtırâtı” (Nr.I/50-Nr.I/52); “Bir Merkebin Sergüzeşti” (Nr.II/34, Nr.II/36–Nr.II/38, Nr.II/40, Nr.II/42)

İsmet, “Küçük Sâdıka” (Nr.II/43)

Lem’an, “Sa’y ü Sebât” (Nr.II/33)

M. Hâzım, “Küçük Hikâye” (Nr.III/13)

Musa Kâzım, “Küçük Hikâye” (Nr.III/22)

Saadet, “Bir Tavşanın Cesareti” (Nr.II/32)

-, “Küçük Hikâyelerden-Bir Muallimin Muvaffakiyyeti, Lüzûm-ı Tahsîl”; “Hâfinin Küçük Bahçesi”, (Nr.I/34- Nr.I/46); “Lekesiz Bir Nâm” (Nr.I/33-Nr.I/35); “Küçük Hikâyelerden- Tecessüs” (Nr.II/19); “İtaatsizlik” (Nr.II/17)

Ayrıca “Serkeşlik” hikayesi, Hidayet Nazmi tarafından Fransızca’dan çevrilmiştir. (Nr.II/4)

“Küçük Ahlâkî Hikâye”, “ahlâkî hikâye” ve “fennî ve ahlâkî hikâyelerden” üst başlığının kullanıldığı hikâyeler çok azdır. Bazı hikâyelerin başlıklarının yanında herhangi bir ifadeye yer verilme de içindekiler kısmında “fikra-i ahlâkiye, hikâye-i ahlâkiye, ibtidâilere ahlâkî hikâye” olarak nitelendirildikleri görülür. Tamamı eğitici özellik taşıyan eserlerde, çocuk kahramanların yaşadıkları etrafında, çocuk okurlara inatçılık, tembellik, oburluk, aç gözlülük, anne, baba ve öğretmenin sözünü dinlememe, insanlara kötü davranma vb. olumsuz davranışların bırakılması yönünde telkinlerde bulunulmuştur.

Toplam 15 sayı devam eden “Hâfi’nin Küçük Bahçesi” “Fennî ve Ahlakî Hikâyelerden” üst başlığıyla yayınlanmıştır. Yazarı hakkında herhangi bir bilginin verilmediği bu yazı ile ilgili olarak bir tevzi’-i mükâfât töreninin bahsi sırasında kullanılan “Feyz-i Sıbyan muallimlerinden gazetemiz muharriri Necip Efendi’nin yine o

yaşta Hâfi isminde küçüğü de (...)” (-, Nr.II/18, s.5) ifadesinden yazının yazarının Necip olma ihtimali güçlüdür.

Dergi sayfalarında birebir hikâye olarak isimlendirilmediği halde, konuları bir olay etrafında işleyen ve anlatımıyla hikâye özellikleri gösteren örneklere de rastlanmaktadır. Bu eserlerden bir kısmı fıkra olarak nitelendirilmiş ve “ahlâkî fıkra-i muhayyile, ahlâkî bir fıkra” şeklinde tanımlanmıştır. Sayıca az olan bu türdeki yazıların dökümü:

Rukiye Hatice, “ ‘Bir Gazete Yirmi Paraya’ Diye Bağırın Bu Çocuk Kimdir?” (Nr.I/11)

M[im].M[im]., “Bir Küçük Fıkra” (Nr.I/11)

Midhat Tevfik, “Bir Menba’ (Nr.I/15)

Mündericat kısmında “edebî” olarak nitelendirilen Ali Ulvi’nin “Bir Kazazede Lisânından” isimli yazısında Robenson Crusoe’nun başından geçenlere benzer bir olay verilmiştir. (Nr.I/1)

Türüne ilişkin herhangi bir ifade kullanılmasa da bazı metinler hikâye özelliği göstermektedir:

Jorc Franklin, “Küçük Hasta” (Nr.III/40)

Leskovikli Rauf, “Şeker Şerbeti” (Nr.III/6, Nr.III/7)

M.Mâcide, “Arzımızın Dâhili Sıcaktır”(Nr.II/35)

M. Ziyaeddin, “Mekteb Aleminde Tenezzüh Yahud Bir Hatıra” (Nr.III/9),

Şerif Necmi, “Muâvenet”(Nr.II/33)

V. Mecdî, “Tuhaf Bir Fıkra”(Nr.III/40)

-, “Şeker Hanımın Köşkü”nde (Nr.III/1–Nr.III/3); “Bir Papağana Aldanış” (Nr.III/41, Nr.III/42); “Bir A’mânın Hilesi” (Nr.III/43)

Bütün hikayelerde ve hikayenin özelliklerinden yararlanılan metinlerin sonunda, genellikle ahlâki bir ders verilmeye gayret edilmiştir.

3.1.4.3. Tiyatro

Dergide, yayın hayatı boyunca toplam 7 oyun metni yer almıştır. Tamamı birkaç sayıda tefrika hâlinde yayınlanan oyunlar çocuk kahramanlar üzerine kuruludur ve eğitcilik nitelikleri belirgindir. Her oyunun başında “eşhâs” tanıtılmış, davranışlar

parantez içi bilgilerle açıklanmıştır. Sadece “Netîce-i Gaflet”te “eşhâs” yerine “huzzâr” kullanılmıştır.

Oyunlarda görünüşe bakarak insanları küçük görmenin yanlışlığı, oburluk, iyi huylara sahip olma ve ebeveyni üzme, çeşitli mesleklerin özellikleri konu edilmiştir.

İlk oyun imzasız olarak yayınlanan “Fazîlet-i Sa’y”dır. Derginin 23. sayısında “Mekteb Tiyatrosu” başlığıyla çıkan bir yazıda;

“Feyz-i Sıbyan Mektebi ’nin inâs kısmı menfaatine olarak hanımlara mahsus bir tiyatro verileceğini yazmıştık.” (-, Nr.I/23, s.1)

denilerek, dergide yayınlanacak olan “Fazîlet-i Sa’y” hakkında ön bilgi aktarılmıştır. Yazıya göre, oyunda “mekteb manzaralarından, çocukluk ve mekteblilik âleminden, ahlâk mumunelerinden” bahsedilir. Gösteri sırasında perde aralarında okunan neşide ve mekteb şarkılarından, hangi perdelerde neler yapıldığı ve rol alan öğrencilerin kimler olduğuna kadar çeşitli bilgiler verilmiştir. “Fazîlet-i Sa’y”ın tefrikası beş sayı sürer. (Nr.I/24- Nr.I/28). Oyunun nerede sahnelendiği konusunda 26. ve 28. sayılarda başlığın yanına şu ibare düşülmüştür:

“Feyz-ı Sıbyân Mektebi küçük tâlib ü telebâtı tarafından mektebin inâs kısmı menfaatine mevki-i temâşâyâ vaz’ edilmiştir.” (Nr.I/26,27,28)

Çocuklara Rehber dergisinin ikinci yılında iki tiyatro metni görülmektedir. İlk eser yazarı belirtilmeyen ve “Mekteb Tiyatrosu” üst başlığıyla yayınlanan “Ali Baba’nın Mirâsı”dır. (Nr.II/21, Nr.II/22) Oyunda bir babanın çocukları arasında mallarını bölüşürmesi işlenmiştir.

İkinci oyun Aliye tarafından yazılan “Küçük Vâlide” isimli eserdir. Yine “Mekteb Tiyatrosu” üst başlığıyla yayınlanan bu eser de toplam beş sayıda devam etmiştir. (Nr.II/25 –Nr.II/29)

“Mekteb-i Terakki ’nin inâs kısmı tevzi’-i mükâfât resminde Fransızca olarak” sahneye koyulmuş olan oyunda, anneliğin zorluğu ve çocukları için çektikleri sıkıntılar konu edilmiştir. (Nr.II/25, s.3)

Üçüncü yılda oyunlar “Mekteb Manzaralarından” üst başlığıyla çıkmaya başlamıştır. Bu yılda H[a]. A[yın].’ın “Zâhire Aldanmayınız” (Nr.III/13, Nr.III/14, Nr.III/16–Nr.III/20); E[lif]. E[lif].’in “Oburluk” (Nr.III/21 –Nr.III/25) ve Eyüb Sabri’nin “Netîce-i Gaflet” (Nr.III/32–Nr.III/38) ile “Meslek Ta’yini” (Nr.III/26 –Nr.III/31) isimli tiyatro eserlerini görmek mümkündür.

3.1.4.4. Mektup

Dergide, mektup türüne giren metinler de yayınlanmıştır. Bu gruba giren yazılar içinde, “örnek” oluşturmak üzere kaleme alınanlar; derslerde yazılmış metinler ve “mektup” türünün özelliğinden yararlanarak okura seslenen yazılar ağırlıktadır. Mektupların tamamının ortak özelliği, sade bir dille kaleme alınmış olmalarıdır.

Sa’dî’nin “Birinci Örnek”, (Nr.I/15) ve “Birinci Örneğin Karşılığı” (Nr.I/16) başlıklı yazıları içindekiler kısmında “Mektup Numûnesi” olarak nitelendirilmiştir. Sade ve akıcı bir dilin kullanıldığı bu mektupların üst bölümünde, yazar, çocukların kolaylıkla anlayabilmeleri için sade Türkçe ile yazılar kaleme alma isteğini belirtmiştir. Cevaben “Rehber” başlığıyla, dergi adına buna sevinildiğini belirten bir not düşülmüştür. (Nr.I/15)

Önceki sayılarda yayınlanacağı duyurulan Feyz-i Sıbyan Mektebi’nde derslerde kullanılan mektup metinlerine de dergide yer verilmiştir. (Nr.I/21; Nr.I/23)

Başlıklar içindekiler kısmında “Bir Mektub” olarak gösterilmiştir. Yine bu iki yazı da bir mektup ve bu mektubun cevabı olarak düzenlenmiştir. İlki, bir gazetede gördüğü yazıyı beğenen bir kişinin, yazı sahibine yazdığı mektuptur. İki sayı sonra, ikinci mektup yayınlanır. Bu kez, gazetede yazının sahibi tarafından bir önceki mektuba cevap yazılmıştır. Paragraflara ve hitaba dikkat edilen bu mektupta, iltifatlara teşekkür edilmiş ve bir önceki mektubun dilinin akıcılığı vurgulanmıştır. Bu yazıyla da bir cevap mektubunun örneği okuyuculara sunulmuştur.

Lem’an tarafından hazırlanan iki mektup örneği ise çeviridir. İlkinde “*Fransızca’da mütercem-[Rasin]’den oğluna*”; ikincisinde ise “*Oğlum’dan Rasin’e*” ibaresine yer verilmiştir. (Nr.I/39, Nr.I/43)

Çocuklara Rehber dergisinin ikinci yıl sayıları arasında “Kuşlar Postası” başlığı altında çıkan yazılar değişik kuşların ağzından düzenlenmiş mektuplar şeklindedir. İlk mektup 1. yılda, diğerleri ikinci yılda yayınlanmıştır. (Nr.I/50; Nr.II/1-Nr.II/13)

Mektupların tamamı “Muharrir Efendi!” hitâbıyla başlar. İmzalar Sarıca, Sorguçlu, Bahşî, Kirişmekâr, Sürmeli ve Oburca’dır. Bu mektuplarda bir kuşun diliyle onların dünyaları ve çeşitli olaylara bakışlara yansıtılmıştır. Ayrıca kıskançlık, tabiatta faydasız hiçbir şeyin bulunmadığı gibi mesajlar da okuyucuya iletilmiştir. Mektupların ana örgüsünü her kuşun ait olduğu cinsin belirgin özelliklerini sıralayarak nerelerde

yaşadıkları, avlanmaları, görünüşleri gibi çeşitli unsurlar hakkında tanıtıcı bilgiler vermesi oluşturmaktadır.

3.1.4.5. Monolog ve Hitâbet

Öğrencilerin okullarında çeşitli etkinliklerde yaptığı konuşmaların bir bölümü dergiye alınmıştır. “Şuûn-ı Mekâtib” sütununda, okulların tevzi’-i mükâfât törenlerinden bahsedilirken, okunan “söyleniş”lere de değinilmiş ve bunların dergide yayınlanacağı ifade edilmiştir.

Derginin ilk yıl sayıları arasında “Söyleniş” başlığı veya üst başlığı altında çıkan toplam sekiz yazı yayınlanmıştır. 7’si imzasızdır. (Nr.I/6-Nr.I/26) Bir yazı Hüseyin Muhiddin’e aittir: “Söyleniş-Tenbelin Çocukluğu” (Nr.I/31). İki yazı için içindekiler kısmında “ahlâkî bir söyleniş” ve “ahlâkî” ibareleri kullanılmıştır.

Derginin ikinci yılında çıkan “İkisini de Severim” (Nr.II/18), “Ne Dersiniz, Garip Değil Mi?” (Nr.II/26) ve “Bir Vâlîde Mücessem Bir Şefkattir” (Nr.II/46) başlıklarıyla imzasız olarak yayınlanan üç yazı monolog özelliğindedir. Bu başlıklar, içindekiler kısmında “söyleniş” ve “monolog” türünde gösterilmiştir.

“İkisini De Severim” ve “Bir Vâlîde Mücessem Bir Şefkattir” Feyz-i Sıbyan Mektebi’nin tevzi’-i mükâfât törenlerinde okunmuştur.

Derginin üçüncü yılında monolog özelliğini taşıyan dört yazı bulunmaktadır. “İmlâ Söylenişi” (Nr.III/15), “Tasadduk” (Nr.III/17), “Mükâfâtın Kıymeti” (Nr.III/24) ve “Kimya” (Nr.III/26) başlıklarını taşıyan bu yazılarda ya alt başlık olarak “monolog” ve “söyleniş” kullanılmış ya da içindekiler kısmında başlığın yanında tür belirtilmiştir. Bu yazılar da daha önce Mekteb-i Terakki ve Mekteb-i Feyz-i Sıbyan’ın tevzi’-i mükâfât töreninde okunmuştur.

Dördüncü yılda “Monolog” ve “Monolog-Söyleniş” başlığıyla da iki toplam iki yazı yayınlanmıştır. (Nr.IV/7,9) İkinci yazı Feyz-i Sıbyan Mektebi’nin düzenlediği bir gezi sırasında törende okunmuştur. Yazılarda öğrencilerin okulla ve derslerle ilgili görüşlerine yer verilmektedir.

Metinlerde konuşan kişinin tavrı köşeli parantez içinde gösterilmiştir:

“*[Nâmi Efendi biraz gezinip durur]*”, “*[Gülümseyerek]*” (Nr.I/6, s.1)

“*[Râci Efendi okumakta olduğu kıraat kitabını yere bırakır]*” (Nr.I/7, s.1)

“*{Mütefekkirâne}*” (Nr.II/18, s.3)

“{*Kemâl-i ciddiyetle*}” (Nr.II/18, s.4)

Bu metinlerin tamamı bir kişinin karşısındakinden cevap beklemezsizin konuşması şeklinde düzenlenmiştir. Çoğunlukla küçük yaşta olan konuşmacı, sade bir dille duygu ve düşüncelerini ifade etmiştir. Hatta bir yazıda dilin sadeliğini açıklamak maksadıyla dipnot bile düşülmüştür:

“*Sözler bir küçük çocuğun ağzından söylenmiştir.*” (Nr.I/5, s.1)

Dinleyiciler önünde yapılan bu konuşmaları “hitabet” grubu içinde düşünmek de mümkündür. Nitekim, “Hitâbet Derslerinden” başlıklı yazılar, derslerdeki uygulamaların bir parçası iken, “monolog” veya “söyleniş” ismiyle yayınlanan yazılar, doğrudan bir etkinliğin parçası niteliği taşımaktadır.

Yazılarda ağırlıklı olarak iyi bir insan ve öğrenci olmak için yapılanlar işlenmektedir. Sonda ise konuşan kişi aldığı ahlâki dersleri bir cümle ile özetlemektedir.

Dergide “Hitâbet Dersleri” başlığı altında toplam 5 yazı çıkmıştır. (Nr.I/21-Nr.I/26) İlk yazıda, A[yn] Şevki görev yaptığı Mekteb-i Terakki’de o yıl programa konulan hitabet dersleri hakkında bilgi vermiştir. Dersin amacı öğrencilerin kalabalık içerisinde rahatça ve düzgün bir şekilde konuşmalarının sağlanmasıdır. Haftada bir defa ve “umûmî divan” ismi verilen öğrenci ve öğretmenlerin oluşturduğu bir topluluk önünde sunulacaktır. Toplantıların Pazar günü öğleden sonra yapıldığı, metinlerden anlaşılmaktadır. Sunuşu yapacak olan öğrenci, toplantı gününden iki gün önce, kendisine verilen konu hakkında açıklamalarını hazırlayarak gelecektir. Sunuşunun ardından, okul müdürü tarafından konuşmanın değerlendirilmesi yapılarak bir “ders-i ahlak” verilecektir. (Nr.I/21; I/22) Dergide yayınlanan son yazıda, konuşmaların diğer öğrencilerle de değerlendirildiği anlaşılır:

“*Hitabet derslerinde bu kere başka bir eser-i teceddüt daha mevki-i tecrübeye vaz’ edildi. Musâhabesini ikmâl eden efendiye diğer bir şâkird tarafından cevap verdirmek, bu sûretle talebeyi teâti-yi eskâra, beyân-ı mülâhazâta, tenkide alıştırarak husûsu nazar-ı dikkate alındı.*” (Nr.I/26, s.4)

Dergi yönetimi bu uygulamayı yararlı bulduğunu belirterek diğer okullarda da yaygınlaşmasını dilemiştir. (-, Nr.I/21, s.6)

Konuşma konusu ilk yazıda, “*nezâket-i etvârın, muhâfaza-i vakârın lüzûmu*”dur. Öğrencinin yaptığı konuşmanın bir özeti verilmiş; daha sonraki sayılarda konuşma metinleri tamamen alınarak tırnak içerisinde ve yazı puntoları küçültülerek yayınlanmıştır. Konuşmaların konuları her sayının başındaki “Mündericât” kısmında,

köşeli parantez içinde kısaca açıklanmıştır: “Evlâdın ebeveyne karşı vezâîfi”, “lüzûm-ı tahsîl”, “kardeşler arasındaki münâsebât” gibi.

Diğer türlerde görülen ahlâkî özün, öğrenci yazılarında da korunmasının yanısıra; dönemin okullarında, sosyal yönü gelişmiş, kendini ifadeye gücü yeten çocuklar yetiştirme hedefinin gözetildiği söylenebilir. Çocuklara Rehber’in doğrudan öğrenci yazısı olarak yayınladığı yazıların dışında sözkonusu yazılara da sayfalarını açması, öğrenci eğitiminde teşvik edici bir özellik olarak değerlendirilebilir.

3.1.4.6. Gezi

Çocuklara Rehber’de gerçekten yapılmış bir gezinin izlenimlerinin aktarıldığı yazılar yer almamıştır. Ya, bir seyyahın gezisini konu alan makaleler vardır ya da hayâl edilmiş gezi örnekleri yayınlanmıştır.

Doktor Cemil Hâverî’ye ait “Seyâhat-cûya” başlıklı yazı 3 sayı sürmüştür. (Nr.I/12- Nr.I/14) Başlık içindekiler kısmında “[Hayâli]” ibaresiyle verilmiştir. Bu yazılarda Selânik hakkında değerlendirmeler vardır.

Ayşe ve Fatma imzalarını taşıyan “Bir Seyehat-i Zihniye” başlıklı yazıda havanın kapalı olduğu bir günde hayalinde geziye çıkan bir kişi anlatılmıştır (Nr.II/5)

H[a]. A[yın]. imzalı “Küçük Bir Devr-i Alem” başlıklı tefrikada, öğretmen Zühdü Efendi ile öğrencisi İhsan dünyanın çevresini dolaşmak için çıktıkları yolculuk anlatılmıştır. (Nr.III/3-Nr.III/31) Toplam 22 sayı devam eden bu tefrikada, Zühdü Efendi her aşama öncesinde, öğrencisi İhsan’a dolayısıyla da okuyucularına ayrıntılı bilgiler vermektedir.

Uzunca bir hikâye şeklinde düzenlenen ve bu tefrikada Selânik ve çevresi, tarihçesi, özellikleri, okulları, demiryolu hattı, seyahat planı, trenler ve ilk trenin kâşifi, ilerlemenin yolunun sanat ve ticarete gelişmek olduğu, Köprülü ve buranın özellikleri, rekabet ve ticaret, Avrupa’daki büyük tren tünelleri, Üsküp hakkında bilgiler, Sırp toprakları ve buradaki şehirler, Macaristan hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Arada birçok küçük kasabanın ismi de geçmektedir. Bilgilerin verilmesi İhsan’ın soruları neticesinde öğretmeni Zühdü Efendinin verdiği cevaplar şeklindedir.

Bir dünya gezisi olacağı söylenen bu yazının yarım kaldığı anlaşılmaktadır. Zira kahramanlar en son Belgrad’da kaldıklarında yolculuğa devam etme hazırlığındadırlar. Tefrikanın son sayısında yazının bittiğine dair herhangi bir ifadeye de yer verilmemiştir.

Ahmed Fâik'in hazırladığı ve Fransızca'dan çeviri olduğu belirtilen "Çocuklara Mahsûs Fennî Hikâye Külliyyâtı-Bir Genç Kızın Ruznâme-i Seyehati" başlıklı tefrikada, seyahate çıkan bir kız çocuğunun günlüklerinden ve arkadaşına yazdığı mektuptan hareketle, gemiyle seyahate çıkışı ve Küba yolculuğunda gördükleri anlatılmıştır. (Nr.IV/8–Nr.IV/11)

3.1.4.7. Fıkra

Birinci yıl sayılarının toplam 29'unda, ikinci yıl 16 sayıda (Nr.II/6-Nr.II/50), 3. yıl 29 sayıda (Nr.III/3-Nr.III/48) ve 4. yıl 6 sayıda (Nr.IV/4-Nr.IV/11) "Letâif" başlığı altındafıkra özelliği taşıyan küçük mizahî yazılar yayınlanmıştır. Genellikle imzasız çıkan bu tür yazılarda imzası bulunan yazarlar A[yın]. Şevki, A[yın]. A[yın]. , Halil Şahâbî, Mecdi Nazmi, Firdevs, Fazlı Mağmûmî, Sâdık, İbrahim İhsan, Eyüp Sabri

Yazıların bir bölümü karşılıklı konuşmalar halinde düzenlenmiştir.

Bu tür metinlerde mizah ağırlıklı olarak kelime oyunlarına ve yanlış anlamalara dayandırılmıştır. Bir örnek:

"-Oğlum şu son imtihanda iyi bir mevkie geçebildin mi?"

"-Evet amcam..Sobanın yanındaydım!.." (-,Nr.I/1,s.8)

"Hocanın birisine (kadayıf) 'ط' ile mi 'س' ile mi olur diye sormuşlar. Cevabında:

-Ne "'ط' ile ne 'س' ile olur, kadayıf yağ ile şeker ile olur' demiş"

(Sa'dî,Nr.I/31,s.7-8)

Fazlı Mağmûmî'nin yazdığı bir "letâif" manzum olarak düzenlenmiştir. (Nr.III/23)

Meşhur şahsiyetlerin başlarından geçenlerle ilgili az da olsa örnekler kullanılmıştır. Bir "letâif"te Swift ve Bufon'un başından geçen mizahi iki olay nakledilmiştir:

"Meşhur Gülliver Seyahatnâmesi müellifi Swift bir gün bâr-gîrine bineceği sırada hizmetçisinden çizmelerini talep eyler. Çizmelerini giyeceği zaman temizlenmemiş olduğunu müşâhade ile hizmetçisine:

-Çizmelerimi niçin temizlemedin? Diye sorar. O da:

Madem ki şimdi yine pislenecektir; temizlemeye ne lüzum vardır? Beyhûde vakit kaybetmeyeyim diye silmedim. Cevabını verir.

Bir müddet sonra hizmetçi dolabın anahtarını talep eder.

Swift – Ne yapacaksın?

Hizmetçi – Henüz sabah yemeği yemedim. Bir parça ekmek alacağım.

-Lüzumu yok. Madem ki üç saate kadar yine karnın acıkacaktır, şimdiden yemek ne lâzım!.. Cevabıyla mukabele eder.” (-, Nr.II/15, s.7)

Konuşmalar çoğunlukla anne-baba-çocuk ve öğrenci-öğretmen arasında geçer. Bu örneklerin esasını çocukların düşünme düzeyleri, bazen karşılaştıkları olayları istedikleri gibi yorumlayışları, yaramazlıklarına kendilerince mazeretler bulmaları ve hazırcevaplıkları oluşturur.

Çocukların kendi aralarında yaptıkları konuşmalar neticesinde oluşturulan örnekler çok fazla değildir:

“İki arkadaş arasında:

-Benimle taâm etmekten memnun olur musun?

-Oo! Dünyada en ziyade mûcib-i memnûniyem olan şey seninle birlikte yemektir.

-Öyle ise haydi eve koş da yemek hazırla. Bir çâryeke kadar ben de gelirim.” (-, Nr.II/28, s.8)

Büyüklerin kendi aralarında yaptıkları konuşmalar da önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle gözü açıklık ve işbirlik gibi niteliklerin mizah unsuru da kullanılarak burada değerlendirildiğini belirtmek gerekir:

“ İki Köylü Arasında

Birincisi – Komşumun tavukları yine seni taciz ediyorlar mı?

İkinci – Elhamdülillah onlardan kurtuldum. Artık komşum tavuklarını kümesinde saklıyor.

Birinci – Bu neticeye nasıl vâsil oldun?

İkinci – Pek basit bir sûrette, sabahları komşumdan gizli yere birçok yumurtalar gömerdim. Akşamları onun gözü önünde çıkarırdım. Evde tavuklarının meydana getirdiği yumurtaların benim elime geçtiği zannına düşerdi. Nihâyet bu hâle geldi” (İbrahim İhsan, Nr.III/45, s.8)

3.1.4.8. Musahabe, Makale vb. Türler

Çocuklara Rehber’de yayınlanan nesir yazılarının büyük bir bölümü konuları işleme tarzı ve üslup açısından, tek başına ne musahabe, ne makale ne fikra vb. grubuna yerleştiremeyeceğimiz bir serbestlikte yazılmıştır. Ortak özellikleri, kurguya

dayanmamaları, her hangi bir konuda çocuğu bilgilendirme veya çocuğa ahlâkî, sosyal vb. değerler telkin etmeleridir. Tamamen bilgi aktarmaya dayanan bir yazıda bile, sözün geldiği yerde yazar, çocuğa hitaben uyarılarda bulunabilmektedir. Bu tür yazıları bir arada değerlendirmeyi uygun bulduk.

Yazıların çoğunluğu, derginin sürekliliği olan sütunlarında yayınlanmıştır. “Şuûn-ı Mekâtib”, “Mütenevvia”, “Şettâ”, “Niçin? Çünkü:” ve “Küçük Ma'lûmât” bilgi aktarımına ağırlık verilmiş sütunlardır. “Ahlâk” sütununda çocuğun benimsemesinde yarar görülen ahlâkî değerleri konu alan yazılar yayınlanmıştır. Bağımsız olarak kaleme alınmış yazılarla beraber, tamamında tarih, coğrafya, fen, sağlık, eğitim, güncel konular ve hatta ekonomiye ilişkin bilgiler çocuğa sunulmuştur.

“Şuûn-ı Mekâtib” başlığı derginin ilk yıl koleksiyonu içerisinde 27 sayıda; 2. yıl, 41 sayıda; 3. yıl, 32 sayıda ve son yıl 10 sayıda yer alır. Böylece, dönemin eğitim dünyasına ilişkin bilgilerin aktarıldığı bu sütun toplam 110 sayıda karşımıza çıkar. 166 sayılık derginin eğitime ve eğitim dünyasına karşı ilgisini göstermesi açısından, bu sayı kayda değerdir. Birinci yıldaki yazıların genelinde imza yoktur. Sadece son üç yazı, derginin müdürü ve imtiyaz sahibi Ahmed Midhat imzasını taşımaktadır. İlk ikisinin bir bölümü, sonuncunun ise tamamının Ahmed Midhat tarafından yazıldığı düşülen küçük notlarla belirtilmiştir. (Nr.I/11-Nr.I/49) İkinci yılda 17 yazı Ahmed Midhat'a aittir. (Nr.II/1-Nr.II/50) Ahmed Arif ve Tahsin'in birer (Nr.II/25; Nr.II/14) yazısı vardır. İmzasız yazı sayısı 22'dir. (Nr.II/2- Nr.II/52)

Üçüncü yılda yazıların 13'ü imzasız yayınlanmıştır. (Nr.III/16- Nr.III/48) Bu yıldaki yazıların önemli bir bölümü yine Ahmed Midhat'ındır. 16 sayıda yazarın ismi görülmektedir. (Nr.III/9- Nr.III/49) Bir sayıda ise Ahmed Midhat ile birlikte Hüsnü imzası yer almaktadır. (Nr.III/16) Mustafa Necmeddin ve Ali Galib'in de ikişer yazısı bulunmaktadır. (Nr.III/41; Nr.III/50)

Dördüncü yılın elimizdeki 11 sayısı içinde sadece 7. sayıda bu sütun görülmez. (Nr.IV/1-Nr.IV/6; Nr.IV/8 -Nr.IV/11) 3 yazı imzasız, bir yazı Matmazel Katerin'e aittir. (Nr.IV/6) Diğerlerini yine Ahmed Midhat yazmıştır.

“Şuûn” kelime olarak “işler, yeni çıkan işler, olaylar, vakalar” anlamlarını taşımaktadır. “Şuûn-ı Mekâtib” sütunlarında ağırlıklı olarak Selânik başta olmak üzere, çevre yerleşim birimlerindeki okullar hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Okul, öğrenci, öğretmen vb. eğitimin bütün temel unsurlarıyla ilgili bilgi ve gelişmeler gündeme getirilmiştir.

“Mütenevvia” kelime anlamı olarak “türlü, çeşitli, çeşit çeşit” gibi anlamlara gelmektedir. Her türden konunun ele alınabildiği “mütenevvia”, dergideki sürekli sütunlardan birinin başlığıdır. Bu üst başlığın kapsamında işlenen konular alt başlıklarla verilmiştir ve metinden sadece “-” işaretiyle ayrılmıştır. Konuların birbirinden ayrılması da bu başlıklarla sağlanmıştır. Alt başlıklar burada anlatılan konular hakkında okuyucuya bir ön bilgi vermektedir. Bazı konularda herhangi bir üst veya yan başlık kullanılmadan bilgiler verildiği görülmektedir. Derginin yayın hayatı boyunca 94 sayıda yer alan “mütenevvia” sütunundaki yazıların 15’inde Hüseyin Muhiddin imzası vardır. (Nr.I/36-Nr.I/52, Nr.I/37, Nr.II/11-Nr.II/30) Edhem İsmail (Nr.I/37), Servet (Nr.I/49), Kemal (Nr.II/21), H[a]. A[yın]. A[yın]. A[yın].’ın da birer yazısı görülür. Genelde yazılar imzasız yayınlanmıştır. İlk yıl sayılarında farklı bir sütunu gösteren “Küçük Ma’lûmât” başlığı, ikinci yılda bazı sayılarda “Mütenevvia-Küçük Ma’lûmât” şeklinde kullanılmıştır. (Nr.II/12; Nr.Nr.II/15; Nr.II/27)

“Değişik, çeşitli, türlü şeyler” anlamına gelen “şettâ” da “mütenevvia” gibi konu çeşitliliği arzeder. Toplam 20 sayıda “Şettâ” üst başlıklı yazılar yayınlanmıştır. Üçüncü yıldaki tek yazı (Nr.III/36) dışında bu sütun birinci yılda görülür. (Nr.I/3- Nr.I/13) Çoğu imzasızdır. Edhem İsmail’in 5 (Nr.I/3, Nr.I/6, Nr.I/8, Nr.I/10, Nr.I/13), Hüseyin Muhiddin’in (Nr.I/27) ve Ali Ulvi’nin (Nr.I/18) birer yazısı bu sütunda çıkmıştır. Bir yazıda üst başlık “mebâhis-i şettâ” olarak kullanılmıştır. (Nr.I/1)

Çocukları hem bilgi hem de ahlakça geliştirmeyi kendisine amaç edinen Çocuklara Rehber dergisinde, “Mütenevvia”, “Şettâ”, “Niçin? Çünkü:” gibi bilgiyi arttırmayı amaç edinen sütunlardan biri de “Küçük Ma’lûmât”tır. Bu genel başlık dışında alt başlıkların da kullanılabildiği görülmektedir. Ağırlıklı ikinci yılda yayınlanmıştır. Toplam 24 sayıda yer almıştır. (Nr.II/10-Nr.II/49) Yazıların 17’si imzasız (Nr.II/10- Nr.II/49), 2’si Hüseyin Muhiddin’e aittir. (Nr.II/18; Nr.II/23) Bir yazıda ise herhangi bir başlık kullanılmamış, fakat başlıksız bu yazı derginin “mündericât” bölümünde, “Küçük Ma’lûmât” olarak nitelendirilmiştir. (Nr.II/46, s.8) Bu yazılar da kısa gazete haberlerini andırmaktadır. Üçüncü yıl sayılarında ise “Küçük Ma’lûmât” başlığı üç sayıda görülmektedir. (Nr.III/1; Nr.III/4; Nr.III/5)

Derginin ilk yıl nüshaları arasında toplam 12 sayıda “niçin? çünkü:” başlığı altında yazılara yer verilmiştir. (Nr.I/32-Nr.I/47) Yazılardan dokuz tanesi “Şettâ” üstbaşlığı ile çıkmıştır. Diğer üç yazıda ise herhangi bir başlık kullanılmamış, mündericât kısmında başlığın yanında köşeli parantez içinde “Sorulan Sûallere

‘Rehber’in Cevapları” (Nr.I/32), “Ma’lûmât-ı Şettâ” (Nr.I/34) ve “Fennî” (Nr.I/36)” ifadelerine yer verilmiştir.

Bu yazılar soru cevap şeklinde düzenlenmiştir. İlk yazıda (Nr.I/32) soruları göstermek için “S[in]”, cevapları göstermek için “C[im]” harfleri kullanılmıştır. Diğer yazılarda ise sadece “-” işareti kullanılmıştır. Bu yazılarda bilimsel açıklamalar temel alınarak cevaplar yazılmıştır.

İkinci yılda bir sayıda “Şettâ- Niçin? Çünkü:” başlığıyla yayınlanan bir yazıda soru cevap şeklinde oksijen, ateş, taş, madenler, ay hakkında bilgiler verilmiştir. (Nr.II/10)

Dergi koleksiyonunun ikinci yılından itibaren “Ahlâk” üst başlığı altında çocukların olumlu değerler kazanmasını amaçlayan yazılar kaleme alınmıştır. 2. yılda 8, 3. yılda 23 sayıda bu sütun yer almıştır. (Nr.II/2-Nr.II/11; Nr.III/2-Nr.III/48) Bazı sayılarda üst başlık kullanılmamış, “mündericât” kısmında gösterilmiştir. (Nr.II/2) Bazı yazılarda başlığın hemen altında yazının içeriğini özetleyen özlü bir cümle veya şiirler kullanılmıştır. (Nr.III/33,34,36,37,40,43,45,46,47,48) Bir örnekte ise başlığın altında metnin içeriğini gösteren ibareler yazılmıştır. (Nr.III/44) Selânik İnâs Rüşdiyesi, öğretmenlerinden biri tarafından yazılan bir “makale-i ahlâkiye” başlıksız olarak yayınlanmıştır. (Nr.IV/3) Yazıların biri hariç tümünde yazar ismi görülmez. Bir yazı, L.Y. imzasıyla çıkmıştır. Alınması istenen dersler ve ahlâkî öğütler hikâyeleştirilerek anlatılan olaylar çevresinde verilmiştir. Hikâyeleştirilen olaylar vasıtasıyla kanun ve hak kavramları, insanların haklarına saygı göstermek, işleri zamanında yapma, vatan sevgisi, insanların güvenini kötüye kullanmama, diğer insanların haklarına saygı, tertip ve düzenliliğinin önemi, merakın zararları gibi konular etrafında çeşitli mesajlar verilir.

II. yıldan başlayarak toplam 55 sayıda, genelde imzasız olan “Musâhabe üst başlıklı yazılar yayınlanmıştır. (Nr.II/24-Nr.II/52; Nr.III/10-Nr.III/43) Yazıların bir bölümü çeşitli isimler tarafından yazılmıştır. 3 yazı H[a]. (Nr.II/39, Nr.II/43, Nr.II/45) 3 yazı Hüseyin Muhiddin (Nr.II/41, Nr.II/42, Nr.II/44) 2 yazı İbrahim Zühdi (Nr.II/46-Nr.II/47) 2 yazı H[a]. A[yın]. (Nr.II/49-Nr.II/51) imzasını taşımaktadır. 3. yılda 7 sayıda H[a]. A[yın]. imzası görülür. (Nr.III/1, Nr.III/22-Nr.III/25, Nr.III/28, Nr.III/32, Nr.III/50) İki sayıda Doktor Cemil Hâverî “Musâhabe-i Fenniye” başlığıyla 2 yazı yayınlamıştır. (Nr.III/2,3)

“Musâhabe” başlığıyla yayınlanan bir diğer tefrikada, diyalog tarzında beş öğrencinin konuşmalarına dayanır Öğrencilerin sembolik isimler aldığı bu

konuşmalarda, öğrenciler sırasıyla ilimler tarihi, sanayi, madencilik, eski uygarlıklar, matematik tarihi ve bazı kelimelerin kökenleri üzerinde durmuşlardır. Dipnotla, Feyz-i Sıbyân Mektebi'nin töreninde sahnelendiği belirtilen bu yazıda, konuşmalar vasıtasıyla dinleyenlere ve dolayısıyla da okuyanlara ilgili konular hakkında bilgi verilmiştir. (Nr.I/14, s.5; Nr.I/15, s.2-3; Nr.I/16, s.3; Nr.I/17, s.3-4; Nr.I/18, s.2; Nr.I/19, s.2-3)

Üst başlığa uygun olarak bu yazılarda sohbet havası korunmuş ve anlatılanlar okuyucuyla karşılıklı konuşuluyormuş havasında verilmiştir. İmzasız yazıların ilkinde yazıların yayınlanış amacı şu cümlelerle duyurulmuştur:

“Bu haftadan itibaren küçücük kar’ilerimiz, sevgili karielerimizle ara sıra bazı fennî musâhabecikler edecek, bu sûretle tenvir-i efkârlarına çalışacağız. Musâhabemizin her çocuğun anlayabileceği bir tarzda olmasına gayret edecek, meselâ fennî bir bahsi gâyet açık bir ifâde ile yazmaya çalışacağız.” (-,Nr.II/24, s.2)

Bu yazıların bir bölümünde yazı içeriği kısa ibarelerle başlık altında yer almıştır.

Bir yazıda seviye ile ilgili açıklamada bulunulmuş ve Hüseyin Muhiddin tarafından hazırlanan bu yazının üzerinde “ibtidâilere” ifadesine yer verilmiştir. (Nr.II/42)

Dergide herhangi bir sütun altında yayınlanmamış, bağımsız bir hayli yazı vardır. Düzyazı olarak kaleme alınan bu yazılarda da hayvanlardan bitkilere, güncel haberlerden yeni buluşlara kadar çok farklı alanlarda bilgiler aktarılmıştır. Yine yazıların genelinde ahlâkî öğütler verme ön plandadır. Bu türden yazıların isimleri derginin “mündericât” kısmında yayınlanırken, başlıkların yanında köşeli parantez içinde “ahlâki, fikra-i ahlâkiye, makale-i ahlâkiye, ahlâki bir makale, edebî” gibi ibareler kullanılmıştır. Sözkonusu yazılarda cesaret, vicdan ve vicdan azabı, görgü kuralları, iyi kalplilik, kötü davranışları örnek almama, tahsilin önemi ve kız çocuklarının eğitimi, kitaplar, hatalardan ders alma, çalışkanlık konuları etrafında değerlendirmelerde ve tavsiyelerde bulunulmuştur.

Düzyazılar içerisinde iki adet de çeviri yazıya rastlanır. Hidâyet Nazmi'nin çevirdiği, “Fecr-Tulû-ı Şems” (Nr.I/18) “Fransızca'dan müktebestir”; Ohri'li Hüseyin'in çevirdiği “Akıl” (Nr.I/45) “Arapça'da tercüme”dir.

Çocuklara Rehber'de yayınlanan bütün yazılarda eğitcilik kadar eğlendiricilik de önemsenir. Sözelimi coğrafya ile ilgili yazılarda çocukların bilgileri sıkılmadan okumalarının istendiği ve buna özen gösterildiği ifade edilmiştir.

“Coğrafyadan ara sıra verdiğimiz bazı ufak ma'lûmât umarız ki size eğlenceli bir istifâde te'min eder.” (-, Nr.II/3, s.5)

“Ser-levhamızı görüp de 'mektebde okuduğumuz usandırıcı, ecnebî isimleriyle dolu coğrafya dersleri yetmez de boş vakitlerimizi eğlenceli mtâlaalarla geçirmek için ele aldığımız (Rehber)de bize bunlardan mı bahsedecek?' deyip geçmeyiniz.

Coğrafya kitaplarımız size küt'ât-ı hamseden, bütün küre-i arzın ahvâl-i umûmiyesinden bahseder. Bu umûmi ma'lûmât ne kadar olsa mücmel olur. Biz yalnız bir memleketten, bir iklimden, bir adadan, ahvâl-i tabüiyesinden, sekinesinden, ahâlisinin etvâr ve âdâtından, mezheblerinden, meşreblerinden uzun uzadıya bahsedeceğiz. Böyle coğrafya ma'lûmâtı elbette merak ile lezzet ile okunur.” (-, Nr.II/7, s.4)

Çocuğa bilgiyi canı sıkılmadan verebilmek önemsenir:

“Biz, bunları tekrâr ile canınızı sıkıkmak istemiyoruz. Vereceğimiz tafsilât her şâkirdin tamamiyle bilmediği bazı ma'lûmâtı hâvî olduğundan fâideden hâlî değildir.” (-, Nr.I/46, s.1)

“(…) bir şeyin tekrar edilmesi biraz can sıkarsa da görülecek istifâde bu kadarlık bir zahmete değer.” (-, Nr.I/48, s.5)

“İlm-i Eşya” yazılarının ilkinde çocuğun bilgilendirilmesinde nasıl bir yol izlendiği açıklanmıştır. Bilgiler eğlendirerek öğretilecektir:

“Çocuklarım! Sizler pek meraklısınız, her şeyi görürsünüz; gördüğünüz şeyler, işittiğiniz şeylerden ziyade size merak verir, nazar-ı dikkatinizi celbeder; bunun için, her gün, her saat belki her dakika gözünüz önünde bulunan eşya hakkında size ma'lûmât vermek ve vereceğimiz ma'lûmât ile sizleri eğlendirmek ve eğlenceler ile müstefid etmek istiyoruz.” (-, Nr.III/17, s.2-3)

Sohbet tarzını devam ettirmekle birlikte fen alanlarının vazgeçilmez etkinliği olan deneylerini de ön plana çıkaran yazılara rastlanmaktadır. M. Midhat'ın “Fennî Eğlencelerden” üst başlığıyla kaleme aldığı iki yazıda da hemen çoğu yazıda olduğu gibi öğrenciye hitap edilerek bilgiyi sıkmadan verme kaygısı yine öne çıkar. (Nr.I/38, Nr.I/52) Ayrıca eğlencelinin de “fâideli”sini tercih etmek gerektiği çocuğa aşılanır:

“Bilirsiniz ki fâidesiz eğlenceleri, zararlı yorgunlukları hiçbir vakit tavsiye etmeyiz. Bunlara artık siz de rağbet göstermez, behemahal vücutça, zihince istifadeler temin edecek oyunlar, eğlenceler ararsınız.” (-, Nr.I/52, s.5)

Yazının devamında dergideki her yazının elbette tamamen eğlenceli olmadığı kabul edildiği belirtilerek, okuyuculara “ciddiyet”e de alışmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Bu yazının ciddi yönünün daha belirgin olduğu belirtilmiş ama bundan istifade edilmesi gerektiği de hatırlatılmıştır.

Fennî yazılar içerisinde değerlendirilebilecek yazıların bir grubu sohbet havasında oluşturulmuştur.

Anlatıcıların açık ve samimi bir üslupla kaleme aldığı bu tür yazılarda hem dilin sadeliği hem karşısındakiyle sohbet ediyormuş havası kullanılarak, bilgilerin daha kolay anlaşılması sağlanmıştır. Yazıların bir kısmında bu öğretici amaç belirtilmiştir:

“Böyle fâideli ve merak veren şeyleri öğrenmek elbette hoşta gider. Canınızı sıkılmamak, bilakis eğlendirerek fâidenizi mûcib olmak için bu fasîlede bulunan ağaçlardan başlıcalarının hakkında kısacık, fakat ehemmiyetli bazı ma'lûmat vermek istiyorum.” (-, Nr.I/15, s.3)

İfadelerde sohbet havasının bütün konuşma özellikleri yansıtılmaya çalışılır:

“Aman Yarabbi! O ne yakıcı soğuktur! Evet, yakıcı bir bûdet; ellerde, bâhusus parmakları uçlarında soğuktan yanık tesiri gibi bir acı hiss olunur.” (-, Nr.I/6, s.4)

“Ne o? Taaccüp mü ettiniz?..” (-, Nr.I/19, s.4)

Bu senli benli üslup hemen her yazının daha başında hissedilmektedir. Amaç okuyucunun ilgisini ve dikkatini yazı üzerine toplamaktır. “Şebnem ve çiy” hakkında bilgi verilen bir yazıda daha başta tabiatta nasıl göründükleri belirtildikten sonra, okuyuculara bunların nasıl oluştuğunu bilip bilmediği sorularak konu açıklanır (Nr.I/2, s.1-3) Bir başka örnekte;

“Kıymetli inci tenelerini kari'lerimiz, bilhassa karielerimizin tanıdıklarına şüphemiz yoktur.” (-, Nr.I/8, s.2)

denilerek bilinen konulardan bahsedildiği ve okuyucuların sıkılmamaya çalışıldığı hissi başta verilir.

“Ahlâk” üst başlığı altında kaleme alınan yazıların bir kısmı ise sohbet havasında düzenlenmiştir. Bu yazılarda anlatıcılar sanki karşısındakilerle konuşuyormuş, onlara bir şeyler anlatıyormuş havası vererek yine ahlâki öğütlerde bulunurlar. (Nr.II/5, Nr.II/50, Nr.II/51)

“Şettâ”da yer alan yazılar genellikle sohbet havasında bir ifade ile başlamaktadır. Fakat yazının bütününe hakim olan unsur bu değildir. Yazıların ilerleyen bölümleri makale havasına bürünmekte ve bilgiler arka arkaya sıralanmaktadır. Burada

çocukların anlayabileceği bir dilin kullanılmaya çalışıldığını belirtmek gerekir. Sohbeti andıran bölümleri, bilgiyi çocuklara eğlendirerek verme çabasının bir sonucu olarak değerlendirmek mümkündür. Anlatıcıların üslubu çocukları konuya ısındırmaya yöneliktir. Anlatıcı çocukların zaten bildikleri konuları anlattığını belirterek konuyu ders havasından kurtarmaya çalışmaktadır:

“Genç kari’ ve karielerimiz İzlanda’yi elbette bilirler.” (-, Nr.I/31, s.4)

Konuların nakledilmesi sırasında sıkıcılığı engellemek amacıyla kullanılan farklı yöntemler de görülmektedir. Örneğin kışın giysilerde koyu renkli olanların giyilmesinin gerekliliğini isbatlamak için okuyuculara basit bir deney önerilmektedir. Siyah ve beyaz renkli iki kağıdın güneşin altında tutulması sonucunda, hangisinin daha çok ısınacağını anlaşılmasına yönelik bu deney ile konunun kavratılması amaçlanmıştır. (Nr.I/1, s.2-3) Bunun yanı sıra küçük anekdotlar ve çizilen tablolarla konulara giriş yapıldığı görülür. Balonlar ve keşfi için öncelikle güzel ve sakin bir gündeki gökyüzü ve bulutların tasviri yapılarak, buradan bulutlar arasında dolaşmaya yarayan balonlara geçilmiştir. (Nr.I/4, s.1-2)

Yazıların bir bölümünde konular hikâyeleştirilerek verilmiştir. Yazılarda konuşan ve bildiklerini bizimle paylaşan kahramanlarla karşılaşırız. M. Mîdhat’ın yazdığı “Cuma Günü Eğlencelerinden” başlıklı 4 sayılı dizi yazı, bu gruba girmektedir. (Nr.I/48-Nr.I/52; Nr.II/2) İmzasız ve “Fezâ-yı Asmânda Bir Seyehât” üst başlığıyla (Nr.I/2-Nr.I/5) yayınlanan dizi yazılar da hikâyeleştirmeye dayanır.

Konuların hikâyeleştirildiği sözkonusu yazılarda, volkanlar, suda yaşayan bazı hayvanlar, gökyüzü ve uzay, yıldızlar, balıkçıl kuşu gibi hayvanlar konu edilmiştir. Geometri ile ilgili M. A[yın]. imzalı “Yanıltmaç” başlıklı yazıda (Nr.I/41, 15 Kânûn-ı sâni 1313) olaylar hikâyeleştirilerek bir sınıftaki çocukların konuşmaları nakledilmiştir. Oldukça ayrıntılı teknik terimlerle üçgenlerden bahsedilmiştir.

Öğrencilerin fen konuları ile ilgili bilgilerini arttırmak için kaleme alınan yazıların bir bölümünü de “Musâhabe” başlığını taşıyanlar oluşturmaktadır. (Nr.I/14-Nr.I/19) Bu yazı dizisi diyalog tarzında oluşturulmuştur. Başlığın hemen yanında eserin nereden alındığı dipnotla belirtilmiştir:

“Feyz-i Sıbyân Mektebi’nin bu seneki tevzi’-i mükâfat resminde okunmuştur.” (-, Nr.I/14, s.5)

Yazı dizisinin ilkinde hemen baş tarafta karşılıklı konuşmaları yapacak kişiler bir tiyatro metninde olduğu gibi verilmiştir:

<i>“Rebûi- Rüşdî üçüncü sene şâkirdânından Edip</i>	<i>Efendi</i>
<i>Sükûti- ” ikinci ” ” Mehmed Vasfi ”</i>	
<i>Sohbeti- ” üçüncü ” ” Rifat ”</i>	
<i>Hoca Liyâkat- ” ikinci ” ” Mehmed Kemal ”</i>	
<i>Kelâmi- ” ” ” ” Ali Salim ” ”</i>	

(-,Nr.I/14, s.5)

Bu bölümde, iki öğrenci arasında geçen konuşmadan, anlaşılabilirlik ölçütüne bağlı olarak sade dil kullanımı önerilmiştir:

“Rebûi- Elhamdülillah bu seneki rebû ma’rifetimiz, bahar-ı sa’y ü tâli ’miz ufk-ı muvaffakiyette şa’şaa-pâş mes’adet oldu.

Sükûti- Rebû! Şa’şaa-dâr istilahâta ne kadar meftûn bulumuyorsun. Bunu daha açık Türkçe ile meselâ: ‘Bu sene de çalıştık, elhamdülillâh muvaffak olduk’ desen daha muvâfık olmaz mı idi!” (Nr.I/14, s.5)

Fakat sade Türkçe dileğinin en başta belirtildiği yazıda dil, bazı bölümlerde oldukça ağırlaşmaktadır. Bu dizide öğrenciler karşılıklı konuşmaları ile bilim tarihi, sanayi, Müslümanlar arasında matematik biliminin gelişmesi, kelimelerin ek ve köklerinin ayrılması gibi konulardan bahsetmektedirler.

Besim’in yazdığı, “Bir Haftada Üç Cumartesi” başlıklı yazılar, içindekiler kısmında “musâhabe-i fenniye” olarak nitelendirilmiştir. (Nr.II/45 –Nr.II/52) Yazı tiyatro metni şeklinde düzenlenmiştir: İlk sayıda “eşhâs” başlığıyla kişiler tanıtılmış ve metin karşılıklı konuşmalarla sunulmuştur. Yer yer külhanbeyi ağzının da hissedildiği bu tefrikada, dünyanın yuvarlaklığı ve bir haftada üç cumartesinin nasıl bir araya gelebileceği üzerinde durulmuştur. Tefrikanın ilk sayısında dipnotla eserin nereden alındığı belirtilmektedir:

“Mekteb-i Terakki’nin geçen sene tevzi’-i mükâfât resminde mevki’-i temâşâyâ vaz’ olunarak birçok tahsîn ve takdirlere mazhar olmuş bir musâhabe-i fenniye ki müdir-i mekteb izzetli Besim Efendi tarafından lütfen ihdâ buyurulmuştur.” (Nr.II/45, s.3)

Dil ve terimler konusunda derginin özel bir duyarlılığı vardır. Dergi, çocuklar kolay anlasın diye bilgileri sade bir dille aktaracaktır. Çocuklardan da yavaş yavaş bilimin diline alışması, bazı terimleri öğrenmeleri beklenir:

“Ta’rifâtımızda, mümkün mertebe açık ve kısa cümleler isti’mâl edeceğiz. Istilâhât-ı fenniye öğrenmenizi de arzu ederiz; yavaş yavaş fen lisânına alışmalısınız;

meselâ: (taş) dediğimiz vakit bunun ta'bir-i fennisi (hacer) dir. (...) Hatta sırası düştükçe istilâhâtın Fransızca mukâbillerini de söyleyeceğiz ki bu usûl ile size birçok Fransızca kelimeler de öğretmiş olacağız.” (-, Nr.III/17, s.2-3)

Çocukların günlük hayatlarında karşılaştıkları unsurlardan hareketle bilgileri lavratmak daha kolaydır. Bazı yazılarda bundan yararlanılmıştır:

“-Bir tarla veya çayırı gezecek olursak her adımda binlerce nebâta tesadüf edilir. Şu ormanın en büyük ağacı ile bizim küçücük bahçemizdeki o ehemmiyetsiz otlara (nebât) nâmı verilir. Büyük bir ağaç küçük bir nebât hep aynı şey ile taayyüş eder.” (-,Nr.II/13, s.5)

Isırganın tanıtımında da çocukların çevrelerinde her gün bu bitkiyi görmelerinden faydalanılmıştır:

“Ufak dikenli ve bilâ ihtiyât dokunulduğu halde acısı saatlerce geçmeyen bu nebâtı şüphesiz ki bilirsiniz. Gaflet veya bu gibi bir sebeple acısını bir defa hissetmiş iseniz bir daha etrafına yaklaşmakta sakınırsınız.” (-,Nr.I/7, s.5)

Konular, çocukların kolay kavramaları için bildikleri örneklere benzetilerek açıklanmıştır. Sözgelimi, Doktor Cemil Hâverî kanın vücuttaki dolaşımını bir nehrin akışına, kızamık hastalığıyla birlikte vücutta görülen kırmızı şekilleri deniz üzerindeki adacıklara benzetmiştir. (Nr.I/24,25,37)

3.1.4.9. Özlü Sözler

Çocuklara Rehber’de, rehber olabilecek nitelikte birçok özlü söz, “güzel sözler”, “akvâl-i hikemiyye”, “cümel-i hikemiyye” başlıkları altında yayınlanmıştır.

Derginin birinci yıl koleksiyonunda toplam 19 sayıda “güzel sözler” başlığı altında çocukların örnek alabileceği fikirleri ihtiva eden cümlelere yer verilmiştir.(Nr.I/2-Nr.I/46) İlk sayılarda daha düzenli bir görünüm arzeden bu yazılara ilerleyen sayılarda çok fazla rastlanmaz. Bu başlık sadece birinci sayıda “Hikmetli Sözler” başlığını taşımaktadır. Hasan Ali tarafından hazırlanan bu yazı diğerlerinden farklı bir özellik göstermez. Genellikle, imzasızdır. Bazı sayılarda görülen imzalar Hasan Ali, Midhat, Osman Nuri, Ohrili Hüseyin ve Hüseyin Muhiddin’dir. Bir sayıda, Ohrili Hüseyin’in hazırladığı metnin “Arapça’dan mütercem” olduğu yazı başında belirtilmiştir.(Nr.I/44)

Yayınlanan “güzel sözler”in sayısı genellikle 5 (Nr.I/7,11,12,15,18,19,27) ile 6 (Nr.I/4,5,6,8,9,14) arasında değişir. İkinci sayıda 12 cümle görülür.

Derginin ikinci yılında toplam on dört sayıda bu başlıkla çıkan yazılarla karşılaşmaktadır. Bu metinleri hazırlayanlar arasında Fatma, Hüseyin Hilmi, M. Atıf, Hüseyin Muhiddin, Atife, Atıf Mağmûmi gibi isimler karşımıza çıkar. (Nr.II/5-Nr.II/52)

Üçüncü yılda yedi sayıda “güzel sözler” üst başlığı kullanılmıştır. Sözler Hüseyin Muhiddin, Hüseyin Hilmi, Mehmed Esad, İbrahim İhsan gibi isimler tarafından hazırlanmıştır. (Nr.III/1-Nr.III/48) Bu yazılardan 10. sayıda “Almanak-ı Haşet’ten” tercüme olduğu ifade edilmiş; 46. sayıda ise cümlelerin önce Arapça sonra Türkçeleri verilmiştir.

Dördüncü yılda toplam beş sayıda bu başlık altında yazılar yayınlanmıştır. İlk yazı İbrahim İhsan, diğerleri Fâtımatü’z-zehra imzasını taşımaktadır. Cümlelerin önce Arapça sonra Türkçeleri verilmiş ve eğitim, olumlu niteliklerle değerler üzerine sözler aktarılmıştır. (Nr.IV/1-Nr.IV/10)

“Akvâl-i Hikemiyye” başlığı ile yayınlanan sözlerin de niteliği “güzel sözler”le aynıdır. Bu sütunda da cümleler cümleler sırasıyla verilmiştir. Derginin üçüncü yılında oldukça önemli bir yer tutan bu gruptaki yazılar toplam 21 sayıda yayınlanmıştır. (Nr.III/11-Nr.III/50)

Yazıların bir bölümü Ali Galip, Mehmed Nâzım, İsmail Kemal, Osman Rıf’at tarafından hazırlanmıştır. İlk dört yazıda cümlelerin özellikle koyu renk ve büyük puntolarla Arapçaları verilmiş, daha sonra Türkçelerine geçilmiştir. Daha sonraki sayılardan yedisinde cümlelerin sırasıyla Arapça, Farsça, Türkçe ve Latin harfleriyle Fransızcaları verilmiştir. (Nr.III/19,21,22,23,26,28,32) Bazı sayılarda cümlelerin hem Arapça hem de Türkçeleri yayınlanmış (Nr.III/17,20,25,27,31,49,50); bazı sayılarda da sadece Türkçe cümlelere yer verilmiştir. (Nr.III/29,30,33,35) Bazı sayılarda da Türkçe cümlelere ek olarak İtalyanca (Nr.III/22,26,32), İngilizce –Almanca (Nr.III/28) ve sadece Almancalarının da yayınlandığı görülmektedir. (Nr.III/32) Bu sayılarda yayınlanan bölümlerin hangi dile ait olduğu yazılmaktadır.

Bu yazılardan birinde nakledilen cümleler Hz. Ali’ye aittir. (Nr.III/17) Bir sayıda da farklı isimlere ait sözler yayınlanmıştır. (Nr.III/25) Yine 25. sayıda cümlelerin “Kitâbü'l-Kalâid ve'l-fevâid”den alındığı da belirtilir.

Dördüncü yılda sadece bir sayıda İbrahim Edhem tarafından hazırlanmış bir sütun görülür. Cümlelerin önce Arapça sonra Türkçeleri verilmiş ve kâmil insan için gereken nitelikler üzerine cümlelere yer verilmiştir. (Nr.IV/8)

Çocuklara Rehber dergisinin üçüncü yılında “Cümel-i Hikemiyye” üst başlığıyla, Mehmed Es’ad ve Mehmed Nâzım’ın hazırladığı üç yazı bulunmaktadır. (Nr.III/14, Nr.III/16, Nr.III/19) On dört ve on altıncı sayılarda cümleler, sırasıyla Arapça, Farsça, Türkçe ve Latin harfleriyle Fransızca olarak yayınlanmıştır. Bu yazıların ilk ikisinde atasözü niteliğindeki cümleler, üçüncü yazıda ise din ve kâmil insan ile ilgili cümleler ağırlıktadır

“Gazetemize Lütfen İhdâ Buyurulmuştur” başlığıyla çıkan bir yazının baş tarafında, Hz.Ali’ye ait “bazı cümel-i hikemiyye”nin yayınlanacağı belirtilerek cümleler Arapça ve Türkçe olarak sıralanmıştır. Bu yazıda Kur’an, cehennem, helal kazanç, dış görünüşe aldanmama, hased, ölüm gibi kavramlara değinilmiştir. (Nr.III/1)

Bu başlıkların dışında farklı başlıklar taşısa da kuruluş düzeni aynı olan yazılar bulunmaktadır. Hüseyin Fehmi’nin “Nasâyih” (Nr.II/11); Sa’dî’nin “Nasihatler” (Nr.II/13) ve “Nazmen Tercüme” (Nr.II/25); Hüseyin Muhiddin’in “Adâb” (Nr.II/6) başlıklı yazılarıyla, kimin tarafından hazırlandığı belirtilmeyen “Doğru Sözcükler” (Nr.II/18) başlıklı yazıda, çocuklarda olumlu değerler oluşturmayı amaçlayan cümleler bulunmaktadır. Bunlardan “Nasâyih”de Hz.Ali’nin cümleleri yer almıştır. “Nasihatler” ve “Nazmen Tercüme”de cümlelerin önce Arapçaları sonra Türkçe çevirileri yayınlanmıştır.

Hüseyin Muhiddin tarafından hazırlanan ve baş tarafında “Almanak Haşet’ten” alındığı belirtilen “Emsâl-i Hakikat” başlıklı yazıda da bir çok cümleye yer verilmiştir. (Nr.III/0)

Mehmed Es’ad’ın hazırladığı “Hazret-i Lokman’ın Hikemiyât-ı Aliyelerinden-Oğluna Nasihati” başlıklı yazı da benzer niteliktedir. Cümleler yine Arapça ve Türkçe olarak düzenlenmiştir. (Nr.III/10) Aynı yazarın aynı nitelikte bir yazısı daha vardır: “Kelâmü’l-kibâr Kibârü’l-keâm”. Bu cümleler numaralandırılmıştır. (Nr.IV/4-Nr.IV/6)

A[yn]. Rifat’ın hazırladığı “Levâimü’l-Asâr Yahud Sâdirât-ı Hükemâ Asıl ve Tercümeleri” başlıklı yazısı ile, İbrahim İhsan’ın “Mülâhazât-ı Hikemiyye” ve “Akvâl-i A’lî Keremullah-ı Veche” başlıklı iki yazısı da bu grupta yer alır. İbrahim İhsan’ın yazılarının biri dışında ismi geçen yazılarda cümleler Arapça ve Türkçe olarak verilmiştir. (Nr.IV/3; Nr.IV/7, Nr.IV/11)

Özlü sözler niteliği taşıyan sütunlarda, çocuğa, çalışkanlık, alay etmeme, vakti iyi değerlendirme, eğitim, anne ve babaya itaat, doğruluk, arkadaşlık, haddini bilme, zekat, Allah korkusu, dua gibi çok değişik alanlarda ahlâkî, dinî, sosyal mesajlar aktarılmış ve çocuğun bu değerlerle donanması hedeflenmiştir.

Bu yazıların yanısıra benzer özelliklere sahip bir yazı daha görülmektedir. Sa'di tarafından kaleme alınan "Atalar Sözü" başlıklı yazı manzum olarak düzenlenmiştir. (Nr.I/51, 26 Mart 1314) Beyitler halinde düzenlenen bu manzumda her beyitte farklı bir konu işlenmiştir. Beyitler "*" işaretiyle birbirinden ayrılmaktadır. Şiirsel bir anlatımla hüneri cahillik, boş konuşmama, çalışkanlık, kendi hâlinde habersiz olma, insanlara iyi davranma, para, zenginlik, kaza inancı işlenmiştir.

3.1.5. Okur Yazıları

Çocuklara Rehber'in yazar kadrosu gibi okurları da genelde öğretmen ve öğrencilerden oluşmuştur.

Okur yazıları, ağırlıklı olarak öğrencilerin kaleminden çıkmıştır. Derginin ilk sayısında öğrenci yazılarına yer verileceği açıklanmıştır. Bu öğretmenler tarafından dergiye önerilmiş bir uygulamadır. "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesi", "Şâkirdânımızın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden", "Tâlib ü Tâlibâtın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden" gibi başlıklar altında birçok öğrenci yazısı yayınlanmıştır. İkinci yıl sayılarında da öğrencilerin hazırlamış oldukları yazıların yayımına devam edilmiştir. Bu yıldaki yazıların büyük bir kısmında üst başlık kullanılmamıştır. Sadece "mündericât"ta, sözkonusu yazıların, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden, Şâkirdânın Asâr-ı Kalemîyyesinden" olduğu belirtilmiştir.

Bu sütunlarda imzası yer alan bazı isimlerin derginin yazar kadrosunda da geçtiğini ilgili bölümde belirtmiştik. Düzyazı, manzume, hikâye, hatıra vb. değişik türlerde kaleme alınan yazıların genelinde, konular, eğitim ve ahlâkî değerlerin etrafında geliştirilmiştir.

Öğrenciler çeviri yazılar da göndermiştir. İlk yılda Kemal ve Ahmed Besim imzalı çeviri yazılar yayınlanmıştır. (Nr.II/14,s.2-3,I/26,s.2-3) Dergi yönetimi, Besim'in "Fukaraya" başlıklı yazısının Victor Hugo'dan çeviri olduğu belirterek başarılı bulunduğunu ifade etmiştir. (-, Nr.I/26, s.3-4) Bu yazıda çevirilerden beklenen "hüsn-i intihâb, âdât u ahlâk-ı milliyeye, şîve-i lisâna riayet"e uyulmuştur. Görülen bazı çeviri

yanlışları düzeltilmiştir. Hatta çevirisi beğenilmeyen bir bölümün Fransızca aslı Latin harfleriyle yazılarak gösterilmiştir. (Nr.I/26, s.4)

Dergi yazarları tarafından çeviri olduğunun anlaşıldığı belirtilen bir yazıda da, bazı çeviri aksaklıkları tesbit edilmiştir. Çeviride millî hususiyetlerin de dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır:

“Her lisânın şîve-i ifâdesi ve bilhassa o lisânı mütekellim olanların ahlâk u âdât-ı milliyesi bir değildir; binâaleyh tercümede en ziyade buraları nazar-ı dikkate alınmalıdır.

Hikâyede sâhibe-i fazilet bir kadın gösteriliyor, bu kadınepeyce bir müddet yol kenarında oturtulup bekletiliyor, sonra da sokak ortasında ameleden yabancı bir erkek ile uzun uzadıya komuşturuluyor, ki buna ahlâk-ı milliyemiz pek o kadar müsait değildir.” (-, Nr.I/22, s.4)

İkinci yıldaki yazılardan biri çeviridir. Başlığın hemen altında Fransızca’dan çeviri olduğu belirtilmektedir. (Nr.II/14) Üçüncü yıldaki yazıların üçü çeviridir. Bu özellikleri, başlığın hemen altında “tercüme, mütercemdir, Fransızca’dan” gibi ibarelerle belirtilir. (Nr.III/3,16,50)

Dğer okur yazıları da zaman zaman değişik açılardan eleştirilmekte ve çocuk olumlu yönde teşvik edilmektedir.

Öncelikle yazarların yetenekleri belirtilerek tebrikler sıralanmaktadır. Tahsin tarafından hazırlanan “Mekteb Hatırası” başlıklı yazı yazının güzelliği övülmekte ve hiçbir düzeltme yapmadan aynen yayınlandığı ifade edilmektedir. (-, Nr.II/16) Sohbet tarzında kaleme alınan bir yazı da aynı şekilde hiçbir kusur bulunmadığı belirtilerek yazarı tebrik edilmiştir. (Nr.I/31, s.3-4)

Öncelikle ahlâka yer veren yazıların daha çok beğenildiği dikkati çeker:

“Makâle gerek zemîni ahlâk şâkirdânı tehzîbe hâdim olduğu cihetle evvel-i ömrde hüsn-i intihâbdaki muvaffakiyetinizden dolayı şâyân-ı tebriksiniz.” (-, Nr.I/20, s.4)

Öğrencilere övgü dolu sözler sıralanırken burada amacın onları yazmaya teşvik etmek olduğu anlaşılmaktadır. Zaten değerlendirme yazılarının hemen hepsinde çocuklardan yazmaya devam etmesi istenmekte ve daha da başarılı eserler vereceğine inanıldığı belirtilmektedir.

Bu değerlendirmelerde övgü dolu sözler yanında bazı eleştirilere de yer verilmiştir. Yazılarda görülen bazı kusurlar düzeltilmekte ve ifadenin daha düzgün

olabilmesi için kelime değiştirme, kelimelerin ve tamlamaların yerlerinin değiştirilmesi gibi önerilerde bulunulmaktadır. Örneğin:

“*‘Öyle bir zamandayız ki sa’y etmeyince hiçbir şey kâbil değildir.’ cümlesi de ‘Sa’y etmeyince hiçbir kasda vusûl kâbil değildir.’ yahud ‘Sa’y etmeyince te’min-i istikbâl kazıyye-i mühimmesinin husûlü kâbil değildir.’ yolunda tasvir-i efkâr edilmek icâb eder.*” (-, Nr.I/20, s.5)

“(...) *az kelime ile ifade olunabilecek bir fikir için çok söz isti’ mâl etmemelidir.*” (-, Nr.I/23, s.5)

“(Kış tamamiyle çekilmiş) yerine (Kış nihâyet bulmuş) denilse daha doğru ve şivemize daha muvâfik olur.” (-, Nr.I/23, s.5)

Bu tip düzeltmelerin yanısıra imlada da düzeltmeler yapıldığı görülmektedir. Gönderilen yazıların birinde “ertesı” kelimesinin yazılması sırasında yapılan bir hata düzeltilmiştir. (Nr.I/23, s.5)

Öğrencilerin yazılarında “turturaklı elfâz”dan uzak durması istenir. Sözelimi, Servet imzalı bir yazı, “lafzen ve fikren” bazı eksiklikler görölse de beğenilmiş, yazı sahibinin “turturaklı elfâz” merakı eleştirilmiştir. (-, Nr.I/29, s.4-5) Diğer örnekler:

“*Yalnız –ekseri mübtedilerde görüldüğü gibi- bunda da turturaklı elfâz isti’ mâli merâkı hissolumuyor.*” (-, Nr.I/23, s.5)

“*Bir de herkese derece-i ma’lûmâtına göre hiâb edebilmek lazım geldiğine nazaran kadının cümle ile muhâveresi, daha sâde bir ifade ile olmak icâb eder.*” (-, Nr.I/22, s.4)

Dergide, okur mektuplarına da yer verilmiştir. “Selânik Rüşdî, Askerî müdürü... kolağası Tevfik Efendi”den gelen mektupta, dergiden duyulan memnuniyeti ifade edilerek cehâletin yenilebilmesi için eğitimin ve dergilerin önemi üzerinde durulmuştur. Derginin ismine de affen, çocuklara rehber olmayı başarabildiği için, yüklendiği işlevin öneminden bahsedilmiştir. Millî bir terbiyenin çocuklara verilmesinde, aynı zamanda öğretmenlik görevini de yüklenen yazı heyetinin ve derginin önemi vurgulanır ve başarılarının devamı dlenir:

“*Hey’et-i muhteremeniz muallim olduğu, emzice-i etfâle vâkıf bulunduğu için deruhde eyledikleri hizmetin derece-i ehemmiyetini takdir ile evlâd-ı vatanın terbiye-i*

milliyemiz dairesinde perveriş-yâb-ı kemâl eylemeye sâî bulunacaklarına şüphe yoktur. Bâkî devâm-ı muvaffakiyetiniz temenniyâtıdır.” (Tevfik, Nr.I/2, s.5-6)

Muallim Cûdî Efendi tarafından yazılan mektup başlıksız olarak yayınlanmıştır. Yazar, üçüncü yılın ilk sayısında Hz. Ali'ye ait bazı cümlelerin çevirisinde hata yapıldığını belirterek, kendi yaptığı çevirileri Arapça asılları ve Türkçe çevirisiyle göndermiştir. (Nr.III/3, 22 Nisan 1315)

Bir mektupta Ahmet Cevdet Paşa'nın kızı Emine Semiye [Yularkıran]'a aittir. Dergi yönetimine ve okuyucularına yazılmıştır. (Nr.I/17, s.1) Bu mektuba cevap niteliğinde, yazının hemen altında küçük puntolarla yazılmış “Rehber” başlıklı bir yazı görülmektedir. Emine Semiye'nin öven sözlerinden dolayı kendisine teşekkür edildikten sonra eserlerini yayınlamaktan memnuniyet duyacakları belirtilmiştir. (-, Nr.I/17, s.1)

Edirne Mekteb-i İdâdi öğrencisi Mihail okulunun düzenlediği bir geziyi, mektubunda anlatmıştır. “Mayıs İçinde Bir Tenezzüh” başlıklı bu yazıdan dolayı öğrenci tebrik edilmiştir. (Nr.III/10)

Mustafa Lütfi, yazdığı “Bir Mektup”ta, kuşlara zarar veren bir çocuğu, Çocuklara Rehber dergisinde gördüğü bir yazıyı okuyarak bu huyundan vazgeçirdiğini anlatmıştır. (Nr.II/16) Yazının hemen arkasında küçük punto ve sık satır aralığıyla “Rehber” başlığıyla yayınlanan cevapta, derginin bu yazı hakkında değerlendirmelerine yer verilmiştir. Çocuklara yararlı olma anlayışları kavrandığı için memnuniyet dile getirilmiş ve yazara teşekkür edilmiştir. (Nr.II/16)

Dergide soru ve bilmece hazırlayan öğrenciler farklı öğretim kademesinde bulunmaktadır.²⁸ Dergideki “Rehber” başlıklı bir başka yazıda da sorulan bilmeceyi manzum olanlar da dahil başarıyla cevaplayan A[yın]. İsmet'e takdirler belirtilerek kendisinin gönderdiği bilmece'nin de yayınlanacağı ifade edilmektedir.

²⁸ Bu öğrencilerin okudukları okullar şunlardır:

Manastır İnas Mektebi, Filibe Fransız Mektebi, Üsküp İnas Mektebi
Mekteb-i Terakki(Selanik), Feyz-i Sıbyan Mektebi, Cum'a-i Bâlâ Mekteb-i İbtidai, Köprülü Popare Mektebi,

Selanik Mekteb-i Rüşdi-i Askerî, Cıs-r-i Ergene Mekteb-i Rüşdiye, Cum'a-i Bâlâ Mekteb-i Rüşdî, Yenice-i Vardar Mekteb-i Rüşdî, Selânik İnas Rüşdiye Mektebi, İskeçe Mekteb-i Rüşdî.

Selânik Mekteb-i İdadi, Siroz Mekteb-i İdadi, İzmir Mekteb-i İdadi-i Şâhâne, Tekfurdağı Mekteb-i İdadi-i Mülki. Manastır Mekteb-i İdadi-i Askerî, Kırkkilisâ Mekteb-i İdadi, Kavala Mekteb-i İdadi-i Hayrî, Dedeâğaç Mekteb-i İdadi, Mağnisa Mekteb-i İdadi, Üsküp Mekteb-i İdadi-i Mülki, Edirne Mekteb-i İdadi-i Mülki, Kal'a-i Sultanîye Mekteb-i İdadi, Siroz Mekteb-i İdadi, Midilli Mekteb-i İdâdi, Hendese-i Mülkiye.

3.2. Çocuklara Rehber'de Ele Alınan Konular ve Çocuk Eğitimi

Çocuklara Rehber dergisinde yayınlanan yazılarda, çocuklara yönelik üç temel amaç gerçekleştirilmek istenmiştir: Bilgilendirme, çocuklara ahlâkî değerler kazandırma ve eğlendirme.

3.2.1. Bilgilendirme

Bilgi verme amacıyla hazırlanan yazılar, birebir çocukların günlük hayatlarında kullandıkları bilgilerin yanısıra, okullardaki derslere yardımcı olacak ve çocuklarda genel kültürün zeminini hazırlayacak şekilde, farklı alanlardan seçilmiş başlıklardan oluşmaktadır. Eğitim, çocuk sağlığı, coğrafya, bitkiler ve hayvanların dünyası, eşyalar, değişik araçlar, çocuk sağlığı, ekonomi, günlük hayat için pratik öneriler, güncel haber vb. geniş bir yelpazede çocuğa bilgiler sunulmuştur. Bilgi aktarımında eğlendirme ve anlaşılır bir dil kullanma esas alınmıştır. Ayrıca, çocukların terimler aracılığıyla bilim diline alışması hedeflenmiştir.

3.2.1.1. Eğitim

Dergide, eğitimle ve eğitim dünyasıyla ilgili yazılar, “şuûn-ı mekâtib” sütununda yer alır. Çoğunluğu Muallim Ahmed Midhat'a ait olan yazılarda, daha önce yazı türlerinin genel olarak gruplandırıldığı bölümde belirtildiği üzere, Selânik ve çevresindeki okullara ilişkin bilgiler aktarılmıştır.

Öğrencilerle ilgili ayrıntılı bilgiler verilir. Başarı teşvik edilir. Serinin ilk yazısında, okullarda hem ahlâk hem de derslerdeki gayretleriyle başarılı olan öğrencilerin isimlerinin kendilerine bildirilmesi halinde, dergide yayınlanacağı duyurulmuştur. Hatta, Sâlim Efendi Mektebi'nin ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarında başarılı görülen öğrencilerin isimleri liste halinde verilmiştir. (Nr.I/11, s.7) Başka bir örnek, olumlu davranışları ve becerileri teşvik edici niteliktedir ve “şuûn-ı mekâtib” sütunlarında ne kadar ayrıntıya girildiğini gösterir:

“Feyz-i Sibyan Mektebi şâkirdânınının 29 numaralı Mehmed Hilmi efendinin hüsn-i hâl ve hareket ve 39 numaralı Abdi Muhtar ve 204 numaralı Mihail efendilerin

hüsn-i hatt u ahlâkda temeyyüz eylediği haber alınmıştır. Kendilerini takdîr ve tebrik ederiz.” (-, Nr.I/24, s.6-7)

Uygulamaya derginin ikinci yılındaki sayılarda da devam edilmiştir. Selimiye Mektebi'nin son bir ay içerisinde gayretleri ve güzel ahlâkları ön plana çıkan öğrencileri sınıfları, rüşdî ve ibtidâi bölümleri de belirtmek üzere liste halinde yayınlanmıştır. (Nr.II/3, s.6-7)

Yazılarda, bahsi geçen okulların yapacakları genel ve üç aylık ara sınavların tarihleri de çocuklara bilgi olarak sunulmuştur. Sınavlarda mümeyyize olarak görevli bulunan Emine Semiye [Yularkıran]'nin, sınavlardaki başarı düzeyinin yüksekliğini takdîr edişi gurur verici bulunur:

“Terakki ve Feyz-i Sıbyân Mektepleri inâs kısımlarının imtihân-ı umûmiyelerine bu geçen hafta hüsn-i hitâm verilmiştir. Bu sene talebât hanımların gösterdikleri terakki ve muvaffakiyet imtihân-ı umûmiyelere mümeyyize sıfatıyla bulunarak mekteblere şeref bahşeyleyen ismetli Emine Semiye hanım efendi tarafından pek ziyâde alkışlanmıştır.”
(-, Nr.II/11, s.7)

“Şuûn-ı Mekâtib” başlığı altında en çok değinilen konuların başında okullarda yapılan “tevzi’-i mükâfât” törenleri gelmektedir. Yapılan sınavların neticesinde başarılı olan öğrencilerin ödüllendirildiği bu törenlerde, öğrenciler değişik etkinliklerde bulunmaktadır. Ayrıca çeşitli okulların sözü geçen törenleri ne zaman yapacağına ilişkin çeşitli tarihler de verilmektedir. Bu gruba giren yazılarda, törenlere şehrin ve okulun ileri gelenlerinden kimlerin katıldığı; kimlerin konuşmalarında nelerden bahsettikleri, öğrencilerin okudukları yazılar ve başarıları, Fransızca okunan yazılar, kız öğrencilerin el işi sergileri, sahnelenen oyun ve gösterilerde öğrencilerin başarıları, her sınıftan en çok ödül alan öğrenciler, diploma alan öğrenciler ve dereceleri vb. konularda ayrıntılı bilgilerle karşılaşmak mümkündür. Sözgelimi Selânik Sanâyi’ Mektebi'nin oldukça başarılı bir yılın ardından düzenlediği tevzi’-i mükâfât töreninde, okul, başarısı kadar jimnastik gösterilerindeki başarılarıyla da takdirle anılmaktadır. (Nr.I/23, s.6-7)

Törenler sırasında öğrencilerin okudukları yazılar ve sergiledikleri bazı eserlerin dergide yayınlanacağına ilişkin açıklamalar yapılır. (Nr.II/45, s.7-8) Nitekim, yayınlanan manzumelerin bir bölümünün daha önce “Tevzi’-i mükâfât” törenlerinde okunmuş olduğunu düşülen dipnotlardan anlıyoruz.

Törenlerde diploma alan öğrencilerin isimleri ile ibtidâî ve rüşdî sınıflarının her birinin birincilerinin isimleri ve numaraları listeler halinde yine bu sütunlarda verilmiştir. (Nr.I/13, s.3-7)

Feyz-i Sıbyân Mektebi'nde okul idaresince verilen ödüller öğrenciler için teşvik edici olmuştur. Bu tespit, eğitimde ödüllendirmenin olumlu rolünü öne çıkarmaya yöneliktir:

“Mektebin şâkirdânı teşvik için birkaç seneden beri ittihâz eylediği müzâyede-i mükâfât usûlü herkes tarafından takdîr olunacak mükemmel bir usûl-i teşviktir: Hamiyetperver encümen heyeti tarafından alınan nefis ve kıymetdâr hediyeler birer birer meydân-ı müzâyedeye çıkarılıyor. Şâkirdân bir sene zarfında biriktirmiş oldukları servet-i mesâileriyle; semere-i hüsn-i ahlâk ve gayretleri olarak edindikleri mükâfât sermayesiyle bunları arttırıyor, bu hediyelerenakdine-i mükâfatlarıyla kesb-i istihkâk eyliyorlar.” (-, Nr.II/45, s.7-8)

Gevgili'de bulunan Sırp Mektebi'nden bahsedilirken, aktif öğrenmenin bir örneği aktarılır:

“Bu mektebde gördüğüm bir usûl nazar-ı dikkatimi celbetti: Talebeye mütenevvi âlât i'mâl ettiriyorlar. Küçük erkek çocuklara türlü türlü el işleri yaptırıyorlar; ki bu usûl Avusturya mekteblerinde mevki'-i icrâya konulmuş bugün en ziyade İsveç ve Norveç mekteblerinde icrâ edilmekte bulunmuştur.” (-, Nr.II/43, s.7-8)

“Tevzi'-i Mükâfât” törenleri kadar okulların düzenledikleri hatim törenleri de konu edilmiştir. Törenlere kimlerin katıldığı, dua ve mevlidleri hangi öğrencilerin okuduğu, öğretmenlerin tebrik edilmesi vb. konularda bilgiler aktarılır.

Öğrenci başarıları kadar öğretmen başarıları da haber değerinde bulunur. Yapılan sınavlar ve düzenlenen “tevzi'-i mükâfât” törenlerinin neticesinde başarılı öğrenciler yetiştirdiği tespit edilen okullardaki öğretmenler hakkında takdir cümleleriyle karşılaşırız. Azınlık okullarında “Lisân-ı Osmânî” dersini başarıyla okutan bir öğretmenin övüldüğü dikkati çeker. (Nr.I/16, s.7) Bu okullarda takdir edilen konuların başında öğrencilerin Türkçe'yi düzgün konuşacak kadar nitelikli bir eğitim verilmesi yer almaktadır. (Nr.I/16, s.7)

Buradaki Musevî vatandaşların gayretleri övülerek, küçük yaştaki öğrencilerin bile Türkçe'yi rahatlıkla konuşabildikleri belirtildikten sonra, dördüncü sınıf öğrencilerininin kavâid dersi aldıkları vurgulanmaktadır.

Elbette ki Osmanlıca konusunda başarılar övüldüğü kadar eksiklikler de yerilmektedir. Köprülü'deki Bulgar Mektebi'ndeki "Lisân-ı Osmânî" derslerinin gereğince işlenemediği "nazar-ı teessüfle" görülür. Çözüm, Türkçe'yi iyi kullanan bir öğretmenin görevlendirilmesidir:

"Muallimi hemüz Türkçe tekellüme muktedir olmadığı cihetle şâkirdân bi't-tabî derslerinden istifâde edemiyorlar. Bu ders; lisânımıza vâkıf bir muallim, en iyisi bir Türk muallime tevdi edilirse muvaffakiyet şüphesizdir." (Ahmed Midhat, Nr.II/6, s.5)

Öğretmenlerin tayin haberleri, eğitimciliği, çalışkanlığı gibi tanıtıcı bilgileri yine bu sütunlarda okuruz. Bir öğretmenin çocuklara yaklaşımı ve ezberciliği engelleyişi övülmüştür:

"Bu zât mektebinde büyük bir muvaffakiyet gösteriyor. Talebede ezberciliği katiyem men etmiş, derslerini çocul lisânıyla anlatıp belletiyor, yine kendi lisanlarıyla ders alıyor." (Ahmed Midhat, Nr.II/3, s.7)

Başarılı bir öğretmenin görevinden alınarak yerine "usûl-i cedîde-i tadrîse gayr-ı vâkıf" birinin getirilmesi eleştirilmiştir:

"Bu hâle teessüf etmemek elden gelmez." (Ahmed Midhat, Nr.IV/8, s.5)

Mustafa Kemal Atatürk'ün de öğrenim gördüğü Şemsi Efendi Mektebi dolayısıyla bu okula ismini veren Şemsi Efendi'nin eğitime katkısı takdir edilmiştir:

"Mektebin Lisân-ı Osmânî muallimi şehrimizde usûl-i cedîde müessisi izzetli Şemsi Efendi hazretlerinin göstermiş oldukları bu himmet ve muvaffakiyete arz-ı teşekkür ve tebrîk eyleriz." (-, Nr.II/11, s.7)

Eğitim tarihiyle ilgilenenler, bu sütunlarda okullar hakkında da çeşitli bilgiler edinebilirler. Örneğin Selânik'in o dönemde tanınmış iki özel okulu, Mekteb-i Terakki ve Mekteb-i Feyz-i Sıbyan'ın kuruldukları günden beri başarılı çalışmalar yaptığı belirtilmiştir:

"Mekteb-i Terakki bundan on sekiz, Feyz-i Sıbyan da on iki sene evvel küşâd olunmuş ve az müddet zarfında terakkiyât-ı zamâneye cesbân olacak muktedir talebe yetiştirmiştir. Bu mekteplerde ikmâl-i tahsîl eden talebenin kısm-ı a'zâmı mekâtib-i âliyede ekseriya birinciliği ihrâz ile muhtelif hidemât-ı mühimme-i devletde istihdâm olunagelmektedir." (-, Nr.I/13, s.4)

Aynı okulların öğretmen kadrolarını çoğunlukla kendi yetiştirdikleri öğrencilerin oluşturduğu, masrafların bağış ve yardımlarla karşılandığı belirtilerek, okulların "encümen heyetleri"nin bu işi başarıyla yürüttükleri ifade edilmektedir. (Nr.I/13, s.3-7)

Terakki ve Feyz-i Sıbyan okullarının bahsi çok sık geçer.²⁹ Özellikle eğitim yöntemleri örnek gösterilir:

“Şehrimizin mekâtib-i husûsiyesinden bahsolunurken ibtidâ Terakki ve Feyz-i Sıbyân Mektepleri hatıra gelir. Ciddiyet-i tahsil ile her ikisi de lehü'l-hamd büyük bir şöhret kazanmıştır. Bu iki mektebin meslekleri, maksadları hemen her hususta hep birdir: Bu da şâkirdânı yormadan zihinlerini ihtiyâc-ı zamana göre ma'lûmât-ı mühimme ile imlâ etmek, terbiye-i ahlâkiye esası üzerine ulûm ve fünûnda hissemend eylemektir. Tuttukları kestirme tarikte ne derecelerde muvaffakiyetle ilerlemekte olduklarını her vakit isbât etmektedirler.” (-, Nr.I/30, s.6)

Bahsi en çok geçen her iki okulun müdür değişiklikleri bile isimler belirtilmek suretiyle ifade edilmektedir. Himmetli kişilerin yardımlarıyla ayakta duran iki okulun maddi güçlük çektiğine dair haberlerle de karşılaşmaktayız. (Nr.I/22, s.7; Nr.I/40, s.7) Ayrıca okullardaki tatillerin bitiş haberi ve kayıtların başlama haberi yine okulların övgüsüyle birlikte duyurulur. (Nr.III/19, s.3-4)

Bir başka okuldaki bahsedilirken bile fırsat yaratılır, karşılaştırma unsuru olarak iki okulun adı geçer.

“Tedrisâtı usûl-i cedîdeye muvafık, şehrimizin Terakki ve Feyz-i Sıbyân gibi en müterakki ve muntazam mekteplerine mümâsildir.” (-, Nr.II/5, s.6)

Bu okullara yapılan ziyaretler bile önem arz etmekte ve dergi sayfalarında kendine yer bulabilmektedir. Alfred Emerson isimli Amerikalı bir kişinin okul ziyareti ve sene sonu sınavları sonrasında yaptığı bir konuşma hakkında bilgi verilmiştir. Konuşmada misafirin Osmanlıların “fünûn-ı edebiye” Amerikalıların ise “fünûn-ı ri-yâziyeye” daha yatkın oldukları yönündeki tesbiti ve okuldaki Fransızca eğitimini beğendiği şeklindeki izlenimleri nakledilmiştir. (Nr.II/13, s.6-7)

Okulların başarıları kadar imkansızlıkları da gündeme getirilmiştir. Öğrenci mevcudunun kalabalık oluşu eğitim açısından olumsuz karşılanır ve şikâyet konusu edilir. Kal'a-i Bâlâ'da eski vâli Zihni Paşa tarafından yaptırılan mektebden

²⁹ Ahmet Emin Yalman'ın hatıralarından kendisinin de Feyz-i Sıbyan Mektebi'nde okuduğunu öğrenmekteyiz. Yazar okulun daha sonraları Feyziye adını aldığını ve son olarak İstanbul'da Işık Lisesi adıyla öğretime devam ettiğini belirtmiştir. (Yalman, 1997: 15)

Ali Ulvi Elöve de öğrenimine bu okulda başlamıştır. İlk öğretmenlik görevi de yine aynı okuldadır. Onun verdiği bilgiye göre de başlangıçta rüştiye olan bu okul sonraları idâdiye çevrilmiş ve “Feyziye” adını almıştır. Yunan işgalinden sonra lağvedilerek İstanbul'a taşınan okul Cumhuriyet'ten sonra Atatürk'ün verdiği isimle “Işık Lisesi” olmuştur. Selânik'te Mustafa Kemal Atatürk'ün de eğitim gördüğü Şemsi Efendi Mektebi'nin müdürü olan Şemsi Efendi de maddi sebeplerle idare edemediği okulunu bu okulla birleştirmiş ve ömrünün sonuna kadar bu okulun öğretmenliğini yapmıştır. (-, 1957: 172)

bahsedilirken, civarda başka bir okul bulunmadığı için sınıfların kalabalık oluşundan şikayet edilmektedir. (Nr.I/16, s.7)

Derginin ikinci yıl sayıları arasında Ahmed Midhat'ın kaleme aldığı bir yazıdan, dönemin okullarının ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için gelir kaynakları oluşturulmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. (Nr.II/5, s.6)

Çocuklara Rehber'in ilk yıl koleksiyonunun 49 ve 50. sayısında, dergi yazarlarının okulları ziyaret edip sınıfları gezerek değerlendirmelerde bulduklarını görmekteyiz. Selimiye Mektebi, şehrin Musevî okullarından Sâlim Efendi Mektebi ve Ali Paşa Mektebi ziyaret edilenler arasındadır. Burada okulların kız ve erkek öğrenci sayılarıyla öğretmen sayıları, öğrencilerin çalışkanlıkları, Sâlim Efendi Mektebi'ndeki öğrencilerin Osmanlıca konuşma konusunda gösterdikleri başarı, başarılı görülen öğrencilerin isimleri gibi konularda değerlendirmelerde bulunulmuştur. (Nr.I/49, s.6; Nr.I/50, s.4-7)

Dördüncü yılda Selânik'in tanınmış Musevî okullarından biri olduğu belirtilen Numûne-i Gayret Mektebi'nin beşinci kuruluş yıldönümü sebebiyle düzenlenen törenden bahsedilmekte ve son sayıda bu tören hakkında daha ayrıntılı bilgiler verileceği duyurulmaktadır. (Nr.IV/11, s.6-7)

Okullarda yapılan yenilik ve etkinlikler de dergi sayfalarında haber olarak sunulmaktadır: Mekteb-i Feyz-i Sıbyan'da *"hanımlara mahsûs bir millî tiyatro"* oynayacaktır. (Nr.I/20, s.8)

"Mekâtib-i husûsiyemiz miyânında bir mevki-i mümtâz ihrâz etmiş olan Feyz-i Sıbyân Mektebinde her akşam şâkirdâna dîvân tertîb ve icrâ olunmaktadır. Dîvânda Fezâil-i ahlâka, lüzûm-ı tahsile dair müdür-i mekteb tarafından münasib nasihatler, şâkirdân efendiler tarafından dahi makâlât-ı lâzıma irâd olunuyor.

Risâlemizin 'Hitâbet Dersleri' serlevhası altındaki ikinci makale-i mekteb mezkûr dîvânlarının birinde idâdi birinci sene şâkirdânından 30 numaralı Hasan Vasfi efendi tarafından arkadaşlarına hitâben ve şifâhen irâd edilmiş ve ahiren mûmüleyh tarafından kaleme alınmıştır." (-, Nr.I/25, s.7)

Çocukların dersler arasında ihtiyaç duydukları dinlenme için, Feyz-i Sıbyan ve Terakki Mektepleri öğrencilerinin öğretmenleri ile birlikte yaptıkları kır gezisinden; yine Mekteb-i Terakki ve Feyz-i Sıbyân öğrencilerinin sınavlardaki başarısı üzerine onların isteği doğrultusunda yapılan donanma ziyaretinden de bahsedilmektedir. (Nr.I/30, s.6-7; Nr.I/35, s.6-7; Nr.I/36, s.6-7) Azınlık okullarından Bulgar Mektebi'nin

Paskalya yortusu sebebiyle öğrencilerin geziye çıkarıldığı haberi; Feyz-i Sıbyân öğrencilerinin Siroz'a düzenledikleri gezi ve burada yapılanlar anlatılmıştır. (Nr.II/2, s.6-7; Nr.II/4, s.5-6)

Bu bölümde mevcut okulların durumu ve başarıları kadar yapımı düşünülen okullar ve bağışlar hakkında değerlendirmelere de rastlamak mümkündür. Üsküp'te Hafız Paşa'nın himmetleriyle kurulma çalışmaları devam eden yeni bir okulun heyetinin Selanik'te "Hamidî Mekteb-i Sanâyi"yi ziyaret ederek okul programı, öğretimin nasıl sürdürülmesi gerektiği, hangi araçların kullanılabileceği gibi çeşitli konularda incelemeler yaptıkları duyurulmaktadır. (Nr.I/19, s.6-7)

Siroz'da bir arazinin "mekâtib-i ibtidâiye-i İslâmiye"nin açılması için bağışlandığı (Nr.I/36, s.6-7); Peraveşte'de Mahmud Celalettin Bey'in arsasını yeni kurulacak Şule-i Maarif isimli okul için bağışladığı; (Nr.II/34, s.7-8) aile kökenleri Kavala'ya dayanan Mısır hidivlerinin okul açma projeleri (Nr.II/39, s.7-8) vb. haberler geniş yer tutar.

Okullara yapılan maddî yardımlar şahsın ismi belirtilip teşekkür edilerek duyurulur. (Nr.II/31, s.6)

Bu başlık altında eğitim ve okullarla ilgili başka bilgilere de rastlamak mümkündür. İstanbul'un tanınmış kitapçılarından Karabet Efendinin Selanik'e gelip "bazı mekâtib-i husûsiye-i İslâmiye"yi ziyaret ederek fakir çocuklara kitap yardımında bulunduğu haberi takdirle verilmiştir. (Nr.I/20, s.8)

Bu haberin hemen ardından iki sayı sonra şehirde çekilen ders kitabı sıkıntısından söz açılır ve yeni açılan bir kitapçıyla ilgili duyuru yayınlanır.:

"Mekteb kitaplarının kitaplarımızda tamamıyla bulunmaması yüzünden mekâtibimiz, bilhassahusûsi mekteblerimizne kadar müşkülâta uğruyordu. Mektebler açılır, derslere başlamak zamanı gelir, sipariş olunan kitablara henüz gelmemiş, çaresiz beklemeli!. Kitaplar gelir, umum talebeye yetişmez, yâhud siparişin aynı olamaz.. Bir karışıklık giderdi. Ya bî-çâre muallimlerimiz neler çekerlerdi! Her tab' olunan kitab ve risâili göremezlerdi ki matluba muvafık eser bulup ta'yin ü kabul etsinler. Bugün bu müşkülât ref' olunuyor." (-, Nr.I/22, s.7)

İstanbul'daki kitapçılardan Rauf Bey'in şehre ziyarete gelmesi de dergi için haber değeri taşır. (Nr.I/39, s.7)

"Şuûn-ı Mekâtib" sütununda eğitimle ilgili kitap tanıtımları görülür. Derginin imtiyaz sahibi ve müdürü Ahmed Mîdhat'ın "Rehber-i Hesab" (Nr.I/24, s.6-7; Nr.I/30,

s.6-7) ve İsmail Hakkı'nın kıraat kitabı ("İsmail Hakkı Kıraatı") tanıtılan eserler arasındadır. Kıraatın çocukların okumalarını ve ahlâklarını geliştirici faydalı bir eser olduğu belirtilerek baskı kalitesi, sayfa yapısı ve fiyatı gibi konularda da bilgi verilmiştir. (Nr.II/17, s.7-8; Nr.II/24, s.6-7)

Ayrıca dergi yazarlarından olduğu belirtilen Necip Efendi ve İsmail Edip tarafından hazırlanan "Çocuklara Kıraat" isimli eserin üçüncü defa olarak basımı duyurulmuştur. (Nr.II/17, s.7-8)

Çeşitli vesilerle ve çeşitli başlıklar altında rastlanan gazete ve dergi tanıtımlarına da yer verilmiştir. Sözgelimi çocuklara mahsus yayın yapacak yeni bir gazetenin çıkış haberi:

"Şehrimizde Fransızca olarak çocuklara mahsûs yeni küçük bir gazete neşrolunacağını istibşâr ettik. Bu gazete muktedir, gayretli ve genç muallimlerimizden Naom Efendi tarafından çıkarılacak ki mündericâtının her halde istifâdeli olacağı şüphesizdir.

Mekteblerimizde Fransızca okunmaktadır. Bu cihetle böyle bir gazeteye de ihtiyacımız bedihî idi. Binâaleyh zuhûruna intizâr eder, mıvaffakiyetle intişârını temenni eyeriz." (-, Nr.II/52, s.3-4)

Ahmed Midhat, Balkan coğrafyasında birçok okul gezmiştir. Bu okullardaki gezileri sırasında, okulda bulunan idareciler ve öğretmenlerle bunların başarıları; zeki bulunduğu öğrenciler; eğitime ilgisiz bulunduğu yöre halkı; okullardaki öğrenci sayıları, okullardaki yatılı ve gündüzlü öğrenciler, öğretmen maaşlarının yetersizliği, bazı okullarda öğretmenlerin sayıca ve nitelikçe yetersizlikleri, azınlık okullarında Lisân-ı Osmânî dersine verilen önem ve öğrencilerin başarıları, gördüğü aksaklıklar gibi çok çeşitli konulardan bahsetmektedir. Gezdiği yerlerin idarî erkâmı da da eğitime ilgileri oranında konu edilmiştir. Yazar, okullarda zaman zaman küçük sınavlar yapar ve aldığı cevaplar karşısında duyduğu memnuniyeti sütununa taşır.

Ahmed Midhat, ayrıca özellikle ikinci yıl sayılarından itibaren gezdiği okulların bulunduğu yer ve coğrafi koordinatları, doğal güzellikleri, toprağının bereketi, demiryolu hattına mesafesi, kuruluş mekânları, sokakları, caddeleri, isimlerinin nereden geldiği, Osmanlı Devleti'ne hangi tarihte ve nasıl katıldıkları, Selânik ve diğer çevre mekanlara uzaklıkları, denizden yükseklikler, çevresindeki nehirler, köprüler; cami, medrese, kütüphane, okul sayılar gibi unsurlar hakkında da çok uzun olmamak kaydıyla bilgiler vermiştir.

Tanzimat dönemi ile başlayan her alandaki yenileşmenin bir göstergesi olarak okullardaki eski usûller terkedilmişti. Ahmed Midhat gördüğü bir aksaklığı;

“Eski mahalle mekteblerini andıracak bir intizamsızlık hüküm sürüyor.”

(Ahmed Midhat, Nr.I/51, s.7)

şeklinde eleştirmektedir.

İlerleyen sayılarla birlikte Ahmed Midhat'ın aynı okulları çeşitli yıllarda tekrar ziyaret ettiğini ve karşılaştırmalarda bulunduğunu görüyoruz.

Çocuklara Rehber dergisinin hitap ettiği yaş düzeyinin belirlenmesinde ve dönemin eğitim kurumlarının tesbitinde özellikle dergiye gönderilen bilmece ve suallerle ilgili cevap mektupları önem arz etmektedir. Bu bilmece ve soruları cevaplayan öğrencilerin isimleri yayınlanırken hangi okullarda okudukları da belirtilmektedir.

Osmanlı Devleti'nin 19. Yüzyıl sonrası batılılaşma çabalarının doğal sonuçlarından biri olan eğitim kurumlarındaki yenileşmenin izlerini bu okul isimlerinde görmek mümkündür.³⁰

³⁰ İsimleri geçen başlıca okullar şunlardır: Selânik'te; Ali Paşa Mektebi, Alman Mektebi, Bulgar Cimnas Mektebi, Bulgar İdâdi Mektebi, Alyans (Alliyans) Mektebi, Estefan Nevka Efendi Mektebi, Fererler Mektebi, Franko Alman Mektebi, Fransız Ticaret Mektebi, Hacı İskender Mahhallesi Mektebi, Hamîdî Mekteb-i Sanâyii, Hamîdî Ziraat Mektebi, Hamidiye İnâs Mektebi, İnâs Rüşdiyesi, İtalyan Mektebi, Mekteb-i Askerî-i Rüşdî, Mekteb-i Feyz-i Sıbyân, Mekteb-i İdâdi, Mekteb-i İdâdi-i Askerî, Mekteb-i İdâdi-i Mülki, Mekteb-i Selimiyye, Mekteb-i Terakki, Metalon Efendi Mektebi, Mösyö Şövalye Mektebi, Mustafa Paşa Mektebi (İbtidâî), Mustafa Paşa Musevî Mektebi, Numûne-i Gayret Musevî Mektebi, Rum Jimnas Mektebi, Rüşdî-i Askerî, Rüşdî-i Askerî Mektebi, Rüşdiye-i Mülkiye, Sâlim Efendi Mektebi, Selimiye Mektebi, Yakvelçah (?) Efendi Mektebi. Alasonya'da İbtidâî Mektebi ve Rüşdiye Mektebi; Alaşehir'de Mekteb-i Rüşdî; Avrethisarı'nda İbtidâî Mektebi, Mekteb-i Rüşdiye ve Bulgar Mektebi; Aydın'da Mekteb-i İdâdi-i Mülki; Aydın vilayetine bağlı Bozdoğan'da Mekteb-i Rüşdî; Baba-yı Atık (Babaeski)'de Rüşdiye Mektebi; Behleste'de Mekteb-i Rüşdî; Bursa'da Harîr (İpek) Dârü't-ta'lim Mektebi; Cum'a-i Bâlâ'da Feyz-i Osmânî İnâs Mektebi, Feyz-i Osmânî Mektebi, Mekteb-i Rüşdî ve Zükür-i İbtidâî Mektebi; Çorlu'da Mekteb-i İbtidâî, Mekteb-i Rüşdî, Musevî Mektebi; Dedeğaç'ta İnâs Mektebi, Mekteb-i İbtidâî, Mekteb-i İdâdi; Timurhisar'da İbtidâî Mektebi, Rüşdiye Mekteb ve Bulgar. Rum Mektepleri; Dimetoka'da Alyans Mektebi, İbtidâî Mekteb ve Rüşdiye Mektebi; Dırama'da İbtidâî Mektebi, İnâs Mektebi, Mekteb-i İdâdi. Mekteb-i Mahmudiye İbtidâî, Naifi Mektebi ve Rum Mektebi; Edirne'de Alyans İsrailiyyat Mektebi, Bürhân-ı Terakki Mekteb-i Husûsiyesi, Çiçekli İnâs Mektebi, Dârü'l-irfân Mektebi, Hamidiye Mektebi, İnâs Rüşdiyesi, Kadriye İnâs Mektebi, Karabulut Mektebi, Mekteb-i İdâdi, Mekteb-i İdâdi Askerî, Mekteb-i İdâdi-i Mülki, Mekteb-i Rüşdî-i Askerî ve Mülkiye İdâdisi; Ergene Kasabası'nda (Cisr-i Ergene/Uzunköprü) Hâlise Hatun Mektebi, İnâs Mektebi, Mekteb-i Rüşdî ve Muradiye Mekteb-i İbtidâiyesi; Eşüb'de İbtidâî Mektebi, İnâs Mektebi, Rüşdiye Mektebi ve Bulgar Mektebi; Florina'da İbtidâî Mektebi, Rüşdiye Mektebi ve Bulgar, Rum Mektepleri; Gelibolu'da Mekteb-i İbtidâî ve Mekteb-i İdâdi; Gümülcine'de Gazi Evranos Mektebi, Kırmahhallesi Medresesi, Mekteb-i İbtidâî ve Mekteb-i İdâdi; Ustrumca'da İnâs Mektebi, Mekteb-i İbtidâî, Rüşdiye Mektebi, Bulgar ve Rum Mektepleri; İskeçe'de Mekteb-i İbtidâî, Rüşdiye Mektebi ve Rum Mektebi; İstanbul'da (Der-i Aliyye, Dersaadet) Dârü'l-muallimîn Mektebi, Dârü't-ta'lim Mektebi, Medrese-i Edeb Mektebi, Mekteb-i Harbiye-i Şâhâne, Sanâyi-i Nefise-i Şâhâne Mektebi, Şemsü'l-maarif Mektebi, Tıbbiye-i Şâhâne İdâdisi; İzmir'de Mekteb-i İbtidâî ve Mekteb-i İdâdi-i Şâhâne; Kal'a-i Sultaniye'de Mekteb-i İdâdi; Kalkış'ta İbtidâî Mektebi, Rüşdiye Mektebi ve Bulgar, Katolik, Sırp Mektepleri; Karaferye'de Dârü'l-feyz Mekteb-i İbtidâisi, İbtidâî Mektebi, İnâs Mektebi, Rüşdî Mektebi ve Rum Mektebi; Kavadar'da İbtidâî Mektebi, İnâs Mektebi, Rüşdiye Mektebi ve Bulgar Mektebi; Kavala'da Feyzî Efendi Mektebi, Feyz-i İnâs Mektebi, Hamîdî Mektebi, İnâs Mektebi, Mekteb-i Hendese-i Hayrî, Mekteb-i İdâdi-

Dergi yeni tarz eğitim veren okulların yanısıra askeri okullar, mahalle mektepleri, azınlık okulları, medreseler gibi farklı öğrenci gruplarının bulunduğu bir kitleye hitap edebilmektedir.

Dönemin okulları ve bu okulların faaliyetleri hakkında oldukça ayrıntılı bilgiler edindiğimiz “Şuûn-ı Mekâtib” başlıklı yazıların yanısıra “Mayıs İçinde Bir Tenezzüh” (Nr.III/10, s.6-7) isimli yazıyla da Edirne Mekteb-i İdâdi’sinin düzenlediği bir gezi hakkında da bilgi verilmiştir.

3.2.1.2. Sağlık Bilgileri

Dergi içerisinde en uzun soluklu sağlık yazıları Doktor Cemil Hâverî tarafından hazırlanan “Çocuklar Hıfzı’s-sıhhası”dır. Yazıların temel amacı, çocukları, sağlıklarını kaybetmeden kıymetini bilmeye yönlendirmedir. Daha ilk yazıda, konunun çocuklar tarafından daha iyi kavranabilmesini sağlamak amacıyla, anne-babalardan örnekler verilmiştir. Anne-babaların da eskiden çocuk olduğu ve onların da başlarından çeşitli hastalıkların geçmiş olabileceği belirtilmiştir. Yazının başında yer alan:

i Hayrî. Mühendishâne-i Hayrî, Rüşdiye Mektebi, Rum ve Musevî Mektepleri; Kayalar’da İbtidâi Mektebi ve Rüşdi Mektebi; Kesriye’de Rüşdiye Mektebi ve Bulgar, Yahudi Mektepleri; Kırkkilise’de İbtidâi Mektebi, Mekteb-i İdâdi, Şu’le-i Maarif Mektebi, Balcı Mektebi ve Rum, Bulgar, Yahudi Mektepleri; Koçana’da İbtidâi Mektebi, İnâs Mektebi, Rüşdiye Mektebi ve Ulah, Rum, Bulgar, Sırp Mektepleri; Komatoh’da (?) Mekteb-i İbtidâiye, Mekteb-i Rüşdi, Bulgar ve Sırp Mektepleri; Gevgili’de İnâs Mektebi, Rüşdiye Mektebi, Zükûr İbtidâi Mektebi, Bulgar, Rum ve Sırp Mektepleri; Köprülü’de Fazliyye Mektebi, Halılar Mekteb-i İbtidâi, İnâs Mektebi, Sırp, Rum ve Bulgar Mektepleri. Rüşdiye Mektebi, Yaşar Efendi Mektebi, Popare Mekteb-i İbtidâi; Körice’de İdâi Mektebi, Mekteb-i İdâdi-i Mülki, Numûne-i Terakki Mektebi ve Rum, Ulah Mektepleri; Kumanova’da Rüşdiye Mektebi, Osmâniye İbtidâi Mektebi, Hamidiye Mektebi, İnâs Mektebi, Sırp ve Bulgar Mektebi; Langaza’da İbtidâi Zükûr Mektebi ve İnâs Mektebi; Lüleburgaz’da Mekteb-i Rüşdi; Mağnisa’da Fezziye Mektebi ve Mekteb-i İdâdi; Manastır’da Feyz Mektebi, İdâdi-i Askerî, İnâs Mektebi, Mekteb-i İdâdi, Mekteb-i İdâdi-i Mülki, Musevî Mektebi, Numûne Mektebi ve Rüşdiye-i Askeriye; Menlek’te İbtidâi Mektebi ve Rum ve Bulgar Mektepleri; Midilli Adası’ndan Mekteb-i İdâdi, İnâs Mektebi, İbtidâi Zükûr Mektebi ve Rum Mektebi; Nevvakob’da İnâs Mektebi, Rüşdiye Mektebi, Hacı Şa’ban Mektebi, Bulgar ve Rum Mektepleri; Ohri’den Hamidiye Mektebi; Pravişte’de İbtidâi Mektebi, Rum Mektebi ve Hristiyan Mektebi; Peresçan(?)’da Mekteb-i Feyz; Pirlepe’de Rüşdi Mektebi, Mekteb-i İbtidâi, İzzet Efendi Mekteb-i İbtidâisi, Evsat Camii Mektebi, Bulgar Mektebi, Sırp, Ulah, Rum Mektepleri; Petriç’te Dâri’l-feyz Mektebi, Rum ve Bulgar Mektepleri; Piriştine’de Mekteb-i Rüşdiye, 3 adet İbtidâi Mekâtib-i İslâmiye, Sırp Mektebi; Radovista’da Rüşdiye Mektebi, Mekteb-i İbtidâi ve Bulgar Mektebi; Salihli’de İbtidâi Mektebi, Serfiçe’de İbtidâi Mektebi, Rum Mektebi, Rüşdiye Mektebi; Siroz’da Bulgar Mektebi, Sırp Mektebi, Mekteb-i İdâdi, Alyans Mektebi, Bulgar Cimnas Mektebi, Mekteb-i İdâdi; Tekfurdağı’nda Mekteb-i İdâdi; Toyran’da İbtidâi Mektebi, Rüşdiye Mektebi ve İnâs Mektebi; Uzunköprü’de Muradiye Mektebi, İnâs Mektebi ve Rüşdiye Mektebi; Üsküp’te Alyans İsrailiyyat Mektebi, Mekteb-i Edeb, Kebir-i Mekteb-i İbtidâi, Mekteb-i İdâdi-i Mülki, Sanâyi Mektebi, Askerî Rüşdi, İnâs Rüşdiyesi; Vodine’de Rüşdiye Mektebi, Abdi Paşa Mektebi, Karahane Mektebi, Rum Jimnas Mektebi, Bulgar Mektebi ve Sırp Mektebi; Yalılar’da Ravza-i Sibyan Mekteb-i Husûsiyesi; Yenice-i Vardar’da Rüşdiye Mektebi, İbtidâi Mektebi, İnâs Mektebi, Sırp, Rum ve Bulgar Mektepleri, Yenice Sırp İnâs Mektebi.

“Lâkin hıfzî’s-sihha kamunlarına riayet edersek elbette bu tehlikeden âzâde kalırız.” (Doktor Cemil Hâverî, Nr.I/15, s.4)

cümlesiyle hastalanmadan önce, sağlığa dikkat etmek gerektiği vurgulanmıştır. Çocukların sağlık konusunda bilinçlenmelerini sağlayabilmek için, hastalıkların tarifinden önce, konuya giriş yapmak amacıyla bazı olaylardan veya durumlardan yararlanılmıştır. Örneğin ilk yazıda çocukların hasta olmasıyla başta anne-babası olmak üzere onu seven herkesin üzüleceği belirtilerek çocuklardan anne ve babalarını üzmemek için hasta olmamaya çaba göstermeleri istenmiştir.

Yazının bundan sonraki bölümleri benzer olaylar ve sağlık konuları etrafında devam etmektedir.

“Zaten çocuklar oyun oynamak hakkına mâliktirler.” (Doktor Cemil Hâverî, Nr.I/15, s.5)

cümlesiyle çocuğun doğal bir hakkı olarak gösterilen oyunun hemen ardından, terliyen soğuk su içmenin zararları üzerinde durulmuştur. Ayrıca, yetişmemiş şeftalileri yiyen öğrencilerden söz edilerek, bunun zararları ve ishale yol açabileceği açıklanmıştır. (Nr.I/15)

Hangi meyve olursa olsun kabuğunun soyularak yenmesi, yıkanmadan sofraya getirilmemesi ve yemekte aşırıya kaçılmaması noktaları üzerinde durulmuştur. Yazının ilerleyen bölümlerinde çok yemek yiyen başka bir çocuktan bahsedilerek, bunun zararlarına dikkat çekilmiş ve *“yaşamak için yemek”* tavsiyesi yapılmıştır. Temizlenmemiş yiyeceklerin mikroplar vasıtasıyla insan vücûduna zarar verebileceği değinilen konular arasındadır. (Nr.I/16; Nr.I/21) İleriki yazılarda üstünde durulan zararlı bir alışkanlık da sigaradır. Yazarın tramvayda sigara içen bir öğrenciyi gördüğünden bahsederek başladığı yazısında, öncelikle küçük bir hesaplamayla sigaranın ne kadar masraflı bir alışkanlık olduğu ortaya koyulmuştur. Daha sonra, tütünün dişleri sarartması, ağız kokması, akciğer rahatsızlıklarına yol açtığı belirtilmiş ve nikotinin zararına değinilmiştir. Bu aşamada, tütünün dünya üzerine nasıl yayıldığı, nikotin kelimesinin kaynağının ne olduğu üzerine de bilgi aktarılmıştır. (Nr.I/18) Ağza zarar vermesi, açlık hissini unutturması, bağırsaklara zarar vererek boşaltım sistemini bozması, hafızayı zayıflatması vb. insan sağlığı üzerindeki etkileri sıralanırken küçük örneklerden yararlanılmıştır. Yazar, bir öğrenci için şart olduğunu belirttiği hâfızanın, sigara sebebiyle zayıflamasını örnek bir olayla nakleder. Yine, günlük hayatta korse kullanan bir insanın sigara da içtiği takdirde akciğerlerin baskı altında kalarak oksijen

alamayacağı da verilen bir örnek olayla anlatılmıştır. Yazının son kısmında, küçükken sigaraya alışanların azar azar bırakarak bundan kurtulmaları gerektiği belirtilmiştir.(Nr.I/19)

İlerleyen sayılarda aynı yazının içerisinde çok farklı sağlık konularına değinilmiştir. Çok su içen bir çocuğun hikâyesinden kolera hastalığına geçilmiş ve bu hastalığa yakalanan insanların çok su içtiği anlatılmıştır. Yazının bu kısmındaki; *“Selânik kolerasında elbette görmüşümüzdür.(...)”* cümlesiyle o yıllarda şehirde bir kolera salgınının bulunduğunu da öğreniyoruz.

Geleceğin anne-babaları olan çocukların ilme, sağlığa ve spora dikkat ederek yetişmeleri ve güzel ahlak sahibi olmaları öğütlenmiştir. (Nr.I/22)

Yazılar içerisinde güncel sağlık sorunlarıyla paralel önerilere de rastlamak mümkündür. Yazar, yeni kalaylanmış bir kaptan topluca yemek yiyen öğrencilerin zehirlenmesi haberini örnek vererek bundan uzak durulması uyarısında bulunur. Ayrıca, kolera salgını sırasında okulların kapatılarak öğrencilerin birbirinden uzak tutulmaları gerektiğine dikkat çekilir. Bu güncel değerlendirmelerin hemen ardından bazı zamanlarda, kızıl hastalığının çocuklar arasında salgın gibi yayıldığına dikkat çekilerek 4-12 yaş arası çocukların dikkatli olmaları istenmiştir. Annelere de bu hastalığa yakalanan çocuklarının yattıkları yerlerin doktorların tavsiyesi doğrultusunda temizlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Hastalık belirtileri alıntıdaki gibi çocukların rahatlıkla anlayabileceği sade bir dille anlatılmıştır:

“Aradan beş altı dokuz gün geçer. Çocukta bir ateş baş gösterir. Boğaz ağrısı hatırlar. Melekât-ı akliyyesinde {anlayışında} betâet görünür. Uykusu karışık bir hâle girer. Bazen birbiri arkasına birkaç kere kay eder. Aradan iki gün geçmeden çocuğun çenesinde kırmızı lekeler peydâ olur. Göğsünü, yüzünü istilâ eder. Cildin her tarafı kırmızılaşır.” (Doktor Cemil Hâverî, Nr.I/24, s.4)

Bu bilgilerin ardından benzer bir hastalık olan kızamıktan bahsedilmiş, hastalığın belirtileri diğer çocukları koruma yolları ve annelerin yapması gerekenler anlatılmıştır. Hastalığın gelişim safhaları ayrıntılı olarak açıklandıktan sonra çocuklardan annelerinin sözlerini dinlemeleri ve arkadaşlarından bir süre için uzak durmaları istenmiştir. (Nr.I/24; Nr.I/25)

Yazara göre, çocuklarda görülen kahve içme alışkanlığı zararlıdır ve bırakılmalıdır. Konuya “bizim Sacide Hanım” diye bahsettiği 10 yaşındaki bir çocuğun hikâyesiyle giriş yapan yazar, onun babasında gördüğü kahveyi çocuklarda varolan her

gördüğü şeyi isteme ve merak duygusuyla içmeye başladığını anlatır. Anne ve babası çocuğu bu alışkanlığından vazgeçiremeyince, bir doktordan yardım istemişlerdir. Kahvenin çocuk sağlığı üzerinde olumsuz etkisi olarak kemik gelişimini yavaşlattığı; yetişkinlikte midenin sağlıklı çalışmasını engellediği belirtilmiştir. Bu yazıda kahvenin sıtma hastalığında sülfato yerine kullanıldığı fakat bunun aşırı kullanımının sınırları yıprattığı bilgisi verilmiştir. Kahvenin hafızayı güçlendirdiğine ilişkin bilgilerin kabul edilmekle birlikte çocukların böyle birşeye ihtiyaç duymayacağı, en fazla sütle karıştırılarak içilebileceği belirtilmiştir. Bir doktora ait, kahvenin çocuk gelişimini yavaşlattığına ilişkin cümlesi nakledildikten sonra, yetişkinlerin hazmı kolaylaştırmak amacıyla yemek sonrasında kahve içmelerine karşılık, çocukların midesi normal çalıştığı için onların buna da gerek duymayacağı açıklanmıştır. (Nr.I/27,28)

Sık rastlanan bir rahatsızlık olan soğuk algınlığından da söz açılmıştır. Çocuk vücudunun “bürûdet ve rutûbet”e dayanıklı olmadığı hatırlatılmış; çocukların özellikle soğuk havalarda kalın giysiler giymeleri ve çok sevdikleri karla oynamayı azaltmaları gerektiği belirtilmiştir. Osmanlı dönemi eserlerinde rastlanan kişileri mizaçlarına göre sınıflama burada da karşımıza çıkar. “Mizâc-ı demevî, mizâc-ı lenfâvî, mizâc-ı asabî, mizâc-ı sahravî”den bahsedilmiş; bu mizacları taşıyan insanların fiziksel özellikleri, genel vücut yapıları, hastalıkları ve özellikle soğuk algınlığına dayanıklılıkları konusuna değinilmiş, tavsiyelerde bulunulmuştur. (Nr.I/30-31)

Mizâclardan da hareketle değinilen bir başka konu ise uykudur. İnsan vücudunun kaybettiği enerjiyi tekrar kazanabilmek için gıda kadar uykuya da ihtiyacı olduğu bilgisi verildikten sonra, çok hareketli olan ve tahsil ile uğraşan çocukların en az 12 saat uyumaları gerektiği belirtilmiştir. Uykuyu sayesinde, çocuk vücudunun kuvvetleneceği ve zihnin açılacağı değerlendirmeleri yapılarak, rüya konusuna değinilmiştir. Devam eden bölümde, gündüz uykusunun çok da yararlı olmadığı bilgisi verilmiş; anne ve babaların çocukların uyku düzenlerini ayarlamaları gerektiği üzerinde durulmuştur. (Nr.I/32,33)

Sağlıkla ilgili bilgi verilen bir başka konu ise, akciğerlerin tanıtılmasıdır. Burada, sırasıyla akciğerin yapısı, görevi, vücudun neresinde bulunduğu ve diğer organlardan nasıl ayrıldığı hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Ayrıca, akciğeri koruyan kemikler ile birlikte göğüs kafesi hakkında da bilgi verilmiştir. Akciğerin görev yapmasını sağlayan sinirler ve damarlar başta olmak üzere, diğer yardımcı organlara değinilmiş; akciğerlerin sağ ve sol olmak üzere ikiye ayrıldığı

şekilleri ve birbirlerinden farklarıyla ortaya konulmuştur. Akciğerlerin ağırlığı ve rengi gibi ayırteci özelliklerinin sıralandığı bu bölümde, temel yardımcı organlardan biri olan nefes borusunun sinirler ve damarlar ile birlikte, sağ ve sol akciğer içerisine yayıldığı anlatılmıştır. Hayatın devamı için teneffüsün şart olduğu noktasından hareketle “müvellidü'l-humûza”(oksijen) ve “hamûz-ı karbon” (karbondioksit) alışverişi üzerinde durulmuştur. (Nr.I/35,s.2-3; I/36,s.3)

Vücut yapısıyla ilgili olarak, yine nefes alıp vermeyle yakından ilişkili bulunan kanın yapısı üzerinde de durulmuştur. (Nr.I/37,s.2-3)

Genel anlamıyla, organların vücut için önemi hareket noktası alınarak tanıtılan bir diğer organ, böbreklerdir. Burada, böbreklerin görevi, yapısı ve ebatları, bölümleri, vücutta bulunduğu yer, boşaltım sistemi içindeki önemi konu edilmiştir. Böbrek rahatsızlıklarına yer verilmiştir. (Nr.I/41,s.5-6; I/47,s.3-4)

Özellikle çocuk sağlığının korunması amacıyla kaleme alınan bu yazı dizisinde değinilen bir başka konu, terleme neticesinde oluşan hastalıklardır. Terin tanımının yapıldığı ve bunun insan vücudunda yer alan iki milyona yakın ter bezinden kaynaklandığı bilgisinin ardından, ter bezlerinin bulunduğu yer, insan derisi, terlemeyle vücutta bulunan zararlı maddelerin atıldığı bilgileri eklenmiştir. Terlemenin öncelikli olarak sürekli hareket etmeyle oluştuğu bilgisi rakamlarla isbatlanmaya çalışılmıştır. Bu bölümün sonunda, terlemenin zararlı bir şey olmadığı tekrar edildikten sonra, çocukların hastalanmamak için terledikten sonra giysilerini değiştirmeleri istenmiştir.(Nr.I/50,s.3; I/51,s.5)

Devam eden sayılarda çocukların saçlarında dökülmeye sebep olan bir rahatsızlıktan da bahseden yazar burada öncelikle hastalığın yayılma süreci üzerinde durmaktadır:

“Fakat çocuğun bu marazı nereden kaptığını anlamak kâbil olamadı. Zîrâ çocuklar hiçbir şeye dikkat etmezler. Mekteplerde paydos zamanları veya tatil günleri çok oyun oynarlar. Oyun bitince Ahmed Mehmed'in, Ali Veli'nin feslerini giyer. Halbuki bu fes giymeden bütün başa sârî olan emrâz-ı tıfliyyeye {küçük hayvanlar} husûle gelir. Şimdi dün tedâviye başladığımız çocuğun fesini bir arkadaşı giyse şübhesisz aynı hastalık o çocukta görülür.” (Doktor Cemi Hâverî, Nr.II/5, s.5)

Hastalıkların özellikleri kadar yayılma yolları ve bunun için alınabilecek önlemler de okuyuculara sunulmaktadır:

“İşte bu hastalığa tutulmuş bir çocuk bütün bir mekteb talebesine bu illeti sirâyet ettirebilir. Şâyet mekteb leylî olur, koğuşlarda yatılır, berberlerde bir bulunur ise sirâyet muhakkaktır. Adetâ yüzde yüzdür. Böyle bir çocuk mektebe devam etmemelidir.” (Doktor Cemil Hâverî, Nr.II/5, s.5)

Bu başlık altındaki yazılarda damarlar, nabız, dişler, yanaklar ve çene kemikleri hakkında ayrıntılı değerlendirmelerde bulunulmuştur. (Nr.II/8,12)

Yine Doktor Cemil Hâverî tarafından yazılan ve Ramazan ayına mahsus olarak kaleme alınan iki yazıda ise, bu ayda mideyi aşırı doldurmanın hazmı zorlaştırdığı üzerinde durulmaktadır. Konuyla paralel olarak da mide, midenin salgıladığı sular ve açlık hissi hakkında bilgiler verilirken bu organın çevresinde yer alan karaciğer, dalak gibi organlarla göğüs kemikleri hakkında da açıklamalarda bulunulmuştur. Doktor Cemil Hâverî'nin “Musâhabe-i Fenniye- Etfâle Ait” (Nr.III/2, s.1-2; Nr.III/3, s.1-2) başlığıyla yayınladığı diğer bir yazısında, kulak rahatsızlıkları, sebepleri ve nelere dikkat edilmesi gerektiği konuları üzerinde durulmuştur.

Derginin birinci yılında tefrika edilen “Mektebli Ferid” başlıklı eser de yine dergi tarafından “sıhî roman” olarak nitelendirilmiştir. Eserin kahramanı olan Ferid vasıtasıyla sağlık ile ilgili çeşitli bilgiler aktarılmaktadır. Daha başta onun okuduğu bir sağlık kitabını okuyucu da Ferid ile birlikte okumaya başlar. Değinilen ilk konu, sağlık için vücudu temiz tutmanın önemidir. İnsan vücudundaki terlemeyi sağlayan gözeneklerin temiz tutulması ve banyonun sağlık için önemi bu kitapta vurgulanmaktadır. “En nezâfetü mine'l-îmân” sözü de nakledilerek temizliğin aynı zamanda bir din emri olduğu da belirtilmiştir. Öğretici bir havada devam eden bu yazı dizisinde, Hıfzû's-sıhhat derslerinden gereğince yararlanabilmek için çocukların mutlaka öğrendiklerini uygulamaları gerektiği ifade edilmiştir. Onlardan beklenen, temizliği önce kendi vücutları ve çevrelerinden başlatmalarıdır. (Nr.I/3, s.6;Nr.I/5,s.6-7)

Öğrenilenlerle çevreye yararlı olunmak gerektiği, yine Ferid'in cümleleriyle okuyucuya sunulmuştur:

“Bu ilme vâkıf olurlar, sırası geldikçe, nesâyih ü âsâr-ı fi'liye ile halka menfa'at-bahş olurlar. Ehemmiyet-i azîme ile telakkisi mefrûz olan sıhhate hizmetle büyük iyiliklerde bulunabilirler.” (-, Nr.I/7, s.5)

Eserin bu aşamasından sonra, arkadaşlarıyla yürüyüşe çıkan Ferid'in suya düşmesi neticesinde boğulmak üzere olan bir arkadaşının yardımına koşması nakledilmiştir. Böylece sırasıyla, boğulan birisinin suda nasıl tutularak çıkartılacağı;

arkadaşını sudan çıkararak Ferid'in hemen bir doktor çağırılmasını istedikten sonra onu kusturması, ıslanmış giysilerini değiştirmesi, onu ısıtmak için ısıtılmış tuğlalar kullanması ve sirke kokusuyla uyandırmaya çalışması, sünî teneffüs yapması anlatılmış ve bunlar ayrıntılarıyla verilerek aynı zamanda böyle bir durumda nelerin yapılması gerektiği de öğretilmiş olmaktadır. (Nr.I/8, s.4-5; Nr.I/9, s.6; Nr.I/11, s.5-6; Nr.I/12, s.5; Nr.I/15, s.5-6)

Yazı dizisinin sonunda, yaptıklarıyla herkesin takdirini kazanan Ferid'in artık arkadaşları da onun kitap okumasıyla alay etmemekte ve bir şeyler öğrenmeye çalışmaktadır. Son yazıda arkadaşlarının Ferid'e çeşitli soruları üzerine, o da nefes alıp vermesi kesilen bir kişiye neler yapılması gerektiği, güneş çarpması, yılan sokması ve kuduz bir köpeğin birini ısırması gibi durumlarda neler yapılacağı üzerine ayrıntılı bilgiler vermiştir. Burada öğrenilen bilgiler ve bunların uygulamaya geçirilmesinin önemi sonda şu cümlelerle ifade edilmiştir:

“İşte okumulan şeyleri, alınan ma'lûmâtı hâfızaya nakşetmek, bunları hârice tatbîk ile hem fevâid-i şahsiyyemizi te'mîn, hem de vezâif-i insâniyyemizi ifâya muvaffak olmak sûretiyle müstefid olmaya çalışmalıyız.” (-, Nr.I/16, s.7)

Derginin üçüncü yılında “Hıfzû's-sıhhat” üst başlığıyla yayınlanan üç yazıda da çeşitli sağlık konularına değinilmiştir. Bu yazıların ilkinde öncelikle bedeni sağlıklı tutmanın önemine değinilerek okullarda sağlık derslerine yer verilmesi istenmiştir:

“İşte zükûr ve inâs bi'l-cümle mekâtibimizin şiddetle muhtac bulunduğu bir ders ki lüzûm-ı tedrisi henüz lâyıkıyla anlaşılammış ekser mekâtib programlarına idhâl olunmamıştır. Hıfzû's-sıhhat terbiye-i bedeniyyeye hizmet etmekle beraber terbiye-i ma'neviyyeyi ta'lime vesâtata eder.” (-, Nr.III/45, s.1)

Beden sağlığının en az terbiye kadar önemli olduğunun vurgulandığı bu cümlelerin devamında özellikle kadınların bu konularda bilgilendirilmesinin önemine işaret edilmiştir:

“Hüsn-i terbiye görmeye olan ihtiyaçları cihetiyle kadınları erkeklere tercih etmek bir emr-i mecbûridir. Bir kadın bir erkekten ziyade terbiyeli olmalıdır. Çünkü cemiyet-i beşeriyeyi terbiye eden ve edecek olan kadınlardır.” (-, Nr.III/45, s.2)

Kız öğrencilerin hem manevî hem de sağlıkla ilgili konularda daha iyi yetiştirilmesiyle sağlıklı bir toplumun temelini atılacağı inancı bu satırlarda dile getirilmiştir. Şehrin özel okullarından Mekteb-i Terakki'nin kız öğrenciler için sağlık

derslerini programına alması da takdirle anılmış ve dergideki yazıların da kadın-erkek bütün okurlara faydalı olma amacı güttüğü ifade edilmiştir.

Bu üst başlık altında “Muhâfaza-i Beden” alt başlıklı bir diğer yazıda da temizliğe dikkat çekilerek, sağlık için beden ve çevrenin temiz olmasına özen gösterilmesi hususunda uyarılarda bulunulmuştur. (Nr.II/49) “Çocuk Hastalıkları” alt başlığını taşıyan diğer yazıda, çocukların çok çabuk hastalıklara yakalandıkları belirtildikten sonra bunun engellenme çaresi olarak annelerin sağlık konusunda bilinçli olması gösterilmiş ve beslenme, giyim, hastalıklarda doktora erken haber verme gibi öneriler verilir. (Nr.III/50)

Bu üst başlıkların dışında bazı yazılarda, yine sağlığa ilişkin çeşitli öneriler vardır. Bu yazıların bir bölümünde genel olarak sağlık ve sağlığı korumanın yöntemleri üzerinde durulmuştur. Burada sabunun temizlik için önemi, terli iken içilen suların akciğerlere verdiği zararlar, çalışma ve dinlenme saatlerinin ayarlanması, temiz hava ve yemekte aşırıya kaçılmaması, sinirden ve üzüntüden uzak durup neşeli olunması, rahatsızlıkların önemsenerek bir an önce tedavi ettirilmesi, bazı mevsimlerde vücudun daha çok korunması gibi öğüt ve uyarılarda bulunulmuştur. (Nr.II/1, s.5-6; Nr.II/13, s.7-8; Nr.II/25, s.6-7; Nr.IV/6, s.7; Nr.IV/11, s.5-6) Bir yazıda ise bazı çiçeklerin bazı insanlar üzerinde olumsuz tesirlerde bulunduğu ifade edilerek sınırlara ve sese zarar verdiği belirtilmiştir. (Nr.II/42, s.8)

Yazıların bir bölümünde çeşitli rahatsızlıklar ele alınmıştır. Akıl sağlığını korumanın önemi ve akıl hastalıkları, göz rahatsızlıkları, oburluk, mikroplar ve uykusuzluk problemi çekenler için keşfedilen yeni bir şapka gibi bilgiler aktarılmıştır. (Nr.I/45, s.5-6; Nr.I/50, s.7; Nr.III/1, s.7; Nr.III/6, s.Arka kapak içi; Nr.III/14, s.Kapak içi; Nr.III/31, s.4-5; Nr.III/43, s.8)

Hastalıkların özellikleri kadar bazı rahatsızlıkların tedavi yolları da okuyuculara bilgi olarak sunulmuştur. Ezilen bir uzvun, ciltteki bazı lekelerin, romatizmanın, boğaz iltihabının ve çürük dişlerin tedavisi konusunda yapılacak olanlar açıklanmıştır. (Nr.II/10, s.7-8; Nr.III/11, s.Kapak içi; Nr.III/44, s.7)

“İçmezden Evvel Dikkat Ediniz” başlığını taşıyan bir yazıda hasta odasının içerisinde mikropların bulunabileceği uyarısının yanısıra burada bulunan suyun içilmemesi yönünde önerilere yer verilmiştir. (Nr.III/32, s.7)

Diğer uzun soluklu yazılar kadar olmasa da “Mütenevvia” üst başlığı altında küçük yaralanmalara karşı neler yapılabileceği, bazı insanların terlerinin zehirli

olabileceği, yatmadan önce uyuma sırasında nelere dikkat edilmesi gerektiği, vücutta bulunan kan ve bazı organların ağırlıkları, yaşlara göre kalbin bir dakikada atma sayısı, soğanların sinirleri yatıştırma da faydalı olduğu, yanıkların nasıl tedavi edilebileceği, elmanın sağlığa faydaları; (Nr.I/10-Nr.I/50; Nr.II/1-Nr.II/52; Nr.III/1-Nr.III/49; Nr.IV/1-Nr.IV/10) “Küçük Ma'lûmât” başlıklı yazılarda hayvanlardan da hastalıkların bulaşabileceği ve dikkatli olunması gerektiği, Fransız gazetelerinden alınan bir haberle sınav zamanlarında öğrencilerde bir zayıflamanın görüldüğü, dünyada en çok hastalıkların görüldüğü ülkeler, sigara içme âdetleri, hastalıklara sebep olan mikroplar konularında kısa ve pratik bilgiler verilmiştir. (Nr.II/10-Nr.II/49; Nr.III/1,3,4)

3.2.1.3. Coğrafi Bilgiler

Çocuklara aktarılan bilgiler arasında en geniş alanı fizikî ve beşerî coğrafya bilgileri kapsar. Coğrafi terimler, yeryüzü şekilleri ve hareketleri, gökyüzü unsurları ve hareketleri, madenler vb. fizikî coğrafya bilgileri; kıtalar, şehirler, buralara yapılan geziler sonucunda ulaşılan veriler, sosyal hayata ilişkin ayrıntılar vb. beşerî coğrafya bilgileri çoğu kez ayrıntıya boğularak aktarılmıştır. Ancak, ayrıntı da olsa, özellikle çocukların ilgisini çekecek bilgilerin öne çıkarıldığı dikkatten kaçmaz.

Coğrafya bilgilerinin verildiği en uzun soluklu yazı Ali Sâib tarafından hazırlanarak tefrika edilen “Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi”dir. Toplam 24 sayı devam eden bu yazı dizisinde, temel coğrafya kavramları ile birlikte Osmanlı ülkesi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. (Nr.II/34-Nr.II/52; Nr.III/1-Nr.III/5)

Yazılarda öncelikle “coğrafya-i mahallî” kavramı etrafında yaşanan çevrenin tanımı yapılmıştır. Çocukların çevrelerinde dağ, tepe, ev, mahalle gibi bir çok şey gördükleri ama bunları farketmedikleri ifade edilerek, öncelikli amacın bunları farkettermek olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca “cihât-ı asliyye” kavramı ve vakıfların başlıca amaçları, ufuk dairesi kavramı, dört ana yön, karye-çiftlik-köy, ev, hâne, hâne nüfusu, mahalle, tepe, dağ, ova, yayla, cibâl-i mürtefia (yüksek dağlar), su, yağmur, durgun su, yamaç, suyun yer altı ve yer üstü hareketleri, akarsu havzası, köylerdeki “mahsûlât-ı ziraiye” kavramı, hayvan ve bitkilerden elde edilen ürünler, ziraat, evcil hayvanlar ve bunların insanlara yararları üzerinde durulmuştur. (Nr.II/34, s.5-6; Nr.II/35, s.3-6; Nr.II/36, s.5-6)

Bu temel bilgilerin ardından, yönetim bilgilerine geçilmiştir. Öncelikle hükümet kavramı anlatılarak köylerin idaresinin nasıl sağlandığı konusu ele alınmıştır. Muhtar, kocabaşı, köylerin müslüman veya gayr-ı müslim olmaları durumunda idareci sayıları ve bu idarecilerin görevleri, ihtiyar meclisi ve görevleri sıralanmıştır. Aynı şekilde nahiye ve kazaların idaresi hakkında bilgiler aktarılmıştır. Liva veya sancakların anlatılması sırasında da benzer bir yöntemle sancak, mutsarrıf ve görevleri, diğer idareciler ile merkez liva ile nâib ve hâkimlerin görevleri ifade edilmiştir. Sancaklardaki idâre meclisi, üst düzey memurların isimleri ve görevleri ile burada bulunan askeri birliklerin idaresinin nasıl yapıldığı da işlenen konular arasındadır. Nihayet, vilâyetlerin idaresine geçilmiştir. (Nr.II/37, s.5-6; Nr.II/38, s.5-6; Nr.II/39, s.5-6; Nr.II/40, s.5-6)

İdari yönetim hakkında verilen bu bilgilerin ardından “ârizat-ı arziyye” olarak nitelendirilen engebeli araziler, coğrafyanın bölümleri, denizler, en yüksek dağlar, medcezir, okyanuslar, körfez, liman, koy, iskele, tuzlu göl, boğaz, liman kavramlarının tanımı yapılmaktadır. Karalarla ilgili bölümde karalar, takım adalar, yarım ada, burun terimleri üzerinde durulmuştur. Karalardaki yükseltilerle ilgili olarak devam eden sayılarda dağ, sıra dağ, tepe, yanardağ, zirve, ova, yayla, vadi, sahra, vaha, tünel, köprü terimleri ve kavramları da aktarılmıştır. Ardından sular ve denizlerle ilgili konulara geçilmiştir. Su, nehirler, denizler, buharlaşma, yağmur, suyun faydası çay, ırmağ, sel, kaynak suları, kanallar, nehirlerin akış hızları, nehir kaynakları ve nehirlerin akış yolları, göl, bataklık, delta konuları değerlendirilmiştir. (Nr.II/40, s.5-6; Nr.II/41, s.5-6; Nr.II/42, s.5-6; Nr.II/43, s.5-6; Nr.II/44, s.5-6)

Temel kavramların verilmesinden sonra yazar, Osmanlı ülkesinin coğrafi özellikleri konusunu oldukça ayrıntılı soru ve cevaplarla işlemiştir. Burada bahsi geçen konular: Siyasî coğrafya, meslekler, Avrupa'daki Osmanlı toprakları (Rumeli) ve sınırları, Rumeli'nin sahilinin bulunduğu denizler, Rumeli'deki körfez ve limanlar, Rumeli'deki boğazlar, adalar, yarımadalar, burunlar, dağlar, dağ yamaçları ve nehirler; Rumeli'deki sekiz Osmanlı vilayetinin isimleri, merkez vilayet ve sancakların isimleri; Rumeli'deki Osmanlı vilayetlerinin yüzölçümleri, nüfusu ve kilometrekare başına düşen insan sayısı ile buralarda yaşayan milletlerin isimleri; Rumeli'de konuşulan diller, Osmanlı ülkesindeki dinler, Sadrazam, Bâb-ı Ali, şûrâ-yı devlet, bidâyet ve istinaf mahkemeleri, ordu merkezleri, Osmanlı ülkesindeki okulların dereceleri; Osmanlı Devleti'nin Avrupa topraklarındaki demiryolu hatları; İstanbul, Selânik, Edirne, Manastır, Prizren, Üsküp ve Yanya şehirlerinin genel tanıtımı; Asya kıtasındaki

Osmanlı toprakları ile kara, deniz ve boğazlarla sınırları; Asya'daki Osmanlı topraklarını çevreleyen denizler, körfez ve limanlar, boğazlar, adalar, yarımadalar, burunlar, dağlar, nehirler; Asyadaki Osmanlı topraklarındaki göller, vilayet ve müstakil mutasarrıflıkların sayısı, sahili olan vilayetler, vilayetlerin isimleri ile merkez vilayetler ve buralara bağlı olan sancaklar; Asya'daki Osmanlı topraklarındaki vilayetlerin yüzölçümü, nüfusu ve kilometrekare başına düşen insan sayısı, burada yaşayan halklar; Asya'da bulunan Osmanlı topraklarındaki demiryolu hatları, tanınmış şehirler ve bu şehirlerin isimleri, nüfusu, nehirleri, limanları, mevkileri, mukaddes nitelikleri, tarihleri, ulaşım yolları; Afrika'daki Osmanlı topraklarında bulunan vilayetler, sınırları, sahillerini çevreleyen denizler, körfez ve limanları, boğaz, yarımada, burun, dağlar, nehirler; Afrika'daki Osmanlı topraklarının idari bölümlenmesi ile Mısır Hidivliği ve buralarda yaşayan halklardır. (Nr.II/44, s.5-6; Nr.II/45, s.5-6; Nr.II/46, s.5-6; Nr.II/47, s.5-6; Nr.II/48, s.5-6; Nr.II/49, s.5-6; Nr.II/50, s.5-6; Nr.II/51, s.5-6)

Osmanlı ülkesi hakkında soru-cevap şeklindeki bu ayrıntılı açıklamaların ardından, dünya üzerine genel bilgiler verme sürdürülmüştür. Bu bölümdeki yazılarda, öncelikle dünyanın yuvarlaklığı ve bunun nasıl ispatlanabileceği; dünyanın hareketleri neticesinde oluşan gece-gündüz ve dört mevsim; ayın hareketleri; dünyanın harita üzerinde nasıl gösterildiği; paralel ve meridyenler; ekvator kuşağı ve orta kuşak; kara ve denizler üzerinde durulmuştur. (Nr.II/52, s.5-6; Nr.III/1, s.5-6; Nr.III/2, s.5-6)

Bu tefrikanın son bölümü, Avrupa kıtasına ayrılmıştır. Kıtanın nüfus, ırk yapısı, bölgeler, devletler ve yönetim şekilleri, çevresindeki denizler, körfezleri, boğazları ve bazı adaları, yarımadaları, konuşulan diller; ziraat, maden ve hayvancılıkta elde edilen ürünler yine soru cevaplarla okuyuculara aktarılmıştır. (Nr.III/3, s.5-6; Nr.III/4, s.5-6; Nr.III/5, s.5-6)

Bazı konuların anlatılması sırasında kullanılan terimlerin Arapçalarına da yer verilmiştir: Dağ (cibal), sıradağlar (sisile-i cibâl), zirve (şâhik) vb. Konular akıldaki kalıcılığı ve öğrencilerin birebir yaşadıkları çevre ile bağlantı kurmalarını sağlamak üzere yakın çevreden örneklerle desteklenmiştir:

“Rumeli-i şâhânedede (Koca Balkan) cibâli gibi”

“Anadolu'da (Toros) cibâl-i mütesilsilesi gibi” (Ali Sâib, Nr.II/42, s.5)

Bilgi aktarımında genelden özele doğru bir sıranın izlendiği bu tefrikada, bir çok bilgi verilmiştir. Yazı dizisi daha çok bir ders havasında maddelendirilerek yazılmıştır. Yazarın öğretmen kimliği ve öğretici tarzı belirgindir.

Coğrafi bilgiler ağırlıkla, gerçekte yapılmış veya hayali olarak planlanmış geziler çerçevesinde verilmiştir. Uzun soluklu olan bu dizilerde geziler kadar, bu gezilerin yapıldığı bölgeler hakkında da bilgiler verilmiştir. Afrika kıtası ile kuzey kutbuna yapılan gezilerle ilgili metinler çeviridir.

“Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri” üst başlığıyla yayınlanan tefrikada Afrika kıtası, şehirleri ve coğrafyası ile ilgili ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir. Çocuğun bu bilgileri fazla zorlanmadan öğrenmesi beklenir:

“Sizin için yalnız vereceğimiz ma'lûmâtı dikkatle okumak, bir de mektebde aldığımız coğrafya ve pek az da tarih derslerini iyice hatırlayarak zihinlerinizi hazırlamaktan başka güçlük yoktur. Temin ederiz ki o halde alacağınız ma'lûmât zahmetinize ziyâdesiyle değecektir.” (-, Nr.I/18,s.4-6)

Tefrikada bilgi aktarımında ne kadar ayrıntıya girildiğini örneklemek üzere sadece bir bölümün özetini geniş tuttuk: Burada öncelikli olarak Afrika kıtasının coğrafi konumu hakkında bilgi verilmiştir. Süveyş Kanalı'yla Asya'dan ayrılması, enlem ve boylam olarak konumu, kilometre kare olarak büyüklüğü ve Avrupa'yla kıyaslanması, kıtanın çevre uzunlukları, kıyısının bulunduğu okyanus ve Boğazlar ile kıtadaki aşırı sıcaklar genel tanıtım amacıyla sunulmuştur.

Afrika gezilerine başlanmadan önce, kıtanın tarihî serüveni hakkında da genel bir değerlendirmede bulunulmuştur. Kıta kıyılarındaki ilk sömürgeleşme çabasına giren Kartacalıların ticarete ilerleyişleri, paralı askerlerle ülkelerini korumaya çalışmaları, Romalılarla savaşları, Anibal'ın mücadelesi ve ülkelerini koruma uğruna yaptıkları savaşlar, komutan Hanon'un başarıları, dipnot bilgileriyle aktarılmıştır.

Ardından, Afrika'nın Romalılar dönemine kadar Kızıldeniz civarı ve Nil Havzası dışında uzunca bir süre bilinmediği; daha sonraki yıllarda da ciddi keşif çalışmalarında bulunulmadığı nakledilmektedir. Kıta derinliklerini keşfetmek üzere, 18.yüzyılda James Bruce'un ilk geziyi yaptığı belirtildikten sonra, o yıllarda Londra'daki zenginlerin kurduğu “Afrika Şirketi” isimli kulüpten bahsedilmiştir. Bu ve benzeri toplulukların coğrafya ve fen bilimlerinde ilerlemeler sağladığı, kulübün etkin olduğu dönemlerde insan ticaretine karşı faaliyetlerde de bulunduğu belirtilmiştir.

Bu ara bilgilerin sonrasında, tekrar kıtanın coğrafi konumuna dönülerek, kıyılardaki kayalık, fırtına ve küçük koyların; nehirlerdeki şelalelerle uçurumların ulaşımı olumsuz yönde etkilediği ve birçok kâşifin kıta içlerine ilerlemeye cesaret edemediği vurgulanmıştır. (Nr.I/19,s.4-6)

Uzun yıllar bu bölgenin sadece çöl ve ölümlerle birlikte anılmasına karşılık, son keşifler ormanları, bitki örtüsü ve zengin maden yataklarının varlığını ortaya koymuştur.

Kıta hakkındaki değerlendirmelerin nihayetinde, kâşifler hakkında bilgi verilmiştir. Hakkında bilgi verilen ilk kâşif İngiliz Löbongaston'dur. Yola çıkış tarihi, protestan-misyoner amacı üzerinde durulmuştur. Dipnotta ayrıntılı olarak protestanlık hakkında ve Löbongaston'un zencileri esaretten kurtararak protestan bir toplum oluşturma çabaları anlatılmıştır.

Löbongaston'un Afrika içerisinde ziyaret ettiği bölgelerin isimleri verilmiş; buraların coğrafi konumları hakkındaki bilgiler de dipnotla belirtilmiştir. Bu geziyle ilgili olarak Angola bölgesi, Negami[Ngomi] gölü, Zambezi nehri, Makokulu şehri [Makoku], Luanda şehri ve bölgesinin isimleri geçmektedir. İsmi geçen bu göl, nehir ve şehirler Atlas Okyanusu kıyılarıyla Orta-Güney Afrika'da yer alan günümüzdeki Angola, Gabon ve Botswana civarını kapsamaktadır. (Nr.I/20,s.6-7)

Löbongaston'un gezisinin daha sonraki aşamaları da bir macera dizisi halinde ilerleyen sayılarda yer almaktadır. Gezi nakledilirken kıtanın farklı özellikleri üzerinde durulmuştur. (Nr.I/21,s.3-4)

"Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri" başlıklı yazıların ileriki bölümlerinde farklı kâşiflerin yaptıklarına değinilmiştir. Bunlardan ilki, Londra Coğrafya Cemiyeti adına Löbongaston'u aramak amacıyla yola çıksa da daha sonra amacını geziye çeviren Kameron'dur. Yaptığı gezilere paralel olarak, dipnotlarla Klimanjaro ve Afrika'daki büyük sıradağlar hakkında da bilgiler verilmiş; gezinin sosyal sonuçları üzerinde durulmuştur: Bu geziden sonra, Tanganika Gölü batı sahillerinde demir, bakır, kömür, gümüş, altın gibi madenlerin olduğu öğrenilmiş ve fildişi ticareti yaygınlık kazanmıştır. Özellikle Fasali Gölü civarında yapılan tarımın görülmesinden sonra, Afrika'nın tamamının kurak olduğu gibi yanlış bilgiler bırakılmıştır. Burada, Stanley'in 1874'de Amerikan Newyork Harold ve İngiltere'nin Daily Telegraph gazeteleri için çıktığı ve Tanganika Gölü, Kongo Nehri ve Kabinda şehri hakkında hazırladığı yazılar hakkında da bilgi verilmiştir. (Nr.I/28,s.4-5)

Stanley'in gezileri sırasında, Kongo üzerindeki birçok kolun ismini değiştirmesi, nehir üzerinde bulunan derin şelâleler, yerlilerin saldırıları gibi küçük anektodlar üzerinde de durulmuştur. Yine burada, Osmanlı ve Mısır ordularında çalışmış Alman asıllı Emin Paşa'nın Uganda ve Sudan civarında yaptığı düzenlemeler nakledilmiş;

yalnız o yollarda isyan eden Muhammed Ahmed isimli yalancı bir mehdinin bu düzenlemeleri boşa çıkardığı; Stanley'in 1887'de isyanla zor durumda kalan Emin Paşa'ya yardım ettiği belirtilmiştir. (Nr.I/29,s.5-6; Nr.I/30,s.4-5;Nr.I/31,s.6-7)

Afrika'yı gezen diğer kâşiflerin gezileri üzerinde de durulmuştur. (Nr.I/31,s.6-7;Nr./32,s.4-5; Nr.I/33,s.4-5)

Afrika üzerine yazılar, kölelik konusunu da beraberinde getirir. Gezilerin anlatılması sırasında esir ticaretine karşı oluşan fikirleri burada görmekteyiz:

"Lâkin esircilik; o zamanın bu çirkin ticâreti buralarını ıssız bir hâle getirdi." (-, Nr.I/23,s.3-4)

Löbongaston'un, ikinci gezisinden sonra İngiltere'de kraliçe tarafından kendisine ödül verilmek istendiğinde kullandığı cümle esir ticaretine bakış açısını yansıtmaya yönelik dikkat çekicidir:

"Benim birşeye ihtiyacım yoktur. Yalnız bir emelim var ise, o da esir ticâretinin men edilmesidir." (-, Nr.I/23,s.3-4)

Çevirinin yapılması sırasında bazı adaptelerin de metne yerleştirildiği anlaşılmaktadır. Örneğin, Amerikalı gazeteci Henry Stanley'in cümleleri bunu desteklemektedir:

"-Çalışacağım efendim, insaniyet nâmına ne yapmak lâzım gelirse ve ne yapabilirsem hiçbir kusur etmeyeceğim...Me'muriyetimde muvaffak olabilmek için ibtida Cenab-ı Hakk'ın yardımını dilerim..." (-, Nr.I/25,s.4)

Bu yazılardan birinde yerli köyleri tanıtırken ölmüş insan kemik, kafatası, el ve ayaklarının anlatılmasını...çocuk psikolojisi açısından olumlu bulmadığımızı da biz ekleyelim. (Nr.I/32,s.4-5)

"Rehber Tefrikası-Kutba Seyahat" üst başlığı altında tefrika edilen yazıda, seyyahların kuzey kutbuna ulaşmak için gösterdikleri gayretler ve yol güzergâhları ile kuzey kutbu hakkında bilgi verilmiştir.

Burada çocukların eğlenebilmesi ve yararlı bilgiler edinebilmesi için Nansen'in kendi yazdığı eserinden de sade bir dille çeviri yapıldığı belirtilmektedir. Öncelik Nansen'den önce Kuzey Kutbu çevresindeki deniz ve bu denizdeki buzulların gezisii güçleştirdiği; birçok seyyahın ölümüne neden olduğu ifade edilmiştir. Tehlikeli olmasına rağmen insanların Kuzey Kutup noktasına ulaşabilmek için bu geziye çıktıkları vurgulanmıştır. Medenî âlemden henüz hiç kimsenin bunu başaramadığı belirtildikten sonra, balonla seyahate çıkan Norveçli Andre veya yeni bir gezi

hazırlığında olan Nansen'in belki bunu başarabileceği ifade edilmiştir. Vurgulanan önemli bir nokta vardır. Bu insanlar sadece merak duygusuyla hareket etmemektedirler. Bilimin daha çok gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bu seyyahlar aynı zamanda yolculuklarıyla üne ve çeşitli maddî ödüllere de sahip olmaktadır.

Nansen'in seyahatine geçilmeden önce kuzey kutbuna ondan önce yapılan gezilerin bir listesi verilmiştir. (Nr.I/37, s.4-5)

Serüven ve bilim ile ilgili kitaplarıyla günümüzde de çocuklar arasında severek okunan Jules Verne'in ismi bu bölümde geçmekte ve Nansen onun hayallerini gerçekleştiren kişi olarak sunulmaktadır:

“Hayâli romanlarda okunan pek çok garîbeleri hakikaten tebdîl ettiler. Denilebilir ki Nansen; hayâlî seyhâtler muharriri meşhûr (Jul Vern)in rüyalarını açık gözle gördü.” (-, Nr.I/40, s.4)

Bu ön açıklamaların ardından sırasıyla şu başlıklara değinilmiştir: Nansen'in doğumu, küçüklüğünden beri ilme ve tabiata ilgi duyduğu; Avrupa ve Asya'nın kuzey bölgelerinin yılın uzun bir süresinde karla kaplı olduğu, İskandinavlıların kar üzerinde ulaşımı sağlamak için yaptıkları “ski” isimli ayakkabılar, Nansen'in de çalışarak iyi bir kayıcı olduğu, 1882'de okulda denizcilik hakkında öğrendiklerini tatbik etmek üzere Viking gemisiyle üç ay boyunca yaptığı gezi ve buzulları görmesi, gezi esnasında yaklaşık bir ay geminin buzullar arasında mahsur kalması. (Nr.I/40, s.4-5; Nr.I/41, s.4-5; Nr.I/42, s.4-5)

Gezi ile gelecek keşiflerin yararlarına da değinilmiştir: Coğrafya ve tabiat bilimlerine ait bir çok verinin toplanabilmesi, iklim ve hava koşulları konusunda daha sağlıklı bilgilere ulaşma, dünyanın ilk oluşum sürecinde Avrupa'yı kaplayan buzulların geriye çekilirken bıraktıkları izlerin buradan elde edilecek bilgilerle daha net değerlendirilebileceği vb. (Nr.I/42, s.4-5; Nr.I/43, s.4-5)

Sözkonusu tefrikalar dışında “Mütenevvia” ve “Musâhâbe” başlıkları altında da kıtalara ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur. Öncelikli olarak seyyahların kutupları keşfetmek için gösterdikleri gayretler ve yapılan geziler, kutupların özellikleri, bu geziler için izlenen güzergâhlar, Afrika kıtası ve burada yapılan vahşi hayvan avları, Amerika kıtasının keşfi ve buraya isminin nasıl verildiği okuyucuların uzak coğrafyalar hakkında bilgilerini arttırmak amacıyla verilmiştir. (Nr.II/20, s.8; Nr.III/12, s.6-7; Nr.III/38, s.1-2; Nr.III/39, s.3-4; Nr.III/41, s.3-5; Nr.III/50, s.1-3)

Dergide gerçekte yapılmamış, hayal edilmiş gezi yazıları dikkatimizi çeker. Bu yazılarda hayal, dünya turundan gökyüzü keşfine kadar geniş bir alanda özgürce hareket eder. Ancak, yazarların asıl niyeti yine çocuğu bilgilendirmektir.

Besim tarafından kaleme alınan “Bir Haftada Üç Cumartesi” başlıklı tefrika, bir tiyatro metni şeklinde düzenlenmiştir ve karşılıklı konuşmalarla dünya etrafında yapılabilecek bir gezi söz konusu edilmiştir. Dünyanın yuvarlaklığı üzerine yazılan bu yazıda gemicilerin yapacakları seyahatin güzergâhı verilmektedir. Akdeniz, Avrupa sahilleri, Cebel-i Tarık boğazı, Kanarya adaları, Antil adaları, Panama kanalı, Brezilya güzergâhı okuyuculara iletilmektedir. Yazının ilerleyen bölümlerinde meridyenler hakkında bilgi verilerek dünya seyahati sırasında üç cumartesi ile arka arkaya nasıl karşılaşılabileceği anlatılmıştır. Buradaki yazıda temel olarak coğrafya kavramları işlenmemekle beraber, dünya seyahatinin yapılabileceği yollar, meridyenler ve saat kavramı ile dünyanın yuvarlaklığı işlenmektedir. (Nr.II/45, s.3-4; Nr.II/46, s.4; Nr.II/47, s.4; Nr.II/48, s.3-4; Nr.II/49, s.4; Nr.II/50, s.2-3; Nr.II/51, s.7; Nr.II/52, s.7-8)

Çocuklara Rehber dergisinin yayın yeri Selânik üzerine yazılar vardır.

H[a]. A[yın].’in hazırladığı “Küçük Bir Devr-i Alem” isimli tefrika da bir gezi yazısı şeklindedir. Bir öğretmen ile öğrencisinin dünyayı dolaşmak amacı ile çıktıkları yolculuk sırasında öğretmenin öğrencisine verdiği bilgiler aracılığı ile demiryollarının önemi; Selânik’in coğrafi konumu ve idâri bölümleri, tanınmış matbaa, okul ve binaları; lokomotifler ve keşfedilme süreci, demiryolu hatları; Köprülü, Üsküp, Kumanova, Niş, Belgrat ve Peşte şehirleri hakkında bilgiler verilmektedir. Bu yolculuk sırasında gittikleri şehirlerin konumu, yetiştirilen ürünler, madenleri, ulaşım yolları, önemli yerleri hakkında sohbet eden öğrenci ile öğretmen vasıtasıyla bilgiler aktarılmaktadır (Nr.III/3, s.7-8-Nr.III/12, s.5-6; Nr.III/14, s.2-3-Nr.III/18, s.5-6; Nr.III/20, s.6; Nr.III/22, s.5-6; Nr.III/24, s.8-Nr.III/26, s.6-7; Nr.III/29, s.6-7; Nr.III/31, s.7-8)

Doktor Cemil Hâverî’ye ait olan “Seyâhat-cûya” başlıklı seri yazıda, Selânik üzerinde durulmaktadır. Şehrin kurulu olduğu coğrafi bölgenin ve çevre şartlarının insan yaşamını etkilediği belirtildikten sonra şehrin tanıtımına geçilmektedir:

“Selânik vaktiyle üç kilometre merbi’ bir araziye bina, dört tarafı kal’a duvarlarıyla ihâta olunmuş idi. Lakin yirmi sene evvel surun sâhildeki kısmı yıktırılmış, şehrin vüs’at haziresinin temelleri kurulmuştur.” (Nr.I/12, s.4)

ifadesiyle şehrin etrafındaki Vardar nehrinden esen rüzgarların insanlarda baş ağrısı, kırgınlık, dermansızlık gibi rahatsızlıklara yol açtığı belirtilmektedir. Sağlık için

bataklık bölgelerin ağaçlandırılması gerektiği hakkında da değerlendirmelerde bulunuluyor.

Anlaşıldığı kadarıyla bu bölümden sonra anlatıcı Vardar nehrinden gelen rüzgârla bir uykuya dalar. Gökyüzünde gördüğü bir balondaki adama rica ederek Selânik'i kuşbakışı görmek istediğini söyler. Okuyucu onun anlatımıyla şehrin 75 mahallesini, 9000'e yakın binalarını, isimleri verilen camilerini, limanı, Yalılar civarı ve bataklıkların bulunduğu bölgeleri, istasyonu görür. Bir yağmur damlası anlatıcıyı uyandırır. (Nr.I/13, s.2-3; Nr.I/14, s.6-7)

“Fezâ-yı Asmânda Bir Seyahat” başlıklı tefrikada ise, anlatıcının gece rüyasında gökyüzünde yaptığı seyahatten hareketle gökyüzünde olanlar anlatılmaktadır. Anlatıcı önce aya uğramakta ve burada rastladığı tepeler, vadiler hakkında bilgi vermektedir Ayda suyun bulunmayışı ve ışığını güneşten aldığı ifade edilmektedir. Canlı yaşamına uygun olmayan bu yerden yoluna devam eden anlatıcı, yıldızları ve Neptün, Merih, Venüs, Merkür gibi gezegenleri ziyaret etmektedir. Gezegenlerin özellikleri kadar dünya gibi güneş etrafında dönüşleri de bahis konusudur. Daha sonra bir kuyruklu yıldız gören anlatıcı, ateş kümesi halinde olan bu gök cisminin görüntüsü, insanların bunları bazı şeylerin habercisi gibi algılamalarının yanlışlığı ve ışığını nereden aldığı noktaları üzerinde durmaktadır. (Nr.I/2, s.5; Nr.I/3, s.4-5; Nr.I/4, s.3-4; Nr.I/5, s.6)

Gezi yazısı şeklinde düzenlenmemekle birlikte coğrafya ile ilgili bilgilerin de verildiği bir diğer tefrika da dördüncü yılda Ahmed Fâik tarafından yazılan “Çocuklara Mahsus Fennî Hikâye Külliyyatı”dır. Elen isimli bir kız çocuğunun hatıraları ve arkadaşına yazdığı mektuplarla düzenlenen bu yazılarda Küba adasına yapılan bir deniz yolculuğu anlatılmaktadır. Gezi Elen'in kaptan olan babasının gezisinde gerçekleşmektedir Baba-kızın konuşmasında daha yazının başında “coğrafyanın güzel bir fen” olduğu ifade edilmiştir. Elen seyahati süresince Bahama adaları, Antil adaları, San Salvador adasını görmüştür. Elen'in babası vasıtasıyla bu adaların konumları, ne zaman keşfedildiği, yetiştirilen ürünler gibi konularda bilgiler verilmektedir. (Nr.IV/8, s.1-3; Nr.IV/9, s.4-5; Nr.IV/10, s.2-3; Nr.IV/11, s.3-4) Yine Cemil Hâveri'nin kaleme aldığı “Mesâil-i Fenniye” başlıklı yazılarda ise Selânik sınırları içerisinde bulunan göllerden bahsedilmiştir. Ostrova gölünün derinliği, göl üzerine yapılan bir tren yolu köprüsü, göl sularının çekilmesi ve yakınlardaki bir diğer göl işlenen konulardır. (Nr.III/4, s.2-3; Nr.III/5, s.3-4)

Selânik'in coğrafi özellikleri de yazılara konu olmuştur. "Bir Seyehât-i Zihniye" başlıklı yazıda hayalinde şehir üzerinde gezen ve tünelleri, köprüleri, ormanları ve tarlaları gören birinin cümleleri onun ağzından verilmiştir. (Aliye, Fatma, Nr.II/5, s.2-3)

Farklı coğrafyalarda yer alan çeşitli adaların özellikleri ve tanıtımları da dergi sayfalarında yer almaktadır. Marken, Küba, Seylan ve Seeland adaları buldukları yer, görünüşleri, bünyelerindeki hayvan ve bitkiler, çekilen kuraklık sıkıntıları, kurulan evler, insanlar, görülen hastalıklar, yetiştirilen ürünler, ünlü şehirleri, ne zaman keşfedildikleri vb. ayrıntılar etrafında tanıtılmıştır. Yazıları okuldaki coğrafya derslerinin havasından kurtarmak için çoğunlukla adaların ilginç özelliklerinden faydalanılmıştır. (Nr.I/42, s.2-4; Nr.II/7, s.4-6; Nr.II/11, s.3-4; Nr.III/27, s.8)

"Ma'lûmât-ı Coğrafya", "Ma'lûmât-ı Coğrafyadan" ve "Musâhâbe" başlıkları altında Alaska, Brezilya, Ümit Burnu, Sevakin ve Aden şehirleri ile Transuval bölgesi hakkında bilgiler verilmiştir. İmzasız yayınlanan bu yazılarda, ismi geçen yerlerin iklim koşulları, çıkarılan madenler, ulaşım yolları, şehirler, insanların âdet ve görenekleri, zenginlikleri ve çevrelerinde bulunan çeşitli yerler anlatılmıştır. Kaladonya-yı Cedîd ile ilgili yazılan yazıda ise öncelikle buranın coğrafi özellikleri yerine halkın gelenek ve görenekleri üzerinde durulmuştur. (Nr.I/21, s.6-7; Nr.II/3, s.5; Nr.II/14, s.3; Nr.II/15, s.1-3; Nr.II/16, s.2-4; Nr.II/17, s.6-7; Nr.II/19, s.2-3; Nr.III/35, s.3-4; Nr.IV/3, s.3-5)

"Ehrâmlar" ve "Nil Harabeleri" başlıklı yazılarda çoğunlukla Mısır coğrafyasına değinilmiştir. Kahire yakınlarındaki piramitler, eski Mısırlıların ölüm ile ilgili inançları, Nil çevresindeki eski harabeler ve tarihi Karnak ve Teb şehirleri tanıtılmıştır. (Nr.III/50, s.5-6; Nr.IV/1, s.4-5; Nr.IV/2, s.5-6; Nr.IV/11, s.1-3)

Dergide fizikî coğrafya alanına giren çeşitli konularda bir hayli yazı vardır.

Dünyanın önemli bir bölümünü kaplayan denizler hakkında bilgi veren yazılarda, denizlerin buharlaşma vasıtasıyla yağmurların oluşumunda direkt rolü olduğu, deniz dibindeki şekiller, canlıların yaşayabilecekleri derinlikler, deniz suyunun tuzlu olmasının sebebi ve değişebilen tuz oranları, denizin renginin farklılaşabilmesi, yakamozlar, med-cezir konuları hakkında bilgiler aktarılmıştır. Bir yazıda o yıllarda tespit edilen en derin deniz noktasının ölçüsü verilmiştir. (Nr.II/14, s.3; Nr.II/27, s.2-3; Nr.II/29, s.1-3) Amerika ile Kanada arasındaki beş göl ve bunların suyunu denize boşaltan Sen Loren nehri, Niyagara nehri ve şelalesi de işlenen bir başka konudur. (Nr.IV/11, s.4-5)

Dünya üzerine kaleme alınan yazılarda ise, dünyanın hâlâ birçok bölgesinin tam olarak bilinemediği üzerinde durularak, kâşiflerin bu bölgeleri medenî âleme tanıtmak için çalışmaya devam ettikleri belirtilmektedir. Dünyanın diğer gezegenlerle birlikte uzayda yaptığı dönüş; katı, sıvı ve gaz halindeki maddelerin dünyanın hangi noktalarında bulunduğu, dünyanın oluşumu, arzın merkezine doğru inildikçe sıcaklığın artması bahsedilen konular arasındadır. (Nr.I/28, s.6; Nr.III/22, s.2-3)

Yer hareketleri ile ilgili olarak iki yazı kaleme alınmıştır. Yer sarsıntıları sonucunda toprakta ve denizde görülen değişiklikler, tarihteki büyük depremler, yanardağların deprem riskini arttırdığı, depreme sebep olabilecek etkenler ve hayvanların depremi önceden hissedebildikleri işlenen konular arasındadır. (Nr.II/34, s.1-3; Nr.III/45, s.3-5)

Yeryüzü şekilleri içerisinde volkanlara özel bir yer ayrılmış ve dergideki bazı yazılarda sadece bu konu işlenmiştir. Volkanların nasıl oluştukları, aktif ve sönmüş volkan kavramları, volkanların lav püskürtmesinin nasıl olduğu ve bunun nelere sebep olduğu ile aktif bazı yanardağların isimleri ele alınmıştır. Bir yazıda ise, eğlenceli bir deney önerilerek volkanların görüntüleri öğrencilere anlatılır. Volkanlardaki gibi olmasa da ilgi çeken ateş fiskiyeleri, doğada yer altından çıkan bazı gazların hemen tutuştukları ve hiç sönmedikleri vb. bilgilerle dergi sayfalarında karşılaşmak mümkündür. (Nr.I/48, s.1-4; Nr.II/32, s.2-4; Nr.II/31, s.1-3; Nr.II/33, s.2-4)

Gökyüzü ve uzay ile ilgili konular da atlanmaz. İstanbul'a düşen bir gök taşının haberini gazetede okuyan bir çocuğun babasıyla bu konuyu konuşması şeklinde düzenlenen bir yazıda, göktaşları hakkında bilgi verilmektedir. Kuşkusuz insanların en çok ilgisini çeken ve üzerine hurafelerin bile olduğu gök cisimleri kuyruklu yıldızlardır. Kuyruklu yıldızın bölümleri, yapısı, Halley kuyruklu yıldızı ve insanların bunlar hakkındaki bâtil inançlarının eleştirisi aynı yazıda işlenmiştir. Bu grupta değerlendirebileceğimiz bir diğer yazıda ise ay ve güneş tutulması üzerinde durulmuştur. Dünya ve ayın güneş etrafındaki hareketlerinden yola çıkılarak tutulmaların nasıl gerçekleştiği eski insanların bu tutulmalar karşısında kapıldıkları korku ve 19. asırda görülen tutulmalar hatırlatılarak anlatılmaktadır. (Nr.II/23, s.2-3; Nr.III/24, s.2-3; Nr.III/25, s.2-3)

Atmosfer ve hava üzerine kaleme alınmış yazılarda, maddelerin katı, sıvı, gaz hallerinden bahsedildikten sonra bazılarının her üç hale de girebilecekleri ifade edilmektedir. Buhar ve çölde görülen seraplar da bu grupta değerlendirebileceğimiz

yazılardır. Dünyayı çevreleyen atmosfer ise “hevâ-yı nesîmi” olarak nitelendirilerek yaşamın sürmesi için havanın şart olduğu vurgulanmıştır. Havanın ısınmayla yükselmesi ve rüzgarların oluşumu da aynı gruptaki yazılarda okuyuculara aktarılmıştır. (Nr.I/9, s.5-6; Edhem İsmail, Nr.I/12, s.4-5; Nr.II/22, s.1-3; Nr.II/30, s.2-3; Nr.II/36, s.2-3; Nr.III/23, s.6-7)

Özellikle bora, kasırga, fırtına, şihâb yani yıldız yağmuru öncelikli olarak değinilen hava olaylarıdır. Burada çeşitli iklim kuşaklarında görülen hava olaylarının oluşum şartları ve insanlara verdiği zararlar öncelikle işlenmiştir. (Nr.I/33, s.1-2; Nr.III/37, s.6-7) Yine hava olaylarının anlatıldığı bağımsız yazılarda sis, şebnem, çiy, yağmur, dolu, kum kasırgaları konuları üzerinde durulmuştur. Konuların işlenmesi sırasında tamamen öğretici bir tarz ile bu olayların hangi şartlarda oluştuğu, ilginç örnekler ve konuyla ilgili güncel haberler etrafında verilmiştir. Bilgi verme esnasında güncelle ilginin kurulması burada da kendini göstermektedir. Şehre yağan şiddetli bir dolunun ardından dergide de dolu hakkında ayrıntılı bilgi verildiği görülmektedir. (Nr.I/2, s.1-3; Nr.I/14, s.3-4; Nr.II/20, s.3-5; Nr.II/21, s.1-3; Nr.II/41, s.2-3; Nr.II/48, s.2-3)

Çocuk, dergi sayesinde yer altı zenginlikleri hakkında da bilgilendirilmektedir. Madenlerin konu edildiği yazılarda, öncelikle “basit” ve “mürekkep” olarak sınıflandırılan madenler üzerinde durulmuştur. En tanınmış madenlerin isimleri, nasıl çıkarıldıkları, hangi alanlarda kullanıldıkları açıklanmıştır. Bir bakır parçası konuşurularak çıkarılışı ve işlenişi, Afrika’da Transuval’da çıkarılan altın, gümüş ve elmas madenlerinin kıymetleri ve miktarları; Güney Afrika’daki elmas madenleri bu yazılarda işlenen konulardır. Bunların yanısıra, iki yazıda, bağımsız olarak elmas ve kehrüba’nın yüzyıllar içerisinde hangi süreçler neticesinde oluştuğu anlatılmıştır. Bu yazılarda kıymetli madenlerin maden ocaklarından çıkarılışı hemen bütün yazılarda değinilen konulardır. (Nr.I/10, s.4-5; Nr.II/27, s.3-4; Nr.II/45, s.1-2; Nr.III/30, s.6-7; Nr.IV/7, s.4-5)

Toprak altındaki madenlerin işlenmesine “İlm-i Eşya” başlığı altındaki yazılarda da devam edilmiştir.

Bu tefrikanın ilerleyen bölümlerinde taşlar ve madenlerin hangi derinliklerde bulunduğu, denizlerin fosillerin taşınması ve madenlerin oluşumunda yaptığı katkı, taş ve maden ocaklarının nasıl işletildiği, ocaklar ve galeriler ile burada rastlanan kazalar anlatılmıştır. Değerli madenlerden altın ve gümüşten yapılan paraların neden sadece bu

madenlerden oluşmadığı da “Şettâ” başlığı altında verilmiştir. (Nr.III/17, s.2-3; Nr.III/18, s.2-3; Nr.III/19, s.2; Nr.III/24, s.3-4; Nr.III/25, s.3-4; Nr.III/26, s.3; Nr.II/10, s.4-5)

Bilgi verme amacıyla kaleme alınan yazılar içerisinde önemli bir yer tutan coğrafya ile ilgili yazıların eğlendiricilik ve ilgiyi çekme özelliklerini de barındırdığını belirtmek gerekir. Çocukların bu yazılarda ders havasını hissetmemesi için sıkça amaçlarının onları sıkmak olmadığı belirtilmiş ve mümkün olduğu kadar bahsedilen konuların ilginç yönleri dergi sayfalarına taşınmıştır.

3.2.1.4. Hayvanlar

Hayvanlar dünyası, çocuk için hem ilgi çekici bir konu alanıdır, hem de çocukta hayvan sevgisi oluşturma yolunda böyle bir malzeme zenginliğinden yararlanma akılcı olacaktır. Karada, denizde, gökyüzünde yaşayabilen evcil ve vahşi pek çok hayvan yazılara konu edilmiştir. Nitekim bilgi veren yazıların önemli bir kısmı hayvanlar konusuna ayrılmış ve mümkün olduğunca onların ilginç özellikleri üzerinde durulmuştur.

Çoğunlukla “Mütenevvia” üst başlığı altında verilen bu yazıların bir bölümünde, arılar ve evcil hayvanlar anlatılmıştır. Arıların hareketlerini takip ederek hava durumunun nasıl olacağını tahmin edilebileceği, arıların çalışkanlığı, balı nasıl ürettikleri ve balın ilaç olarak da kullanıldığı, bir kilogram bal için arıların ne kadar çalışmaları gerektiği, yaptıkları peteklerle aslında doğuştan geometriye yatkın buldukları ve bu şekillerin bir çok mühendisi kışkıracak düzgünlükte olduğu, dünyanın değişik bölgelerinde elde edilen bal çeşitleri, glikoz üretimi ve insan sağlığındaki önemi gibi konular çocuğun ilgisini çekecektir. Dilin oldukça sade olduğu bu yazılarda mümkün olduğunca çok bilgi okuyucuları sıkmadan kısa kısa verilmiştir. (Nr.I/11, s.5; Nr.I/36, s.6; Nr.I/46, s.1-3; Nr.II/28, s.7)

Arıların yanısıra, İngiltere’de bir köpeğin yiyeceğini ahırda bağlı olan bir atla paylaşması, bazı hayvanların seslerinin ne kadar uzaktan duyulabileceği, tavukların yumurtlamaları ve bunun arttırılması için yapılan araştırmalar; tavşan, kunduz, karınca gibi hayvanların yuvalarını yapmak için gösterdikleri gayret ve bunların muntazamlığı işlenen konulardır. Bu yazılarda bilgilendirme amacı mümkün olduğu kadar ilginç

örnekler üzerinde durularak gerçekleştirilmektedir. (Nr.I/36, s.6; Nr.I/47, s.7; Nr.I/11, s.5)

Haklarında bilgi verilen hayvanların bir grubu hem karada hem de suda yaşama özelliğini gösterenlerdir. “Cuma Günü Eğlencelerinden” üst başlığıyla çıkan yazılarda bir öğrenci grubunun çıktığı gezide hayvanları yakalamak için kullanılacak aletler üzerinde de durulmuştur. Ayrıca kurbağalar, üremeleri, vücut özellikleri, çeşitli yılanlar, su faresi ve ait olduğu familya ile özellikleri, kız böceği, su örümceği, sivri sinekler, sülük, deniz kertenkelesi gibi hayvanların özellikleri nakledilmiştir. Bahsedilen hayvanların Latince isimlerinin Latin harfleriyle verildiği bu bölümde hayvanlarda zekâ ve Allah’ın kudretine hayranlık duyulması gerektiğine dikkat çekilmiştir. (Nr.I/49, s.2-4; Nr.I/51, s.1-3; Nr.I/52, s.1-3)

Bu başlığın dışında “Musâhabe, Mütenevvia, Târih-i Tabîi” başlıkları altında da su aygırı, yağmur kuşları, kaplumbağa, su samuru, kurbağa ve kunduzlar üzerinde durulmuştur. Hayvanların doğal yaşama ortamları, vücut özellikleri, saldırgan olup olmadıkları, farklı bölgelerde yaşayan türleri, nasıl beslendikleri, zekâları, yuvalarını nasıl kurdukları, bazı hayvanların nasıl avlandıkları işlenen başlıca özelliklerdir. Bunların yanısıra hikâye tarzında bir yazıyla ilgi çekici bir konu olan sigara içen kurbağalara dikkat çekilmiştir. (Nr.I/1, s.3-4; Nr.I/29, s.2-4; Nr.II/15, s.4-5; Nr.II/43, s.2-4; Nr.II/44, s.2-3; Nr.III/18, s.Kapak İçi)

Çocuk, denizde yaşayan ve ürünü oldukça kıymetli olan istiridye, mercan, sedef ve incinin özellikleri hakkında da bilgilendirilmiştir. Bu yazılarda istiridyelerin yaşadıkları yerler, beslenme şekilleri, incinin nasıl oluştuğu, mercanların yapıları ve oluşum süreci, sedef ve incinin farkları ile bunların özellikleri, avcılar tarafından bunların nasıl avlandıkları bilgi olarak okuyucuya verilmiştir. (Nr.I/8, s.2-3; Nr.II/24, s.2-3; Nr.II/25, s.2-3)

Hayvanlar üzerine kaleme alınan yazıların önemli bir bölümü kuşlar üzerinedir. “Kuşlar Postası” başlığı altında yayınlanan ve kuşların dilinden yazılan mektuplar şeklinde oluturan yazılarda kanarya, hüdhdü kuşu, sakalar, kırlangıçlar, kazlar, cennet kuşu hakkında ötüşleri, kanatları, gagaları, tüyleri gibi özellikleriyle görünüşleri, nasıl beslendikleri, yürüyüşleri, yaşadıkları bölgeler gibi konulara değinilmiştir. (Nr.I/50, s.1-3; Nr.II/1, s.3-4; Nr.II/3, s.1-2; Nr.II/4, s.1-2; Nr.II/6, s.2-3; Nr.II/13, s.3-4)

Sade bir dilin kullanıldığı bu yazılarda kuşlar özelliklerini kendi dillerinden aktarmaktadırlar. Bir örnek:

“Boyum {Karatavuk} kadardır. Başımın, boynumun ve göğsümün tüyleri killi toprak rengindedir. Karnım beyazdır, parlak siyah çizgilerle, kanatlarım siyahtır, beyaz çizgilerle bezenmiştir, kuyruğumun etrafı uzun ve beyz bir hat ile çevrilmiştir.” (Sorguçlu, Nr.II/1, s.3)

“Kuşlar Postası” başlıklı tefrikanın dışında kuşlar üzerine başka bağımsız yazılar da vardır. Sinek kuşu, leylekler, hindi, papağan, kazlar, devekuşu, karakuş, akbaba, balıkcıl kuşu, kartal, ördek ve karabataktan bahsedilir. Bu kuşların görünüş olarak güzellikleri ve özellikleri, göç etmeleri, avlanmaları, ötüşleri, leylekler hakkında halk arasında oluşan inançlar, kuşlar arasında yardımlaşma, beslenmeleri, kendilerini koruma yolları, eğitilebilen kuşlar, bazı kuşlarda görülen zekâ belirtileri, yırtıcı kuşların avlanmaları, yuvalarını nerelere kurdukları ve yavrularına olan düşkünlükleri, kuşların yaşadıkları bölgeler, ait oldukları familyalar üzerine ayrıntılı açıklamalarda bulunmaktadır. Burada hayvanların isimleri ve ait oldukları familyaların isimleri aynı zamanda Latin harfleriyle Latince olarak da verilmiştir. (Nr.I/3, s.1-2; Nr.I/5, s.5; Nr.I/12, s.5-6; Nr.I/26, s.7-8; Nr.II/5, s.1-2; Nr.II/20, s.5-6; Nr.II/26, s.5; Nr.II/31, s.3-5; Nr.III/4, s.1-2; Nr.III/29, s.5-6; Nr.III/30, s.2-3; Nr.III/38, s.5; Nr.III/47, s.5-6)

Yazıların bir kısmında genel olarak kuşlar konusuna değinilmiştir. Bu yazılarda kuşların uçuş süratleri, tükettikleri yiyecek miktarları, çeşitli kuşların uyuma süreleri gibi istatistik bilgileri; kuşların yuvaları ve zararlı hayvanları yok ederek ağaçlara sağladıkları yararlar ele alınmıştır. (Nr.II/14, s.3; Nr.II/23, s.8; Nr.II/26, s.7; Nr.III/15, s.Kapak İçi)

Karada yaşayan hayvanlarda ağırlık yırtıcı hayvanlar üzerinedir. İki yazıda tilki, üç yazıda kaplan, iki yazıda arslan, sırtlan, gergedan, dört yazıda filler, köpekler, kurbağalar, köstebek, yer fareleri anlatılmıştır. Tilkilerin kurnazlıkları, hayvanların fiziki görünüşleri, kürklerinden yararlanan hayvanlar, avlanmaları, insanın zekasıyla hayvanlardan üstün olduğu, ait oldukları familyalar, vahşi hayvanların avlanmaları, beslenmeleri, hayvanlarda görülen zekâ alametleri gibi bilgiler temel davranış özellikleri üzerinde durulmuştur. (Nr.I/5, s.4-5; Nr.II/8, s.3-4; Nr.II/9, s.4-6; Nr.II/17, s.5-6; Nr.II/19, s.4-5; Nr.II/21, s.6-7; Nr.II/23, s.3-5; Nr.II/24, s.5-6; Nr.II/49, s.2-3; Nr.II/52, s.2-3; Nr.III/9, s.3-4; Nr.III/12, s.Kapak İçi; Nr.III/32, s.8)

Yine hayvanlarla ilgili olarak Hindistan’da kurulan bir hayvan hastahanesi, maymunların zekâsı, Hindistan’da avlanan beyaz bir kaplan gibi ilginç haberlere de yer verilmiştir. (Nr.III/12, s.Kapak İçi; Nr.III/43, s.2-3; Nr.III/29, s.8)

Ayrıca, tahta kuruları, pireler, örümcekler, yılanlar ve sülükler de dergi sayfalarında bahsedilen hayvanlar arasındadır. Bu hayvanlarla ilgili ilginç özellikleri örümcek ağları ve örümceklerin müziğe merakı, yılanların tarihin eski dönemlerinden beri gördükleri ilgi, sülüklerin yardımıyla hava tahmininin yapılabileceğine değinilmektedir. (Nr.I/7, s.4-5; Nr.I/9, s.4-5; Nr.I/16, s.5-6; Nr.I/22, s.5-6; Nr.I/24, s.1-3; Nr.II/25, s.5-6)

Bu bilgilerin dışında dünya üzerindeki hayvan ve bitki sayıları ile hayvanlarda görülen zekâ örnekleri; bitkilere zarar veren küçük böcekler işlenilmiştir. (Nr.I/5, s.5-6; Nr.II/44, s.4; Nr.III/21, s.5-6; Nr.IV/4, s.4-5)

Kısa bilgi veren yazılar içerisinde de hayvanlar hakkında verilmiş haber ve bilgilere rastlanır. "Mütenevvia" üst başlığı altında balinaların ömürlerinin uzunlukları, bazı kuşların kilometrelerce uzunlukta sürüler oluşturabildikleri, evcil hayvanlar içerisinde en çok tavşanların soğuğa tahammül edebildikleri, sineklerin ağırlığı, Beethoven'ın başından geçen bir olayla örümceklerin müziğe karşı olan ilgileri, bir güvercinin çıkabileceği en yüksek nokta, leyleklerin bir saatte katedebildikleri yol, Yeni Kaladonya'daki bazı balıkların özellikleri, Mısır'da bulunan yılanlar hakkında bilgiler verilmiştir. "Küçük Ma'lûmât"da ömürleri boyunca su içmeyen hayvanlar ve "Şettâ"da köpeklerin insanlara olan sadakati değinilen konular arasındadır.

Dilin sadeliğinin korunduğu bu yazılar genellikle düz ve sadece bilgi veren metinler şeklinde düzenlenmiştir.

3.2.1.5. Bitkiler

Çocuklara Rehber dergisinin okurları, en az hayvanlar kadar bitkilerin de ilgi çekici bir dünyaları ve merakla izlenebilecek bir çok özellikleri olduğunu öğrenirler. Bu bölümde de bilgiler mümkün olduğunca ilginç yanlarıyla verilmiştir.

Yazıların bir bölümü ağaçlar ve çeşitli bitkiler üzerinedir. Kayın ağacı, buğday, kahve, kauçuk, su ağacı, baobap, incir, dut ağaçları, ekmek ağacı, kağıt ağacı, hurma ağaçları, kozalaklı ağaçlar, balmumu ağacı bahsi geçen bitkilerdir. Bu ağaçlar hakkında hangi iklim koşullarında yetiştikleri, görünüşleri, meyveleri ve çiçek açmaları, yetiştirme süresi ve ömürleri, bitkilerden elde edilen kauçuk, kahvenin keşfi ve işlenişi, ağaçların ait oldukları familyalar, tıpta kullanılışları, bitki aileleri, bitkilerden elde edilen ürünler üzerinde durulmuştur. (Nr.I/8, s.3-4; Nr.I/15, s.3-4; Nr.I/15, s.4-5; Nr.I/18, s.6-7;

Nr.I/13, s.3; Nr.I/21, s.3-4; Nr.II/23, s.6; Nr.II/39, s.2-3; Nr.III/26, s.8; Nr.III/31, s.6-7; Nr.III/41, s.2-3; Nr.III/46, s.3-5)

Tek tek bazı bitkilerin konu edilmesi kadar genel anlamda ağaçlar üzerinde de yazılar yayınlanmıştır. Bu şekildeki yazılarda öncelikli olarak ormanların insan hayatındaki önemi anlatılmıştır. Ormanlar sayesinde insanların solunum yapabildiği, havadaki mikropları temizlediği, rutubetin dengeli olarak dağılımını sağladığı noktaları üzerinde durulmuştur. Ormanların bu yararlarının yanısıra (Nr.II/13, s.5) güzellikleriyle insana mutluluk ve huzur verdiği de dikkat çekilen bir başka özelliktir.

Çocukların öncelikle çevrelerindeki bitkileri tanımaya ve korumaya karşı bilinçlendirilmeye çalışıldığı bu yazılarda, ağaç ve bitkilerin önemi kadar yapıları üzerinde de durulmuştur. Bitkilerin canlı olduğu, kök ve yaprakların fonksiyonları, bünyelerinde bulunan azot ve fosfor da aktarılan konular arasındadır. Çok çeşitli ağaçların isimlerinin verildiği ve bunların türlerini devam ettiren canlılar olduğu belirtildikten sonra kayın, gürgen, kestane,, meşe, ak gürgen, akça kavak, am, akasya, karaçam, kavak gibi ağaçların kaar yıl yaşayabilecekleri de liste halinde yayınlanmıştır. (Nr.I/48, s.7-8; Nr.II/13, s.4-5; Nr.III/44, s.8)

Boyutu ve şekli ne olursa olsun bütün bitkiler için gerekli olan güneş işiğinin bitkilere yararları ifade edilerek bu etkiler yapılması istenen bir deneyle öğrencilere kavratılmaya çalışılmıştır. (Nr.III/49, s.1-2)

Bitkiler içerisinde bağımsız olarak ve bir grup hâlinde en çok bahsedilene çay bitkisidir. Çayın ait olduğu bitki familyasının verilmesinin ardından görünüşü ve özellikleri, çay yapraklarının toplanmasından sonra yapılan işlemler, siyah ve yeşil çaylar, dünya üzerinde çay ihraç eden ülkeler, farklı çay türlerinin isimleri, çay içerisinde bulunan maddeler, Çin'den gelene kadar aya karıştırılan çeşitli yabancı maddeler ile kaliteli bir çayın nasıl anlaşılabileceği, sınırları yatıştırmada kullanıldığı, dünya üzerinde çayın çok tüketildiği bölgeler gibi oldukça ayrıntılı başlıklar ele alınmıştır. (Nr.I/30, s.2-3; Nr.III/5, s.1-3; Nr.III/6, s.2-3; Nr.III/7, s.3-4)

ayı konu alan bir başka yazıda ise bitkilerde akrabalık kavramından yola çıkılarak çay bitkisinin gl ile aynı aileye dahil olduğu ifade edilmiştir. Bağımsız olarak ele alınan tek iek de gldr. Yazının başlangıcında, insanlar gibi bitkilerin de tarihlerinin yazıldığı ifade edildikten sonra, elbette bu tarihe efsanelerin de karışmış olabileceği ifade edilmiştir. Gln güzelliğinin yanısıra çok eski dönemlerden beri üzerine şiirler yazılması, Mecsilerde güzelliğin sembolü olması, Kitab-ı Mukaddes'te

isminin geçmesi ve en meşhur gül bahçelerinin nerelerde olduğu konuları üzerinde durularak Sultan Cihangir'in de içinde bulunduğu gül yağının keşfi ile ilgili bir efsane nakledilmiştir. Bu yazıda çiçek olarak gülün özelliklerinden ziyade tarihi üzerinde durulmuştur.

“Cuma Günü Eğlencelerinden üst başlığıyla yayınlanan yazıların bir tanesi de bataklıktaki bitkiler ve çiçeklere ayrılmıştır. Bataklık keneviri, düğün çiçeği, hasır otu, su zanbağı gibi çiçeklerin Latince isimleri de belirtilerek bu yazıdaki öğretmenin ağzından bitkilerin görünüşleri ve özellikleri, yetiştirme alanları, yaprakları, bazılarının zehirli oluşu, kömürlerin çok eski zamanlarda bu bitkilerden oluştuğu ve tpta kullanım alanları nakledilmiştir. Çiçeklerin güzellikleriyle insana mutluluk kaynağı olduğu ifadelerinin yanısıra, son yapılan araştırma sonuçları da dergi sayfalarında yayınlanarak çiçek kokusunun sese ve sinirlere iyi geldiğinin anlaşıldığı bilgisi, okuyucularla paylaşılmıştır. (Nr.II/2, s.2-3; Nr.III/8, s.6-7; Nr.III/47, s.4-5)

Bitkiler arasında çok fazla ilgiyi çekmeyen otlara da dergi sayfalarında yer verilmiştir. İlgi çekici bir özelliği olan mürekkep otundan ve sık görülen ısırgan otundan bahsedilmiştir. Avrupa’da yetiştirilmeye çalışıldığı belirtilen bu mürekkep otunun hiçbir işlem yapılmadan hava ile teması sonucunda siyah bir renk alarak yazı yazmakta kullanıldığını öğreniriz. (Nr.I/3, s.5)

Isırganın da yetiştirme zamanı, yapraklarının yapısı, faydaları ve elde edilen ürünler anlatılmıştır. (Nr.I/7, s.5)

Herhangi bir şekilde yararı görülen bu otların yanısıra, zararları görülen yabancı otlara da değinilmiştir. Bu otların bahçelerdeki diğer bitkilere zarar vermemesi için kireç, kükürt ve su karışımıyla hazırlanan bir sıvının kullanılması önerilmektedir. (Nr.I/3, s.5; Nr.I/7, s.5; Nr.III/32, s.8)

Bitkiler hakkında ayrıca “Mütenevvia” üst başlığı altında Amerika’da süte benzer bir ürün veren inek ağacının özellikleri, kehrübanın nasıl bulunduğu, Sumatra ve Borneo adalarında görülen bal ağacının özellikleri, Afrika’da ve Amerika’da yetişen bitkiler, iç yağı ağacı vb. gibi konular hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur. (Nr.II/5, s.7-8; Nr.III/19, s.7-8; Nr.III/41, s.7-8; Nr.I/46, s.7-8; Nr.I/28, s.7) “Küçük Ma’lûmât” olarak nitelendirilen yazılarda da bitkilerin en hızlı günün hangi saatlerinde büyüdükleri, ağaçların sel felâketlerini engellediği, dünyanın en büyük ormanları ve çeşitli ülkelerdeki ormanlar ve kahve bitkisinin özellikleri işlenmiştir. (Nr.II/24, s.7; Nr.II/31, s.7-8; Nr.II/23, s.6-8)

3.2.1.6. Eşyalar ve Değişik Araçlar

Bilgi veren yazıların bir bölümünde, çocukların günlük hayatlarında birebir yararlanabilecekleri yiyecek, araç-gereç vb. eşyadan daha geniş bir yelpazeye doğru yayılan farklı araçlar üzerinde durulmuştur.

Burada ifade edebileceğimiz ilk grup, gıda maddeleriyle ilgilidir. İnsanların gündelik hayatlarında hemen her gün kullandıkları tuz ve şeker hakkında bilgiler verilmiştir. Oldukça ayrıntıya girilen bu yazılarda, insan vücudunun yaşaması için tuzun şart olduğu belirtildikten sonra deniz, tuzlu göl ve kaya tuzu madenlerinden elde edilen tuzun serüveni anlatılmıştır. Ayrıca dünyada ve Osmanlı ülkesindeki en önemli tuz üretim merkezleri üzerinde durulmuştur. (Nr.II/34, s.3-4) Şekerin anlatılması sırasında da benzer ayrıntıda bilgiler verilmiştir. Şekerkamışı bitkisinin özellikleri, yetiştiği yerler ve nasıl şeker üretildiği; pancardan şeker üretiminin tarihçesi ve çeşitli ülkelerdeki şeker tüketim miktarları bu yazılarda ifade edilmiştir. (Nr.II/51, s.3-4)

Yiyeceklerin yanısıra giysiler hakkında da öğrencilere bilgiler verilmiş ve uyarılar yapılmıştır. “Melbûsatta Yünün Tercihi Niçindir?” alt başlıklı bir yazıda, kışın sağlığı korumak için koyu renk ve yünlü giysiler giyilmesi gerektiği belirtildikten sonra bunun sebepleri açıklanmıştır. Koyu renklerin ısıyı daha çok tuttuğu hatırlatılarak, yünün sıcak havayı nasıl tuttuğu örneklerle açıklanmıştır. (Nr.I/1, s.2-3) Ayakkabılarla ilgili bir diğer yazıda ise, ayakkabı kavramı ve ilk insanlardan günümüze ayakkabıcılığın tarihçesi verilmiştir. Kunduracılığın bir meslek haline gelişi ve Fransa’da ayakkabı üretenlerin ödemek zorunda oldukları ilginç bir vergi de bu yazı içerisinde aktarılmıştır. (Nr.III/48, s.4-6)

Genel anlamda insanların gündelik hayatta kullandıkları ve bir çok işi daha kolay yapmalarını sağlayan eşyalar da öğrencilere tanıtılmıştır. Kibrit, cam, , iğne, mum, elektrik ışığı ve muşamba anlatılan eşyalardandır. Bahsedilen bu eşyaların keşfi, tarihçesi, nelerden üretildiği, insanların evlerinde kullanmaya başlamaları, nasıl üretildiği ve insan hayatını ne derecede kolaylaştırdıkları ile ilgili cümlelere yer verilmiştir. (Nr.I/44, s.3-6; Nr.I/47, s.2-3; Nr.I/48, s.5-6; Nr.II/28, s.5-6; Nr.II/38, s.2-3; Nr.II/40, s.1-2; Nr.II/42, s.1-2; Nr.III/6, s.8)

Günlük hayatta birebir kullanılan bu eşyaların yanında dönemin gelişen teknolojisi ile birlikte icat edilen yeni eşyalar hakkında bilgiler ediniyoruz. Bunlardan

bir bölümü, haberleşme ile ilgili olanlardır. Başta telgraf olmak üzere, elektrik ve fonograf tanıtılan başlıca eşyalardır. Eski insanların haberleşme şekilleri, telgraf makinesinin parçaları ve haberleşmenin nasıl sağlandığı, elektriğin telgraf haberleşmesinde önemi, telgraf dili ve Osmanlı ülkesinde kullanılmaya başlanması, geliştirilen yeni telgraf aletleri, elektriğin ve fonografin kullanılması anlatılmıştır. Hemen her dönemde yenilikler karşısında heyecanlanan insanoğlunun şaşkınlığını ve sevincini bu yazılarda da görmek mümkündür. Dönemin en ileri haberleşme vasıtası sayılan telgrafın üzerinde bu denli yoğun durulmasının sebebinin bu duyguyla da açıklamak mümkündür. Ayrıca bu açıklamalarla okuyucuların güncel olanı yakalamaları da sağlanmış olmaktadır. (Nr.I/32, s.1-3; Nr.II/46, s.1-2; Nr.II/47, s.1-2; Nr.III/26, s.7-8; Nr.III/30, s.7; Nr.IV/1, s.6-7)

Haberleşme araçları kadar ulaşım araçları da dergi sayfalarında kendilerine yer bulmuştur. Balon ve vapur gibi araçların tanıtıldığı bu yazılarda araçların hangi maddelerden yapıldıkları, mücitlerinin kimler olduğu, yapılışı sırasında karşılaşılan zorluklar ve ilk denemeler açıklanmıştır. (Nr.III/27, s.5-6; Nr.III/40, s.3-4) “Sevâhil Fenerleri” başlıklı tefrikada, gemilerin tehlikeli noktalarda geçişlerini kolaylaştıran deniz fenerlerinin tarihçesi, ilk yapılan fenerler, görevleri, kulenin nasıl yapılacağı, kullanılan malzemeler ve ışığın eskiden beri nasıl yansıtıldığı ile ilgili örnekler ve kullanım amaçlarına göre çeşitli fenerler ayrıntılarıyla anlatılmıştır. (Nr.III/8, s.5; Nr.III/9, s.4; Nr.III/10, s.3-4; Nr.III/11, s.3; Nr.III/12, s.3-4; Nr.III/13, s.4)

Herhangi bir grup içerisinde değerlendiremezsek de çocuklara tulumba ve paratonerin nasıl keşfedildiği ile ilgili bilgilerin nakledildiğini de belirtelim. (Nr.III/1, s.3-4; Nr.III/31, s.6)

Bütün bu yazıların yanısıra, “Mütenevvia” üst başlığı altında Belçika’da hayvanların müziğe ilgisinden hareketle yapılan bir fare kapanı, uçurtmanın kim tarafından keşfolunduğu, kurşun kalemin ne zaman icat edildiği, Fransa’da “baudruche” denilen çeşitli şeylere benzetilebilen bir icat, Amerika’da maden kömürü yerine kullanılmak için petrolden yapılan bir taş, mendilin nasıl icat edildiği, çeşitli maddelerden yapılan telgraf direkleri, buhar makinesinin mucidi, posta pullarının ilk olarak nerede kullanıldığı, yüzüğün ilk olarak hangi ülkede yapıldığı, telefonlarda görülen en son gelişmeler, (Nr.I/10-Nr.I/50; Nr.II/1-Nr.II/52; Nr.III/1-Nr.III/49; Nr.IV/1-Nr.IV/10) “Küçük Ma’lûmât” başlığı altında lamba şişelerinin, uzun tek dürbünlerin, haritanın ilk olarak kimin tarafından keşfedildiği, altının nasıl bulunduğu,

(Nr.II/10-Nr.II/49; Nr.III/1,3,4) “Şettâ” başlığının altında Yunanistan’da hava tahmini yapıldığı söylenen yeni bir makinanın keşfi, balonların geliştirilme süreci konuları hakkında kısa bilgiler verilmiştir. (Nr.I/1-Nr.I/31; Nr.III/36)

Bu bölüm içerisinde değerlendirdiğimiz yazılarda görüleceği üzere çocukların hayatlarında her gün kullandıkları ve kullanmaları muhtemel olan çeşitli eşyalar hakkında bilgiler verilmektedir. Eşya hakkında bilgi vermenin ötesinde çocuklara bu eşyaların insan hayatını ne kadar kolaylaştırdığı ve kıymetinin bilinerek israfına kaçılmaması yönünde tavsiyelerde bulunulduğu görülmektedir.

3.2.1.7. Güncel Haberler

Çocuklara Rehber dergisi içerisinde süreli bir yayın olarak güncel olanı takip etme ve okuyucularını güncel haberler hakkında bilgilendirmeye yer verilmiştir. Bu tür haberler elbette bir gazete yoğunluğunda olmamakla beraber çeşitli başlıklar altında okuyuculara iletilmiştir.

Dünyayı etkileyen çeşitli doğa olaylarının ilginç bazı yönleri okuyucularla paylaşılmıştır. Asya’nın güneyinde bir Fransız müstemlekesinde yağan siyah yağmurlar, sebebiyle birlikte yazılmıştır. Yine o yıllarda, bütün Avrupa’da korkuya sebep olan Bayala kuyruklu yıldızının dünyaya çarpacağı iddiasına karşılık dergide, Paris rasathane müdürü ile yapılan bir konuşmanın yayınlanacağı duyurularak okuyucular rahatlatılmıştır. Sözkonusu yıldızın dünyaya çarpmadan geçmesinden sonra yayınlanan bir diğer yazıda ise, bütün dünyada korkuya sebep olan kuyruklu yıldızın dünyaya çarpacağı ve hayatı bitireceği iddiasının Rusya ve Cezayir gibi ülkelerde insanların evlerini terketmelerine sebep olduğu belirtilmektedir. Selânik şehrinde insanların yaşadığı korku şu cümlelerle anlatılmaktadır:

“Ya Selâniklilere ne diyelim. Çocuklarını mektebe göndermekten imtina gösteren vâlideler, o gece sabaha kadar rahatla uyuyamayıp her dakika dehşetli bir zelzelenin sadveri yahud gökten büyük bir ateş yağması gibi hâlâta intizâr eden erkekler bile var idi.” (H[a]. A[yn]., Nr.III/32, s.4)

Bu yazının devamında daha önceki yıllarda dünyanın yakınından geçen bazı kuyruklu yıldızların insanlar üzerinde bıraktığı tesir ile Paris rasathane müdürünün Bayala kuyruklu yıldızının dünyaya çarpmayacağı ve herhangi bir zarar vermeyeceği ile ilgili cümlelerine yer verilmiştir. (Nr.I/19, s.4; Nr.III/31, s.8; Nr.III/32, s.4-5)

Yine Avrupa'dan verilen bazı güncel haberlerde, sosyal hayat içerisinde insanların dayanışması ve yardım kurumlarına değinilmiştir. Paris'te bazı hayır kurumları ile polisin ortak olarak yürüttükleri bir çalışmayla sokaklarda bulunan kayıp eşyaların bir yıl bekletildikten sonra sahibi bulunamazsa eşyayı bulana teslim edildiği bilgisi aktarılmaktadır. "Körler Mektebi" başlıklı tefrikada, Fransız gazetelerinden alınan körler için kurulan bir okuldan bahsedilmektedir. Burada öncelikle dünya üzerinde artık birçok hayır cemiyetinin bulunduğu bahisle bu kurumların ihtiyaç sahipleri için çalıştıkları vurgulanmaktadır. Körlüğün bir insan için hayatı zorlaştıran en önemli rahatsızlıklardan biri olduğu belirtildikten sonra, Paris'te hayırseverlerin kör çocukların eğitimi için kurdukları bir okul anlatılmaya başlanılmıştır. Körlerin sorunlarının çözümü için sadece devletin çabalarının yetmeyeceğinin vurgulandığı bu yazıda, bu örnekte olduğu gibi, yardım kuruluşlarının çabalarını arttırmaları gerektiği konusu üzerinde durulmuştur. Tefrikanın ilerleyen bölümlerinde keşfolunan kabartma yazı ile artık körlerin de diğer insanlar gibi hemen her bilim konusunda eğitim alabildikleri belirtilerek çeşitli ülkelerle birlikte Osmanlı ülkesindeki yardım kuruluşlarından bahsedilmektedir. (Nr.III/20, s.8; Nr.IV/1, s.3-4; Nr.IV/2, s.3-5; Nr.IV/3, s.1-2; Nr.IV/4, s.3-4; Nr.IV/5, s.1-3) Almanya'da kaynayan bir katran kazanına düşen bir kızın yanan bacaklarının tedavisi için gereken deri naklinin kardeşi tarafından kabul edilişi övgülerle birlikte okuyuculara iletilmektedir. Bu yazıda kardeşlerin birbirleri için gösterdikleri fedakarlıklar övülmektedir. (Nr.IV/7, s.6)

Günümüzde bile okuyucuların ilgisini çeken keşiflerle ilgili haberlere, Çocuklara Rehber dergisinin sayfalarında yer verilmiştir. Keşifler, buluşlar ve teknolojinin son ürünleri ile ilgili yeni elde edilen bilgiler okuyucularla paylaşılmaktadır. Paris'te Eyfel Kulesi'nde yapımı devam eden dünyanın en büyük dürbününün özellikleri, dünyanın en büyük vapurunun ne kadar yolcu taşıyabildiği, Londra postahanelerinde kullanılan yeni bir otomatik pul yapıştırma makinesi, Almanya'da geliştirilen balonlar, yapılan bir hesap makinesi ve Amerika'da sisleri dağıtmak amacıyla keşfedilen bir makinanın özellikleri sıralanmıştır. (Nr.I/27, s.8; Nr.II/39, s.8; Nr.III/25, s.8; Nr.III/44, s.7-8; Nr.III/48, s.3-4; Nr.IV/6, s.6)

İki yazıda arkeologlarca bulunan iki eski şehir kalıntısından bahsedilmektedir. Paris yakınlarında bulunan bir Roma köyü ile Kayseriye şehri Gültepe dağı eteklerinde eski bir şehrin kalıntılarının bulunması anlatılmaktadır. Şehirlerde bulunan tarihi eserler ile hangi döneme ait oldukları da okuyuculara nakledilen bilgiler arasındadır. (Nr.II/45,

s.8; Nr.IV/11, s.7-8) İlginç bir keşif haberi de Amerika'dan gelir. Burada isimleri verilen bölgelerde bulunan doğal sabun madenlerinin sabun üretimine gerek bırakmayacak kadar zengin olduğu yabancı gazetelerden naklen aktarılmaktadır. Alaska'da bulunan bir petrol gölü haberi ise rezervin çokluğundan petrolün ucuzlayacağı sanıldığı haberiyle birlikte verilmektedir. (Nr.I/29, s.7-8; Nr.I/2, s.5-6; Nr.IV/6, s.7)

“Dikiş Makinesinin Mûcidi Kimdir?” başlıklı birkaç sayı devam eden tefrikada ihtiyaçların keşifleri doğurduğu bilgisinden hareketle insanların kıyafet ihtiyaçlarının karşılanmasında büyük kolaylıklar getiren dikiş makinesinin keşfi ve geliştirilmesi sürecinde kimlerin katkıları olduğu ayrıntılı olay ve isimlerle anlatılmaktadır. (Nr.IV/5, s.3-4; Nr.IV/7, s.2-4; Nr.IV/8, s.3-4)

Bu türdeki haberlerin içerisinde daha önce elde edilen bazı bilgilerin geliştirilmiş şekilleri de bulunmaktadır. Amerika Akademilerinde teleskoplarla yapılan son gözlemlerde güneşin yaydığı ışığın sarı değil mavi olduğu ve çok sık kullanılan telgraf hatlarında bir süre sonra zayıflamalar olduğu için dinlendirilmesi gerektiğinin İngiliz araştırmacılarınca bulunduğu bilgileri okuyuculara iletilmektedir. (Nr.IV/6, s.1-3; Nr.IV/8, s.6)

Keşif haberleri sadece yeni alet ve makinelerle sınırlı değildir. O yıllarda yaşadığı dünyanın bilinmeyen yörelerini keşfetmeye ve buraları tanımaya çalışan insanoğlunun çabaları da dergi sayfalarına taşınmıştır. Çeşitli ülkelerden kâşiflerin isimlerinin verildiği bu yazılarda Spiçbörg açıklarındaki denizlerde yapılan çalışmalar, Andre'nin kuzey kutbuna ulaşmak için yaptığı yolculuk haberleri ve bir Fransızın denizleri gemiyle geçtikten sonra karaları yürüyerek dünyayı dolaşması verilen haberler arasındadır. (Nr.II/35, s.1-4; Nr.III/26, s.5-6; Nr.III/27, s.8; Nr.III/28, s.2-4; Nr.IV/6, s.6)

Bazı şahıslar ve topluluklar hakkında verilen güncel haberler ise birkaç tanedir. Bunlardan ilki de “Asır” gazetesinden alıntı yapılarak Afrika'da ve çeşitli yörelerde İslâmın yayılması için çalışan Sünûsiler isimli topluluğun kurucusu, İslâmı yayma amaçları ve Kuzey Afrika'daki dergahları anlatılmaktadır. Avrupa'dan verilen örneklerde ise, Berlin'de Baron isimli ilim adamının öldüğü zaman servetinin çocuklar için yapılacak bir okula bağışladığı haberi verilmektedir. Dünyanın çeşitli yerlerinde ateşle adeta oynayan hokkabazların bunları nasıl yaptıkları, Asya'da görülen cüceler ve

Amerika'da sadece cücelerin kaldığı bir otel de okuyuculara bilgi olarak aktarılır. (Nr.I/11, s.6; Nr.II/3, s.7-8; Nr.II/41, s.4; Nr.III/14, s.Kapak içi; Nr.III/28, s.7-8)

Dergide verilen güncel haberlerin bir bölümü yabancı ülke ve şehirler hakkındadır. Bu yazılarda 1900 yılında Paris'te açılacak sergide sergilenecek olan ilginç gösteri ve keşifler, Sibirya'nın kentleri arasında döşenen telgraf hatları, Londra'daki arazi fiyatları, İngiltere'de Sen Loren kasabasında bölgeyi basan fareler, Paris'in cadde ve skaklarının metre olarak uzunluğu, Amerika'nın Iowa şehrinde uygulanan garip yasaklar, Bakü şehrinde çıkarılan gazın oranı ve Newyork'ta sadece çocukların yaşadığı küçük bir çocuk şehrinde bahsedilmektedir. (Nr.III/1, s.7-8; Nr.III/9, s.7-8; Nr.III/35, s.7; Nr.III/42, s.2-3; Nr.III/43, s.3-5; Nr.III/46, s.5-6; Nr.III/49, s.2-4; Nr.IV/7, s.5)

Yazıların bir bölümünde genel olarak bir ülkede görülen özelliklerden bahsedilir. İzlanda'daki balık avcılarının gayretleri, İsviçre'de peynircilik ve bu peynirlerdeki mikroplar, Rusya'da saçlara verilen önem, Amerika'da sıcak yaz günleri için yapılan bir içecek; İsviçre, Avusturya ve İngiltere'deki bazı kayaların ilginç şekilleri ve benzedikleri ünlü insanlar bunlardan bazılarıdır. İlgi çekmenin belirgin amaç olduğu bu tür yazılarda, gazete yazısı özellikleri belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. (Nr.I/31, s.4-5; Nr.II/22, s.7; Nr.III/1, s.7-8; Nr.IV/5, s.4-5; Nr.IV/8, s.7)

Hemen her konuda istatistiklere yer verilen dergide, çocukların ilgilerini çeken konularda günceli yakalayan istatistikler de yayınlanmıştır. Bu grupta değerlendirebileceğimiz yazıların öğretici nitelikleri belirgindir. İspanya'da yüz yaşını aşanların en çok yaşadıkları bölgeler, bir tırnağın çeşitli yıllarda ne kadar uzayabileceği, dünya üzerinde en çok konuşulan ve kelime sayıları en fazla olan diller, farklı ülkelerde 1898 yılında basılan kitap sayısı, Rusya nüfusunun artışı, dünya üzerindeki demiryolu hatlarının uzunluğu, Fransa'da Paris'te yayınlanan günlük gazetelerin sayısı, Paris'te tüketilen gaz oranı, Avrupa'nın bazı ülkelerinde okuma yazma bilmeyenlerin sayıları, dünya üzerindeki dillerin sayıları, ortalama insan boyları, tırnakların bir dakikada ne kadar uzadığı ve Fransa'daki memur sayısıdır. (Nr.I/8, s.6-7; Nr.I/11, s.6; Nr.I/52, s.5-6; Nr.II/6, s.3-4; Nr.II/18, s.7-8; Nr.II/49, s.8; Nr.III/17, s.8; Nr.III/29, s.8; Nr.III/30, s.8; Nr.III/48, s.7; Nr.IV/3, s.2-3; Nr.IV/5, s.6-7; Nr.IV/7, s.7)

H[a]. A[yın].'ın yazdığı "Musâhabe- İstatistik" başlıklı yazıda dünyanın birçok bölgesinde artık istatistiklerin en geçerli bilgiler olarak kabul edildiği ve tahmin

edilemeyecek kadar çok konuda araştırmaların yapıldığı örneklerle verilmiştir. (Nr.IV/2, s.1-3)

Çeşitli vesilelerle basıldığı şehir ile ilgisini belli eden Çocuklara Rehber dergisi, okullar hakkında verdiği bilgilerin yanısıra güncel haberlere de yer vermiştir. Şehre gelen askerî bir birliğin haberi onları görmeye giden bir çocuğun gözünden verilmektedir. “Asır” gazetesinden verilen bir diğer haberde ise Şişeciler’deki bir handa kahvecilik yapan Abraham isimli bir kişiyi sürekli takip eden ve saldıran bir karganın öyküsü anlatılmaktadır. Handa bulunan yuvasının bozulmasıyla saldırganlaştığı sanılan karganın hikâyesinin uzun süredir Selânik’i meşgul ettiği buradaki ifadelerden anlaşılmaktadır. (Nr.I/6, s.7; Nr.IV/9, s.7-8)

Verilen güncel haberler içerisinde ilginçlikleri ile ön plana çıkanlar oldukça fazladır. Paris’te bir gazetenin yeni başlayacak bir roman tefrikasını balonlarla duyurması, elleri ayakları olmayan bir insanın yapabildikleri; Amerika’da yaklaşık 2 km. uzunluğunda bir tren katarı ve yapılan tren yarışları, Newyork’ta bir hastaya takılan lastikten bir takma dil, Pan Amerikan sergisinde öküz şeklinde yapılacak olan bir bina, paçavraların nasıl değerlendirilebileceği, dülgerlik yapan kadınlar, Newyork’ta yapılan 200 katlı bir bina, bir kasabadaki kedilerin çokluğu, kağıttan yapılan malzemeler; çeşitli maddelerin karışımıyla plastikten yapılan bir çivi, Marsilya’da şehri istila eden farelerle yapılan mücadele, yeni keşfolunan parlayan bir yengeç türü, Cenova körfezinde gemilere fener hizmeti gören bir yanardağ, Belçika’da bir hastahane hastaları eğlendirmek için yapılanlar, bir mumyanın trenle taşınması sırasında karşılaşılan ilginç olaylar, Fransa’daki dev yolcu gemileri, Arapça ay isimlerinin nereden geldikleri, Japonların kağıttan ürettikleri elbiseler, dünyanın en büyük çakısı, elektrik ışığının balık avını kolaylaştırdığı, Amerika’da satılan bir ada, dünyanın en büyük ekmekçisi, ses çıkaran bir uçurtma, odundan üretilen bir ekmek, dünyanın en büyük kümesi ve elektriğin bir saniyedeki hızı burada okuyuculara nakledilmektedir. (Nr.I/10, s.6; Nr.I/12, s.6; Nr.I/21, s.7; Nr.I/27, s.8; Nr.I/29, s.7-8; Nr.I/35, s.6; Nr.I/52, s.5-6; Nr.II/3, s.7-8; Nr.II/18, s.7; Nr.III/25, s.Kapak içi; Nr.III/30, s.8; Nr.III/35, s.6-7; Nr.III/42, s.6-8; Nr.III/44, s.8; Nr.III/45, s.6-7; Nr.IV/6, s.3,7; Nr.IV/7, s.6-7; Nr.IV/8, s.6-7; Nr.IV/9, s.6-7) Bu ilginç haberlerin verilmesi sırasında yeri geldikçe bilgi verilmeye devam edilmiştir. Örneğin Marsilya’daki farelerle yapılan mücadele anlatılırken bunların zararları üzerinde de durulmuştur:

“Malumdur ki veba mikroplarının sûret-i sirâyeti hakkında âhiren icrâ kılınan tedkikât-ı fenniye bu mikropların en ziyâde fareler vâsıtasıyla bir mahalden mahhall-i âhire intikâl eyledikleri tahakkuk eylemiş idi.” (-, Nr.IV/8, s.7)

Tarihten verilen ilginç iki habere de rastlarız. Fransa kralı 14. Lui'nin ülkesinde patates ekimini yaygınlaştırmak için yaptıkları ve Gutenberg'in matbaasında bastığı ilk kitabın tesadüfen ele geçirilişinin öyküsü okuyuculara çeşitli tarih bilgileri de hatırlatılarak verilmiştir. (Nr.III/29, s.4-5; Nr.IV/10, s.5)

Güncel haberlerin en yoğun rastlandığı bölümlerden biri “Mütenevvia” başlığı altında yayınlananlardır. Borneo adası açıklarında zelzele sonucunda yeni bir adanın oluştuğu, kuzey kutbuna yakın bir noktada ahşap olarak yapılan bir otel gibi rastlanılan yeni durumlar; Amerika ile ilgili olarak kasabaların süratle kurulması ve buradaki herkesin birden fazla iş yaptığı, dünyanın en büyük gümüş külçesinin çıkarılması, trenlerin süratleri, yardıma muhtaç olanlara kalacak yer sağlayan bir kuruluş türünde haberler; kendi ağırlığının 1280 defa daha fazlası yemek yiyen bir adam, Meksika'da dünyanın en uzun saçlarına sahip olan kadın, iki küçük çocuğun Amerika'da Güney Afrika'ya kadar cesaretle yaptıkları yolculuk, meşhur matematikçilerden birinin ölümü, evini hırsızlardan köpek taklidi yaparak koruyan bir adam şeklinde ilginç özellikleri olan insanlar, Grönland'da bulunan bir göktaş, Fransa açıklarında bulunan 2000 yıllık bir batık gemi gibi keşifler, Fransa'nın Lyon şehrinde bir yılda üretilen ipliklerin uzunluğu, İngiltere'de bir fabrikada üretilen ipin uzunluğu, Almanya'da bir kütüphanede bir yılda verilen kitap sayısı gibi istatistiki bilgiler; hayvanlarla ilgili olarak işçiler gibi fabrikaya giriş ve çıkış saatlerini ayarlayan kırlangıçlar, Jamaika'da ada halkının farelerden kurtulmak için başvurdukları yollar şeklinde birçok ilginç olaya yer verilmiştir. (Nr.I/10-Nr.I/50; Nr.II/1-Nr.II/52; Nr.III/1-Nr.III/49; Nr.IV/1-Nr.IV/10)

“Küçük Ma'lûmât” başlıklı yazılarda ise güncel haber olarak yazılan yazılar genellikle ilginç haberler üzerine kuruludur. Fransa'da kuş yuvalarını bozanlara verilen cezalar, Fransa'da öğrencilerin kurdukları bir müze, İngiltere'de uzun süre görülebilen bir gökkuşağı ve düzenlenen bir güvercin yarışı, Brezilya'da farelerin çokluğu sebebiyle evlerde yılanların beslendiği, Paris'teki 1900 Sergisi, dünyanın en küçük kitabı vb. (Nr.II/10-Nr.II/49; Nr.III/1,3,4)

3.2.1.8. Günlük Hayat İçin Pratik Öneriler

Ağırlığını bilgi veren yazıların oluşturduğu bir dergi görünümünde olan Çocuklara Rehber dergisinde, çocukların günlük hayatlarında karşılaştıkları sorunları çözebilmeleri için küçük pratik önerilerin de verildiği görülmektedir. Bu bölümler kısa yazılar şeklinde düzenlenmiştir. Bir örnek:

“Eski Cevizlere Tâze Hâli ve Lezzeti Vermek

Eski cevizleri bir kaba koyup üzerine sıcak ve tuzlu su dökmeli, soğuyup çıkarılınca taze ceviz hâl ve lezzetine girer.” (-, Nr.II/19, s.6)

Bu yazılar farklı başlıklar altında hazırlanmış ve iyi bir mürekkebin nasıl yapılacağı, yumurtadan tutkal yapma gibi okulla ilgili malzemeler; alçıdan yapılmış kırık bir eşyanın nasıl yapıştırılacağı, parlak kumaşların nasıl parlatılabileceği, mermerin nasıl boyanabileceği, madenî kapların nasıl cilalanacağı, kundura ve çizmelerin nasıl su geçirmez hâle getirilebileceği, lamba şişelerinin nasıl sağlamlştırılabileceği gibi tamirata; yağ lekelerinin nasıl çıkarılacağı, kağıt üzerindeki mürekkep lekelerinin temizlenmesi, camların nasıl temizleneceği gibi temizliğe; mideye rahatsızlık vermeden sütün nasıl içilebileceği ve korunacağı, cevizlerin tazeliğinin nasıl korunabileceği, göz rahatsızlıklarında neler yapılabileceği, arı sokmalarında uygulanacak tedavi gibi sağlık alanına; hazırlanacak bir içecek ve buz imâliyle sıcak yaz günlerinin nasıl geçirilebileceği gibi farklı alanlara ait konularda yararlanılabilecek bilgilere yer verilmiştir. Bu gruptamanın dışında, yanan gazların ve diğer yangınların nasıl söndürülebileceği, tavuklardan daha çok yumurta alabilmek için onlara nelerin yedirilmesi gerektiği, çeşitli hayvanlar vasıtasıyla havanın nasıl olacağını tahmin edilebileceği gibi öneriler de dergi sayfalarından okurlara duyurulmuştur. (Nr.I/30, s.5-6; Nr.I/31, s.3-4; Nr.I/45, s.7-8; Nr.II/39, s.4; Nr.III/5, s.4; Nr.III/12, s.8; Nr.III/15, s.8; Nr.III/17, s.8; Nr.III/19, s.7; Nr.III/30, s.7-8; Nr.III/32, s.6-8; Nr.III/33, s.8; Nr.III/34, s.7-8)

Bu şekildeki bilgilerin verilmesine “Mütenevvia, Küçük Ma'lûmât ve Şettâ” başlığı altındaki yazılarda devam edilmiştir. “Mütenevvia” başlığı altında gereğinden fazla sulanan boyaların nasıl koyulaştırılabileceği, kurak yerlerde susuzluğu teskin için kullanılan kiraz çekirdekleri, sıkışmış şişe kapaklarının nasıl açılabilceği, bir yumurtanın taze olup olmadığının nasıl anlaşılabilceği, bir kağıdın üzerine bir resmin nasıl nakledilebileceği, çıplak gözle uzaktaki bir adamın ne kadar uzakta olduğunun

nasıl tahmin edilebileceği, lambaların is çıkarmaması için ne yapılabileceği, örümcekler yardımıyla hava durumunu tahmin; (Nr.I/10-Nr.I/50; Nr.II/1-Nr.II/52; Nr.III/1-Nr.III/49; Nr.IV/1-Nr.IV/10) “Küçük Ma'lûmât” başlığı altında kuş kafeslerinden gelen kötü kokunun nasıl engellenebileceği, elbiselerdeki yağ lekelerinin nasıl çıkarılabileceği, yıldızları dökülen madenlerin tekrar nasıl yıldızlanacağı yönünde tavsiyelerde bulunulmuştur. (Nr.II/10-Nr.II/49; Nr.III/1,3,4)

3.2.1.9. Diğer Konular

Bilim, ekonomi, edebiyat, güzel sanatlar gibi konularda yazılmış yazılar, başlı başına bir konu grubu oluşturamayacak kadar azdır. Bunlardan sadece Ohannes Efendi'nin yazısı ekonomi üzerine hacimli bir tefrika olarak dergide yayınlanmıştır.

Ohannes Efendi'nin yazdığı “Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet” başlığı altında tefrika edilen yazılarda, idâdi düzeyine hitap eden ekonomi ile ilgili temel kavram ve konulara yer verilmiştir. Serinin ilk yazısında başlığın yanına düşülen dipnotla yazar açıklanmakta ve eserin nereden alındığı belirtilmektedir:

“Bu unvan altında dercine sür' edilen mebâhis te'lif ve tercüme olmayıp mekâtib-i idâdiye şâkirdânına mahsûs olarak atûfetlü Ohannes Efendi hazretlerinin te'lif buyurdıkları eserden telhîs edilmiştir” (Ohannes Efendi, Nr.III/4, s.3)

Bir çocuk dergisi için oldukça ağır bir dilin kullanıldığı bu eserde öncelikle “fayda” kavramı ele alınarak buradan ekonominin oluşmasını sağlayan “mübâdele” kavramı işlenmiştir. (Nr.III/4-Nr.III/18)

Çalışkanlık, servet, ürün, üretim, çeşitli iş kolları ve tüccar kavramlarının ardından, günümüz serbest piyasasının temel kuralları da okuyuculara açıklanmıştır:

“Herkes dilediği sanatı arzu ettiği vechle icrâ etmekte ve mâhsûlâtını ta'yin edeceği fiyatla gönline hoş gelen mahalde satmakta serbesttir.” (Ohannes Efendi, Nr.III/8, s.4)

Malı üretme ve satma özgürlüğü kadar piyasa için bir diğer önemli unsur olan rekabet, yararlarıyla birlikte açıklanmıştır. Esnafın kendi içerisinde ürün kalitesini sağlayabilmek için tarihin çok eski zamanlardan beri oluşturduğu otokontrol mekanizmaları, devletin birebir iş hayatına girmemesi gerektiği, üretimde işbölümü ve seri üretim, sermaye, tasarruf gibi kavramların üzerinde durulmuştur.

Bu dizideki yazılarda idâdî düzeyine paralel olarak kullanılan dilin ağırlaştığı dikkati çeker. “Küçük Ma'lûmât” başlığını taşıyan yazılar içerisinde ekonomi ile ilgili olarak değinilen tek konu iktisat sandıklarının kuruluşlarının nasıl olduğu hakkında verilen bilgilerdir. (Nr.II/16, s.7)

İşlenen konulara dikkat edildiğinde günümüzde de geçerliliğini koruyan ekonomi ile ilgili temel kavramların konu edildiği görülmektedir. Dil nisbeten küçük öğrenciler için ağır olsa da gelecekte toplum içerisinde çeşitli kademelerde iş hayatına atılacak olan çocukların ticaret ve ekonomi ile ilgili temel kavramlarla tanıştırılması olumlu görülebilir.

Güzel sanatlar ve edebiyat konularına çok az yer verilmiştir.

Edebiyatla ilgili bilgi veren tek yazı M. Nuri'nin, “Osmanlı Edebiyatının Tarihçesi”dir. Yazıda, Osmanlı edebiyatı Selçuklular devrinden itibaren dikkate alınmış ve anlatılmıştır. O dönemde Arapça ve Farsça'nın etkisinin yoğun olarak hissedildiğinin belirtilmesinin ardından, Osmanlıların kuruluşuyla Türkçe'ye de sahip çıkıldığı ve Aşık Paşa ile Süleyman Paşa'nın başarılı eserler verdiği anlatılmıştır. İlerleyen dönemlerde Ali Şir Nevâî'nin başarılı eserleri ve dilin ağırlaşması nakledilmiştir. Yazının devamında devrin edebiyatının takdir edildiği şu cümlelerden anlaşılmaktadır:

“(..).Akıbet Şinasi ve ona peyrev olan bazı dâhilerin, erbâb-ı icâdın ma'ruz iltifâtı lunca ihtişâm-ı riyâkârânededen âri, sâde, yani letâfe-i tabîyyesine mâlik ve'l-yevm mergûb-ı inâm olan üslûbu bulmuş, böylece altı yüz seneden beri ötede beride seseriyâne dolaşıp nihâyet aradığı vâdi-i lâtife erişmiştir.” (M. Nuri, Nr.II/9, s.7)

Naim isimli öğrenci aracılığıyla, eski edebiyatın karşısında ve gelişen yeni Türk edebiyatının yanında bir tavır “Meslek Ta'yini” oyununda sergilendiği görülür:

“Ben tabiatın bütün güzelliklerini gösterecek şiirler yazacağım. Şiir deyince bir gazel, bir kasîde anlamayınız. Bu köhne mevzular, edebiyatın bu şimdiki parlaklığıyla imtizâc edemez, öyle şiirler yazmak isterim ki en müzeyyen bahçelerin en nâdide çiçeklerinden daha zarîf ve narin olsun.” (-, Nr.III/29, s.2)

Devam eden cümlelerden de öğrencinin Servet-i Fünûn dergisini takip ettiği anlaşılmaktadır. Ayrıca, artık aynı şiirde vezin değişmelerinin doğal kabul edildiği, Abdülhak Hâmid ve Tevfik Fikret'in büyük şairler olduğu da yine öğrencilerin konuşmaları aracılığıyla verilmiştir. (Nr.III/29, s.2-4; Nr.III/30, s.3-5)

“İmlâ Söylenişi” başlıklı monologda, uzun bir süre Osmanlıca için sorun olan imlâ konusunun güçlüğü anlatılmıştır. (-, Nr.III/15)

İnsandaki güzel sanatlara olan eğilim, eserlerin kalb ve hayal gücü ile oluşturulması, şiir ve resimde bizden ve Batıdan tarihe geçmiş örnekler, ressamlık ile fotoğrafçılık arasındaki sanat farkı ve bu sanatların üstünlükleri bazı yazılarda ele alınmıştır. (Celal Hâverî, Nr.III/8, s.7-8; Nr.III/18, s.1-2; -, Nr.III/23, s.5-6)

Sanatlar hakkındaki bu değerlendirmelerin yanı sıra, sanat dünyasından sadece, tanınmış İngiliz edebiyatçısı Milton'un hayatı da okurlara aktarılmıştır. Onun çalışma ile geçen ömrü aşama aşama nakledilmiştir. (Emine Cemal, Nr.III/40, s.5-6)

Genel anlamıyla "bilim" kavramı da dergi sayfalarında konu edilir. Bilimin deneye dayandığı ve bilgilerin yığılarak ilerlediği noktalarına özellikle dikkat çekilen bu yazılarda, bilgiye ulaşma yolunda "istidlâl" (bir delile dayanarak netice çıkarma) ve "istikra'a" (bir şey hakkında etraflı bilgi edinme) terimleri üzerinde durulmuştur. Hükme ulaşma sürecinde mantığın önemi vurgulanmıştır. Medeniyetin son derece ilerlediği 19. yüzyıldaki gelişmelere, özellikle de elektriğin keşfine dikkat çekilerek bilimin iflâsa sürüklendiği şeklindeki görüşlerin yanlışlığı üzerinde durulmuştur. (Nr.II/48, s.1-3; Nr.III/33, s.3-4)

Bilim konuları içerisinde değerlendirebileceğimiz birkaç yazı daha bulunmaktadır. Yine sadece bilgi vermenin amaç olduğu bu yazılarda, fen ile ilgili bazı konularda ve geometri ile ilgili açıklamalarda bulunulmuştur. Edhem İsmail tarafından yazılan "Cisimlerin Üç Hâli" (Nr.I/12, s.4-5), "Kâbiliyet-i İnkısâm" (Nr.I/6, s.5-6), "Sular" (Nr.I/40, s.2-3) ve "Müvellidü'l-humûza" (Nr.I/45, s.3-5) ile M. A[yn]. tarafından yazılan "Yanıltmaç" (Nr.I/41, s.2-5) başlıklı yazılarda cisimlerin katı, sıvı ve gaz halleri ile her üç halde bulunabilen maddelere örnekler; cisimlerin parçalanamayan en küçük parçaları, su, oksijen ve hipotenüsle ilgili bir problem çözümü işlenilmektedir. Ayrıca, bazı ünlü fen adamlarının da biyografilerine yer verilmiştir. Pastör, Edison, Galileo, Newton, Piyer Aniş (?) ve Andre Mari Amper hayatları hakkında bilgi verilen kişilerdir. (-, Nr.II/9, s.3-4; Nr.II/10, s.3-4; Ş. Aliye, Nr.II/15, s.3-4; Nr.II/16, s.1-2; Nr.III/2, s.2-3; Nr.III/3, s.2-3; Mürettip Ziya, Nr.III/36, s.7; Nr.III/37, s.5-6; Nr.III/39, s.5-7) Bu isimlerin çalışmaları, hayatları, başlarından geçen ilginç olaylar, çektikleri sıkıntılar, keşifleri ve keşifleri nasıl yaptıkları hakkında bilgiler verilmektedir. Amaç, çocukların bu isimleri örnek almalarıdır:

"Bununla beraber çocukluğu, tercüme-i hâli hakkında bazı tafsilât vermeyi fâidede hâli görmüyoruz. Büyük adamların küçüklüklerindeki ahvâli bizi en ziyâde müstefid edecek ma'lûmatdandır." (-, Nr.II/9, s.3)

Verilen bu biyografiler vasıtasıyla hem çocukların bu keşifler hakkında bilgileri arttırılmakta hem de çalışkanlıkları ile ün bulan bu şahısları örnek almaları sağlanmaya çalışılmaktadır.

3.2.2. Ahlâkî Değerler Kazandırma

Temel vasıfları arasında eğitici özelliğini sürekli vurgulayan Çocuklara Rehber dergisi, okuyucularının doğru davranışlar kazanması yönünde telkin ve uyarılarda bulunmayı görev edinmiştir. Çocukların bilgi edinmeleri kadar, doğru ve toplum tarafından kabul gören davranışları da kazanmaları gerektiği düşünülmüştür. Dergide ayrıca dinî ve ahlâkî değerlerin benimsenmesine yönelik telkinler de oldukça fazladır.

3.2.2.1. Sosyal ve Dinî Değerler

“Ahlâk”, “Cümel-i Hikemiyye”, “Akvâl-i Hikemiyye” vb. sütunları ve manzumeler başta olmak üzere yayınlanan metinlerin çoğunda benimsenmesi gereken değerler ve ilkeler çocuğun önüne serilir. “Ahlâk” üst başlıklı yazılarda, hikâyeleştirme yoluyla çocuğa neleri yapması ve nelerden kaçınması gerektiği örneklenir. İnsanların güvenlerini kötüye kullanmama, diğer insanların haklarına riayet, her işi zamanında yapma, insaniyet duygularını koruma, sebat, çalışkanlık, namus, kanaatkarlık, vatan sevgisi, her işi ayrıntısıyla inceleme, sır saklama, kötülüğe iyilikle karşılık verme vb. davranışlar üzerinde durulur.

“Terâcim-i Ahvâl”de sayıca az olsa da, hayat hikâyeleri verilen şahsiyetler sayesinde, çocuk iyi ve başarılı insan özellikleriyle tanıştırılmış olur. Sözelimi Tellev Daprey ve Müftü Ahmed Paşa'nın yayınlanan hayatları çocuklarda yardımseverlik ve çalışkanlık özelliklerini geliştirmeye yöneliktir. (Nr.II/18,s.2-3; Nr.I/48, s.5)

Hemen her ülkenin eğitimi sisteminde yer alan nesillerin bilgi kadar millî ve evrensel değerlerle donatılması ilkesini bu yazılarda görmek mümkündür. Verilen mesajlar çocukların olumlu değerlerle donatılmasına yöneliktir. Metinler içerisinde çeşitli olaylar anlatılmış ve kazandırılmak istenilen davranışlar çoğu kez bağımsız cümleler halinde verilmiştir:

“İcrâsına teşebbüs edeceğiniz her bir işi evvelce iyi mülâhaza ediniz.” (-, Nr.III/46, s.1)

“Sır bir emânettir; onu uhre-i tevdi’ etmek en büyük bir şenâatdir” (-, Nr.III/47, s.1)

“En güzel intikam kötülüğe mukâbil iyilik etmektir.” (-, Nr.III/48, s.1)

Bu cümleler olay içerisindeki kahramanların ağzından verilebildiği gibi yazının sonunda anlatıcı tarafından da ifade edilebilmektedir. Grup halinde sıkça işlenen konuların dışında bağımsız yazılarda da her zaman doğruyu söyleme, fedakârlık, dostluk, insanların kusurlarını gizleme, yaramazlık yapmama, insanların gönlünü hoş tutma, yabancı dil bilmenin önemi, iyi kalplilik, hatayı kabul etme, kötü arkadaşlardan uzak durma ve akıllı olma üzerinde durulmuştur. (Nr.I/2, s.3-4; Nr.I/11, s.4-5; Nr.I/12, s.6-7; Nr.I/27, s.2; Nr.II/35, s.4-7; Nr.II/43, s.4; Nr.III/14, s.4-6; Nr.III/22, s.3-4; Nr.III/32, s.7-8; Nr.III/34, s.7; Nr.IV/9, s.2-3) Yine küçük hikâyelere başvuru bu yazılarda da mesajların verilmesinde doğrudan cümlelerin kullanılması yoluna gidilmiştir. Metin içerisindeki bu cümleler anlatıcıların yorum cümleleri olarak karşımıza çıkmaktadır:

“Oğlum dünyada yıkılmış bir gönlü tamir etmek kadar iyilik olamaz.” (-, Nr.IV/9, s.3)

“Ecnebî fakat zengin ve müterekki bir lisan bilmek, istifâdeli kitapları tetebbu’ ile memleketine fâideli şeyler nakliyle hizmet etmek ne kadar iyi bir şeydir!” (M. Macide, Nr.II/35, s.7)

Çocuk dostluk, sadakat yardımlaşma, saygılı olma vb. sosyal hayatın gerektirdiği olumlu insanî değerlerle yüzyüze getirilir. Olumlu örneklerle birlikte yaşanan güzellikler, çocuk için teşvik edici olacaktır.

Çocuklara Rehber’de, çocuklarda özellikle dinî duyuşun pekiştirilmesine yönelik eğilim belirgindir. Dergi sayfalarında, daha çok Sa’dî’nin manzumelerinde dinî inanışlarla ve kabullerle ilgili ifadeler de yoğunudur. Genel anlamda Allah’ın iyi insanları seveceği ve olumlu değerlere sahip ve çalışkan olan çocukların bu sevgiyi hakedeceği vurgulanır. “Cuma Günü Eğlencelerinden” başlıklı yazıda, insanoğlunun yaratıldığı günden bu yana keşifler yapsa da henüz Allah’ın sırlarına tam anlamıyla vâkıf olmadığı yönünde cümlelere yer verilmiştir. Fakat buradaki cümleler çocukları umutsuzluğa yönlendirmemektedir. Belirtilmek istenen nokta, bu sırlara ulaşabilmek için çalışılması gerektiğidir. (Nr.II/2, s.2-3) “Isrgan Otu” başlıklı bir yazıda, Allah’ın faydasız hiçbir şey yaratmadığı ifade edilmiştir. (Nr.I/7, s.5)

Manzumelerde de Allah'ın büyüklüğü ve tek güç sahibinin o olduğu vurgulanmıştır:

“Kudret O'mundur

Kuvvet O'mundur

Hikmet O'mundur

Sırr u ayândır” (Sa'dî, Nr.III/12, s.1)

“Şerâit-i İmandan-Amentü Billah” manzumesinde Allah'ın birliği ve sıfatlarıyla ifade edilen gücü belirtilmiştir:

“Diler ihyâ eder, ister imâte

O hâkimdir ser-a-ser kâinâta

Ne isterse yapar kuvvet omundur

İrâde ondadır kudret omundur” (Sa'dî, Nr.II/1, s.1-2)

“Tahmîd-i Bârî” manzumesinde Allah'ın yüceliği ve birliği üzerinde durulmuştur:

“Birdir Cenâb-ı Hak bir hâşâ ta'addüd etmez

Hâlık ta'addüd etse âlem temehhüd etmez

Kur'ân kelâm-ı Haktır Hakkın kelâmı haktır.” (Sa'dî, Nr.IV/2, s.1)

Şair “Kukuh Kuh!” manzumesinde de güzel ötüşlü kuşun sesinde Allah'ın birliğini zikredişi hisseder:

“Hudâ bir, kukuh kuh, Hudâ bir kukuh ku

Kukuh ku, odur o, kukuh ku, odur o” (Sa'dî, Nr.II/2, s.1)

Yine Sa'dî tarafından yazılan “Bir Çocuğun Ebeveynine Duası” manzumesinde anne babası için dua eden ve dini onlardan öğrenen bir çocuğun sözlerinde Allah'a yakın olma duygusu vardır:

“İnsanlığımı öğretecektir bana onlar

Yarab! Beni takrîb edecektir sana onlar” (Nr.III/22, s.1)

Şeytan oğluna nasihat olarak insanlar arasında vesvese çıkarmasını öğütler. Burada çocukların verdiği cevap ile hem bu özellik eleştirilmekte hem de şeytana karşı besmelenin gücü vurgulanmaktadır. (Nr.III/28, s.1-2)

Okulla ilgili hazırlanan manzumelerde, okula, dinî duyuş ve dinle ilgili temel bilgilerin kazandırılması görevinin de yüklenildiğini görmekteyiz.

“İşte mektebden eyliyor avdet;

Okumuştun biraz akâidi.

Öğrenip dinin kavâidini,

Ruhu etmişti kesb-i uluvviyet”(N. Vecdi, Nr.I/42, s.1-2)

“İbkâ-yı Nîk-nâm” manzumesinde dinin ve dünyanın okulla bilindiği ifade edilmiştir:

“Dîn ü dünyayı şereflendiriyor işte ulûm

Dîn ü dünya bize mektepsiz olur mu ma'lûm” (Sa'dî, Nr.III/35, s.1)

Aynı görüş bir başka manzumede de karşımıza çıkar:

“Din ü dünya bilinir mekteb ile

Ma'raz-ı arz-ı semâdır mekteb” (Sa'dî, Nr.I/43,s.1)

Özellikle “Güzel Sözler”, “Akvâl-i Hikemiyye” ve “Cümel-i Hikemiyye” başlıkları altında ve benzer şekilde yazılmış yazılarda özlü sözler şeklinde Allah inancı, Allah'ın emir ve yasakları, kâmil insan, zekat, Allah korkusu, dua, Allah'ın herşeye kâdir olduğu ve din değerleri konusunda tavsiyelerde bulunulmuştur:

“Allah'ın lanetine uğrayandan kork.” (Nr.II/24, s.6)

“Ömrün bereketi a'mâl-i hasenedir.” (Nr.II/27, s.8)

“Cenâb-ı Hakk'ın verdiği rızka râzı olup kanaatkâr olan kimse geçmiş zamanına müteessif ve mahzûn olmaz.” (Nr.II/11, s.5-6)

“Her ömrde Allah'a hâmid olursan vâsıl-ı âmâl olursun.” (Nr.III/19, s.6)

“Amâl-i salihâ her hâl ü kârda Allah'a duadır.” (Nr.III/29, s.7)

“Allah'a âsî olursan mahvolursun.” (Nr.III/33, s.6) vb.

Dini değerler her fırsatta vurgulanır. Sadi, ahlâklı bir çocuk portresi çizerken, çocuğun “Kelâm-ı Hakk” öğrenmeye hevesli olmasını ister. (Nr.II/22, s.1) Abbas Hâverî, “maarif elili” olarak “tarîk-i Hakk”ı bulmayı önerir. (Abbas Hâverî, Nr.II/15, s1)

Dergide, devlet kurumları ve yönetim kadroları ile ilgili yazılar görülmez. Özlü sözlerin yer aldığı sütunlarda, yasalara uyma, askerlik, vergi gibi sosyal kurum ve değerlere karşı bilinç oluşturmaya yönelik ifadeler yer almıştır:

“Askerliğin en büyük şerefi şehâdettir.” (Nr.I/6, s.6)

“Herkesin vergisi servtine göre olur.” (Nr.I/9, s.6)

“Ulü'l-emre itâat, vâcibe-i zimmettir.” (Nr.I/9, s.6)

Amerika'da geçmiş bir savaşın anlatıldığı “Bir Numûne-i Şecâat” isimli yazıda vatan sevgisi işlenmiştir. (Nr.III/48, s.4)

Dönemin padişahı II. Abdülhamid'in cülûsuyla ilgili olarak, “Cülûs-ı Hümâyûn-ı Meyâmin-i Meşhûn Hazret-i Zillu'l-lâhî”, “Cülûs-ı Hümâyûn-ı Hazret-i Pâdişâhî”, “Cülûs-ı Hümâyûn-ı Hazret-i Hilâfet Penâhî”(Nr.I/20,s.1-3; Nr.II/20,s.1-2;Nr.III/20, s.1-3); doğumuyla ilgili olarak, “Velâdet-i Bâhirüs's-saâdet-i Hazret-i Hilâfet Penâhî”, “Velâdet-i Bâhirüs's-saâdet-i Hazret-i Zillu'l-lâhî” (Nr.I/39,s.1-3; Nr.II/37,s.1-3) başlıklı yazılar yayınlanmıştır. Tamamında pâdişah övülmüştür.

II.Abdülhamid'in cülûsu dolayısıyla üç manzume de dergide yer almıştır. Sa'dî'nin yazdığı manzumede, “[Rehber]in kar'i ve karieleri mini mini ellerini açarak okudukları” dua, padişahın “mesud ve dilşâd” yaşaması, kalbinin “gamlardan azâd”, ülkenin “mâmur ve âbâd” olması üzerine kuruludur:

“Duâmızdır ki kudsîyetinde müstecâb olsun

Onun bedhâhı varsa mahv u berbâd eyle Yârabbi” (Sadi, Nr.II/20,s.3)

H[a] Remzi de, cülûs gününü “*mev'ûd-ı ikbâl-i ümmet*” ve “*bir iydi-i millet*” olarak nitelendirmiştir.(Nr.II/20,s.3)

“Methiye-i Hazret-i Pâdişâhî” isimli şarkıda da, sultan yüceltilir Bu şarkıda padişah, ilimlerin güneşi olarak nitelendirilmiş ve adâlet, cömertlik gibi özellikleriyle övülmüştür.(Nr.I/38,s.1)

Mustafa imzalı “Bir Muallim Lisânından” manzumesinde, son kısımda padişah için dua edilmiştir. Burada çocuklara, padişahlarının sağlığı için dua etmeleri yönünde telkinlerde bulunulmuştur:

“Dua vaktinde hem söyle! İlâhî

Bağışla millete bu pâdişâhı” (Nr.IV/3; s.1)

Okullar açtığı için de ayrıca takdîr edilir:

“Binler yaşasın şâh-ı cihân-bân

Mektepler açan o {büyük sultan}

Her çehre bugün handân oluyor

Hurşid-i emel tâbân oluyor”(Necip Vecdi, Nr.I/24,s.1)

Manzumelerde çizilen ve örnek gösterilen çocuk tipi öncelikli olarak “terbiye” dairesinde yetişmiş olmalıdır:

“Var idi bir küçücük tıfl-ı edîb

Tıfl iken terbiyeden aldı nasîb” (Cûdi, Nr.I/1, s.4)

5-6 yaşlarındaki bir “tıfl-ı edib” övülürken, “yaşlıca bir kibâr gibi” durması takdir edilir. (Nr.I/34,s.1-2) Bir baba oğluna verdiği emeklerin karşılığında çalışkan, uslu ve edepli olmasını bekler:

“İsterdi çalışkan mektebli

Oğlunu olsun uslu, edepli” (-, Nr.I/44,s.1-2)

Çocuklara Rehber dergisi, eğitim süreci içerisinde terbiyeye çok önem vermekte ve eğitim sayesinde ruhu ve bedeni eğitilen çocukların ahlakça da olumlu yönde gelişeceklerine inanmaktadır. Özlü sözler arasında terbiyeye ilişkin cümleler dikkati çeker:

“Çocuklukta tahsîl olunan edeb, taştaki nakış gibidir.” (Nr.IV/6, s.5)

“Terbiyesi güzel olan kişinin iyiliği fenâlığını örter.” (Nr.IV/3, s.5)

Doğrudan “Terbiye” (Nr.II/12, s.5-6) ve “Terbiyenin Ahlâka Tesiri” (Nr.II/38, s.4) başlıklı yazılarda bu hususlar ele alınmıştır. “İspanya Kralının İlk Emri”nde başlıklı yazı ile küçük yaşlarda verilen eğitimin kalıcı olacağı vurgulanmıştır. (Nr.III/8, arka kapak) Çocukların nasıl terbiye edilmesi gerektiği sorusuna biraz ironik bir tarzda da olsa “Makâle-i Maḥsûsa” (Na.III/40, s.2-3) başlıklı yazıyla cevap verilmektedir. Söylenen her şeyin tersinin kastedildiği bu yazıda, sağlıklı, akıllı, sevimli ve güzel huylu bir çocuğun hasta, ahmak, sevimsiz, huysuz bir çocuk olması öğütlenmiştir. Bu öğütler içerisinde, çocuğa erken yaşta ağır bir eğitim vererek zihninin boş bilgilerle doldurulması ve ezberci bir yapıda yetiştirilmesi de bulunmaktadır. Bu cümlelerden eğitimin ve çocuk terbiyesinin yaşa göre dozajının iyi ayarlanması ve ezbercilikten kaçınılması yönünde uyarılarda bulunulduğu anlaşılmaktadır.

Vicdan azabı ve olaylar karşısında vicdanı unutmamak konusu iki yazıda işlenmiş; vicdanın sesini dinlemenin gerektiği yazı sonlarındaki cümlelerle ifade edilmiştir. (Nr.I/8, s.5; Nr.I/12, s.6)

Terbiyeli ve vicdanlı bir çocuk, sosyal hayatın bir parçası olarak sağlıklı ilişkiler geliştirecektir. Çocuklara Rehber dergisinde bu husus dikkate alınmış ve küçük okuyucuların toplum içerisinde sosyal hayatlarında nasıl davranmaları gerektiğine ilişkin uyarı ve önerilerde bulunulmuştur. Bu, okuldaki dersler kadar önemli sayılmaktadır:

“Hüsn-i muâşeret bugün ehemmiyetsiz bir şey addedilmeyip diğer dersler gibi bir ders-i mühim diye telakki olunuyor.” (-, Nr.III/40, s.4)

Çocuklarda istenen olumlu davranışların kazanılmasında anne babanın etkisi özellikle vurgulanmaktadır. Hatta anne ve babanın birinin eksikliği bile eğitimde aksamaya yol açacaktır. Babasını küçük yaşta kaybeden bir çocuğun eğitiminde görülebilecek eksiklikler şu şekilde ifade edilmektedir:

“En ziyâde nezârete muhtac olduğu böyle bir senede pederden mahrûmiyet büyük bir musibettir. Çünkü bir çocuk halk arasına gireceği, maişet âlemine karışacağı zamanda en ziyade nasihata, delâlete arz-ı ihtiyâc eder. Hiçbir velî bir peder kadar çocuklara şefkatle, dikkatle nezâret edemez; hatta en şefkatli bir vâlîde bile böyle bir senede oğlunu nezâret-i dâime altında bulunduramaz; onu bir takayyüd-i kâmile ile ta’kib edecek, nasâyihîyle irşâd eyleyecek velhâsıl âlem-i mâişet ve hayatta ona esaslı bir meslek, emin bir tarîk-i selâmet gösterecek rehber ancak bir peder olabilir.” (-, Nr.II/30, s.3-4)

Anne ve baba çocuğun doğduğu andan itibaren, ona ilk yol göstericidir. Sa’dî’nin yazdığı “Bir Çocuğun Ebeveynine Duası” manzumesinde ana-baba yokluğunun çocuk için katlanılmaz olacağı dile getirilir. Çocuk, öksüz ve yetim kalmamak için dua eder. Çünkü:

“Dünyada peder, valdedir rehber-i etfâl

Bilmez misin? Öksüz bırakırsan ne olur hal?” (Sa’dî, Nr.III/22, s.1)

Yine, Sa’dî “Bir Yetim” şiirinde, eline “Bir Çocuğun Ebeveynine Duası” manzumesinin bulunduğu dergiyi alarak gelen bir çocuğun durumunu anlatır. Çocuk annesiz ve babasız olduğu için üzüntüsünü ifade eder. Şair ona ümitsiz olmamasını, Kur’anı okumasını ve yaratıcısına dua etmesini söyler. Dinde yetimlere iyi davranılması yönünde tavsiyelerde bulunulduğunu anlatır. Bu sözlerle teselli bulan çocuk mutlu olur. Eser manzum hikaye olarak düzenlenmiştir. (Nr.III/27, s.1-3)

Öğrencilik yaşlarında görev, öğretmenlere düşmektedir. Fakat anne ve babasından yeterli eğitimi almamış bir çocuğun eğitilmesinin güç olduğu düşünülür. (-, Nr.II/30, s.3-4)

Anne baba çocukta azar yerine, eğitmeyi esas almalıdır:

“Eylemezdi göz-i nûrun tekdîr

Çocuğun fikrin ederdî tenvîr” (Cûdî, Nr.I/1, s.4)

Anne ve babanın çocuğun sorularını cevaplandırması önemlidir. Annenin saçlarındaki beyazların nedenini soran çocuğa, annesi onun yaramazlıkları dolayısıyla saçlarının beyazladığını söyler. O zaman çocuğun cevabı da kestirmeden gelir ve ders

verici nitelikte olur. Anneanneninin saçı bembeyaz olduğuna göre anne daha da yaramaz bir çocuk olmuştur. (Nr.II/9, s.7)

Çocuk, anne ve babasına duyduğu sevginin yanısıra, onlara saygılı olmayı ve ne kadar değerli olduklarını kavramayı öğrenmelidir.

Derginin ikinci yılında Aliye tarafından hazırlanan “Küçük Vâlide” isimli tiyatrodaki bir annenin çocuklar için ne kadar önemli olduğu üzerinde durulmaktadır. Eserde şımarıklıklarıyla annesini bezdiren küçük bir kızın hikâyesi anlatılmıştır. Ona bir ders vermek isteyen annesi, anne sevgisi ve şefkatinin yerini hiçbir şeyin tutmayacağını bir oyunla gösterir. Eserin bütününde verilen mesaj, çocukların şımarıklıklarıyla annelerini ve çevrelerindeki diğer büyükleri üzmemeleri gerektiği üzerinedir. (Nr.II/25, s.3-5; Nr.II/29, s.4-5)

Bu tiyatro eserinin dışında da anne babaya saygı gösterilmesi ve sevginin esirgenmemesi gerektiği işlenilmiştir. (Nr.I/33, s.2-3; Nr.II/13, s.2-3; Nr.II/18, s.3-5; Nr.II/46, s.2-3; Nr.III/3, kapak içi-arka kapak içi; Nr.III/11, kapak içi) Bu yazılarda öncelikli olarak vurgulanan, anne babaların çocuklarını yetiştirmek için gösterdikleri fedâkârlıktır. Annelik hislerinin yüceliği “Şefkat-i Mâderâne” de özetlenmiştir:

“Kadınların en büyük meziyetleri vâlideliktir. Bir vâlidenin kalb-i sâfını lebrîz eyleyen hissiyât-ı âliye ve rakîka hiçbir kalbde mevcûd olamaz. Şefkat-i mâderâne sâikasıyla değildir ki bir vâlide evlâdının te'mîn-i istirahatı için kendi rahatını hatîa bazen hayatını terk ve fedâ ediyor, zihnini ancak yavrusunun istirahatı, saâdeti işgâl ediyor.” (Hasan Ali, Nr.II/13, s.3)

Babanın aile içindeki rolü unutulmamıştır. Baba koruyucu özelliği ile öne çıkarılmıştır:

“Peder, evlâdın cismini besler, vâlide ruhunu tasfiye eyler. Peder, familyayı iâşe eder, vâlide o aileyi ahlâk-ı hasenesiyle perverde eder, idâme eyler.” (Hasan Ali, Nr.II/13, s.3)

Babaya gereken sevgiyi ve saygıyı gösterme konusunda manzumelerde öğretici bir anlatımla neler yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bir manzumede, azarladığı zamanlarda bile babaların en az çocukları kadar üzüldükleri ve gönüllerinin alınması gerektiği şu şekilde ifade edilir:

*“Bir hiss-i bümüvvetle edip destini takbîl
Bu tarz ile etmek gerek ezhâr-ı nedâmet
Afveyleyecek göstererek hiss-i mahabbet*

Bîşekk edilir hayr duası dahi tahsil” (N. Vecdi, Nr.I/6,s.4)

Baba sözü dinlememenin zararı, babasının sözünü dinlemeyerek kuzusunu kaybeden bir çocuğun ağzından verilmiştir:

*“Babam demişti: ‘Gitme pek uzaklara’ fakat çi-süd!
Söz anlamazmışım benim kuzumdu bence reh-nümüd
(...)*

Cezamı çektim, anladım o gün büyük nedâmeti

Meğerse boş değil imiş pederlerin nasihati!!” (Sa’dî, Nr.I/9,s.1-2)

Anne baba sevgisi arasında tercih yapılamayacağına dair mesajı “İkisini de Severim” başlıklı bir monologla bir çocuğun ağzından verilir. (Nr.II/18, s.3-5) “Bir Vâlide Mücessem Bir Şefkattir (Nr.II/46, s.2-3), “Müfettiş Efendinin Mektebi Ziyâreti” (Nr.III/3, kapak içi-arka kapak içi) ve “Bir Vâlide Tasviri” (Nr.III/11, kapak içi) başlıklı yazılarda, annesi, kendisini dinlemeden azarladığı için ona gücenen bir çocuğun; bir müfettişin anne babanın çocuğunu yetiştirmek için gösterdiği emek ve çabayı çocuklara hesaplatmasının ve savaşta annesinin resmini bir an bile bırakmayan bir amiralin hikayesinin etrafında bu sevgi ve onlara değer verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

“Vâlide sınıfı”na yönelik bir manzumede küçük bir çocuğun ağzından sevgi dolu bir aile ortamında yaşamanın güzelliği anlatılmıştır. (Nr.II/42, s.1)

Özlü sözler arasında anne baba sevgisi ve onlara karşı sorumluluk üzerine seçilmiş cümleler çoktur. Birkaçı:

“Bir vâlidenin kalbi her vakit evlâdı uğrunda fedâkârlık hissiyle mâlidir.”
(Nr.I/4,s.6)

“Aralarında muhabbet-i mütekâbile hüküm süren bir aile efrâdı servetin en büyüğüne mâlidir.” (Nr.I/4,s.6)

“Anaya, babaya itaat ve riâyet mukâbilinde görülen iltifat kadar kalbe kalbe sevinç veren bir şey yoktur.” (Nr.I/8, s.6)

“Ebeveynin kendilerinden ziyâde evlâdı hakkında edilecek iyilik, memnuniyet ve teşekkürlerini celb eder.” (Nr.I/14, s.7)

“Bir şey hakkında fikir beyân etmezden evvel ona dâir birçok mütâlaa ve muhâkeme iktizâ eder.” (Nr.I/14, s.7)

“Ali Baba'nın Mirası”nda kardeşlerin birbirlerine olan sevgisi ve kötü arkadaşların insana zararları işlenmiştir. Ayrıca hatalardan ders alma ve pişmanlığın da bir erdem olduğu yan fikirler olarak verilmiştir.

Büyükler olduğu gibi küçükler de birbirleriyle hoş geçinmelidirler.

“Çocuklar arasındaki uygunsuzluk mektebde muallimleri hâned ebeveyni taciz etmekten geri kalmaz. Saadet-i âile hüsn-i muâşeretle hâsıldır.” (-, Nr.III/33, s.2)

Çocuk ailesi dışında, arkadaşları, öğretmenleri ve diğer insanlarla da biraradadır. Onlarla kuracağı ilişkilerde de olumlu davranışlar sergilemelidir.

Çocuk arkadaşlarıyla ilişkilerinde ahlâklı oluşu bir değer olarak benimsemelidir. “Zâhire Aldanmayınız” isimli tiyatro oyunu bir okul bahçesinde geçer. Okula yeni başlayan Müzeyyen görüntüsü, hareketleri ve fakirliği ile sınıftaki dört kızın alaylarına hedef olur. Öğretmen zenginliğin değil ahlâkın bir erdem olduğunu, insanların dış görünüşleriyle değerlendirilmemesi gerektiğini öğütler:

“Zengin olmak hissiyâtıyla kendinizi her fertten müstesna bir mahluk addediyorsunuz. Öyle mi? Siz terbiyesiz, ahlâksız, mağrur kızlardan başka bir şey değilsiniz. Fazilet-i zâtiyye servetle hâsıl olmaz. Madem ki fakir de Cenâb-ı hakkın sevimli bir mahlûkudur; niçin, ne hak ile onları tahkîr etmeliyiz? Bu, bir vicdansızlık, büyük bir küstahlıktır. Eğer sizi bu fakir fakat edîb kızcağız âlicânibâne bir sûrette affetmemiş olsaydı şedîden duçâr-ı mücâzât olacaktınız. Bilmiyor musunuz ki Müzeyyen size her şeyde; evet, gerek ahlakça ve gerek dersçe tefevvük eylemiştir.” (H[a]. A[yın], Nr.III/20, s.4)

Bu yazıların yanısıra, servetin tek mutluluk kaynağı olmadığı belirtilmiştir. Başkasının yardımına ve çalışmaya muhtac duruma düşmemek için servet sahibi olmanın bir anlamının olmadığı gönül huzuru ve faziletli olmanın önemiyle birlikte verilmiştir. Yukarıdaki örnekte ahlâk zenginliğin önünde tutulmuştur. Bir yazıda da gönül huzuru yine zenginlikten daha değerli gösterilmiştir:

“İyi bil ki oğlum, kanâat, gönül hoşluğu pek büyük bir servettir.(...) Hakiki saâdet, kalp rûhatından, vicdan emniyetinden ibârettir ki zenginler gibi, fakirlerde de olabilir. Saf ve müsterih bir kalp en değerli hazinelere müreccahdır.” (Kemal,Nr.II/14,s.2)

Gerçek mutluluk maddî zenginliğe bağlanmaz:

“Saâdet-i hakikiyye servet ve mal ile hâsıl olmaz.” (-,Nr.III/37,s.2)

Önemli olan insanlara yararlı olacak hayırlı eserler bırakabilmektir:

“Eser-i hayr bırak! Ecri sana aittir

Aleme geldiğine gittiğine şahittir.” (Sa’dî, Nr.III/35, s.2)

Sosyal dayanışma içerisinde önemli bir yeri olan yardımlaşma kavramı da çocukların kazanmaları istenen özellikler arasındadır. “Küçük Hikâye” isimli tefrikada, “Türklüğün, Osmanlılığın” bir gereği olan misafirperverlik ve yardımseverlik övüldükten sonra insanların dürüstlüğü ve yardımlaşmanın her şeyi çözeceği Memiş Ağa’nın hikâyesiyle işlenmektedir. (Nr.II/45-II/47) Yardımseverlik duygusunu yerleştirmeye çalışan yazılarda, bunun bir davranış hâline gelebilmesi için çocuklara küçük yaşta olsalar da çevrelerindeki arkadaşlarına yardımcı olmaları söylenmiştir:

“Küçük kardeşlerim! Şu küçük fakir hikâyesi size büyük bir ders-i ibret veriyor. Fakir refiklerinize kalem; kağıt, defter gibi ufak tefek hediyelerle iânede bulumumuz. Bunlar sizin indinizde ne kadar değersiz şeyler ise bilakis onların nezdinde gayet kıymetlidir. Böyle küçük hediyeler i’tâsıyla büyük fazilet göstermiş ve onları da sevindirmiş olursunuz.” (Şerif Necmi, Nr.II/33, s.5)

Bu alıntı Şerif Necmi’nin “Muâvenet” başlıklı yazısından yapılmıştır. Aynı başlıklı Sa’dî’nin manzumesinde, yoksul insanların kış ortasında muhtaç durumları anlatılmakta ve yardım edilmesi gerektiği ifade edilmektedir:

“Bir fakirin kalbini şâd eyleyin ey ağniya!

Malı feyz ü ömrünüz müzdâd kalsın kibriyâ” (Sa’dî, Nr.III/36, s.4)

“Franklin’in Bir Mektubu” başlıklı iki yazıda, Franklin’in yazdığı mektuplardan hareketle dolaylı olarak çocuklara tasarruf öğütlenmekte ve zor günlerde insanlara yardım etmeleri istenmektedir. (Nr.III/35; Nr.III/44)

İhtiyaç sahiplerine yardım etme davranışı ilerleyen bölümlerde de işlenmeye devam edilmiştir. Çocuklarda acıma hissini kuvvetlendirerek fakirlere yardım etme fikrini işleyen “Öksüz” (Nr.II/23-Nr.II/24), “Tasadduk” (Nr.III/17) ve “Hayatımın En Tatlı Bir Günü” (Nr.III/6-Nr.III/7) gibi yazılarda mesajı belirleyen cümleler çoğunlukla kahramanların ağzından verilmiştir:

“Bir fakiri, aç kalmış bir zavallıyı kendi kazandığım bir para ile sevindirdiğim için ben de ne kadar sevindim; o kadar sevindim ki şimdiye kadar hiçbir gün o kadar sevindiğimi bilmiyorum.” (-, Nr.III/7, s.7)

“Küçük Sabiha” isimli manzumede küçük bir kız çocuğu, kış günü kuşlara neden yem verdiğini soran anne babasına, bu zor günlerde onlara yardım etme amacıyla yaptığını söyler:

“Fakire açlara yoksul yetimlere her an

Bizim vazifemiz elbette destgîr olmak” (Sa’ dî, Nr.III/39, s.7)

Acıma hissini geliştirmeye çalışan bu yazıların yanısıra dilencilerin kötü niyetli olarak insanların duygularını sömürmeleri ve bunu bir meslek hâline getirenlerin ancak tembeller olduğu fikri de “Tasadduk” isimli yazıyla işlenmiştir. (Nr.II/21, s.3) Fakir olsa da başkalarının malına göz dikmeyen ve doğruluktan ayrılmayan insanların hâli ise “Sa’y-i Zâti Neticesi Olmayan Mal Maldan Sayılmaz” yazısıyla örneklenmiştir. (Nr.I/22, s.3-4)

Birebir fakirlere yardımı öğütleyen ve bir vaaz havası taşıyan bir yazı bulunmaktadır. Burada, “açlıktan bî-tâb, soğuktan bî-mecal olarak bir dilim ekmeğe hasretkeş olan ma’sumlar” a yardımın Allah katında ödüllendirileceği hatırlatılmıştır. Allah yardımsever insanları her zaman koruyacaktır. (Ahmed Besim, Nr.I/26, s.3)

N. Vecdi de bir manzumesinde de çalışan insanları Allah’ın koruduğu ve yardım edenlere yardımcı olduğunu ifade etmiştir. (Nr.II/25, s.1) Manzumelerinde sosyal yardımlaşmayı ve hayırlı işler yapmayı teşvik eder. Çalışma başarıyı, dolayısıyla ödülü beraberinde getirecektir. Ancak bir manzumeye başlık yapılan soruya da cevap vermek gerekir: “Yalnız Mükâfat İçin mi Çalışılır?”. Cevap ilk beyitte verilir:

“Borçluyuz Hakk’a, halka, herkese biz

Sa’y ile borcumuz edâ ederiz:” (N. Vecdi, Nr.II/35, s.1)

İnsanlara yardım edilmesi gerektiği ve yardımseverliğin insanlığın gereklerinden olduğunun işlendiği yazılarda da hikâyelerden yararlanılmıştır. (Nr.I/3, s.2-3; Nr.I/23, s.4-5; Nr.II/47, s.7; Nr.III/10, kapak içi) Mesajlar da yine ya metin sonlarında hikâyenin kıssası olarak verilmekte ya da metin içerisinde davranışlar övülerek verilmektedir. Bu gruptaki yazılara şu örnekleri vermek mümkündür:

“Cidden muhtac olanlara muâvenet vazife-i insâniyeden değil midir?” (İbrahim İhsan, Nr.III/43, kapak içi)

“Hisse- İyi bir kalbe mâlik olanlar saâdet-i hakîkiyeyi istihsâl ettikten maada benî nev’i arasında da bir mevki-i mümtâz ihrâz ederler.” (Ahmed Sabri, Nr.I/23, s.5)

İnsanların haklarına saygı duyulması gerektiği konusu aynı zamanda görevlerin de yerine getirilmesi gerektiği anlayışıyla da birlikte verilmiştir:

“Alemdede her bir âdemin bir (hakk u menfaati) bir de (vazife)si mevcuddur; meselâ param ile satın aldığım bir kitab benim hakkım, bir dükkancının dilediği gibi sattığı bir basma, o dükkancının menfaati, kârıdır. Çalışmak ve emir sahiplerine itaat

etmek de (vazife)mdir. Hiçkimse beni o kitabı satın almaktan ve dükkancıyı basmasını satmaktan, vazîfemi îfa eylemekten men edemez; bunun gibi hiçkimse benim dilediğim sokaktan, caddeden geçmeme mümanaat edemez; (...)” (Ali Sâib, Nr.II/37, s.5)

Başkalarının hakkına saygı göstermek, adeta bir borç hatta bir farz olarak gösterilmiştir. (Nr.II/7, s.4)

Yaşanan toplum içerisinde başkalarının haklarına saygı duyulması gerektiği verilen küçük örneklerle birlikte şu cümlelerle ifade edilmiştir:

“Ahlâk bizi çalışmaya, yekdiğerimize hizmet ve muâvenete, büyüklerimize hürmet ve muhabbete davet eylediği gibi hukûk-ı umûmiyeye riâyeti de tavsiyeden geri durmaz. Mesela sokakta bir şey bulursak, onu temlik etmek bizim hakkımız değildir. Bu yolda bir muâmeleden vicdânımız bizi men eder.” (-, Nr.III/39, s.2)

İyi niyete rağmen, iyi sonuçlarla karşılaşmadığı da olur. Çocuk, hayatın getirecekleri karşısında dikkatli olmayı da bilmelidir.

“Horoz İle Çakal” manzûmesinde kendini bir çakalın pençesinde bulan bir horoz, bütün yakarmalarına rağmen kurtulamaz. Bu küçük fablın kıssadan hisse bölümünde, öncelikle düşmana karşı dikkatli ve uyanık olmanın önemi vurgulanmıştır:

*“Düşmanın düşmemeye çare düşün destine sen
Yoksa düştün mü tazarrı’ seni azad etmez*

Su uyur derler efendim uyumazmış düşman

Düşmanın buldun mu! Gaflette seni şâd etmez” (Sa’dî, Nr.III/47, s.1)

Bir baba ile oğlunun şehre eşekle giderken, karşılaştıkları insanların eleştirilerine göre hareket etmelerine rağmen, kimseye yaptıklarını beğendirememeleri üzerine kurulu bir manzum hikayeyi okuduğunda çocuk herşeyi herkese beğendirmek zorunda olmadığını farkedebilir. Çocuğa düşünerek, kendi mantığıyla hareket etmesi, her söyleneni düşünmeden kabul etmemesi veya dikkate almaması öğütlenir.

“Her işi iyice düşün, zâhire hükm etme sakın” (N. Vecdi, Nr.II/23, s.2)

“Akrep İle Kaplumbağa” manzumesinde, kaplumbağanın acıyarak yardım ettiği akrep onu sokar. Burada, özünde kötülük olanlara yardım ederek insanların kendilerine zarar vermelerine izin vermemeleri istenmektedir. (Nr.III/44, s.1-2) Bu dikkatin bir başka yönü de düşmana bulaşmamak gerektiği üzerinedir. “Kıssadan Hisse” manzumesinde korunma şu şekilde ifade edilir:

“Gözet kendin adûdan ihtirâz et

Ne nâz eyle ne de arz-ı niyâz et!” (Sa’ dî, Nr.III/29, s.1)

Manzumelerde de çocuğa hayvan sevgisini aşlayan konular da işlenmiştir. Sadakatleri, yıllarca sahiplerine hizmet etmeleri hatırlatılarak hayvanlara eziyet edilmemesi ve merhamet gösterilmesi telkin edilmiştir. (Nr.II/16, s.5-6; Nr.III/22, kapak içi; Nr.III/23, arka kapak içi; Nr.III/40, s.6-7; Nr.III/44, s.3-4)

Baharın gelişi ve kuşların yuva yapışlarıyla ilgili manzumede, kuş yuvalarıyla uğraşmayı seven çocuklara dolaylı bir uyarı yapılır. Çocukta bu manzume yoluyla uyanacak merhamet duygusu, ona kuş yuvalarını bozmanın eğlenceli bir şey olmadığını düşündürülebilir:

“Birisi keşf ederse hânesini

Elveda rahat, elvedâ nagamât

Zâlim eller bozarsa lânesini

Elveda şevk, elveda!... Heyhat” (N. V., Nr.II/52, s.2)

Kuşlara zarar veren bir alışkanlık da büyüklere aittir. Avcılığın eleştirildiği manzumenin sonunda, çocuklara avcılığa özenmemeleri öğütlenir ve kuşlara yazık olduğu söylenir. (Nr.II/41, s.2) Hayvanlara kötü davranmanın eleştirildiği bir yazıda yine, kuşlar konusuna değinilmekte ve kuşların kafeslere hapsedilmesinin yanlışlığı dile getirilmektedir:

“Çocuklar! Zencir-i esâretinize geçirdiğiniz bir kuşun neşve-i gâlibiyetiyle çehrenizden bahar-ı meserret feverân eyliyor. Siz bu muvaffakiyetinizle şâdâ olduğumuz bir zamanda biçâre yavrucak muzlim bir kafes içinde âh u zâr eder; lakin siz onun istimdâdını bir nâğme-i memnûniyet sûretinde telakki edersiniz.” (İsmail Kemal, Nr.III/16, s.Kapak içi-Arka kapak içi)

Kafesleri süslemenin kuşların mutlu olmasına yetmeyeceğinin vurgulandığı bu yazıda sözkonusu hayvanların da bir ailelerinin olduğunun unutulmaması istenmiştir.

“Kuşlar Postası” başlığı altında eleştirilen bir diğer konu, çocukların hayvanlara verdikleri zararlar hakkındadır. Kuşların diliyle onların da yavrularına düşkün oldukları belirtilmekte ve küçük kuşları öldüren, bazılarını yakalayıp kafeslere hapseden çocukların davranışları bu yazılarla eleştirilmektedir. (Nr.I/50, s.1-3; Nr.II/6, s.2-3) Bu başlık altında kuşların diliyle yazılan yazılarla da çocuklara çeşitli yönlerde tavsiyelerde bulunulmuştur. Burada olumsuz olarak eleştirilen ilk davranış hasetliklidir:

“Yalnız biz hased etmedik. Hasedin ne kadar fenâ bir huy olduğunu insanlardan öğrenmiştik. Biz kanaryalara gıpta ettik. Elbette hasedle gıpta arasında büyük bir fark vardır; şüphesiz kıskanç fenâ, imrenmek iyi bir duygudur.” (Sorguçlu, Nr.II/1, s.3-4)

Kuzusunu kaybeden bir çocuğun ağzından yazılan mısralarla hayvan sevgisi onu kaybetmenin üzüntüsüyle birlikte verilmiştir:

*“Hazâna döndü ortalık gidince mûnisim
İki gözüm, benim kuzum, benim nigâr-ı mûnisim*

*Ne manzara, ne ayrılış kuzum hazîn, ben enîn
Beni bırakma! Der gibi meler, meler idi hazîn”* (Nr.I/9,s.1-2)

“Ahlâk” başlığı altındaki bir çeviri yazıda, kaybolan bir çoban çocuğun bulunması anlatılmıştır. Bu çocuğun bulunmasında ve kaybolduğu süre içerisinde beslenmesinde hizmetleri olan bir köpekten bahisle bu hayvanlardaki sadakat duygusu verilmektedir. (Nr.II/29, s.1-2)

“Ahlâk” manzumesiyle çocuğa hitaben taşınması gereken erdemler sıralanır. Sadi'nin bir çocuktan beklediği ahlâki nitelikler: İtaat, doğruluk, sadakat, merhamet, sabırlı ve kanaat. Olmamasını istediği nitelikler: Kibir, riya, inat, ısrar. (Nr.II/22, s.1)

“Güzel Huylar” isimli manzumede örnek gösterilebilecek bütün davranışların sıralandığı görülmektedir. Güzel huy övüldükten sonra, örnek gösterilen davranışlar yetişkinliğe yaklaşma olarak algılanmakta ve diğer güzel davranışlar sıralanmıştır. Manzumede ortaya, yaramazlık yapmayan, “emr-i üstâda muhalif” olmayan, itaatli, uslu, gayretli, birkaç dil bilen bir çocuk modeli çıkar:

*“Çehresinden görünür bedr-i hayâ
Mütebessim bu güzel huylu latîf
Sözü hoş, üstü başı pak, zarîf
Kendisinden büyüğe hürmet eder
Kendisinden küçüğe şefkat eder”* (Sa'dî, Nr.I/18,s.1-2)

“Güzel Sözler” , “Akvâl-i Hikemiyye”, “Cümel-i Hikemiyye”de yer alan sözlerin önemli bir kısmı, çocuğun doğruları örnek alarak “güzel ahlâk”a ulaşmasına yöneliktir: Güzel amaçlar peşinden koşma, iyi insan olma, şeref, terbiye, sır tutma ve edep, sabır, gerçekçilik, servet, insanların farklı karakterlerde olması, boş konuşmama, sevgi ve merhamet, tecrübe, nasihatlarla uyma, kararlılık, doğruluk ve namusun erdemi, hayatın sadece eğlenceden ibaret olmadığı, görünüşe aldanmama, tutumluluk,

sıkıntılara katlanma, “bâtını görme”, “hilm sahibi olma”, para kazanma, gereksiz işlerle uğraşmama, temizlik, sağlık, eğitim, doğruluk, arkadaşlık, adalet, sebat, haddi bilme, insanlara danışma, âlimlere değer verme, yumuşak huyluluk, çalışkanlık, öğretmene, anne babaya saygı ve itaat, terbiye, edep vb. değerler telkin edilir. Aşağıya bazı sözler alınmıştır:

“Başkasını aldatmak isteyen, kendisinden başkasını aldatmadığına emin olsun.”(Nr.I/2,s.7)

“Öyle bir servetin iktisâbuna çalışınız ki ne hırsız, ne de kazâ ve felâket onu elinizden gasb u mahv edebilsin.” (Nr.I/2,s.7)

“Hülya ile saray yapmaktan ise, ciddî olarak kulübe yapmak evlâdır.” (Nr.I/3,s.6-7)

“Her âdem aynı vesâitle memmun edilemez; meşrebe göre hareket muvâfık-ı hikmettir.” (Nr.I/3,s.6-7)

“Hüsn-i sîretle tanınmak, büyük bir servetle iştihâr etmekten efdaldir.” (Nr.I/3,s.6-7)

“Herkeste her türlü fazileti aramak, faziletsizlikten ileri gelir. (Nr.I/4,s.6)

“İnsan mâziyi olduğundan daha parlak görür, hâli olduğu kadar fenâ zameder, istikbâli olmak ihtimâlından fazla görür.” (Nr.I/4,s.6)

“İstikâmet ve namus yanında para pek kıymetsiz kalır.” (Nr.I/5, s.7)

“Güneşi taşlamaya kalkışan budala, kafasını yarmaktan başka bir şeye muvaffak olamaz” (Nr.I/8, s.6)

“Çöplükte elmas arayan budala, servette saadet arayan ahmaktan bin kat akıllıdır.” (Nr.I/8, s.6)

“İnsâniyetin rükn-i a'zamı hüsn-i ahlaktır.” (Nr.I/10, s.7)

“İnsanlara def'-i mesâib yolunda iki âlet lâzımdır ki: Bunun biri sabır, diğeri mukâbeledir.” (Nr.I/10, s.7)

“Nasihat vermek kolay, icrâsı ise güçtür.” (Nr.I/11, s.7)

“Ziynete kapılmazdan evvel keseni yokla.” (Nr.I/15, s.7)

“Herkes bizi memmun etmeye mecbur değildir; fakat biz herkese iyilik etmekle mükellefiz.” (Nr.I/19, s.7)

“Göz zâhiri, fikir bâtını görür; bunun için yalnız gözle görmek kifâyet etmez.” (Nr.I/27, s.7)

“Para kazanmak; bir taşı yüksek bir dağın tepesine çıkarmaya, sarf etmek de, o taşı dağın tepesinden aşağıya yuvarlamaya benzer.” (Nr.I/45, s.8)

“İnsan ben falanım diyendir. Yoksa pederim falan idi diyen insan değildir.” (Nr.I/46, s.6)

“Edep en hayırlı mirastır.” (Nr.I/46, s.6)

“Her bildiğinizi söylemeyiniz; zîrâ her bildiğini söyleyen; ekseriya söylemek iktizâ etmeyen sözleri de söyler.” (Nr.II/5, s.8)

“Hâtırları meşgul olmazdan evvel çocuklarınızı ta'lim ve terbiyeye başlayınız.”

“Tâlib-i ilm olarak ölmek cehle râzı olarak yaşamaktan hayırlıdır.” (Nr.II/7, s.7)

“Temizleri ne kadar severlerse, pislerden de o kadar nefret ederler.”

“Bugünün meşakkatine tahammül edenler yarının saadetine nâil olurlar.” (Nr.II/10, s.8)

“İyi bir dosta mâlik olmak dünyaya değer bir hazinedir.” (Nr.II/15, s.7-8)

“İlim servetten efdaldir.”

“Emeksiz, zahmetsiz rahat tatlı değildir.” (Nr.II/20, s.6)

“Doğruluk fâide vermezse, eğrilik hiç kâr etmez.” (Nr.II/24, s.6)

“Herkes kendini sevdirenler gâyet saf ve nezih bir kalbe mâlik olanlardır.” (Nr.II/25, s.8)

“Hayvan yularından insan dilinden bağlanır.” (Nr.II/26, s.7)

“Mütalaa; can sıkıntısını def eder, kederi giderir, ıztırâbı teskîn eyler, yalnızlığa refik olur.” (Nr.II/28, s.6)

“Dostluk sadakat ile kâimdir.” (Nr.II/29, s.7)

“Her ne yaparsanız iyi olmasına gayret ediniz.” (Nr.II/51, s.4)

“Hiçbir vakit elimizi yüzümüzü yıkamadan sofraya oturmamız.” (Nr.II/6, s.3)

“İnsan için şâyân-ı iftihâr bir şey varsa o da ilm ü marifettir. Diğerleri vâhîdir. Muvakkat bir şeyle iftihar etmek abestir. Gurûr insanı her dâim utandırır.” (Nr.II/18, s.6-7)

“İyi bir kalb güzel çehreye tercih olunur.” (Nr.III/2, s.8)

3.2.2.2. Olumsuz Davranışların Eleştirisi

Okuyucularının doğru davranışları kazanmaları için çeşitli telkinlerde bulunan Çocuklara Rehber dergisi, yanlış da göstererek eleştirisini yapmaktadır. Dergi sayfalarında rastladığımız yazıların bir bölümü hatalı ve toplum tarafından kabul görmeyen davranışların eleştirisi üzerinedir. Çocuğa, yalancılık, müsriflik, gevezelik, haddini bilme gibi olumsuz davranış örnekleri gösterilerek, böyle davrananların düştüğü kötü durumlardan uzak durması telkin edilmiştir.

Hatalı davranışları eleştirerek çocuklara yol gösterilmesi gerektiği, daha derginin ilk sayılarında, “Sû-i İmtisâl” başlıklı yazıyla verilmektedir. Yazının başında;

“Çocuklar! Akrânının fenâ hareketlerinden örnek aldıkları gibi ba'zân tahsîl ve terbiyeleri yolunda olanlara imtisâl etseler yine bir dereceye kadar zararlarını tazmîn etmiş olurlar.” (-, Nr.I/17, s.1)

cümlesiyle, çocukların kötü davranışları örnek almaya daha eğilimli oldukları belirtilmektedir. Yazının devamında ise çocuklara çevrelerindeki yanlış davranışları örnek almak yerine, anne babalarının sözlerini tutarak, iyi davranışlar kazanmaya çalışmaları öğütlenmiştir.

Servetine güvenerek rahat yaşayan ve harcamalarında tutumlu davranmayan insanlara uyarı niteliği taşıyan bir manzumede şair, israfın insanı ve varlığı tüketen yönüne dikkat çeker:

“Elinden giderse bu nakd u servet

Düşün aç kalırsın ne mihnet, ne güzel” (Sa’dî, Nr.II/14, s.1)

İsrafla birlikte, düzenli yaşamaktan yoksunluk, maddî ve manevi dağınıklık da kişiyi tükenişe sürükler:

“İntizam-Teşettüt Yahud Saadet-Sefâlet” başlığı altında çıkan tefrikada çoğu öğrenci olan okuyuculara, düzenliliğin önemi ve dağınıklığın zararları anlatılmıştır. Yazının ilk bölümünde odasının ve ev yaşantısının dağınıklığı sebebiyle eleştirilen Şem’î’nin portresi çizildikten sonra, Refî ile birlikte düzenli olmanın ve çalışkanlığın övgüsü yapılmıştır. Eser bölümler hâlinde düzenlenmiştir. Bu iki öğrencinin okula başlamaları, mezun oldukları gün ve bir yetişkin olarak işlerinin başına geçtikleri günler, aradaki yıllar belirtilerek verilmiştir. Eser, Refî’nin “intizâm ve iktisâd” sayesinde başarıya ulaştığı; Şem’î’nin ise “teşettüt ve isrâf” sebebiyle iflas ettiği ve

kimsenin kendisine yardımcı olmadığı bir sahne ile son bulmuştur. (Nr.II/8, s.1-3; Nr.II/9, s.1-3; Nr.II/10, s.2-3) Düzensizliğin eleştirildiği bu yazıda, eleştirilen bir diğer konu da müsrifliktir. Yine aynı kahramanların davranışlarıyla, bunun eleştirisi ve tutumlu olmanın, güzelliği işlenmiştir. Hatta paranın nasıl değerlendirilebileceği bile Refi'nin babası aracılığıyla verilmiştir. (-, Nr.II/9, s.1-3)

Aynı konunun işlendiği bir diğer yazıda, anlatıcı, eğitimde öncelikle düzenliliğin sağlanması gerektiğini anlatan bir olay naklettikten sonra, yazıyı şu cümlelerle bitirmektedir:

“Bir maksadın meydân-ı husûle gelmesi sa'y ü sebâta muhtâc ise daha seri', daha metîn daha esash olarak vücud bulmasına intizam sebep olur.” (-, Nr.III/32, s.3)

Yalancılık da göz yumulmayan davranışlar arasındadır. Yalanın çirkinliğinin ve her şartta doğru söylemenin erdeminin vurgulandığı bu yazılarda küçük alıntılar ve örnek olaylar da verilmiştir. (Nr.III/7, s.2-3; Nr.III/8, s.3-4; Nr.III/44, s.2-3) Çocukların yalana alışmasında daha küçük yaşlarda onlara yaptırılan bazı davranışların etkisinin olduğu belirtilerek bunlar da eleştirilmiştir.

“Hâlâ bu yolda latîfeden bile ihtirâz eylemelidir. Küçük kardeşlerinizi eğlendirmek, avıtmak vazifesi size tahmîl edilecek olursa yalandan 'Seni dadın mı dövdü? Bak ben onun kafasını keseyim!' yolunda avıtmalara karşı c' mini mini masumcuklarda 'Dadım dövdü, Fatma vurdu ve bilmem ne oldu' diye mukâbele ederler ki yalancılığa daha sütte iken alışmaya başlamış olurlar.” (-, Nr.III/7, s.2)

Yalancılık bir manzumede de yerilmiştir:

*“Yalancılık ki dilin bir büyük cinâyetidir
Yakışmaz âdeme zirâ onun denâetidir*

Yalancılık gibi yoktur fenâ bu âlemde.

Nasıl meziyet olur bir yalancı âdemde” (Sa'dî, Nr.I/46, s.1)

Önyargılı olmanın çirkinliği de, “Zürafa İle Ahû” manzumesinde, iki hayvanın karşılıklı konuşmasında ahuyu küçümseyen bir zürafanın durumuyla ortaya koyulmuştur. Aynı zamanda ahuyu fitneci olarak gören ve hırsızlıkla suçlayan zürafanın yalancılığı ortaya çıkarıldıktan sonra kimse hakkında ön yargıyla olumsuz düşünülmemesi gerektiği belirtilmiştir:

“Sû-i zan etme ki böyle seni şermende eder

Hüsn-i zan et ki sana âlemi dilbende eder” (Sa'dî, Nr.III/42, s.1)

“Fenâ Arkadaşlar” başlığı altında yayınlanan hikâyede ise daha önce de çeşitli yazıların içerisinde eleştirilen kötü arkadaşların insanı yanlış yollara sürükleyeceği ifade edilmiştir. (Nr.II/30, s.3-4; Nr.II/31, s.5-6; Nr.II/32, s.4-5) Anne ve babanın insanın kötü arkadaşlar edinmesinde engelleyici rolünden bahsedildikten sonra baba kontrolü olmadığı için kötü arkadaşları sebebiyle Nedim adlı bir çocuğun hırsızlığa kadar giden serüveni işlenmiştir. Eserin sonunda konu ile ilgili öneriler bir ders olarak verilmektedir:

“Çocuklar! Refiklerinizi hüsn-i intihâb ediniz. Fenâ bir arkadaş en terbiyeli bir çocuğu dereke-i mezellet ve hakârete indirebilir.” (-, Nr.II/32, s.5)

Hırsızlığın eleştirisi Sa’dî’nin yazdığı “Bir Hırsızın İtirafı Nedâmet” başlıklı manzumede yapılır. Kendi evinde bile hırsızlık yapan bir çocuğun hikayesi ve pişmanlığı ile anlatılır. Hırsızlığını neticesi olarak çevresindekilerin suçlamalarına maruz kalan ve yurdunu terketmek zorunda kalan kişi sonda okuyuculara aldığı dersi aktarır:

“Çocuklar! İşte sirkat işte ibret!

Senü elbet nedâmettir nedâmet” (Nr.III/16, s.2)

“Fare Kapanda” manzumesinden hareketle yapılan hiçbir kötülüğün cezasız kalmayacağı ortaya koyulur:

“Gördün mü eden bulur âbid hü

Ettiklerinin cezâsıdır bu

Efsâne değil bu ibret olsun

Bed hûlara nasihat olsun”(Sa’dî, Nr.I/40,s.2)

Çocuğa, sözün tam anlamıyla “kendini bilme”nin erdemini ve kendini bilmemenin doğuracağı gülünç veya acı sonuçları gösteren örneklerin fazlalığı dikkat çekicidir.

Haddini bilme, manzumelerde özellikle de fabllarda işlenmiştir. Bazı manzumelerde, kişinin başkasında olan, kendimde olmayan niteliklere özenmesinin doğuracağı sakıncalar dile getirilmiştir.“Kurbağa ile Balık”ta bir balık ile evlenmek isteyen bir kurbağanın, “Deve ile Fare” manzumesinde de deveyi yemeyi başarmak gibi boş hayal kuran bir farenin içine düştüğü gülünçlüklerle birlikte, hadlerini bilmeyerek hayallere dalanların hazin durumları gösterilmiştir. (Nr.III/31, s.1; Nr.III/45, s.1) Derin

bir sudan geçen devenin, merkebe de aynı şeyi önermesi, üzerine kendini, dolayısıyla haddini bilen merkebin cümlesi iyi bir uyarıdır:

“Bilirim haddimi ben sade hımarım bî-şek

Haddini bilmeyene bizde demişler’eşek’!” (Nr.III/46, s.1)

İnsanların moda kavramı etrafında anlamsız arzuları “Moda” manzumesi ile eleştirilmiştir. İnsanlar güzel bir genç kız olarak herkesin hayranlık duyduğu “moda”nın, ertesi gün hızla yaşlanarak çirkin bir ihtiyara döndüğünü hayretle görürler. Bu, çocuğa kalıcı olmayan çekiciliklere kapılmamak gerektiğini gösteren örneklerdendir:

“Dâima böyledir değil mi, moda

Bir gün ancak sevimli zannolunur

Geçiyor gün geçince çünkü moda

Yenisi eskiden iyi bulunur.” (Sa’dî, Nr.III/11, s.1)

“Taklîd-i Ziyet” isimli manzumede bir tavuğun, tavus kuşuna özenmesi ve kuşun tüylerinden başına hotoz yapması hikaye edilmiştir. Kümese döndüğünde annesi ona kızar, yerinde ve doğru davranışlarda bulunması gerektiğini söyler:

“Öyle her gördüğünü eyleme taklide heves

Taşımaz böyle zîr ü ziyeti bu kümes” (Sa’dî, Nr.III/34, s.1)

Manzumenin devamında tavusun sadece süsüyle ortada gezerken tavukların insanlara faydalı oldukları verilmektedir:

“Biz ise besliyoruz halkı budur ziyetimiz

Hamdullah ki bizim kimseye yok minnetimiz.” (s.2)

“Kargacık” isimli manzumede ise cennet kuşunu gören bir karganın kendisinin neden bu kadar güzel olmadığına hayflanması ve kinlenmesi anlatılmıştır. Annesi bir başkasında olan özellik için kinlenmenin sadece kişinin kendine zararı olacağını söyler:

“Var mı kinin sana bir fâidesi

Haydi tutun diyelim ki ona kin

Onu kinin edecek mi çirkin

Yine sen zîşt, o güzel bir kuştur.” (Sa’dî, Nr.III/41, s.1-2)

Manzumenin devamında, başkalarına özenmek ve kinlenmek yerine kendi güzelliklerini ön plana çıkarma yönünde önerilerde bulunulmuştur.

“Böcek” manzumesinde, karşılaştığı kelebeğin güzelliği karşısında kendisini çirkin ve değersiz bulan bir böcek, kelebeğin, çocuklar tarafından avlandığını görünce hâline şükreder. (Nr.III/24, s.4)

“Tavşan İle Kirpi” isimli manzumede, kirpi, kıpırdamadan durup avcıdan kurtulurken, onu dinleyen tavşanın yakalanması anlatılır. Herkesin kendi niteliklerini bilmesi ve ona göre hareket etmesinin daha doğru olacağı ifade edilmiştir. (Nr.III/40, s.1-2)

Kendinde olmayana özenmenin yanısıra, kendinde olan özelliklerle gereğinden fazla övünme de haddini aşmanın tipik bir göstergesidir.

“Gurur” manzumesinde, kurbağa, tavşan ve ördek arasında geçen konuşmalardan hareketle, çocuklara gururlu ve kibirli olmanın çirkinliği ortaya koyulmuştur. (Nr.I/11,s.1-2)

İnsan ne kadar güçlü olursa olsun her zaman kendisinden daha güçlü olanın bulunabileceğini bilmelidir. Gül dikenleriyle korunabildiği için övünür. Karanfil:

*“Eğerçi muktedirsenez, fakat benim gibi zebûn
Beni ezen sizi ezer değil hayatınız masûn.*

Demek cihanda yok bekâ, bütîin cihân adem-nîmâ

Küçük büyük mükevvenât zebûn-ı kıvvet-i fenâ.” (Celal Hâverî, Nr.III/10, s.1)

Böbürlenmenin, büyüklenmenin itici bir davranış olduğu, her zaman daha iyi, daha üstün durumda başkalarının olabileceğini kabul etmenin doğru olacağı mesajı, bir arslanla sivrisineğin hikâyesi aracılığıyla verilmiştir. Gücünden emin arslan, minik bir sivrisineğin uçma yeteneğiyle baş edememiş ve onu yakalayamamıştır. (Nr.II/51, s.2-3)

“Bir Kuş” manzumesinde, mutluluğunu ve özgürlüğünü gösterişe kapılarak hayatıyla ödeyen bir kuşun serüveni işlenmiştir.

Kibirli bir çocuğun, sürekli kendisini övmesi, herkesten üstün görmesi, buna karşılık gerçekte hiçbir şey bilmemesi onu bir gün zor duruma düşürür. Manzumenin sonunda böyle gülünç ve zor durumlara düşmemek için kibirlenmemek gerektiği öğütlenir:

“Hasmı Hak'tır mütekebbir olanın ey ferzend” (Sa'dî, Nr.II/34, s.1)

Büyüklerine danışmadan iş yapmaya kalkan bir kız çocuğu bebeğinin saçlarını keser ve oyuncak bebeklerin saçının uzamadığını öğrenince bozulur. Öyleyse, her çocuk her şeyi bilmeyeceğini bilmelidir. (Nr.II/26, s.1-2)

Maddi durumu ve toplumda itibarı yerinde olan bir adama “dostunuz çok mu?” diye sorulur. O da varlıklı durumundan ötürü etrafında çok kişinin olduğunu, ama bunun sorunun cevabını vermeye yetmeyeceğini söyler. “Dost” manzumesinde insanların gerçek dost olup olmadığının zorluklarla karşılaşıldığında anlaşılacağı görüşü hâkimdir. Sadi, sözün özünü son beyite saklar:

“Bir zarâfet perdesi altında ibrettir bu söz

Aç gözün, aldanma, mağrûr olma hikmettir bu söz” (Sa’dî, Nr.II/10, s.1)

“Çiçeklerle Bir Asr-dîde” isimli manzûmede yaşlı bir insan ile yaşlılığı sebebiyle alay eden çiçeklerin bu hâli yaşlı adam tarafından eleştirilir. Adamın yaşlılığı ile alay eden çiçekler sonbahar geldiğinde solar. İnsanlarla alay edilmesi olumsuz bir davranış olarak eleştirilmektedir. (A[yn]. Şevki, Nr.III/23, s.3)

Çocuk, çevresindeki insanların hatalarını yüzlerine vurmanın veya başkalarına söylemenin de iyi bir davranış olmadığını bilmelidir:

“Ahbâbının yahud tanıdığı bir ferdin bir hatasını ifşâ etmek, onu zemm u takbîh eylemek şân u şerefine hâlel verecek bir sûrette aleyhine idâre-i kelâmında bulunmak, muâvenet ve sıyânette zühûl göstermek hâline nazar-ı hırs u tama' atf etmek, gördüğü ikrâm :: in'âmı umutma:, afv-ı hataya şâyeste görmemek, mu'terif olduğu kusûr ve kabâhatinin, irâe ettiği ma'zeretinin kabûline temerrüd eylemek ne dostluğa ve ne de ahlâka yakışacak hâlâtdandır.” (Rûseyin Ziya, Nr.III/34, s.7)

Başkalarının ayıplarını yüzlerine vurmanın çirkinliği bir manzum hikâye aracılığıyla verilir. Bunu alışkanlık hâline getiren çocuk da bir gün kendisini benzer bir durumda bulabilir ve mahcubiyeti taşır. (Nr.II/50, s.4)

Arkadaşlar arasındaki şakaların zarar verecek derecede ağır değil, hoş gidecek şekilde olması gerektiği “Latîfe Latîf Gerek” (Nr.I/5, s.4-5) isimli hikâyeyle kavratılmak istenir. İnsanlara kötü muamele edilmemesi, gözü açıklıkla insanları kandırmanın yanlış olduğu ve diğer insanların mallarının izinsiz alınmaması gibi uyarılar değişik yazılar aracılığıyla yapılmıştır. (Nr.III/6, s.4-5; Nr.III/7, s.5-6; Nr.III/13, kapak içi-arka kapak içi; Nr.III/20, s.8; Nr.III/41, s.5-6; Nr.III/42, s.5-6).

Kötü davranışların herkesi çileden çıkaracağı, bir sırtlan örneğinden hareketle verilmekte ve insanlara alışan bir sırtlanın tekrar vahşileşmesi kötü muameleyle dayandırılmaktadır:

“Bu da bize isbat ediyor ki tatlı mülâyimâne muamele vahşi ve en tehlikeli zannolunanları bile mûnis ve halîm eder. Hadden aşırı cebr, hiddet ve şiddet ise

huşûnet-i tabîi tezyîd etmekten, sui netice vermekten başka bir şeye yaramaz.” (-, Nr.II/52, s.3)

Boş konuşmanın zararı, uykusunda bile susmayan bir adamın başına gelenler yoluyla anlatılır. Adam, bir hendeğin kenarında uyuyakalır. Rüyasında “deh” deyince yanibaşındaki eşeği hareket eder ve hendeğe düşer:

“Dilini hüsn idare edegör, çekme ziyân

Söyleme her geleni ağzına, et hıfz-ı lisân” (N. Vecdi, Nr.II/28, s.1)

“Kişinin Çektiği Dil Belâsıdır” manzumesinde, iki ördek ve bir kurbağanın hikayesinden hareketle dile sahip olmanın erdemi işlenmektedir.

Özellikle çeşitli yazılarda olumsuz bir davranış olan çok ve boş konuşmanın eleştirisinin yapıldığı dergide, yerinde kullanılan sözün gücü ve sözün önemi hakkında manzumeler içinde cümlelere yer verilmiştir. Boş konuşmama kadar sözün yerinde kullanılmasının ne kadar önemli olduğu “Şehzade Niyazi Efendi Oğlumuz” manzumesinde şu şekilde dile getirilir:

“Söz bir güherdir

Fazl u hünerdir

Nuru 'n-nazardır

Rûh-ı revândır

(...)

İcât eden söz

Abâd eden söz

İrşâd eden söz

Cevher feşândır” (Sa'dî, Nr.III/12, s.1)

Sadi, hiç susmaksızın “rak rak”layan kurbağayı örnek göstererek, çocuklara gevezeliğin bıktırıcı, dolayısıyla itici bir davranış olduğunu kavratmak ister:

“O çocuklar ki olur laklaka-zen

Bulamam kurbağadan farkını ben” (Sa'dî, Nr.II/6, s.1)

Kaldı ki çok konuşmak marifet değil, sözde “ma'na” önemli görülür.

Hüseyin Muhiddin tarafından kaleme alınan “Bir Merkebin Sergüzeşti” başlıklı tefrikada da bazı davranışların eleştirisi yapılmaktadır. (Nr.II/34, s.6-7; Nr.II/36, s.7; Nr.II/37, s.7; Nr.II/38, s.3-4; Nr.II/40, s.4; Nr.II/42, s.2-4) Eser bir merkebin dilinden yazılmıştır. Doğduğu andan itibaren başından geçenleri anlatan bu merkep inatçılığı,

sabırsızlığı ve öfkesi sebebiyle hep kötü muamele ile karşılaşır. Sahiplerinden birinin oğluna nasihati sırasında bazı olumsuz özelliklerinin eleştirildiği görülmektedir:

“(…) İnsanda merkebin hiçbir huyu olmamalıdır; çünkü bu hayvan tenbellik, inat ve budalalıkta şöhret almıştır.” (Hüseyin Muhiddin, Nr.II/37, s.7)

Yaşları ne olursa olsun hemen her çocukta eleştiri konusu olan ebeveynin sözlerine kulak asmayarak yaramazlık yapma konusu da “Haylazlık” (Nr.III/31, s.Kapak İçi), “Serkeşlik” (Nr.II/4, s.4-5) ve “İtâatsizlik” (Nr.II/17, s.1-3) başlıklı yazılarda işlenmiştir. Anlatılan olaylar ve verilen örneklerle çocukların bu özelliklerden kurtulmaları gerektiği ifade edilmektedir. Benzer bir şekilde öğrencilerde görülen hemen her yazıda bir şekilde eleştirilen tembellik, “Atâlet” (Nr.I/32, s.5) ve “Atâlet Mûcib-i Sefâlettir” (Nr.III/5, s.kapak içi) başlıklı yazılarla yerilmektedir.

Oburluk, sigara içme ve temizliğe özen göstermeme gibi çocuğun doğrudan vücûduna zarar veren alışkanlıkların bırakılması öğütlenir.

Daha önce, Doktor Cemil Hâverî'nin tıbbî yönüyle ele aldığı ve çalışmamızın “sağlık bilgileri” başlığı altında değerlendirdiğimiz, oburluğun, popüler düzeyde manzumelere de konu olduğunu görürüz. Bu alışkanlığın sağlığı bozan bir davranış bozukluğu olduğu, “Oburlara!” manzumesiyle anlatılmıştır. (Nr.II/36)

Derste gizlice bir şeyler atıştıran çocuğun öğretmenince farkedilince içine düştüğü komik durum da “pisboğaz”lığın kötülüğünü gösterir. Çocuklar manzumenin sonunda uyarılır:

“Çok yeme cisme zarardır yemeği az yemdi” (Sa'dî, Nr.II/38, s.2)

“Oburluk” başlığını taşıyan diğer tiyatro eserinde ise oburluğun fenâlığı komik olaylarla gösterilmiştir. Sürekli yemek yiyerek pisboğazlık yapanların durumu ise eleştirilerek bunun sadece kendi sağlıklarına zarar verdiği açıklanmıştır:

“Ne sanır mideyi ambar mı değirmen mi nedir?”

Yediği kendini yer, kendisi bundan gâfil

İsteyen sıhhatini az yemeli velhasıl” (Sa'dî, Nr.I/32,s.1)

Oburluk huyundan vazgeçmesi için patronunun Cevdet isimli çocuğa yaptıkları mizahi unsurlar ön plana çıkarılarak verilmiştir. (Nr.III/21, s.1-2; Nr.III/22, s.4-5; Nr.III/23, s.4-5; Nr.III/24, s.7; Nr.III/25, s.6-7) Aynı konu “Oburluk Seyyisi” (Nr.II/34, s.5-6) ve “Şeker Hanımın Köşkü” (Nr.III/1, s.8; Nr.III/2, s.7; Nr.III/3, s.3-4) başlıklı metinlerde de işlenmiştir Her ikisinde de oburlukları sebebiyle zarar gören çocukları

sonunda bu huylarından vazgeçerler.“Şeker Hanımın Köşkü”nde oburluğun sağlığa verdiği zarar “Oburlar mezarlarını dişleriyle kazarlar” cümlesiyle örneklenir.

Doktor Cemil Hâverî'nin yine, tıbbî yanıyla ele aldığı sigara içme konusu Sa'dî'nin “Zehirli Duman” başlıklı bir manzumesinde de işlenmiştir. Çocuk, tütünün sağlığı bozan zararlı bir alışkanlık olduğu yolunda uyarılmıştır. (Nr.II/24, s.1-2)

Çeşitli vesilelerle sağlıkla ilgili öğütlerin verildiği dergide manzumeler içerisinde de bu öğütler yer almıştır..

Sağlık konusunda umursamaz tavır ve küçük gibi görülen problemlerin ihmâlkârlık sebebiyle ciddi problemlere yol açması eleştirilir. (Nr.III/34, s.2-3) Özellikle temizlik üzerinde durulur:

*“İnsana yakışsın mı? Üstü, başı kir olsun
Ma'zûr olamaz bunda isterse fakîr olsun*

*(Allah) suyu bezl etmiş pâk ile tenin zîrâ
İllet ile zillettir pislikte olan ma'na”* (Sa'dî, Nr.I/36,s.1)

Temizlikte gözardı edilmeyecek önemli bir ayrıntı sıklıkla sabun kullanmanın gerekli oluşudur. Sadece sabunu konu alan bir yazıda, sabunun özelliklerinin anlatılmasının yanında çocuklardan temizliğin her aşamasında sabunu kullanmaları istenmiştir. (Nr.II/1, s.5-6) Çocuklar her şeyi ağızlarına almamaları için uyarılmıştır:

*“Bundan ibret alalım da görünüşe aldanmayalım. Bilmediğimiz ot ve çiçekleri,
ağaç yapraklarını ağızımıza alıp çiğnemekten çok sakınalım.”* (-, Nr.II/2, s.3)

Küçük bir çocuk, tatlı zannettiği bir ilacı alıp içer ve rahatsızlanır. “Sormadan Yemeyiniz” isimli manzumede, çocuklara sağlıkları için büyüklere sormadan bilinmeyen şeylerin yenmemesi yönünde öğütlerde bulunulmuştur. (Nr.III/38, s.1) Hastalanmasına rağmen ilaç içmeyerek iyileşmeyen bir çocuğun tavrı da eleştirilir. (Nr.III/43, s.1) Manzumenin sonunda “Haydi yavrucağızlar bunu siz edin ezber” (s.1) cümlesiyle rahatsızlandıkları zaman korkarak, huysuzluk edip ilaç almamalık etmemeleri istenmektedir.

Bazı davranışlar daha çocukluktan kazanılmalıdır. Çocuk, canı çektiği her şeye karşı zaafa düşmemeyi öğrenirse, nefesine hakim olmayı da başaracaktır. Bu da onu yanlış hareket etmekten alıkoyacaktır. Her çocuk okulunun önünde satılan albenili yiyecekleri almak ister:

“Mektebden paydos edilmiş çıkılıyor. Şu köşe başına bir nazar atfedelim. Bir tarafını bir muhallebici tablası işgâl ediyor, muhallebicinin dik ve aldatici ‘sütlü kaymaklı’ sadâsı irili ufaklı bir takım çocukları tablanın etrafına topluyor.” (-, Nr.II/5, s.4)

Borçlanmayı düşünerek muhallebi yemek isteyen çocuğun hikâyesi gerçekten düşündürücüdür. Borcundan dolayı kendisine muhallebi verilmeyen ve yeniden borçlanmaya çalışan bir çocuğun hâli arkadaşının ağzından eleştirilir. Bu yaşta borca alışma ve nefesine hâkim olamama yanlıştır. Üstelik açıkta satılan yiyeceklerin yenmesi ayrı bir sorundur. Verilmek istenen mesaj, yazının sonunda dikkati çekmek için aynı zamanda koyu renkli harflerle yazılmıştır:

“İnsan vakâr-ı nefsinin muhafaza etmek için borçlu yatmaktan ise aç uyumak evlâdır.” (-, Nr.II/5, s.4)

Çocuğun bedeni gibi zamanına da özen göstermesi, zamanı iyi kullanması ve yapılması gereken işleri ertelememesi beklenir. (Nr.II/3, s.4) Sürekli işini yarın yapacağını söyleyen bir kız çocuğuna “Yarın” isimli manzumede annesinin ağzından şu öğüt verilmektedir:

*“Yarın demek ebediyyen bekâ-yı nekbettir
Yarın demek ebediyyen bekâ-yı zillettir
Güzel çocuk sakımp sen yarın deyip ihmal
Eder isen bu kusurlar eder seni pâmâl”* (Celâl Hâverî, Nr.III/30, s.1)

Çocuğun hangi türden olursa olsun, olumsuz davranışlarını farkkettiğinde bunu kabullenerek doğru olana yönelmesi istenir. Hatayı kabul etmenin de güzel bir cesaret örneği olacağı vurgulanır:

*“Derhal atılıp ortaya ikrâr-ı kabâhat
Etmek ile gösterdi fedâkârlığa şâyân
Bir tıfl-ı edîb olduğunu, -hüsn-i cesâret!-”* (N. V.; Nr.I/2,s.5)

Başta da belirttiğimiz gibi Çocuklara Rehber dergisi, çocukların yanlış davranışları kolaycılığa kaçarak taklit etmeye daha eğilimli olduğu fikinden hareketle, bunu engellemek amacıyla yayınladığı yazılarda bu tür davranışları eleştirmiştir.

Dergide, önerilen olumlu değerler gibi, eleştirilen olumsuz davranışlar üzerine de birçok özlü söz yer almıştır. Bu sözlerde, büyülenme, cahillik, çok konuşmak, kendini beğenme, insanlarla alay etme, öfke, hilekârlık, sefahat, nefse uymama, tenbellik, cahillik, insanları aldatma, boş işlerle uğraşma, servet peşinde koşmanın

saçmalığı, korkaklık, kendini beğenme, yalancılık, acelecilik, bilgiçlik, bôbürlenme, açgözlülük, başkalarını küçümseme, kumar, hiddet. vb. kötü huylar eleştirilmektedir. Aşağıda, “Güzel Sözler, Akvâl-i Hükemiyye, Cümel-i Hikemiyye” başlıkları altında verilen bu türden uyarılar örneklenmiştir.

“Dünyada en büyük muvaffakiyyet hevesât-ı nefse galebedir.” (Nr.I/3,s.6-7)

“Kumar tâli'lerini deneyenler, sonunda tâli'siz olduklarını anlarlar.” (Nr.I/5, s.7)

“Sefâhat bir kıyudur ki çabuk düşülür, içinden pek güç çıkarılır.” (Nr.I/6, s.6)

“Tenbellik hastalıkların en vahimidir: Ruhü öldürür.” (Nr.I/7, s.6)

“Akşamdan sabaha kadar uyuyan tenbeller, sabahtan akşama kadar da açık gözle uyurlar.” (Nr.I/7, s.6)

“Korkaklık; cehâletin kerîmesidir.” (Nr.I/8, s.6)

“Kendini beğenmeyenleri halk beğenir.” (Nr.I/10, s.7)

“Hod-pesendleri kendilerinden gayrı kimse beğenmez.” (Nr.I/15, s.7)

“Telaş ve acele en klay işlerin bile neticesini bozar.” (Nr.I/12, s.7)

“Ma'lûmât-fürûşluk noksan-ı ma'lûmâta delâlet eder.” (Nr.I/12, s.7)

“Çok uyuyan az yaşar.” (Nr.I/27, s.7)

“Hased; verem kurtları gibidir: Kalbi kemirir, fazilet hislerini mahveder.” (Nr.I/27, s.7)

“Acele nedâmetin vâlidesidir.” (Nr.I/45, s.8)

“Her mâlik olduğumuz şey ile mağrur ve müftehir olmayınız. Zirâ her mâlik olduğu şey ile iftihâr eyleyen; ekseriya mâlik olmadığı şey ile de mağrûr olur.” (Nr.II/5, s.8)

“Hasisler kavak ağacı gibidir. Ne sâyesinde ârâm, ne de meyvesinden istifâde edilir.”

“Fenâ arkadaşlar arasında vakit geçirmekten ise yalnız olarak imrâr-ı evkât eylemek müreccahtır.”

“Hamâkât ve temeddüh yekdiğerini az terk eden iki hemşiredir.”

“Fenâlık ne kadar az olsa kalbde bir yanık iz bırakır.” (Nr.II/29, s.8)

“Hiçbir vakitte ev içinde koşup atlamayınız, bağırtıp çağırmayınız.” (Nr.II/6, s.3)

“Çocuklar için eslem-i tarîk beyhûde sözlerden tevakkî etmek, söyleyeceği bir sözü düşünmeden söylememektedir.” (Nr.II/18, s.7)

“Gurur kalbi ifsâd eder.” (Nr.III/1, s.4)

“Tenbeller kâmin-ı tabiatı pây-mâl eden serserilerdir.” (Nr.III/4, s.8)

“Çok söz söyleyen gündüzleri ellerini oğuşturmadan ve geceleri iki yana dönüp düşünmekten hâli olamaz.” (Nr.III/43, s.7)

3.2.2.3. Eğitim ve Öğrenim Hayatı

Okurlarını genellikle öğrenci ve öğretmenlerin oluşturduğu Çocuklara Rehber dergisinde, “şuûn-ı mekâtib” sütunuyla okullardaki her tür gelişmeye ait bilgilerin aktarılmasına özen gösterildiğini belirtmiştik. Eğitim dünyasıyla bu içiçe oluş, beraberinde, çocuklara, öğrenmeyi, okulu, öğretmeni ve ilgili bütün değerleri benimsetme çabasını da getirecektir. Çocuğa her fırsatta bilimin kişi için en önemli kazanç olduğu telkin edilir:

“İlm ü irfân gibi var mı servet?

Edeb ü terbiye asâ-ziynet?” (N. Vecdi, Nr.I/8, s.1-2)

Bilgi bir hazine olarak değerlendirilir:

“Her kim ki eder kesb-i meziyyat-ı maarif

Dürdâne gibi her dem olur hâiz-i kıymet” (Mehmed Akif, Nr.IV/5, s.1)

Bilgi, hem hazinedir hem de ona sahip olanı yüceltir:

“İlm erbâbını eyler ser-efrâz

Eder ashâbını her yerde mümtaz” (A[ydın]. Şevki, Nr.II/47, s.1)

“Bütün mehâsin-i ahlâk, fezâil-i insan” eğitimle öğrenilir. Gelişme eğitimle sağlanır. (Nr.II/44, s.1)

A[ydın]. A[ydın]. “İmtihan” manzumesinde hemen her dönemde öğrenciler için bir heyecan vesilesi olan sınavlar üzerinde durmuştur. Kelime, öğrenciler için ürkütücü olsa da, bilim ve fennin ilerlemesi aslında buna bağlıdır. Sınavlar ortadan kalkarsa, çocuklar öğrenme ihtiyacı duymayacaklardır. Bu ihtiyaç olmayınca, bilginin de ardına düşülmeyecektir:

“Bütün lisân ulûm u fûnûnu ben bilirim

Deyip çalışmayı da terk edersiniz, o zaman

Ne ilm ü fen kalacaktır, ne tab’ u fikr-i selim

Karanlığın gezecektir içinde rûh-ı cihân” (Nr.IV/11, s.1)

“Tahsîlin Mükâfâtı” başlıklı yazıda bir öğrencinin ağzından verilen cümlelerle sınavlardaki korkunun anlamsızlığı belirtilmektedir. Bu korkunun yenilmesi için derslere çalışmanın yeterli olacağı yazının sonunda ifade edilmektedir. (Nr.I/20, s.5-6)

İnsanın, ilim ve fen öğrenmekle yükümlü olduğu dinî açıdan da ele alınarak incelenmektedir. Mal ve para konularının da değinildiği bu yazıda asıl amacın faziletli bir insan olduğunun unutulmaması istenmektedir. Yazı, ilim öğrenmek için en uygun dönem olarak çocukluğu göstermektedir. (Nr.I/37, s.1-2) Eğitim içerisinde özellikle fen derslerinde önemli bir yeri olan deneyler bile Allah’ın yaratıcı gücünü gösterdiği için önemlidir.

“Cenâb-ı Hâlik hazretleri, tabiatta halkettiği şeyleri, ahvâl-i tabüyyeyi taklid ile istifâdeden bizi men etmiyor, tabiatın serâirini tahkik etmekte hiçbir bâis yoktur. Bilakis bunları öğrendikçe garâib-i tabüyyeyi tedkik ettikçe kudretine, büyüklüğüne daha ziyâde vâkıf oluruz.” (-, Nr.II/1, s.6)

Bilgiden yoksunluk ve cahil kalmanın kişiyi ne zor durumlara sokacağı manzumelerde sıkça dile getirilir. Cehâletin eleştirisi “Mektebde” isimli manzumede bilgisizliğin kötülüğü ile verilmektedir:

“Cehldir düşmen-i ümrân-ı teakki-i beşer

Cehldir mûcib-i zulmet sebep-i izmihlâl

Cehldir âlet-i tahrîbi riyâz-ı ömrün” (Mahmud Fuad, Nr.III/33, s.1-2)

“İbkâ-yı Nîk-nâm” manzumesinde âlim ve câhil karşılaştırmasıyla âlimin her hâlinin yüceliği anlatılmıştır:

“Câhilin câni çıkar nâmı cihandan silinir

Alimin ruhu uçar zâtı demadem bilinir” (Sa’dî, Nr.III/35, s.1)

“Bir Muallim Lisânından” manzumesinde cehalet eleştirilmiştir:

“Yaşayan cehl ile dünyada, vatan yavruları!

Ona benzer ki karanlıkta gezer yok feneri” (Mehmed Akif, Nr.III/49, s.1)

Manzumenin devamında, buradaki öğretmen, cehaletin “ne belâ”, “ne fenâ” bir şey olduğunu anlatmaya devam eder. Cahil olanın şeytana daha kolay kanacağı, âlim olanın akıllı davranacağı anlatılır. Alimin uykusunun cahilin namazından yeğ olduğunu belirten hadîsi öğrencilere hatırlatılır. Ardından da ilmin Çin’de de olsa aranması gerektiğini belirten hadis verilmiştir.

Özlü sözler grubunda bilimin değeri ve cehaletin kötülüğü üzerine de ifadelere yer verilmiştir:

“Keşmekeş-i hayat içinde kendisine bir yol açmak isteyen silah ilm ü ma’rifetle misellah bulunmalıdır” (Nr.I/9, s.6)

“Ulûm u fûnûn; erbâbının medâr-ı zevk u refâhı, cahillerin ise mûris-i kelâlidir.” (Nr.I/18, s.7-8)

“Câhil âkilden ziyâde fikrinde sebât eder; çünkü bir doğruyu kabul eder, diğeri red ve inat eyler.” (Nr.I/18, s.7-8)

“Câhille musâhib olmaktan sakın. Zîrâ nef’ini istese bile hareketi zararı intâc eder.” (Nr.I/44, s.6-7)

“Zahmetle tahsîl ulûm u fûnûn eyleyen şakird; rahatla kesb-i şöhret eyler.” (Nr.I/45, s.8)

“İlim rütbesi her rütbenin fevkinde bir rütbedir.” (Nr.I/46, s.6)

“Fazîlet-i İlm” başlığını taşıyan iki yazıda özlü sözler kullanılarak ilmin önemi vurgulanmaya çalışılmıştır:

“İlim bitmez tükenmez bir hazinedir.”

“Ve ilim bir güzel servet ve sermayedir ki dünyada ona müsâvi bir nesne bulunamaz.”

“Ve ilim insana ne güzel arkadaş olur.” vb. (Nr.II/37, s.4; Nr.III/29, s.6)

Eğitimin önemi ile ilgili çeşitli yazı türlerinde olduğu gibi manzumelerde de değerlendirmelerde de bulunulmuştur. Sadi, “Muhâkeme” isimli manzumesinde öğrencilerle öğretmenler arasında geçen diyalog şeklinde düzenlenmiş metinde ders çalışmayan ve okul disiplinine uymayan çocukların Cuma günleri cezalandırılacağı söylenen bir hikayeyi işlemektedir. Çocuklar, bu duruma itiraz eder. Bunun üzerine öğretmenler, daha önce mevcut olan falaka uygulamasını hatırlatınca, çocuklar Cuma günü tatil imkânından yoksun bırakılmaya razı olurlar ve daha çok çalışmaya karar verirler:

“Ba’ demâ sa’y ile tahsîl edelim

Gayret-i erbâbı mükâfâta sezâ

Yakışır tenbihle elbette ceza” (Sa’dî, Nr.III/13, s.3)

Sa’dî’nin “Bir Maymunun Sergüzeşti ve Oğluna Nasihati” isimli bir diğer manzûmesinde, küçükken Afrika’dan kaçırılıp Avrupa’ya getirilen bir maymunun ağzından oğluna iyi bir eğitimin önemi hakkında verdiği öğüt yer alır. Aldığı eğitimle herkesin ilgisini çekmiştir ve rahattır:

“Hoş geçindim marifetle çekmedim bir gâile

Hoş geçindi hem benim sayemde de bir aile” (Sa’dî, Nr.III/37, s.2)

Mustafa'nın yazdığı “Bir Muallim Lisânından” manzumesinde eğitim ve şeref kavramları yanyana getirilmiştir:

“Kabul etme! Cehl mezmûm sıfattır

Şeref insana ancak ma'rifettir.” (Mustafa, Nr.IV/3, s.1)

“Talebe Lisânından” (Nr.III/24, s.1) manzumesinde de bir öğrencinin ağzından okulların önemi verilerek hayatı, çevreyi, dinleri vb. herşeyi okulla anladıkları ve öğrendikleri üzerine sözler sarfedilmiştir. Bir çocuğun ağzından okula başladığı ilk günün heyecanı ve sevinci ise “Feyz-i Sıbyan Mektebi'nde” ile anlatılır. Manzumenin sonunda okulda çalışanlar ve eğitime emek verenler yüceltilir:

“Sizsiniz bağbân-ı marifetin

Sizsiniz pâsbâni mesadetin” (A[yın]. Senî, Nr.III/25, s.2)

Tembel bir öğrencinin hastalanması sonucunda doktora sürekli hasta olmasını söylemesi üzerine, doktor bunun hastalık değil tembellik olduğunu söyler. Doktor daha küçükken disiplinli bir çalışmaya alışmanın doğru olacağını da ekler:

“‘Elde altın bileziktir san'at

Ki verir ehline feyz ü rif'at' ”(-,Nr.I/25,s.2-3)

Eğitim için yapılan masraflar, aslında, çocuklara iyi bir gelecek sağlamak içindir. Çocukların geleceği, vatanın da geleceğidir.

“Bugün çocuksunuz; amma yarın ricalisiniz

Bu muhterem vatanın, bak değil midir kâfi” (N. V., Nr.IV/8, s.1)

Bir baba yetişkin oğluna, ülkesine yararlı bir insan olması için çalışması gerektiğini söyler:

“Oğlum, artık seni asker yaptım. Babanın, vâlidenin aksü'l-a'mâli senin adam olduğunu görmektir. Haydi göreyim seni.. Çalışmalısın! Tâ ki padişahına, dîn ü devletine ifâ-yı hüsn-i hizmet edecek bir iktidâra mâlik olasın.” (Hüseyin Hilmi, Ahmed Remzi,Nr.III/4, kapak içi)

İsmail Safa okulun öneminin asıl gelecekte anlaşılacağı kanaatindedir:

“Mektebli mektebin kadrini bilemez yazık

Atide olmadıkça giriftâr farkını” (İsmail Safa, Nr.IV/9,s.1)

Çocuğun bilgiye ulaşmasında okulun, öğretmenlerinin ve kitaplarının önemli bir rolü vardır. Okula gitmek değil, okulda iyi bir öğrenim görebilmek esastır:

“Demek istiyorum ki bu âlemde de mes’ûdiyet vardır. Yalnız mekteb âlemine iyi bir tahsîl, mükemmel bir terbiye, ciddi ma’rifetler iktisâbıyla nihâyet vermek şarttır. Yoksa hayat çok kimselerin, geçmiş zamana teessüf ile baş çevirenlerin hayatı gibi karanlıklar, acılar, beyhûde şikâyetler içinde gezer.”(Nüzhet,Nr.I/4,s.6)

Genelde okulların eğitim kalitesi yeterli bulunur: Edirne’nin tanınmış özel okullarından Bürhân-ı Terakki Mektebi’ni övmek üzere kaleme alındığı anlaşılan bir yazıda, bu okulun öğrencisi olduğu belirtilen iki çocuğun gerek bilgi, gerekse ahlâkça gösterdikleri gelişmeler övülerek dönemin okulları için şu değerlendirme yapılmıştır:

“İşte ale’l-umûm mekteblerin hâli, şimdiki terakkiyatı böyledir.” (Mustafa Hulûsi, Nr.III/9, s.7)

Dergide yayınlanan manzumelerde, okulla ve okulun insan yaşamındaki önemiyle ilgili birçok telkinlerde bulunulur. Ebeveynin ancak çocuklarını okula göndermekle gerçek mutluluğa ulaşacağı; çocukların da okulla mutlu olacakları işlenir.

“Bulur neşât, mektebe bu yavrucağızı sevk ile ” (Nr.I/17,s.3)

Okul, çocuğa, hayata ve evrene ait merak edebileceği birçok şeyi öğrenebileceği bir zemin sunar:

*“Bu yerde ömr başlıyor; bu yerde ömr pür safâ
Bu yerde feyz bulur çocuk, bu yerden eyler i’tilâ*

*Bu yerde öğrenir beşer, bu yerden anlıyor, Hudâ
Nasıl yarattı yerleri, nedir semâ, nedir fezâ?*

Nedir şu zerreler, ziyâ? Nedir ya mâye-i hıyat?

Nedir güneş? Kamer nedir? Nedir büttin mükevvenât?”(Edhem İsmail, Nr.I/31,s.2-3)

Okul “menba’-ı feyz ü saadet”, “necm-i semâ-yı ilm ü irfân”dır. Gerçekten mutlu olmak isteyen kişi “ilm ü hüner” öğrenmek için çalışmalıdır. (Nr.II/39, s.1-2)

Bir köylü çocuğun dilinden, kırlardan, kuzulardan, oyunlardan koparılarak okula kaydı yapıldığında önce kendisini kafese kapatılmış bir kuş gibi hissetmesi, sonra okul günleriyle değişen duygularının değişmesi anlatılır.Zamanla alışır, başarılı oldukça öğrenme hevesi artar. Okul sevgisinin çocuk dilinden ifadesinin çocuk okurları daha çok etkileyeceği düşünülmüştür. (Sa’dî, Nr.II/12, s.2)

“Mekteb” manzumesinde, okulun feyz ve nur kaynağı oluşu, ilerleme yolunu açması, ruhu eğitmesi, çalışmayı aşılması, gerçek zenginliğe bu yolla ulaşılacağı,

sorunların okulda öğrenilenlerle çözüleceği gibi farklı noktalar üzerinde durulmuştur. (Nr.I/43,s.1)

Okuma işinin anlayarak ve düşünerek gerçekleştirilmesi ve verilen nasihat ile fikirlerin anlaşılması gerektiği “Okuyup Geçme” manzumesinde verilmektedir:

“İyice anlaşılmadan maksad

Ne kabul et onu ne cehl ile red” (Sa’dî, Nr.III/21, s.1)

Okulun, öğrenmenin ve öğrenciliğin güzelliği üzerine manzumeler fazladır. “Mekteb Şarkısı”yla okula neşeyle gitmek, çalışmak (Nr.II/48, s.3); “Dikkat” uyarısıyla, “tahsîl-i ilm” için çalışmak (Nr.II/31, s.1), “Te’emmül”de “zelîl” olmamak için cahil kalmamak (Nr.II/32, s.1) gerektiği vurgulanır. “Derse dikkat mi lâzım, gayret mi?” sorusu sadece manzume başlığı değil, hem dikkatin hem gayretin önemine işaret eden bir ifadedir. Çocuğun bilmediğini öğretmene muhakkak sorması istenir:

“Muallim sanma eyler onda hiddet

Ki sormak dikkate eyler delâlet” (Sa’dî, Nr.II/37, s.3)

Eğitim sürecinde çocukların davranışları konusunda da öneriler bulunmaktadır. “Yabânî Elma Ağacı” başlıklı yazıda, öğrenmenin en başında ilginin bulunduğu gerçeği gözönüne alınarak, çocuklara öğrenmeyi istedikleri konularda soru sormaktan çekinmemeleri öğütlenmektedir. (Nr.II/29, s.3-4)

Çocuğun anlayarak öğrenmesi de önemlidir. Ancak bilme ve öğrenme merakının gereksiz alanlarına yönelmesi yanlış olacaktır. Küçük çocuklarda yaygın bir özellik olan merak ve herşeyin sırrını öğrenme çabasının gereğinden fazla abartılmaması gerektiği dergide işlenmiştir. Nazmiye isimli küçük bir kızın merklî tavrı anlatıldıktan sonra zorla sırrları öğrenmesi onun cümlelerinin ardından yapılan yorumlarla eleştirilmiştir:

“Tecessüsüm sâyesinde keşf-i esrâra muvaffak oldum.

{Ne büyük muvaffakiyet!!}” (-, Nr.II/11, s.3)

Bu konuyu işleyen “Tecessüs” (Nr.II/19, s.3-4) isimli hikâye ile de yine gereğinden fazla meraklarıyla işleri karıştıran iki kardeşin hâli anlatılmıştır. Gereksiz öğrenme merakı “tecessüs”, Merakî Efendi’nin her şeyi merak etme huyundan kaynaklanan bir mahcubiyeti örneklenerek eleştirilmiştir. Öyleyse, çocuk her şeyi değil, kendini geliştirecek bilgileri merak etmelidir. (Nr.II/29, s.1)

Dergideki “Küçük Mektuplar” (Nr.I/39, s.3-4), “Birinci Örnek” (Nr.I/15, s.2), “İkinci Mektup” (Nr.I/43, s.1-2) ve “Bir Saat Ders” (Nr.I/20, s.4) isimli yazılarda çocuklara bütün zamanlarını roman okuyarak geçirmemeleri, derslerine de dikkat

etmeleri, okulun ve ilim öğrenmenin sanıldığı gibi sıkıcı olmadığı ve çalışkanlıkla her dersin üstesinden gelinebileceği yönünde önerilerde bulunulur.

Eğitimde dersleri ön plana alan anlayıştan öğrenciyi merkez alan anlayışa geçişin yaşandığı son yıllarda, öğrencilerin ilgi ve yetenekleri bütün müfredâtın verilmesinin önüne geçmiştir. Çocuklara Rehber dergisi de o yıllar için yeni sayılabilecek bu kavramın ilk örneklerinden bahseder. “Musâhabe” başlığıyla yayınlanan bir yazıda, Fransa’da bir okul müdürünün öğrencilerin derslere karşı ilgilerini öğrenmek amacıyla yaptırdığı anketten bahsetmektedir. Bu ankette sorulan soruların da yayınlandığı yazıda, eğitimde öğrencilerin yeteneklerine önem verilmesi gerektiği görüşünün dergi tarafından da desteklendiğini anlamak mümkündür. (Nr.IV/4, s.2-3)

Kız çocuklarının eğitilmesinin savunulduğu Çocuklara Rehber dergisinde öncelikle bunun dinin bir emri olduğu belirtilmiş ve sosyal hayat içinde kadınların da yer almaları gerektiği ifade edilmiştir:

“Yaşamak çalışmak, çalışmak okuyup öğrenmek demektir. Her mü'min gibi her mü'mine de tahsîl ile teklîf olunmuştur. Peygamber-i zîşânımız (s.a.) beşikten mezara kadar tahsîl-i ilmi emir buyuruyor.” (Nezahat, Nr.I/12, s.2-3)

Yazı içerisinde geleceğin anneleri olan kız çocukların eğitilmeleri sayesinde çocuk sağlığı, çocuk terbiyesi gibi konularda daha bilgili olacakları ve gelecek nesillerin yetişmesinde faydalı olacakları ifade edilmektedir. Başlıksız olarak kaleme alınan bir diğer yazıda ise, ilerlemenin ancak kız çocuklarının okutulmasıyla sağlanabileceği belirtilmiştir. (Nr.IV/3, s.6)

Okula ilişkin manzumelerde kız öğrencilerle ilgili olan bölümlerde okul için cennet, öğrenciler için de hûrî ve melek benzetmelerinin sıkça kullanıldığı görülmektedir. Okul, kız öğrenciler için özellikle iffet kazandırma, bilgi verme ve el işlerinde beceri kazandırma noktalarından değerlendirilmektedir:

“Hurşîd-i emel gayretimizdir

Mekteb de bizim cennetimizdir

Hürîliğimiz ismetimizdir

İsmetle edep ziynetimizdir

(...)

Geliniz kızlar, yavru melekler

Gül-gonce gibi taze çiçekler” (Necip Vecdi, Nr.I/24,s.1)

“Mektep bizim cennetimiz

İlm ü edep ziynetimiz

Hûrîleriz, hûrîleriz

Delil buna ismetimiz

Çîre-desti eğlencemiz

Gergeftedir gül-goncemiz” (-, Nr.I/25,s.1)

Okulun ayrılmaz bir parçası olan öğretmenler birçok yazıda cümle aralarında övülmektedir. Hüseyin Muhiddin tarafından yazılan “Muallime Hürmet” başlıklı hikâyede ise öğretmenlere gösterilmesi gereken saygı Galip Bey ve öğretmeni etrafında anlatılarak verilmektedir. (Nr.III/6, s.kapak içi; Nr.III/7, s.kapak içi; Nr.III/8, s.kapak içi-arka kapak içi)

Manzumelerde de öğretmenlere gösterilmesi istenen saygıya ilişkin mısralar bulunmaktadır. Bazen öğrencilerini azarlasalar da bu azarlama en az öğrenciler kadar öğretmenlerin de üzüldükleri ifade edilmekte ve onlara gereken sevgi ve saygının gösterilmesi öğütlenmektedir:

“Üstâdını da bilmelidir böylece etfâl

Beslerse peder-i cismini, ervâhı hu besler

Şehrâh-ı maarifte bize olmada rehber

Her dem ederek himmet-i âlisini ibzâl”(N. Vecdi, Nr.I/6,s.4)

“Bir Vâlidenin Şikâyeti”nde çocukların tatildeki yaramaz hâli eleştirilmiş ve öğretmenlerin okul zamanı birçok çocukla uğraşmaları takdir edilmiştir:

“Bî-çâre muallimîne hürmet

Hürmet edelim ki bunca mihnet

Hayfâ! Değil iktihâmı kabil

Bizden ne görür: buna mukâbil

Lâzım bize arz-i şükür ü ta'zîm

Onlardır evet sezâ-yı tekrîn” (Sa'dî, Nr.III/19, s.1-2)

“Bir Şâkird Lisânından” manzumesinde, okul ve öğretmenin çocuğa kazandıracığı erdemler bir çocuğun ağzından anlatılmaktadır. Burada öğretmenlik hakkının babalık hakkından üstün olduğu ifade edilmiştir:

*“Bir muallim ile fahretmeliyiz biz her an
O mürebbi edecektir bizi her dem şâdân*

*İbret ü himmet ile bizleri a'lâ edecek
Zihni efkâr-ı hamîde ile imlâ edecek”* (Mehmed Akif, Nr.III/48, s.8)

Bir adam, müftünün, yanına gelen bir adama gösterdiği aşırı hürmeti ve ilgiyi merak eder. Müftünün hürmet ettiği kişi öğretmenidir:

*“Feyzâver-i rûh olmuş vaktiyle bana ol pîr
Sermâye-i feyzimdir çok mu ona bu tevkîr”* (Sa’dî, Nr.IV/1, s.2)

Manzumenin devamında, kişiyi annenin doğurduğu, babanın beslediği kabul edilmekle beraber, insanın ruhunu besleyen kişinin öğretmen olduğu gerçeğine değinilmektedir. Çocuklara öğretmenlerine gereken hürmeti göstermeleri gerektiği manzumenin son mısraında verilmektedir:

*“Var, anla nedir üstâd! Hürmette kusur etme
Oğlum! Bu meziyetten sen kendini dür etme”* (s.3)

Okulun ve dolayısıyla eğitimin ayrılmaz bir parçası olan kitaplar ve okulla ilgili malzemeler de üzerinde de durulmuştur. Kitapların, bilgiye ulaşmanın en kolay yolu olduğu ve eski insanların bilmediği birçok bilgiye, bizim artık rahatlıkla ulaşabildiğimiz vurgulanır. (Nr.I/51, s.3-4) İnsanoğlunun bilgiye ve kitaplara ulaşabilmek için gösterdiği gayreti dikkate alınırsa, çocuk kitabın değerini daha iyi anlayacaktır:

“İşte kitabımız vücûda geldi. Lakin öyle kolayca vücûda gelmediği için kıymetini bilelim, yırtmayalım, seve seve okuyalım, gösterdiği iyi yolları takib edelim, fenâ yllardan ise uzaklaşalım.” (-, Nr.II/17, s.5)

Bir anne, çocuğuna, kitabın, özellikle değerini bilen için bir hazine olduğunu söyler:

*“O elifbâ hazinedir, ki bilen
Bahtiyardır; fakat figân etme”* (Celâl Hâverî, Nr.III/9, s.1)

Kitabın dışında da okulda öğrencilerin kullandığı malzemeler hakkında bilgi verilmekte ve her öğrencinin kullandığı eşyaların tarihçesini bilmesi gerektiği ifade edilmektedir. (Nr.III/27, s.6-7; Nr.III/28, s.5-6)

Öğrencilerin günlük hayatlarının önemli bir bölümünü geçirdikleri okulda kullandıkları bazı malzemeler de tanıtılmıştır. Burada öncelikle öğrencilerin sorusu üzerine coğrafya için vazgeçilmez bir araç olan harita üzerinde durulmuştur. Harita kavramı kadar ilk mücidinin kim olabileceği hakkında da bilgiler verilmiştir. (Nr.I/8, s.5-6) Kağıdın serüveni ise tarihin ilk günlerinden itibaren değerlendirmeye alınmıştır. Mısırlıların papirüsü keşfine kadar insanların kullandıkları tabletler ve çeşitli toplumlarda üretilen kağıtların yanısıra son zamanlarda kağıdın nasıl üretildiğine kadar bir tarihçe verilmiştir. (Nr.I/10, s.6-7) Bir kitabın oluşturulma sürecinde de daha önceki yazılarda bu konuda bilgi verildiği belirtilerek, yine kağıdın keşfi ve çeşitli toplumlarda kullanılan kağıt türleri açıklanmıştır. Kitapların bol ve ucuz olarak basılmasında önemli bir etken olan matbaa ve Gutenberg de bu yazı içinde değerlendirilir. İlk zamanlardaki baskı tekniği sebebiyle kitap basımının yine de zor olduğu belirtilerek, baskı tekniğinin gelişimi anlatılmıştır. Bir kitabın basılma serüveni ve ciltlenmesi de bütün teknik terimleriyle nakledilmiştir. (Nr.II/17, s.3-5) Bir kalemin dilinden kalemlerin küçük olmalarına rağmen insan hayatı için önemi anlatılır. Kalemlerin keşfedilişi, hangi maddelerden yapıldıkları, resim kalemleri ve renkli kalemlerin nasıl üretildiği aktarılan konular arasındadır. (Nr.II/30, s.5-6)

Bilgi, okul, öğretmen ve kitap kavramlarının merkezinde öğrenci kimliğiyle çocuk vardır. Her birinin gerçek yararı ve katkısı biraz da onlarla karşılaşan çocuğun isteğine ve sorumluluk duygusuna bağlıdır. Öncelikle tembelliğin ortadan kalkması gerekir.

Tembel bir çocuk için okul, “ömr-i tâze”nin heba olduğu, rahatlığın bozulduğu, çalışmak gibi bir “meşakkat”le boğuşulduğu bir yerdir. (Nr.I/41, s.1-2) Ancak zaman geçince, heba edilen ömrün aslında tembellikle geçen ömür olduğu anlaşılır.

“Çalışsaydım bu fakr ü zillete düşmez idim elbet

Çalışsaydım bugün etmez idim bir kimseye minnet”(Sa’ dî, Nr.I/29,s.2)

Eyüb Sabri tarafından yazılan “Netîce-i Gaflet” oyunda, çalışmaktan kaçan ve kötü arkadaş sebebiyle eğitim almadan babasının servetiyle yaşamayı düşünen Fikri’nin durumu sergilenmiştir. (Nr.III/32, s.3-4; Nr.III/33, s.4-6; Nr.III/34, s.3-4; Nr.III/35, s.4-5; Nr.III/36, s.6; Nr.III/37, s.3-5; Nr.III/38, s.3-5) Buradaki tembellik, sadece zevk içinde eğlenerek yaşamayı düşünme, babanın servetine güvenme, okulu sevmeme gibi olumsuz davranışlar Fikri’nin anne ve babasının cümleleriyle eleştirilmektedir:

“Yok yavrurum, senin zannettiğin gibi değil. Çalışmayı beyhûde mi santıyorsun? Bu kadar vakitten beri mektebe devam ediyorsun. Fâidesini daha mı anlayamadın? Bilmez misin ki çalışan her yerde şerefyâb olur, herkese tekaddüm eder. Çalışmakla, evet ancak çalışmakla izâle-i cehl olunabilir. Senin gibi servet-i mevcûdasına mağrur olup da şebâbında tahsilden mahrûm kalan bilâhere dücâr-ı harabiyet ve perişânî olur. Servet sâ mân mahvolabilir. Fakat ilim; sahibiyle ölünceye dek beraber bulunur.

(...)

Çocuğum! Derslerine çalış, muallimlerinin nasâyihîyle amel et. Daima iyi arkadaşlarla görüş ki herkes seni sevsin.” (Eyüb Sabri, Nr.III/34, s.3-4)

Eserin sonu, hatalarını anlayan ve çalışkanlığın en büyük erdem olduğunu kavrayan Fikri'nin başarılarıyla bitmektedir. Fikri'nin arkadaşlarından Akil vasıtasıyla da ahlâk ile ilgili kuralların öğrenilmesinin yanısıra fiiliyata geçirilmesinin önemi üzerinde de durulmuştur.

Çocuklukta okuldan kaçarak eğitimi aksatmanın yanlışlığı sıkça işlenmiştir. “Faidersiz Bir Nedâmet Yahut Çocuklara İbret” isimli manzumede eğitime gerekli önemi vermediği için okuldan uzaklaşan ve hayatta herşeyini kaybeden bir adamın hikâyesi anlatılmıştır. (Nr.Sa'dî, Nr.I/29, s.1-2) “Çocuk Oyunları” isimli bir başka manzumede ise vaktini oyunla geçirip eğitimlerini aksatanların son pişmanlıklarının fayda etmeyeceği vurgulanır.

“Şu mektebe mürdâvemet bana girân gelir idi

Şükür ki erken anladım saadetin ziyânını”(Şerif Necmi, Nr.I/34,s.1)

Tembelliğinden ötürü sürekli dayak yiyen eşek, rahat yaşamak için çalışması gerektiğinin farkına varır:

“Anladım, ki çalışmadan, yorulmadan rahat, dinlenmek, karın doyurmak olmazmış. Anladım, ki hayatın lezzeti halim, sabırlı, itaatli olarak çalışmak ile herkeşi memnun etmekte imiş.

Ey sergüzeştimi okumaya rağbet eden küçük kar'i ve kar'iler! Benim hikâyemden ibret alarak çalışkan, muti' ve sabırlı olmaya alışınız!” (Hüseyin Muhiddin,Nr.II/42,s.4)

Eğitime ve okula öğrencilerin bakış açısıyla bakan ve bazı konuları mizahî anlatımdan da faydalanarak veren yazılar da bulunmaktadır. Başlıkta “Söyleniş” veya “Monolog” olarak nitelendirilen bir grup yazıda öğrencilerin ağızından çeşitli konular

değerlendirilmektedir. Burada çoğunlukla tembel öğrencilerin okula ve eğitime bakış açısı verilmekte, aslında söylenilerin tersinin doğruluğu verilmeye çalışılmaktadır.

Yazıların genel karakteri hatalı çocukların hatalarını görmeyerek öğretmenleri ve anne babalarını suçlamaları şeklinde düzenlenmiştir. Kendi davranışlarının hangisinin doğru, hangisinin yanlış olduğunu bile seçemeyen bu öğrenciler öğretmenleri, adam kayırmak, sadece arkada oturan öğrencileri görmek, gereğinden fazla soru sormak, ne zaman kızacağı ne zaman takdir edeceklerini bilmemek gibi konularda suçlamaktadır. Anne babalar ise okul hakkında gereğinden fazla soru sormak ve dersleri her şeyden fazla önemsemekle suçludurlar. Ama bu konuşmaların hepsinin sonunda öğrenciler hatalarını kabul etmekte ve tembelliklerini kabul ederek daha çok çalışmaya söz vermektedirler.

“İmlâ Söylenişi” (Nr.III/15, s.1-2), “Kimya-Söyleniş (Monolog)” (Nr.II/26, s.1-3) ve “Monolog” (Nr.IV/7, s.1-2) başlığını taşıyan yazılarda, dersler ve sınavlardan şikâyet edilmektedir. Bu derslerin içeriği ve neler yapılmasının gerektiği üzerinde de durulurken, çözümün sadece çalışmaktan geçtiği vurgulanmaktadır. Hatta buradaki öğrenciler bu kadar zorluk karşısında okuyup yazmaktan vazgeçebileceğini bile söylemektedir. İmlâ ile ilgili olan yazıda uzun bir süre Osmanlıca için sorun olan imlâ konusunun güçlüğü anlatılmıştır.

Öğrencilerin ağzından yazılan ve genellikle “Söyleniş” üst başlığını taşıyan yazılar içerisinde en yoğun işlenen konu öğretmen ve anne babaların davranışlarından şikâyet oluşturmaktadır. (Nr.I/6, s.1-4; Nr.I/9, s.2-4; Nr.I/10, s.1-4; Nr.I/26, s.1-3; Nr.I/28, s.1-2; Nr.I/31, s.1-2) Bir yazı ise üst başlık kullanılmadan “Ne Dersiniz; Garip Değil Mi?” (Nr.II/26, s.2-5) başlığıyla yayınlanmıştır.

Çocuğa kazandırılmaya çalışılan davranışların başında tartışmasız çalışma ve çalışkanlık gelmektedir. Derginin kelime istatistiği çıkarılsa “sa’y” kelimesinin en önlere yer alacağını söylemek iddialı olmaz. “Sa’y ü gayret”, “terakkiyât-ı medeniyenin esâsını” teşkil eder. (Leman, Nr.III/33, s.2) Bir manzumede de bilgiye ulaşmak için çalışma ve gayretin yeterli olacağı belirtilir:

“İlm ü kemâlât için:

Sa’y ile gayret yeter!..” (Leman, Nr.I/35,s.2)

Çocuklarda eğitime karşı bir sempatinin oluşturulabilmesi ve çalışkanlığın hayatlarında önemli bir değer olması için eğitim, ilmin önemi, öğretmenin önemi ve saygınlığı, öğrencilik, okuma, sürekli araştırma ve öğrenme çabası, bir işte uzmanlaşma,

gayret, işini iyi yapma gibi konular işlenmiştir. Her fırsatta çalışkanlığın gereği üzerinde durulmuştur:

“Çalışkanlar istikbâli gören basiretkârlardır. Tenbeller ise hâli bile göremeyen a'mâlardır.” (Nr.I/2,s.7)

“Bir fen veya san'at tamamiyle tahsîl olunmadan derece-i fâidesi lâıyıkıyla bilinemez.” (Nr.I/2,s.7)

“İnsan uzakta aradığı saâdeti ekseriya yanı başında bulur.” (Nr.I/5, s.7)

“Şâkirdâna (çalışacağım) değil, (çalışıp öğrendim) demek yakıştır.” (Nr.I/11, s.7)

“Yazmazdan evvel çok okumak lâzımdır.” (Nr.I/14, s.7)

Başarı çalışmakla gelecektir:

“Şu hikâyelerden hâsıl ettiğimiz netice-i hükm, hisse-i hikmet şu oluyor ki: Çocuklar derslerinde büyükler işlerinde ne kadar müşkülâta tesadüf ederlerse etsinler yavaş yavaş, çalışa çalışa ona muvaffak olurlar. Çünkü bir emele hasr-ı dikkat edildi mi onda muvaffakiyet mutlaktır.” (-, Nr.III/3, s.3)

Çalışkanlığın bir meslekle anlam kazanabileceğinin belirtildiği, yazılarda tembelliğin ve zamanı boş geçirmenin eleştirisi öne çıkmaktadır. Zamanın kıymeti:

“İnsan bir dakikada bin altın kazanabilir; lâkin yüz bin altın ile dakika değil hatta saniye bile tevkîf edemez.” (Hilmi, Nr.I/31, s.3)

cümlesiyle ortaya koyulur. Bir yazıda, devamlı çalışmanın önemi Ziya Paşa'nın Terkîb-i Bend'inden alınan şu beyit ile verilmektedir:

“Mânend-i şecer nâbit olur sâbit olanlar

Her kangı işin ehli isen onda devâm et” (Leman, Nr.II/33, s.5)

Çalışan çocuk, Allah'ın da kendisine daha başarılı olması için yardımcı olacağına inanır:

“Karınca hayvan olduğu halde yine sa'yi elden bırakmıyor. Ya ben nasıl olur ki devâm u ikdâmda kusur edeyim. Çalışacağım Yarabbi, çalışacağım. Sen de çalışan kimseleri seversin, hiçbir şeyden mahrum etmezsin değil mi? Çalışana da muvaffakiyet ihsân buyurursun.” (-, Nr.III/13, s.6)

Manzumelerde çalışkanlık ve çalışma ile ilgili mesajlar verilirken fabllardan yararlanılmıştır. “Ağustos Böceği İle Karınca”, çalışkanlık üzerine belki en çok bilinen fabldır. Recâizâde Mahmut Ekrem'in çevirisiyle karınca, tembel ağustos böceğine hayatın verdiği dersi kısaca özetler:

“İşiniz çünkü teganni imiş efendim! O zaman;

Durmayıp şimdi de raks eyleyiniz bâri hemen!” (Nr.III/8, s.1)

Aynı fabl, Sa’dî’nin manzumesinde “Karıncı İle Çekirge Hikâyesi” başlığı altında konu edilmiştir. Karınca çalışkan, çekirge tembeldir.³² Diğer manzumelerde olduğu gibi bu fablın sonunda, yine çocuklara çalışmanın erdemi hatırlatılmaktadır:

“Ta’ab-ı tahsîl eyle mektebde yorulanda yine

Bırakıp sa’y ü sebâtı diline verme fütûr

Matlabın hâsıl olur, himmetin olsun ‘âlî

İbret-efzâ mı değildir sana bu kıssa-i mur” (Sa’dî, Nr.III/48, s.1)

“Ayı İle Porsuk” manzumesinde, her iki hayvan arasında geçen konuşmada, porsuk, ayıya bu kadar gücü, kuvvetine rağmen insanların aralarında oyun oynatılan bir budalaya dönüştürülmesini eleştirir. Ayıya göre ise, asıl budala hiçbir şey yapmadan oturan porsuğun kendisidir. Çalışan ve sahibine bağlı bir ayı olmakla övünen ayı, çalışkanlığı bir erdem olarak savunur:

“Budala olsa idim ma’rifeti öğrenmez idim

Oynamak nerde? Yerimden bile deprenmez idim

(...)

Hantalım ben yine tenbel değilim sa’y ederim

Semt-i maksûduma âheste olsa giderim” (Sa’dî, Nr.IV/4, s.1)

“Köpek ile Av Köpeği” başlıklı manzumede bir sokak köpeği, av köpeğine neden kendileri gibi sokaklarda dolaşmadığını ve kendileri gibi hareket etmediğini sorar. Av köpeği, onlardan farklı olduğunu, bir kemik parçası için sokaklarda dilenemeyeceğini, çalışarak daha rahat bir hayat sürdüğünü ifade eder. Manzumenin sonundaki “kıssadan hisse”:

“İtler itiştir âdem olanlar alır ibret

Haylazlara, ‘âtıllara bir hoşca nasihat” (Sa’dî, Nr.III/32, s.2)

Çocukluk döneminin geçiciliği ve bu dönemi çalışarak değerlendirmek gerektiği görüşü manzumelerde sıkça işlenmiştir. “Küçük İken Büyüklüğü Düşünelim Çalışmalı” manzumesinde başlıktan da anlaşılacağı üzere konu paralelinde mesajlar verilmektedir. (Nr.III/23, s.2)

³²Konunun alındığı kaynak olarak gösterilen “Bahâristân” (1478) Abdurrahman-ı Câmî’ye aittir. Bu kitap, ahlâki ve eğitici özelliği dolayısıyla “Osmanlı döneminde çok okunan birkaç Farsça eser”den biri olmuştur. (Okumuş, 1991: 471)

Zamanın değerini bilmek, boşa harcamamak gerekir. Madem ki “Geçen Gün Ömürdendir” akıllı insanlar, zamanı çalışarak geçirir, işlerini ertelemez. Çalışmalarına “şan ve şeref” kazandırır, hayatını rahat geçirmesini sağlar. (Nr.II/40, s.1)

Sa’dî’nin “Seksen Yaşında Bir Genç Ömründe Görmemiş Renc” isimli manzumesinde saçlı sakalı ağarsa da dinç görünen 80 yaşındaki bir adamın sırrı anlatılır. Yaşlı ama dinç adam erken yatmakta, az uyumakta ve az yemekte; böylece bu düzenle sağlığını korumaktadır. Gündüz işleriyle ilgilenir, namazını aksatmaz; kin, kırcılık gibi olumsuz özelliklerden uzak durur. Adamın bütün bunlarla birlikte herşeyi çalışkanlığına borçlu olduğu vurgulanmıştır:

*“Hâlâ çalışır kesb-i nükûd eylerim işte
İşsiz duramam rahat rûhum benim işte*

İş kalbime revnak veriyor cismime kuvvet

İştir bana lezzet yine iştir bana servet.” (Sa’dî, Nr.IV/10, s.2)

Çalışkanlık ve insanların çalışabilirlerse her şeyi başarabileceklerine ilişkin bir örnek oluşturmak üzere, “Mütenevvia” üst başlığı altında Amerika’da Boston’da sağır, dilsiz ve kör bir öğrencinin bir okula kabul için girdiği sınavda birinci olduğu haberi verilmiştir. (Nr.III/38, s.7-8)

Tembellikle, atâletle geçen bir ömre yazık olacaktır. Maddî ve manevî yoksulluğun kaynağı olarak tembellik gösterilir. Çalışmak hem din hem dünya için önemsenir. Çalışmayan:

“Dîn ü dünyasını ma’mur edemez” (Sa’dî, Nr.II/27, s.1)

Rehber okuyucularına ithaf edilen bir manzumedede, çocukluğun sevgi dolu bir dönem olmasına rağmen bir gün biteceği hatırlatılarak ileride pişmanlık duymamak için çalışma tavsiye edilmektedir:

“Çalışmal! Diyelim sonra sâtr u şâdân:

‘Sabâvet uçtu, bize verdi canlı bir ihsân’ ” (A[yın]. A[yın]., Nr.IV/6, s.1)

Çocukluk günlerinin kıymetini bilmeyip çalışmayan ve öğretmenlerine itaatsizlik edenin sonunun pişmanlık olacağı ise “Bedhûlarla Görüşmeyiniz” manzumesinde işlenmektedir. (Nr.III/20, s.8)

“Bir Pederin Oğluna Nasihatı”nda da zamanı heba etmemek ve çalışmak öğütlenir:

“Nûr-ı aynım! Sözümü dinle, çalış, mektebe git

Sana sen lâzım isen kesb-i kemâl ve hüner et” (Sa’ dî, Nr.II/33, s.1)

“Tenbel Çocuklara” hitaben yazdığı manzumede Abbas Hâverî, başarının çalışmaya dayandığını söyleyerek, öğrenmenin güzelliğine işaret eder. Anne ve babanın, mevcut paranın ve zamanın bir gün elden gidebileceği uyarısında bulunur. Öyleyse, çocuklar daha çocukluktan çalışmanın değerini kavramalıdır:

“Çalışmalı; çalışmalı

Çalışmağa alışmalı” (Nr.II/15, s.1)

Sadi, çocukta sorumluluk duygusunu farklı bir bakış açısıyla kazandırmayı hedefler. “Bilir misin” başlığıyla doğrudan okuru olan çocuklara seslenir ve onları bebeklerine döndürür. Çocuklar, bebeklikten şimdiki yaşlarına kadar hiçbir şeyin farkında olmaksızın onlara verilen emekle büyütülmüşlerdir. Öyleyse artık bu gerçeği bilerek çocuklar da kendilerini geliştirmelidirler:

“Düşün! Ne yapması lâzımsa sen de eyle edâ

Ki ettilerdi edâ her ne şey ki elzem idi” (Sa’ dî, Nr.II/18, s.2)

Celâl Hâverî “Bir Muhâvere-i Tıflâne” de ömrü boşa geçirmemenin çaresi olarak çalışmayı gösterir:

“Bu atâletle ömrü etme tebâh

Çalış olmak diler isen a’lâ

Çalışan nâm-dâr olur her gâh

Sana sa’yin verir hemîşe sâfâ” (Celâl Hâverî, Nr.III/9, s.1)

Bilinçli ve disiplinli çalışma, bir derste iki kitabı birden anlamaya çalışan Recep’in hikâyesiyle öğretilmeye çalışılır. Aynı anda hem Arapça hem Fransızca öğrenmeye çalışma, ikisinden de bir şey öğrenememe sonucunu doğuracaktır. Öyleyse:

“Sa’y u gayret de zamanında, yerinde hoştur” (Sa’ dî, Nr.II/49, s.1)

Bazı özürlü çocukların eğitimde başarılı olabilmeleri özel bir eğitim almalarına bağlıdır. Bu konuya dergide bir yazıyla değinilmiştir. Doktor Cemil Hâverî tarafından kaleme alınan “Mesâil-i Fenniye- Tabâbet ve Terbiye-i Etfâl” başlıklı yazıda renk seçememe, kokuları ayıramama veya bilmeme, ellerini ve ayaklarını kullanamama gibi sorunları olan çocukların “budala, ahmak” olarak nitelendirilemeyeceği belirtilmiş ve son yıllarda çeşitli ülkelerde bu çocuklar için özel okullar yaptırıldığı anlatılmıştır. (Nr.III/8, s.2-3)

Eğitimin bütün maddî unsurları biraraya geldiğinde ortaya çıkacak öğretim sürecinin kalitesi de çok önemlidir. Yazılarda, eğitimde ceza, ödül ve oyunun yerine

ilişkin değinmeler karşımıza çıkar. O dönemde uygulanan izinsizlik cezası yazılara konu olmuştur. Öğrenci Cumartesi günü tatil hakkını kaybetmek sûretiyle cezalandırılır. Cezadan tek kurtuluş yolu, daha önce alınmış “âferin”leri okul idaresine vermektir. Bu da sene sonunda yapılacak “tevzi-i mükâfât” töreninde ödül almaya engel olmaktadır. Yazının sonunda, derginin, ceza kavramını hoş bulmasa da eğitimde itici bir güç olduğunu kabul ettiği anlaşılmaktadır:

“Mekteblerce izinsizlik cezası ne güzel bir tedbir, ne iyi bir tertîbdir. Acı olmakla beraber iyice düşünülürse semeresi tatlıdır. Zira insanı düşündürüyor. Hüsn-i ahlâkı i'tiyâd eylemeye karar verdiriyor. Tenbelleri çalıştırıyor, çalışkanları bir daha bu cezaya dûçâr olmamak için bir hâl-i intibâhda bulunduruyor, daha ziyâde çalışmaya alıştırıyor.” (Akil, Nr.II/13, s.6)

O yıllarda okullarda uygulanan bir başka cezanın da “hapis” olduğunu, yayınlanan “Bir Hâtıra” isimli yazıdan anlamak mümkündür. (Nr.II/39, s.3-4)

Özellikle cezaların hakedilmemiş zorlamalar değil yapılan kötü davranışların bir sonucu olduğu fikri işlenmiştir. Yapılan hiçbir kötü hareketin cezasız kalmayacağı manzumelerde vurgulanmaktadır:

“Oğlum âyineye benzer dünya:

Ne yaparsan o olur çehre-nümâ”(Cûdi, Nr.I/1,s.5)

“Sâbit oldu yine bu kavî-i becâ

Amelin cinsidir hemîşe cezâ”(A[yn]. Şevki, Nr.I/4,s.3)

Çocuklara çeşitli mesleklerin tanıtıldığı “Meslek Ta’yini” oyununda, beşi erkek biri kız toplam altı öğrencinin gelecekte seçmeyi düşündükleri meslekler konu edilmiştir. Çocuklar askerlik, şairlik, avukatlık, öğretmenlik, doktorluk ve ev kadınlığı üzerine tercihlerini ve görüşlerini açıklarlar. Bu mesleklerin hepsinin zorlukları ile birlikte güzel meslekler olduklarında hemfikirdirler. Ancak öğretmenlik mesleğini seçmeyi düşünen Sâlim’in, gerektiğinde sopayı kullanmaktan çekinmeyeceğini söylemesi dikkat çekicidir. Arkadaşları buna itiraz eder ve eğitimde dayanın yerinin olmadığını belirtirler. (Nr.III/27, s.3-5) Akil isimli öğrencinin avukatlık mesleğini seçmeyi düşünmesinin sebebi ise öğretmeninden haksız yere aldığı cezadır. Burada da öğretmenlerin gerekli incelemeyi yapmadan bütün öğrencileri cezalandırmalarının eleştirisi yapılmaktadır. (Nr.III/28, s.4-5)

Ödüllendirmenin eğitimdeki yeri daha önemli bulunur. Yazılarda özellikle okullardan bahsedilirken geçen “tevzi’-i mükâfât” törenlerinin ve alınan “âferin”lerin dönemin okullarında da sıkça kullanıldığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerin aldıkları bir diğer ödül, her ayın başında, başarı sıralamasına göre sıralarda önden arkaya doğru oturtulmalarıdır. Bunun bir ödül ve derecelendirme sistemi olarak kullanıldığını “Söyleniş” başlıklı yazıdan anlamak mümkündür. (Nr.I/7, s.1-3)

“Ahlâk” başlığı altında çıkan yazılarda eğitim ilişkin olarak ele alınan bir konu, okullarda uygulanan öğretim yöntemleriyle ilgilidir. İki küçük çocuğun konuşmasından birinin öğretmeninin metre kavramını öğretmek için okulun çevresini ölçtürdüğünü, diğerinin öğretmeninin ise gökkuşağını anlatmak için mukavvadan döner bir fırıldığı kullanmaktadır. Burada çocuk eğitiminde uygulamaya ve materyal kullanımına verilen önemin takdir edildiğini anlamak mümkündür. (Nr.II/4, s.2-4) “Ahlâk” başlığıyla çıkan bir diğer yazıda ise, verilen çeşitli örnek olaylarla ezber derslerini öğrenmekte zorlanan öğrencilere sürekli çalışmanın taşı bile aşındırabileceği örneği verilerek azimle çalışmaları öğütlenmektedir. (Nr.III/2, s.3-4)

Eğitimde dersler kadar oyunun da gerektiği fikrini savunan Çocuklara Rehber dergisi bu yönüyle dikkat çekici bir tutum sergilemektedir. Dergide “Mekteb Oyunları” başlığıyla yayınlanan çocuk oyunları, oyunların tarifleri kadar derginin bu yöndeki bakış açısını da yansıtmaktadır. Oyunun gerekliliği daha ilk yazıda vurgulanmıştır:

“Bütün günün hemen ardı arası kesilmeyen, yorucu meşguliyetlerine ma’rûz olan zihinler, ulûm ve fînûmun kuru ve sert üslûb u ma’lûmâtını bellemeye mecbur tutulan küçücük, nazik dimağlar biraz da eğlenceye, serbestiye muhtac değil midir?” (-, I/23,s 7)

Yazının devamında, sınıfta sürekli hareketsiz duran beden yanında sürekli çalışan bir beynin bulunduğu, dolayısıyla beden-akıl dengesinin sağlanması için oyunlara ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. Okulların bir görevinin de bedenin sağlığı için “riyâzet-i bedeniye” (jimnastik) çalışmaları yapmak olduğu belirtilen yazıda, bedeni ve beyni geliştirebilecek oyunlarla bunun sağlanabileceği açıklanmıştır. Küçük çocukları veya kız öğrencileri çok zorlayacak oyunların seçilmemesi gerektiği vurgulanır.

Çocuk oyunlarından aynı zamanda eğitici bir yarar gözetilmiştir.

“Ma'lûmdur ki mekteb oyunlarında hareket-i bedeniyyeye hizmet etmek, hüsn-i ahlâkça bir fâide çıkarmak, şâkirdânın efkârını ma'lûmât-ı lâzuma ile zenginletmek gibi netîceler aranır.” (-, Nr.I/24, s.7)

Çocuk bütün gününü de oyunla geçirmemelidir:

“Bütün gün oynamak, aşağı yukarı koşmak, sıçramak bence bir eğlence sayılmaz. Çocuklar oynamalı, eğlenmeli; ancak oyun da yoluyla sırasıyla olmalıdır.” (Sa'dî, Nr.I/16, s.2)

Mehmed Akif'in “Bir Şâkird Lisânından” manzumesinde okul ve öğretmenin çocuğa kazandıracığı erdemler bir çocuğun ağzından anlatılmıştır. Fakat buradaki oyun oynamayı tamamıyla faydasız bir şey olarak görmek ve bunu bir çocuğun ağzından ifade etmek eğitcilik adına doğru değildir:

“Söyleyin var mı oyun oynamanın fâidesi

Onları terk ola ekteblilerin kaidesi” (Nr.III/48, s.8)

Bir tane olumsuz örnek bulunsa da eğitimde oyunun yeri konusunda günümüz anlayışından çok da uzak olmadığı görülen Çocuklara Rehber dergisi, bu yönüyle de devrinin çağdaş eğitim anlayışını takip etmekte olduğunu göstermektedir.

Eğitimde çocuklar için vazgeçilmez bir unsur olan tatil de dergide yazılar içerisinde değerlendirilmiş ve dünyanın güneşe muhtac olduğu gibi çocukların da tatile muhtac oldukları ifade edilmiştir. Yalnız çocukların tatilde nasıl davranmaları gerektiği özellikle de sağlıklarına dikkat etmeleri açıklanan konular arasındadır:

“Çocuklar esnâ-yı tatilde şiddet-i harâret-i şemsiyye altında, cereyân-ı hevâya ma'ruz noktalarda oynamak ve gezmek teşebbüsünde bulunurlar ise tatilden istifâde edemeyecekleri fennen muhakkaktır. Artık aç karnına dondurma yiyenler, yemekte i'tidâli elden bırakanlar, terli terli soğuk su içenler de bu zümreye dâhil değildir demek abes ile iştigâldir. Kırlarda gezmek, latif havalarda münasib mahallere gitmek iştigâlât-ı mütemâdiye-i zihniyyede bulunan şâkirdân için ehemmiyetli elzemdir ama ta'dâd eylediğimiz şerâit dâiresinde hâric-i hareket eden bir talebe bu seyr ü temâşâdan istifâde eyleyemez.” (Cemil Hâverî, Nr.III/12, s.2)

Bütün bu değerlendirmeler gösteriyor ki, Çocuklara Rehber dergisi, öğrencisi, öğretmeni, okulu, ders kitapları, öğretim yöntemleri ile birlikte eğitimi bir bütün olarak görmekte; çocuğun, derslerini sıkılmadan ve en verimli şekilde öğrenebilmesine dönük uygulamaları benimsemektedir.

3.2.3. Eğlendirme

Çocuklara Rehber, eğitimle ilgili yazılarda önemine işaret edilen çocuk oyunlarına, sayfalarında yer ayırmıştır. Yayın hayatı boyunca sürdürdüğü eğlenceli bilmece ve sorular ile eğitimi daha zevkli hale getirmek için verdiği deney örneklerini çocuğu sıkmadan, eğlendirerek bilgilendirme çabasının ürünleri olarak görmek mümkündür:

3.2.3.1. Çocuk Oyunları

Derginin ilk yıl nüshaları arasında 23.sayıdan itibaren, çoğunlukla okulda oynamaya müsait bazı çocuk oyunlarının yayımlandığı görülmektedir. İlk yazıda;

“Risâlemizde bu nüshadan itibaren mekteblere mahsûs oyunlar için bir kısm-ı mahsûs ayırmaya karar verdik.” (-, Nr.I/23,s.7)

açıklaması yer alır. “Mekteb Oyunları” başlığı ile çıkan bu yazılardan dördü Hüseyin Muhiddin’e aittir. (Nr.I/31-Nr.I/35) Diğer yazılar imzasızdır. (Nr.I/23-Nr.I/34)

M. Midhat’e ait iki oyun, “Kış Gecesi Eğlencelerinden” başlığını taşır. (Nr.I/42-Nr.I/45)

İkinci yılda “Güvercin Uçar! Hikâye mi, Oyun mu?” başlıklı yazı içindekiler kısmında “mekteb oyunlarından” olarak nitelendirilmiştir. (-, Nr.II/47) Bir hikâye şeklinde düzenlenen bu yazıda, hem oyunun tarifi yapılmakta hem de insanların çevresinde bulunanlara yardım etmeleri gerektiği mesajı verilmiştir.

Oyun, yorulan çocuk beyninin dinlenmesi ve yeniden öğrenmeye hazır olması için gereklidir:

“Bütün günün hemen ardı arası kesilmeyen, yorucu meşguliyetlerine ma'rûz olan zihinler, ulûm ve fünûnunun kuru ve sert üslûb u ma'lûmâtını bellemeye mecbur tutulan küçücük nâzik dimağlar biraz da eğlenceye, serbestîye muhtaç değil midir?” (-, Nr.I/23,s.7)

Kaldı ki, derslerine gereği gibi çalışan bir çocuk zaten oyun hakkını elde etmiştir. (-, Nr.I/32) Çocuğun hem bedenini hem zihnini açacak oyunlara ihtiyaç vardır:

“Artık öğrenmiş, kanâat hâsıl etmişlerdi ki eğlence yalnız koşmak oynamaktan ibâret değildir. Vâkıa riyâzet-i bedeniye için zâyî' olan; uyuşan kavâeyi-i zihniyyenin

cebr u iadesi için vücudu harekette, zihnî faaliyette bulunduracak oyunlar da lâzımdır.”

(M. Midhat, Nr.I/42,s.6)

M. Midhat, sınıf içerisinde sürekli beyni çalışan ve bedeni hareketsiz duran öğrencilerin beden-akıl dengesinin sağlanabilmesi için mekteb oyunlarının gerekli olduğu kanaatindedir. Yazıda, akılı dinlendirmek için vücut sağlığının önemi örneklenerek açıklanmaya çalışılmıştır. Okullardaki “*riyâzet-i bedenîyye*” (jimnastik) derslerine de atıfta bulunularak, burada seçilen oyunların çocukların hem bedenlerini hem de zihinlerini geliştirici nitelikte hazırlandığı belirtilmiştir. Ayrıca oyunlar, yaş gruplarına ve kız-erkek farklılığına göre hazırlanmıştır.

İlk oyun, 7-10 yaş arası kız öğrenciler ve küçük çocuklar için hazırlanan “*nesr-i tâir*”dir. Ayrıca, “*büyücek*” çocuklar, “*kız çocukları*”, “*11-14 yaş arası erkek öğrenciler*” için ayrı ayrı oyunların tertiplendiği görülmektedir. Daha sonraki bölümlerde, oyunların nasıl oynanacağı, kaç öğrencinin gerektiği, oyun içerisindeki isimlendirmeler ve söylenecek sözler hakkında ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır. (-, Nr.I/23, 25, 27, 28)

Dergi, 23. sayıda yayınlanan ilk oyunun olumlu tepkiler aldığını belirterek bundan sonra istek üzerine daha büyük çocuklar için de oyunlar hazırlanacağını duyurmuştur. İlerleyen sayılarda, top oyunu, “*potada kaşığım var*” vb. türden oyunlar yayınlanmıştır.

Tarif edilen oyunlarda, nasıl bir alana ihtiyaç duyulduğu, takımların nasıl kurulacağı, oyunun kurallarının neler olduğu, ebe seçimi, cezalandırmaların nasıl yapılacağı, oyunda hangi malzemelerin kullanılacağı gibi açıklamalara yer verilmiştir.

Bazı oyunların başında, oyun içerisinde kullanılacak malzemelerin ayrıntılı olarak tanıtıldığı da görülmektedir. Örneğin, Güney Amerika ve Avustralya’da vahşî hayvanları yakalamakta kullanılan Lasso hakkında bilgi verilmiştir. (Nr.I/29, s.6-7)

3.2.3.2. Bilmeceler

Çocukların düşünme ve çözümlenme yeteneklerine yönelik olarak hazırlandığı görülen ve sürekli bölümlerinden birini oluşturan “*bilmece*”ler, genellikle kelime bulmaya dayalıdır. Bilmeceleri derginin yazar kadrosundaki Sa’dî, Hüseyin Muhiddin, Hüseyin Hilmi gibi isimler ve öğrencilerce hazırlandığını belirtmiştik.

Bilmecelerin bir bölümü “darb-ı mesel”lere dayandırılmıştır. Atasözleri soruları, genellikle, her kelimenin içerisindeki bazı harfler gösterilip diğerlerinin yerine noktaların konulması suretiyle hazırlanmıştır. Bu bilmecelerin çözümleri büyük oranda tahmine dayanmaktadır. (Nr. I/8,s.7; I/9,s.7; I/10,s.7; I/11,s.8; I/12,s.8; I/13,s.8; I/15,s.7-8; I/16,s.8; I/17,s.7-8; I/29,s.8)

Bazı örneklerde verilen kelimelerin karşılıkları bulunarak, bunların ilk harflerinin birleştirilmesiyle cevaplar ortaya çıkarılmaktadır. Sorularda verilen kelimeler hangi dile ait ise bulunacak ve karşılığı yazılacaktır. İlk harfler bazen olduğu gibi değil, düzenlenerek değiştirilecektir. Bu tip sorularda, ünlü bir Osmanlı yazarının veya şairinin ismi, Avrupa başkentlerinden birinin bulunması istenebilmektedir. (Nr.I/18,s.8; I/19,s.7; I/20,s.8; I/21,s.8; I/22,s.8; I/33,s.7)

Sorulan bilmecelerin cevaplarının ilk harflerinin birleştirilmesi gibi, son harflerinin birleştirilmesinin de istendiği görülmektedir. Bir örnekte, yöneltilen 6 soruya verilecek cevapların ilk harfleri bir muharebeyi, son harfleri muharebedeki kumandanın ismini, bütün harfleri ise ebced hesabıyla muharebe tarihini verecektir. (Nureddin, Basri, Nr.I/52,s.8).

Bir başka bilmece grubunda, verilen kelime veya kelimelere yeni ekler getirerek, okuyucuların türetme yapmaları beklenir. Bu tip örneklerde verilen kelimelerin başına ve sonuna farklı harflerin getirilmesiyle, asıl bulunması istenen kelime aranmaktadır:

“Memleket, zaman ve peyk manalarını bildiren bir kelimenin sonuna bir harf getirilmekle, Türkçe’de tatlılık bildiren bir ismin sonuna bir harf ilavesinden hâsıl olacak diğer bir isme müsâvi olur ki bunun Arapça mukabili ikinci harfinin başına, birinci harfinin sonuna getirirsek ‘sinek’ olur.” (-, Nr.I/6, s.7)

Bulunması istenen iki kelimenin birleştirilmesi ile hangi kelimenin ortaya çıkacağı sorulduğu da olur. Sözelimi, sorulan kelimelerden birisi Farsça’dır.(Nr.I/26,s.8) Yabancı dillerden ve Farsça’dan yararlanma, farklı sorularda yine görülmektedir. Bir soruda Farsça şahıs zamirlerinin birinin sonuna, anlamlı bir kelime ekleyerek bir kaza isminin bulunması istenmiştir. Burada gramer ve coğrafya bilgileri devreye girmektedir:

“Zemâir-i şahsiyye-i Fârisiyeden birinin ahirine edevât-ı nesebiyyeden biri ilavesiyle kazalarımızdan birinin ismi çıkar.” (-, Nr.I/15, s.7)

Benzer bir soruda da renk bildiren bir sıfat ve özel bir ismin birleşmesiyle, bir insan isminin bulunması beklenir:

“Levn bildiren bir sıfatla bir isme hâss birleştirilirse kazalarımızdan birinin ismi çıkar.” (-, Nr.I/12, s.8)

Yukarıdaki örneklerin yanı sıra, kelimelerin birleştirilmesinde farklı bilgi alanları da kullanılmıştır: Mübarek günlerden birine yüce bir sıfat ekleyerek tanınmış kazalardan birini bulma vb. (-, Nr.I/8,s.7)

Bazı örneklerde, cevap, yerleri değiştirilmiş kelimelerin harflerinin düzenlenmesi ile ortaya çıkar. (Nr.I/28,s.8) Örneğin bir soruda, verilen harflerin düzenlenmesi ile bir gazetenin ve yayımlandığı şehrin isminin bulunabileceği belirtilmektedir:

رب-ره-رق-ره - ج-ه-ه - جول - س-ك-ان - ج-ل-ی

Bu kelimelerdeki harflerin yerleri değiştirilirse bir gazetenin ismi ile neşrolunduğu mahallin ismi zuhûr eder.” (-, Nr.I/27, s.8)

Bazı bilmecelerde, karışık olan harflerin yerleri değiştirilip düzenlenerek vilayetlerden birinin ismi gibi cevaplar bulmaları okuyuculardan istenmiştir. (-, I/20, s.8)

2. yılda yeni karşılaştığımız bir örnekte bilmecelerde verilen kelimelerin, ait oldukları dildeki karşılıklarının bulunması gerekmiştir:

“Mâli-Fenâ-Nehâr-Akıllı-Hidâyet-Râtıb-Genc

İşbu kelimelerin aid oldukları lisanlardan akislerini bulup ilk harflerini alınız; üdebâ-yı cedîdeden bir zâtın ismi olsun.” (-, Nr.II/20, s.8)

Ses benzerliklerine dayanancevapların beklendiği bilmeceler vardır. “zâğ-gaz-ağz-gazâ”, “arı, riyâ-yâr-sârı”, “mâr, humâr, humâ” gibi. (-, Nr.II/14, s.8; -, Nr.II/19, s.8; -, Nr.II/34, s.8)

Soruların cevaplarının, yerleştirilen noktalara yazıldıktan sonra, yukarıdan aşağı veya sağdan sola istenen yönden okunarak bulunmasına dayanan bulmaca tipi sorular üçüncü yılda artar. Toplam 11 sayıda bu tipteki örneklerle karşılaşıyoruz. (Nr.III/9,17,31,35,40,42,45,48,49,50)

Üçüncü yılda yoğun olarak görülen örneklerden biri de sorulan nesneyi gösteren kelimenin harflerinin tek tek bulunabilmesi için sorular sorulması şeklinde hazırlanmış olanlardır. (Nr.III/8,19,30,36,37,38, 39,41,43,46,47,49)

Hazırlanan bilmecelerin bir bölümüyle, bulmaca mantığı kullanılarak okuyucuların kelime dağarcığını zenginleştirme amaçlanmaktadır. Burada, farklı soruların cevaplarının altalta dizilmesi istenmektedir. Cevaplar, harf sayısı bakımından

yukardan aşağıya doğru artan bir düzen gösterirler. Cevapların tamamı yazıldıktan sonra, harfler sağdan sola ve aşağıdan yukarıya okunacaktır. Örnek:

“*Bir harf* .
Her şahsa verilen bir şey . .
Can sıkıntısı . . .
İbadet mahalli
Bir şehir-i Arabî” (-, Nr.I/43,s.8)

Üstteki soru şekline benzer şekilde farklı sayılarda düzenlenmiş birçok bilmece vardır. Burada, noktaların dizilmesinde farklı sıralamalar uygulanmıştır:

.
. . .
.
. . .
. (-, Nr.I/22,s.8)

. .
. .
.
* . . (-, Nr.I/40,s.7)

Nokta kullanılarak cevapların bulunmasında, bazen sadece hatırlamaya dayalı olarak bulunabilecek bilmeceler de sorulmuştur. Sözelimi, bir bilmecede noktalar ters “L” şeklinde sıralanarak, dik olarak okunduğunda, Rumeli’deki bir vilâyetin; yatay okunduğunda, o vilâyetin sancağının isminin bulunması istenmiştir. (Hüseyin Hilmi, Nr.I/51,s.7-8) Burada harfler, aşağıdaki şekle uygun olarak yerleştirilecektir:

.
.
.
.
.
.

Derginin ilk yıl sayılarında daha fazla görülen noktalarla bulmaca şekillerinin oluşturulması sonraki yıllarda pek kullanılmamıştır. Bu tipte 2. yılda sadece bir örnek bulunmaktadır. (Hüseyin Hilmi, A[yın]. A[yın].; Nr.II/47, s.8)

Yukardakilere benzer olarak, bulmaca mantığı çerçevesinde verilen cevapların sağdan sola yatay veya aşağıdan yukarıya dikey olarak okunması istenen daha birçok soru vardır. Bu bilmecelerde de sorulan soruların cevaplarının kaç harften oluştuğu noktalarla gösterilmiştir. Bu okumaların sonucunda, şehrin okullarından birinin ismi, farklı insan isimleri, hayvan ismi, insanî vazifelerden biri, kötü bir ahlakî özellik gibi cevaplar bulunacaktır. Bilmecelerin bir kısmında ise, boş bırakılan noktalara yerleştirilecek harfler yatay veya dikey okunduğunda, aynı kelimeleri verecektir. (Nr.I/3,s.7-8; I/9,s.7; I/16,s.8; I/17,s.7-8; I/19,s.7; I/21,s.8; I/24,s.8; I/40,s.7)

4. yıldaki bilmecelerde de noktalara cevapların yazılarak istenen yönde okunması (Nr.IV/2,3,4,5,7), sorulan nesnenin tek tek harflerini buldurmaya yönelik ipuçları (Nr.IV/2); manzum (Nr.IV/4) ve manzum-nesir karışık (Nr.IV/6) bilmecelerle sorulan nesnenin kendini tanıtmaları şeklinde düzenlenmiş örnekler bulunmaktadır. (Nr.IV/9) Osmanlı ülkesinde bir şehir, bir isim, çiçek ismi, darb-ı mesel, Arapça, Farsça ve Türkçe’de farklı anlamlara gelebilen bir kelime, Arapça bir cümle vb.sorulan başlıca başlıklardır.

Sorulan nesnenin kendisini tanıtmaları şeklinde düzenlenen bilmeceler 2. ve 3. yıllarda çokça görülür. 2. yılda 16, 3. yılda 20 sayıda bu örneklerle karşılaşmaktadır. (Nr.III/7,8,11,20,21,24,26,29,30,31,32,33,37,39,40,43,44,45,46,48) Soruları hazırlayanlar arasında Mecdi Nazmi, Ahmed Suad, Hikmet, Fazlı Mağmûmi, Tevfik Mesâr, Ahmed Memiş, Hasan Tahsin, Sâdık, Salih Mehmet, A[yın]. Pirâye gibi imzalar yer alır ve çoğunluğu öğrencidir.

Bu örneklerde sorulan nesne kendi kendini tanıtmakta ve “acaba ben kimim bilir misin?” ve “beni anladınız mı?” şeklindeki sorularla bilmeceyi bitirmektedir.

“Herkes uyuduğu vakit ben uyanmışım. Hareketim tamamiyle hissolanamazsa da heyecanlı zamanda kesb-i şiddet ederim. Hayatım kalbe bağlıdır. Çok zayıf veya çok kuvvetli olmaklığım mucib-i memnuniyet değildir. Kimim?” (-, Nr.I/14, s.7)

Bilmecelerde nesnelere kendilerini tanıtmalarının yanında bilmecelerin üçüncü şahıs ağzıyla sorulduğu da görülmektedir:

“İnsan eline benzer bir eli ve beş parmağı vardır, fakat ne eti var, ne kemiği. Bu nedir?” (-, Nr.I/6, s.7)

Gemicilerin sevdiği beş kelimelelik bir şey (Nr.I/38,s.8), ayın günlerinden biri(Nr.I/44,s.8), insan ve vücûdunu ilgilendiren iki şey(Nr.I/14,s.7) gibi farklı konularda sorular da sorulmuştur.

2. yılda sorulan nesnenin bulunabilmesi için, kelimelerle ve harflerle oynanarak okuyuculara ipuçlarının verildiği görülür:

“-*{S[in] H[e]}* nasıl okuyabilirsiniz ki a'zâ-yı bedeniyyeden biri olsun?

-Başıma bir harf korsanız çocuk olurum.” (-, Nr.II/23, s.8)

Dergideki bilmecelerin bir kısmı manzum olarak sorulmakta; cevapları da manzum olarak beklenmektedir. Bir örnek:

“Kanadı var, gagası var

Serçe değil.Leylek değil

Suda gezer, suda yaşar

Balık değil, ördek değil

Canlı değil bu, yük taşıır.

Merkep desek de yaraşır

Ayağı yok, yine gider

Bu kuş değil, hayvan değil

Geçtiği yerde yol çizer

Pulluk değil, saban değil,

Çapa değil,yarar gider

Kızak değil, kayar gider

Bu yem yemez de, yemde var

Bu yem değil, yemek değil

Bu kimdedir? Eğer sorar

İsek derim:Nemek değil,

Biber değil, yemekte var

Bu kimde var; yemekte var.” (Hüseyin Muhiddin, Nr.I/33, s.7)

İkinci yılda sorulan bilmecelerin ağırlıklı bölümünü manzum şekilde hazırlananlar oluşturmaktadır. 22 sayıda manzum bilmeceler yayınlanmıştır. (Nr.II/1,3,5,6,7,9,11,14,16,17,24,25,29,31,32,34,36,39,44,47,49,51) On dördü Sa'dî'ye, üçü Hüseyin Hilmi'ye aittir. Hürmüz, Abdullah ve Meymenet imzalı birer örnek vardır.

3. yılda da 19 bilmece manzum olarak hazırlanmıştır. (Nr.III/3,4,5,6,9,19,12,13,18,23,27,34,36,37,38,43,45,48,49) İpuçları ve şaşırtmacalar ile okuyuculardan bilmece cevaplarının bulunması istenmiştir. Üçer sayıda Sa'dî ve Fazlı Mağmûmi, birer sayıda Vâmık, Mehmed Said, Murad Nihad, Tevfik Mesâr, Celâl Hâverî gibi isimler bu manzumeleri hazırlayanlar arasında geçer.

Dergi koleksiyonunun ikinci yılında farklı karakterde hazırlanmış bilmece örnekleri ile karşılaşmaktayız. Bunlardan ilki Sa'dî tarafından hazırlanan bir örnektir. Yazar burada rüyasını anlatacağını söyleyerek bilmecenin çözülmesini istemektedir:

“*-Rü'ya-*

Vâsi' bir meydanlık içinde bir kalabalık bulunuyordu. Bir herif arada bir merkep oynatıyor; bunu temâşa ediyorlar, gülüşüyorlardı. Ben de bu seyirciler arasına sokuldum. Dikkatle temâşaya koyuldum. Bir de dehşetli bir yılan herifin başına dolanmış da o şekli almış olduğunu görmeyeyim mi? Rü'ya bu ya? Ben bî-pervâ oraya takarrüb ile o yılanın kuyruğunu kopardım. Ne merkep kaldı; ne bir şey; o seyirciler ise bunu temâşâ ile hepsi hayrette kalmışlar idi. Fakat herif şiddetli bir hastalığa tutulmuş oldu. Ben buna da acıdım. Yanına yanaşarak istifsâr-ı hâtır ediyordum. –Nerelisin dedim?– Hastalığıma benzeyen memleketliyim; cevabını vermesin mi? Bu sırada uyanmış idim. Kendi kendime: Bu garip rü'yanın ne olacağını düşünmüyordum idim. Düşünmekle herşey bilinir. Haydi biraz da siz düşününüz! Bakalım, şu rü'ya içindeki bilmece ne imiş?” (Sa'dî, Nr.II/33, s.8)

Yine aynı yazara ait bir başka örnekte ise soruların kuruluşu ve bilmece için verilen ipuçlarının değişikliği daha başlıktaki “Tuhaf Bir Bilmece” ile okuyuculara duyurulmaktadır:

“Ben bir kelime yazdım: Yanında bulunanlara bu nedir?”

<i>Diye gösterdim</i>	<i>: Onlardan:</i>
<i>Biri baktı</i>	<i>: Aman! Ne hoş, ne güzel, dedi</i>
<i>Diğeri</i>	<i>: Aman! Ne iğrenç, ne fenâ, dedi</i>
<i>Bir başkası da</i>	<i>: Ah bu beni çağırıyor. Dedi</i>
<i>Yine bir diğeri</i>	<i>: Yağmurlu havada bizim sokaklar. Dedi</i>

- Yine bir başkası* : *Türkçe kullanılmaz bir edat. Dedi*
Diğeri aksine : *Türkçe'de kullanılır bir edat. Dedi*
En sonraki de : *Bunları görünce demek hep budur.*
Dedi : *Savuştı gitti tuhaf değil mi?*
Bakalım siz ne diyordunuz?" (Sa'dî, Nr.II/40, s.8)

Hangi türde olursa olsun, genelde cevaplar kısa ve çok değişik alanlara aittir. Şeytan, kalem, nokta, cahil, gece, gündüz, mûş, imtihan, yemek, gemi, lâne, Receb, şems, şem, ebced, şitâ, ateş, yağmur, kar, muamma, İbrahim, Cüneyd, kandil, şişe, tarih, Dersaadet, leylak, karanfil, merzencûş, verd, şebboy, güneş, semâ, âsmân, nehir, çiğdem, baba, Hamid, Ekrem, Mağmûmi, Firdevs, Ramazan, Mecdî, Mîne, Ahmed Midhat, Sâdık, Ahmed, Kadri, Romulus, mermi, demir, terazi, hesabı pak olanon yüzü ak olur, gülme komşuna gelir başına, kem söz kem akçe sahibinindir, tılsım, Ma'lûmât, Rehber, Servet-i Fünûn, baykuş, şebpere, çekirge, midye, hüdhüd, Ohri, Basra, Balat, Ankara, İzmir, Kesriye, Manastır, Eskişehir, Şiraz, Drama, edep, vakıf, minare, berber iblis, kuşak, rahle, nargile, şehrin tanınmış okullarından Feyz-i Sıbyân Mektebi'nin ismi vb.

Sorulan bilmecelerden birinin cevabı ebced hesabına dayalı olarak düzenlenmiştir:

"Birâder: Elf Arapça bin. ebced hesabınca birdir. 'Der' kapı ma'nasınadır. Be '2', Re '200'dür. (Elf) başa getirilirse (ebr) olur. (Ber) takvâ, vâhid, buğday, sadr, kara ma'nalarını şâmilidir. (Ber) edat-ı is'tilâ (der) edat-ı haberdir." (-, Nr.II/27, s.8)

Bilmecelerin cevapları, genellikle "8 nci Nüşamızdaki Bilmecelerin Cevapları-Halledenler" örneğinde olduğu gibi kaçınıcı sayının cevaplarının olduğu ve bunların kimler tarafından cevaplandırıldığı, "Bu Haftaki Bilmecemizin Cevabı-Halledenler", "(30)ncu Nüşamızdaki Bilmece ve Eğlenceli Suâllerin Cevapları-Halledenler" ve "Bilmecemizin Cevabı" gibi başlıklar altında yayınlanmıştır.

Birçok sayıda sorulan darb-ı meseller de çözülmüş şekilleriyle yayınlanmıştır: "At binenin kılıç kuşananın, iş becerenin", "Hanım kırarsa kaza olur, hizmetkâr kırarsa kabahat olur", "Sürüden ayrılan kuzuyu kurt kapar.", "Kurtla koyun kılıçla oyun bir yerde olmaz.", "Sabun her şeyi temizler, fakat yüz karasını temizleyemez.", "Zenginin malı züğürdün çenesini yorar.", "El için kuyu kazan en iptida kendi düşer.", "Tenbel bir köşeden bir köşeye gitmiş bir seyahat ettim demiş." vb.

Bulmaca mantığıyla sorulan bilmecelerin cevapları, sorunun şekline uygun olarak cevaplanmış ve bu cevapların sağdan sola yatay, aşağıdan yukarıya veya yukarıdan aşağıya doğru dikey okunduğunda aynı kelimelerin çıktığı gösterilmiştir.

Bilmecelerde sorulan tanınmış Osmanlı yazarlarının isimleri de çözüm yolları gösterilerek yayımlanmıştır. Bu yazarlar arasında, Ahmed Midhat, Muallim Naci, Mahmud Ekrem, İsmail Safa gibi isimlere rastlanmaktadır.(Nr.I/19,s.8; I/20,s.8; I/21,s.8; I/22,s.8) Edebiyat dünyasının tanınmış isimlerinin yanısıra dergilerin ve yayımlandıkları şehirlerin de isimleri sorulmuştur. Bunlardan ilki derginin kendi ismidir: “Çocuklara Rehber-Selânik”(Nr.I/28,s.8)

3.2.3.3. “Eğlenceli Sualler”

Genel kültür, tarih, coğrafya, sağlık ve özellikle matematik gibi alanlarda çocuklara yöneltilen sorular, onların bilgi birikimlerini tartmaya ve düşünme yeteneklerini geliştirmeye yöneliktir.

Aşağıda, her alandan seçilmiş soru örneklerine yer verdik:

Bazı sorularda, hayvanların hangi huyları simgelediği sorulur. Arı, kuzu, kartal, eşek, geyik,kedi, tavuskuşu, deve, engerek yılanı, maymun, hindi, kurbağa, katır, kelebek gibi hayvanlar cevabı oluşturur.

Sağlığa ait bir soru:

“Terli bulunduğu vakit cereyân-ı hevâya mukâbil bulunmak niçin tehlikelidir?”

(-, Nr.I/1,s.8)

Kül ile örtülü ateşin uzun süre dayanması, insan nefesi, yüksek yerlerde neden bağırarak konuştuğumuz, sıcaklığa bağlı olarak çalar saatlerin geri kalması veya ileriye gitmesi, Afrika vahşilerinin sevdikleri ağaçlar, yaz aylarında açık kış aylarında koyu renkte elbiseler giyilmesinin sebebi, deniz vapurlarının kâşifi Afrika kıtasındaki sömürge hareketleri, Avrupalıların Amerika’daki yerliler üzerindeki baskıları, Amerika kıtasının İspanya hakimiyetine geçişi, litoğrafyanın ve termometrenin kâşifleri, Galile’nin hapsedilme sebebi, tarihî yer isimleri gibi genel kültüre ve fen bilgisine dayalı sorular sorulmuştur:

“Niçin çeşme ve ırmakların suyu serindir?” (-, Nr.I/1,s.8)

“Kışın ellerimizi ısıtmak için üflediğimiz gibi kahve veya çorba gibi içeceğimiz sıcak şeyleri soğutmak için yine üflüyoruz. Bunun sebebi nedir?” (-, Nr.I/6,s.7)

“1-Kristof Kolomb’un bindiği gemi ile diğer iki geminin isimleri ne idi? Ve bu gemileri verdirmeye tavassut eden zât kim idi?”

2-Ümit Burnu’nu kim keşfetti? Ve bu buruna kâşifi ne nâm vermişti?”(-, Nr.I/11,s.7)

“Amerika’nın keşfi üzerine ma’denlerde kırmızı vahşileri istihdâma niçin başlamışlardı? Avrupalıları, bu biçâreleri istihdâmdan vazgeçirten kim idi?” (-, Nr.I/13,s.8)

Çin’deki bir nehir ismi, seviyeleri birbirinden farklı iki denizin birleşmesi, yağmur suyuyla deniz suyunun farklılığı, dünyanın en yüksek noktası, en derin denizi, Nil Nehri’nin kaynakları ve kimin tarafından keşfedildiği, dünya üzerindeki en geniş ağaç ve en yüksek ağacın nerelerde bulunduğu, dünyanın en büyük 5 gölü, Selânik şehrinin kurulu olduğu tepenin ismi, Avrupa’daki burun ismi gibi sorularla çocuk coğrafi bilgiler açısından sınanır:

“Dünyada en büyük ada hangisidir?” (-, Nr.I/2,s.7)

“Yağmur, en ziyâde denizin tebahhurundan hâsıl olduğu halde, niçin tuzlu değildir?” (Nr.I/4,s.7)

Bazı coğrafya soruları “eğlenceli suâller” başlığı altında diğer coğrafya sorularından farklı olarak dolaylı yollardan da sorulabilmektedir:

“Tatlı bir madde ile kırmızı bir maddeye delâlet eden iki isim nasıl birleştirilmeli ki Avrupa-yı Osmâni’deki meşhûr dağlardan biri olsun?” (-, Nr.I/49,s.8)

Bir örnekte yabancı dillerden faydalanılmıştır. Sorudaki parantez içi ifadeler Latin harfleri kullanılarak ve soldan sağa yazılmıştır:

“(Comptabilité) ile (Tenuedelivre) arasında ne fark vardır?” (-, Nr.I/24,s.8)

Soru şekilleri ilerleyen yıllarda farklı karakterler göstermemektedir. Kuruluş yönüyle farklı olan birkaç soruyu şu şekilde sıralamak mümkündür:

Sa’dî tarafından hazırlanan bir bilmece sanki yazarın başından geçen bir olaymış gibi nakdedilmekte ve soru bu olayın içinde yer almaktadır:

“Bir mektebde bulunuyordum. Sınıflarda şâkirdân sorduğumuz suâllere şâyân-ı memnuniyet cevaplar veriyorlardı. Muallim efendi birisini tahta başına çekti, Arabî, Farisiden birkaç cümle yazdırdı. Bunları kavâide tatbîk bir Türkçe’ye tercüme ettirdi. Çocuk bir hârkulâde zekâyâ mâlik olduğunu gösteriyordu. ‘Daha sorunuz’ gibi tahta

başından çekilmek istemiyordu. Biz âferinlerle takdir ve teşvik ettiğimiz sırada muallim efendi çocuğun gayret ve zekâsından bahisle 'Rehber'de yazılan suâl ve bilmecelerin ekserisini halleden zekî çocuk budur, isterseniz öyle de bir şey sorunuz dedi. Bu müsâade üzerine ben de tahtaya bir ey tecrübe 'Ayin ve âdet üzere çocukların muallimlerinden aldığı bir şeyi gördüm' suâlini yazdım Bütün çocuklar bu suâle bir cevap bulmak üzere mütehayyirâne düşünüyordular. Zeki çok bir az teemmülden sonra tahtaya yanaşarak yazdığım suâlin altına 'Eğer hata etmiyor ,isem bu bir şehir-i şehîrdir' cevabını yazdı. Bunun üzerine ben hayrân-ı zekâsı olduğum bu çocuğu fevkalade takdir ettim . Ne sordum? Ne cevap aldım? Bu da hallonumuş bir bilmecedir ki yine halli matlûbdur." (Sa'dî,II/41,s.8)

Matematik alanında ağırlıklı olarak dört işlemin kullanıldığı sorulara yer verilmiştir. Soruların önemli bir kısmında formüllerden ziyade akıl yürütme ve mantığın kullanılması beklenilmektedir. Bu sorular içersinde oldukça uzun problemler olduğu gibi kısa tutulanlar da bulunmaktadır. Okuyuculara sorulan problemler için çoğunlukla "mes'ele", "hesap mes'ele", "hendese mes'ele" gibi ifadeler kullanılmıştır. Sorularda ağırlık ölçüleri hesaplamaları, mesafe ve uzunluk hesaplamaları, faiz hesaplamaları, kesirli ifadelerin bulunması, ısı hesaplamaları, kullanılmaktadır:

"İki aded bulunuz ki hâsıl-ı cem'i ile hâsıl-ı zarbı yekdiğerine müsâvi olsun?" (Nr.I/2,s.7)

"Bir kıyye dakik bir neferin 2 ½ ta'yinine kifâyet eder. Her çıvalı 85 franga olarak 210 kıyye dakiki hâvî bulunur. Bir kumandanın idaresinde bulunan neferâta bir günde 3900 franklık dakik verilirse kumandanın ma'yyetinde bulunan neferâtın ta'yini ve bir frank 4 kuruş 20 para farzedildiği takdirde bir ta'yinin kaç paradan ibaret bulunduğu matlûbtur?" (-, Nr.I/4,s.7)

"Mes'ele –bir sermâyedâr servet-i umûmiyesini üç kısma taksîm etmiş.

(120,000) kuruşdan ibaret olup da birinci kısmını teşkîl eden mikdâr-ı serveti ile somu % 3 ½ icâr getirebilecek bir hâne satın almış. İkinci kısmını bir sarrafa verip % 5 ½ nemâ almış. Üçüncü kısmını dahi % 7 ½ ticâret getirebilen bir işte kullanmış. İkinci kısmı hâsılâtı üçüncü kısmın 2/5 ine müsâvi ve ikinci kısım ile üçüncü kısmın hâsılâtı, hâsılât-ı umûmiyenin 11/12 sine muâdil olduğu ma'lûm olunca o zâtın servet-i umûmiyesinin ta'yini?" (-, Nr.I/9,s.7)

Soruların bazılarında, sorunun çözülebilmesi için gerekli olan yardımcı bilgiler parantez içersindeki ifadelerle verilmiştir:

“Dört derece-i harâretde {santiğrâ-yı demizâmü'l-harâresi} bulunan mâ-i mukattar ile tamamen dolu bir kabımız vardır. Evvelâ: Bu kabın sıklığı 452,4 gram tezyüd etmek için kaç aded beş franklık gümüş sikke ilâvesi lâzımdır. Sâniyyen kap aynı mâ-i mukattar ile tamamıyla dolu farzedildiği takdirde mezkûr kap için (1000) franklık altın sikke idhâl edilse kabın sıklığı ne kadar tezâyüd eder?”

(Bir desimetre mik'âbı gümüş sikkenin sıklığı 10.500 kilogram ve bir desimetrenin mik'âbı altın sikkenin sıklığı ise 19 kilogramdır.)

(Aynı sıklıkta bulunan altın ile gümüşten, altının kıymeti gümüşten 15,5 kere ziyâdedir.)” (-, Nr.I/29,s.8)

Bazı sorularda ise, okuyucuların matematik bilgileri değil, rakam oyunlarına karşı dikkatleri ölçülmektedir:

“10 dan 1 çıkarılıp yerine 3 getirilirse kaç olur?” (-, Nr.I/22,s.8)

Örneğin yukarıdaki soruda elde edilmesi istenen cevap 30'dur. Bu rakam, 1 ve 3 sayılarının yer değiştirilmesiyle elde edilecektir.

Soruların içerisinde “hendese mes'elesi” başlığı altında dikdörtgenler, alan hesaplamaları gibi konular hakkında geometri sorularına da rastlanmaktadır.

“Hendese mes'elesi –bir mustatilin mesâha-i sathiyyesini bulmak istiyoruz ki bir dil'ı 5 metreden ve kutru üzerine mukâbil zâviye-i re'sinden tenzî eden amûdin umûm-ı kutrdan ifrâz ettiği kısım umûm-ı kutrun hımsu olmak üzere 3 metreden ibarettir.” (-, Nr.I/38, s.8)

Toplam 47 sayıda görülen soruların cevapları genellikle bir sonraki sayıda verilmektedir. Soru cevapları “Suâllerimizin Cevapları, Suâlimizin Cevâbı, Suâllerimizin Cevâbı, Suâl ve Bilmecemizin Cevapları” başlıkları altında verilmiştir. Bu başlıkların yanında verilen cevapların hangi sayıya ait olduğu ile ilgili bilgiler parantez içi ifadeler ile verilmiştir.

İstenen cevaplar çoğunlukla kısadır. Kulak, kaplan gözü, aynü'l-bakar, mendil, pencere, dürbün, kömür, kurak, meges, Varna, Selanik, tekne gibi. Soruların bir bölümünde cevaplar kelime birleştirme esasına dayalıdır: “şeb, âb – şebâb; ten, bel – tenbel” gibi.

Bazı cevaplar açıklayıcı, bilgi verici niteliktedir:

“Çeşme ve ırmakların suları yazda serindir; çünkü çeşme ve ırmaklara gelen suların menba' ve mecrâları dağlardandır; dağlardan, taşlardan gelen sular serin olur, bir de bunlar güneşin harâreti tesir etmeyecek derecede örtülüdür.” (-, Nr.I/2,s.8)

“Kışın soluğum parmaklarımı ısıtır; çünkü havaya ma'rûz olan parmaklarıma akciğerlerimden gelen harâret daha sıcaktır.

Çorbayı soğutur; zîrâ soluğumun harâreti sıcak çorbanın derece-i harâretinden daha dündür. Bir de üfürme esnâsında hevâ-yı muhît ile de bir cereyân icrâ eder.” (-, Nr.I/7,s.6-7)

Bazı sorularda görülen hayvanların belirgin niteliklerinin neler olduğu kısa cevaplarla açıklanmıştır:

Arı:Faaliyet

Kuzu:Mülâyimet

Kartal:Zekâvet

Eşek:Humk ve cehâlet vb.

Sorularda görülen verilen noktalara rakamların yerleştirilmesiyle yatay veya dikey işlem yapıldığında, aynı sonucu elde etme türü problemlerin çözümleri de yayınlanmıştır. Örneğin aşağıdaki çözümde rakamlar yatay veya dikey toplandığında 14 sayısını vermektedir:

“ 1 6 7
 9 0 5
 4 8 2 ” (-, Nr.I/48,s.8)

Matematik sorularının cevapları çoğunlukla işlemlerin nasıl yapıldığı gösterilerek çözümlenmiştir:

“3- Her iki tekerlek birer kere devrettiklerinde büyüğü 4,25 küçüğü 3,5 metre mesafe katediyor.

*Demek oluyor ki her ikisi birer defa devrettiklerinde küçük tekerleğin 4,25-3,5=0,75 metre geride kalması icabeder. Eğer her ikisi müsâvî miktar dönmüş olsa idi, mahall-i maksûda vasıllarında küçük tekerleğin 9000*3,5=31500 metre geride kalması lâzım gelirdi, yahut tâbir-i âhîrle büyük tekerleğin (31,5000) metre ileride bulunması icabederdi. Madem ki her ikisinin birer def'a devrinde büyük tekerlek 0,75 metre ileride bulunuyor(31500) metre ileride bulunmak için büyük tekerleğin kaç def'a devretmesi lâzım gelir?*

(31500) metre içinde kaç def'a (0,75) metre var ise büyük tekerleğin o kadar devretmesi yani $31500/0,75=42000$ def'a devretmesi lâzımdır. Küçük tekerlek ise $42000+9000=51000$ devretmiştir. Katedilen $42000*4,75=178500$ yahut:

$$51000*3,5=178500 \text{ metredir.} \text{ (-, Nr.I/6,s.7-8)}$$

Bu cevaplarda “mes’ele, hesap meselesinin sûret-i halli” gibi yan başlıklar kullanılmıştır. Bu işlemler sırasında kesirli ifadelerde yapılan işlemlere, dört işleme, ondalıklı sayıların çarpımına, kareköklü ifadelerdeki işlemlere, oran hesaplamalarına rastlanmaktadır. Bir örnek:

$$\text{“1- 1 den 9 a kadar 9 sahife için } 9*1=9$$

$$10 \text{ dan } 99 \text{ za kadar } 90 \text{ “ “ } 90*2=180$$

$$100 \text{ den } 999 \text{ za kadar } 900 \text{ “ “ } 900*3=2700/2889$$

$$\text{mütebâki } 3594 \text{ } 999=3595 \text{ “ “ } 595*4=10310/12269 \text{” (-, Nr.I/4,s.7)}$$

Bazı matematik problemlerinin çözümünde işlemler yerine akıl yürütmeye yer verildiği görülmektedir:

“Evvelâ (3) kıyyelik çömleği doldurup büyük çömleğe boşaltmalı. Sonra yanına (3) kıyyeliği doldurup büyüğe atmalı. Bu sûretle büyükte (6) kıyye yağ olacak. Tekrar (3) kıyyelik çömleğin doldurularak bir kıyyesi büyük çömleğe atılıp (7) kıyye yağı tuluma ve küçük çömlekte kalan (2) kıyye yağı da büyük çömleğe boşaltmalı. Sonra (3) kıyyelik çömleği doldurarak büyük çömleğe boşalttıktan ikisinde de beşer kıyye yağ olur.” (-, Nr.I/37,s.8)

“Eğlenceli sualler” başlığı kullanılan sorular, daha çok bilmecelerdeki üslubu çağrıştırmaktadır. Buradaki sorular, çoğunlukla kıvrak zekâyı ve mantığı kullanmaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu sorularda da matematik işlemlerinden faydalanıldığı görülmektedir. Bilmecelerde olduğu gibi sorulan nesnenin kendi kendini tanıttığı örneklere burada da rastlanmaktadır:

“1-Kalbur ile su nasıl taşınır?

2- Odanın dört köşesinde dört kedi vardır. Bunların herbiri üçer kedi görüyor. Her kedinin kuyruğu arkasında birer kedi bulunuyor bu odada bulunan kedilerin mikdârı ne kadardır?” (-, Nr.I/35,s.7)

“1-Somu daima karlı olan gün hangisidir?

2-Ben iki refikimle koca bir vapuru döndürebilirim.” (-, Nr.I/38,s.8)

Yine bilmecelerde olduğu gibi sorulan herhangi bir şeye eklemeler yapmak suretiyle yeni nesnelere bulunması; boş bırakılan noktaları harfler veya rakamlarla doldurma örneklerine bu bölümde de rastlanmaktadır.

Dergide bu soruların yanısıra “Müsâbaka” başlığı altında da öğrencilere çözmeleri için bir soru yayınlanmıştır.

Metnin kimin tarafından hazırlandığı belirtilmeyen bir soruda İran’da meşhur bir kâtip olduğu belirtilen Mirza Ebu’l-Kasım’ın oğluna yazdığı bir mektup Farsça olarak verilmiş ve okuyuculardan bunun Türkçe’ye çevirisi istenmiştir. Gönderilen çeviriler içerisinde en güzel olanının yayınlanacağı ve sahibine bir “varaka-i takdiriye” verileceği de okuyuculara duyurulmuştur. (Nr.II/27) Cevabı bir sonraki sayıda yayınlanan mektupta, Mirza Ebu’l-Kasım oğluna vaktini eğlence ile geçirmeyip tahsîl ile meşgul olması yönünde tavsiyelerde bulunmaktadır:

“Çünkü çocuklar tahsîl-i ulûm ve fûnîn ile meşgul olduklarından gidecekleri mahâl dâr-ı edeb ü terbiye olan mekteb olmalıdır.” (-, Nr.II/28, s.8)

Metnin sonu ise çalışkanlık üzerinedir:

“Düşün ey oğlum! Sa’y ü gayrette kusûr etme ki bir gün sen de peder olursun vesselâm.” (-, Nr.II/28, s.8)

Yine ikinci yılın 37. sayısında da Farsça bir metin verilmiş ve bunun çevirisi istenmiştir.

3.2.3.4. “Fennî Eğlenceler”

Çocukların öğrenmeleri kadar eğlenmelerini de sağlayan “Fennî Eğlencelerden” üst başlıklı yazılar eğlendirerek öğretme amacına yöneliktir. (Nr.I/38, s.6-7; Nr.I/52, s.5; Nr.II/1, s.6; Nr.III/15, s.Kapak içi)

Sade bir dilin kullanıldığı bu deney tanımlarında yapılacaklar ayrıntılarıyla verilmiştir:

“Canfesten bir uçurtma i’ mâl ediniz. Üzerine uydurabildiğiniz sûrette bir demir müselles geçiriniz. Bunu uçurtmak için kenevirden ma’mul bir sicim alınız ve bütün tûlunca elektrik cereyânımüsâvi kılmak için kalaydan bir ip ile techîz ederek sicim ucunda birkaç metre uzunluğunda ipekten bir şerit bırakırsanız hava fırtınalı olduğu vakit uçurtmayı uçururuz. Bulutlara yakın geldiği vakit pirinçten ma’mul ipten bir

takım kıvılcımların çıktığını görürsünüz. Fakat bu tecrübe pek tehlikelidir.” (Hüseyin Muhiddin, Nr.III/15, s.Kapak içi)

Buradaki amacın bilgiyi paylaşmak kadar aynı zamanda eğlenmek de olduğu çeşitli vesilelerle yazılarda açıklanmıştır. İçi boşaltılan ve yanmayan bir yumurta, zımpara kağıdı yardımıyla yakılan kibritler, bulutlardaki elektriği açığa çıkarma ve buhardan su elde etme tarif edilen başlıca deneylerdir.

4. SONUÇ

Bilinen ilk çocuk dergisi, 1788 yılında İngiltere’de yayımlanan Juvenile Magazine’dir. Türkiye’nin ilk çocuk dergisi Mümeyyiz’in yayın yılı 1869’dur. Cumhuriyet öncesinin en uzun soluklu dergisi, 627 sayı çıkan Çocuklara Mahsus Gazete’dir. Bu dönemde, çocuk dergilerinin, gazete, cerîde, risâle, mecmua gibi isimler kullandıkları görülmektedir. Türk basın dünyasının, Tanzimat yılları ile birlikte tanımaya başladığı çocuk dergileri, ilk örneklerinde özellikle eğitici ve bilgilendirici vasıflarını ön plâna çıkarmışlardır.

Bu dergiler içerisinde, çocuk edebiyatı sahasında ilk özgün örnekler sayfalarında yer vermesiyle öne çıkan Çocuklara Rehber dergisi, 1897-1900 yılları arasında yayımlanmıştır. Osmanlı Arşivleri’nde bulunan kayıtlardan anlaşıldığına göre derginin imtiyazı, Selânik’te kitapçılık yapan ve matbaa sahibi olan Muallim Ahmed Midhat’a başvurusundan yaklaşık dört ay sonra, hakkında araştırma yapılarak verilmiştir.

İkinci hamur kâğıda basılan Çocuklara Rehber’in ilk sayısı 10 Nisan 1313 / 1897 tarihini taşır. İlk ve ikinci yıllarda 52. üçüncü yılda 50 ve son yılda 12 olmak üzere, toplam 166 sayılık bir yayın hayatına sahiptir. Haftalık olarak yayımlanmıştır. Sekiz sayfalık her nüshada, yazılar iki sütun halinde yerleştirilmiştir. Hemen her sayıda yer alan manzumeler, genellikle ilk sayfaya; okurlara yönelik duyurular ve haberler son sayfaya yerleştirilmiştir. Okuyucularla haberleşme sütunu olarak “Açık Muhâbere”, “Muhâbere-i Aleniyye” ve “Muhâberât-ı Aleniyye” başlıkları kullanılmıştır. Okuyuculardan gelen yazıların değerlendirilmeleri, çeşitli duyuru ve haberler buradan iletilmiştir.

Üçüncü yıl kapaklarında mavi, yeşil vb. renkli kağıtlar da kullanılmıştır. Harf puntoları dipnotlarda ve bazı uzun manzumelerde küçülse de çoğunlukla çocuklara uygun bir punto ve satır aralığı kullanılmıştır. Dergi boyutları çocukların rahatlıkla kullanabileceği 20x27 cm ölçülerindedir. Dergide fotoğraf ve resimler kullanılmamıştır. Sadece üçüncü yılda kapaklarda bazı motiflere yer verilmiştir.

Tanınmış yazar ve şairlerden Emine Semiye [Yularkıran], Ali Ulvi [Elöve], İsmail Safa, Selânikli Tefik, Recâizâde Mahmut Ekrem ve Mahmut Fuad’ın birkaç

yazısının bulunduğu derginin asıl yazı kadrosunu oluşturan isimler çoğunlukla öğretmendir. Dergi sayfalarında, en çok Sa'dî'nin ismi görülür. 67'si manzume, 10'u "letâif" olmak üzere değişik yazılarla ve hazırladığı bilmecelele toplam 121 sayıda imzası vardır. Hüseyin Muhiddin, bilmece ve soruların yanısıra 8'i güzel sözler, 6'sı "Bir Merkebin Sergüzeşti" hikâyesinin tefrikası olmak üzere 68 sayıda; H[a]. A[yın]., 20'si "Küçük Bir Devr-i Alem" üst başlıklı gezi tefrikası, 7'si "Zâhire Aldanmayınız" isimli oyunun tefrikası olmak üzere 39 sayıda; Doktor Cemil Hâverî, 25'i "Çocuklar Hıfzû's-sihhası" tefrikası olmak üzere 36 sayıda; Necip Vecdi (N.V.; N. Vecdi) 24'ü manzume olmak üzere 25 sayıda; Edhem İsmail, fenle ilgili yazılarıyla 16 sayıda; A[yın]. Şevki (Osman Şevki), 5'i "Hitâbet Dersleri", 5'i manzume olmak üzere 15 sayıda; Ali Galip biri "Şuûn-ı Mekâtib", diğerleri "Akvâl-i Hikemiyye" sütununda olmak üzere 10 sayıda yazılarıyla görülür. Ahmed Midhat, "şuûn-ı mekâtib"le 47 sayıda; Ali Saib, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi" yazı dizisiyle 22 sayıda; Ohannes Efendi, ekonomi üzerine "Telhis-i Mebâdi-i İlm-i Servet" başlıklı tefrikasıyla 14 sayıda yer almıştır.

Bu isimlerin dışında aralarında öğrenci ve öğretmenlerin çoğunlukta olduğu birçok ismin az da olsa yazıları yayımlanmıştır.

Çocuklara Rehber ilk sayısında yayımladığı "Mesleğimiz" başlıklı yazıyla eğlendirmeyi ve eğitmeyi kendisine iki önemli amaç olarak belirlediğini açıklamış; yayın hayatı boyunca da bu doğrultuda yazılar yayımlamıştır. Her yılın ilk sayısında geçen yıllarda yapılanlar ve yeni yılda yapılması düşünümler değerlendirilmiştir.

Dergi sadece bilgi verme amacıyla düzenlenmiş bir yapıya sahip değildir. Birçok türde kaleme alınmış yazılarıyla aynı zamanda, başarılı çocuk edebiyatı ürünlerine de yer veren bir dergi görünüm arzeder. Manzûme, roman, hikâye, tiyatro, hitâbet, mektup, sohbet, monolog, gezi, makale, fıkra türlerinde yazılan yazılar, başarılı örnekler olduğu kadar aynı zamanda eğitici ve bilgilendirici bölümleriyle de mesajlar taşımaktadır. Türlele dâhil olan yazıların bir bölümü tefrika hâlinde yayımlanmıştır.

"Mütenevvia", "Şettâ", "Niçin? Çünkü.", "Küçük Ma'lûmât" başlıklarını taşıyan ve derginin dört yılına yayılan yazılarda, kısa bilgilerle tarih, coğrafya, ilginç ve güncel yazılarla dünyanın çeşitli bölgelerinden haberler verilmiştir. Bunların yanısıra, sağlık, fen, çeşitli eşyalar ve tanınmış insanların hayatları, ekonomi ve güzel sanatlar konusunda yayımlanmış yazılarla okuyucuların genel kültür ve çeşitli konularda bilgilerinin artırılması hedeflenmiştir. Yazılarda, özellikle çocukların ilgisini

çekebilecek ayrıntılar üzerinde durulmuştur. Ayrıca, hikâyeleştirme, sohbet vb. anlatım tarzlarıyla, bilgilerin ağırlığı ve sıkıcılığı giderilmeye çalışılmıştır. Birçok bilgi, çocuğun günlük hayatında karşılaştığı unsurlarla desteklenmiştir. “Ahlâk” üst başlıklı yazılarda ise öğreticilik ahlâkî konulara kaymış ve çeşitli dersler verilmiştir.

Özlü sözler olarak değerlendirebileceğimiz “Güzel Sözler”, “Akvâl-i Hikemiyye” ve “Cümel-i Hikemiyye” başlıklı yazılar, derginin birçok sayısında yayımlanmıştır. Burada okuyucularda olumlu değerler ve özelliklerin yerleşmesini sağlayacak veciz cümlelere yer verilmiştir. Bazı sayılarda, verilen cümlelerin Arapça, Farsça ve Fransızca çevirileri de yayımlanarak okuyucuların yabancı dil eğitimlerine destek olacak örnek metinler sağlanmıştır.

Bir çocuk dergisi olarak Çocuklara Rehber, okuyucularının, özellikle de öğrencilerin yazılarına da yer vermiştir. “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemiyyesi”, “Talebâtımızın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden”, “Tâlib ü Talebâtın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden” başlıkları altında okuyucuların yazıları dergide yayımlanmış ve dergi idaresi tarafından değerlendirilmiştir. Kusursuz bulunan yazılar takdir edilmiş, eleştiriler yönlendirici ve yapıcı şekliyle sayfalara taşınmıştır.

Derginin belirlediği amaçlar doğrultusunda, bilgilendirme, hemen bütün yazı türlerinde karşımıza çıkar. Coğrafya, hayvanlar, bitkiler, eşyalar ve çeşitli araçlar, sağlık, ekonomi, pratik bilgiler, güncel haberler temel olarak verilen bilgi başlıklarıdır. Eğitim dünyasını ve okulları –özellikle Selânik merkezli olanları- yakından izleyen Çocuklara Rehber dergisi başta Mekteb-i Terakki ve Mekteb-i Feyz-i Sibyan olmak üzere birçok okulun hakkında değerlendirme ve bilgilere “Şuûn-ı Mekâtib” başlığı altında yer vermiştir. Okullarda yapılan sınavlar, tevzi’-i mükâfât törenleri, öğretmenler, öğrencilerin düzeyleri, tayin haberleri, yeni yapılan okullar vb. hakkında bilgiler, hep bu başlık altında okurlara aktarılmıştır. Derginin sahibi Ahmed Midhat’ın yazıları da burada yayımlanmıştır. Yazarın gezdiği yerlerdeki çeşitli okullar, öğretmenler ve öğrenciler hakkındaki değerlendirmeleri okurlarla paylaşılmaktadır.

Coğrafya başlığı altında yayımlanan yazılarda; coğrafi terimler, yeryüzü şekilleri, gökyüzü, madenler, beşerî coğrafya, Osmanlı ülkesi gibi konular hakkında bilgiler verilmiştir. Bu konu ile ilgili olarak hazırlanan en uzun tefrika “Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi” başlığını taşır. Kutuplar ve Afrika hakkındaki bilgilerin önemli bir bölümü “Afrika Seyahatleri” ve “Kutba Seyahat” başlıklı yazılarla verilmiştir.

Hayvanlarla ilgili bilgi veren yazılarda, evcil ve vahşi pekçok hayvan, özellikleri içinde ilginç yönleri ön plana çıkarılarak anlatılmıştır. Bitkilerin dünyası da öncelikle ilgi çekici yanlarına işaret edilerek ele alınmıştır.. Ağaçların ve değişik coğrafyalardaki bitkilerin özelliklerinin açıklanması farklı başlıklar altında yapılmıştır. Kısa bilgilerin verildiği “mütenevvia”, “şettâ” ve “küçük ma'lûmât” bölümlerinde de bu konular sıkça işlenmiştir. Özellikle “İlm-i Eşya” başlığıyla verilen ve gündelik hayatta sıkça karşılaşılan eşyaların tarihi, sadece bilgilendirme amacını taşımaktadır.

Doktor Cemil Hâveri'nin “Çocuklar Hifzü's-sihhası” başlıklı uzun soluklu tefrikası, ayrıntılı sağlık bilgileriyle doludur. Koruyucu hekimlik ve hastalıktan önce gerekli tedbirleri alma, hastalıkları tanıma ve tedavi yöntemleri bu yazılarda değinilen başlıca konulardır.

Haftalık olarak yayımlanan Çocuklara Rehber, okuyucularının güncelle olan ilgilerini de gözönünde tutarak bir gazete yoğunluğunda olmasa da güncel haberlere yer vermiştir. İlginçlikleri ve dünyanın farklı yörelerinden seçilmeleri ile dikkat çeken bu yazılarda, derginin basım yeri olan Selânik çevresi ile ilgili haberlere de yer verilmiştir. Farklı başlıklar altında yayımlansa da, bu türdeki haberler çoğunlukla “mütenevvia”, “şettâ”, “niçin? çünkü:” ve “küçük ma'lûmât” üst başlıkları altında okuyucularla paylaşılmıştır.

Çocukların günlük hayatlarını kolaylaştıracak kısa pratik bilgiler, çeşitli vesilelerle okurlara aktarılmıştır. Bu pratik bilgilerin içinde, ev işlerinden okulla ilgili maizemelere, yaralanmalarda neler yapılması gerektiğini açıklayan sağlık bilgilerinden hava tahminlerini nasıl yapılabileceğine kadar birçok ayrıntı vardır. Ekonomi, keşifler, güzel sanatlar, bilim, tanınmış isimlerin biyografileri ve çok farklı konulardaki istatistikler okuyucunun bilgisini arttıran diğer bölümlerdir.

Eğitici niteliğini öncelikle çocukların olumlu değerler kazanması üzerine kuran Çocuklara Rehber, Osmanlı toplumunun sosyal ve dinî değerlerinin yanısıra, evrensel değerlere de gerekli önemi vermiştir. Okuyucuların kazanmaları istenen başlıca özellikler şunlardır: Çalışkanlık, terbiye, vicdan sahibi olma, anne-babaya sevgi besleme, insanlara iyi davranma, sadakat, insanların haklarına saygılı olma, yardımseverlik, hayvan sevgisi vb. Bunların yanısıra, çocukların uzak durmaları istenen büyülenme, cahillik, çok konuşmak, kendini beğenme, insanlarla alay etme, öfke, hilekârlık, sefahat, nefse uyma, tembellik, cahillik, insanları aldatma, boş işlerle uğraşma, servet peşinde koşma, korkaklık, kendini beğenme, yalancılık, acelecilik,

bilgiçlik, böbürlenme, açgözlülük, başkalarını küçümseme, kumar, hiddet vb. davranışlar da yerilmiştir. Öncelikle özlü sözler grubuna giren yazılar, olumlu değerlerin yerleştirilmeye çalışılması ve olumsuz özelliklerin eleştirilmesinde kullanılır. Farklı türlerde yazılmış yazılarda, genellikle çocuk kahramanlar kullanılarak, olumsuz örneklerin gösterilmesi ile davranışların önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Çocukluğun doğal bir sonucu olan oyun ve eğlence ihtiyacı, Çocuklara Rehber dergisinde de kabul edilmiş ve bunların, aşırıya kaçmamak şartıyla çocuğun “hakkı” olduğu görüşü dile getirilmiştir. Çocukların hoşça vakit geçirirken faydalı şeyler de öğrenmelerini sağlayacak olan “Çocuk Oyunları”, bilmeceler, sorular ve deneyler bu amacı sağlamaya yöneliktir. Bilmece ve sorular derginin son sayısına kadar sürekliliğini korumuştur. Buradaki soru ve bilmecelerle, çocukların eğlenmesi kadar bilgilenmesi de amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda soruların geneli, matematik problemleri ve genel kültüre dayalı olarak hazırlanmıştır. Cevapların çoğunlukla bir sonraki sayılarda verildiği soru ve bilmeceler, doğru cevaplayanların isimleri ile birlikte açıklanmıştır. Derginin, okuyucularına, çoğunlukla kitap olan hediyeleri de bu doğru cevaplar vasıtasıyla verilmiştir.

Burada verdiğimiz dökümle Çocuklara Rehber dergisinde yayımlanan yazıların içerdiği bilgi zenginliği ortaya çıkmış görünmektedir. Bilgilerin aktarılmasında ilgi çekicilik, eğiticilik ve eğlendiriciliğin de sürekli göz önünde bulundurulduğu ve zaman zaman ifade edildiği görüldü. II. Abdülhamid döneminde, önemli bir kültür şehrinde yayımlanan Çocuklara Rehber dergisinin bilgi yelpazesi, dönemin okul müfredatıyla paralellik gösterir.

Müfredat programları içerisinde ismi geçen “Ahlâk”, “Hıfzû’s-sıhha”, “İlm-i Servet” ve “İlm-i Eşya” gibi ders isimleri, Çocuklara Rehber dergisi içerisinde yazı başlıkları olarak aynen kullanılmıştır. Üstelik bu yazılar belirli bir süre devam eden tefrikalardır. Yazıların içeriğinden de, burada dersleri destekleyici mahiyette konuların kaleme alındığı dikkati çeker. “Ahlâk” dersinin amaçlarına hitap edecek, çocuklarda olumlu değerlerin oluşmasını sağlayan birçok yazı bulunmaktadır. “Güzel Sözler, Akvâl-i Hikemiyye, Cümel-i Hikemiyye” başlıklı yazılar tamamen bu amaçlar doğrultusunda seçilen örnek cümlelerle çocukların eğitimi sağlamaya çalışmıştır. Çocuklara Rehber dergisinde, eğitimin belirli yazılar içerisine sınırlandırılması sözkonusu değildir. Manzûme, roman, hikâye, tiyatro, hitâbet, mektup, sohbet, monolog, gezi yazıları, biyografi gibi birçok edebî türde kaleme alınan yazılarla

çocukların olumlu değerlerle iyi birer insan ve vatandaş olarak yetişmeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

Müfredatta yer alan “Muhtasar Hesap”, “Tarih”, “Coğrafya”, “Osmanlı Tarihi”, “Ma'lûmât-ı Nâfia”, “Hesap”, “Kıraat”, “İdâre-i Beytiye”, “Kozmografya”, “Fizik”, “Kimya” vb. derslerin konularının da, dergi sayfalarında bu başlıklar kullanılmasa da farklı alanda aktarılan bilgilerle, hatta bilmece ve sorularla desteklendiği görülür. Sağlık, coğrafya, tarih, fen ile ilgili birçok yazı yayımlanmıştır. Özellikle “Mütenevvîa”, “Şettâ”, “Niçin? Çünkü:” ve “Küçük Ma'lûmât” başlıklı yazılarda hemen her sayıda bu derslerle ve güncelle ilgili kısa da olsa sayısız bilgi verilmiştir. “Fizik” ve “Kimya” derslerinin eğlenceli yönünü öne çıkaran dergi, yayımladığı deneylerle ve ilginç konularla okuyucularını bilgilendirmiştir. Ayrıca bazı edebî türdeki yazılarda da konunun içerisine yerleştirilmiş birçok bilgi, kahramanlar aracılığıyla sunulmuştur. Dergi ibtidâî düzeyi öğrencileri için oldukça önemli olan “Kıraat” dersinin uygulama sahası gibidir. Hemen her türdeki okuma materyalleri ile Çocuklara Rehber dergisi, dönemin öğrencilerinin okuma eğitimlerini sağlamada önemli bir işlev yüklenmiştir denilebilir.

Çocuklara Rehber, dil konusunda, döneminde yaygınlık kazanmaya başlayan sade dil anlayışına paralel görüşleri benimser. Bunda, okuyucuları çocuk olan derginin anlaşılabilirlik kaygısı da etkilidir. Dergide yayımlanan yazılarda anlaşılabilirliğe dikkat edilmiş ve okuyuculara, yayımlanması için gönderilen yazılarda dilin sade ve anlaşılır olması hususunda uyarılarda bulunulmuştur.

Tarihî çizgi içinde, önünde fazla örnek olmadığı görülen Çocuklara Rehber, çocuk dergiciliğinde atılan ilk adımlar arasında yer alır. Kendinden sonra yayımlanan dergiler üzerinde yapılacak çalışmalar ışığında, Çocuklara Rehber'in edebiyat dünyasındaki yeri daha iyi ortaya koyulabilecektir. Bu çalışma, çocuk dergiciliğinde önemli olduğuna inandığımız ilk adımlardan birine ışık tutmuştur.

Rahat okunan nitelikleriyle, çocukların her dönemde ilgisini çeken çocuk gazete ve dergileri, aslında zor beğenen bir kitleye seslenmektedir. Öğretmen kimliklerini hayatlarının her aşamasına taşıyan Çocuklara Rehber yazarları, okulu dört duvar arasından çıkarıp dergi vasıtasıyla evlere kadar girdirmişlerdir. İlk bakışta içeriğiyle sıkıcı bir ders kitabı ayrıntısında sanılabilecek olan dergi, aslında eğlendirmeyi bütün yazılarına taşıyabilmiş ve okuyucularının sıkılmadan okuyabilecekleri bir yapıya

kavuşmuştur. Yayımlandığı yıllarda, başkent İstanbul'un dışında da olsa belirli bir kalite seviyesini tutturabilen Çocuklara Rehber dergisi, bütün bu özellikleriyle ait olduğu Selânik şehri ve civar kasabalarla bütünleşmiş; çoğu öğretmen olan yazarlarının da gayretleriyle okuyucularına "rehber" olabilmeyi başarmıştır.

5. DİZİN

5.1. KRONOLOJİK SIRALAMAYA GÖRE YAZILARIN DAĞILIMI

Nr.I/1, 10 Nisan 1313/1897

- *, "Mündericât", s.1
- *, "Mesleğimiz", s.1-2
- *, "Mebâhis-i Şettâ -Melbûsâtda Yünün Tercîhi Niçindir ?", s.2-3
- *, "Târih-i Tabîi -Su Samuru ve Sûret-i Saydı", s.3-4
- Hasan Ali, "Hikmetli Sözler", s.4
- Cûdî, "Mekteb Manzumeleri - Ayîne ve Çocuk", s.4-5
- Ali Ulvi, "Bir Kazâzede Lisânından", s.5-7
- Hidâyet Nazmî, Mehmed Vasfi, Rukiye Hatice, "Tebrîknâme", "Rehber", s.7-8
- *, "Bilmecelerimiz", s.8
- *, "Letâif", s.8
- *, "Suâllerimiz", s.8

Nr.I/2, 17 Nisan 1313/1397

- *, "Mündericât", s.1
- *, "Teşekkür", s.1
- *, "Fünûn-ı Tabîyyeden (Şebnem)", s.1-3
- Hidâyet Nazmî, "Kâşki Bir Kuşcağz Olsa İdim!..", s.3-4
- N.V., "İkrâr-ı Kabâhat", s.4-5
- *, "Fezâ-yı Asmânda Bir Seyâhat (Fennî) -1- Kamer", s.5
- Tevfik, "-", s.5-6
- *, "Rehber", s.6
- *, "Roman: Mektebli Ferîd -1", s.6-7
- *, "Güzel Sözler", s.7
- *, "Letâif", s.7
- *, "Suâllerimiz", s.7
- *, "Açık Muhâbere", s.8
- *, "Bilmece", s.8
- *, "Bilmecelerimizin Cevabları (Nüsha:1)", s.8

- * , "Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler -Kısmen Halledenler", s. 8
- * , "Suâllerimizin Cevabları (Nüsha: 1)", s. 8

Nr.I/3, 24 Nisan 1313/1897

* , "Mündericât", s. 1

* , "Teşekkür", s. 1

* , "Avcı Kartal", s. 1-2

Hasan Ali, "Cümûdiyye İçinde Bir Seyyâh", s.2-3

* , "Kızlar Vâlidelik Hissiyle Doğarlar: -Mini Mini İşçi", s.3-4

* , "Bir Eser-i Hamiyyet", s. 4

* , "Fezâ-yı Asmânda Bir Seyâhat Mâ-ba'd-2- Seyyârât ve Şems", s. 4-5

Edhem İsmail, "Şettâ -Mürekkeb Otu", s. 5

* , "Roman: Mektebli Ferîd", s. 6

Hasan Ali, "Güzel Sözler", s. 6-7

* , "Letâif", s. 7

* , "Suâllerimiz", s. 7

Mürebî, "Bilmece", s. 7-8

* , "Açık Muhâbere", s. 8

* , "Bilmecelerimizin Cevabları", s. 8

* , "Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler -Kısmen Halledenler", s. 8

* , "Suâllerimizin Cevabları (Nüsha:2)", s. 8

Nr.I/4, 1 Mayıs 1313/1897

* , "Mündericât", s. 1

* , "Teşekkür", s. 1

* , "Yağmur ve Kar-Balon ve Mongolfiye Kardeşler", s. 1-2

A[yın]. Şevkî, "El-Cezâ' Min Cinsü'l-'Amel", s. 2-3

* , "(Fezâ-yı Asmânda Bir Seyâhat) Mâ-b'ad 3 -Kuyruklu Yıldızlar-, 4-Kevâib ve
Eb'âdî-", s. 3-4

Nüzhet , "Büyücek Kızların Hayatı", s. 4-6

* , "Güzel Sözler", s. 6

* , "Letâif", s. 6

* , "Rehber", s. 6

A[yın] Şevkî, "Tebrîk", s.6

- * , "Bilmece", s.7
- * , "Devlet-i 'Aliyye-i Osmâniye ve Yunanistan Hududu Haritası", s.7
- * , "Suâllerimiz", s.7
- * , "Suâllerimizin Cevabları {Nüsha:3}", s.7
- * , "Târih", s.7
- * , "Tashîh", s.7
- * , "Bilmecelerimizin Cevabları (Nüsha:3)", s.7-8
- * , "Açık Muhâbere", s.8
- * , "İhtâr", s.8
- * , "Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen ve Doğru Olarak Halledenler –Kısmen Halledenler", s.8

Nr.I/5, 8 Mayıs 1313/1897

- * , "Mündericât", s.1
- * , "Ricâ-yı Mahsûs", s.1
- * , "Bir Söyleniş", s.1-3
- * , "Üç Dost", s.3-4
- Mevhibe Akif, "Latife Latif Gerek", s.4-5
- * , "Kara Batak", s.5
- * , "Garâib-i Tabîyyeden -Fidan Biti {Basra} ve Hile-i Harbiyyeleri-", s.5-6
- * , "Fezâ-yı Asmânda Bir Seyâhat (Mâ-ba'd ve Son)", s.6
- * , "Mektebli Ferîd (Mâ-ba'd)", s.6-7
- * , "Güzel Sözler", s.7
- * , "Letâif", s.7
- * , "Tashîh", s.7
- * , "Bilmece", s.8
- * , "Bilmecelerimizin Cevabları (Nüsha 4)", s.8
- * , "Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler -Kısmen Halledenler", s.8
- * , "Suâllerimiz", s.8
- * , "Suâllerimizin Cevabları Nüsha (4)", s.8

Nr.I/6, 15 Mayıs 1313/1897

- *, "Mündericât", s.1
- *, "Söyleniş", s.1-4
- N. Vecdî, "(Mektep Manzûmesi) Ağlama", s.4
- *, "Garâib-i Tabîyyeden -Mâî Tilki-", s.4-5
- Edhem İsmail, "Şettâ -Kâbiliyyet-i İnkısâm", s.5-6
- *, "Güzel Sözler", s.6
- *, "Letâif", s.6
- *, "Bilmece", s.7
- *, "Osmanlı Askerlerini Görmek İçin", s.7
- *, "Suâllerimiz", s.7
- *, "Suâllerimizin Cevabları Nüsha (5)", s.7-8
- *, "Açık Muhâbere", s.8
- *, "Bilmeceimizin Cevabı (Nüsha 5)", s.8
- *, "Suâl ve Bilmecelemizi Tamamen Halledenler -Kısmen Halledenler", s.8

Nr.I/7, 22 Mayıs 1313/1897

- *, "Mündericât", s.1
- *, "Söyleniş", s.1-3
- N. Vecdî, "(Mektep Manzûmesi) Zâhire Aldanmayınız!", s.3-4
- Edhem İsmail, "Garâib-i Fenniyyeden -Örümcekler", s.4-5
- *, "Şettâ -Isırgan Otu", s.5
- *, "Mektebli Ferîd (Mâ-ba'd)", s.5-6
- *, "Güzel Sözler", s.6
- *, "Letâif", s.6
- *, "Suâllerimizin Cevabları (Nüsha 6)", s.6-7
- *, "Bilmece", s.7
- *, "Bilmecelemizin Cevabları", s.7
- *, "Suâllerimiz", s.7
- *, "Suâl ve Bilmecelemizi Tamamen Halledenler -Kısmen Halledenler", s.7-8
- *, "Açık Muhâbere", s.8
- *, "İhtâr", s.8

Nr.I/8, 29 Mayıs 1313/1897

*, "Mündericât", s.1

N. Vecdî, "(Mekteb Manzûmelerinden) [Bir Mekteb-i İnâs Teneffüşhânesinde]", s.1-2

*, "Garâib-i Tabîyyeden -İstiridye ve İnci", s.2-3

Edhem İsmail, "Dut Fasîlesi -Şettâ", s.3-4

*, "Mektebli Ferîd (Mâ-ba'd)", s.4-5

A[yın]Şevkî, "Sadâ-yı Vicdân ve Menfaat-ı Şahsiyye", s.5

*, "Haritanın Mûcidi Kimdir?", s.5-6

Mîdhat, "Güzel Sözler", s.6

*, "Letâif", s.6

*, "Avrupa'nın Bazı Memâlikinde Okuyup Yazmak Bilmeyenler Hakkında Tutulan Son İstatistik", s.6-7

*, "-", s.7

*, "Bilmece", s.7

*, "İhtâr", s.7

*, "Suâllerimiz", s.7

*, "Suâllerimizin Cevabları(Nüsha 7)", s.7-8

*, "Açık Muhâbere", s.8

*, "Bilmecelerimizin Cevabları", s.8

*, "Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler -Kısmen Halledenler", s.8

Nr.I/9, 5 Haziran 1313/1897

*, "Mündericât", s.1

Sa'dî, "Şâir-i Şehîr İzzetlü Sa'dî Efendi Tarafından İhdâ Buyurulan Manzûme-i Bî-hemtâdır ki Müteşekkiren Derc-i Sütûn-ı Mübâhât Eyledik, Meğer Boşa Değil İmiş Pederlerin Nasihati", s. 1-2

*, "Söyleniş", s.2-4

*, "Garâib-i Tabîyyeden -Örümceklerde Çalgı Merakı-", s.4-5

Yusuf Sabetay, "Hevâ-yi Nesîmî {Fennî}", s.5-6

*, "Güzel Sözler", s.6

*, "Mektebli Ferîd (Mâ-ba'd)", s.6

M..M., "Letâif", s.6-7

*, "Bilmece", s.7

*, "Suâllerimiz", s.7

*, "Suâllerimizin Cevabları(Nüsha 8)", s.7-8

*, "Açık Muhâbere", s.8

*, "Bilmecelerimizin Cevabları", s.8

*, "Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler -Kısmen Halledenler", s.8

Nr.I/10, 12 Haziran 1313/1897

*, "Mündericât", s.1

N. Vecdî,"Yıldırım İle Yağmur", s.1

*, "Söyleniş", s.1-4

Edhem İsmail, "Elmas {Şetta}", s.4-5

*, "Kemberley' Elmas Madenleri", s.5

*, "Mütenevvia- Japonyalıların Kâğıt Elbisesi", s.6

*, "Kâğıdı İlk İmâl Eden Kimdir?", s.6-7

*, "Bilmece", s.7

Osman Nûri, "Güzel Sözler", s.7

*, "Suâllerimiz", s.7

*, "Suâllerimizin Cevabları(Nüsha 9)", s.7-8

*, "Açık Muhâbere", s.8

*, "Bilmecelerimizin Cevabları", s.8

*, "İhtâr", s.8

*, "Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler -Kısmen Halledenler", s.8

Nr.I/11, 19 Haziran 1313/1897

*, "Mündericât", s.1

A[yın]. Şevki, "Mekteb Manzûmesi-Gurur", s.1-2

Rukiye Hatice, "Bir Gazete Yirmi Paraya' Diye Haykıran Bu Çocuk Kimdir?", s.2-4

Aliye, "Saadet İyi Kalbli Olanlar İçindir", s.4-5

*, "Garâib-i Tabüiyeden -Mühendis Hayvanlar-", s.5

*, "Mektebli Ferîd (Mâ-ba'd), s.5-6

*, "Mütenevvia -Cüceler Misafirhânesi", s.6

M.M., "Bir Küçük Fıkra", s.6-7

*, "Güzel Sözler", s.7

Sa'dî,"Letâif", s.7

*, "Suâllerimiz", s.7

*,"Şuûn-ı Mekâtib", s.7

*, "Açık Muhâbere", s.8

*, "Bilmece", s.8

*, "Bilmecelerimizin Cevabları", s.8

*, "Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler -Kısmen Halledenler", s.8

*, "Suâllerimizin Cevabları(Nüşa 10)", s.8

Nr.I/12, 26 Haziran 1313/1897

*, "Mündericât", s.1

Sa'dî,"Bir Haylaz Çocuk İle Çalışkan Çocuğun Muhâveresi", s.1-2

Nezâhat, "Kızları Okutmalı mı Okutmamalı mı?", s.2-3

Doktor Cemil Hâverî, "Seyâhat-cûya", s.3-4

Edhem İsmail, "Cisimlerin Üç Hâli (Fennî)", s.4-5

*, "Mektebli Ferîd (Mâ-ba'd)", s.5

*, "Garâib-i Tabîyeden -Hayvanlarda Zekâ [Balıkçıl Kuşu]", s.5-6

Hikmet Osman, "Azâb-ı Vicdân", s.6

*, "Mütenevvia -Dünyâ'da En Büyük Çakı", s.6

M.M., "Küçük Bir Fıkra", s.6-7

*, "Güzel Sözler", s.7

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.7

*, "Letâif", s.7-8

*, "Bilmece", s.8

*, "Bilmecelerimizin Cevabları", s.8

*, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

*, "Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler -Kısmen Halledenler", s.8

*, "Suâllerimiz", s.8

*, "Suâllerimizin Cevabları:Nüşa(11)", s.8

Nr.I/13, 3 Temmuz 1313/1897

- *,"Mündericât", s. 1
- *,"Ricâ-yı Mahsûs", s. 1
- N. Vecdî,"(Mekteb Manzûmesi)Kişinin Çektiği Dil Belâsıdır", s. 1-2
- Doktor Cemil Hâverî, "Seyâhat-cûya", s.2-3
- Edhem İsmail, "İncirler (Şettâ)", s.3
- *,"Şuûn-ı Mekâtib", s.3-7
- *,"Bilmece", s.8
- *,"Bilmecelerimizin Cevabları", s.8
- *,"Muhâberât-ı Aleniyye", s.8
- *,"Suâl ve Bilmecelerimizi Kısmen Halledenler", s.8
- *,"Suâllerimiz", s.8
- *,"Suâllerimizin Cevabları:Nüsha(12)", s.8

Nr.I/14, 10 Temmuz 1313/1897

- Leskovikli Rauf, "Bir Kuş", s. 1
- *,"Mündericât", s. 1
- Emine Hediye, "Atâletin Vehâmet-i Akıbeti", s.2-3
- *,"Afât-ı Tabîyyeden Kum Kasırgaları", s.3-4
- *,"Musâhabe", s. 5
- Doktor Cemil Hâverî, "Seyâhat-cûya", s.6-7
- *,"Bilmece", s. 7
- *,"Güzel Sözler", s. 7
- *,"Suâllerimiz", s. 7
- *,"Şuûn-ı Mekâtib", s. 7
- *,"Suâllerimizin Cevabları:Nüsha(13)", s. 7-8
- *,"Açık Muhâbere", s. 8
- *,"Bilmecelerimizin Cevabları", s. 8
- *,"Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler- Suâl ve Bilmecelerimizi Kısmen Halledenler", s. 8

Nr.I/15, 17 Temmuz 1313/1897

*, "Mündericât", s.1

Necîb Vecdî, "Yağmur Damlası", s.1-2

*, " ", s.2

Sa'dî, "Birinci Örnek", s.2

*, "Rehber", s.2

*, "Musâhabe {Mâ-ba'd Nüsha 14}", s.2-3

Edhem İsmail, "Fasîle-i Sanevberiyye", s.3-4

Doktor Cemil Hâverî, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası Makale 1", s.4-5

*, "Mektebli Ferîd (Mâ-ba'd Nüsha 12)", s.5-6

Midhat Tevfik, "Bir Menba", s.6-7

*, "Güzel Sözlere", s.7

*, "Letâif", s.7

*, "Suâllerimiz", s.7

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.7

*, "Bilmece", s.7-8

*, "Açık Muhâbere", s.8

*, "Bilmecelerimizin Cevabları", s.8

*, "Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler -Kısmen Halledenler", s.8

*, "Suâllerimizin Cevabları:Nüsha(14)", s.8

Nr.I/16, 24 Temmuz 1314

*, "Mündericât", s.1

*, "Altın Ağacı", s.1-2

Sa'dî, "Birinci Örneğin Karşılığı", s.2-3

*, "Musâhabe {Mâ-ba'd Nüsha 15}", s.3

Doktor Cemil Hâverî, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası [Mâ-b'ad Nüsha:15] Makale 1", s.3-4

Edhem İsmail, "Fasîle-i Sanavberiyye [Mâ-b'ad Nüsha 15]

Ali Ulvi, "Garâib-i Tabîyyeden -Sağır Yılanlar", s.5-6

*, "Mektebli Ferîd (Mâ-ba'd ve Hitâm Nüsha:15)", s.6-7

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.7

*, "Açık Muhâbere", s.8

- *, "Bilmece", s.8
- *, "Bilmecelerimizin Cevabları", s.8
- *, "Suâl ve Bilmecelerimizi Kısmen Halledenler", s.8
- *, "Suâllerimiz", s.8
- *, "Suâllerimizin Cevabları: Nüsha (15)", s.8

Nr.I/17, 31 Temmuz 1313/1897

Emine Semiye bint Cevdet, "Fâzıla-i Zî-İktidâr İsmetlü Emine Semiye Hanımefendi
Tarafından Aldığımız Makale-i Nefisedir ki Derciyle Kesb-i Mefharet Eyleriz:
-İfade-", s.1

- *, "Mündericât", s.1
- *, "Rehber", s.1
- *, "Sû-i İmtisâl", s.1-3

Leskovikli Rauf, "Bir Manzûme", s.3

- *, "Musâhabe {Mâ-ba'd Nüsha 16}", s.3-4
- *, "Bir Ma'dencinin Sergüzeşti [Farelerde Kuvve-i Zekâ]", s.4-6
- *, "Tebrîk", s.6

M. M., "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-7

- *, "Letâif", s.7
- *, "Suâllerimiz", s.7
- *, "Bilmece", s.7-8
- *, "Bilmecelerimizin Cevabları", s.8
- *, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8
- *, "Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler-Kısmen Halledenler", s.8
- *, "Suâllerimizin Cevabları: Nüsha (16)", s.8

Nr.I/18, 7 Ağustos 1313/1897

- *, "Mündericât", s.1

Sa'dî, "Güzel Huylu", s.1-2

- *, "Musâhabe {Mâ-ba'd Nüsha 17}", s.2

Doktor Cemil Hâverî, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası Makale 2", s.3

Hidâyet Nazmi, "Fecr- Tulû-ı Şems", s.4

- *, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri-Löbongaston", s.4-6

Ali Ulvi, "Baobap Ağacı", s.6-7

M.M., "Letâif", s.7

*, "-", s.7-8

*, "Güzel Sözler", s.7-8

*, "Bilmece", s.8

*, "Rehber", s.8

*, "Suâl ve Bilmecelerimizi Kısmen Halledenler", s.8

*, "Suâllerimiz", s.8

*, "Suâllerimizin Cevabları (Nüsha: 17)", s.8

Nr.I/19, 14 Ağustos 1313/1897

Necîb Vecdî, "Görünüşe Aldanmayınız", s.1

*, "Mündericât", s.1

*, "Musâhabe {Mâ-ba'd Nüsha 18}", s.2-3

Doktor Cemil Hâverî, "Çocuklar Hıfzı's-sihhası Makale 2", s.3-4

*, "Garâib-i Tabîyyeden -Siyah Yağmur-", s.4

*, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-b'ad Nüsha: 18] Löbongaston", s.4-6

*, "Şuûn-i Mekâtib", s.6-7

*, "Bilmece", s.7

*, "Güzel Sözler", s.7

*, "On Yedinci Nüshamızdaki Bilmecelerin Cevabları", s.7

*, "Suâllerimiz", s.7

*, "Suâllerimizin Cevabları (Nüsha: 18)", s.7-8

*, "Açık Muhâbere", s.8

*, "Bilmecelerimizin Cevabları", s.8

*, "Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler -Kısmen Halledenler", s.8

Nr.I/20, 21 Ağustos 1313/1897

*, "Cülûs-ı Hümâyûn Meyâmin-i Meşhûn Hazret-i Zillu'l-lâhi", s.1-3

Edhem İsmail, "Fasîle-i Nahliyye [Hurma Fasîlesi] -Cevz-i Bevvâ [Kokotiye]", s.3

*, "Mündericât", s.3

Hidâyet Nazmi, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemiyyesi -Bir Sâ'at Ders", s.4

*, "Rehber", s.4-5

A[ym] Şekîb, "Tahsîlin Mükâfâtı", s.5-6

*, "Afrika Seyâhatleri ve Meshûr Kâşifleri [Mâ-b'ad Nûsha: 19] Løbongaston", s.6-7

*, "Mütenevvia -'Niyagara'dan Yüksek Bir Şelâle, Serin Su İstihsâl Etmenin Çâresi",
s.7-8

*, "Bilmece", s.8

*, "Bilmecelerimizin Cevabları", s.8

*, "Suâllerimiz", s.8

*, "Suâllerimizin Cevabları (Nûsha: 19)", s.8

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.8

Nr.I/21, 28 Ağustos 1313/1897

*, "Mündericât", s.1

Selânikli Tevfik, "Fen, Sanat ve Ticâret", s.1-2

Doktor Cemil Hâverî, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası Makale 3", s.2-3

*, "Afrika Seyâhatleri ve Meshûr Kâşifleri [Mâ-ba'd Nûsha:20] Løbongaston", s.3-4

Edhem İsmail, "Balmumu Ağacı -Şecer-i Şem", s.4

*, "Feyz-i Sıbyân Mektebinde Tedrîs Olunan Kitâbet Numûnelerinden", s.4-5

A[ym]. Şevkî, "Hitâbet Dersleri", s.5-6

*, "Rehber", s.6

*, "Şetta -Aden Sahrıncıları", s.6-7

*, "Mütenevvia-Bir Frank Yirmibeş Santime Bir Ada, Elektrik Ziyâsıyla Balık Avı", s.7

*, "Letâif", s.7-8

*, "Bilmece", s.8

*, "Bilmecelerimizin Cevabları", s.8

*, "Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Hall edenler", s.8

*, "Suâllerimiz", s.8

*, "Suâllerimizin Cevabları(Nûsha:20)", s.8

Nr.I/22, 4 Eylül 1313/1897

Selânikli Tevfik, "Akıl ve Zekâ", s.1

*, "Mündericât", s.1

Selânikli Tevfik, "Sa'y ve İkdâm", s.1

Selânikli Tevfik, "Hikmet", s.1-2

A[yn]. Şevkî, "Hitâbet Dersleri", s.2-3

İsmail Kemal, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Sa'y-i Zâfî Neticesi Olmayan Mal Mâldan Sayılmaz", s.3-4

*, "Rehber", s.4-5

*, "Hayvanlarda Kuvve-i Zekâ -Tahta Kehleleri", s.5-6

Doktor Cemil Hâverî, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası {Mâ-ba'd Nüsha:21} Makale 3", s.6-7

*, "Şuûn-ı Mekâtib {Takdîr ve Tebşîr}", s.7

*, "Mütenevvia- Göz Vâsıtasıyla Bir Adamın Ne Kadar Uzakta Bulunduğunu Ta'yîn Etmek, Kıymetli Bir Meyve", s.7-8

*, "Bilmece", s.8

*, "Bilmecelerimizin Cevabları", s.8

*, "Suâl ve Bilmecelerimizi Kısmen Halledenler", s.8

*, "Suâllerimiz", s.8

*, "Suâllerimizin Cevabları(Nüsha 21)", s.8

Nr.I/23, 11 Eylül 1313/1897

*, "Mündericât", s. i

*, "Mekteb Tiyatrosu", s.1-2

*, "Feyz-i Sıbyân Mektebinde Tedrîs Olunan Kitâbet Numûnelerinden- Cevab[Nüsha:21]", s.3

*, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri[Mâ-ba'd Nüsha:21] -Löbongaston", s.3-4

Ahmed Sabri, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Bir Fâideli Gezinti", s.4-5

*, "Rehber", s.5-6

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-7

*, "Mekteb Oyunları". s.7-8

Sa'dî, "Letâif", s.8

*, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

Nr.I/24, 18 Eylül 1313/1897

Necîb Vecdî, "Mekteb Şarkısı", s.1

*, "Mündericât", s.1

*, "Hayvanlarda Kuvve-i Zekâ -Pireler", s.1-3

A[yn]. Şevkî, "Hitâbet Dersleri", s.3-4

Doktor Cemil Hâverî, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası Makale 4", s.4-5

*, "Fazîlet-i Sa'y -Mekteb Tiyatrosu", s.5-6

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-7

*, "Mekteb Oyunları", s.7

Sa'dî, "Letâif", s.7-8

*, "Bilmece", s.8

*, "Bilmecelerimizin Cevabları", s.8

*, "Mekâtib-i İdadiye Şâkirdânına", s.8

*, "Suâllerimiz", s.8

*, "Suâllerimizin Cevabları (Nüsha 22)", s.8

Nr.I/25, 25 Eylül 1313/1897

*, "Mekteb Şarkısı", s.1

*, "Mündericât", s.1

*, "Ricâ-yı Mahsûs", s.1

A[yın]. Şevkî, "Hitâbet Dersleri", s.2

*, "-", s.2-3

Doktor Cemil Hâverî, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası Makale 4", s.3

*, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-ba'd Nüsha:23] Lobongaston", s.4

*, "Fazîlet-i Sa'y -Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd Nüsha 24]", s.5-6

*, "Mütenevvia- Mürekkeb Otu", s.7

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.7

*, "Mekteb Oyunları [Potada Kaşığım Var]", s.7-8

*, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

Nr.I/26, 2 Teşrin-i evvel 131

*, "Mündericât", s.1

*, "Ricâ-yı Mahsûs", s.1

*, "Söyleniş- Sabri Efendi Haklı mı Haksız mı?", s.1-3

Ahmed Besim, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden -Fukaraya!", s.3

*, "Rehber", s.3-4

A[yın]. Şevkî, "Hitâbet Dersleri", s.4-5

*, "Fazîlet-i Sa'y -Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd:Nüsha 25]-", s.5-7

Edhem İsmail, "Pupla Ördeği", s.7-8

*, "Bilmece", s.8

*, "Bilmecemizin Cevabı", s.8

*, "Suâlimizin Cevabı (Nüsha:24)", s.8

*, "Suâllerimiz", s.8

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.8

Nr.I/27, 9 Teşrîn-i evvel 1313/1897

*, "Mündericât", s.1

*, "Ricâ-yı Mahsûs", s.1

Sa'dî, "Üç Çocuk Arasında", s.1-2

*, "Rehber", s.2

İsmet, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden -Fenâ Refik, Yağ Lekesi", s.2

Doktor Cemil Hâverî, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası Makale:5", s.3

*, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-ba'd Nüsha:24]", s.3-5

*, "Fazîlet-i Sa'y -Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd. Nüsha 25]", s.5-7

*, "Güzel Sözler", s.7

Sa'dî, "Letâif", s.7

*, "Mekteb Oyunları", s.7

Hüseyin Muhiddin, "Şetta- Takvime Aid Meraklı Bir Tecrübe, Buzun Kalınlığına Nisbetle Kuvveti", s.7-8

*, "Bilmece", s.8

*, "Bilmecemizin Cevabı", s.8

*, "Muhâbere-i Ateniyye", s.8

*, "Mütenevvia-İki Başlı Bir Yılan", s.8

*, "Suâl ve Bilmecelerimize Doğru Olarak Cevab Verenler", s.8

*, "Suâllerimiz", s.8

*, "Suâllerimizin Cevabı (Nüsha:26)", s.8

Nr.I/28, 16 Teşrîn-i evvel 1313/1897

*, "Mündericât", s.1

*, "Söyleniş", s.1-2

Doktor Cemil Hâverî, “Çocuklar Hıfzı's-sihhası -Makale:5”, s.2-3

*, “Şâkirdânımızın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Bir Mektûb”, s.3-4

*, “Afrika Seyahâtleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-ba'd Nüsha:27]”, s.4-5

*, “Fazîlet-i Sa'y -Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd:Nüsha 27]”, s.5-6

*, “Küre-i Arzın Aksâm-ı Meçhûlesi”, s.6

Hüseyin Muhiddin, “Letâif- Yalan Müsâbakası”, s.7

*, “Mekteb Oyunları -Geyik Avı”, s.7

*, “Mütenevvia- Dünyânın En Büyük Ekmekçisi, Bir Hesap Makinesi”. s.7

*, “Bilmece”, s.8

*, “Bilmecemizin Cevabı”, s.8

*, “Muhâbere-i Aleniyye”, s.8

Hüseyin Muhiddin, “Suâllerimiz”, s.8

*, “Suâllerimizin Cevabları (Nüsha:27)”, s.8

*, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.8

Nr.I/29, 23 Teşrîn-i evvel 1313/1897

*, “Mündericât”, s.1

Sa'dî, “Fâidesiz Bir Nedâmet Yahut Çocuklara İbret”, s.1-2

*, “Kunduzlar”, s.2-4

Servet, “Şâkirdânımızın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -İnsanlarda Bedbahtı”, s.4

*, “Rehber”, s.4-5

*, “Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-b'ad Nüsha:28]”, s.5-6

*, “Mekteb Oyunları Lasso Yâhûd -Kemend”. s.6-7

*, “Letâif”, s.7

*, “Mütenevvia -Muzikalı Uçurtma, Bir Sabun Ma'deni”, s.7-8

*, “Bilmece”, s.8

*, “Bilmecemizin Cevabı”, s.8

*, “Suâlimizin Cevabı”, s.8

*, “Suâllerimiz”. s.8

Nr.I/30, 30 Teşrîn-i evvel 1313/1897

N. Vecdî, “Fart-ı Şefkât”, s.1

*, “Mündericât”, s.1

*, "Gülün Bir Amcazâdesi -Çay-", s.2-3

Doktor Cemil Hâverî, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası Makale:6", s.3-4

*, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-ba'd Nüsha:29]", s.4-5

*, "Mütenevvia- Lambaların İs Çıkarmaması İçin Bir Çare, Dünyâda Olan Nüfûs. Bir

Ağaç Ne Kadar Müddette Gazeteye Tebdil Edilebilir?", s.5-6
Sa'dî, "Letâif", s.6

*, "Mekteb Oyunlarından: Nerede?-Kim Vurdu?", s.6

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-7

Sa'dî, "Bilmece", s.7-8

*, "Bilmecemizin Cevabı", s.8

*, "Muhâbere-i Aleniyye", s.8

Hüseyin Muhiddin. "Suâlimiz". s.8

*, "Suâllerimizin Cevabları (Nüsha:28)", s.8

Nr.I/31, 6 Teşrin-i sâni 1313/1897

*, "Mündericât", s.1

Hüseyin Muhiddin, "Söyleniş-Tenbelin Çocukluğu", s.1-2

Edhem İsmail. "Mektebe Veda". s.2-3

Filmi, "Sa'y", s.3

Edib. "Talebâtımızın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Bir İhtirâ". s.3-4

*, "Rehber", s.4

*, "İzlanda Balık Avcıları". s.4-5

Doktor Cemil Hâverî, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası Makale:6 [Mâ-ba'd Nüsha 30]", s.5-6

*, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-ba'd Nüsha:30]", s.6-7

Hüseyin Muhiddin, "Mekteb Oyunları", s.7

Sa'dî, "Letâif". s.7-8

Sa'dî, "Bilmece", s.8

*, "Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler", s.8

Rehber, "Bilmecemizin Cevâbı (Nüsha 30)", s.8

Nr.I/32, 20 Teşrin-i sâni 1313/1897

*, " ", s.1

Sa'dî, "Pisboğaz Çocuk", s.1

*, "Telgraf", s.1-3

Doktor Cemil Hâverî. "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası -Makale:8", s.3-4

*, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-ba'd Nüsha:31]", s.4-5

Hilmi, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden -Atâlet", s.5

*, "Mütenevvia -Tütünün Çocuklara Mazarratı, Isırganın Fâidesi", s.6

*, "Niçin? Çünkü.", s.6

Sa'dî, Hüseyin Muhiddin, "Letâif- Bir Fakîr İle Muabbir", s.6-7

Sa'dî, "Bilmece", s.7

*, "Mekteb Oyunları [Erkek Çocuklara Mahsûs]", s.7

Hüseyin Muhiddin, "Suâllerimiz", s.7

Kemal Vâmık, "Bilmecemizin Cevabı [Nüsha:31]", s.7-8

*, "Bilmecemizi Tamamen Halledenler", s.8

*, "Muhâbere-i Aleniyye", s.8

Nr.I/33, 20 Teşrin-i sâni 1313/1897

*, "Mündericât", s.1

Ali Ulvi, "Menâtik-ı Hârrede Bora", s.1-2

Feride. Yusuf, "Tâlib ü Tâlibâtın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden-Avâre Hanım,Miskîne Hanım, Mukarrire Hanım; Vâlideyne Hürmet ve Riâyet", s.2-3

Doktor Cemil Hâverî. "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası [Makale:8 Mâ-ba'd:Nüsha 32]". s.3-4

*, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhur Kâşifleri [Mâ-ba'd Nüsha:32]", s.4-5

*, "Küçük Hikâyelerden -Lekesiz Bir Nâm", s.5-6

Hüseyin Muhiddin, "Mekteb Oyunlarından -Topal Tilki", s.6

Hüseyin Muhiddin, "Bilmece", s.7

*, "Suâllerimizin Cevabları (Nüsha:32)", s.7

Rehber, Lem'an. "Bilmecemizin Cevabı [Nüsha:31]", s.7-8

*, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

*, "Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler", s.8

Nr.I/34, 27 Teşrin-i sâni 1313/1897

*, "Mündericât", s.1

Şerif Necmi, "Çocuk Oyunları", s.1-2

Hilmi, “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden-Nedâmet Yahut Bir İbret”, s.2

*, "Hâfî'nin Küçük Bahçesi", s.2-3

*, "Küçük Hikâyelerden -Lekesiz Bir Nâm [Mâ-ba'd:Nüşa 33]", s.3-4

*, "Zambel(?) -i Cedîdde Bir Kış", s.4-6

Hüseyin Muhiddin, “Letâif”, s.6

*, "Mekteb Oyunlarından [Kız Çocuklara Mahsûs]", s.6

*, "Mütenevvia- Uzun Tırnaklılar, Dahomey Yılanları", s.6

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-7

Lem'ân, “Bilmece”, s.7

*, "Niçin? Çünkü:", s.7

A[yn] İzzet, “Bilmecemizin Cevabı [Nüşa:31]”, s.7-8

*, "Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler", s.8

*, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

*, "Rehber", s.8

Nr.I/35, 4 Kânûn-ı evvel 1313/1897

*, "Mündericât", s.1

Lem'ân, “Kumru”, s.1-2

Doktor Cemil Hâverî, “Çocuklar Hıfz's-sıhhası [Makale:9]

*, "Hâfî'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüşa:34]", s.3-4

*, "Küçük Hikâyelerden -Lekesiz Bir Nâm [Mâ-ba'd:Nüşa 34]", s.4-6

Hüseyin Muhiddin, “Mekteb Oyunlarından [Erkek Çocuklara Mahsûs]”, s.6

*, "Mütenevvia -Odundan Ekmek, Dünyada En Büyük Kümes", s.6

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-7

*, "Eğlenceli Suâller", s.7

*, "Rehber-i Hesâb", s.7

Vâmık. “Bilmece”, s.7-8

*, "Bilmecemizi Halledenler", s.8

Rehber, “Bilmecemizin Cevabı(Nüşa:34)”, s.8

*, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

Nr.I/36, 11 Kânûn-ı evvel 1313/1897

*, "Mündericât", s.1

Sa'dî, "Pis Çocuk", s.1

Atıf, "Sa'y", s.2

Doktor Cemil Hâverî, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası [Makale: 9 Mâ-b'ad Nüsha: 35]", s.2-3

*, "Niçin? Çünkü:", s.3-4

*, "Hâfî'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha: 35]", s.4-6

*, "Rehber Tefrikası 1 -Kutba Seyâhat ve Seyyâh-ı Meşhûr Nansen", s.4-6

Hüseyin Muhiddin, "Mütenevvia -Hayvanlarda Dostluk, Arıların Sa'y ve Gayreti,
Hayvanâtın Sadâları", s.6

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-7

*, "Letâif", s.7-8

Sa'dî, "Bilmece", s.8

*, "Bilmecemizin Cevabı [Nüsha:35]", s.8

*, "Eğlenceli Suâller", s.8

*, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

*, "Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler", s.8

*, "Suâllerimizin Cevabları (Nüsha: 35)", s.8

Nr.I/37, 18 Kânûn-ı evvel 1313/1897

*, "Manzûme", s.1

*, "Mündericât", s.1

Lem'ân, "Lüzûm-ı Tahsîl", s.1-2

Doktor Cemil Hâverî, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası [Makale: 9 Mâ-b'ad Nüsha: 36]", s.2-3

*, "Hâfî'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:36]", s.3-5

*, "Rehber Tefrikası 2 -Kutba Seyâhat ve Seyyâh-ı Meşhûr Nansen", s.4-5

*, "Şettâ -Niçin? Çünkü:", s.5-6

Edhem İsmail, Hüseyin Muhiddîn, "Mütenevvia -Haşerât Avlayan Çiçek, Balıklar İşitir mi?, İnsanın Yüreğinin Vurması.Garip Bir İstatistik", s.6-7

Hüseyin Muhiddin, "Letâif", s.7

Hüsnü Vâmık, "Bilmece", s.7-8

*, "Bilmecemizin Halli [Nüsha:36]", s.8

- *, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8
- *, "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8
- *, "Suâllerimizin Cevabları (Nüsha:36)", s.8

Nr.I/38, 25 Kânûn-ı evvel 1313/1898

N. V., "Medhiye-i Hazret-i Pâdişâhî", s.1

*, "Mündericât", s.1

*, "Bir Balık Avcısının Sergüzeşti", s.1-2

Servet, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden-Eski Zaman Adamlarının Cehâleti", 3

*, "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:37]", s.3-5

*, "Rehber Tefrikası 3 -Kutba Seyâhat ve Seyyâh-ı Meşhûr Nansen", s.4-5

*, "Şettâ -Niçin? Çünkü:", s.5-6

Hüseyin Muhiddin, "Mütenevvia-Köylüler Havanın Nasıl Olacağını Neden Bilirler?", 6

M. Midhat, "-Fennî Eğlencelerden -Garip Bir Salıncak", s.6-7

*, "Letâif", s.7-8

*, "Bilmece", s.8

*, "Bilmecemizin Cevabı [Nüsha:37]", s.8

*, "Eğlenceli Suâller", s.8

*, "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8

*, "Suâllerimiz", s.8

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.8

*, "Tashîh". s.8

Nr.I/39, 1 Kânûn-ı sâni 1313/1898

*, "Vilâdet-i Bâhirü's-saadet Hazret-i Hilâfet-penâhî", s.1-3

*, "Mündericât", s.3

Lem'ân, "Küçük Mektuplar", s.3-4

*, "Rehber Tefrikası 4 -Kutba Seyâhat ve Seyyâh-ı Meşhûr Nansen", s.4-5

*, "Bir Balık Avcısının Sergüzeşti [Mâ-b'ad Nüsha:38]", s.4-6

*, "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:38]", s.6

*, "Şettâ -Niçin? Çünkü:", s.6-7

Sa'dî, "Hanım Kızlara Mahsûs Bilmece", s.7

- * , "Suâllerimiz", s.7
- * , "Şuûn-ı Mekâtib", s.7
- * , "Bilmecemizin Cevabı", s.8
- * , "Eğlenceli Suâller", s.8
- * , "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8
- * , "Suâllerimizin Cevabı [Nüsha:38]", s.8

Nr.I/40, 7 Kânûn-ı sâni 1313/1898

- * , "Mündericât", s.1
- Sa'dî, "Fare Kapanda", s.1-2
- Edhem İsmail, "Sular", s.2-3
- * , "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:39]", s.3-4
- * , "Rehberin Tefrikası 5 -Kutba Seyâhat 'Fridcof[Fridjof] Nansen[Nansen]" , s.4-5
- * , "Şettâ- Niçin?Çünkü:", s.5
- Hüseyin Mihiddin, "Mütenevvia -Solmuş Çiçekleri Tazelendirmek Çaresi, Güneş Görmeyen Kasaba, Arzın Mesâha ve Sıkleti", s.6-7

- * , "Bilmece", s.7
- * , "Suâllerimiz", s.7
- * , "Şuûn-ı Mekâtib", s.7
- * , "Bilmecemizin Cevabı", s.8
- * , "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8
- * , "Suâllerimizin Cevabı [Nüsha:38]", s.8
- * , "Tashîh", s.8

Nr.I/41, 15 Kânûn-ı sâni 1313/1898

- * , "Mündericât", s.1
- Hâlis Zeki, "Tevzî-i Mükâfatdan Sonra", s.1-2
- M[im]. A[yn]., "Yanıltmaç", s.2-5
- * , "Rehberin Tefrikası 6 -Kutba Seyâhat 'Fridcof[Fridjof] Nansen[Nansen]" , s.4-5
- Doktor Cemil Hâverî, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası [Makale:10]", s.5-6
- * , "Şettâ -Niçin? Çünkü:", s.6
- Hüseyin Muhiddin, "Mütenevvia -Örümceklerden Tahavvülât-ı Hevâiyeyi İstidlâl Etmek ", s.6-7

- *, "Eğlenceli Suâllerimiz", s.7
- Musa Kâzım, "Suâllerimiz". s.7
- *, "Bilmecemizin Cevabı", s.8
- *, "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8
- *, "Suâllerimizin Cevabı [Nüsha:40]", s.8
- *, "Terakki", s.8

Nr.I/42, 22 Kânûn-ı sâni 1313/1898

- *, "Mündericât", s.1
- N. Vecdî, "Tıfl Sâim", s.1-2
- *, "Serendib Yahud Seylan Adası ve Bu Adanın Sekenesi", s.2-4
- *, "Rehberin Tefrikası 7 -Kutba Seyâhat 'Fridcof[Fridjof] Nansen[Nansen]"", s.4-5
- *, "Hâfî'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:40]", s.4-6
- M. Midhat, "Kış Gecesi Eğlencelerinden [Mekteblilere Mahsûs]", s.6-7
- *, "Suâllerimiz", s.7
- *, "Şettâ -Niçin? Çünkü:", s.7
- Ahmed, "Bilmece", s.7-8
- *, "Bilmecemizin Cevabı", s.8
- *, "Suâllerimizin Cevabı [Nüsha:41]", s.8

Nr.I/43, 29 Kânûn-ı sâni 1313/1898

- Sa'dî. "Mekteb", s.1
- *, "Mündericât", s.1
- Lem'ân, "İkinci Mektup". s.1-2
- Doktor Cemil Hâverî, "Ramazân-ı Şerîfe Mahsûs Makale-i Sıhhiyye", s.2-3
- *, "Hâfî'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:42]", s.3-5
- *, "Rehberin Tefrikası 8 -Kutba Seyâhat", s.4-5
- *, "Şettâ -Niçin? Çünkü:", s.5-6
- Hüseyin Muhiddin, "Adâb -Şâkirdânın Sokak Hâli", s.6
- Hüseyin Muhiddin, "Mütenevvia -Avrupa'da Olan Körler, Maymunlarda Kuvve-i Zekâ,
Kibritin Mûciti Kimdir?", s.6-8
- *, "Bilmece", s.8
- *, "Bilmecemizi Halledenler", s.8

- * , "Suâl ve Bilmecemizin Cevabları {Nüsha:42}" , s.8
- * , "Suâllerimiz" , s.8

Nr.I/44, 5 Şubat 1313/1898

- * , "Mündericât" , s.1
- * , "İlk Mükâfât" , s.1-2
- Doktor Cemil Hâverî, "Ramazân-ı Şerîfe Mahsûs Makale-i Sıhhye [Mâ-ba'd Nüsha:43]" , s.2
- * , "Hâfî'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:43]" , s.2-3
- * , "Yine Kibrit -Kibritin Tarihi" , s.3-6
- * , "Rehber'in Tefrikası 9 -Kutba Seyâhat" , s.4-5
- Ohri'li Hüseyin, "Güzel Sözler" , s.6-7
- * , "Şettâ -Niçin?Çünkü:" , s.7
- * , "Letâif" , s.7-8
- * , "Bilmece" , s.8
- * , "Suâllerimiz" , s.8
- * , "Suâllerimizin Cevabı [Nüsha:43]" , s.8

Nr.I/45, 12 Şubat 1313/1898

- * , "Mündericât" , s.1
- * , "Ricâ-yı Mahsûs" , s.1
- M. Midhat, "Musâhabe -Kış Gecesi Eğlencelerinden" , s.1-3
- Edhem İsmail, "Müvellidü'l-humûza" , s.3-5
- * , "Rehberin Tefrikası 10 -Kutba Seyâhat" , s.4-5
- Ohri'li Hüseyin, "Akıl" , s.5-6
- * , "Hâfî'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha: 44]" , s.6-7
- * , "Mütenevvia -Sütün Muhâfazası" , s.7-8
- * , "Bilmecemizin Cevabı" , s.8
- * , "Güzel Sözler" , s.8
- * , "Letâif" , s.8
- * , "Suâllerimizin Cevabı {Nüsha:44}" , s.8
- * , "Tashîh" , s.8

Nr.I/46, 19 Şubat 1313/1898

*, "Mündericât", s.1

Sa'dî, "Yalancılık", s.1

*, "Bal ve Meyvelerin Özü", s.1-3

Servet, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden - Eski Zaman Adamlarında Usûl-i Ma'îşet". s.3

*, "Hâfî'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd[Nüsha:45]", s.4-5

*, "Rehberin Tefrikası 11 -Kutba Seyâhat", s.4-5

Hüseyin Muhiddin, "Güzel Sözler". s.6

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-7

Hüseyin Muhiddin, "Mütenevvia- İç Yağı Ağacı, Hatt-ı İstivâdan Kutb-ı Şimâliye En Yakın Memleket", s.7-8

Sa'dî, "Bilmece", s.8

*, "Suâl ve Bilmecelemizi Halledenler (Nüsha:44)", s.8

Hilmi, "Suâllerimiz", s.8

Nr.I/47, 26 Şubat 1313/1898

Lem'ân, "Menekşe", s.1

*, "Mündericât", s.1

*, "Sanâyi-i Cesîmeden -Cam ve Sırçanın Sûret-i İ'mâlî", s.2-3

Doktor Cemil Hâverî, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası Makale-10 [Mâ-ba'd Nüsha:41]", s.3-4

*, "Hâfî'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:46]", s.4-5

*, "Şettâ -Niçin?Çünkü.", s.5

*, "Şuûn-ı Mekâtib". s.5-7

Hüseyin Muhiddin, "Mütenevvia -Tavukların Yumurtlaması", s.7

Hüseyin Hilmi, "Suâllerimiz", s.7-8

*, "Bilmecelemizi Halledenler", s.8

Hüseyin Hilmi, "Manzûm Bilmececinin Halli", s.8

*, "Suâllerimizin Cevabı [Nüsha:46]", s.8

Nr.I/48, 5 Mart 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

M. Mîdhat, "Cuma Günü Eğlencelerinden", s.1-4

Hüseyin Hilmi, "Haylaz Mukbil", s.4

*, "Rehber", s.5

Dırâma'lı Halil Muhammed Tevfik, "Terâcim-i Ahvâl: Müftü Ahmed Paşa", s.5

*, "Sanâyi-i Cesîmeden -Yine Sırça", s.5-6

*, "Hâfî'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:47]", s.6-7

Hüseyin Muhiddin, "Mütenevvia -Ormanlar Hayatımıza Hizmet Eder", s.7-8

Hüseyin Muhiddin, "Bilmece", s.8

*, "Eğlenceli Suâller", s.8

*, "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8

*, "Suâllerimiz", s.8

*, "Suâllerimizin Cevabı [Nüsha:47]", s.8

Nr.I/49, 12 Mart 1314

*, "Mündericât", s.1

N. Vecdî, "Mekteb Manzûmesi", s.1-2

*, "Cuma Günü Eğlencelerinden [Bir Miyâh-ı Râkide Etrafında]", s.2-4

*, "Rehber'in Tefrikası 12 -Kutba Seyâhat", s.4-5

*, "Hâfî'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:48]", s.4-6

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6

Servet, "Mütenevvia -Muktatafât-ı Târihiyyeden, İttifakât-ı Garibe. İstidlâl-i Hevâ", s.7

*, "Ricâ-yı Mahsûs", s.7

*, "Tebrîk", s.7

Hüseyin Muhiddin, "Bilmece", s.8

*, "Eğlenceli Suâller", s.8

*, "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8

*, "Suâllerimiz", s.8

*, "Suâllerimizin Cevabı [Nüsha:48]", s.8

Nr.I/50, 19 Mart 1314

*, "Mündericât", s.1

*, "Ricâ-yı Mahsûs", s.1

Sarıca,, “Kuşlar Postası [Bir Kanaryadan Mektub]”, s. 1-3

Doktor Cemil Hâverî, “Çocuklar Hıfz's-sihhası Makale- 11”, s.3

Hüseyin Muhiddin, “Küçük Hikâyeler -Bir Merkebin Hâtırâtı”, s.3-4

Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.4-7

*, “Mütenevvia - Kasr-ı Basar”, s.7

*, “Tebrîk”, s.7

*, “Bilmece”, s.8

*, “Eğlenceli Suâller”, s.8

*, “Eğlenceli Suâller”, s.8

*, “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.8

*, “Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler -Kısmen Halledenler”, s.8

*, “Suâllerimizin Cevabı[Nüsha:49]”, s.8

Nr.I/51, 26 Mart 1314

*, “Mündericât”, s.1

*, “Ricâ-yı Mahsûs”, s.1

*, “Cuma Günü Eğlencelerinden [Miyâh-ı Râkide Etrafında]”. s.1-3

Lem'ân, “Mev'ize”, s.3-4

Sa'dî, “Atalar Sözü”, s.4-5

Doktor Cemil Hâverî, “Çocuklar Hıfz's-sihhası Makale-12”, s.5

Hüseyin Muhiddin, “Küçük Hikâyelerden -Bir Merkebin Hâtırâtı”, s.5-6

Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.6-7

*, “Suâllerimiz”, s.7

Hüseyin Hilmi, “Bilmece”, s.7-8

*, “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.8

*, “Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler- Kısmen Halledenler”, s.8

*, “Suâl ve Bilmecemizin Cevabları [Nüsha:50]”, s.8

Nr.I/52, 2 Nisan 1314

*, “Mündericât”, s.1

*, “Cuma Günü Eğlencelerinden [Miyâh-ı Râkide Etrafında]”, s.1-3

Hüseyin Muhiddin, “Küçük Hikâyelerden -Bir Merkebin Hâtırâtı”, s.3-5

*, “Fennî Eğlencelerden”, s.5

Hüseyin Muhiddin, "Mütenevvia [Keşfiyyât-ı Garbiyyeden],[Tecârüb-i Garbiyyeden]",
s.5-6

Ahmed Midhat, Mehmed Fevzi, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-8

Nureddin, Basri, "Bilmece", s.8

*, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

*, "Ricâ-yı Mahsûs", s.8

*, "Suâl ve Bilmecelerimizi Tamamen Halledenler", s.8

*, "Suâl ve Bilmecelerimizin Cevabları", s.8

Hüseyin Muhiddin, "Suâllerimiz", s.8

*, "Çocuklara Rehber Gazetesi'nin Bir Senelik Fihristidir", s.9-10

Nr.II/1, 9 Nisan 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

*, "İkinci Senemiz", s.1-2

Sa'dî, "Şerâit-i İmândan- Amentübillah", s.2-3

Sorguçlu, "Kuşlar Postası [Hüdhüd Kuşundan Mektup]", s.3-4

Aliye., "Küçük Hikâyelerden-Niçin Kırlangıçlar Yuvalarının Yalnız Nısfını İnşâ
Ederler?", s.4-5

Servet, "Sabun [Envâ' ve Sûret-i İmâli]", s.5-6

*, "Fennî Eğlencelerden [Sun'î Yağmur]", s.6

*, "Mütenevvia- Yeni Bir Ada, Kutb-ı Şimâliye Yakın Bir Otel", s.6-7

Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.7-8

*, "Suâllerimiz", s.8

Sa'dî, "Bilmece", s.8

*, "Suâl ve Bilmecemizin Cevabları", s.8

*, "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8

*, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

Nr.II/2, 16 Nisan 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

*, "Posta Müdürlerine", s.1

Sa'dî, "Kukuh kuh!", s.1

- * , “Cuma Günü Eğlencelerinden [Miyâh-ı Râkide Etrâfında]”, s.2-3
- * , “Ahlâk-Mebhas 1-Hukuka Riâyet”, s.3-5
- * , “Mütenevvia- Mükâfât, İkrâmiye, Câize”, s.5-6
- * , “Şuûn-ı Mekâtib- Tebşîr”, s.6-7
- * , “Suâllerimiz”, s.7
- * , “Bilmece”, s.7
- * , “Suâl ve Bilmecemizin Cevabları”, s.7-8
- * , “Suâl ve Bilmecemizi Halledenler”, s.8
- * , “Teşekkür”, s.8
- * , “Rehber-i Hesâb”, s.8
- * , “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.8

Nr.II/3, 23 Nisan 1314/1898

- * , “Mündericât”, s.1
- Bahşî, “Kuşlar Postası [Cennet Kuşundan Mektub]”, s.1-2
- * , “Ahlâk (Mebhas 2) Hukûk-ı Zâtiyye Riâyet”, s.2-5
- * , “Ma'lûmât-ı Coğrafyadan- Sevâkin”, s.5
- Sa'dî, “Nasihatlar”, s.5-6
- Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.6-7
- * , “Mütenevvia- Asya'da Cüceler. 28 Katlı Bir Binâ. Arabî Aylarının Vech-i Tesmiyesi”, s.7-8
- * , “Suâllerimiz”, s.8
- Sa'dî, “Bilmece”, s.8
- * , “Suâl ve Bilmecelerimizin Cevabları”, s.8

Nr.II/4, 30 Nisan 1314/1898

- * , “Mündericât”, s.1
- Kirişmekâr, “Kuşlar Postası [Kazlardan Mektub]”, s.1-2
- * , “Ahlâk (Mebhas 3) Muhabbet-i Vataniyye”, s.2-4
- Hidâyet Nazmî, “Küçük Hikâyelerden- Serkeşlik”, s.4-5
- Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”. s.5-6
- * , “Mütenevvia- Bir Amerikalı Defaten Kaç San'at İcrâ Eder?, Balina Balıklarının Tûl-i

Ömürleri”, s.6-7

- * , “Suâllerimiz”, s.7-8
- * , “Bilmece”, s.8
- * , “Suâl ve Bilmecelelimizin Cevabları”, s.8
- * , “Suâl ve Bilmeceimizi Kısmen Halledenler”, s.8
- * , “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.8

Nr.II/5, 7 Mayıs 1314/1898

- * , “Mündericât”, s.1
- * , “Leylek”, s.1-2
- Aliye,Fatma, “Bir Seyâhat-i Zihniyye”, s.2-3
- * , “Ahlâk (Mebhas 4) (Muhâfaza-i Vakâr)”, s.3-4
- Doktor Cemil Hâverî, “Çocuklar Hıfzı's-sıhhası -Makale 12”. s.4-5
- Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.5-7
- Hüseyin Muhiddin, “Mütenevvia- İnek Ağacı, En Büyük Gümüş Külçesi, Mütiharrik Dağ, Çalgılı Fâre Kapanı, Bir Garib İstatistik Daha”, s.7-8
- * , “Güzel Sözler”, s.8
- Sa'dî,, “Bilmece”, s.8
- * , “Çocuklara Rehber”, s.8

Nr.II/6, 14 Mayıs 1314/1898

- * , “Mündericât”, s.1
- Sa'dî,, “Zevzek Kurbağal”, s.1
- Sürmeli, “Kuşlar Postası (Sâhil Kırlangıçlarından Mektub)”, s.2-3
- Hüseyin Muhiddin, “Adâb”, s.3
- * , “Mütenevvia- Garib Bir İstatistik, Küçük Ma'lûmât: Rusya'nın Nüfûsu”, s.3-4
- * , “Letâif”, s.4
- Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.4-6
- * , “Tashîh”, s.6
- * , “Suâllerimiz”, s.6
- Hüseyin Hilmi, “Bilmece”, s.6
- * , “Suâl ve "Bilmeceimizin Cevabları”, s.7-8

*, "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8

*, "Muhâberât-ı Aleniyye". s.8

*, "Çocuklara Rehber", s.8

Nr.II/7, 21 Mayıs 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

N Vecdî, "Muhabbet-i Müttekâbile ve Tasarruf", s.1-2

*. "Ahlâk (Mebhas 5) Emniyeti Hüsn-i İsti'mâl- Hukûk-ı Gayra Riâyet", s.2-4

*. "Ma'lûmât-ı Coğrafyadan [Marken Adası]", s.4-6

*. "Mütenevvia- Otuz Günde Devr-i Alem, 18 Milyar 100 Milyon Kilometre Tûlunda
Bir İplik", s.6-7

Fatma, "Güzel Sözler", s.7

*. "Letâif", s.7

*. "Suâllerimiz", s.7

Sa'dî., "Bilmece", s.8

*. "Suâl ve Bilmecemizin Cevabları", s.8

*. "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

*. "Çocuklara Rehber". s.8

Nr.II/8, 28 Mayıs 1314/1898

*. "Mündericât", s.1

*. "Ahlâk(Mabhas 6) İntizâm-Teşettüt Yahud Saadet-Sefâlet". s.1-3

Hüseyin Muhiddin, "Fillerde Kuvve-i Zekâ". s.3-4

Doktor Cemil Hâverî. "Çocuklar Hıfzı's-sihhası -Makale 12", s.4-5

*. "Mütenevvia- İki Küçük Çocuk Tarafından Devr-i Alem, Kongo Zencileri Nezdinde
Telgraf, Uçurtmanın Mücidi Kimdir?", s.5-7

*. "Şuûn-ı Mekâtib", s.7

Selim, Moiz Yako, "Suâllerimiz", s.7

Rehber, "Suâl ve Bilmecemizin Cevabları", s.7-8

*. "Musavver Terakkî", s.8

*. "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

*, "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8

*, "Çocuklara Rehber", s.8

Nr.II/9, 4 Haziran 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

*, "Ahlâk(Mebhas 7) İntizâm-Teşettüt Yahud Saadet-Sefâlet", s.1-3

*, "Terâcim-i Ahvâl- Newton", s.3-4

Hüseyin Muhiddin, "Fillerde Kuvve-i Zekâ", s.4-6

M. Nûri, "Osmanlı Edebiyatının Târihçesi", s.6-7

Fazlı Mağmûmî, "Letâif", s.7

*, "Suâllerimiz", s.7-8

Sa'dî, "Bilmece", s.8

*, "Suâl ve Bilmecemizin Cevabları", s.8

*, "Çocuklara Rehber", s.8

Nr.II/10, 11 Haziran 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

Sa'dî, "Mekteb Manzûmelerinden-Dost", s.1

*, "Ahlâk(Mebhas 8) İntizâm-Teşettüt Yahud Saadet-Sefâlet", s.2-3

*, "Terâcim-i Ahvâl-Newton", s.3-4

*, "Şettâ- Niçin?Çünkü:", s.4-5

Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.5-7

*, "Küçük Ma'lûmât-Ezik Bir Uzva İlaç, Çehrede ve Ellerde Hâsil Olan Sarı Lekelere İlaç", s.7

*, "Münevvia- Kırlangıç Kuşları, Mâşiyen Devr-i Alem", s.7-8

Hüseyin Hilmi, "Güzel Sözler", s.8

*, "Suâl ve Bilmecemiz", s.8

*, "Suâl ve Bilmecemizin Cevabları", s.8

*, "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8

Nr.II/11, 18 Haziran 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

* , “Ahlâk (Mebhas 7) Tecessüs, Keşf-i Esrâr”, s.1-3

* , “Ma'lûmât-ı Coğrafya-Küba Adası”, s.3-4

Doktor Cemil Hâverî, “Çocuklar Hıfzı's-sıhhası -Makale 13”, s.4-5

Hüseyin Fehmi, “Nasâyih”, s.5-6

Hüseyin Muhiddin, “Mütenevvia- Küçük Ma'lûmât:Londra'nın Mebânisi, Cemâhir-i

Müttefika'da Elektrik, Deniz Dalgalarının Sür'ati”, s.6-7

* , “Şuûn-ı Mekâtib”, s.7

* , “Letâif”, s.7-8

Sa'dî, “Bilmece”, s.8

* , “Suâllerimizin Cevabları”, s.8

* , “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.8

Nr.II/12, 25 Haziran 1314/1898

* , “Mündericât”, s.1

Sa'dî, “Bir Köylü Çocuk”, s.1-2

* , “Küçük Hikâyelerden-Bir Muallimin Muvaffakiyyeti, Lüzûm-ı Tahsîl”, s.2-4

Doktor Cemil Hâverî, “Çocuklar Hıfzı's-sıhhası -Makale 13”, s.4-5

Mehmed Azmî, “Terbiye”, s.5-6

Hüseyin Hilmi, “Güzel Sözler”, s.6-7

* , “Mütenevvia- Küçük Ma'lûmât”, s.7-8

Hilmi, “Suâllerimiz”, s.8

* , “Bilmecemizin Cevabı”, s.8

* , “Suâl ve Bilmecemizi Halledenler”, s.8

* , “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.8

Nr.II/13, 2 Temmuz 1314/1898

* , “Mündericât”, s.1

Sa'dî, “Haylazlık İle Gayretin Sonu”, s.1-2

Hasan Ali, “Şefkat-i Mâderâne”, s.2-3

Oburca, “Kuşlar Postası {Saka Kuşundan Mektub}”, s.3-4

* , “Fâideli Bir Gezinti {Ma'lûmât-ı Fenniye}”, s.4-5

Akil, "İzinsizlik", s.5-6

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-7

*, "Mütenevvia", s.7-8

*, "Küçük Ma'lûmât", s.8

Hilmi, "Suâllerimiz", s.8

*, "Suâllerimizin Cevabları", s.8

*, "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8

Nr.II/14, 9 Temmuz 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

*, "Ricâ-yı Mahsûs", s.1

Sa'dî., "Bir Müsrif-i Mağrûre", s.1

Kemal, "Nükûd u Emvâl Hakikî Servet Değildir", s.2-3

Hüseyin Muhiddin, "Mütenevvia- Bir Kuş Yuvasının Kıymeti Nedir?", s.3

*, "Küçük Ma'lûmât {Coğrafyaya Aid}", s.3

*, "Bir Hamiyyet-i Maarifperverâne", s.3

Tahsin, "Şuûn-ı Mekâtib", s.4-7

*, "Suâllerimiz", s.7-8

*, "Bilmece", s.8

*, "Suâllerimizin Cevabları", s.8

*, "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8

*, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

Nr.II/15, 16 Temmuz 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

Abbas Hâverî, "Tenbel Çocuklara", s.1

*, "Ma'lûmât-ı Coğrafya- Altın Memleketi 'Alaska' ", s.1-3

Ş. Aliye, "Terâcim-i Ahvâl- Hey'et-şinâs Piyer Anış (?)", s.3-4

*, "Tarih-i Tabî {Su Aygırı}", s.4-5

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.5-6

*, "Mütenevvia- Küçük Ma'lûmât", s.6-7

*, "Letâif", s.7

M. Atif, "Güzel Sözler", s.7-8

*, "Suâllerimiz", s.8

*, "Suâllerimizin Cevabları", s.8

*, "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8

*, "Bu Haftaki Bilmecemizi Halledenler", s.8

Nr.II/16, 23 Temmuz 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

L. N, "Terâcim-i Ahvâl-i Meşâhir (Andre Mari Amper)", s.1-2

*, "Ma'lûmât-ı Coğrafya- Altın Memleketi 'Alaska'", s.2-4

Tahsin, "Mekteb Hâtırası", s.4-5

*, "Rehber", s.5

Mustafa Lütfi, "Bir Mektub", s.5-6

*, "Rehber", s.6

*, "Letâif", s.6

*, "Küçük Ma'lûmât", s.7

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.7-8

*, "Suâllerimiz", s.8

Sa'dî, "Bilmece", s.8

*, "Eğlenceli Suâl", s.8

*, "Suâl ve Bilmecemizin Cevabları", s.8

*, "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8

Nr.II/17, 30 Temmuz 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

*, "İtâatsizlik", s.1-3

*, "Kitabın Târihi", s.3-5

*, "Târih-i Tabî- Gergedan", s.5-6

*, "Ma'lûmât-ı Coğrafya- Ümit Burnu Müstemlekesi", s.6-7

*, "Şuûn-ı Mekâtib- İsmail Hakkı Sarfi, Çocuklara Kıraat", s.7-8

*, "İhtâr", s.8

Sa'dî, "Bilmece", s.8

* "Suâl ve Bilmecemizin Cevabları", s.8

* "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8

Nr.II/18, 6 Ağustos 1314/1898

* "Mündericât", s.1

Sa'dî, "Bilir misin?", s.1-2

* "Terâcim-i Ahvâl-i Meşâhir- Tellev Daprey", s.2-3

* "İkisini de Severim", s.3-5

* "Şuûn-ı Mekâtib", s.5-6

E[lif] H., "Doğru Sözler", s.6-7

* "Mütenevvia", s.7

Hüseyin Muhiddin, "Küçük Ma'lûmât", s.7-8

* "Suâllerimiz", s.8

* "Bilmecemizin Cevabı", s.8

* "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8

* "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

* "İhtâr", s.8

Nr.II/19, 13 Ağustos 1314/1898

* "Mündericât", s.1

N. Vecdi, "Küçük Mukallid", s.1

* "Ma'lûmât-ı Coğrafya- Ümit Burnu Müstemlekesi", s.2-3

* "Küçük Hikâyelerden- Tecessüs", s.3-4

* "Târih-i Tabî- Tilki", s.4-5

* "Mütenevvia", s.5

* "Küçük Ma'lûmât", s.5-6

Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-7

* "Letâif", s.7-8

* "Suâllerimizin Cevabları", s.8

* "Bilmece", s.8

* , “İhtâr”, s.8

Nr.II/20, 19 Ağustos 1314/1898

* , “Cülûs-ı Hümâyun-ı Hazret-i Pâdişâhî”, s.1-2

Sa'dî, “-”, s.3

H[a]. Remzi, “-”, s.3

* , “Ma'lûmât-ı Fenniye- Yağmur”, s.3-5

* , “Târih-i Tabîi- Papağan”, s.5-6

Hüseyin Muhiddin, “Güzel Sözler”, s.6

Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.7

* , “Mütenevvia”, s.8

* , “Bilmece”, s.8

* , “Suâl ve Bilmecemizi Halledenler”, s.8

Nr.II/21, 27 Ağustos 1314/1898

* , “Mündericât”, s.1

* , “Ma'lûmât-ı Fenniye- Garip Yağmurlar”, s.1-3

Ohrili Hüseyin, “Tasadduk”, s.3-4

* , “Mekteb Tiyatrosu- Ali Baba'nın Mirâsı”, s.4-6

* , “Târih-i Tabîi- Arslan”, s.6-7

Kâmil, “Mütenevvia-İshk Lisânı, Hayvânât-ı Ehliyenin Soğuğa Tahammülü”, s.7-8

* “Küçük Ma'lûmât”, s.8

* , “Bilmece”, s.8

* , “Bilmecemizin Cevabı”, s.8

* , “Suâl ve Bilmecemizi Halledenler”, s.8

Nr.II/22, 3 Eylül 1314/1898

* , “Mündericât”, s.1

Sa'dî, “Ahlâk”, s.1

* , “Ma'lûmât-ı Fenniye- Buhar”, s.1-3

* , “Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd:Nüsha 21] Ali Baba'nın Mirâsı”, s.3-5

Ahmed Mîdhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.5-6

- *, "Letâif", s.7
- *, "Mütenevvia", s.7
- *, "Küçük Ma'lûmât", s.7-8
- *, "Sevgili Kar'i ve Karielerimize", s.8
- *, "Suâllerimiz", s.8
- *, "Bilmece", s.8
- *, "Bilmecemizin Cevabı", s.8
- *, "Suâl ve Bilmecemizi Halledenler", s.8
- *, "Muhâbere-i Aleniyye", s.8

Nr.II/23, 10 Eylül 1314/1898

- *, "Mündericât", s.1
- N. Vecdi, "Ahlâk- Değirmenci İle Merkebi", s.1-2
- *, "Hacer-i Semâvî", s.2-3
- *, "Târih-i Tabîi- Kaplan", s.3-5
- *, "Küçük Hikâye- Öksüz", s.5-6
- *, "Mütenevvia", s.6
- Hüseyin Muhiddin, "Küçük Ma'lûmât", s.6-8
- *, "Garip Selâmlar", s.8
- *, "Kuşlarda İştihâ", s.8
- *, "Bilmecemizin Cevabı", s.8
- *, "Bilmece", s.8
- *, "Bilmecemizi Halledenler", s.8
- *, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

Nr.II/24, 17 Eylül 1314/1898

- *, "Mündericât", s.1
- Sa'dî, "Zehirli Duman", s.1-2
- *, "Musâhabe- Mercan", s.2-3
- *, "Küçük Hikâye- Öksüz {Mâ-ba'd Nûsha:23}", s.3-5

A[yn] Hüsniye, "Köstebek", s.5-6

Hüseyin Muhiddin, "Güzel Sözler", s.6

*, "Şuûn-ı Mekâtib- İsmail Hakkı Kıraati", s.6-7

*, "Küçük Ma'lûmât", s.7

Sa'dî, "Bilmece", s.7

*, "Eğlenceli Suâl", s.7

*, "İhtâr", s.7

*, "Suâllerimizin Cevabları", s.8

*, "Bilmecemizi Halledenler", s.8

*, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

Nr.II/25, 24 Eylül 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

*, "Ricâ-yı Mahsûs", s.1

N. Vecdi, "Budanmış Bağ", s.1

*, "Musâhabe- Sedef ve İnci", s.2-3

Aliye, "Mekteb Tiyatrosu- Küçük Vâlide", s.3-5

Sa'dî, "Nazmen Tercüme", s.5

Hüseyin Muhiddin, "Mütenevvia-Sülükten Tahavvülât-ı Hevâiyeyi İstidlâl Etmek,

Gariip Bir Muhârebe, Sigara İçen Yeşil Kurbağalar, Hayvanlar Hastanesi", s.5-6

*, "Vesâyâ-yı Sıhhiye", s.6-7

*, "Küçük Ma'lûmât", s.7

Ahmed Arif, "Şuûn-ı Mekâtib", s.7-8

Sa'dî, "Bilmece", s.8

*, "Eğlenceli Suâl", s.8

*, "Bilmecemizin Cevabı", s.8

*, "Bilmecemizi Halledenler", s.8

Nr.II/26, 1 Teşrîn-i evvel 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

*, "Ricâ-yı Mahsûs", s.1

- * , “Ahlâk- Hodpēšend”, s.1-2
- * , “Ne Dersiniz; Garib Değil mi?”, s.2-5
- * , “Devekuşunun Terbiyesi”, s.5
- Aliye, “Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd:Nüşa 25] Küçük Vâlide”, s.5-7
- Hüseyin Muhiddin, “Güzel Sözler”, s.7
- * , “Mütenevvia- Kuşların Uykusu”, s.7
- * , “Letâif”, s.7-8
- * , “Bilmece”, s.8
- * . “Eğlenceli Suâl”, s.8
- * , “Bilmecemizi Halledenler”, s.8
- * , “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.8
- * , “Bilmecemizin Cevabı”, s.8

Nr.II/27, 8 Teşrîn-i evvel 1314/1898

- * , “Mündericât”, s.1
- Sa'dî., “Ceza-yı Atâlet”, s.1-2
- * , “Musâhabe- Deniz”, s.2-3
- Hüseyin Muhiddin, “Bir Parça Bakırın Sergüzeşti”, s.3-4
- Aliye. “Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd:Nüşa 26] Küçük Vâlide”, s.4-6
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, s.6
- * , “Mütenevvia- Küçük Ma'lûmât”, s.6-7
- Fatma, “Güzel Sözler”, s.7-8
- * . “Müsâbaka”, s.8
- T[e]. Asaf, “Bilmece”, s.8
- * , “Bilmecemizi Halledenler”, s.8
- * , “Bilmecemizin Cevabı”, s.8

Nr.II/28, 15 Teşrîn-i evvel 1314/1898

- * , “Mündericât”, s.1
- N. Vecdi, “Lâfazan”, s.1
- * , “Musâhabe- Dolu”, s.2-3
- Aliye, “Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd: Nüşa 27] Küçük Vâlide”, s.3-5

- * , “Bir İğnenin Târîhi”, s.5-6
- Hüseyin Muhiddin, “Güzel Sözler”, s.6-7
- * , “Mütenevvia- Anılardan Kışı İstidlâl”, s.7
- * , “Küçük Ma'lûmât”, s.7-8
- * , “Letâif”, s.8
- * , “Müsâbaka”, s.8
- * , “Bilmecemizin Cevabı”, s.8
- * , “Bilmece”, s.8
- * , “Selânik Kar'ilerimize”, s.8
- * , “Bilmecemizi Halledenler”, s.8

Nr.II/29, 22 Teşrîn-i evvel 1314/1898

- * , “Mündericât”, s.1
- N. Vecdi, “Ahlâk- Tecessüs”, s.1
- * , “Musâhabe- Deniz”, s.1-3
- Lem'ân, “Küçük Hikâye (Yabanî Elma Ağacı)”, s.3-4
- Aliye, “Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd: Nüsha 28] Küçük Vâlide”, s.4-5
- H.Osman, “Hâtıra”, s.5-6
- Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.6-7
- Atıf Mağmûmî, “Güzel Sözler”, s.7-8
- Hürmüz, “Bilmece”, s.8
- * , “Selânik Kar'ilerimize”, s.8
- * , “Bilmecemizi Halledenler”, s.8
- * , “Bilmecemizin Cevabı”, s.8

Nr.II/30, 29 Teşrîn-i evvel 1314/1898

- * , “Mündericât”, s.1
- N. Vecdi, “Ahlâk- Hasfsin Encâmı”, s.1-2
- * , “Musâhabe- Serâb”, s.2-3
- * , “Küçük Hikâye- Fenâ Arkadaşlar”, s.3-4
- * , “Kurşun Kaleminin Târîhi”, s.5-6
- Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.6

Hüseyin Muhiddin, "Mütenevvia- Petrol Gazının Ateş Kömürü Yerinde İsti'mâli,
- Mendil Nasıl İhtirâ' Olundu?". s.6-7

- * "Küçük Ma'lûmât", s.7-8
- * "Bilmecemizin Cevabı", s.8
- Ahmed Nâci, "Bilmece", s.8
- * "Selânik Kar'ilerimize", s.8
- * "Bilmecemizi Halledenler", s.8
- * "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

Nr.II/31, 5 Teşrin-i sâni 1314/1898

- * "Mündericât", s.1
- Sa'dî, "Dikkat", s.1
- * "Musâhabe- Yanardağ", s.1-3
- * "Büyük Kuşlar- Karakuş ve Akbaba", s.3-5
- * "Küçük Hikâye- Fenâ Arkadaşlar {Mâ-ba'd:Nüsha:30}", s.5-6
- * "Şuûn-ı Mekâtib", s.6
- Hüseyin Muhiddin, "Güzel Sözler". s.6-7
- * "Küçük Ma'lûmât", s.7-8
- Abdullah, "Bilmece", s.8
- * "Selânik Kar'ilerimize", s.8
- * "Almanca Okumak İsteyenlere", s.8
- * "Bilmecemizi Halledenler", s.8
- * "Muhâbere-i Aleniyye", s.8
- * "Bilmecemizin Cevabı", s.8

Nr.II/32, 12 Teşrin-i sâni 1314/1898

- * "Mündericât", s.1
- Sa'dî, "Teemmül", s.1
- * "Musâhabe- Yanardağ", s.2-4
- * "Küçük Hikâye- Fenâ Arkadaşlar {Mâ-ba'd:Nüsha 32}", s.4-5
- Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib- Edirne Şehri", s.5-6

*, "Rehber", s.6

Saadet, "Bir Tavşanın Cesâreti", s.7

*, "Küçük Ma'lûmât", s.7-8

*, "Bilmecemizin Cevabı", s.8

Hüseyin Hilmi, "Bilmece", s.8

*, "Bilmecemizi Halledenler", s.8

Nr.II/33, 19 Teşrîn-isânî 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

Sa'dî, "Bir Pederin Oğluna Nasihati", s.1

*, "Musâhabe- Ateş Fıskiyeleri", s.2-4

Şerif Necmi, "Muâvenet", s.4-5

Lem'ân, "Sa'y ü Sebât", s.5-6

Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-8

Sa'dî, "Rûyâ İçinde Bilmece", s.8

*, "Selânik Kar'ilerimize", s.8

*, "Bilmecemizin Cevabı", s.8

*, "Muhâbere-i Aleniyye", s.8

*, "Bilmecemizi Halledenler", s.8

Nr.II/34, 26 Teşrîn-i sâni 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

Sa'dî, "Bir Mütekebbirin İntibâhı", s.1

*, "Musâhabe- Hareket-i Arz", s.1-3

M Mâcide, "Tuzun Târihi", s.3-4

R.S[in], "Küçük Hikâye- Oburluk Seyyisi", s.5-6

Ali Sâib, "(Rehber)in Tefrikan- Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi", s.5-6

Hüseyin Muhiddin, "Bir Merkebin Sergüzeşti- 'Kendi Lisânından'", s.6-7

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.7-8

Atıfe, "Güzel Sözler", s.8

*, "Bilmecemizin Cevabı", s.8

Sa'dî, "Bilmece", s.8

*, "Bilmeceimizi Halledenler", s.8

*, " ", s.8

Nr.II/35, 3 Kânûn-ı evvel 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

N. Vecdi, "Yalnız Mükâfât İçin mi Çalışılır?", s.1

*, "Musâhabe- Andre", s.1-4

Ali Sâib, "(Rehber)in Tefrikası- Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi", s.3-6

M. Mâcide, "Arzımızın Dâhili Sıcaktır", s.4-7

*, "Küçük Hikâye- A'mâ İşçi", s.7-8

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.8

*, "Bilmeceimizin Cevabı", s.8

Osman Rûhi, "Bilmece", s.8

*, "Bilmeceimizi Halledenler", s.8

Nr.II/36, 10 Kânûn-ı evvel 1314/1898

*, "Mündericât", s.1

N. Vecdi, "Oburlar!", s.1-2

*, "Buzun Kuvveti", s.2-3

*, "Küçük Hikâye- A'mâ İşçi {Mâ-ba'd Nüsha:35}", s.3-4

*, "Küçük Ma'lûmât", s.4

Ali Sâib "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:35}", s.5-6

Hüseyin Muhiddin, "Bir Merkebin Sergüzeşti [Mâ-ba'd:Nüsha 34]", s.7

*, "Bilmeceimizin Cevabı" s.8

Sa'dî, "Bilmece", s.8

*, "Bilmeceimizi Halledenler", s.8

*, "İ'tizâr", s.8

*, "İhtâr-ı Mahsûs", s.8

Nr.II/37, 18 Kânûn-ı evvel 1314/1898

*, "Velâdet-i Bahrü's-saadet Hazret-i Zillullâhî", s.1-3

*, "Mündericât", s.3

Sa'dî, "Derse Dikkat mi Lâzım, Gayret mi?", s.3-4

Ahmed, "Fazîlet-i İlm", s.4

*, "Müsâbaka", s.4

Ali Sâib, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:36}", s.5-6

Hüseyin Muhiddin, "Bir Merkebin Sergüzeşti [Mâ-ba'd: Nüsha 35]", s.7

Sa'dî, İbrahim İhsan, "Bilmece", s.8

*, "Bilmecemizin Cevabı". s.8

*, "Bilmecemizi Halledenler", s.8

*, "İhtâr-ı Mahsûs", s.8

Nr.II/38, 24 Kânûn-ı evvel 1314/1899

*, "Mündericât", s.1

Sa'dî, "Kestâne Fedâisi". s.1-2

Hüseyin Muhiddin, "Işık", s.2-3

Hüseyin Muhiddin, "Bir Merkebin Sergüzeşti [Mâ-ba'd: Nüsha 36]", s.3-4

A[yn] Haydar, "Terbiyenin Ahlâka Tesiri". s.4

Ali Sâib, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:36}". s.5-6

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.7-8

*, "Bilmece", s.8

*, "Bilmecemizin Cevabı" s.8

*, "Bilmecemizi Halledenler", s.8

Nr.II/39, 31 Kânûn-ı evvel 1314/1899

*, "Mündericât", s.1

Sa'dî, "Vâlîde Sınıfına-Küçük Manzûmeler", s.1

E[lif] Hamdî, A[yn] Fehmi, "Çalışmayan Refikama", s.1-2

H[a], "Musâhabe-Kauçuk,??, 'Sumâtra Zamkı' ", s.2-3

Ali Server, "Bir Hâtra", s.3-4

*, "-", s.4

Ali Sâib, “Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:38}”, s.5-6

*, “Koleksiyon Yahud Tekvîm Merâkı”, s.7

*, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.7-8

*, “Küçük Ma'lûmât”, s.8

*, “Bilmecemizin Cevabı”, s.8

Sa'dî, “Bilmece”, s.8

*, “Geçen Haftaki Bilmecemizi Halledenler”, s.8

*, “Bu Haftaki Bilmrcemizi Halledenler”, s.8

Nr.II/40, 7 Kânûn-ı sâni 1314/1899

*, “Mündericât”, s.1

Sa'dî, “Geçen Gün Ömürdendir”, s.1-2

Hüseyin Muhiddin, “Işık {Mâ-ba'd: Nüsha 35} Ton Yağı-Mum Fiteli”, s.2-3

Yıldız, “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden: Zenginlik Yalnız Parayla Olmaz”, s.3-4

*, “Bir Merkebin Sergüzeşti [Mâ-ba'd:Nüsha 37]”, s.4

Ali Sâib, “Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:39}”, s.5-6

Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.7-8

*, “Bilmecemizin Cevabı”, s.8

Sa'dî, “Tuhaf Bir Bilmece”, s.8

*, “Geçen Haftaki Bilmecemizi Halledenler”, s.8

*, “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.8

*, “Bu Haftaki Bilmecemizi Halledenler”, s.8

Nr.II/41, 14 Kânûn-ı sâni 1314/1899

*, “Mündericât”, s.1

Sa'dî, “Avcılık Belâsi”, s.1-2

Hüseyin Muhiddin, “Musâhabe- Sis”, s.2-3

Vesîle Melek, “Gurur”, s.3-4

*, “Sebze-hâr Mektebi”, s.4

Ali Sâib, “Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:40}”, s.5-6

Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.7

*, “Letâif”, s.8

Sa'dî, "Hallolunmuş Bir Bilmece", s.8

*, "Bilmecemizin Cevabı", s.8

*, "Geçen Haftaki Bilmecemizi Halledenler", s.8

*, "Bu Haftaki Bilmecemizi Halledenler", s.8

*, "Taşra Abonelerimize", s.8

Nr.II/42, 21 Kânûn-ı sâî 1314/1899

*, "Mündericât", s.1

Sa'dî, "Vâlîde Sınıfına Mahsûs-Küçük Manzûmeler-Mini Mini Hayriye'nin Sabahı", s.1

Hüseyin Muhiddin, "Musâhabe -Işık-İspermeçet Mumları", s.1-2

Hüseyin Muhiddin, "Bir Merkebin Sergüzeşti [Mâ-ba'd:Nüşa 38]", s.2-4

Sa'dî, "Letâif", s.4

Ali Sâib, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüşa:41}", s.5-6

Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.7

*, "Sihhî Ma'lûmât", s.8

*, "Bilmecemizin Cevabı", s.8

*, "Üç Bilmece Bir Yerde!", s.8

*, "Geçen Haftaki Bilmecemizi Halledenler", s.8

*, "Bu Haftaki Bilmecemizi Halledenler", s.8

Nr.II/43, 28 Kânûn-ı sâî 1314/1899

*, "Mündericât", s.1

Sa'dî, "Sınıfta İbkâ!", s.1-2

H[a], "Musâhabe- Su Aygırı, Yağmur Kuşu", s.2-4

İsmet, "Küçük Sâdika", s.4

Ali Sâib, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüşa:43}", s.5-6

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.7-8

Sa'dî, "Letâif", s.8

*, "Bilmecemizin Cevabı", s.8

Sa'dî, "Ben Kimim?", s.8

*, "Geçen Haftaki Bilmecemizi Halledenler", s.8

*, "Bu Haftaki Bilmecemizi Halledenler", s.8

Nr.II/44, 4 Şubat 1314/1899

* , “Arz-ı Şükran”, s.1

Hüseyin Muhiddin, “Musâhabe- Kaplumbağa”, s.2-3

Sa’dî, “Letâif”, s.3

* , “Mütenevvia- Muhâsib Hayvanlar”, s.4

Ali Sâib, “Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:44}”, s.5-6

Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.7

* , “Küçük Ma'lûmât”, s.7-8

* , “Bilmecelerimizin Cevabı”, s.8

* , “Bilmece”, s.8

* , “Geçen Haftaki Bilmecemizi Halledenler”, s.8

* , “Bu Haftaki Bilmecemizi Halledenler”, s.8

Nr.II/45, 11 Şubat 1314/1899

* , “Mündericât”, s.1

H[a]., “Musâhabe (Kehrübâ)”, s.1-2

* , “Küçük Hikâye”, s.2-3

Besim, “Bir Haftada Üç Cumartesi”, s.3-4

Sâib, “Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:45}”, s.5-6

* , “Şuûn-ı Mekâtib”, s.7-8

* , “Mütenevvia- Bir Eski Roma Köyü”, s.8

* , “Bilmece”, s.8

* , “Geçen Haftaki Bilmecemizi Halledenler”, s.8

* , “Bu Haftaki Bilmecemizi Halledenler”, s.8

* , “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.8

Nr.II/46, 18 Şubat 1314/1899

* , “Mündericât”, s.1

İbrahim Zühdi, “Musâhabe- Telgraf”, s.1-2

Fuad, “Bir Vâlîde Mücessem Bir Şefkattir”, s.2-3

- *, “Bir Haftada Üç Cumartesi {Mâ-ba'd Nüsha:45}”, s.4
- Sâib, “Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:45}”, s.5-6
- *, “Küçük Hikâye {Mâ-ba'd:Nüsha 45}”, s.7-8
- *, “Letâif”, s.8
- Sa'dî, “Bilmece”, s.8
- *, “Bilmecelerimizin Cevabı”, s.8
- *, “Bilmecelerimizi Halledenler”, s.8
- *, “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.8
- *, “-”, s.8

Nr.II/47, 25 Şubat 1314/1899

- *, “Mündericât”, s.1
- A[yın] Şevki, “Sa'y ü Amel”, s.1
- İbrahim Zühdî, “Musâhabe- Telgraf”, s.1-2
- *, “Küçük Hikâye {Mâ-ba'd:Nüsha 46}”, s.2-3
- *, “Bir Haftada Üç Cumartesi {Mâ-ba'd Nüsha:45}”, s.4
- Sâib, “Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:46}”, s.5-6
- *, “Güvercin Uçar! Hikâye mi, Oyun mu?”, s.7
- *, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.7-8
- Hüseyin Hilmi, A[yın]. A[yın]., “Bilmece”, s.8
- *, “Bilmecemizin Cevabı”, s.8
- *, “45 nci Numaradaki Bilmecemizi Halledenler”, s.8
- *, “Geçen Haftaki Bilmecemizi Halledenler”, s.8
- *, “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.8

Nr.II/48, 4 Mart 1315/1899

- *, “Mündericât”, s.1
- *, “Tahdîs-i Ni'met”, s.1
- A[yın] Şevki, “İlm, Ticâret-i Mütevâliye Neficesidir”, s.1-3
- Mehmed Ali, “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden- Mekteb Şarkısı “, s.3
- *, “Bir Haftada Üç Cumartesi {Mâ-ba'd Nüsha:46}”, s.3-4

Sâib, “Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:47}”, s.5-6

Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.7-8

Sa'dî, “Letâif”, s.8

*, “Bilmece”, s.8

*, “Bilmecemizin Cevabı”, s.8

*, “Geçen Haftaki Bilmecemizi Halledenler”, s.8

*, “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.8

*, “46 Nüşamızdaki Bilmecelerimizi Halledenler”, s.8

Nr.II/49, 11 Mart 1315/1899

*, “Mündericât”, s.1

Sa'dî, “Muallimlerde Nazar”, s.1

H[a]. A[yın], “Musâhabe [Yer Fâreleri]”, s.2-3

Ayşe bint Şâkir, Nefise İclâl, “Talebâtın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden- Sa'y ü Gayret”,

s.3

*, “Bir Haftada Üç Cumartesi {Mâ-ba'd Nüsha:46}”, s.4

Sâib, “Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:48}”, s.5-6

Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.7-8

*, “Küçük Ma'lûmât”, s.8

*, “Bilmecemizin Cevabı”, s.8

Sa'dî, “Bilmece”, s.8

*, “47. Nüşamızdaki Bilmecelerimizi Halledenler”, s.8

*, “Bu Haftaki Bilmecemizi Halledenler”, s.8

Nr.II/50, 18 Mart 1315/1899

“Mündericât”, s.1

“Ahlâk- Vazîfe-i İnsâniyetkârî”, s.1-2

“Bir Haftada Üç Cumartesi {Mâ-ba'd Nüsha:46}”, s.2-3

Fazlı Mağmûmî, “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden- Ayıbcü Olmayın “, s.4

A[yın] Şevki, “Letâif”, s.4

Sâib, “Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:49}”, s.5-6

Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.7-8

Abdullah Hilmi, “Bilmece”, s.8

*, “48 Nüşamızdaki Bilmecelerimizi Halledenler”, s.8

*, “Bu Haftaki Bilmecemizi Halledenler”, s.8

Nr.II/51, 25 Mart 1315/1899

*, “Mündericât”, s.1

*, “Ahlâk- Vazîfe-i İnsâniyetkârî {Mâ-ba'd Nüşa:50}”, s.1-2

A[yın] Şevki, “Netîce-i Gurûr”, s.2-3

H[a]. A[yın], “Musâhabe -Şeker-”, s.3-4

Hüseyin Muhiddin, “Güzel Sözler”, s.4

Sâib, “Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüşa:50}”, s.5-6

*, “Bir Haftada Üç Cumartesi {Mâ-ba'd Nüşa:50}”, s.7

*, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.8

Meymenet, “Bilmece”, s.8

*, “49. Numaradaki Bilmecemizin Cevabı”, s.8

*, “49. Nüşamızdaki Bilmecelerimizi Halledenler”, s.8

*, “Bilmecemizin Cevabı”, s.8

*, “Bu Haftaki Bilmecemizi Halledenler”, s.8

*, “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.8

Nr.II/52, 1 Nisan 1315/1899

*, “Mündericât”, s.1

*, “İhtâr ve Ricâ-yı Mahsûs”, s.1

N V., “Yuvalar”, s.1-2

*, “Musâhabe- Sırtlan”, s.2-3

*, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.3-4

*, “Mütenevvia”, s.4

*, “Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüşa:51}”, s.5-6

*, “Bir Haftada Üç Cumartesi {Mâ-ba'd Nüşa:51}”, s.7-8

*, “Bilmecemizin Cevabı”, s.8

*"50 Numaradaki Bilmecelerimizi Halledenler", s.8

*, "51 Nüshamızdaki Bilmecelerimizi Halledenler", s.8

Nr.III/1, 8 Nisan 1315/1899

*, "Mündericât", s.1

*, "Kâri'n ü Kâri'ât-ı Rehber -Üçüncü Senemiz", s.1-2

Sa'dî, "Kâri'n-i Rehber Taraflarından -Tahdîs-i Ni'met-i Pâdişâhî", s.2

H[a]. A[yın]., "Musâhabe- Franklin ve Siper-i Sâika", s.3-4

Hüseyin Muhiddin, "Güzel Sözler", s.4

Sâib, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:52}", s.5-6

*, "Gazetemize Lütfen İhdâ Buyurulmuştur", s.7

*, "Küçük Ma'lûmât", s.7

*, "Mütenevvia", s.7-8

*, "Şeker Hanımın Köşkü", s.8

Nr.III/2, 15 Nisan 1315/1899

Doktor Cemil Hâverî, "Musâhabe-i Fenniye- Etfâle Ait", s.1-2

*, "Pastör", s.2-3

*, "Ahlâk- Adım Adım Çok Uzağa Gidilir Yahud Damla Damla Göl Olur", s.3-4

Sâib, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:1}", s.5-6

*, "Şeker Hanımın Köşkü {Mâ-ba'd Nüsha:1}", s.7

*, "Küçük Hikâye-Bir Seyyâhın Kurnazlığı", s:7-8

*, "Güzel Sözler", s.8

*, "İstatistik", s.8

Nr.III/3, 22 Nisan 1315/1899

*, "Mündericât", s.1

Doktor Cemil Hâverî, "Musâhabe-i Fenniye- Etfâle Ait {Mâ-ba'd Nüsha:2}", s.1-2

*, "Pastörün Bir Bardak Suyu", s.2-3

*, "Ahlâk- Adım Adım Çok Uzağa Gidilir Yahud Damla Damla Göl Olur {Mâ-ba'd Nüsha:2}", s.3

*, "Şeker Hanımın Köşkü {Mâ-ba'd Nüsha:2}", s.3-4

Ali Sâib, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:2}", s.5-6

H[a] A[yın], "Küçük Bir Devr-i Alem", s.7-8

A[yın] Şevki, "Letâif", s.Arka kapak

Vâmık, "Bilmece", s.Arka kapak

*,"Bu Haftaki Bilmeceimizi Halledenler", s.Arka kapak

Muallim Cûdî Efendi, "-", s.ArkaKapak

Neyyire Hidâyet, "Talebâtın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden-Müfettiş Efendinin Mektebi Ziyareti", s.Kapak içi

Nr.III/4, 29 Nisan 1315/1899

*,"-", s.1

*,"Mündericât", s.1

*,"Sinek Kuşu", s.1-2

Doktor Cemil Hâverî, "Mesâil-i Fenniye", s.2-3

Ohannes Efendi, "Telhûs-i Mebâdî-i İlm-i Servet", s.3-4

*,"Küçük Ma'lûmât", s.4

Ali Sâib, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:3}", s.5-6

H[a] A[yın], "Küçük Bir Devr-i Alem", s.7-8

Hüseyin Hilmi, "Güzel Sözler", s.8

*,"(3) ncü Nüşamızdaki Bilmeceenin Cevabı-Halledenler", s.Arka kapak

*,"Letâif", s.Arka kapak

*,"Muhâberât-ı Aleniyye", s.Arka kapak

Mehmed Said, "Bilmece", s.Arka kapak

*,"(2) nci Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)", s.Arka kapak

Hüseyin Hilmi, Ahmed Remzi, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden-Bir Hâtıra, Sa'y ü Gayret", s.Kapak içi

Nr.III/5, 6 Mayıs 1315/1899

N.V., "Kelebek İle Lahana", s.1

*,"Çay", s.1-3

Doktor Cemil Hâverî, "Mesâil-i Fenniye{Mâ-ba'd Nüsha:4}", s.3-4

*,"Küçük Ma'lûmât", s.4

Ali Sâib, “Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:4}”, s.5-6

Ohannes Efendi, “Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet -2- San'atın Mâhiyeti {Mâ-ba'd Nüsha:4}”, s.7-8

*, “Küçük Bir Devr-i Alem”, s.8

*, “Letâif”, s.Arka kapak

*, “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.Arka kapak

*, “Tashîh”, s.Arka kapak

*, “(2) nci Nüşamızdaki Bilmeceleri Halledenler-Mâ-ba'd-”, s.Arka kapak

*, “(3) ncü Nüşamızdaki Bilmeceleri Halledenler: -Mâ-ba'd-”, s.Arka kapak

*, “Bilmece”, s.Arka kapak

*, “(4) ncü Nüşamızdaki Bilmecenin Cevabı-Halledenler”, s.Arka kapak

*, “Mündericât”, s.Kapak içi

*, “-”, s.İç

Fazlı Mağmûmi, “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden-Atâlet Mûcib-i Sefâlettir”, s.Kapak içi

Nr.III/6, 13 Mayıs 1315/1899

A[yın] A[yın], “Bir Çocuğun Tefekkürâtı”, s.1

Edip, “Pederle Çocuğu Beyninde Muhâvere”, s.1

*, “Çay {Mâ-ba'd Nüsha:5}”, s.2-3

Ohannes Efendi, “Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet {Mâ-ba'd Nüsha:5}”, s.3-4

Leskovikli Rauf, “Şeker Şerbeti”, s.4-5

*, “Hayatımın En Tatlı Bir Günü”, s.5-6

H[a] A[yın], “Küçük Bir Devr-i Alem”, s.6-8

*, “Garâib-i Tabîyye”, s.8

*, “Mütenevvia”, s.8

*, “Resimli Gazete”, s.8

*, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.8

*, “3 ncü Nüşamızdaki Bilmeceleri Halledenler -Mâ-ba'd-”, s.Arka kapak

*, “5 nci Nüşamızdaki Bilmecenin Cevabı-Halledenler”, s.Arka kapak

*, “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.Arka kapak

*, “Güzel Sözler Yahûd Esnaf Kısımına Mahsûs Durûb”, s.Arka kapak

*, “Mürekkepte de Mikrop Bulunabilir mi?”, s.Arka kapak

İbrahim Sıtkı, Fazlı Mağmûmî, “Bilmecelerimiz”, s.Arka kapak

*, “Mündericât”, s.Kapak içi

Hüseyin Muhiddin, “Muallime Hürmet”, s.Kapak içi

Nr.III/7, 20 Mayıs 1315/1899

Muallim Cûdî Efendi, “Fukara İşçiler Lisânından”, s.1-2

*, “Ahlâk-Yalancılık”, s.2-3

*, “Çay{Mâ-ba'd Nüsha:6}”, s.3-4

Ohannes Efendi, “Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet-4-Sa'y ü Amel{Mâ-ba'd Nüsha:6}”,
s.4-5

Leskovikli Rauf, “Şeker Şerbeti {Mâ-ba'd Nüsha:6}”, s.5-6

*, “Hayatımın En Tatlı Bir Günü{Mâ-ba'd Nüsha:6}”, s.6-7

H[a] A[yın], “Küçük Bir Devr-i Alem”, s.7-8

*, “6 nci Nüşamızdaki Bilmecenin Cevabı- Tamamen Halledenler-Kısmen Halledenler”, s.Arka kapak içi

*, “Letâif”, s.Arka kapak

*, “5 nci Nüşamızdaki Bilmecayı Halledenler -Mâ-ba'd-”, s.Arka kapak

*, “Mündericât”, s.Kapak içi

*, “Muallime Hürmet{Mâ-ba'd Nüsha:6}”, s.Kapak içi

Mecdî Nazmî, “Bilmece”, s.Kapak içi-Arka kapak içi

Nr.III/8, 27 Mayıs 1315/1899

*, “-”, s.1

Recaizade Mahmud Ekrem, “Ağustos Böceği İle Karınca”, s.1

Celâl Hâverî, “Karınca İle Ağustos Böceği”, s.2

Doktor Cemil Hâverî, “Mesâil-i Fenniye- Tabâbet ve Terbiye-i Etfâl”, s.2-3

*, “Ahlâk-Yalancılık {Mâ-ba'd Nüsha:7}”, s.3-4

Ohannes Efendi, “Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet{Mâ-ba'd Nüsha:7} -5-Serbestî-i İ'mâl Kâidesi”, s.4-5

* , “Sevâhil Fenerleri”, s.5

* , “Gül”, s.6-7

Celâl Hâverî, “Sanâyi-i Nefise”, s.7-8

H[a] A[yın], “Küçük Bir Devr-i Alem”, s.8

* , “İspanya Kralının İlk Emri”, s.Arka kapak

* , “6 ncı Nüşamızdaki Bilmeceleri Halledenler-Ma-ba'd-”, s.Arka kapak

Mehmed Fâzıl, Fâzıl, “Bilmecelerimiz-Ben Neyim?”, s.Arka kapak

* , “7 nci Nüşamızdaki Bilmecenin Cevabı-Halledenler”, s.Arka kapak

* , “Mündericât”, s.Kapak içi

Hüseyin Muhiddin, “Muallime Hürmet{Mâ-ba'd Nüsha:7}”, s.Kapak içi-Arka kapak içi

Nr.III/9, 3 Haziran 1315/1899

Celâl Hâverî, “Bir Muhâvere-i Tıflâne{Çocuk İle Vâlîde Arasında}”, s.1

Ohannes Efendi, “Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet{Mâ-ba'd Nüsha:8}”, s.2-3

Celâl Hâverî, “Arslan Ve Kaplan”, s.3-4

* , “Sevâhil Fenerleri{Mâ-ba'd Nüsha:8}”, s.4

H[a] A[yın], “Küçük Bir Devr-i Alem”, s.4-6

Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.6

Mustafa Hulûsi, “Adâb-ı Etfâlden Bir Nümûne”, s.7

H[a] A[yın], “Mütenevvia”, s.7-8

* , “Telgrafla Gazete-Bir Milyon Liraya Bir Dönüm Yer”, s.8

Celâl Hâverî, “Bilmecelerimiz”, s.Arka Kapak

* , “6 ncı Nüşamızdaki Bilmeceleri Kısmen Halledenler- Mâ-ba'd-”, s.Arka kapak

* , “7 nci Nüşamızdaki Bilmeceleri Halledenler-Mâ-ba'd-”, s.Arka kapak

* , “9 ncu Nüşamızdaki Bilmecelerin Cevapları- Halledenler”, s.Arka kapak

* , “Tashîh”, s.Arka kapak

* , “Mündericât”, s.Kapak içi

M.Ziyâeddin, “Mekteb Aleminde Tenezzüh Yahud Bir Hatıra”, s.Kapak içi,

Nr.III/10, 10 Haziran 1315/1899

Celâl Hâverî, "Gül İle Karanfil", s.1

*, "Musâhabe {Mekteb İmtihanları}", s.1-3

*, "Sevâhil Fenerleri{Mâ-ba'd Nüsha:9}", s.3-4

Ohannes Efendi, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet{Mâ-ba'd Nüsha:9}", s.4-5

H[a]. A[yın]., "Küçük Bir Devr-i Alem", s.5

Mihail, "Mayıs İçinde Bir Tenezzüh", s.6-7

Mehmed Esad, "Hazreti Lokman'ın Hikemiyât-ı Aliyelerinden-Oğluna Nasihati", s.7

*, "Güzel Sözler", s.7-8

*, "Letâif", s.8

Hüseyin Muhiddin, "Mütenevvia-Bir Odanın İçinde Şimşek Hâsil Etmek", s.8

*, "Birinci Kısım- İsmail Hakkı Sarfi", s.Arka kapak

*, "Birinci Sene- İsmail Hakkı Kıraati", s.Arka kapak

*, "7 nci Nüshamızdaki Bilmeceyi Halledenler: -Ma-ba'd-", s.Arka kapak İçi

*, "8 nci Nüshamızdaki Bilmecelerimizi Halledenler: -Mâ-ba'd-", s.Arka kapak içi

*, "8 nci Nüshamızdaki Bilmecelerin Cevapları- Halledenler", s.Arka kapak içi

*, "Bilmece", s.Arka kapak içi

*, "Mündericât", s.Kapak içi

Fazlı Mağmûmî, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden-Merhametli Çocuk, Güneş",
s.Kapak içi

Nr.III/11, 17 Haziran 1315/1899

*, "Moda", s.1

Ohannes Efendi, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet{Mâ-ba'd Nüsha:10}", s.1-2

*, "Sevâhil Fenerleri{Mâ-ba'd Nüsha:10}", s.3

H[a] A[yın], "Küçük Bir Devr-i Alem", s.3-4

Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.4-5

Ali Galib, "Akvâl-i Hikemiyye", s.5-6

Leman, "Talebâtın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden {Kumarın Neticesi}", s.6-8

Fazlı Mağmûmî, "Tevâzu' Muktezâ-yı Ebeddir", s. s.8

*, "Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati", s.Arka kapak

- * , "Birinci Kısım- İsmail Hakkı Sarfi", s.Arka kapak
- * , "10 ncu Nüşamızdaki Bilmecenin Cevabı- Halledenler", s.Arka kapak içi
- * , "9 ncu Nüşamızdaki Bilmecemizi Halledenler: -Mâ-ba'd-", s.Arka kapak içi

A[yn]. Pirâye, "Bilmecelerimiz- Ben Neyim?", s.Arka kapak İçi

- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", s.Arka kapak içi
- * , "Mündericât", s.Kapak içi
- * , "Bir Vâlide Tasviri", s.Kapak içi
- * , "Letâif", s.Kapak içi
- * , "Mütenevvia-Eşek Arısı ve Romatizma", s.Kapak içi

Nr.III/12, 24 Haziran 1315/1899

Sa'dî, "Şeyhzâde Niyâzi Efendi Oğlumuza", s.1

Cemil Hâverî, "Çocuklar Tatil Zamanında Nasıl Vakit Geçirmelidir?", s.2

Ohannes Efendi, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet {Mâ-ba'd Nüşa:11} -8- Taksîm-i İ'mâl Kâidesi", s.2-3

* , "Sevâhil Fenerleri {Mâ-ba'd Nüşa:11}", s.3-4

Ali Galib, "Akvâl-i Hikemiyye {Mâ-ba'd Nüşa:11}", s.4

H[a] A[yn], "Küçük Bir Devr-i Alem", s.5-6

Muvaffak, "Heyecanlı Bir Şikâr", s.6-7

Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.7-8

Hüseyin Muhiddin, "Buz İ'mâlî", s.8

* , "Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati", s.Arka kapak

* , "Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi", s.Arka kapak

* , "11 nci Nüşamızdaki Bilmecelerimizin Cevapları- Halledenler", s.Arka kapak

* , "9 ncu Nüşamızdaki Bilmecelerimizi Halledenler: -Mâ-ba'd-", s.Arka kapak

Sa'dî, "Bilmece", s.Arka kapak

* , "Mündericât", s.Kapak içi

A[yn] A[yn], "Letâif", s.Kapak içi-Arka kapak içi

* , "Mütenevvia", s.Kapak içi

Nr.III/13, 1 Temmuz 1315/1899

Sa'dî, "Muhâkeme-Müştekî Şâkirdân", s.1-3

Ohannes Efendi, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet Mâ-ba'd Nüsha{12}:", s.3-4

*, "Sevâhil Fenerleri{Mâ-ba'd Nüsha:12}", s.4

H[a] A[yın], "Mekteb Manzaralarından- Zâhire Aldanmayınız", s.4-5

*, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden (Dua Etmeyi Unutmayınız)", s.6

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-8

Halil Şahâbî, "Letâif", s.8

*, "Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati", s.Arka kapak

*, "Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi", s.Arka kapak

*, "11 nci Nüşhamızdaki Bilmecemizi Tamamen Halledenler: Ma-ba'd- Kısmen Halledenler", s.Arka kapak

*, "12 nci Nüşhadaki Bilmecemizin Cevabı-Halledenler", s.Arka kapak

Fazlı Mağmûmî, "Bilmece", s.Arka kapak

*, "Mündericât", s.Kapak içi

*, "Selânik Mektebli Abonelerimize", s.Kapak içi

M.Hâzım, "Küçük Hikâye", s.Kapak içi,

Nr.III/14, 8 Temmuz 1315/1899

Sa'dî, "Küçük Manzûmeler-Günler", s.1

Ohannes Efendi, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet -Sermâye İle Tasarruf Kâidesi", s.1-2

H[a] A[yın], "Küçük Bir Devr-i Alem", s.2-3

H[a] A[yın], "Mekteb Manzaralarından- Zâhire Aldanmayınız", s.3-4

Celâlet, "İstifâdeli Bir Müsâferet", s.4-6

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-7

Eyüb Sabri, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden {İkdâm ü Sebât Mûcib-i Fevz ü Necâttır}", s.7-8

Mehmed Esad, "Cümel-i Hikemiyye", s.8

*, "Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati", s.Arka kapak

*, "Rehber-i Hesâb", s.Arka kapak

* , “12 nci Nüşamızdaki Bilmecemizi Halledenler: Mâ-ba'd-”, s.Arka kapak

* , “13 ncü Nüşadaki Bilmecemizin Cevabı- Halledenler”, s.Arka kapak

Murad Nihad, “Bilmece”, s.Arka kapak

* , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak

* , “Mündericât”, s.Kapak içi

* , “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.Kapak içi

* , “Mütenevvia”, s.Kapak içi

Hüseyin Muhiddin, “Semender Gibi Adem”, s.Kapak içi

Nr.III/15, 15 Temmuz 1315/1899

* , “İmlâ Söylenişi”, s.1-2

H[a] A[yın], “Küçük Bir Devr-i Alem”, s.2-3

Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.3-7

Sa'dî, “Atalar Sözü-Manzûm”, s.7

Tevfik Mesâr, “Tuhfe-i Tahsiliye”, s.7

Ali Galib, “Akvâl-i Hikemiyye”, s.8

* , “Fenn-i Tecrübeler Üzerine Ma'lûmât”, s.8

* , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak

* , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak

* , “(13) ncü Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Arka kapak

Sa'dî, “Bilmece”, s.Arka kapak

* , “Bu Haftaki Bilmecemizin Cevabı-Halledenler”, s.Arka kapak

* , “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak

* , “Mündericât”, s.Kapak içi

Hüseyin Muhiddin, “Fennî Eğlenceler”, s.Kapak içi

* , “Mütenevvia-Sür'at-i Tuyûr”, s.Kapak içi

Hasan Rıza, “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden-Çiçeklerin Çocuklara Şerâit-i Mahiyyeti”, s.Kapak içi

Nr.III/16, 22 Temmuz 1315/1899

Sa'dî, "Bir Hırsızın İtirâfi-Nedâmet!", s.1-2

Ohannes Efendi, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet {Mâ-ba'd Nüsha:14}", s.2-3

H[a] A[yın], "Mekteb Manzaralarından-Zâhire Aldanmayınız", s.3-4

H[a] A[yın], "Küçük Bir Devr-i Alem", s.4-5

*, "Cümel-i Hikemiyye", s.5-6

Ahmed Mîdhat, Hüsni, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-8

*, "Mütenevvia-'Dünyâda En Ziyâde Uzun Saça Mâlik Kadın', Resimle İştigâl Eden Efendilere Bir İhtâr", s.8

*, "Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati", s.Arka kapak

*, "Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi", s.Arka kapak

*, "Bilmece", s.Arka kapak

*, "Bu Haftaki Bilmecemizin Cevabı- Halledenler", s.Arka kapak

*, "Ondördüncü Nüshamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)", s.Arka kapak

*, "Rehber-i Hesâb", s.Arka kapak

*, "Mündericât", s.Kapak içi

İsmail Kemal, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden {Mahbus Kuşçağız}", s.Kapak
içi

Nr.III/17, 29 Temmuz 1315/1899

*, "Tasadduk", s.1-2

*, "İlm-i Eşya", s.2-3

Ohannes Efendi, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet-9", s.3-4

H[a] A[yın], "Mekteb Manzaralarından-Zâhire Aldanmayınız", s.4-5

H[a] A[yın], "Küçük Bir Devr-i Alem", s.5-6

Mehmed Nâzım, İsmail Kemal, "Akvâl-i Hikemiyye", s.6-8

*, "Bir İstatistik", s.8

*, "Fenn-i Tecrübeler Üzerine Ma'lûmât", s.8

Mecdî Nazmî, "Letâif", s.8

*, "Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati", s.Arka kapak

*, "Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi", s.Arka kapak

- * ,“(15) nci Nüshamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Arka kapak
- Sıtkı, “Bilmece”, s.Arka kapak
- * ,“Bu Haftaki Bilmeceimizin Cevabı- Halledenler”, s.Arka kapak
- * ,“Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak
- * ,“Mündericât”, s.Kapak içi
- Fazlı Mağmûmî, “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Düşmandan Yardım Beklenilmez”, s.Kapak içi
- * ,“Mütenevvia-En Büyük Hacer-i Semâvî, Kibrit İstihlâkâtı, Kağıt İ'mâlâtı”, s.Kapak içi-Arka kapak içi

Nr.III/18, 5 Ağustos 1315/1899

Celâl Hâverî, “Sanâyi-i Nefise İle Fotoğrafçılık”, s.1-2

* ,“İlm-i Eşya”, s.2-3

Ohannes Efendi, “Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet”, s.3-4

H[a] A[yın], “Mekteb Manzaralarından-Zâhire Aldanmayınız”, s.4-5

H[a] A[yın], “Küçük Bir Devr-i Alem”, s.5-6

* ,“Şuûn-ı Mekâtib”, s.6-8

* ,“Letâif”, s.8

* ,“Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kiraati”, s.Arka kapak

* ,“Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak

* ,“(15) nci Nüshamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Arka kapak

* ,“Bu Haftaki Bilmeceimizin Cevabı-Halledenler”, s.Arka kapak

* ,“Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak

* ,“Mündericât”, s.Kapak içi

A[yın] A[yın], “Mütenevvia-Kurbağaların Sigara İçmesi”, s.Kapak içi

Fazlı Mağmûmî, “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Bir Peder Evlâdına”,
s.Kapak içi

Murad Nihad, “Bilmece”, s.Kapak içi-Arka kapak içi

Nr.III/19, 12 Ağustos 1315/1899

Sa'dî, “Bir Vâlidinin Şikâyeti”, s.1-2

*, “İlm-i Eşya -En Meşhûr Taşlar, Kayalar”, s.2

H[a] A[yın], “Mekteb Manzaralarından-Zâhire Aldanmayınız”, s.2-3

*, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.3-4

*, “Akvâl-i Hikemiyye”, s.4-6

Mehmed Nâzım, “Cümel-i Hikemiyye”, s.6

A[yın] A[yın], “Dere”, s.6-7

*, “Fenn-i Tecrübeler Üzerine Ma'lûmât”, s.7

*, “Mütenevvia-Bir Numûne-i İstikâmet, Kehrübâ, Bir Sür'at-i Harkulâde, İnsan Teri”,
s.7-8

*, “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraatî”, s.Arka kapak

*, “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak

*, “17 nci Numaradaki Bilmeceleri Halledenler- Mâ-ba'd”, s.Arka kapak

Fazlı Mağmûmî, A[yın] Pirâye, “Bilmecelerimiz”, s.Arka kapak

*, “Bilmecemizin Cevabı”, s.Arka kapak

*, “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak

Mecdi Nazmi, Firdevs, “Letâif”, s.Kapak içi

*, “Mündericât”, s.Kapak içi

Tevfik Mesâr, “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden -İki Mekteblinin Muhâveresi”,
s.Kapak içi

Nr.III/20, 19 Ağustos 1315/1899

*, “Cülûs-ı Hümâyun Hazret-i Hilâfet Penâhî”, s.1-3

A[yın] İsmet, “Cülûs-ı Meyâmin Hazret-i Pâdişâhî”, s.3

Tevfik Mesar, “Cülûs-ı Hümâyun”, s.3-4

H[a] A[yın], “Mekteb Manzaralarından-Zâhire Aldanmayınız”, s.4-5

H[a] A[yın], “Küçük Bir Devr-i Alem”, s.6

*, “Açık Türkçe”, s.7

Ali Galib, “Akvâl-i Hikemiyye”, s.7

*, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.7

Tevfik Mesar, “Bedhûlarla Görüşmeyiniz”, s.8

- *, "Mütenevvia", s.8
- *, "Osmanlı Elifbâsı", s.8
- *, "Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraatı", s.Arka kapak
- *, "Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi", s.Arka kapak
- *, "Rehber-i Hesâb", s.Arka kapak
- *, "(17) nci Nüshamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)", s.Arka kapak
- *, "(18) nci Nüshamızdaki Bilmeceyi Halledenler", s.Arka kapak
- *, "Açık Türkçe", s.Arka kapak

Ahmed Su'ad, "Bilmece", s.Arka kapak

- *, "Bu Haftaki Bilmecelerimizin Cevabı- Halledenler", s.Arka kapak

- *, "Mündericât", s.Kapak içi

Ömer Fevzi, "Şakirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden -Bir Fakîrin Sergüzeşti", s.Kapak içi

Nr.III/21, 26 Ağustos 1315/1899

Sa'dî, "Okuyup Geçme", s.1

E[lif]. E[lif]., "Mekteb Manzaralarından-Oburluk", s.1-2

- *, "Şuûn-ı Mekâtib", s.2-4

Mehmed Süleyman, "Zekâ-yı Hayvanât", s.5-6

- *, "Akvâl-i Hikemiyye", s.6-7

- *, "Letâif", s.8

Fazlı Mağmûmî, "Nasihat Dinlemeyen Cezasını Bulur", s.8

- *, "Tebrîk", s.8

- *, "Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraatı", s.Arka kapak

- *, "Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi", s.Arka kapak

- *, "(19) ncu Nüshamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)", s.Arka kapak

- *, "Açık Türkçe", s.Arka kapak

- *, "Yirminci Nüshamızdaki Bilmecemizin Cevabı- Halledenler", s.Arka kapak

- *, "Rehber-i Hesâb", s.Arka kapak

Hikmet, "Bilmece", s.Kapak içi

* , "Mündericât", s.Kapak içi

* , "Mütenevvia-Köpek Mukallidi, Tütün Tiryakileri", s.Kapak içi

Nr.III/22, 2 Eylül 1315/1899

Sa'dî, "Bir Çocuğun Ebeveynine Duası", s.1-2

H[a] A[yın], "Musâhabe-Sâkin Olduğumuz Arz Nedir?", s.2-3

* , "Hizmet,Mükâfât", s.3-4

E[lif]. E[lif]., "Mekteb Manzaralarından-Oburluk", s.4-5

H[a] A[yın], "Küçük Bir Devr-i Alem", s.5-6

* , "Şuûn-ı Mekâtib", s.7

* , "Akvâl-i Hikemiyye", s.7-8

* , "Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati", s.Arka kapak

* , "Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi", s.Arka kapak

* , "(19) ncu Nüshamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)", s.Arka kapak

* , "(20) nci Nüshamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)", s.Arka kapak

* , "(21) nci Nüshamızdaki Bilmecemizin Cevabı- Halledenler", s.Arka kapak

* , "Açık Türkçe", s.Arka kapak

* , "Rehber-i Hesâb", s.Arka kapak

* , "İhtâr", s.Kapak içi

Musa Kâzım, "Küçük Hikâye", s.Kapak içi

Sa'dî, "Mükâfatlı Bir Suâl", s.Kapak içi

* , "Mündericât", s.Kapak içi

Nr.III/23, 9 Eylül 1315/1899

Sa'dî, "Küçük İken Büyüklüğü Düşünmeli Çalışmalı", s.1-2

* , "Ahlâk-Sokakta Bulduğumuz Eşya Bize Aid Değildir", s.2

A[yın]. Şevki, "Çiçeklerle Bir Asr-ı Dîde", s.3

E[lif]. E[lif]., "Mekteb Manzaralarından-Oburluk", s.4-5

* , "Sanâyi-i Nefiseden-Resim,Şiir,Mûsıkı", s.5-6

- *,"Musâhabe", s.6-7
- *,"Akvâl-i Hikemiyye", s.7-8
- *,"Mütenevvia-Uyku Nasıl Uyunur?-2000 Senelik Bir Sefine", s.8
- *,"Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati", s.Arka kapak
- *,"Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi", s.Arka kapak
- *,"Açık Türkçe", s.Arka kapak
- *,"İhtâr", s.Arka kapak
- *,"İnatçı Beygir", s.Arka kapak
- *,"Ma'lûmât-ı Fenniye İmtihânında", s.Arka kapak
- *,"Rehber-i Hesâb", s.Arka kapak

Tevfik Mesar, "Bilmece", s.Kapak içi

Fazlı Mağmûmî, "Letâif", s.Kapak içi

- *,"Mündericât", s.Kapak içi

Nr.III/24, 16 Eylül 1315/1899

İsmail Safa, "Talebe Lisânından", s.1

H[a] A[yın], "Musâhabe-Kuyruklu Yıldız", s.2-3

- *,"İlm-i Eşya", s.3-4

A[yın] A[yın], "Böcek", s.4

- *,"Mükâfâtın Kıymeti- Söyleniş (Monolog)", s.5-7

E[lif]. E[lif]., "Mektêb Manzaralarından-Oburluk", s.7

H[a] A[yın], "Küçük Bir Devr-i Alem", s.8

- *,"Şuûn-ı Mekâtib", s.8

*,"Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati", s.Arka kapak

*,"Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi", s.Arka kapak

*,"(21) nci Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)", s.Arka kapak

*,"(23) ncü Nüşamızdaki Bilmecemizin Cevabı- Halledenler", s.Arka kapak

- *,"Açık Türkçe", s.Arka kapak

*,"Rehber-i Hesâb", s.Arka kapak

* , “Mündericât”, s.Kapak içi

Murad Nihad, “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Biri Tenbel, Diğeri Çalışkan
İki Refik Beyninde Muhâvere”, s.Kapak içi

Fazlı Mağmûmî, “Bilmece”, s.Kapak

Nr.III/25, 23 Eylül 1315/1899

A[yın] Senî, “Feyz-i Sıbyan Mektebi'nde”, s.1-2

H[a] A[yın], “Musâhabe-Kamer, Husûf ve Kûsûf”, s.2-3

Muallim Sâib, “İlm-i Eşya”, s.3-4

Sa'dî, “Mükâfâtı Suâl Hakkında-Varaka-i Cevabiyeleri Mazhâr-ı Takdîr Olanlar”, s.4-5

Osman Rıfat, “Akvâl-i Hikemiyye”, s.5-6

E[lif]. E[lif]., “Mekteb Manzaralarından-Oburluk”, s.6-7

H[a] A[yın], “Küçük Bir Devr-i Alem”, s.7-8

* , “Mütenevvia”, s.8

* , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak

* , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak

* “Açık Türkçe”, s.Arka kapak

Zarîf Sükûtî, “Bilmecenin Halli”, s.Arka kapak

* , “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.Arka kapak

* , “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak

* , “(23) ncü Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi

Timur Fehmi, “Bilmece”, s.Kapak içi

* , “Bir Hânedede 400 000 Kişi”, s.Kapak içi

* , “Mündericât”, s.Kapak içi

Z[ı] Sükûtî, “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Saat”, s.Kapak içi

* , “(24) ncü Nüşamızdaki Bilmecemizin Cevabı- Halledenler”, s.Kapak içi-Arka kapak içi

Nr.III/26, 30 Eylül 1315/1899

Sa'dî, “Adâb-ı Meclis”, s.1

* , “Kimya-Söyleniş(Monolog)”, s.1-3

Muallim Sâib, “İlm-i Eşya”, s.3

* , “Akvâl-i Hikemiyye”, s.3-4

* , “Mekteb Manzaralarından-Meslek Ta'yîni”, s.4-5

* , “Seyyah Andre'den Haber! -Kutb-ı Şimâlî'nin Gayûr Seyyâhı!”, s.5-6

H[a] A[yın], “Küçük Bir Devr-i Alem”, s.6-7

* , “Yeni Bir Telgraf Aleti”, s.7-8

* , “Kayın Ağacı”, s.8

* , “Tashîh”, s.8

* , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak

* , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak

* , “Açık Türkçe”, s.Arka kapak içi

* , “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.Arka kapak

* , “Nâdire”, s.Arka kapak

* , “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak

* , “(23) ncü Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi

Tevfik Mesar, “Bilmece”, s.Kapak içi

* , “Letâif”, s.Kapak içi

* , “Mündericât”, s.Kapak içi

* , “(25) nci Nüşamızdaki Bilmecemizin Cevabı- Halledenler”, s.Kapak içi

Nr.III/27, 7 Teşrîn-i evvel 1315/1899

Sa'dî, “Bir Yetîm”, s.1-3

* , “Ahlâk”, s.3

* , “Mekteb Manzaralarından-Meslek Ta'yîni {Mâ-ba'd Nüsha 26}”, s.3-5

Muvaffak, “Vapurun İcâdı”, s.5-6

* , “Mekteb Levâzımı”, s.6-7

Ali Galib, “Akvâl-i Hikemiyye”, s.7-8

* , “Bir Lokomotif Yahud Bir Vapur”, s.8

* , “Letâif”, s.8

* , “Mütenevvia-Mâşiyen Devr-i Alem”, s.8

* , “Şuûn-ı Mekâtib”, s.8

- * , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak
- * , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak
- * , “Açık Türkçe”, s.Arka kapak
- * , “İhtâr-ı Mahsûs”, s.Arka kapak
- * , “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.Arka kapak
- * , “Nâdire”, s.Arka kapak
- * , “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak
- * , “(25) nci Nüşhamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi
- * , “(26) nci Nüşhamızdaki Bilmecemizin Cevabı- Halledenler”, s.Kapak içi
- Sa'dî, “Bilmece”, s.Kapak içi
- * , “Mündericât”, s.Kapak içi

Nr.III/28, 14 Teşrîn-i evvel 1315/1899

Sa'dî, “Şeytanın Oğluna Nasihatleri”, s.1-2

H[a] A[yın], “Musâhabe-Kutb-ı Şimâlî;Andrel”, s.2-4

* , “Mekteb Manzaralarından-Meslek Ta'yîni {Mâ-ba'd Nüsha 27}”, s.4-5

* , “Mekteb Levâzımı{Mâ-ba'd Nüsha: 27}”, s.5-6

Ahmed Mîdhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.6-7

* , “Akvâl-i Hikemiyye”, s.7

* , “Sünûsîler”, s.7-8

* , “Mütenevvia”, s.8

* , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak

* , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak

* , “Açık Türkçe”, s.Arka kapak

* , “Nâdire”, s.Arka kapak

* , “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak

* , “(26) nci Nüşhamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi

* , “Mündericât”, s.Kapak içi

F.Mağmûmî, “-Türkçe Bir Şiirim Yahud -Münâcât”, s.Kapak içi

* ,“(27) nci Nüşamızdaki Bilmecemizin Cevabı- Halledenler”, s.Kapak içi

Nr.III/29, 21 Teşrîn-i evvel 1315/1899

Sa'dî, “Kissadan Hisse”, s. 1

* , “Ahlâk”, s. 1-2

* , “Mekteb Manzaranından-Meslek Ta'yîni {Mâ-ba'd Nüşa 28}”, s.2-4

* , “Kral Lui'nin Bir Hadaa'sı”, s. 4-5

* , “Papağan”, s. 5-6

Mehmed Es'ad, “Fazîlet-i İlm”, s.6

* , “Küçük Bir Devr-i Alem”, s.6-7

Mehmed Nâzım, “Akvâl-i Hikemiyye”, s.7-8

* , “Mütenevvia-Gıdâ-yı Ma'nevî, Şehr-i Sâbih, Beyaz Bir Kaplan”, s.8

* , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak

* , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak

* ,“(25) nci Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Arka kapak

* ,“(26) ncı Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Arka kapak

* ,“(27) nci Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Arka kapak

* , “Nâdire”, s.Arka kapak

* , “Nev Tertîb-Rehnümün-ı İlm-i Hesâb”, s.Arka kapak

* , “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak

Ahmed Suad,Ahmed Memiş, “Bilmece”, s.Kapak içi

Hüseyin Ziyâ, “Bir Kedinin İntikamı”, s.Kapak içi

* , “Mündericât”, s.Kapak içi

Nr.III/30, 28 Teşrîn-i evvel 1315/1899

Celâl Hâverî, “Yarın- Kız, Vâlîde”, s. 1

L.Y., “Ahlâk”, s. 1-2

L.Y., “Hîndî”, s.2-3

* , “Mekteb Manzaranından:Meslek Ta'yîni {Mâ-ba'd Nüşa 29}”, s.3-5

Mehmed Nâzım, “Akvâl-i Hikemiyye”, s.5

- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, s.5-6
- * , “Ecsâm-ı Ma'deniyye”, s.6-7
- * , “Elektrik ve Esrârı”, s.7
- * , “Fennî Tecrübeler-Siyah Renk Kumaşları Cilâlandırarak- İtfâ-yı Harîk”, s.7-8
- * , “Letâif”, s.8
- * , “Mütenevvia-Elsine-i Ma'lûme”, s.8
- * , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraatî”, s.Arka kapak
- * , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfî”, s.Arka kapak
- * , “Açık Türkçe”, s.Arka kapak
- * , “İhtâr”, s.Arka kapak
- * , “Nâdire”, s.Arka kapak
- * , “Nev Tertîb-Rehnümün-ı İlm-i Hesâb”, s.Arka kapak
- * , “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak
- * , “(29) ncu Nüşamızdaki Bilmecemizin Cevabı- Halleden'ler”, s.Kapak içi
- Hasan Tahsin,E[lif]. Nigâr, “Bilmece”, s.Kapak içi
- * , “Eğlenceli Suâller”, s.Kapak içi
- * , “Mündericât”, s.Kapak içi

Nr.III/31, 4 Teşrîn-i sâni 1315/1899

Sa'dî, “Kurbağa İle Balık”, s.1

- * , “Ahlâk”, s.2
- * , “Mekteb Manzaralarından:Meslek Ta'yini {Mâ-ba'd Nüşa 30}”, s.3-4
- * , “Yangıncı Mikroplar”, s.4-5

Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.5-6

Ali Galib, “Akvâl-i Hikemiyye”, s.6

- * , “Tulumbayı Kim İcâd Etti”, s.6

M.Fâzıl, “Buğdaydan Kauçuk(Caoutchouc)”, s.6-7

- * , “Mütenevvia- Denizlerin En Derin A'mâkı”, s.7

H[a] A[yn], “Küçük Bir Devr-i Alem”, s.7-8

- * , “Dünyanın Sonu”, s.8

- * , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak
- * , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak
- * , “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.Arka kapak
- * , “(27) nci Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Arka kapak
- * , “(29) ncu Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler”, s.Arka kapak
- “(30) ncu Nüşamızdaki Bilmece ve Eğlenceli Suâllerin Cevapları- Halledenler”, s.Arka Kapak içi,Arka kapak
- * , “Mündericât”, s.Kapak içi
- Zarîf Sükûtî, “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Haylazlık”, s.Kapak içi
- * , “Bilmece”, s.Kapak içi

Nr.III/32, 11 Teşrîn-i sâni 1315/1899

Sa'dî, “Köpek İle Av Köpeği”, s.1-2

* , “Ahlâk”, s.2-3

Eyüb Sabri, “Mekteb Manzaralarından:Netice-i Gaflet”, s.3-4

H[a] A[yın], “Musâhabe {Necm-i Gîsû-dâr}”, s.4-5

Ali Galib, “Akvâl-i Hikemiyye”, s.5-6

* , “Şuûn-ı Mekâtib”, s.6

* , “Fennî Tecrübeler-Kâğıd Üzerinden Mürekkep Lekelerini İzâle-Tavuklara Nafaka”, s.6-7

* , “İçmezden Evvel Dikkat Ediniz”, s.7

* , “Fedâkârlık”, s.7-8

* , “Farelerden Kurtulmanın Çaresi?”, s.8

* , “İhtâr”, s.8

* , “İştîâl Eden Gazı Söndürmek”, s.8

* , “Muzır Otlar”, s.8

* , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak

* , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfî”, s.Arka kapak

* , “Açık Türkçe”, s.Arka kapak

* , “Letâif”, s.Arka kapak

* , “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.Arka kapak

- * , “Nâdire”, s.Arka kapak
- * , “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak
- * , “Mündericât”, s.Kapak
- * , “(29) ncu Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi
- Hikmet, Sâdık, “Bilmece”, s.Kapak içi
- * , “(31) nci Nüşamızdaki Bilmecelerin Cevabı- Halledenler-Kısmen Halledenler”,
s.Kapak içi

Nr.III/33, 18 Teşrîn-i sâni 1315/1899

Mahmud Fuad, “Mektepde”, s.1-2

- * , “Ahlâk-Muâşeret”, s.2-3
- * , “Musâhabe-i Fenniye”, s.3-4
- Eyüb Sabri, “Mekteb Manzaralarından:Netîce-i Gaflet {Mâ-ba'd Nüşa:32}”, s.4-6
- Mehmed Nâzım, “Akvâl-i Hikemiyye”, s.6
- Ahmed Galib, “Nasîhat”, s.7
- * , “Rehber”, s.7
- Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.7-8
- * , “İhtâr”, s.8
- * , “Lamba Şişeleri”, s.8
- Sâdık, “Letâif”, s.8
- * , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak
- * , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak
- * , “Açık Türkçe”, s.Arka kapak
- * , “Nâdire”, s.Arka kapak
- * , “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak
- * , “Mündericât”, s.Kapak
- * , “(29) ncu Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi
- * , “(31) nci Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi
- * , “(32) nci Nüşamızdaki Bilmecelerin Cevapları- Halledenler”, s.Kapak içi
- Sâlih Mehmet, “Bilmece”, s.Kapak içi
- * , “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.Kapak içi

Nr.III/34, 25 Teşrîn-i sâni 1315/1899

Sa'dî, "Taklîd-i Ziyet!", s.1-2

*, "Ahlâk- Ufak Nâkısalar", s.2-3

Eyüb Sabri, "Mekteb Manzaralarından:Netîce-i Gaflet {Mâ-ba'd Nüsha:33}", s.3-4

*, "Sibirya'da Sayd Alemi", s.4-6

Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-7

Hüseyin Ziyâ, "Dostluk", s.7

*, "Fennî Tecrübeler-Yağ Lekelerini İzâle- Süt Nasıl İçilir?", s.7-8

Sâdık, "Letâif", s.8

*, "Mütenevvia-Yine Fareler-Tütün İçmek Adeti", s.8

*, "Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati", s.Arka kapak

*, "Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi", s.Arka kapak

*, "Açık Türkçe", s.Arka kapak

*, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.Arka kapak

*, "Nâdire", s.Arka kapak

*, "Rehber-i Hesâb", s.Arka kapak

*, "Mündericât", s.Kapak

*, "(31) nci Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)", s.Kapak içi

*, "(32) nci Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)", s.Kapak içi

Cemil, Ali, "Bilmece", s.Kapak içi

*, "(33) ncü Nüşamızdaki Bilmecenin Cevabı- Halledenler", s.Kapak

Nr.III/35, 2 Kânûn-ı evvel 1315/1899

Sa'dî, "İbkâ-yı Nîk-nâm", s.1-2

*, "Ahlâk-İffet ve İstikâmet Müvellid-i Saâdetir", s.2-3

*, "Musâhabe- Transuval", s.3-4

Eyüb Sabri, "Mekteb Manzaralarından:Netîce-i Gaflet {Mâ-ba'd Nüsha:34}", s.4-6

*, "Akvâl-i Hikemiyye", s.5-6

*, "Asâr-ı Atîka", s.6

*, "Franklin'in Bir Mektubu", s.6

- * , “Dülger Kadınlar”, s.6-7
- * , “Fevkalâde Bir Şehir”, s.7
- * , “Mütenevvia-Roma'da Bir Define Zuhûru, İtalya'da Kar Fırtınaları, Kadenlarda Gazetecilik Terakki Ediyor, 1900 Sergisi”, s.7-8
- * , “İhtâr”, s.8
- Sâdık, “Letâif”, s.8
- * , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak
- * , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak
- * , “Açık Türkçe”, s.Arka kapak
- * , “Nâdire”, s.Arka kapak
- * , “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak
- * , “Mündericât”, s.Kapak
- * , “(33) ncü Nüşhamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi
- * , “(34) ncü Nüşhamızdaki Bilmecelerin Cevabları- Halledenler”, s.Kapak içi
- Afif, “Bilmece”, s.Kapak içi
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", s.Kapak içi-Arka kapak
- Nr.III/36, 7 Kânûn-ı evvel 1315/1899**
- * , “Vilâdet-i Bahrü's-saadet Hazret-i Zillullahî”, s.1-4
- Sa'dî, “Muâvenet”, s.4
- * , “Ahlâk- Tabâyi'-i Beşeriye Hakkında Bir İki Söz”, s.4-6
- Eyüb Sabri, “Mekteb Manzaralarından:Netîce-i Gaflet {Mâ-ba'd Nüşha:35}”, s.6
- * , “Edison”, s.7
- * , “Şettâ-Bir Köpeğin Derece-i Teessürü-Yeni Bir Makine”, s.7-8
- * , “İhtâr”, s.8
- İbrahim İhsan, “Letâif”, s.8
- * , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak
- * , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak
- * , “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak
- * , “Açık Türkçe”, s.Arka kapak
- * , “Nâdire”, s.Arka kapak

* , “Mündericât” , s.Kapak

* , “(33) ncü Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)” , s.Kapak içi

Refika, S[ad]. Nâil, H[a]. Hilmi, “Bilmecelerimiz” , s.Kapak içi

* , “(34) ncü Nüşamızdaki Bilmecenin Cevabı- Halledenler” , s.Kapak içi,

Nr.III/37, 16 Kânûn-ı evvel 1315/1899

Sa'dî, “Bir Maymunun Sergüzeşti ve Oğluna Nasihati” , s.1-2

* , “Ahlâk” , s.2-3

Eyüb Sabri, “Mekteb Manzaralarından:Netice-i Gaflet {Mâ-ba'd Nüsha:36}” , s.3-5

Mürettip Ziya, “Edison{Mâ-ba'd Nüsha:36}” , s.5-6

* , “Musâhabe-i Fenniye” , s.6-7

* , “Tebşîr” , s.7

* , “Mütenevvia-Prens Bismark, Newyork'ta Hânelerin İrtifâı, Tezâyüd-i Nüfûs” , s.7-8

* , “İhtâr” , s.8

* , “Letâif” , s.8

* , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati” , s.Arka kapak

* , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi” , s.Arka kapak

* , “Muhâberât-ı Aleniyye” , s.Arka kapak

* , “(34) ncü Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)” , s.Arka kapak

* , “(35) nci Nüşamızdaki Bilmecelerin Cevapları- Halledenler” , s.Arka kapak

* , “(35) nci Nüşamızdaki Bilmeceyi Halledenler: (Mâ-ba'd)” , s.Arka kapak

* , “Mündericât” , s.Kapak

Hüseyin Ziyâ, “Cehâlet” , s.Kapak içi

Sa'dî, Affif, Gâlib, “Bilmece” , s.Kapak içi

Nr.III/38, 23 Kânûn-ı evvel 1315/1900

Sa'dî, “Sormadan Yemeyiniz” , s.1

* , “Musâhabe-i Fenniye” , s.1-2

Eyüb Sabri, “Mekteb Manzaralarından:Netice-i Gaflet {Mâ-ba'd Nüsha:37}” , s.3-5

V.Mecdî, “Leylekler” , s.5

Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib” , s.5-7

- * , “Mütenevvia-Garib Bir Cins-i İnsânî-Sür'at, Daima Sür'at, Tıbâ'at Sergisi”, s.7-8
- * , “İhtâr”, s.8
- * , “Açık Türkçe”, s.Arka kapak
- * , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak
- * , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak
- * , “(37) nci Nüşamızdaki Bilmecelerin Cevapları- Halledenler”, s.Arka kapak
- * , “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak
- * , “Mündericât”, s.Kapak
- Talat, Mustafa, “Bilmecelerimiz”, s.Kapak içi
- * , “(36) ncı Nüşamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak

Nr.III/39, 30 Kânûn-ı evvel 1315/1900

Sa'dî, “Kavga Nene Lâzım!”, s.1

- * , “Ahlâk”, s.1-3
- * , “Musâhabe-i Fenniye”, s.3-4
- Ahmed Mîdhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.4-5
- Mürettib Ziya, “Galile”, s.5-7
- A[yın] A[yın], “Küçük Sabîha”, s.7
- * , “Mütenevvia-Gıda-yı Ma'nevî, Odundan Şimendöfer, Gazetecilik Mektebi, Amerika'da Nüfus”, s.7-8
- * , “İhtâr”, s.8
- * , “Tebşîr”, s.8
- * , “Açık Türkçe”, s.Arka kapak
- * , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak
- * , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak
- * , “Nâdire”, s.Arka kapak
- * , “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak
- * , “Mündericât”, s.Kapak
- * , “(37) nci Nüşamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi
- Abdurrahman Ziya, “Bilmece-i Fârisî”, s.Kapak içi
- Hâfize, Mağmûmî, “Bilmecelerimiz”, s.Kapak içi

* ,“(38) nci Nüşhamızdaki Bilmecelerin Cevapları- Halledenler”, s.Kapak içi

Nr.III/40, 6 Kânûn-ı sâni 1315/1900

Sa'dî, “Tavşan İle Kirpi”, s.1-2

Hüseyin Zeki, “Makâle-i Mahsûsa”, s.2-3

* , “Musâhabe-i Fenniye”, s.3-4

* , “Ahlâk”, s.4-5

Emine Cemâl, “Milton”, s.5-6

V.Mecdî, “Tuhaf Bir Fıkra”, s.6-7

Jorc Franklin, “Küçük Hasta”, s.7-8

Hüseyin Muhiddin, “Emsâl-i Hakikat”, s.8

* , “Açık Türkçe”, s.Arka kapak

* , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak

* , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak

* , “Letâif”, s.Arka kapak

* , “Nâdire”, s.Arka kapak

* , “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak

* , “Mündericât”, s.Kapak

* , “(36) ncı Nüşhamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi

* , “(37) nci Nüşhamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi

* , “(38) nci Nüşhamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi

İbrahim İhsan,M.Atif,Hâfiz Rızâ, “Bilmecelerimiz”, s.Kapak içi

* , “(39) ncu Nüşhamızdaki Bilmecelerin Cevapları”, s.Kapak içi

Nr.III/41, 13 Kânûn-ı sâni 1315/1900

Sa'dî, “Kargacık”, s.1-2

H[a] A[yın], “Ramazan'da Bir Gece-Kahve”, s.2-3

* , “Musâhabe-i Fenniye”, s.3-5

* , “Bir Papağana Aldamış”, s.5-6

Mustafa Necmeddin, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.6-7

* , “Rehber”, s.7

* , “Mütenevvia-Telgraf Direkleri-Ma'deni Hâne-İzlanda Adası Ahâlisi-Bal Ağacı”, s.7-8

- * , “İhtâr”, s.8
 - * , “Letâif”, s.8
 - * , “Açık Türkçe”, s.Arka kapak
 - * , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak
 - * , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak
 - * , “-”, s.Arka kapak
 - * , “Nâdire”, s.Arka kapak
 - * , “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak
 - * , “Mündericât”, s.Kapak
 - * , “(37) nci Nüshamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi
 - * , “(38) nci Nüshamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi
 - * , “(39) ncu Nüshamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi
 - Fitnat,Fâzıl, “Bilmecelerimiz”, s.Kapak içi
 - * , “(40) ncı Nüshamızdaki Bilmecelerin Cevapları-Halledenler”, s.Kapak içi-Arka kapak içi
- Nr.III/42, 27 Kânûn-ı sâni 1315/1900**
Sa'dî, “Zürâfa ile Ahû”, s.1
- * , “Musâhabe”, s.2-3
 - * , “Bayramın İlk Kahvaltısı”, s.3-5
 - * , “Bir Papağana Aldanış{Mâ-ba'd Nüsha:40}”, s.5-6
 - * , “Süprüntülerden Nasıl İstifâde Olunuyormuş”, s.6-7
 - * , “Cesîm Bir Öküz”, s.7
 - * , “İhtâr”, s.8
- Sâdık, “Letâif”, s.8
- * , “Paçavracılıkta Zenginlik”, s.8
 - * , “Açık Türkçe”, s.Arka kapak
 - * , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak
 - * , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak
 - * , “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.Arka kapak
 - * , “Nâdire”, s.Arka kapak

- *, “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak
- *, “İtizâr”, s.Kapak
- *, “(38) nci Nüshamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi
- *, “(40) ncı Nüshamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi
- İbrahim Halil,İbrahim,Halit, “Bilmecelerimiz”, s.Kapak içi
- *, “Mündericât”, s.Kapak içi
- *, “(41) nci Nüshamızdaki Bilmecelerin Cevapları-Halledenler”, s.Kapak içi

Nr.III/43, 3 Şubat 1315/1900

Sa'dî, “İlâç İçmeyen Çocuk”, s.1

- *, “Ahlâk”, s.1-2
- Hüseyin Muhiddin, “Amele Maymunlar”, s.2-3
- *, “Musâhabe{Mâ-ba'd Nüsha:42}”, s.3-5
- Ahmed Mîdhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.5-6
- *, “Bir A'mânın Hîlesi”, s.6
- *, “Mütenevvia-Garip Bir Gazete, Soğan Bir Münevvim Devâ İmiş, En Kısa Noel
Günü”, s.6-7
- Mehmed Esad, “Dostluk Hakkında Nasîhat-Güzel Sözler”, s.7
- *, “İhtâr”, s.8
- *, “Uyku Takkiyesi”, s.8
- *, “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak
- *, “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak
- *, “(41) nci Nüshamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Arka kapak
- *, “Fennî Suâl”, s.Arka kapak
- *, “(42) nci Nüshamızdaki Bilmecelerin Cevapları-Halledenler”, s.Arka kapak
- *, “-”, s.Kapak
- İbrahim İhsan, “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden -Tekâbül-i Hissîyyât”, s.Kapak
İçî
- İbrahim İhsan,Ahmed Gâlib,Hüseyin Hüsnü, “Bilmecelerimiz”, s.Kapak

Nr.III/44, 10 Şubat 1315/1900

Sa'dî, "Akrep İle Kaplumbağa", s.1-2

*, "Ahlâk-Yalan ve Hakikat", s.2-3

*, "Sadâkat", s.3-4

Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.4-6

*, "Mütenevvia", s.6-7

*, "Fennî Tecrübeler", s.7

*, "Franklin'in Bir Mektubu", s.7

*, "Posta Pulları", s.7-8

*, "Ağaçlarda Müddet-i Hayat", s.8

*, "Kedilerin Kesreti", s.8

*, "Açık Türkçe", s.Arka kapak

*, "Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati", s.Arka kapak

*, "Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi", s.Arka kapak

*, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.Arka kapak

*, "Rehber-i Hesâb", s.Arka kapak

*, "Mündericât", s.Kapak

*, "(42) nci Nüşamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)", s.Kapak içi

*, "(43) ncü Nüşamızdaki Bilmecelerin Cevapları", s.Kapak içi

İbrahim, Tal'at, Sırrı, "Bilmecelerimiz", s.Kapak içi

*, "Fennî Suâlin Cevabı", s.Kapak içi

*, "Halledenler", s.Kapak içi-Arka kapak içi

Nr.III/45, 17 Şubat 1315/1900

Sa'dî, "Dede İle Fâre", s.1

*, "Hıfzı's-sıhhat", s.1-3

*, "Musâhabe-i Fenniye", s.3-5

*, "Ahlâk-Saâdet", s.5

Mehmed Akif, "-", s.6

E[lif] Fâzıl, "Nasıl Tahkîr Arzu Edersiniz?", s.6

*, "Kediler ve Newyork Postahânesi", s.6-7

Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.7

* , “Mütenevvia-Nâdir Bir Kuş-Dehhâş Bir Kale”, s.7-8

* , “İhtâr”, s.8

İbrahim İhsan, “Letâif”, s.8

* , “Açık Türkçe”, s.Arka kapak

* , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak

* , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak

* , “(44) ncü Nüşamızdaki Bilmecelerin Cevapları- Halledenler”, s.Arka kapak

* , “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.Arka kapak

* , “Nâdire”, s.Arka kapak

* , “Mündericât”, s.Kapak

Kerîme, Mustafa, Fatma Nevrûz, “Bilmecelerimiz”, s.Kapak içi

* , “Kerîme”, s.Kapak içi

* , “(43) ncü Nüşamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi-Arka kapak içi

Nr.III/46, 24 Şubat 1315/1900

Sa'dî, “Deve İle Merkep”, s.1

* , “Ahlâk-Mülâhaza ve Tedkîk”, s.1-3

Halil Kâmil, “Kahve”, s.3-5

* , “Bin Dokuz Yüz Sergisi”, s.5-6

Makoûle, “Çocuklara Vedâ”, s.6

Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.6-7

İbrahim İhsan, “Güzel Sözler”, s.7-8

* , “İhtâr”, s.8

* , “Letâif”, s.8

* , “Açık Türkçe”, s.Arka kapak

* , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraati”, s.Arka kapak

* , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfi”, s.Arka kapak

* , “(45) nci Nüşamızdaki Bilmecelerin Cevapları- Tamamen Halledenler-Kısmen Halledenler”, s.Arka kapak

* , “Nâdire”, s.Arka kapak

* , “Mündericât”, s.Kapak

* , “(43) ncü Nüşamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi

* , “(44) ncü Nüşamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi

İbrahim İhsan,Fâzıl,Rukiye Zîşân, “Bilmecelerimiz”, s.Kapak içi

Nr.III/47, 2 Mart 1316/1900

Sa'dî, “Horoz İle Çakal”, s.1

* , “Ahlâk-Ketm-i Esrâr”, s.1-2

Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.2-4

Hüseyin Muhiddin, “Râyhâ-i Ezhârın Esvât ve A'sab Üzerine Tesiri Var mıdır?”, s.4-5

* , “Kazlar”, s.5-6

* , “Mütenevvia-Şimendöferlerde Bâd-ı Hevâ Seyâhat, Mösyö Andre Karneci”, s.6-7

Eyüp Sabri, “Letâif”, s.7-8

* , “İhtâr”, s.8

* , “Tashîh”, s.8

* , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraatı”, s.Arka kapak

* , “Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfî”, s.Arka kapak

* , “Rehber-i Hesâb”, s.Arka kapak

* , “Mündericât”, s.Kapak

* , “(44) ncü Nüşamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi

* , “(45) nci Nüşamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Kapak içi

Safvetî Şeydâ,Mehmed Cevad,Ahmed Hâlid, “Bilmecelerimiz”, s.Kapak içi

* , “(46) ncü Nüşamızdaki Bilmecelerin Cevapları-Halledenler”, s.Kapak içi-Arka kapak içi

Nr.III/48, 9 Mart 1316/1900

Sa'dî, “Karınca İle Çekirge Hikâyesi”, s.1

* , “Ahlâk”, s.1-3

* , “Seyâhat-i Hevâ”, s.3-4

* , “Bir Numûne-i Şecâat”, s.4

* , “Ayakkablarının Tarihi”, s.4-6

* , “Şuûn-ı Mekâtib”, s.6

İbrahim İhsan, “Güzel Sözler”, s.6-7

* , “Keteb-i Mütenevvia”, s.7

* , “Coğrafi Bir Suâl”, s.7-8

Mehmed Akif, “Bir Şâkird Lisânından”, s.8

* , “İhtâr”, s.8

* , “Letâif”, s.8

* , “(46) ncı Nüshamızdaki Bilmecelerin Cevapları-Halledenler”, s.Arka kapak

* , “(46) ncı Nüshamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Arka kapak

* , “Mündericât”, s.Kapak

Mustafa, Rahmi Mağmûmî, Refika, “Bilmecelerimiz”, s.Kapak içi

Nr.III/49, 16 Mart 1316/1900

Mehmed Akif, “Bir Muallim Lisânından”, s.1

* , “Ziyâ ve Nebâtât”, s.1-2

* , “En Büyük Gaz İhrâcâthâneleri”, s.2-4

Ali Gâlib, “Akvâl-i Hikemiyye”, s.4

Ahmed Midhat, “Şuûn-ı Mekâtib”, s.4-5

Aliye Seniyye, “Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Bir Sahra Seyâhati”, s.6

* , “Mütenevvia-Bethoven ve Örumcek-Fıkdân-ı Zekâ”, s.6-7

* , “Hıfzı's-sihhat- Muhâfaza-i Beden”, s.7-8

* , “Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kırâati”, s.Arka kapak

* , “Muhâberât-ı Aleniyye”, s.Arka kapak

* , “Nâdire”, s.Arka kapak

* , “(47) nci Nüshamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)”, s.Arka kapak

* , “(48) ncı Nüshamızdaki Bilmecelerin Cevapları-Halledenler-Kısmen Halledenler”,
s.Arka kapak

* , “Mündericât”, s.Kapak

Musa Kâzım, Fatmatüzzehra, Mustafa, “Bilmecelerimiz”, s.Kapak içi

Nr.III/50, 23 Mart 1316/1900

H[a] A[yın], “Musâhabe-Kutb-ı Cenûbî”, s.1-3

*, "Hıfzı's-sıhhat- Çocuk Hastalıkları", s.3-5

*, "Nil Harâbeleri", s.5-6

Ali Gâlib, "Akvâl-i Hikemiyye", s.6-7

Ali Gâlib, "Şuûn-ı Mekâtib", s.7

E[lif] Fâzıl, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Hiddetli Efendi İle Hizmetçisi",
s.7-8

*, "İhtâr, "

*, "Birinci Sene- İsmail Hakkı Sarfî", s.Arka kapak

*, "Rehber-i Hesâb", s.Arka kapak

*, "Açık Türkçe", s.Arka kapak

*, "Birinci Kısım- İsmail Hakkı Kıraatî", s.Arka kapak

*, "Nâdire", s.Arka kapak

*, "Mündericât", s.Kapak

*, "(46) nci Nüşamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)", s.Kapak içi

*, "(47) nci Nüşamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)", s.Kapak içi

*, "(48) nci Nüşamızdaki Bilmeceleri Halledenler: (Mâ-ba'd)- Kısmen Halledenler",
s.Kapak içi

Musa Kâzım, İbrahim İhsan, Mağmûmî, "Bilmecelerimiz", s.Kapak içi

*, "(49) ncu Nüşamızdaki Bilmecelerin Cevapları-Halledenler", s.Kapak içi-Arka kapak içi

Nr.IV/1, 6 Nisan 1316/1900

*, "Mündericât", s.1

*, "Kari'în ü Kariât-ı Rehber- Dördüncü Sene", s.1-2

Sa'dî, "Ta'zîm-i Üstâdân", s.2-3

*, "Körler Mektebi", s.3-4

*, "Nil Harâbeleri", s.4-5

İbrâhim İhsan, "Güzel Sözler", s.5-6

*, "Musâhabe", s.6-7

- *, "Şuûn-ı Mekâtib", s.7
- *, "Mütenevvia- Telefonlarda Terakki", s.7-8
- *, "(3)ncü Senemizin 50 nci Nüshasındaki Bilmecelerin Cevapları- Tamamen Halledenler-Kısmen Halledenler", s.8
- *, "İtizâr", s.8

Nr.IV/2, 13 Nisan 1316/1900

- *, "Mündericât", s.1
- Sa'dî, "Tahmîd-i Bârî", s.1
- H[a]. A[yn]., "Musâhabe-İstatistik", s.1-3
- *, "Körler Mektebi- Mâ-ba'd Nüsha 1", s.3-5
- *, "Nil Harâbeleri", s.5-6
- Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-7
- *, "Mütenevvia", s.7-8
- Safiyüddin, Emine Şükriye; "Bilmecelerimiz", s.8
- *, "49ncü Nüşamızdaki Bilmeceleri Tamamen Halledenler: -Mâ-ba'd- Kısmen Halledenler", s.8
- *, "50 nci Nüşamızdaki Bilmeceleri Kısmen Halledenler: -Mâ-ba'd", s.8

Nr.IV/3, 20 Nisan 1316/1900

- *, "Mündericât", s.1
- Mustafa, "Bir Muallim Lisânından", s.1
- *, "Körler Mektebi- Mâ-ba'd Nüsha 2", s.1-2
- *, "Elsine-i Hâzıra", s.2-3
- *, "Kaladonya-yı Cedîd Ahâlisi ve Adetleri", s.3-5

A[ydın]. Rıfât, "Levâmiü'l-Asâr Yahud Sâdirât-ı Hükemâ Asıl ve Tercümeleri", s.5-6

*, "-", s.6

Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-7

*, "Mütenevvia- 1900 Sergisi", s.7-8

Fâtımatü'z-zehra, "Bilmece", s.8

*, "2 nci Nüşamızdaki Bilmecelerin Cevapları- Tamamen Halledenler", s.8

Nr.IV/4, 27 Nisan 1316/1900

*, "Mündericât", s.1

Sa'dî, "Ayı ile Porsuk", s.1-2

*, "Musâhabe", s.2-3

*, "Körler Mektebi- Mâ-ba'd Nüşa 3", s.3-4

*, "Hayvânât-ı Ma'lûme", s.4-5

Esad, "Kelâmü'l-kibâr Kibârü'l-keâm", s.5

Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6

*, "Mütenevvia-Amerika'dan Paris'e Balonla Seyehat- Güvercinlerin Sür'at-i Hareketleri", s.6-7

*, "Letâif", s.7-8

Yegâne,Nezahat; "Bilmecelerimiz", s.8

*, "3 ncü Nüşamızdaki Bilmecelerin Cevapları-Halledenler", s.8

Nr.IV/5, 4 Mayıs 1316/1900

*, "Mündericât", s.1

Mehmed Akif, "İhtimâm", s.1

- * , "Körler Mektebi- Mâ-ba'd Nüsha 4", s.1-3
- * , "Dikiş Makinesinin Mûcidi Kimdir?", s.3-4
- * , "Rusya'da Saçlara Verilen Ehemmiyet", s.4-5
- Fâtımatü'z-zehrâ, "Güzel Sözler", s.5
- Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.5-6
- * , "Bir Tırnak Ne Kadar Büyüyebilir?", s.6-7
- * , "Mütenevvia- Nansen'in Yeni Seyehati, Dimâğ-ı Beşerin Hücürâtı- Ucuz Satılan Gazeteler", s.7-8
- Nezahat, "Bilmece", s.8
- * , "4 ncü Nüşamızdaki Bilmecelerin Cevapları-Halledenler", s.8

Nr.IV/6, 11 Mayıs 1316/1900

- * , "Mündericât", s.1
- A[yın]. A[yın]., "Sabâvet", s.1
- * , "Musâhabe-i Fenniyye", s.1-3
- * , "Tabi'-i Fenâr Hıdemâtını İfâ Eden Cezîre", s.3.
- Matmazel Katerin, Ahmed Midhat; "Şuûn-ı Mekâtib", s.4-5
- Esad, "Kelâmü'l-kibâr Kibârü'l-keâm", s.5
- Fâtımatü'z-zehrâ, "Güzel Sözler", s.5-6
- * , "Spiçbörg Sularında Tedkikât-ı Fenniye", s.6
- * , "??'Disperser' Aleti", s.6
- * , "Sabun Ma'deni", s.7
- * , "Belçika'da Bir Hastahâne", s.7
- * , "Hastalıkların Mevâsimi", s.7

*, "Kavâid-i Lisân Yahud Usûl-i İmlâ", s.7

Sa'dî, Esad; "Bilmecelerimiz", s.8

*, "3 ncü Nüşamızdaki Bilmeceleri Tamamen Halledenler", s.8

*, "4 ncü Nüşamızdaki Bilmeceleri Kısmen Halledenler", s.8

*, "5 nci Nüşamızdaki Bilmecenin Cevapları-Halledenler", s.8

Nr.IV/7, 18 Mayıs 1316/1900

*, "Mündericât", s.1

İbrahim İhsan, "Monolog", s.1-2

*, "Dikiş Makinesinin Mücidi Kimdir?[Mâ-ba'd Nüsha: 5]", s.2-4

*, "Musâhabe", s.4-5

*, "Çocuklar Memleketi", s.5

İbrahim İhsan, "Mülâhazât-ı Hikemiyye", s.5-6

*, "Büyük İnsâniyet", s.6

*, "Şimendöfer Yarışı", s.6

*, "Parlak Yengeç", s.6-7

*, "İspanya'da Asr-dîdeler", s.7

Fâzıl, "Letâif", s.7

Kemal, "Bilmece", s.8

*, "4 ncü Nüşamızdaki Bilmeceleri Kısmen Halledenler", s.8

*, "6 ncü Nüşamızdaki Bilmecelerin Cevapları-Halledenler", s.8

*, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

Nr.IV/8, 25 Mayıs 1316/1900

* , "Mündericât", s.1

N.V., "-", s.1

Ahmed Fâik, "Çocuklara Mahsûs Fennî Hikâye Külliyyâtı- Aded:2- Bir Genç Kızın

Ruznâme-i Seyehati", s.1-3

* , "Dikiş Makinesinin Mûcidi Kimdir?[Mâ-ba'd Nüsha: 7]", s.3-4

Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.4-5

İbrahim Edhem, "Akvâl-i Hikemiyye", s.5-6

* , "Paris'te Bir Garîbe-i Hilkatın Temâşası", s.6

* , "Telgraf Hatlarının İstirahati", s.6

* , "Lastik Dil", s.6-7

* , "Farelere İlân-ı Harb", s.7

* , "Amerika'da Şurupçuluk", s.7

* , "Lastik Çivi", s.7

Ayşe Edhem, "Letâif", s.8

İbrahim İhsan, "Mükâfâtlı Bir Suâl", s.8

Musa Kâzım, "Eğlenceli Suâl", s.8

* , "6 ncı Nüshamızdaki Bilmeceleri Halledenler", s.8

* , "7 nci Nüshamızdaki Bilmecelerin Cevabı", s.8

* , "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

Nr.IV/9, 1 Haziran 1316/1900

* , "Mündericât", s.1

İsmail Safa, "Mekteb-i Talebeye", s.1-2

*, "Monolog-Söyleniş", s.2-3

Fâtımatü'z-zehrâ, "Güzel Sözler", s.3-4

Ahmed Fâik, "Çocuklara Mahsûs Fennî Hikâye Külliyyâtı- Aded:2- Bir Genç Kızın

Ruznâme-i Seyehati {Mâ-ba'd Nüsha:8}", s.4-5

Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", s.5-6

*, "Rehber", s.6

*, "Balon İle İlâncılık", s.6

*, "1750 Metre Tûlunda Bir Katar", s.6-7

*, "Karga Vak'ası", s.7-8

*, "Letâif", s.8

Hürmüz, "Bilmece", s.8

*, "6 ncı Nüshamızdaki Bilmece Halledenler- Mâ-ba'd", s.8

*, "7 nci Nüshamızdaki Bilmece Cevabı-Halledenler", s.8

Nr.IV/10, 8 Haziran 1316/1900

*, "Mündericât", s.1

Sa'dî, "Seksen Yaşında Bir Genç Ömründe Görmemiş Renc", s.1-2

Ahmed Fâik, "Çocuklara Mahsûs Fennî Hikâye Külliyyâtı- Aded:2- Bir Genç Kızın Ruznâme-i Seyehati {Mâ-ba'd Nüsha:9}", s.2-3

Ahmed Refik, "İmtihân Mevsimi- Mektebi Ziyâret", s.4-5

*, "Gutenberg'in İlk Kitabı", s.5

Fâtımatü'z-zehrâ, "Güzel Sözler", s.5-6

Ali Sâlim, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden- Bahar Manzaraları", s.6

- *, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-7
- *, "Mütenevvia- Asâr-ı Atîka- Eshâm İle Oda Tefrîşi", s.7-8
- *, "Letâif", s.8
- *, "8 nci Nüshamızdaki Bilmeceleri Halledenler- Mâ-ba'd", s.8
- *, "9 ncu Nüshamızdaki Bilmecelerin Cevabı-Halledenler", s.8

Nr.IV/11, 15 Haziran 1316/1900

- *, "Mündericât", s.1

A[yın]. A[yın]., "İmtihân", s.1

Doktor Cemil Hâveri, "Ehrâmlar", s.1-3

Ahmed Fâik, "Çocuklara Mahsûs Fennî Hikâye Külliyyâtı- Aded:2- Bir Genç Kızın

Ruznâme-i Seyehati {Mâ-ba'd Nüsha:10}", s.3-4

- *, "Niyagara", s.4-5

İbrahim İhsan, "Akvâl-i A'lî Keremullah-ı veche", s.5

Hüseyin Muhiddin, "Bir A'mânın Sergüzeşti", s.5-6

- *, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-7

- *, "Atîk Bir Şehrin Keşfi", s.7-8

- *, "Letâif", s.8

- *, "Musavver Fen ve Edeph Refîk-i Muhteremimizin Nazar-ı Dikkatine", s.8

5.2.YAZAR İSMİNE GÖRE YAZILARIN DAĞILIMI

A[yn]. A[yn]., "Bir Çocuğun Tefekkürâtı", Nr.III/6, 13 Mayıs 1315, s. 1

, "Böcek", Nr.III/24, 16 Eylül 1315, s. 4

, "Dere", Nr.III/19, 12 Ağustos 1315, s. 6-7

, "İmtihân", Nr.IV/11, 15 Haziran 1316, s. 1

, "Küçük Sabîha", Nr.III/39, 30 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 7

, "Letâif", Nr.III/12, 24 Haziran 1315, s. Kapak içi -Arka kapak içi

, "Mütenevvia-Kurbağaların Sigara İçmesi", Nr.III/18, 5 Ağustos 1315,
s. Kapak içi

, "Sabâvet", Nr.IV/6, 11 Mayıs 1316, s. 1

A[yn]. Haydar, "Terbiyenin Ahlâka Tesiri", Nr.II/38, 24 Kânûn-ı evvel 1314, s. 4

A[yn]. Hüsniye, "Köstebek", Nr.II/24, 17 Eylül 1314, s. 5-6

A[yn]. İsmet, "Bilmecemizin Cevabı [Nüsha:31]", Nr. I/34, 27 Teşrîn-i sâni 1313, s.7-8

, "Cülûs-ı Meyâmin Hazret-i Pâdişâhî", Nr.III/20, 19 Ağustos 1315, s. 3

A[yn]. Pirâye, "Bilmecelerimiz- Ben Neyim?", Nr.III/11, 17 Haziran 1315, s. Arka

kapak içi

A[yn]. Rıfat, "Levâmiü'l-Asâr Yahud Sâdirât-ı Hükemâ Asıl ve Tercümelere", Nr.IV/3,

20 Nisan 1316, s. 5-6

A[yn]. Senî, "Feyz-i Sıbyan Mektebi'nde", Nr.III/25, 23 Eylül 1315, s. 1-2

A[yn]. Şekîb, "Tahsîlin Mükâfâtı", Nr. I/20, 21 Ağustos 1313, s. 5-6

A[yn]. Şevki, "Çocuklarla Bir Asr-ı Dîde", Nr.III/23, 9 Eylül 1315, s. 3

, "El-Cezâ' Min Cinsü'l-'Amel", Nr. I/4, 1 Mayıs 1313, s. 2-3

, "Hitâbet Dersleri", Nr. I/21, 28 Ağustos 1313, s. 5-6

, "Hitâbet Dersleri", Nr. I/22, 4 Eylül 1313, s. 2-3

- , "Hitâbet Dersleri", Nr. I/24, 18 Eylül 1313, s. 3-4
- , "Hitâbet Dersleri", Nr. I/25, 25 Eylül 1313, s. 2
- , "Hitâbet Dersleri", Nr. I/26, 2 Teşrîn-i evvel 1313, s. 4-5
- , "İlm, Ticâret-i Mütevâliye Netîcesidir", Nr.II/48, 4 Mart 1315, s. 1-3
- , "Letâif", Nr.II/50, 18 Mart 1315, s. 4
- , "Letâif", Nr.III/3, 22 Nisan 1315, s. Arka kapak
- , "Mekteb Manzûmesi-Gurur", Nr. I/11, 19 Haziran 1313, s. 1-2
- , "Netîce-i Gurûr", Nr.II/51, 25 Mart 1315, s. 2-3
- , "Sadâ-yı Vicdân ve Menfaat-ı Şahsiyye", Nr. I/8, 29 Mayıs 1313, s. 5
- , "Sa'y ü Amel", Nr.II/47, 25 Şubat 1314, s. 1
- , "Tebrîk", Nr. I/4, 1 Mayıs 1313, s. 6

Abbas Hâverî, "Tenbel Çocuklara", Nr.II/15, 16 Temmuz 1314, s. 1

Abdullah Hilmi, "Bilmece", Nr.II/50, 18 Mart 1315, s. 8

Abdullah, "Bilmece", Nr.II/31, 5 Teşrîn-i sâni 1314, s. 8

Abdurrahman Ziya, "Bilmece-i Fârisî", Nr.III/39, 30 Kânûn-ı Evvel 1315, s. Kapak içi

Afif, "Bilmece", Nr.III/35, 2 Kânûn-ı Evvel 1315, s. Kapak içi

Ahmed Arif, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/25, 24 Eylül 1314, s. 7-8

Ahmed Besim, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Fukaraya!", Nr. I/26, 2

Teşrîn-i evvel 1313, s. 3

Ahmed Fâik, "Çocuklara Mahsûs Fennî Hikâye Külliyyâtı- Aded:2- Bir Genç Kızın

Ruznâme-i Seyehati", Nr.IV/8, 25 Mayıs 1316, s. 1-3

, "Çocuklara Mahsûs Fennî Hikâye Külliyyâtı- Aded:2- Bir Genç Kızın

Ruznâme-i Seyehati {Mâ-ba'd Nüsha:8}", Nr.IV/9, 1 Haziran 1316, s. 4-5

, "Çocuklara Mahsûs Fennî Hikâye Külliyyâtı- Aded:2- Bir Genç Kızın

Ruznâme-i Seyehati {Mâ-ba'd Nüsha:9}", Nr.IV/10, 8 Haziran 1316, s. 2-3

, "Çocuklara Mahsûs Fennî Hikâye Külliyyâtı- Aded:2- Bir Genç Kızın

Ruznâme-i Seyehati {Mâ-ba'd Nüsha:10}", Nr.IV/11, 15 Haziran 1316, s. 3-4

Ahmed Galib, "Nasîhat", Nr.III/33, 18 Teşrîn-i sâni 1315, s. 7

Ahmed Midhat, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr. I/50, 19 Mart 1314, s. 4-7

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr. I/51, 26 Mart 1314, s. 6-7

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/1, 9 Nisan 1314, s. 7-8

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/3, 23 Nisan 1314, s. 6-7

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/4, 30 Nisan 1314, s. 5-6

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/5, 7 Mayıs 1314, s. 5-7

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/6, 14 Mayıs 1314, s. 4-6

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/10, 11 Haziran 1314, s. 5-7

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/19, 13 Ağustos 1314, s. 6-7

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/20, 19 Ağustos 1314, s. 7

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/22, 3 Eylül 1314, s. 5-6

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/29, 22 Teşrîn-i evvel 1314, s. 6-7

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/30, 29 Teşrîn-i evvel 1314, s. 6

, "Şuûn-ı Mekâtib- Edirne Şehri", Nr.II/32, 12 Teşrîn-i sâni 1314, s. 5-6

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/33, 19 Teşrîn-i sâni 1314, s. 6-8

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/40, 7 Kânûn-ı sâni 1314, s. 7-8

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/41, 14 Kânûn-ı sâni 1314, s. 7

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/42, 21 Kânûn-ı sâni 1314, s. 7

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/44, 4 Şubat 1314, s. 7

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/48, 4 Mart 1315, s. 7-8

- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/49, 11 Mart 1315, s. 7-8
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/50, 18 Mart 1315, s. 7-8
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/9, 3 Haziran 1315, s. 6
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/11, 17 Haziran 1315, s. 4-5
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/12, 24 Haziran 1315, s. 7-8
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/15, 15 Temmuz 1315, s. 3-7
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/28, 14 Teşrîn-i evvel 1315, s. 6-7
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/31, 4 Teşrîn-i sâni 1315, s. 5-6
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/33, 18 Teşrîn-i sâni 1315, s. 7-8
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/34, 25 Teşrîn-i sâni 1315, s. 6-7
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/38, 23 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 5-7
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/39, 30 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 4-5
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/43, 3 Şubat 1315, s. 5-6
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/44, 10 Şubat 1315, s. 4-6
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/45, 17 Şubat 1315, s. 7
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/46, 24 Şubat 1315, s. 6-7
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/47, 2 Mart 1316, s. 2-4
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/49, 16 Mart 1316, s. 4-5
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.IV/2, 13 Nisan 1316, s. 6-7
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.IV/3, 20 Nisan 1316, s. 6-7
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.IV/4, 27 Nisan 1316, s. 6
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.IV/5, 4 Mayıs 1316, s. 5-6
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.IV/8, 25 Mayıs 1316, s. 4-5
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.IV/9, 1 Haziran 1316, s. 5-6

- , Hüsni, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/16, 22 Temmuz 1315, s. 6-8
- , Mehmed Fevzi, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr. I/52, 2 Nisan 1314, s. 6-8
- Ahmed Midhat, , Matmazel Katerin, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.IV/6, 11 Mayıs 1316, s. 4-5
- Ahmed Nâci, "Bilmece", Nr.II/30, 29 Teşrîn-i evvel 1314, s. 8
- Ahmed Refik, "İmtihân Mevsimi- Mektebi Ziyâret", Nr.IV/10, 8 Haziran 1316, s. 4-5
- Ahmed Sabri, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Bir Fâideli Gezinti", Nr. I/23, 11 Eylûl 1313, s. 4-5
- Ahmed Suad, "Bilmece", Nr.III/20, 19 Ağustos 1315, s. Arka kapak içi
- , Ahmed, Memiş "Bilmece", Nr.III/29, 21 Teşrîn-i evvel 1315, s. Kapak içi
- Ahmed, "Bilmece", Nr. I/42, 22 Kânûn-ı sâni 1313, s. 7-8
- , "Fazîlet-i İlm", Nr.II/37, 18 Kânûn-ı evvel 1314, s. 4
- Akil, "İzinsizlik", Nr.II/13, 2 Temmuz 1314, s. 5-6
- Ali Gâlib, "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/11, 17 Haziran 1315, s. 5-6
- , "Akvâl-i Hikemiyye{Mâ-ba'd Nûsha:11}", Nr.III/12, 24 Haziran 1315, s. 4
- , "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/15, 15 Temmuz 1315, s. 8
- , "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/20, 19 Ağustos 1315, s. 7
- , "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/27, 7 Teşrîn-i evvel 1315, s. 7-8
- , "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/31, 4 Teşrîn-i sâni 1315, s. 6
- , "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/32, 11 Teşrîn-i sâni 1315, s. 5-6
- , "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/49, 16 Mart 1316, s. 4
- , "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/50, 23 Mart 1316, s. 6-7
- , "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/50, 23 Mart 1316, s. 7
- Ali Sâib, "(Rehber)in Tefrikası- Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi", Nr.II/34, 26 Teşrîn-i sâni 1314, s. 5-6
- , "(Rehber)in Tefrikası- Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi", Nr.II/35, 3 Kânûn-

evvel 1314, s. 3-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:35}", Nr.II/36, 10 Kânûn-ı

evvel 1314, s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:36}", Nr.II/37, 18 Kânûn-ı

evvel 1314, s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:36}", Nr.II/38, 24 Kânûn-ı

evvel 1314, s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:38}", Nr.II/39, 31 Kânûn-ı

evvel 1314, s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:39}", Nr.II/40, 7 Kânûn-ı sâni

1314, s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:40}", Nr.II/41, 14 Kânûn-ı

sâni 1314, s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:41}", Nr.II/42, 21 Kânûn-ı

sâni 1314, s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:43}", Nr.II/43, 28 Kânûn-ı

sâni 1314, s.28 , 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:44}", Nr.II/44, 4 Şubat 1314,

s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:2}", Nr.III/3, 22 Nisan 1315,

s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:3}", Nr.III/4, 29 Nisan 1315,

s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:4}", Nr.III/5, 6 Mayıs 1315,

s. 5-6

Ali Sâlim, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden- Bahar Manzaraları", Nr.IV/10, 8

Haziran 1316, s. 6

Ali Server, "Bir Hâtıra", Nr.II/39, 31 Kânûn-ı evvel 1314, s. 3-4

Ali Ulvi, "Baobap Ağacı", Nr. I/18, 7Ağustos 1313, s. 6-7

, "Garâib-i Tabîyyeden -Sağır Yılanlar", Nr. I/16, 24 Temmuz 1313, s. 5-6

, "Bir Kazâzede Lisânından", Nr. I/1, 10 Nisan 1313, s. 5-7

, "Menâtık-ı Hârrede Bora", Nr. I/33, 20 Teşrîn-i sâni 1313, s. 1-2

Aliye, "Küçük Hikâyelerden-Niçin Kırlangıçlar Yuvalarının Yalnız Nisfimi İnşâ Ederler?", Nr.II/1, 9 Nisan 1314, s. 4-5

, "Mekteb Tiyatrosu- Küçük Vâlîde", Nr.II/25, 24 Eylül 1314, s. 3-5

, "Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd:Nüşa 25] Küçük Vâlîde", Nr.II/26, 1 Teşrîn-i evvel 1314, s. 5-7

, "Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd:Nüşa 26] Küçük Vâlîde", Nr.II/27, 8 Teşrîn-i evvel 1314, s. 4-6

, "Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd: Nüşa 27] Küçük Vâlîde", Nr.II/28, 15 Teşrîn-i evvel 1314, s. 3-5

, "Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd: Nüşa 28] Küçük Vâlîde", Nr.II/29, 22 Teşrîn-i evvel 1314, s. 4-5

, "Saadet İyi Kalbli Olanlar İçindir", Nr. I/11, 19 Haziran 1313, s. 4-5

Aliye Seniyye, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden -Bir Sahra Seyâhati",

Nr.III/49, 16 Mart 1316, s. 6

Atıf Mağmûmî, "Güzel Sözler", Nr.II/29, 22 Teşrîn-i evvel 1314, s. 7-8

Atıf, "Sa'y", Nr. I/36, 11 Kânûn-ı evvel 1313, s. 2

Atıfe, "Güzel Sözler", Nr.II/34, 26Teşrîn-i sâni 1314, s. 8

Ayşe bint Şâkir, Nefise İclâl , "Talebâtın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden- Sa'y ü Gayret",

Nr.II/49, 11 Mart 1315, s. 3

Ayşe Edhem, "Letâif", Nr.IV/8, 25 Mayıs 1316, s. 8

Aliye,Fatma, "Bir Seyâhat-i Zihniyye", Nr.II/5, 7 Mayıs 1314, s. 2-3

Bahşî, "Kuşlar Postası [Cennet Kuşundan Mektub]", Nr.II/3, 23 Nisan 1314, s. 1-2

Besim, "Bir Haftada Üç Cumartesi", Nr.II/45, 11 Şubat 1314, s. 3-4

Celâl Hâverî , "Arslan Ve Kaplan", Nr.III/9, 3 Haziran 1315, s. 3-4

, "Bilmecelerimiz", Nr.III/9, 3 Haziran 1315, s. Aka Kapak içi

, "Bir Muhâvere-i Tıflâne{Çocuk İle Vâlîde Arasında}", Nr.III/9, 3 Haziran 1315, s. 1

, "Gül İle Karanfil", Nr.III/10, 10 Haziran 1315, s. 1

, "Karınca İle Ağustos Böceği", Nr.III/8, 27 Mayıs 1315, s. 2

, "Sanâyi-i Nefîse", Nr.III/8, 27 Mayıs 1315, s. 7-8

, "Sanâyi-i Nefîse İle Fotoğrafçılık", Nr.III/18, 5 Ağustos 1315, s. 1-2

, "Yarın- Kız, Vâlîde", Nr.III/30, 28 Teşrîn-i evvel 1315, s. 1

Celâlet, "İstifâdeli Bir Müsâferet", Nr.III/14, 8 Temmuz 1315, s. 4-6.

Cemil, Ali, "Bilmece", Nr.III/34, 25 Teşrîn-i sâni 1315, s. Kapak içi

Dıramalı Halil Muhammed Tevfik, "Terâcim-i Ahvâl: Müftü Ahmed Paşa", Nr. I/48, 5 Mart 1314, s. 5

[Doktor] Cemil Hâverî, "Çocuklar Tatil Zamanında Nasıl Vakit Geçirmelidir?", Nr.III/12, 24 Haziran 1315, s. 2

Doktor Cemil Hâverî , "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası Makale 1", Nr. I/15, 17 Temmuz 1313,

s. 4-5

, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası [Mâ-b'ad Nüşa:15] Makale 1", Nr. I/16, 24 Temmuz 1313, s. 3-4

, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası Makale 2", Nr. I/18, 7 Ağustos 1313, s. 3

, "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası Makale 2", Nr. I/19, 14 Ağustos 1313, s. 3-4

- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası Makale 3", Nr. I/21, 28 Ağustos 1313, s. 2-3
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası {Mâ-ba'd Nüsha:21} Makale 3", Nr. I/22, 4 Eylül 1313, s. 6-7
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası Makale 4", Nr. I/24, 18 Eylül 1313, s. 4-5
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası Makale 4", Nr. I/25, 25 Eylül 1313, s. 3
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası Makale:5", Nr. I/27, 9 Teşrin-i evvel 1313, s. 3
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası -Makale:5", Nr. I/28, 16 Teşrin-i evvel 1313, s. 2-3
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası Makale:6", Nr. I/30, 30 Teşrin-i evvel 1313, s. 3-4
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası Makale:6 [Mâ-ba'd Nüsha 30]", Nr. I/31, 6 Teşrin-i sâni 1313, s. 5-6
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası -Makale:8", Nr. I/32, 13 Teşrin-i sâni 1313, s. 3-4
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası[Makale:8 Mâ-ba'd:Nüsha 32]", Nr. I/33, 20 Teşrin-i sâni 1313, s. 3-4
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası [Makale:9], Nr. I/35, 4 Kânûn-i evvel 1313, s. 2-3
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası [Makale: 9 Mâ-b'ad Nüsha: 35]", Nr. I/36, 11 Kânûn-ı evvel 1313, s. 2-3
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası [Makale: 9 Mâ-b'ad Nüsha: 36]", Nr. I/37, 18 Kânûn-ı evvel 1313, s. 2-3
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası [Makale:10]", Nr. I/41, 15 Kânûn-ı sâni 1313, s.5-6
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası Makale-10 [Mâ-ba'd Nüsha:41]", Nr. I/47, 26 Şubat 1313, s. 3-4
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası Makale- 11", Nr. I/50, 19 Mart 1314, s. 3
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası Makale-12", Nr. I/51, 26 Mart 1314, s. 5
- , "Çocuklar Hıfzı's-sihhası -Makale 12", Nr.II/8, 28 Mayıs 1314, s. 4-5

- , "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası -Makale 13", Nr.II/11, 18 Haziran 1314, s. 4-5
- , "Çocuklar Hıfzı's-sıhhası -Makale 13", Nr.II/12, 25 Haziran 1314, s. 4-5
- , "Ehrâmlar", Nr.IV/11, 15 Haziran 1316, s. 1-3
- , "Mesâil-i Fenniye", Nr.III/4, 29 Nisan 1315, s. 2-3
- , "Mesâil-i Fenniye{Mâ-ba'd Nüsha:4}", Nr.III/5, 6 Mayıs 1315, s. 3-4
- , "Mesâil-i Fenniye- Tabâbet ve Terbiye-i Etfâl", Nr.III/8, 27 Mayıs 1315,s.2-3
- , "Musâhabe-i Fenniye- Etfâle Ait", Nr.III/2, 15 Nisan 1315, s. 1-2
- , "Musâhabe-i Fenniye- Etfâle Ait {Mâ-ba'd Nüsha:2}", Nr.III/3, 22 Nisan 1315, s. 1-2
- , "Ramazân-ı Şerife Mahsûs Makale-i Sıhhiyye", Nr. I/43, 29 Kânûn-ı sâni 1313, s. 2-3
- , "Ramazân-ı Şerife Mahsûs Makale-i Sıhhiye [Mâ-ba'd Nüsha:43], Nr. I/44, 5 Şubat 1313, s. 2
- , "Seyâhat-cûya", Nr. I/12, 26 Haziran 1313, s. 3-4
- , "Seyâhat-cûya", Nr. I/13, 3 Temmuz 1313, s. 2-3
- , "Seyâhat-cûya", Nr. I/14, 10 Temmuz 1313, s. 6-7
- E[lif]. E[lif]., "Mekteb Manzaralarından-Oburluk", Nr.III/21, 26 Ağustos 1315, s. 1-2
- , "Mekteb Manzaralarından-Oburluk", Nr.III/22, 2 Eylül 1315, s. 4-5
- , "Mekteb Manzaralarından-Oburluk", Nr.III/23, 9 Eylül 1315, s. 4-5
- , "Mekteb Manzaralarından-Oburluk", Nr.III/24, 16 Eylül 1315, s. 7
- , "Mekteb Manzaralarından-Oburluk", Nr.III/25, 23 Eylül 1315, s. 6-7
- E[lif]. Fâzıl, "Nasıl Tahkîr Arzu Edersiniz?", Nr.III/45, 17 Şubat 1315, s. 6
- , "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Hiddetli Efendi İle Hizmetçisi", Nr.III/50, 23 Mart 1316, s. 7-8

E[lif]. H[a]., "Doğru Sözlər", Nr.II/18, 6 Ağustos 1314, s. 6-7

E[lif]. Hamdi, A[yın]. Fehmi, "Çalışmayan Refikama", Nr.II/39, 31 Kânûn-ı evvel

1314, s. 1-2

Edhem İsmail, "Balmumu Ağacı -Şecer-i Şem", Nr. I/21, 28 Ağustos 1313, s. 4

, "Cisimlerin Üç Hâli (Fennî)", Nr. I/12, 26 Haziran 1313, s. 4-5

, "Dut Fasîlesi -Şettâ-", Nr. I/8, 29 Mayıs 1313, s. 3-4

, "Elmas {Şetta}", Nr. I/10, 12 Haziran 1313, s. 4-5

, "Fasîle-i Nahliyye [Hurma Fasîlesi] -Cevz-i Bevvâ [Kokotiye]", Nr. I/20, 21

Ağustos 1313, s. 3

, "Fasîle-i Sanevberiyye", Nr. I/15, 17 Temmuz 1313, s. 3-4

, "Fasîle-i Sanavberiyye [Mâ-b'ad Nüşa 15]", Nr. I/16, 24 Temmuz 1313, s.

4-5

, "Garâib-i Fenniyyeden -Örümcekler", Nr. I/7, 22 Mayıs 1313, s. 4-5

, "İncirler (Şettâ)", Nr. I/13, 3 Temmuz 1313, s. 3

, "Mektebe Veda", Nr. I/31, 6 Teşrîn-i sâni 1313, s. 2-3

, "Müvellidü'l-humûza", Nr. I/45, 12 Şubat 1313, s. 3-5

, "Pupla Ördeği", Nr. I/26, 2 Teşrîn-i evvel 1313, s. 7-8

, "Sular", Nr. I/40, 7 Kânûn-ı sâni 1313, s. 2-3

, "Şettâ -Mürekkebe Otu", Nr. I/3, 24 Nisan 1313, s. 5

, "Şettâ -Kâbiliyyet-i İnkisâm", Nr. I/6, 15 Mayıs 1313, s. 5-6

Edhem İsmail, "Mütenevvia -Haşerât Avlayan Çiçek-Balıklar İştir mi?-İnsanın

Yüreğinin Vurması-Garip Bir İstatistik", Nr. I/37, 18 Kânûn-ı evvel 1313, s. 6-7

Edip, "Talebâtımızın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden -Bir İhtirâ", Nr. I/31, 6 Teşrîn-i sâni

1313, s. 3-4

, "Pederle Çocuğu Beyninde Muhâvere", Nr.III/6, 13 Mayıs 1315, s. 1

Emine Cemâl, "Milton", Nr.III/40, 6 Kânûn-ı sâni 1315, s. 5-6

Emine Hediye, "Atâletin Vehâmet-i Akıbeti", Nr. I/14, 10 Temmuz 1313, s. 2-3

Emine Semiye bint Cevdet, "Fâzıla-i Zî-İktidâr İsmetlü Emine Semiye Hanımefendi
Tarafından Aldığımız Makale-i Nefisedir ki Derciyle Kesb-i , Mefharet
Eyleriz: -İfade-", Nr. I/17, 31 Temmuz 1313, s. 1

Esad, "Kelâmü'l-kibâr Kibârü'l-keâm", Nr.IV/4, 27 Nisan 1316, s. 5

, "Kelâmü'l-kibâr Kibârü'l-keâm", Nr.IV/6, 11 Mayıs 1316, s. 5

Eyüb Sabri, "Letâif", Nr.III/47, 2 Mart 1316, s. 7-8

, "Mekteb Manzaralarından:Netîce-i Gaflet", Nr.III/32, 11 Teşrîn-i sâni 1315,
s. 3-4

, "Mekteb Manzaralarından:Netîce-i Gaflet {Mâ-ba'd Nüsha:32}", Nr.III/33,
18 Teşrîn-i sâni 1315, s. 4-6

, "Mekteb Manzaralarından:Netîce-i Gaflet {Mâ-ba'd Nüsha:33}", Nr.III/34,
25 Teşrîn-i sâni 1315, s. 3-4

, "Mekteb Manzaralarından:Netîce-i Gaflet {Mâ-ba'd Nüsha:34}", Nr.III/35, 2
Kânûn-ı Evvel 1315, s. 4-6

, "Mekteb Manzaralarından:Netîce-i Gaflet {Mâ-ba'd Nüsha:35}", Nr.III/36, 7
Kânûn-ı Evvel 1315, s. 6

, "Mekteb Manzaralarından:Netîce-i Gaflet {Mâ-ba'd Nüsha:36}", Nr.III/37,
16 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 3-5

, "Mekteb Manzaralarından:Netîce-i Gaflet {Mâ-ba'd Nüsha:37}", Nr.III/38,
23 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 3-5

, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden {İkdâm ü Sebât Mûcib-i Fevz ü
Necâttır}", Nr.III/14, 8 Temmuz 1315, s. 7-8

F. Mağmûmî, "-Türkçe Bir Şiirim Yahud -Münâcât", Nr.III/28, 14 Teşrîn-i evvel 1315

s. Kapak içi

Fâtımatü'z-zehra, "Bilmece", Nr.IV/3, 20 Nisan 1316, s. 8

, "Güzel Sözler", Nr.IV/5, 4 Mayıs 1316, s. 5

, "Güzel Sözler", Nr.IV/6, 11 Mayıs 1316, s. 5-6

, "Güzel Sözler", Nr.IV/9, 1 Haziran 1316, s. 3-4

, "Güzel Sözler", Nr.IV/10, 8 Haziran 1316, s. 5-6

Fatma, "Güzel Sözler", Nr.II/7, 21 Mayıs 1314, s. 7

, "Güzel Sözler", Nr.II/27, 8 Teşrin-i evvel 1314, s. 7-8

Fâzıl, "Letâif", Nr.IV/7, 18 Mayıs 1316, s. 7

Fazlı Mağmûmi, "Bilmece", Nr.III/24, 16 Eylül 1315, s. Kapak içi -Arka kapak içi

, "Bilmece", Nr.III/13, 1 Temmuz 1315, s. Arka kapak içi

, "Letâif", Nr.II/9, 4 Haziran 1314, s. 7

, "Letâif", Nr.III/23, 9 Eylül 1315, s. Kapak içi

, "Nasihat Dinlemeyen Cezasını Bulur", Nr.III/21, 26 Ağustos 1315, s. 8

, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden-Atâlet Mûcib-i Sefâlettir", Nr.III/5,
6 Mayıs 1315, s. Kapak içi

, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Bir Peder Evlâdına", Nr.III/18, 5
Ağustos 1315, s. Kapak içi

, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden- Ayıbcû Olmayın ", Nr.II/50, 18
Mart 1315, s. 4

, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden-Merhametli Çocuk, Güneş",
Nr.III/10, 10 Haziran 1315, s. Kapak içi

, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Düşmandan Yardım
Beklenilmez", Nr.III/17, 29 Temmuz 1315, s. Kapak içi

, "Tevâzu' Muktezâ-yı Ebeddir", Nr.III/11, 17 Haziran 1315, s. 8

Fazlı Mağmûmi, A[yn]. Pirâye, "Bilmecelerimiz", Nr.III/19, 12 Ağustos 1315, s. Arka kapak içi

Feride, Yusuf, "Tâlib ü Tâlibâtın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden-Avâre Hanım, Miskîne Hanım, Mukarrîre Hanım; Vâlideyne Hürmet ve Riâyet", Nr. I/33, 20 Teşrîn-i sâni 1313, s. 2-3

Fıtnat, Fâzıl, "Bilmecelerimiz", Nr.III/41, 13 Kânûn-ı sâni 1315, s. Kapak içi

Fuad, "Bir Vâlide Mücessem Bir Şefkattir", Nr.II/46, 18 Şubat 1314, s. 2-3

H[a]. Remzi, "-", Nr.II/20, 19 Ağustos 1314, s. 3

H[a]. A[yn]., "Musâhabe [Yer Fâreleri]", Nr.II/49, 11 Mart 1315, s. 2-3

, "Musâhabe -Şeker-", Nr.II/51, 25 Mart 1315, s. 3-4

, "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/3, 22 Nisan 1315, s. 7-8

, "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/4, 29 Nisan 1315, s. 7-8

, "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/6, 13 Mayıs 1315, s. 6-8

, "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/7, 20 Mayıs 1315, s. 7-8

, "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/8, 27 Mayıs 1315, s. 8

, "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/9, 3 Haziran 1315, s. 4-6

, "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/10, 10 Haziran 1315, s. 5

, "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/11, 17 Haziran 1315, s. 3-4

, "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/12, 24 Haziran 1315, s. 5-6

, "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/14, 8 Temmuz 1315, s. 2-3

, "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/15, 15 Temmuz 1315, s. 2-3

, "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/16, 22 Temmuz 1315, s. 4-5

, "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/17, 29 Temmuz 1315, s. 5-6

, "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/18, 5 Ağustos 1315, s. 5-6

, "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/20, 19 Ağustos 1315, s. 6

- , "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/22, 2 Eylül 1315, s. 5-6
- , "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/24, 16 Eylül 1315, s. 8
- , "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/25, 23 Eylül 1315, s. 7-8
- , "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/26, 30 Eylül 1315, s. 6-7
- , "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/31, 4 Teşrîn-i sâni 1315, s. 7-8
- , "Mekteb Manzaralarından- Zâhire Aldanmayınız", Nr.III/13, 1 Temmuz 1315, s. 4-5
- , "Mekteb Manzaralarından- Zâhire Aldanmayınız", Nr.III/14, 8 Temmuz 1315, s. 3-4
- , "Mekteb Manzaralarından-Zâhire Aldanmayınız", Nr.III/16, 22 Temmuz 1315, s. 3-4
- , "Mekteb Manzaralarından-Zâhire Aldanmayınız", Nr.III/17, 29 Temmuz 1315, s. 4-5
- , "Mekteb Manzaralarından-Zâhire Aldanmayınız", Nr.III/18, 5 Ağustos 1315, s. 4-5
- , "Mekteb Manzaralarından-Zâhire Aldanmayınız", Nr.III/19, 12 Ağustos 1315, s. 2-3
- , "Mekteb Manzaralarından-Zâhire Aldanmayınız", Nr.III/20, 19 Ağustos 1315, s. 4-5
- , "Musâhabe- Franklin ve Siper-i Sâika", Nr.III/1, 8 Nisan 1315, s. 3-4
- , "Musâhabe-Sâkin Olduğumuz Arz Nedir?", Nr.III/22, 2 Eylül 1315, s. 2-3
- , "Musâhabe-Kuyruklu Yıldız", Nr.III/24, 16 Eylül 1315, s. 2-3
- , "Musâhabe-Kamer, Husûf ve Kûsûf", Nr.III/25, 23 Eylül 1315, s. 2-3
- , "Musâhabe-Kutb-ı Şimâli;Andre!", Nr.III/28, 14 Teşrîn-i evvel 1315, s. 2-4

, "Musâhabe {Necm-i Gîsû-dâr}", Nr.III/32, 11 Teşrîn-i sâni 1315, s. 4-5

, "Musâhabe-Kutb-ı Cenûbî", Nr.III/50, 23 Mart 1316, s. 1-3

, "Musâhabe-İstatistik", Nr.IV/2, 13 Nisan 1316, s. 1-3

, "Mütenevvia", Nr.III/9, 3 Haziran 1315, s. 7-8

, "Ramazan'da Bir Gece-Kahve", Nr.III/41, 13 Kânûn-ı sâni 1315, s. 2-3

H[a]., "Musâhabe (Kehrübâ)", Nr.II/45, 11 Şubat 1314, s. 1-2

, "Musâhabe-Kauçuk,??, 'Sumatra Zamkı' ", Nr.II/39, 31 Kânûn-ı evvel 1314, s. 2-3

, "Musâhabe- Su Aygırı, Yağmur Kuşu", Nr.II/43, 28 Kânûn-ı sâni 1314, s. 2-4

Hâfize, Mağmûmî, "Bilmecelerimiz", Nr.III/39, 30 Kânûn-ı Evvel 1315, s. Kapak içi

Halil Kâmil, "Kahve", Nr.III/46, 24 Şubat 1315, s. 3-5

Halil Şahâbî, "Letâif", Nr.III/13, 1 Temmuz 1315, s. 8

Hâlis Zeki, "Tevzî-i Mükâfatdan Sonra", Nr. I/41, 15 Kânûn-ı sâni 1313, s. 1-2

Hasan Ali, "Cümûdiyye İçinde Bir Seyyâh", Nr. I/3, 24 Nisan 1313, s. 2-3

, "Güzel Sözler", Nr. I/3, 24 Nisan 1313, s. 6-7

, "Hikmetli Sözler", Nr. I/1, 10 Nisan 1313, s. 4

, "Şefkat-i Mâderâne", Nr.II/13, 2 Temmuz 1314, s. 2-3

Hasan Rıza, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden-Çiçeklerin Çocuklara Şerâit-i

Mahiyeti", Nr.III/15, 15 Temmuz 1315, s. Kapak içi

Hasan Tahsin,E[lif]. Nigâr, "Bilmece", Nr.III/30, 28 Teşrîn-i evvel 1315, s. Kapak içi

Hidâyet Nazmi, "Fecr- Tulû-ı Şems", Nr. I/18, 7Ağustos 1313, s. 4

, "Kâşki Bir Kuşçağız Olsa İdim!..", Nr. I/2, 17 Nisan 1313, s. 3-4

, "Küçük Hikâyelerden- Serkeşlik", Nr.II/4, 30 Nisan 1314, s. 4-5

, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesi -Bir Sâ'at Ders", Nr. I/20, 21 Ağustos

1313, s. 4

, Mehmed Vasfi, Rukiye Hatıce, "Tebrîknâme", "Rehber", Nr. I/1, 10 Nisan

1313, s. 7-8

H[ikmet].Osman, "Hâtıra", Nr.II/29, 22 Teşrîn-i evvel 1314, s. 5-6

Hikmet Osman, "Azâb-ı Vicdân", Nr. I/12, 26 Haziran 1313, s. 6

Hikmet, "Bilmece", Nr.III/21, 26 Ağustos 1315, s. Kapak içi

Hikmet, Sâdık, "Bilmece", Nr.III/32, 11 Teşrîn-i sâni 1315, s. Kapak içi

Hürmüz, "Bilmece", Nr.II/29, 22 Teşrîn-i evvel 1314, s. 8

, "Bilmece", Nr.IV/9, 1 Haziran 1316, s. 8

Hüseyin Fehmi, "Nasâyih", Nr.II/11, 18 Haziran 1314, s. 5-6

Hüseyin Hilmi, "Bilmece", Nr. I/51, 26 Mart 1314, s. 7-8

, "Bilmece", Nr.II/6, 14 Mayıs 1314, s. 6

, "Bilmece", Nr.II/32, 12 Teşrîn-i sâni 1314, s. 8

, "Güzel Sözler", Nr.II/10, 11 Haziran 1314, s. 8

, "Güzel Sözler", Nr.II/12, 25 Haziran 1314, s. 6-7

, "Güzel Sözler", Nr.III/4, 29 Nisan 1315, s. 8

, "Haylaz Mukbil", Nr. I/48, 5 Mart 1314, s. 4

, "Manzûm Bilmecenin Halli", Nr. I/47, 26 Şubat 1313, s. 8

, "Suâllerimiz", Nr. I/47, 26 Şubat 1313, s. 7-8

, "Bilmece", Nr.II/47, 25 Şubat 1314, s. 8

[Hüseyin] Hilmi, "Sa'y", Nr. I/31, 6 Teşrîn-i sâni 1313, s. 3

, "Suâllerimiz", Nr. I/46, 19 Şubat 1313, s. 8

, "Suâllerimiz", Nr.II/12, 25 Haziran 1314, s. 8

, "Suâllerimiz", Nr.II/13, 2 Temmuz 1314, s. 8

, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden -Atâlet", Nr. I/32, 13 Teşrîn-i sâni

1313, s. 5

, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden-Nedâmet Yahut Bir İbret", Nr. I/34, 27 Teşrîn-i sâni 1313, s. 2

, Ahmed Remzi, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden-Bir Hâtıra-Sa'y ü Gayret", Nr.III/4, 29 Nisan 1315, s. Kapak içi

Hüseyin Muhiddin, "Mütenevvia -Solmuş Çiçekleri Tazelendirmek Çaresi-Güneş

Görmeyen Kasaba-Arzın Mesâha ve Sıkleti", Nr. I/40, 7 Kânûn-ı sâni 1313, s.

6-7

, "Adâb -Şâkirdânın Sokak Hâli", Nr. I/43, 29 Kânûn-ı sâni 1313, s. 6

, "Adâb", Nr.II/6, 14 Mayıs 1314, s. 3

, "Amele Maymunlar", Nr.III/43, 3 Şubat 1315, s. 2-3

, "Bilmece", Nr. I/33, 20 Teşrîn-i sâni 1313, s. 7

, "Bilmece", Nr. I/48, 5 Mart 1314, s. 8

, "Bilmece", Nr. I/49, 12 Mart 1314, s. 8

, "Bir A'mânın Sergüzeşti", Nr.IV/11, 15 Haziran 1316, s. 5-6

, "Bir Merkebin Sergüzeşti- 'Kendi Lisânından'", Nr.II/34, 26 Teşrîn-i sâni

1314, s. 6-7

, "Bir Merkebin Sergüzeşti [Mâ-ba'd:Nüşa 34]", Nr.II/36, 10 Kânûn-ı evvel

1314, s. 7

, "Bir Merkebin Sergüzeşti [Mâ-ba'd: Nüşa 35]", Nr.II/37, 18 Kânûn-ı evvel

1314, s. 7

, "Bir Merkebin Sergüzeşti [Mâ-ba'd: Nüşa 36]", Nr.II/38, 24 Kânûn-ı evvel

1314, s. 3-4

, "Bir Merkebin Sergüzeşti [Mâ-ba'd:Nüşa 38]", Nr.II/42, 21 Kânûn-ı sâni

1314, s. 2-4

- , "Bir Parça Bakırın Sergüzeşti", Nr.II/27, 8 Teşrin-i evvel 1314, s. 3-4
- , "Buz İmâli", Nr.III/12, 24 Haziran 1315, s. 8
- , "Emsâl-i Hakikat", Nr.III/40, 6 Kânûn-ı sâni 1315, s. 8
- , "Fennî Eğlenceler", Nr.III/15, 15 Temmuz 1315, s. Kapak içi
- , "Fillerde Kuvve-i Zekâ", Nr.II/8, 28 Mayıs 1314, s. 3-4
- , "Fillerde Kuvve-i Zekâ", Nr.II/9, 4 Haziran 1314, s. 4-6
- , "Güzel Sözler", Nr. I/46, 19 Şubat 1313, s. 6
- , "Güzel Sözler", Nr.II/20, 19 Ağustos 1314, s. 6
- , "Güzel Sözler", Nr.II/24, 17 Eylül 1314, s. 6
- , "Güzel Sözler", Nr.II/26, 1 Teşrin-i evvel 1314, s. 7
- , "Güzel Sözler", Nr.II/28, 15 Teşrin-i evvel 1314, s. 6-7
- , "Güzel Sözler", Nr.II/31, 5 Teşrin-i sâni 1314, s. 6-7
- , "Güzel Sözler", Nr.II/51, 25 Mart 1315, s. 4
- , "Güzel Sözler", Nr.III/1, 8 Nisan 1315, s. 4
- , "Işık", Nr.II/38, 24 Kânûn-ı evvel 1314, s. 2-3
- , "Işık {Mâ-ba'd: Nüsha 35} Ton Yağı-Mum Fitili", Nr.II/40, 7 Kânûn-ı sâni 1314, s. 2-3
- , "Küçük Hikâyeler -Bir Merkebin Hâtırâtı", Nr. I/50, 19 Mart 1314, s. 3-4
- , "Küçük Hikâyelerden -Bir Merkebin Hâtırâtı", Nr. I/51, 26 Mart 1314, s. 5-6
- , "Küçük Hikâyelerden -Bir Merkeb'in Hâtırâtı", Nr. I/52, 2 Nisan 1314, s. 3-5
- , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/18, 6 Ağustos 1314, s. 7-8
- , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/23, 10 Eylül 1314, s. 6-8
- , "Letâif- Yalan Müsâbakası", Nr. I/28, 16 Teşrin-i evvel 1313, s. 7
- , "Letâif", Nr. I/34, 27 Teşrin-i sâni 1313, s. 6

- , "Letâif", Nr. I/37, 18 Kânûn-ı evvel 1313, s. 7
- , "Mekteb Oyunları", Nr. I/31, 6 Teşrîn-i sâni 1313, s. 7
- , "Mekteb Oyunlarından -Topal Tilki", Nr. I/33, 20 Teşrîn-i sâni 1313, s. 6
- , "Mekteb Oyunlarından [Erkek Çocuklara Mahsûs]", Nr. I/35, 4 Kânûn-i evvel 1313, s. 6
- , "Muallime Hürmet", Nr.III/6, 13 Mayıs 1315, s. Kapak içi
- , "Muallime Hürmet {Mâ-ba'd Nüsha:7}", Nr.III/8, 27 Mayıs 1315, s. Kapak içi -Arka kapak içi
- , "Musâhabe- Sis", Nr.II/41, 14 Kânûn-ı sâni 1314, s. 2-3
- , "Musâhabe -Işık- Ispermeçet Mumları", Nr.II/42, 21 Kânûn-ı sâni 1314, s.1-2
- , "Musâhabe- Kaplumbağa", Nr.II/44, 4 Şubat 1314, s. 2-3
- , "Söyleniş-Tenbelin Çocukluğu", Nr. I/31, 6 Teşrîn-i sâni 1313, s. 1-2
- , "Mütenevvia -Hayvanlarda Dostluk-Arıların Sa'y ve Gayreti-Hayvanâtın Sadâları", Nr. I/36, 11 Kânûn-ı evvel 1313, s. 6
- , "Mütenevvia- Köylüler Havanın Nasıl Olacağını Neden Bilirler?", Nr. I/38, 25 Kânûn-ı evvel 1313, s. 6
- , "Mütenevvia -Örümceklerden Tahavvülât-ı Hevâiyeyi İstidlâl Etmek.", Nr. I/41, 15 Kânûn-ı sâni 1313, s. 6-7
- , "Mütenevvia -Avrupa'da Olan Körler-Maymunlarda Kuvve-i Zekâ-Kibritin Mûciti Kimdir?", Nr. I/43, 29 Kânûn-ı sâni 1313, s. 6-8
- , "Mütenevvia- İç Yağı Ağacı-Hatt-ı İstivâdan Kutb-ı Şimâliye En Yakın Memleket", Nr. I/46, 19 Şubat 1313, s. 7-8
- , "Mütenevvia -Tavukların Yumurtlaması", Nr. I/47, 26 Şubat 1313, s. 7
- , "Mütenevvia -Ormanlar Hayatınıza Hizmet Eder", Nr. I/48, 5 Mart 1314, s.

7-8

, "Mütenevvia-[Keşfiyyât-ı Garbiyyeden]-[Tecârüb-i Garbiyyeden]", Nr. I/52,
2 Nisan 1314, s. 5-6

, "Mütenevvia- İnek Ağacı-En Büyük Gümüş Külçesi-Müteharrîk Dağ-Çalgılı
Fâre Kapanı-Bir Garib İstatistik Daha", Nr.II/5, 7 Mayıs 1314, s. 7-8

, "Mütenevvia- Küçük Ma'lûmât:Londra'nın Mebânisi-Cemâhir-i Müttefika'da
Elektrik-Deniz Dalgalarının Sür'ati", Nr.II/11, 18 Haziran 1314, s. 6-7

, "Mütenevvia- Bir Kuş Yuvasının Kıymeti Nedir?", Nr.II/14, 9 Temmuz
1314, s. 3

, "Mütenevvia-Sülükten Tahavvülât-ı Hevâiyeyi İstidlâl Etmek-Garip Bir
Muhârebe-Sigara İçen Yeşil Kurbağalar,-Hayvanlar Hastahânesi", Nr.II/25, 24
Eylül 1314, s. 5-6

, "Mütenevvia- Petrol Gazının Ateş Kömürü Yerinde İsti'mâli-Mendil Nasıl
İhtirâ' Olundu?", Nr.II/30, 29 Teşrîn-i evvel 1314, s. 6-7

, "Mütenevvia-Bir Odanın İçinde Şimşek Hâsil Etmek", Nr.III/10, 10 Haziran
1315, s. 8

, "Semender Gibi Adem", Nr.III/14, 8 Temmuz 1315, s. Kapak içi

, "Râyihâ-i Ezhârın Esvât ve A'sab Üzerine Tesiri Var mıdır?", Nr.III/47, 2
Mart 1316, s. 4-5

, "Suâlimiz", Nr. I/30, 30 Teşrîn-i evvel 1313, s. 8

, "Suâllerimiz", Nr. I/28, 16 Teşrîn-i evvel 1313, s. 8

, "Suâllerimiz", Nr. I/32, 13 Teşrîn-i sâni 1313, s. 7

, "Suâllerimiz", Nr. I/52, 2 Nisan 1314, s. 8

, "Şetta- Takvime Aid Meraklı Bir Tecrübe-Buzun Kalınlığına Nisbetle

Kuvveti", Nr. I/27, 9 Teşrîn-i evvel 1313, s. 7-8

*[Hüseyin Muhiddin], "Bir Merkebin Sergüzeşti [Mâ-ba'd:Nüşa 37]", Nr.II/40, 7

Kânûn-ı sâni 1314, s. 4

Hüseyin Zeki, "Makâle-i Mahsûsa", Nr.III/40, 6 Kânûn-ı sâni 1315, s. 2-3

Hüseyin Ziyâ, "Bir Kedinin İntikamı", Nr.III/29, 21 Teşrîn-i evvel 1315, s. Kapak içi

, "Cehâlet", Nr.III/37, 16 Kânûn-ı Evvel 1315, s. Kapak içi

, "Dostluk", Nr.III/34, 25 Teşrîn-i sâni 1315, s. 7

Hüsnü Vâmık, "Bilmece", Nr. I/37, 18 Kânûn-ı evvel 1313, s. 7-8

İbrahim Edhem, "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.IV/8, 25 Mayıs 1316, s. 5-6

İbrahim İhsan, "Akvâl-i A'li Keremullah-ı veche", Nr.IV/11, 15 Haziran 1316, s. 5

, "Güzel Sözler", Nr.III/46, 24 Şubat 1315, s. 7-8

, "Güzel Sözler", Nr.III/48, 9 Mart 1316, s. 6-7

, "Güzel Sözler", Nr.IV/1, 6 Nisan 1316, s. 5-6

, "Letâif", Nr.III/36, 7 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 8

, "Letâif", Nr.III/45, 17 Şubat 1315, s. 8

, "Monolog", Nr.IV/7, 18 Mayıs 1316, s. 1-2

, "Mükâfâtli Bir Suâl", Nr.IV/8, 25 Mayıs 1316, s. 8

, "Mülâhazât-ı Hikemiyye", Nr.IV/7, 18 Mayıs 1316, s. 5-6

, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Tekâbül-i Hissîyyât", Nr.III/43, 3

Şubat 1315, s. Kapak içi

, Ahmed Gâlib, Hüseyin Hüsnü, "Bilmecelerimiz", Nr.III/43, 3 Şubat

, M. Atif, Hâfiz Rızâ, "Bilmecelerimiz", Nr.III/40, 6 Kânûn-ı sâni 1315, s.

Kapak içi

İbrahim İhsan, M. Atif, Hâfiz Rızâ, "Bilmecelerimiz", Nr.III/40, 6 Kânûn-ı sâni 1315, s.

Kapak içi

İbrahim İhsan, Fâzıl, Rukiye Zîşân, "Bilmecelerimiz", Nr.III/46, 24 Şubat 1315, s.

Kapak içi

İbrahim Sıtkı, "Bilmecelerimiz", Nr.III/6, 13 Mayıs 1315, s. Arka kapak

İbrahim Zühdi, "Musâhabe- Telgraf", Nr.II/46, 18 Şubat 1314, s. 1-2

İbrahim Zühdi, "Musâhabe- Telgraf", Nr.II/47, 25 Şubat 1314, s. 1-2

İbrahim Halil, İbrahim, Halit, "Bilmecelerimiz", Nr.III/42, 27 Kânûn-ı sâni 1315, s.

Kapak içi

İbrahim, Tal'at, Sırrı, "Bilmecelerimiz", Nr.III/44, 10 Şubat 1315, s. Kapak içi

İsmail Kemal, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden -Sa'y-i Zâtî Neticesi Olmayan

Mal Maldan Sayılmaz", Nr. I/22, 4 Eylül 1313, s. 3-4

, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden {Mahbus Kuşcağız}", Nr.III/16, 22

Temmuz 1315, s. Kapak içi -Arka kapak içi

İsmail Safa, "Mekteb-i Talebeye", Nr.IV/9, 1 Haziran 1316, s. 1-2

, "Talebe Lisânından", Nr.III/24, 16 Eylül 1315, s. 1

İsmet, "Küçük Sâdika", Nr.II/43, 28 Kânûn-ı sâni 1314, s. 4

, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden -Fenâ Refik, Yağ Lekesi", Nr. I/27,

9 Teşrin-i evvel 1313, s. 2

Jorc Franklin, "Küçük Hasta", Nr.III/40, 6 Kânûn-ı sâni 1315, s. 7-8

Kâmil, "Mütenevvia-İslık Lisânı, Hayvânât-ı Ehliyenin Soğuğa Tahammülü", Nr.II/21,

27 Ağustos 1314, s. 7-8

Kemal Vâmık, "Bilmecemizin Cevabı [Nüsha:31]", Nr. I/32, 13 Teşrin-i sâni 1313, s. 7-8

Kemal, "Bilmece", Nr.IV/7, 18 Mayıs 1316, s. 8

, "Nükûd u Emvâl Hakikî Servet Değildir", Nr.II/14, 9 Temmuz 1314, s. 2-3

Kerîme, Mustafa, Fatma Nevruz, "Bilmecelerimiz", Nr.III/45, 17 Şubat 1315, s. Kapak

içi

Kirişmekâr, "Kuşlar Postası [Kazlardan Mektub]", Nr.II/4, 30 Nisan 1314, s. 1-2

L.Y., "Ahlâk", Nr.III/30, 28 Teşrin-i evvel 1315, s. 1-2

, "Hîndi", Nr.III/30, 28 Teşrin-i evvel 1315, s. 2-3

L. N. , "Terâcim-i Ahvâl-i Meşâhir (Andre Mari Amper)", Nr.II/16, 23 Temmuz 1314,

s. 1-2

Lem'ân, "İkinci Mektup", Nr. I/43, 29 Kânûn-ı sâni 1313, s. 1-2

, "Kumru", Nr. I/35, 4 Kânûn-i evvel 1313, s. 1-2

, "Küçük Hikâye (Yabanî Elma Ağacı)", Nr.II/29,22 Teşrin-i evvel 1314, s.3-4

, "Küçük Mektuplar", Nr. I/39, 1 Kânûn-ı sâni 1313, s. 3-4

, "Lüzûm-ı Tahsîl", Nr. I/37, 18 Kânûn-ı evvel 1313, s. 1-2

, "Menekşe", Nr. I/47, 26 Şubat 1313, s. 1

, "Mev'ize", Nr. I/51, 26 Mart 1314, s. 3-4

, "Sa'y ü Sebât", Nr.II/33, 19 Teşrin-i sâni 1314, s. 5-6

, "Bilmece", Nr. I/34, 27 Teşrin-i sâni 1313, s. 7

, "Talebâtın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden {Kumarın Neticesi}", Nr.III/11, 17

Haziran 1315, s. 6-8

Leskovikli Rauf, "Bir Kuş", Nr. I/14, 10 Temmuz 1313, s. 1

, "Şeker Şerbeti", Nr.III/6, 13 Mayıs 1315, s. 4-5

, "Şeker Şerbeti {Mâ-ba'd Nüsha:6}", Nr.III/7, 20 Mayıs 1315, s. 5-6

, "Bir Manzûme", Nr. I/17, 31 Temmuz 1313, s. 3

M. A[yın]., "Yanıltmaç", Nr. I/41, 15 Kânûn-ı sâni 1313, s. 2-5

M. M. , "Letâif", Nr. I/18, 7Ağustos 1313, s. 7

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr. I/17, 31 Temmuz 1313, s. 6-7

, "Bir Küçük Fıkra", Nr. I/11, 19 Haziran 1313, s. 6-7

, "Küçük Bir Fıkra", Nr. I/12, 26 Haziran 1313, s. 6-7

M.M., Mağmûmî, "Letâif", Nr. I/9, 5 Haziran 1313, s. 6-7 İçi, Arka

M. Atif, "Güzel Sözler", Nr.II/15, 16 Temmuz 1314, s. 7-8

- M. Mâcîde, "Arzımızın Dâhili Sıcaktır", Nr.II/35, 3 Kânûn-ı evvel 1314, s. 4-7
 , "Tuzun Târihi", Nr.II/34, 26Teşrîn-i sâni 1314, s. 3-4
- M. Midhat, "Cuma Günü Eğlencelerinden", Nr. I/48, 5 Mart 1314, s. 1-4
 , "Fennî Eğlencelerden -Garip Bir Salıncak", Nr. I/38, 25 Kânûn-ı evvel 1313,
 s. 6-7
 , "Kış Gecesi Eğlencelerinden [Mekteblilere Mahsûs]", Nr. I/42, 22 Kânûn-ı
 sâni 1313, s. 6-7
 , "Musâhabe -Kış Gecesi Eğlencelerinden", Nr. I/45, 12 Şubat 1313, s. 1-3
- M. Nûri, "Osmanlı Edebiyatının Târihçesi", Nr.II/9, 4 Haziran 1314, s. 6-7
- M.Fâzıl, "Buğdaydan Kauçuk(Caoutchouc)", Nr.III/31, 4 Teşrîn-i sâni 1315, s. 6-7
- M.Hâzım, "Küçük Hikâye", Nr.III/13, 1 Temmuz 1315, s. Kapak içi -Arka kapak
 M.Ziyâeddin, "Mekteb Aleminde Tenezzüh Yahud Bir Hatıra", Nr.III/9, 3 Haziran
 1315, s. Kapak içi -Arka kapak içi
- Mahmud Fuad, "Mektepde", Nr.III/33, 18 Teşrîn-i sâni 1315, s. 1-2
- Makbûle, "Çocuklara Vedâ", Nr.III/46, 24 Şubat 1315, s. 6
- Mecdî Nazmi, "Bilmece", Nr.III/7, 20 Mayıs 1315, s. Kapak içi -Arka kapak içi
 , "Letâif", Nr.III/17, 29 Temmuz 1315, s. 8
- Mecdî Nazmi, Firdevs, "Letâif", Nr.III/19, 12 Ağustos 1315, s. Kapak içi
- Mehmed Akif, "-", Nr.III/45, 17 Şubat 1315, s. 6
 , "Bir Muallim Lisânından", Nr.III/49, 16 Mart 1316, s. 1
 , "Bir Şâkird Lisânından", Nr.III/48, 9 Mart 1316, s. 8
 , "İhtimâm", Nr.IV/5, 4 Mayıs 1316, s. 1
- Mehmed Ali, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden- Mekteb Şarkısı ", Nr.II/48, 4
 Mart 1315, s. 3
- Mehmed Azmi, "Terbiye", Nr.II/12, 25 Haziran 1314, s. 5-6

- Mehmed Esad, "Cümel-i Hikemiyye", Nr.III/14, 8 Temmuz 1315, s. 8
- , "Dostluk Hakkında Nasihat-Güzel Sözler", Nr.III/43, 3 Şubat 1315, s. 7
- , "Fazilet-i İlm", Nr.III/29, 21 Teşrin-i evvel 1315, s. 6
- , "Hazreti Lokman'ın Hikemiyât-ı Aliyelerinden-Oğluna Nasihatı", Nr.III/10, 10 Haziran 1315, s. 7
- Mehmed Fâzıl, Fâzıl, "Bilmecelerimiz-Ben Neyim?", Nr.III/8, 27 Mayıs 1315, s. Arka kapak içi
- Mehmed Nâzım, "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/29, 21 Teşrin-i evvel 1315, s. 7-8
- , "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/30, 28 Teşrin-i evvel 1315, s. 5
- , "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/33, 18 Teşrin-i sâni 1315, s. 6
- , "Cümel-i Hikemiyye", Nr.III/19, 12 Ağustos 1315, s. 6
- Mehmed Nâzım, İsmail Kemal, "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/17, 29 Temmuz 1315, s. 6-8
- Mehmed Said, "Bilmece", Nr.III/4, 29 Nisan 1315, s. Arka kapak içi
- Mehmed Süleyman, "Zekâ-yı Hayvanât", Nr.III/21, 26 Ağustos 1315, s. 5-6
- Mevhibe Akif, "Latife Latîf Gerek", Nr. I/5, 8 Mayıs 1313, s. 4-5
- Meymenet, "Bilmece", Nr.II/51, 25 Mart 1315, s. 8
- Midhat, "Güzel Sözler", Nr. I/8, 29 Mayıs 1313, s. 6
- Midhat Tevfik, "Bir Menba", Nr. I/15, 17 Temmuz 1313, s. 6-7
- Mihail, "Mayıs İçinde Bir Tenezzüh", Nr.III/10, 10 Haziran 1315, s. 6-7
- Muallim Cûdî Efendi, "-", Nr.III/3, 22 Nisan 1315, s. ArkaKapak
- , "Fukara İşçiler Lisânından", Nr.III/7, 20 Mayıs 1315, s. 1-2
- [Muallim] Cûdî, "Mekteb Manzumeleri - Ayîne ve Çocuk-", Nr. I/1, 10 Nisan 1313, s. 4-5
- Muallim Sâib, "İlm-i Eşya", Nr.III/25, 23 Eylül 1315, s. 3-4
- , "İlm-i Eşya", Nr.III/26, 30 Eylül 1315, s. 3

- Murad Nihad, "Bilmece", Nr.III/14, 8 Temmuz 1315, s. Arka kapak içi
 , "Bilmece", Nr.III/18, 5 Ağustos 1315, s. Kapak içi -Arka kapak içi
 , "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Biri Tenbel, Diğeri Çalışkan İki Refik Beyninde Muhâvere", Nr.III/24, 16 Eylül 1315, s. Kapak içi
- Musa Kâzım, "Eğlenceli Suâl", Nr.IV/8, 25 Mayıs 1316, s. 8
 , "Küçük Hikâye", Nr.III/22, 2 Eylül 1315, s. Kapak içi
 , "Suâllerimiz", Nr. I/41, 15 Kânûn-ı sâni 1313, s. 7
- Musa Kâzım, Fâtîmatü'z-zehra, Mustafa, "Bilmecelerimiz", Nr.III/49, 16 Mart 1316, s.
 Kapak içi
- Musa Kâzım, İbrahim İhsan, Mağmûmî "Bilmecelerimiz", Nr.III/50, 23 Mart 1316, s.
 Kapak içi
- Mustafa, "Bir Muallim Lisânından", Nr.IV/3, 20 Nisan 1316, s. 1
- Mustafa, Rahmi Mağmûmî, Refika, "Bilmecelerimiz", Nr.III/48, 9 Mart 1316, s. Kapak
 içi -Arka kapak içi
- Mustafa Hulûsi, "Adâb-ı Etfâlden Bir Nümûne", Nr.III/9, 3 Haziran 1315, s. 7
- Mustafa Lütî, "Bir Mektub", Nr.II/16, 23 Temmuz 1314, s. 5-6
- Mustafa Necmeddin, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.III/41, 13 Kânûn-ı sâni 1315, s. 6-7
- Muvaffak, "Heyecanlı Bir Şikâr", Nr.III/12, 24 Haziran 1315, s. 6-7
 , "Vapurun İcâdı", Nr.III/27, 7 Teşrîn-i evvel 1315, s. 5-6
- Mürebî, "Bilmece", Nr. I/3, 24 Nisan 1313, s. 7-8
- Mürettib Ziya, "Edison{Mâ-ba'd Nüşa:36}", Nr.III/37, 16 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 5-6
- N[ecip] V[ecdi], "Galile", Nr.III/39, 30 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 5-7
 , "-", Nr.IV/8, 25 Mayıs 1316, s. 1
 , "İkrâr-ı Kabâhat", Nr. I/2, 17 Nisan 1313, s. 4-5
 , "Kelebek İle Lahana", Nr.III/5, 6 Mayıs 1315, s. 1
 , "Medhiye-i Hazret-i Pâdişâhî", Nr. I/38, 25 Kânûn-ı evvel 1313, s. 1

, "Yuvalar", Nr.II/52, 1 Nisan 1315, s. 1-2

N[ecip] Vecdi, "Ahlâk- Değirmenci İle Merkebi", Nr.II/23, 10 Eylül 1314, s. 1-2

, "Ahlâk- Hasîsin Encâmı", Nr.II/30, 29 Teşrîn-i evvel 1314, s. 1-2

, "Ahlâk- Tecessüs", Nr.II/29, 22 Teşrîn-i evvel 1314, s. 1

, "Budanmış Bağ", Nr.II/25, 24 Eylül 1314, s. 1

, "Küçük Mukallid", Nr.II/19, 13 Ağustos 1314, s. 1

, "Lâfazan", Nr.II/28, 15 Teşrîn-i evvel 1314, s. 1

, "Muhabbet-i Mütekâbile ve Tasarruf", Nr.II/7, 21 Mayıs 1314, s. 1-2

, "Oburlara!", Nr.II/36, 10 Kânûn-ı evvel 1314, s. 1-2

, "Yalnız Mükâfât İçin mi Çalışılır?", Nr.II/35, 3 Kânûn-ı evvel 1314, s. 1

, "(Mekteb Manzûmelerinden) [Bir Mekteb-i İnâs Teneffüşhânesinde]", Nr.

I/8, 29 Mayıs 1313, s. 1-2

, "(Mekteb Manzûmesi) Ağlama", Nr. I/6, 15 Mayıs 1313, s. 4

, "(Mekteb Manzûmesi) Zâhire Aldanmayınız!", Nr. I/7, 22 Mayıs 1313, s. 3-4

, "(Mekteb Manzûmesi)Kişinin Çektiği Dil Belâsıdır", Nr. I/13, 3 Temmuz

1313, s. 1-2

, "Fart-ı Şefkât", Nr. I/30, 30 Teşrîn-i evvel 1313, s. 1

, "Tıfl Sâim", Nr. I/42, 22 Kânûn-ı sâni 1313, s. 1-2

, "Mekteb Manzûmesi", Nr. I/49, 12 Mart 1314, s. 1-2

, "Yıldırım İle Yağmur", Nr. I/10, 12 Haziran 1313, s. 1

Necib Vecdi, "Görünüşe Aldanmayınız", Nr. I/19, 14 Ağustos 1313, s. 1

, "Mekteb Şarkısı", Nr. I/24, 18 Eylül 1313, s. 1

, "Yağmur Damlası", Nr. I/15, 17 Temmuz 1313, s. 1-2

Neyyire Hidâyet, "Talebâtın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden-Müfettiş Efendinin Mektebi

Ziyareti", Nr.III/3, 15 Nisan 1315, s. Kapak içi , Arka kapak

Nezahat, "Bilmece", Nr.IV/5, 4 Mayıs 1316, s. 8

, "Kızları Okutmalı mı Okutmamalı mı?", Nr. I/12, 26 Haziran 1313, s. 2-3

Nureddin, Basri, "Bilmece", Nr. I/52, 2 Nisan 1314, s. 8

Nüzhet, "Büyücek Kızların Hayatı", Nr. I/4, 1 Mayıs 1313, s. 4-6

Oburca, "Kuşlar Postası {Saka Kuşundan Mektub}", Nr.II/13, 2 Temmuz 1314, s. 3-4

, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet", Nr.III/4, 29 Nisan 1315, s. 3-4

, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet -2- San'atın Mâhiyeti{Mâ-ba'd Nüsha:4}",

Nr.III/5, 6 Mayıs 1315, s. 7-8

, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet{Mâ-ba'd Nüsha:5}", Nr.III/6, 13 Mayıs 1315,

s. 3-4

, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet-4-Sa'y ü Amel{Mâ-ba'd Nüsha:6}", Nr.III/7,

20 Mayıs 1315, s. 4-5

, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet{Mâ-ba'd Nüsha:7} -5-Serbestî-i İ'mâl

Kâidesi", Nr.III/8, 27 Mayıs 1315, s. 4-5

, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet{Mâ-ba'd Nüsha:8}", Nr.III/9, 3 Haziran

1315, s. 2-3

, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet{Mâ-ba'd Nüsha:9}", Nr.III/10, 10 Haziran

1315, s. 4-5

, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet{Mâ-ba'd Nüsha:10}", Nr.III/11, 17 Haziran

1315, s. 1-2

, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet{Mâ-ba'd Nüsha:11} -8- Taksîm-i İ'mâl

Kâidesi", Nr.III/12, 24 Haziran 1315, s. 2-3

, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet Mâ-ba'd Nüsha{12}:", Nr.III/13, 1 Temmuz

1315, s. 3-4

, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet -Sermâye İle Tasarruf Kâidesi", Nr.III/14, 8

Temmuz 1315, s. 1-2

, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet{Mâ-ba'd Nüsha:14}", Nr.III/16, 22 Temmuz

1315, s. 2-3

, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet-9", Nr.III/17, 29 Temmuz 1315, s. 3-4

, "Telhîs-i Mebâdî-i İlm-i Servet", Nr.III/18, 5 Ağustos 1315, s. 3-4

Ohrili Hüseyin, "Akıl", Nr. I/45, 12 Şubat 1313, s. 5-6

, "Güzel Sözler", Nr. I/44, 5 Şubat 1313, s. 6-7

, "Tasadduk", Nr.II/21, 27 Ağustos 1314, s. 3-4

Osman Nûri, "Güzel Sözler", Nr. I/10, 12 Haziran 1313, s. 7

Osman Rıfat, "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/25, 23 Eylül 1315, s. 5-6

Osman Rûhi, "Bilmece", Nr.II/35, 3 Kânûn-ı evvel 1314, s. 8

Ömer Fevzi, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Bir Fakîrin Sergüzeşti",

Nr.III/20, 19 Ağustos 1315, s. Kapak içi-Arka kapak içi

R. S[in]., "Küçük Hikâye- Oburluk Seyyiesi", Nr.II/34, 26 Teşrîn-i sâni 1314, s. 5-6

Recaizade Mahmud Ekrem, "Ağustos Böceği İle Karınca", Nr.III/8, 27 Mayıs 1315, s. 1

Refika, S[ad]. Nâil, H[a]. Hilmi, "Bilmecelerimiz", Nr.III/36, 7 Kânûn-ı Evvel 1315, s.

Kapak içi

Rehber, "Bilmecemizin Cevâbı (Nüsha 30)", Nr. I/31, 6 Teşrîn-i sâni 1313, s. 8

, "Bilmecemizin Cevabı(Nüsha:34)", Nr. I/35, 8 Kânûn-ı evvel 1313, s. 8

, "Suâl ve Bilmecemizin Cevabları", Nr.II/8, 28 Mayıs 1314, s. 7-8

, Lem'an, "Bilmecemizin Cevabı [Nüsha:31]", Nr. I/33, 20 Teşrîn-i sâni 1313,

s. 7-8

Rukiye Hatice, "'Bir Gazete Yirmi Paraya' Diye Haykıran Bu Çocuk Kimdir?", Nr. I/11,

19 Haziran 1313, s. 2-4

Sa'dî, "–", Nr.II/20, 19 Ağustos 1314, s. 3

, "Adâb-ı Meclis", Nr.III/26, 30 Eylül 1315, s. 1

, "Ahlâk", Nr.II/22, 3 Eylül 1314, s. 1

, "Akrep İle Kaplumbağa", Nr.III/44, 10 Şubat 1315, s. 1-2

, "Atalar Sözü", Nr. I/51, 26 Mart 1314, s. 4-5

, "Atalar Sözü-Manzûm", Nr.III/15, 15 Temmuz 1315, s. 7

, "Avcılık Belâsı", Nr.II/41, 14 Kânûn-ı sâni 1314, s. 1-2

, "Ayı ile Porsuk", Nr.IV/4, 27 Nisan 1316, s. 1-2

, "Ben Kimim?", Nr.II/43, 28 Kânûn-ı sâni 1314, s. 8

, "Bilir misin?", Nr.II/18, 6 Ağustos 1314, s. 1-2

, "Bilmece", Nr. I/30, 30 Teşrin-i evvel 1313, s. 7-8

, "Bilmece", Nr. I/31, 6 Teşrin-i sâni 1313, s. 8

, "Bilmece", Nr. I/32, 13 Teşrin-i sâni 1313, s. 7

, "Bilmece", Nr. I/36, 11 Kânûn-ı evvel 1313, s. 8

, "Bilmece", Nr. I/46, 19 Şubat 1313, s. 8

, "Bilmece", Nr.II/1, 9 Nisan 1314, s. 8

, "Bilmece", Nr.II/3, 23 Nisan 1314, s. 8

, "Bilmece", Nr.II/5, 7 Mayıs 1314, s. 8

, "Bilmece", Nr.II/7, 21 Mayıs 1314, s. 8

, "Bilmece", Nr.II/9, 4 Haziran 1314, s. 8

, "Bilmece", Nr.II/11, 18 Haziran 1314, s. 8

, "Bilmece", Nr.III/12, 24 Haziran 1315, s. Arka kapak içi

- , "Bilmece", Nr.II/16, 23 Temmuz 1314, s. 8
- , "Bilmece", Nr.II/17, 30 Temmuz 1314, s. 8
- , "Bilmece", Nr.II/24, 17 Eylül 1314, s. 7
- , "Bilmece", Nr.II/25, 24 Eylül 1314, s. 8
- , "Bilmece", Nr.II/34, 26 Teşrin-i sânî 1314, s. 8
- , "Bilmece", Nr.II/36, 10 Kânûn-ı evvel 1314, s. 8
- , "Bilmece", Nr.II/39, 31 Kânûn-ı evvel 1314, s. 8
- , "Bilmece", Nr.II/46, 18 Şubat 1314, s. 8
- , "Bilmece", Nr.II/49, 11 Mart 1315, s. 8
- , "Bilmece", Nr.III/15, 15 Temmuz 1315, s. Arka kapakçı
- , "Bilmece", Nr.III/27, 7 Teşrin-i evvel 1315, s. Kapak içi
- , "Bir Çocuğun Ebeveynine Duası", Nr.III/22, 2 Eylül 1315, s. 1-2
- , "Bir Haylaz Çocuk İle Çalışkan Çocuğun Muhâveresi", Nr. I/12, 26 Haziran 1313, s. 1-2
- , "Bir Hırsızın İtirâfi-Nedâmet!", Nr.III/16, 22 Temmuz 1315, s. 1-2
- , "Bir Köylü Çocuk", Nr.II/12, 25 Haziran 1314, s. 1-2
- , "Bir Maymunun Sergüzeşti ve Oğluna Nasihati", Nr.III/37, 16 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 1-2
- , "Bir Müsrif-i Mağrûre", Nr.II/14, 9 Temmuz 1314, s. 1
- , "Bir Mütekebbirin İntibâhı", Nr.II/34, 26 Teşrin-i sânî 1314, s. 1
- , "Bir Pederin Oğluna Nasihati", Nr.II/33, 19 Teşrin-i sânî 1314, s. 1
- , "Bir Vâlidenin Şikâyeti", Nr.III/19, 12 Ağustos 1315, s. 1-2
- , "Bir Yetim", Nr.III/27, 7 Teşrin-i evvel 1315, s. 1-3
- , "Birinci Örnek", Nr. I/15, 17 Temmuz 1313, s. 2

- , "Birinci Örneğin Karşılığı", Nr. I/16, 24 Temmuz 1313, s. 2-3
- , "Ceza-yı Atâlet", Nr.II/27, 8 Teşrîn-i evvel 1314, s. 1-2
- , "Dede İle Fâre", Nr.III/45, 17 Şubat 1315, s. 1
- , "Derse Dikkat mi Lâzım, Gayret mi?", Nr.II/37, 18 Kânûn-ı evvel 1314, s.3-4
- , "Deve İle Merkep", Nr.III/46, 24 Şubat 1315, s. 1
- , "Dikkat", Nr.II/31, 5 Teşrîn-i sâni 1314, s. 1
- , "Fâidesiz Bir Nedâmet Yahut Çocuklara İbret", Nr. I/29, 23 Teşrîn-i evvel 1313, s. 1-2
- , "Fare Kapanda", Nr. I/40, 7 Kânûn-ı sâni 1313, s. 1-2
- , "Geçen Gün Ömürdendir", Nr.II/40, 7 Kânûn-ı sâni 1314, s. 1-2
- , "Güzel Huylu", Nr. I/18, 7 Ağustos 1313, s. 1-2
- , "Hallolunmuş Bir Bilmece", Nr.II/41, 14 Kânûn-ı sâni 1314, s. 8
- , "Hanım Kızlara Mahsûs Bilmece", Nr. I/39, 1 Kânûn-ı sâni 1313, s. 7
- , "Haylazlık İle Gayretin Sonu", Nr.II/13, 2 Temmuz 1314, s. 1-2
- , "Horoz İle Çakal", Nr.III/47, 2 Mart 1316, s. 1
- , "İknâ-yı Nîk-nâm", Nr.III/35, 2 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 1-2
- , "İlâç İçmeyen Çocuk", Nr.III/43, 3 Şubat 1315, s. 1
- , "Kargacık", Nr.III/41, 13 Kânûn-ı sâni 1315, s. 1-2
- , "Karıncâ İle Çekirge Hikâyesi", Nr.III/48, 9 Mart 1316, s. 1
- , "Kâri'în-i Rehber Taraflarından -Tahdîs-i Ni'met-i Pâdişâhî", Nr.III/1, 8 Nisan 1315, s. 2
- , "Kavga Nene Lâzım!", Nr.III/39, 30 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 1
- , "Kestâne Fedâisi", Nr.II/38, 24 Kânûn-ı evvel 1314, s. 1-2
- , "Kıssadan Hisse", Nr.III/29, 21 Teşrîn-i evvel 1315, s. 1

- , "Köpek İle Av Köpeği", Nr.III/32, 11 Teşrin-i sânî 1315, s. 1-2
- , "Kukuh kuh!", Nr.II/2, 16 Nisan 1314, s. 1
- , "Kurbağa İle Balık", Nr.III/31, 4 Teşrin-i sânî 1315, s. 1
- , "Küçük İken Büyüklüğü Düşünmeli Çalışmaları", Nr.III/23, 9 Eylül 1315, s. 1-2
- , "Küçük Manzûmeler-Günler", Nr.III/14, 8 Temmuz 1315, s. 1
- , "Letâif", Nr. I/11, 19 Haziran 1313, s. 7
- , "Letâif", Nr. I/23, 11 Eylül 1313, s. 8
- , "Letâif", Nr. I/24, 18 Eylül 1313, s. 7-8
- , "Letâif", Nr. I/27, 9 Teşrin-i evvel 1313, s. 7
- , "Letâif", Nr. I/30, 30 Teşrin-i evvel 1313, s. 6
- , "Letâif", Nr. I/31, 6 Teşrin-i sânî 1313, s. 7-8
- , "Letâif", Nr.II/42, 21 Kânûn-ı sânî 1314, s. 4
- , "Letâif", Nr.II/43, 28 Kânûn-ı sânî 1314, s. 8
- , "Letâif", Nr.II/44, 4 Şubat 1314, s. 3
- , "Letâif", Nr.II/48, 4 Mart 1315, s. 8
- , "Mekteb Manzûmelerinden-Dost", Nr.II/10, 11 Haziran 1314, s. 1
- , "Mekteb", Nr. I/43, 29 Kânûn-ı sânî 1313, s. 1
- , "Muallimlerde Nazar", Nr.II/49, 11 Mart 1315, s. 1
- , "Muâvenet", Nr.III/36, 7 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 4
- , "Muhâkeme-Müştekî Şâkirdân", Nr.III/13, 1 Temmuz 1315, s. 1-3
- , "Mükâfatlı Bir Suâl", Nr.III/22, 2 Eylül 1315, s. Kapak içi
- , "Mükâfatlı Suâl Hakkında-Varaka-i Cevabiyeleri Mazhâr-ı Takdîr Olanlar",
Nr.III/25, 23 Eylül 1315, s. 4-5
- , "Nasihatlar", Nr.II/3, 23 Nisan 1314, s. 5-6

- , "Nazmen Tercüme", Nr.II/25, 24 Eylül 1314, s. 5
- , "Okuyup Geçme", Nr.III/21, 26 Ağustos 1315, s. 1
- , "Pis Çocuk", Nr. I/36, 11 Kânûn-ı evvel 1313, s. 1
- , "Pisboğaz Çocuk", Nr. I/32, 13 Teşrîn-i sâni 1313, s. 1
- , "Rûyâ İçinde Bilmecce", Nr.II/33, 19 Teşrîn-i sâni 1314, s. 8
- , "Seksen Yaşında Bir Genç Ömründe Görmemiş Renc", Nr.IV/10, 8 Haziran 1316, s. 1-2
- , "Sınıfta İbkâ!", Nr.II/43, 28 Kânûn-ı sâni 1314, s. 1-2
- , "Sormadan Yemeyiniz", Nr.III/38, 23 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 1
- , "Meğer Boşa Değil İmiş Pederlerin Nasihati", Nr. I/9, 5 Haziran 1313, s. 1-2
- , "Şerâit-i İmândan- Amentübillah-", Nr.II/1, 9 Nisan 1314, s. 2-3
- , "Şeyhzâde Niyâzi Efendi Oğlumuz", Nr.III/12, 24 Haziran 1315, s. 1
- , "Şeytanın Oğluna Nasihatleri", Nr.III/28, 14 Teşrîn-i evvel 1315, s. 1-2
- , "Tahmîd-i Bârî", Nr.IV/2, 13 Nisan 1316, s. 1
- , "Taklîd-i Ziyet!", Nr.III/34, 25 Teşrîn-i sâni 1315, s. 1-2
- , "Tavşan İle Kirpi", Nr.III/40, 6 Kânûn-ı sâni 1315, s. 1-2
- , "Ta'zîm-i Üstâdân", Nr.IV/1, 6 Nisan 1316, s. 2-3
- , "Teemmül", Nr.II/32, 12 Teşrîn-i sâni 1314, s. 1
- , "Tuhaf Bir Bilmecce", Nr.II/40, 7 Kânûn-ı sâni 1314, s. 8
- , "Üç Çocuk Arasında", Nr. I/27, 9 Teşrîn-i evvel 1313, s. 1-2
- , "Vâlîde Sınıfına Mahsûs- Küçük Manzûmeler- Mini Mini Hayriye'nin Sabahı", Nr.II/42, 21 Kânûn-ı sâni 1314, s. 1
- , "Vâlîde Sınıfına-Küçük Manzûmeler", Nr.II/39, 31 Kânûn-ı evvel 1314, s. 1
- , "Yalancılık", Nr. I/46, 19 Şubat 1313, s. 1

, "Zehirli Duman", Nr.II/24, 17 Eylül 1314, s. 1-2

, "Zevzek Kurbağa!", Nr.II/6, 14 Mayıs 1314, s. 1

, "Zürâfa ile Ahû", Nr.III/42, 27 Kânûn-ı sâni 1315, s. 1

, "Letâif- Bir Fakîr İle Muabbir", Nr. I/32, 13 Teşrin-i sâni 1313, s. 6-7

Sa'dî, Affî, Gâlib, "Bilmece", Nr.III/37, 16 Kânûn-ı Evvel 1315, s. Kapak içi –Arka kapak içi

Sa'dî, Esad, "Bilmecelerimiz", Nr.IV/6, 11 Mayıs 1316, s. 8

Sa'dî, İbrahim İhsan, "Bilmece", Nr.II/37, 18 Kânûn-ı evvel 1314, s. 8

Saadet, "Bir Tavşanın Cesâreti", Nr.II/32, 12 Teşrin-i sâni 1314, s. 7

Safiyüddin, Emine Şükriye, "Bilmecelerimiz", Nr.IV/2, 13 Nisan 1316, s. 8

Sâdık, "Letâif", Nr.III/33, 18 Teşrin-i sâni 1315, s. 8

, "Letâif", Nr.III/34, 25 Teşrin-i sâni 1315, s. 8

, "Letâif", Nr.III/35, 2 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 8

, "Letâif", Nr.III/42, 27 Kânûn-ı sâni 1315, s. 8

Safvetî Şeydâ, Mehmed Cevad, Ahmed Hâlid, "Bilmecelerimiz", Nr.III/47, 2 Mart 1316, s. Kapak içi

Sâib, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:45}", Nr.II/45, 11 Şubat 1314, s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:45}", Nr.II/46, 18 Şubat 1314, s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:46}", Nr.II/47, 25 Şubat 1314, s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:47}", Nr.II/48, 4 Mart 1315, s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:48}", Nr.II/49, 11 Mart 1315, s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:49}", Nr.II/50, 18 Mart 1315, s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:50}", Nr.II/51, 25 Mart 1315, s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:52}", Nr.III/1, 8 Nisan 1315, s. 5-6

, "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:1}", Nr.III/2, 15 Nisan 1315, s. 5-6

Sâlih Mehmet, "Bilmece", Nr.III/33, 18 Teşrîn-i sâni 1315, s. Kapak içi

Sarıca, "Kuşlar Postası [Bir Kanaryadan Mektub]", Nr. I/50, 19 Mart 1314, s. 1-3

Selânikli Tevfik, "Akıl ve Zekâ", Nr. I/22, 4 Eylül 1313, s. 1

, "Fen, Sanat ve Ticâret", Nr. I/21, 28 Ağustos 1313, s. 1-2

, "Hikmet", Nr. I/22, 4 Eylül 1313, s. 1-2

, "Sa'y ve İkdâm", Nr. I/22, 4 Eylül 1313, s. 1

Selim, Moiz Yako, "Suâllerimiz", Nr.II/8, 28 Mayıs 1314, s. 7

Servet, "Mütenevvîa -Muktatafât-ı Târihiyyeden, İttifakât-ı Garîbe, İstidlâl-i Hevâ", Nr.

I/49, 12 Mart 1314, s. 7

, "Sabun [Envâ' ve Sûret-i İ'mâli]", Nr.II/1, 9 Nisan 1314, s. 5-6

, "Şâkirdânımızın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -İnsanlarda Bedbahtı", Nr.

I/29, 23 Teşrîn-i evvel 1313, s. 4

, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Eski Zaman Adamlarının

Cehâleti",Nr. I/38, 25 Kânûn-ı evvel 1313, s. 3

, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden - Eski Zaman Adamlarında Usûl-i

Ma'îşet", Nr. I/46, 19 Şubat 1313, s. 3

Sıtkı, "Bilmece", Nr.III/17, 29 Temmuz 1315, s. Arka kapak içi

Sorguçlu, "Kuşlar Postası [Hüdhüd Kuşundan Mektup]", Nr.II/1, 9 Nisan 1314, s. 3-4

Sürmeli, "Kuşlar Postası(Sâhil Kırlangıçlarından Mektub)",Nr.II/6,14 Mayıs 1314, s.2-3

Ş. Aliye,"Terâcim-i Ahvâl- Hey'et-şinâs Piyer Anış (?)", Nr.II/15,16Temmuz1314, s.3-4

Şerif Necmi, "Çocuk Oyunları", Nr. I/34, 27 Teşrîn-i sâni 1313, s. 1-2

, "Muâvenet", Nr.II/33, 19 Teşrîn-i sâni 1314, s. 4-5

T[e]. Asaf, "Bilmece", Nr.II/27, 8 Teşrîn-i evvel 1314, s. 8

Tahsin, "Mekteb Hâtırası", Nr.II/16, 23 Temmuz 1314, s. 4-5

, "Şuûn-ı Mekâtib", Nr.II/14, 9 Temmuz 1314, s. 4-7

Talat, Mustafa, A[yın]. Pirâye, "Bilmecelerimiz", Nr.III/38, 23 Kânûn-ı Evvel 1315, s.

Kapak içi

Tevfik, "- ", Nr. I/2, 17 Nisan 1313, s. 5-6

Tevfik Mesâr, "Bedhûlarla Görüşmeyiniz", Nr.III/20, 19 Ağustos 1315, s. 8

, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -İki Mekteblinin Muhâveresi",

Nr.III/19, 12 Ağustos 1315, s. Kapak içi

, "Tuhfe-i Tahsiliye", Nr.III/15, 15 Temmuz 1315, s. 7

, "Bilmece", Nr.III/23, 9 Eylül 1315, s. Kapak içi

, "Bilmece", Nr.III/26, 30 Eylül 1315, s. Kapak içi

, "Cülûs-ı Hümâyun", Nr.III/20, 19 Ağustos 1315, s. 3-4

Timur Fehmi, "Bilmece", Nr.III/25, 23 Eylül 1315, s. Kapak içi

V. Mecdî, "Leylekler", Nr.III/38, 23 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 5

, "Tuhaf Bir Fıkra", Nr.III/40, 6 Kânûn-ı sâni 1315, s. 6-7

Vâmık, "Bilmece", Nr. I/35, 4 Kânûn-ı evvel 1313, s. 7-8

, "Bilmece", Nr.III/3, 15 Nisan 1315, s. Arka kapak içi

Vesîle Melek, "Gurur", Nr.II/41, 14 Kânûn-ı sâni 1314, s.3-4

Yegâne, Nezahat, "Bilmecelerimiz", Nr.IV/4, 27 Nisan 1316, s. 8

Yıldız, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden: Zenginlik Yalnız Parayla Olmaz",

Nr.II/40, 7 Kânûn-ı sâni 1314, s. 3-4

Yusuf Sabetay, "Hevâ-yi Nesimî {Fenni}", Nr. I/9, 5 Haziran 1313, s.5-6

Zarîf Sükûtî, "Bilmecenin Halli", Nr.III/25, 23 Eylül 1315, s. Arka kapak içi

Zarîf Sükûtî, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden -Haylazlık", Nr.III/31, 4 Teşrin-i

sâni 1315, s. Kapak içi

Z[arif]. Sükûtî, "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden -Saat", Nr.III/25, 23 Eylül
1315,s. Kapak içi

*, "(30) ncu Nüşamızdaki Bilmece ve Eğlenceli Suâllerin Cevapları- Halledenler",
Nr.III/31, 4 Teşrîn-i sâni 1315, s. Arka kapak içi,Arka kapak

*, "Garâib-i Tabîyyeden -İstiridy ve İnci", Nr. I/8, 29 Mayıs 1313, s. 2-3

*, "-", Nr.II/34, 26Teşrîn-i sâni 1314, s. 8

*, "-", Nr.II/39, 31 Kânûn-ı evvel 1314, s. 4

*, "-", Nr. I/15,17 Temmuz 1313, s.2

*, "-", Nr. I/18,7 Ağustos 1313, s.7-8

*, "-", Nr. I/25,25 Eylül 1313, s.2-3

*, "-", Nr. I/32,13 Teşrîn-i sâni 1313, s.1

*, "-", Nr. I/8,29 Mayıs 1313, s.7

*, "-", Nr.II/46, 18 Şubat 1314, s. 8

*, "-", Nr.III/4, 29 Nisan 1315, s. 1

*, "-", Nr.III/41, 13 Kânûn-ı sâni 1315, s. Arka kapak içi

*, "-", Nr.III/43, 3 Şubat 1315, s. Kapak

*, "-", Nr.III/5, 6 Mayıs 1315, s. Kapak içi ,Arka kapak içi

*, "-", Nr.III/8, 27 Mayıs 1315, s. 1

*, "-", Nr.IV/3, 20 Nisan 1316, s. 6

*, "Fezâ-yı Asmânda Bir Seyâhat Mâ-b'ad 3 -Kuyruklu Yıldızlar-, 4-Kevâkib ve Eb'âdi-", Nr. I/4,
Mayıs 1313, s.3-4

*, "Fezâ-yı Asmânda Bir Seyâhat Mâ-ba'd-2- Seyyârât ve Şems", Nr. I/3, 24 Nisan
1313, s.4-5

*, " '.....dispersen' Aleti", Nr.IV/6, 11 Mayıs 1316, s. 6

- *, "Açık Muhâbere", Nr. I/2, 17 Nisan 1313, s.8
- *, "Açık Muhâbere", Nr. I/3, 24 Nisan 1313, s.8
- *, "Açık Muhâbere", Nr. I/4, 1 Mayıs 1313, s.8
- *, "Açık Muhâbere", Nr. I/6, 15 Mayıs 1313, s.8
- *, "Açık Muhâbere", Nr. I/7, 22 Mayıs 1313, s.8
- *, "Açık Muhâbere", Nr. I/8, 29 Mayıs 1313, s.8
- *, "Açık Muhâbere", Nr. I/9, 5 Haziran 1313, s.8
- *, "Açık Muhâbere", Nr. I/10, 12 Haziran 1313, s. 8
- *, "Açık Muhâbere", Nr. I/11, 19 Haziran 1313, s.8
- *, "Açık Muhâbere", Nr. I/14, 10 Temmuz 1313, s.8
- *, "Açık Muhâbere", Nr. I/15, 17 Temmuz 1313, s.8
- *, "Açık Muhâbere", Nr. I/16, 24 Temmuz 1313, s.8
- *, "Açık Muhâbere", Nr. I/19, 14 Ağustos 1313, s.8
- *, "Afât-ı Tabîyyeden Kum Kasırgaları", Nr. I/14, 10 Temmuz 1313, s. 3-4
- *, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri-Löbongaston", Nr. I/18, 7Ağustos 1313, s. 4-6
- *, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-b'ad Nüsha: 18] Löbongaston", Nr. I/19, 14 Ağust 1313, s. 4-6
- *, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-b'ad Nüsha: 19] Löbongaston". Nr. I/20, 21 Ağustos 1313, s. 6-7
- *, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-ba'd Nüsha:20] Löbongaston", Nr. I/21, 28 Ağustos 1313, s. 3-4
- *, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri[Mâ-ba'd Nüsha:21] -Löbongaston", Nr. I/23, 11 Eylül 1313, s. 3-4
- *, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-ba'd Nüsha:23] Löbongaston", Nr. I/25, 25 Eylül 1313, s. 4

- *, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-ba'd Nüsha:24]", Nr. I/27, 9 Teşrîn-i evvel 1313, s. 3-5
- *, "Afrika Seyahâtleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-ba'd Nüsha:27]", Nr. I/28, 16 Teşrîn-i evvel 1313, s. 4-5
- *, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-b'ad Nüsha:28], Nr. I/29, 23 Teşrîn-i evvel 1313, s. 5-6
- *, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-ba'd Nüsha:29]", Nr. I/30, 30 Teşrîn-i evvel 1313, s. 4-5
- *, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-ba'd Nüsha:30], Nr. I/31, 6 Teşrîn-i sâni 1313, s. 6-7
- *, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhûr Kâşifleri [Mâ-ba'd Nüsha:31]", Nr. I/32, 13 Teşrîn-i sâni 1313, s. 4-5
- *, "Afrika Seyâhatleri ve Meşhur Kâşifleri [Mâ-ba'd Nüsha:32]", Nr. I/33, 20 Teşrîn-i sâni 1313, s. 4-5
- *, "Ağaçlarda Müddet-i Hayat", Nr.III/44, 10 Şubat 1315, s. 8
- *, "Ahlâk-Mebhas 1-Hukuka Riâyet", Nr.II/2, 16 Nisan 1314, s. 3-5
- *, "Ahlâk (Mebhas 2) Hukûk-ı Zâtiyeye Riâyet", Nr.II/3, 23 Nisan 1314, s. 2-5
- *, "Ahlâk (Mebhas 3) Muhabbet-i Vataniyye", Nr.II/4, 30 Nisan 1314, s. 2-4
- *, "Ahlâk (Mebhas 4) (Muhâfaza-i Vakâr), Nr.II/5, 7 Mayıs 1314, s. 3-4
- *, "Ahlâk (Mebhas 5) Emniyeti Hüsn-i İsti'mâl- Hukûk-ı Gayra Riâyet", Nr.II/7, 21 Mayıs 1314, s. 2-4
- *, "Ahlâk(Mabhas 6) İntizâm-Teşettüt Yahud Saadet-Sefâlet", Nr.II/8, 28 Mayıs 1314, s. 1-3
- *, "Ahlâk(Mebhas 7) İntizâm-Teşettüt Yahud Saadet-Sefâlet", Nr.II/9, 4 Haziran 1314, s. 1-3
- *, "Ahlâk(Mebhas 8) İntizâm-Teşettüt Yahud Saadet-Sefâlet", Nr.II/10, 11 Haziran 1314, s. 2-3

- *, "Ahlâk(Mebhas 7) Tecessüs, Keşf-i Esrâr", Nr.II/11, 18 Haziran 1314, s. 1-3
- *, "Ahlâk- Hodpesend", Nr.II/26, 1 Teşrîn-i evvel 1314, s. 1-2
- *, "Ahlâk- Vazîfe-i İnsâniyetkârî", Nr.II/50, 18 Mart 1315, s. 1-2
- *, "Ahlâk- Vazîfe-i İnsâniyetkârî {Mâ-ba'd Nüsha:50}", Nr.II/51, 25 Mart 1315, s. 1-2
- *, "Ahlâk- Adım Adım Çok Uzağa Gidilir Yahud Damla Damla Göl Olur", Nr.III/2, 15 Nisan 1315, s. 3-4
- *, "Ahlâk- Adım Adım Çok Uzağa Gidilir Yahud Damla Damla Göl Olur{Mâ-ba'd Nüsha:2}", Nr.III/3, 22 Nisan 1315, s. 3
- *, "Ahlâk-Yalancılık", Nr.III/7, 20 Mayıs 1315, s. 2-3
- *, "Ahlâk-Yalancılık {Mâ-ba'd Nüsha:7}", Nr.III/8, 27 Mayıs 1315, s. 3-4
- *, "Ahlâk-Sokakta Bulduğumuz Eşya Bize Aid Değildir", Nr.III/23, 9 Eylül 1315, s. 2
- *, "Ahlâk-Muâşeret", Nr.III/33, 18 Teşrîn-i sâni 1315, s. 2-3
- *, "Ahlâk- Ufak Nâkısalar", Nr.III/34, 25 Teşrîn-i sâni 1315, s. 2-3
- *, "Ahlâk-İffet ve İstikâmet Müvellid-i Saâdettir", Nr.III/35, 2 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 2-3
- *, "Ahlâk- Tabâyi'-i Beşeriye Hakkında Bir İki Söz", Nr.III/36, 7 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 4-6
- *, "Ahlâk-Yalan ve Hakikat", Nr.III/44, 10 Şubat 1315, s. 2-3
- *, "Ahlâk-Saâdet", Nr.III/45, 17 Şubat 1315, s. 5
- *, "Ahlâk-Mülâhaza ve Tedkik", Nr.III/46, 24 Şubat 1315, s. 1-3
- *, "Ahlâk-Ketm-i Esrâr", Nr.III/47, 2 Mart 1316, s. 1-2
- *, "Ahlâk", Nr.III/27, 7 Teşrîn-i evvel 1315, s. 3
- *, "Ahlâk", Nr.III/29, 21 Teşrîn-i evvel 1315, s. 1-2
- *, "Ahlâk", Nr.III/31, 4 Teşrîn-i sâni 1315, s. 2
- *, "Ahlâk", Nr.III/32, 11 Teşrîn-i sâni 1315, s. 2-3

- * , "Ahlâk", Nr.III/37, 16 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 2-3
- * , "Ahlâk", Nr.III/39, 30 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 1-3
- * , "Ahlâk", Nr.III/40, 6 Kânûn-ı sâni 1315, s. 4-5
- * , "Ahlâk", Nr.III/43, 3 Şubat 1315, s. 1-2
- * , "Ahlâk", Nr.III/48, 9 Mart 1316, s. 1-3
- * , "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/19, 12 Ağustos 1315, s. 4-6
- * , "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/21, 26 Ağustos 1315, s. 6-7
- * , "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/22, 2 Eylül 1315, s. 7-8
- * , "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/23, 9 Eylül 1315, s. 7-8
- * , "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/26, 30 Eylül 1315, s. 3-4
- * , "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/28, 14 Teşrin-i evvel 1315, s. 7
- * , "Akvâl-i Hikemiyye", Nr.III/35, 2 Kânûn-ı evvel 1315, s. 5-6
- * , "Almanca Okumak İsteyenlere", Nr.II/31, 5 Teşrin-i sâni 1314, s. 8
- * , "Altın Ağacı", Nr. I/16, 24 Temmuz 1313, s. 1-2
- * , "Amerika'da Şurupçuluk", Nr.IV/8, 25 Mayıs 1316, s. 7
- * , "Arz-ı Şükrân", Nr.II/44, 4 Şubat 1314, s. 1
- * , "Asâr-ı Atîka", Nr.III/35, 2 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 6
- * , "Atîk Bir Şehrin Keşfi", Nr.IV/11, 15 Haziran 1316, s. 7-8
- * , "Avcı Kartal", Nr. I/3, 24 Nisan 1313, s. 1-2
- * , "Avrupa'nın Bazı Memâlikinde Okuyup Yazmak Bilmeyenler Hakkında Tutulan Son İstatistik", Nr. I/8, 29 Mayıs 1313, s. 6-7
- * , "Ayakkablarının Tarihi", Nr.III/48, 9 Mart 1316, s. 4-6
- * , "Bal ve Meyvelerin Özü", Nr. I/46, 19 Şubat 1313, s. 1-3
- * , "Balon İle İ'lâncılık", Nr.IV/9, 1 Haziran 1316, s. 6

- * , "Bayramın İlk Kahvaltısı", Nr.III/42, 27 Kânûn-ı sâni 1315, s. 3-5
- * , "Belçika'da Bir Hastahâne", Nr.IV/6, 11 Mayıs 1316, s. 7
- * , "Bin Dokuz Yüz Sergisi", Nr.III/46, 24 Şubat 1315, s. 5-6
- * , "Bir A'mânın Hilesi", Nr.III/43, 3 Şubat 1315, s. 6
- * , "Bir Balık Avcısının Sergüzeşti", Nr. I/38, 25 Kânûn-ı evvel 1313, s. 1-2
- * , "Bir Balık Avcısının Sergüzeşti [Mâ-b'ad Nüsha:38]", Nr. I/39, 1 Kânûn-ı sâni 1313, s. 4-6
- * , "Bir Eser-i Hamiyyet", Nr. I/3, 24 Nisan 1313, s. 4
- * , "Bir Haftada Üç Cumartesi {Mâ-ba'd Nüsha:45}", Nr.II/46, 18 Şubat 1314, s. 4
- * , "Bir Haftada Üç Cumartesi {Mâ-ba'd Nüsha:45}", Nr.II/47, 25 Şubat 1314, s. 4
- * , "Bir Haftada Üç Cumartesi {Mâ-ba'd Nüsha:46}", Nr.II/48, 4 Mart 1315, s. 3-4
- * , "Bir Haftada Üç Cumartesi {Mâ-ba'd Nüsha:46}", Nr.II/49, 11 Mart 1315, s. 4
- * , "Bir Haftada Üç Cumartesi {Mâ-ba'd Nüsha:46}", Nr.II/50, 18 Mart 1315, s. 2-3
- * , "Bir Haftada Üç Cumartesi {Mâ-ba'd Nüsha:50}", Nr.II/51, 25 Mart 1315, s. 7
- * , "Bir Haftada Üç Cumartesi {Mâ-ba'd Nüsha:51}", Nr.II/52, 1 Nisan 1315, s. 7-8
- * , "Bir Hamiyyet-i Maarifperverâne", Nr.II/14, 9 Temmuz 1314, s. 3
- * , "Bir Hânedede 400 000 Kişi", Nr.III/25, 23 Eylül 1315, s. Kapak içi
- * , "Bir İğnenin Târihi", Nr.II/28, 15 Teşrin-i evvel 1314, s. 5-6
- * , "Bir İstatistik", Nr.III/17, 29 Temmuz 1315, s. 8
- * , "Bir Lokomotif Yahud Bir Vapur", Nr.III/27, 7 Teşrin-i evvel 1315, s. 8
- * , "Bir Ma'dencinin Sergüzeşti [Farelerde Kuvve-i Zekâ]", Nr. I/17, 31 Temmuz 1313, s. 4-6
- * , "Bir Numûne-i Şecâat", Nr.III/48, 9 Mart 1316, s. 4
- * , "Bir Papağana Aldanış", Nr.III/41, 13 Kânûn-ı sâni 1315, s. 5-6
- * , "Bir Papağana Aldanış {Mâ-ba'd Nüsha:40}", Nr.III/42, 27 Kânûn-ı sâni 1315, s. 5-6

- * , "Bir Söyleniş", Nr. I/5, 8 Mayıs 1313, s. 1-3
- * , "Bir Tırnak Ne Kadar Büyüyebilir?", Nr.IV/5, 4 Mayıs 1316, s. 6-7
- * , "Bir Vâlîde Tasviri", Nr.III/11, 17 Haziran 1315, s. Kapak içi
- * , "Buzun Kuvveti", Nr.II/36, 10 Kânûn-ı evvel 1314, s. 2-3
- * , "Büyük İnsâniyet", Nr.IV/7, 18 Mayıs 1316, s. 6
- * , "Büyük Kuşlar- Karakuş ve Akbaba", Nr.II/31, 5 Teşrîn-i sâni 1314, s. 3-5
- * , "Cesîm Bir Öküz", Nr.III/42, 27 Kânûn-ı sâni 1315, s. 7
- * , "Coğrafi Bir Suâl", Nr.III/48, 9 Mart 1316, s. 7-8
- * , "Cuma Günü Eğlencelerinden [Bir Miyâh-ı Râkide Etrafında]", Nr. I/49, 12 Mart 1314, s. 2-4
- * , "Cuma Günü Eğlencelerinden [Miyâh-ı Râkide Etrafında]", Nr. I/51, 26 Mart 1314, s. 1-3
- * , "Cuma Günü Eğlencelerinden [Miyâh-ı Râkide Etrafında]", Nr. I/52, 2 Nisan 1314, s. 1-3
- * , "Cuma Günü Eğlencelerinden [Miyâh-ı Râkide Etrâfında], Nr.II/2, 16 Nisan 1314, s. 2-3
- * , "Cülûs-ı Hümâyûn Hazret-i Hilâfet Penâhi", Nr.III/20, 19 Ağustos 1315, s. 1-3
- * , "Cülûs-ı Hümâyûn Hazret-i Pâdişâhi", Nr.II/20, 19 Ağustos 1314, s. 1-2
- * , "Cülûs-ı Hümâyûn Meyâmin-i Meşhûn Hazret-i Zillu'l-lâhi", Nr. I/20, 21 Ağustos 1313, s. 1-3
- * , "Cümel-i Hikemiyye", Nr.III/16, 22 Temmuz 1315, s. 5-6
- * , "Çay", Nr.III/5, 6 Mayıs 1315, s. 1-3
- * , "Çay{Mâ-ba'd Nüsha:5}", Nr.III/6, 13 Mayıs 1315, s. 2-3
- * , "Çay{Mâ-ba'd Nüsha:6}", Nr.III/7, 20 Mayıs 1315, s. 3-4
- * , "Çocuklar Memleketi", Nr.IV/7, 18 Mayıs 1316, s. 5
- * , "Çocuklara Rehber Gazetesi'nin Bir Senelik Fihristidir", Nr. I/52, 2 Nisan 1314, s. 9-

10

- *, "Çocuklara Rehber", Nr.II/5, 7 Mayıs 1314, s. 8
- *, "Çocuklara Rehber", Nr.II/6, 14 Mayıs 1314, s. 8
- *, "Çocuklara Rehber", Nr.II/7, 21 Mayıs 1314, s. 8
- *, "Çocuklara Rehber", Nr.II/8, 28 Mayıs 1314, s. 8
- *, "Çocuklara Rehber", Nr.II/9, 4 Haziran 1314, s. 8
- *, "Devekuşunun Terbiyesi", Nr.II/26, 1 Teşrin-i evvel 1314, s. 5
- *, "Devlet-i 'Aliyye-i Osmâniye ve Yunanistan Hududu Haritası", Nr. I/4, 1 Mayıs 1313, s. 7
- *, "Dikiş Makinesinin Mûcidi Kimdir?", Nr.IV/5, 4 Mayıs 1316, s. 3-4
- *, "Dikiş Makinesinin Mûcidi Kimdir?[Mâ-ba'd Nüsha: 5]", Nr.IV/7, 18 Mayıs 1316, s. 2-4
- *, "Dikiş Makinesinin Mûcidi Kimdir?[Mâ-ba'd Nüsha: 7]", Nr.IV/8, 25 Mayıs 1316, s. 3-4
- *, "Dülger Kadınlar", Nr.III/35, 2 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 6-7
- *, "Dünyanın Sonu", Nr.III/31, 4 Teşrin-i sâni 1315, s. 8
- *, "Ecsâm-ı Ma'deniyye", Nr.III/30, 28 Teşrin-i evvel 1315, s. 6-7
- *, "Edison", Nr.III/36, 7 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 7
- *, "Elektrik ve Esrârı", Nr.III/30, 28 Teşrin-i evvel 1315, s. 7
- *, "Elsine-i Hâzıra", Nr.IV/3, 20 Nisan 1316, s. 2-3
- *, "En Büyük Gaz İhrâcâthâneleri", Nr.III/49, 16 Mart 1316, s. 2-4
- *, "Fâideli Bir Gezinti {Ma'lûmât-ı Fenniye}, Nr.II/13, 2 Temmuz 1314, s. 4-5
- *, "Farelerden Kurtulmanın Çaresi", Nr.III/32, 11 Teşrin-i sâni 1315, s. 8
- *, "Farelere İlân-ı Harb", Nr.IV/8, 25 Mayıs 1316, s. 7
- *, "Fazîlet-i Sa'y -Mekteb Tiyatrosu", Nr. I/24, 18 Eylül 1313, s. 5-6

- * , "Fazîlet-i Sa'y -Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd Nüsha 24]", Nr. I/25, 25 Eylül 1313, s. 5-6
- * , "Fazîlet-i Sa'y -Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd: Nüsha 25]-", Nr. I/26, 2 Teşrîn-i evvel 1313, s. 5-7
- * , "Fazîlet-i Sa'y -Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd: Nüsha 25]", Nr. I/27, 9 Teşrîn-i evvel 1313, s. 5-7
- * , "Fazîlet-i Sa'y -Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd: Nüsha 27]", Nr. I/28, 16 Teşrîn-i evvel 1313, s. 5-6
- * , "Fedâkârlık", Nr.III/32, 11 Teşrîn-i sâni 1315, s. 7-8
- * , "Fennî Eğlencelerden [Sunî Yağmur], Nr.II/1, 9 Nisan 1314, s. 6
- * , "Fennî Eğlencelerden", Nr. I/52, 2 Nisan 1314, s. 5
- * , "Fennî Suâl", Nr.III/43, 3 Şubat 1315, s. Arka kapak içi
- * , "Fennî Suâlin Cevabı", Nr.III/44, 10 Şubat 1315, s. Kapak içi
- * , "Fenn-i Tecrübeler Üzerine Ma'lûmât", Nr.III/15, 15 Temmuz 1315, s. 8
- * , "Fenn-i Tecrübeler Üzerine Ma'lûmât", Nr.III/17, 29 Temmuz 1315, s. 8
- * , "Fenn-i Tecrübeler Üzerine Ma'lûmât", Nr.III/19, 12 Ağustos 1315, s. 7
- * , "Fennî Tecrübeler", Nr.III/44, 10 Şubat 1315, s. 7
- * , "Fennî Tecrübeler-Kâğıd Üzerinden Mürekkep Lekelerini İzâle-Tavuklara Nafaka", Nr.III/32, 11 Teşrîn-i sâni 1315, s. 6-7
- * , "Fennî Tecrübeler-Siyah Renk Kumaşları Cilâlandırarak İtfâ-yı Harîk", Nr.III/30, 28 Teşrîn-i evvel 1315, s. 7-8
- * , "Fennî Tecrübeler-Yağ Lekelerini İzâle- Süt Nasıl İçilir?", Nr.III/34, 25 Teşrîn-i sâni 1315, s. 7-8
- * , "Fevkalâde Bir Şehir", Nr.III/35, 2 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 7
- * , "Feyz-i Sıbyân Mektebinde Tadrîs Olunan Kitâbet Numûnelerinden - Cevab[Nüsha:21] -", Nr. I/23, 11 Eylül 1313, s. 3

- * , "Feyz-i Sıbyân Mektebinde Tedrîs Olunan Kitâbet Numûnelerinden", Nr. I/21, 28 Ağustos 1313, s. 4-5
- * , "Fezâ-yı Asmânda Bir Seyâhat (Fennî) -1- Kamer", Nr. I/2, 17 Nisan 1313, s. 5
- * , "Fezâ-yı Asmânda Bir Seyâhat (Mâ-ba'd ve Son)", Nr. I/5, 8 Mayıs 1313, s. 6
- * , "Franklin'in Bir Mektubu", Nr.III/35, 2 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 6
- * , "Franklin'in Bir Mektubu", Nr.III/44, 10 Şubat 1315, s. 7
- * , "Fünûn-ı Tabîyyeden (Şebnem)", Nr. I/2, 17 Nisan 1313, s. 1-3
- * , "Garâib-i Tabîyye", Nr.III/6, 13 Mayıs 1315, s. 8
- * , "Garâib-i Tabîyyeden -Fidan Biti {Basra} ve Hîle-i Harbiyyeleri", Nr. I/5, 8 Mayıs 1313, s. 5-6
- * , "Garâib-i Tabîyyeden -Mâî Tilki", Nr. I/6, 15 Mayıs 1313, s. 4-5
- * , "Garâib-i Tabîyyeden -Örümceklerde Çalgı Merakı", Nr. I/9, 5 Haziran 1313, s. 4-5
- * , "Garâib-i Tabîyyeden -Mühendis Hayvanlar", Nr. I/11, 19 Haziran 1313, s. 5
- * , "Garâib-i Tabîyyeden -Hayvanlarda Zekâ [Balıkçıl Kuşu]", Nr. I/12, 26 Haziran 1313, s. 5-6
- * , "Garâib-i Tabîyyeden -Siyah Yağmur", Nr. I/19, 14 Ağustos 1313, s. 4
- * , "Garip Selâmlar", Nr.II/23, 10 Eylül 1314, s. 8
- * , "Gazetemize Lütfen İhdâ Buyurulmuştur", Nr.III/1, 8 Nisan 1315, s. 7
- * , "Gutenberg'in İlk Kitabı", Nr.IV/10, 8 Haziran 1316, s. 5
- * , "Gül", Nr.III/8, 27 Mayıs 1315, s. 6-7
- * , "Gülün Bir Amcazâdesi -Çay", Nr. I/30, 30 Teşrîn-i evvel 1313, s. 2-3
- * , "Güvercin Uçar! Hikâye mi, Oyun mu?", Nr.II/47, 25 Şubat 1314, s. 7
- * , "Güzel Sözler Yahûd Esnaf Kısımına Mahsûs Durûb", Nr.III/6, 13 Mayıs 1315, s. Arka kapak içi
- * , "Güzel Sözler", Nr. I/2, 17 Nisan 1313, s. 7

- * , "Güzel Sözler", Nr. I/4, 1 Mayıs 1313, s. 6
- * , "Güzel Sözler", Nr. I/5, 8 Mayıs 1313, s. 7
- * , "Güzel Sözler", Nr. I/6, 15 Mayıs 1313, s. 6
- * , "Güzel Sözler", Nr. I/7, 22 Mayıs 1313, s. 6
- * , "Güzel Sözler", Nr. I/9, 5 Haziran 1313, s. 6
- * , "Güzel Sözler", Nr. I/11, 19 Haziran 1313, s. 7
- * , "Güzel Sözler", Nr. I/12, 26 Haziran 1313, s. 7
- * , "Güzel Sözler", Nr. I/14, 10 Temmuz 1313, s. 7
- * , "Güzel Sözler", Nr. I/15, 17 Temmuz 1313, s. 7
- * , "Güzel Sözler", Nr. I/18, 7Ağustos 1313, s. 7-8
- * , "Güzel Sözler", Nr. I/19, 14 Ağustos 1313, s. 7
- * , "Güzel Sözler", Nr. I/27, 9 Teşrîn-i evvel 1313, s. 7
- * , "Güzel Sözler", Nr. I/45, 12 Şubat 1313, s. 8
- * , "Güzel Sözler", Nr.II/5, 7 Mayıs 1314, s. 8
- * , "Güzel Sözler", Nr.III/10, 10 Haziran 1315, s. 7-8.
- * , "Güzel Sözler", Nr.III/2, 15 Nisan 1315, s. 8
- * , "Hacer-i Semâvî, Nr.II/23, 10 Eylül 1314, s. 2-3
- * , "Hâfi'nin Küçük Bahçesi", Nr. I/34, 27 Teşrîn-i sâni 1313, s. 2-3
- * , "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:34]", Nr. I/35, 4 Kânûn-i evvel 1313, s. 3-4
- * , "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha: 35]", Nr. I/36, 11 Kânûn-ı evvel 1313, s. 4-6
- * , "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:36]", Nr. I/37, 18 Kânûn-ı evvel 1313, s. 3-5
- * , "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:37]", Nr. I/38, 25 Kânûn-ı evvel 1313, s.

3-5

- *, "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:38]", Nr. I/39, 1 Kânûn-ı sâni 1313, s. 6
- *, "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:39]", Nr. I/40, 7 Kânûn-ı sâni 1313, s. 3-4
- *, "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:40]", Nr. I/42, 22 Kânûn-ı sâni 1313, s. 4-6
- *, "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:42]", Nr. I/43, 29 Kânûn-ı sâni 1313, s. 3-5
- *, "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:43]", Nr. I/44, 5 Şubat 1313, s. 2-3
- *, "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha: 44]", Nr. I/45, 12 Şubat 1313, s. 6-7
- *, "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd[Nüsha:45]", Nr. I/46, 19 Şubat 1313, s. 4-5
- *, "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:46]", Nr. I/47, 26 Şubat 1313, s. 4-5
- *, "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:47]", Nr. I/48, 5 Mart 1314, s. 6-7
- *, "Hâfi'nin Küçük Bahçesi -Mâ-ba'd [Nüsha:48]", Nr. I/49, 12 Mart 1314, s. 4-6
- *, "Haritanın Mücidi Kimdir?", Nr. I/8, 29 Mayıs 1313, s. 5-6
- *, "Hastalıkların Mevâsimi", Nr.IV/6, 11 Mayıs 1316, s. 7
- *, "Hayatımın En Tatlı Bir Günü", Nr.III/6, 13 Mayıs 1315, s. 5-6
- *, "Hayatımın En Tatlı Bir Günü{Mâ-ba'd Nüsha:6}", Nr.III/7, 20 Mayıs 1315, s. 6-7
- *, "Hayvânât-ı Ma'lûme", Nr.IV/4, 27 Nisan 1316, s. 4-5
- *, "Hayvanlarda Kuvve-i Zekâ -Pireler", Nr. I/24, 18 Eylül 1313, s. 1-3
- *, "Hayvanlarda Kuvve-i Zekâ -Tahta Kehleleri", Nr. I/22, 4 Eylül 1313, s. 5-6
- *, "Hıfzı's-sihhat", Nr.III/45, 17 Şubat 1315, s. 1-3
- *, "Hıfzı's-sihhat- Muhâfaza-i Beden", Nr.III/49, 16 Mart 1316, s. 7-8
- *, "Hıfzı's-sihhat- Çocuk Hastalıkları", Nr.III/50, 23 Mart 1316, s. 3-5
- *, "Hizmet, Mükâfât", Nr.III/22, 2 Eylül 1315, s. 3-4
- *, "İçmezden Evvel Dikkat Ediniz", Nr.III/32, 11 Teşrin-i sâni 1315, s. 7

- * , "İhtâr ve Ricâ-yı Mahsûs", Nr.II/52, 1 Nisan 1315, s. 1
- * , "İhtâr", Nr. I/10, 12 Haziran 1313, s. 8
- * , "İhtâr", Nr. I/4, 1 Mayıs 1313, s. 8
- * , "İhtâr", Nr. I/7, 22 Mayıs 1313, s. 8
- * , "İhtâr", Nr. I/8, 29 Mayıs 1313, s. 7
- * , "İhtâr", Nr.II/17, 30 Temmuz 1314, s. 8
- * , "İhtâr", Nr.II/18, 6 Ağustos 1314, s. 8
- * , "İhtâr", Nr.II/19, 13 Ağustos 1314, s. 8
- * , "İhtâr", Nr.II/24, 17 Eylül 1314, s. 7
- * , "İhtâr", Nr.III/22, 2 Eylül 1315, s. Kapak içi
- * , "İhtâr", Nr.III/23, 9 Eylül 1315, s. Arka kapak İçi
- * , "İhtâr", Nr.III/30, 28 Teşrîn-i evvel 1315, s. Arka kapak içi
- * , "İhtâr", Nr.III/32, 11 Teşrîn-i sâni 1315, s. 8
- * , "İhtâr", Nr.III/33, 18 Teşrîn-i sâni 1315, s. 8
- * , "İhtâr", Nr.III/35, 2 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 8
- * , "İhtâr", Nr.III/36, 7 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 8
- * , "İhtâr", Nr.III/37, 16 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 8
- * , "İhtâr", Nr.III/38, 23 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 8
- * , "İhtâr", Nr.III/39, 30 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 8
- * , "İhtâr", Nr.III/41, 13 Kânûn-ı sâni 1315, s. 8
- * , "İhtâr", Nr.III/42, 27 Kânûn-ı sâni 1315, s. 8
- * , "İhtâr", Nr.III/43, 3 Şubat 1315, s. 8
- * , "İhtâr", Nr.III/45, 17 Şubat 1315, s. 8
- * , "İhtâr", Nr.III/46, 24 Şubat 1315, s. 8

- * , "İhtâr", Nr.III/47, 2 Mart 1316, s. 8
- * , "İhtâr", Nr.III/48, 9 Mart 1316, s. 8
- * , "İhtâr", Nr.III/50, 23 Mart 1316, s. 8
- * , "İhtâr-ı Mahsûs", Nr.II/36, 10 Kânûn-ı evvel 1314, s. 8
- * , "İhtâr-ı Mahsûs", Nr.II/37, 18 Kânûn-ı evvel 1314, s. 8
- * , "İhtâr-ı Mahsûs", Nr.III/27, 7 Teşrîn-i evvel 1315, s. Arka kapak içi
- * , "İkinci Senemiz", Nr.II/1, 9 Nisan 1314, s. 1-2
- * , "İkisini de Severim", Nr.II/18, 6 Ağustos 1314, s. 3-5
- * , "İlk Mükâfât", Nr. I/44, 5 Şubat 1313, s. 1-2
- * , "İlm-i Eşya", Nr.III/17, 29 Temmuz 1315, s. 2-3
- * , "İlm-i Eşya", Nr.III/18, 5 Ağustos 1315, s. 2-3
- * , "İlm-i Eşya -En Meşhûr Taşlar, Kayalar", Nr.III/19, 12 Ağustos 1315, s. 2
- * , "İlm-i Eşya", Nr.III/24, 16 Eylül 1315, s. 3-4
- * , "İmlâ Söylenişi", Nr.III/15, 15 Temmuz 1315, s. 1-2
- * , "İnatçı Beygir", Nr.III/23, 9 Eylül 1315, s. Arka kapak İçi
- * , "İspanya Kralının İlk Emri", Nr.III/8, 27 Mayıs 1315, s. Arka kapak
- * , "İspanya'da Asr-dîdeler", Nr.IV/7, 18 Mayıs 1316, s. 7
- * , "Spiçbörg Sularında Tedkikât-ı Fenniye", Nr.IV/6, 11 Mayıs 1316, s. 6
- * , "İstatistik", Nr.III/2, 15 Nisan 1315, s. 8
- * , "İştîâl Eden Gazı Söndürmek", Nr.III/32, 11 Teşrîn-i sâni 1315, s. 8
- * , "İtâatsizlik", Nr.II/17, 30 Temmuz 1314, s. 1-3
- * , "İtizâr", Nr.II/36, 10 Kânûn-ı evvel 1314, s. 8
- * , "İtizâr", Nr.III/42, 27 Kânûn-ı sâni 1315, s. Kapak
- * , "İtizâr", Nr.IV/1, 6 Nisan 1316, s. 8
- * , "İzlanda Balık Avcıları", Nr. I/31, 6 Teşrîn-i sâni 1313, s. 4-5

- * , "Kâğıdı İlk İmâl Eden Kimdir?", Nr. I/10,12 Haziran 1313, s. 6-7
- * , "Kaladonya-yı Cedîd Ahâlisi ve Adetleri", Nr.IV/3, 20 Nisan 1316, s. 3-5
- * , "Kara Batak", Nr. I/5,8 Mayıs 1313, s. 5
- * , "Karga Vak'ası", Nr.IV/9, 1 Haziran 1316, s. 7-8
- * , "Kâri'în ü Kâriât-ı Rehber -Üçüncü Senemiz", Nr.III/1, 8 Nisan 1315, s. 1-2
- * , "Kari'în ü Kariât-ı Rehber- Dördüncü Sene", Nr.IV/1, 6 Nisan 1316, s. 1-2
- * , "Kavâid-i Lisân Yahud Usûl-i İmlâ", Nr.IV/6, 11 Mayıs 1316, s. 7
- * , "Kayın Ağacı", Nr.III/26, 30 Eylül 1315, s. 8
- * , "Kazlar", Nr.III/47, 2 Mart 1316, s. 5-6
- * , "Kediler ve Newyork Postahânesi", Nr.III/45, 17 Şubat 1315, s. 6-7
- * , "Kedilerin Kesreti", Nr.III/44, 10 Şubat 1315, s. 8
- * , "Kemberley' Elmas Madenleri", Nr. I/10, 12 Haziran 1313, s. 5
- * , "Kerîme", Nr.III/45, 17 Şubat 1315, s. Kapak içi
- * , "Keteb-i Mütenevvia", Nr.III/48, 9 Mart 1316, s. 7
- * , "Kızlar Vâlidelik Hissiyle Doğarlar: -Mini Mini İşçi", Nr. I/3, 24 Nisan 1313, s. 3-4
- * , "Kimya-Söyleniş(Monolog)", Nr.III/26, 30 Eylül 1315, s. 1-3
- * , "Kitabın Târîhi", Nr.II/17, 30 Temmuz 1314, s. 3-5
- * , "Koleksiyon Yahud Tekvîm Merâkı", Nr.II/39, 31 Kânûn-ı evvel 1314, s. 7
- * , "Körler Mektebi", Nr.IV/1, 6 Nisan 1316, s. 3-4
- * , "Körler Mektebi- Mâ-ba'd Nüsha 1", Nr.IV/2, 13 Nisan 1316, s. 3-5
- * , "Körler Mektebi- Mâ-ba'd Nüsha 2", Nr.IV/3, 20 Nisan 1316, s. 1-2
- * , "Körler Mektebi- Mâ-ba'd Nüsha 3", Nr.IV/4, 27 Nisan 1316, s. 3-4
- * , "Körler Mektebi- Mâ-ba'd Nüsha 4", Nr.IV/5, 4 Mayıs 1316, s. 1-3
- * , "Kral Lui'nin Bir Hadaa'sı", Nr.III/29, 21 Teşrîn-i evvel 1315, s. 4-5

- * , "Kunduzlar", Nr. I/29, 23 Teşrîn-i evvel 1313, s. 2-4
- * , "Kurşun Kaleminin Târihi", Nr.II/30, 29 Teşrîn-i evvel 1314, s. 5-6
- * , "Kuşlarda İştihâ", Nr.II/23, 10 Eylül 1314, s. 8
- * , "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/5, 6 Mayıs 1315, s. 8
- * , "Küçük Bir Devr-i Alem", Nr.III/29, 21 Teşrîn-i evvel 1315, s. 6-7
- * , "Küçük Hikâye {Mâ-ba'd:Nüşa 45}", Nr.II/46, 18 Şubat 1314, s. 7-8
- * , "Küçük Hikâye {Mâ-ba'd:Nüşa 46}", Nr.II/47, 25 Şubat 1314, s. 2-3
- * , "Küçük Hikâye- A'mâ İşçi", Nr.II/35, 3 Kânûn-ı evvel 1314, s. 7-8
- * , "Küçük Hikâye- A'mâ İşçi {Mâ-ba'd Nüşa:35}", Nr.II/36, 10 Kânûn-ı evvel 1314, s. 3-4
- * , "Küçük Hikâye- Fenâ Arkadaşlar", Nr.II/30, 29 Teşrîn-i evvel 1314, s. 3-4
- * , "Küçük Hikâye- Fenâ Arkadaşlar {Mâ-ba'd:Nüşa:30}", Nr.II/31, 5 Teşrîn-i sâni 1314, s. 5-6
- * , "Küçük Hikâye- Fenâ Arkadaşlar {Mâ-ba'd:Nüşa 32}", Nr.II/32, 12 Teşrîn-i sâni 1314, s. 4-5
- * , "Küçük Hikâye- Öksüz", Nr.II/23, 10 Eylül 1314, s. 5-6
- * , "Küçük Hikâye- Öksüz {Mâ-ba'd Nüşa:23}", Nr.II/24, 17 Eylül 1314, s. 3-5
- * , "Küçük Hikâye", Nr.II/45, 11 Şubat 1314, s. 2-3
- * , "Küçük Hikâye-Bir Seyyâhın Kurnazlığı", Nr.III/2, 15 Nisan 1315, s. 7-8
- * , "Küçük Hikâyelerden -Lekesiz Bir Nâm", Nr. I/33, 20 Teşrîn-i sâni 1313, s. 5-6
- * , "Küçük Hikâyelerden -Lekesiz Bir Nâm [Mâ-ba'd:Nüşa 33]", Nr. I/34, 27 Teşrîn-i sâni 1313, s. 3-4
- * , "Küçük Hikâyelerden -Lekesiz Bir Nâm [Mâ-ba'd:Nüşa 34]", Nr. I/35, 4 Kânûn-i evvel 1313, s. 4-6
- * , "Küçük Hikâyelerden- Tecessüs", Nr.II/19, 13 Ağustos 1314, s. 3-4

- * , "Küçük Hikâyelerden-Bir Muallimin Muvaffakiyyeti, Lüzûm-ı Tahsîl", Nr.II/12, 25 Haziran 1314, s. 2-4
- * , "Küçük Ma'lûmât {Coğrafyaya Aid}", Nr.II/14, 9 Temmuz 1314, s. 3
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/13, 2 Temmuz 1314, s. 8
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/16, 23 Temmuz 1314, s. 7
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/19, 13 Ağustos 1314, s. 5-6
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/21, 27 Ağustos 1314, s. 8
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/22, 3 Eylül 1314, s. 7-8
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/24, 17 Eylül 1314, s. 7
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/25, 24 Eylül 1314, s. 7
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/28, 15 Teşrîn-i evvel 1314, s. 7-8
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/30, 29 Teşrîn-i evvel 1314, s. 7-8
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/31, 5 Teşrîn-i sâni 1314, s. 7-8
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/32, 12 Teşrîn-i sâni 1314, s. 7-8
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/36, 10 Kânûn-ı evvel 1314, s. 4
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/39, 31 Kânûn-ı evvel 1314, s. 8
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/44, 4 Şubat 1314, s. 7-8
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.II/49, 11 Mart 1315, s. 8
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.III/1, 8 Nisan 1315, s. 7
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.III/4, 29 Nisan 1315, s. 4
- * , "Küçük Ma'lûmât", Nr.III/5, 6 Mayıs 1315, s. 4
- * , "Küçük Ma'lûmât-Ezik Bir Uzva İlaç, Çehrede ve Ellerde Hâsil Olan Sarı Lekelere İlaç", Nr.II/10, 11 Haziran 1314, s. 7
- * , "Küre-i Arzın Aksâm-ı Meçhûlesi", Nr. I/28, 16 Teşrîn-i evvel 1313, s. 6

- * , "Lamba Şişeleri", Nr.III/33, 18 Teşrîn-i sâni 1315, s. 8
- * , "Lastik Çivi", Nr.IV/8, 25 Mayıs 1316, s. 7
- * , "Lastik Dil", Nr.IV/8, 25 Mayıs 1316, s. 6-7
- * , "Letâif", Nr. I/1, 10 Nisan 1313, s. 8
- * , "Letâif", Nr. I/2, 17 Nisan 1313, s. 7
- * , "Letâif", Nr. I/3, 24 Nisan 1313, s. 7
- * , "Letâif", Nr. I/4, 1 Mayıs 1313, s. 6
- * , "Letâif", Nr. I/5, 8 Mayıs 1313, s. 7
- * , "Letâif", Nr. I/6, 15 Mayıs 1313, s. 6
- * , "Letâif", Nr. I/7, 22 Mayıs 1313, s. 6
- * , "Letâif", Nr. I/8, 29 Mayıs 1313, s. 6
- * , "Letâif", Nr. I/12, 26 Haziran 1313, s. 7-8
- * , "Letâif", Nr. I/15, 17 Temmuz 1313, s. 7
- * , "Letâif", Nr. I/17, 31 Temmuz 1313, s. 7
- * , "Letâif", Nr. I/21, 28 Ağustos 1313, s. 7-8
- * , "Letâif", Nr. I/29, 23 Teşrîn-i evvel 1313, s. 7
- * , "Letâif", Nr. I/36, 11 Kânûn-ı evvel 1313, s. 7-8
- * , "Letâif", Nr. I/38, 25 Kânûn-ı evvel 1313, s. 7-8
- * , "Letâif", Nr. I/44, 5 Şubat 1313, s. 7-8
- * , "Letâif", Nr. I/45, 12 Şubat 1313, s. 8
- * , "Letâif", Nr.II/6, 14 Mayıs 1314, s. 4
- * , "Letâif", Nr.II/7, 21 Mayıs 1314, s. 7
- * , "Letâif", Nr.II/11, 18 Haziran 1314, s. 7-8
- * , "Letâif", Nr.II/15, 16 Temmuz 1314, s. 7

- * , "Letâif", Nr.II/16, 23 Temmuz 1314, s. 6
- * , "Letâif", Nr.II/19, 13 Ağustos 1314, s. 7-8
- * , "Letâif", Nr.II/22, 3 Eylül 1314, s. 7
- * , "Letâif", Nr.II/26, 1 Teşrin-i evvel 1314, s. 7-8
- * , "Letâif", Nr.II/28, 15 Teşrin-i evvel 1314, s. 8
- * , "Letâif", Nr.II/41, 14 Kânûn-ı sâni 1314, s. 8
- * , "Letâif", Nr.II/46, 18 Şubat 1314, s. 8
- * , "Letâif", Nr.III/4, 29 Nisan 1315, s. Arka kapak
- * , "Letâif", Nr.III/5, 6 Mayıs 1315, s. Arka kapak
- * , "Letâif", Nr.III/7, 20 Mayıs 1315, s. Arka kapak
- * , "Letâif", Nr.III/10, 10 Haziran 1315, s. 8
- * , "Letâif", Nr.III/11, 17 Haziran 1315, s. Kapak içi
- * , "Letâif", Nr.III/18, 5 Ağustos 1315, s. 8
- * , "Letâif", Nr.III/21, 26 Ağustos 1315, s. 8
- * , "Letâif", Nr.III/26, 30 Eylül 1315, s. Kapak içi
- * , "Letâif", Nr.III/27, 7 Teşrin-i evvel 1315, s. 8
- * , "Letâif", Nr.III/30, 28 Teşrin-i evvel 1315, s. 8
- * , "Letâif", Nr.III/32, 11 Teşrin-i sâni 1315, s. Arka kapak içi
- * , "Letâif", Nr.III/37, 16 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 8
- * , "Letâif", Nr.III/40, 6 Kânûn-ı sâni 1315, s. Arka kapak İçi
- * , "Letâif", Nr.III/41, 13 Kânûn-ı sâni 1315, s. 8
- * , "Letâif", Nr.III/46, 24 Şubat 1315, s. 8
- * , "Letâif", Nr.III/48, 9 Mart 1316, s. 8
- * , "Letâif", Nr.IV/4, 27 Nisan 1316, s. 7-8
- * , "Letâif", Nr.IV/9, 1 Haziran 1316, s. 8

- * , "Letâif", Nr.IV/10, 8 Haziran 1316, s. 8
- * , "Letâif", Nr.IV/11, 15 Haziran 1316, s. 8
- * , "Leylek", Nr.II/5, 7 Mayıs 1314, s. 1-2
- * , "Ma'lûmât-ı Coğrafya- Altın Memleketi 'Alaska' ", Nr.II/15, 16 Temmuz 1314, s. 1-3
- * , "Ma'lûmât-ı Coğrafya- Altın Memleketi 'Alaska'", Nr.II/16, 23 Temmuz 1314, s. 2-4
- * , "Ma'lûmât-ı Coğrafya- Ümit Burnu Müstemlekesi", Nr.II/17, 30 Temmuz 1314, s. 6-7
- * , "Ma'lûmât-ı Coğrafya- Ümit Burnu Müstemlekesi", Nr.II/19, 13 Ağustos 1314, s. 2-3
- * , "Ma'lûmât-ı Coğrafyadan [Marken Adası]", Nr.II/7, 21 Mayıs 1314, s. 4-6
- * , "Ma'lûmât-ı Coğrafyadan- Sevâkin", Nr.II/3, 23 Nisan 1314, s. 5
- * , "Ma'lûmât-ı Coğrafya-Küba Adası", Nr.II/11, 18 Haziran 1314, s. 3-4
- * , "Ma'lûmât-ı Fenniye- Buhar", Nr.II/22, 3 Eylül 1314, s. 1-3
- * , "Ma'lûmât-ı Fenniye- Garip Yağmurlar", Nr.II/21, 27 Ağustos 1314, s. 1-3
- * , "Ma'lûmât-ı Fenniye İmtihânında", Nr.III/23, 9 Eylül 1315, s. Arka kapak İçi
- * , "Ma'lûmât-ı Fenniye- Yağmur", Nr.II/20, 19 Ağustos 1314, s. 3-5
- * , "Manzûme", Nr. I/37, 18 Kânûn-ı evvel 1313, s. 1
- * , "Mebâhis-i Şettâ -Melbûsâtda Yünün Tercîhi Niçindir ?", Nr. I/1, 10 Nisan 1313, s. 2-3
- * , "Mekâtib-i İdadiye Şâkirdânına", Nr. I/24, 18 Eylül 1313, s. 8
- * , "Mekteb Levâzımı", Nr.III/27, 7 Teşrîn-i evvel 1315, s. 6-7
- * , "Mekteb Levâzımı {Mâ-ba'd Nüsha: 27}", Nr.III/28, 14 Teşrîn-i evvel 1315, s. 5-6
- * , "Mekteb Manzaralarından-Meslek Ta'yîni", Nr.III/26, 30 Eylül 1315, s. 4-5
- * , "Mekteb Manzaralarından-Meslek Ta'yîni {Mâ-ba'd Nüsha 26}", Nr.III/27, 7 Teşrîn-i evvel 1315, s. 3-5
- * , "Mekteb Manzaralarından-Meslek Ta'yîni {Mâ-ba'd Nüsha 27}", Nr.III/28, 14

Teşrin-i evvel 1315, s. 4-5

* , "Mekteb Manzaralarından-Meslek Ta'yîni {Mâ-ba'd Nüsha 28}", Nr.III/29, 21 Teşrin-i evvel 1315, s. 2-4

* , "Mekteb Manzaralarından:Meslek Ta'yîni {Mâ-ba'd Nüsha 29}", Nr.III/30, 28 Teşrin-i evvel 1315, s. 3-5

* , "Mekteb Manzaralarından:Meslek Ta'yîni {Mâ-ba'd Nüsha 30}", Nr.III/31, 4 Teşrin-i sâni 1315, s. 3-4

* , "Mekteb Oyunları [Potada Kaşığı Var]", Nr. I/25, 25 Eylül 1313, s. 7-8

* , "Mekteb Oyunları -Geyik Avı", Nr. I/28, 16 Teşrin-i evvel 1313, s. 7

* , "Mekteb Oyunları-Lasso Yâhûd -Kemend", Nr. I/29, 23 Teşrin-i evvel 1313, s. 6-7

* , "Mekteb Oyunları [Erkek Çocuklara Mahsûs]", Nr. I/32, 13 Teşrin-i sâni 1313, s. 7

* , "Mekteb Oyunları", Nr. I/23, 11 Eylül 1313, s. 7-8

* , "Mekteb Oyunları", Nr. I/24, 18 Eylül 1313, s. 7

* , "Mekteb Oyunları", Nr. I/27, 9 Teşrin-i evvel 1313, s. 7

* , "Mekteb Oyunlarından [Kız Çocuklara Mahsûs]", Nr. I/34, 27 Teşrin-i sâni 1313, s. 6

* , "Mekteb Oyunlarından: Nerede?-Kim Vurdu?", Nr. I/30, 30 Teşrin-i evvel 1313, s. 6

* , "Mekteb Şarkısı", Nr. I/25, 25 Eylül 1313, s. 1

* , "Mekteb Tiyatrosu [Mâ-ba'd:Nüsha 21] Ali Baba'nın Mirâsı", Nr.II/22, 3 Eylül 1314, s. 3-5

* , "Mekteb Tiyatrosu- Ali Baba'nın Mirâsı", Nr.II/21, 27.Ağustos 1314, s. 4-6

* , "Mekteb Tiyatrosu", Nr. I/23, 11 Eylül 1313, s. 1-2

* , "Mektebli Ferîd (Mâ-ba'd)", Nr. I/5, 8 Mayıs 1313, s. 6-7

* , "Mektebli Ferîd (Mâ-ba'd)", Nr. I/7, 22 Mayıs 1313, s. 5-6

* , "Mektebli Ferîd (Mâ-ba'd)", Nr. I/8, 29 Mayıs 1313, s. 4-5

* , "Mektebli Ferîd (Mâ-ba'd)", Nr. I/9, 5 Haziran 1313, s. 6

- * , "Mektebli Ferîd (Mâ-ba'd), Nr. I/11, 19 Haziran 1313, s. 5-6
- * , "Mektebli Ferîd (Mâ-ba'd)", Nr. I/12, 26 Haziran 1313, s. 5
- * , "Mektebli Ferîd (Mâ-ba'd Nüsha 12), Nr. I/15, 17 Temmuz 1313, s. 5-6
- * , "Mektebli Ferîd (Mâ-ba'd ve Hitâm Nüsha:15), Nr. I/16, 24 Temmuz 1313, s. 6-7
- * , "Mesleğimiz", Nr. I/1, 10 Nisan 1313, s. 1-2
- * , "Moda", Nr.III/11, 17 Haziran 1315, s. 1
- * , "Monolog-Söyleniş", Nr.IV/9, 1 Haziran 1316, s. 2-3
- * , "Muallime Hürmet{Mâ-ba'd Nüsha:6}", Nr.III/7, 20 Mayıs 1315, s. Kapak içi
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr. I/12, 26 Haziran 1313, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr. I/13, 3 Temmuz 1313, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr. I/17, 31 Temmuz 1313, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr. I/23, 11 Eylül 1313, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr. I/25, 25 Eylül 1313, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr. I/33, 20 Teşrîn-i sâni 1313, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr. I/34, 27 Teşrîn-i sâni 1313, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr. I/35, 4 Kânûn-i evvel 1313, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr. I/36, 11 Kânûn-ı evvel 1313, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr. I/37, 18 Kânûn-ı evvel 1313, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr. I/50, 19 Mart 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr. I/51, 26 Mart 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr. I/52, 2 Nisan 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/1, 9 Nisan 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/2, 16 Nisan 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/4, 30 Nisan 1314, s. 8

- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/6, 14 Mayıs 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/7, 21 Mayıs 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/8, 28 Mayıs 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/11, 18 Haziran 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/12, 25 Haziran 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/14, 9 Temmuz 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/18, 6 Ağustos 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/23, 10 Eylül 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/24, 17 Eylül 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/26, 1 Teşrîn-i evvel 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/30, 29 Teşrîn-i evvel 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/40, 7 Kânûn-ı sâni 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/45, 11 Şubat 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/46, 18 Şubat 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/47, 25 Şubat 1314, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/48, 4 Mart 1315, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.II/51, 25 Mart 1315, s. 8
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/4, 29 Nisan 1315, s. Arka kapak
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/5, 6 Mayıs 1315, s. Arka kapak
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/6, 13 Mayıs 1315, s. Arka kapak
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/11, 17 Haziran 1315, s. Arka kapak içi
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/14, 8 Temmuz 1315, s. Kapak içi
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/25, 23 Eylül 1315, s. Arka kapak içi
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/26, 30 Eylül 1315, s. Arka kapak içi
- * , "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/27, 7 Teşrîn-i evvel 1315, s. Arka kapak içi

- *, "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/31, 4 Teşrîn-i sâni 1315, s. Arka kapak
- *, "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/32, 11 Teşrîn-i sâni 1315, s. Arka kapak içi
- *, "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/33, 18 Teşrîn-i sâni 1315, s. Kapak içi -Arka kapak içi
- *, "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/34, 25 Teşrîn-i sâni 1315, s. Arka kapak içi
- *, "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/35, 2 Kânûn-ı Evvel 1315, s. Kapak içi -Arka kapak içi
- *, "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/37, 16 Kânûn-ı Evvel 1315, s. Arka kapak
- *, "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/42, 27 Kânûn-ı sâni 1315, s. Arka kapak İçi
- *, "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/44, 10 Şubat 1315, s. Arka kapak içi
- *, "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/45, 17 Şubat 1315, s. Arka kapak İçi
- *, "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.III/49, 16 Mart 1316, s. Arka kapak
- *, "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.IV/7, 18 Mayıs 1316, s. 8
- *, "Muhâberât-ı Aleniyye", Nr.IV/8, 25 Mayıs 1316, s. 8
- *, "Muhâbere-i Aleniyye", Nr. I/27, 9 Teşrîn-i evvel 1313, s. 8
- *, "Muhâbere-i Aleniyye", Nr. I/28, 16 Teşrîn-i evvel 1313, s. 8
- *, "Muhâbere-i Aleniyye", Nr. I/30, 30 Teşrîn-i evvel 1313, s. 8
- *, "Muhâbere-i Aleniyye", Nr. I/32, 13 Teşrîn-i sâni 1313, s. 8
- *, "Muhâbere-i Aleniyye", Nr.II/22, 3 Eylül 1314, s. 8
- *, "Muhâbere-i Aleniyye", Nr.II/31, 5 Teşrîn-i sâni 1314, s. 8
- *, "Muhâbere-i Aleniyye", Nr.II/33, 19 Teşrîn-i sâni 1314, s. 8
- *, "Musâhabe {Mâ-ba'd Nüşa 14}", Nr. I/15, 17 Temmuz 1313, s. 2-3
- *, "Musâhabe {Mâ-ba'd Nüşa 15}", Nr. I/16, 24 Temmuz 1313, s. 3
- *, "Musâhabe {Mâ-ba'd Nüşa 16}", Nr. I/17, 31 Temmuz 1313, s. 3-4
- *, "Musâhabe {Mâ-ba'd Nüşa 17}", Nr. I/18, 7 Ağustos 1313, s. 2
- *, "Musâhabe {Mâ-ba'd Nüşa 18}", Nr. I/19, 14 Ağustos 1313, s. 2-3
- *, "Musâhabe {Mekteb İmtihanları}", Nr.III/10, 10 Haziran 1315, s. 1-3

- * , "Musâhabe- Andre", Nr.II/35, 3 Kânûn-ı evvel 1314, s. 1-4
- * , "Musâhabe- Ateş Fıskiyeleri", Nr.II/33, 19 Teşrîn-i sâni 1314, s. 2-4
- * , "Musâhabe- Deniz", Nr.II/27, 8 Teşrîn-i evvel 1314, s. 2-3
- * , "Musâhabe- Deniz", Nr.II/29, 22 Teşrîn-i evvel 1314, s. 1-3
- * , "Musâhabe- Dolu", Nr.II/28, 15 Teşrîn-i evvel 1314, s. 2-3
- * , "Musâhabe- Hareket-i Arz", Nr.II/34, 26 Teşrîn-i sâni 1314, s. 1-3
- * , "Musâhabe- Mercan", Nr.II/24, 17 Eylül 1314, s. 2-3
- * , "Musâhabe- Sedef ve İnci", Nr.II/25, 24 Eylül 1314, s. 2-3
- * , "Musâhabe- Serâb", Nr.II/30, 29 Teşrîn-i evvel 1314, s. 2-3
- * , "Musâhabe- Sırtlan", Nr.II/52, 1 Nisan 1315, s. 2-3
- * , "Musâhabe- Transuval", Nr.III/35, 2 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 3-4
- * , "Musâhabe- Yanardağ", Nr.II/31, 5 Teşrîn-i sâni 1314, s. 1-3
- * , "Musâhabe- Yanardağ", Nr.II/32, 12 Teşrîn-i sâni 1314, s. 2-4
- * , "Musâhabe", Nr. I/14, 10 Temmuz 1313, s. 5
- * , "Musâhabe", Nr.III/23, 9 Eylül 1315, s. 6-7
- * , "Musâhabe", Nr.III/42, 27 Kânûn-ı sâni 1315, s. 2-3
- * , "Musâhabe", Nr.IV/1, 6 Nisan 1316, s. 6-7
- * , "Musâhabe", Nr.IV/4, 27 Nisan 1316, s. 2-3
- * , "Musâhabe", Nr.IV/7, 18 Mayıs 1316, s. 4-5
- * , "Musâhabe{Mâ-ba'd Nüsha:42}", Nr.III/43, 3 Şubat 1315, s. 3-5
- * , "Musâhabe-i Fenniye", Nr.III/33, 18 Teşrîn-i sâni 1315, s. 3-4
- * , "Musâhabe-i Fenniye", Nr.III/37, 16 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 6-7
- * , "Musâhabe-i Fenniye", Nr.III/38, 23 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 1-2
- * , "Musâhabe-i Fenniye", Nr.III/39, 30 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 3-4

- * , "Musâhabe-i Fenniye", Nr.III/40, 6 Kânûn-ı sâni 1315, s. 3-4
- * , "Musâhabe-i Fenniye", Nr.III/41, 13 Kânûn-ı sâni 1315, s. 3-5
- * , "Musâhabe-i Fenniye", Nr.III/45, 17 Şubat 1315, s. 3-5
- * , "Musâhabe-i Fenniyye", Nr.IV/6, 11 Mayıs 1316, s. 1-3
- * , "Musavver Fen ve Edep Refik-i Muhteremimizin Nazar-ı Dikkatine", Nr.IV/11, 15 Haziran 1316, s. 8
- * , "Musavver Terakkî", Nr.II/8, 28 Mayıs 1314, s. 8
- * , "Muzır Otlar", Nr.III/32, 11 Teşrin-i sâni 1315, s. 8
- * , "Mükâfâtın Kıymeti- Söyleniş (Monolog)", Nr.III/24, 16 Eylül 1315, s. 5-7
- * , "Mürekkapte de Mikrop Bulunabilir mi?", Nr.III/6, 13 Mayıs 1315, s. Arka kapak içi
- * , "Müsâbaka", Nr.II/27, 8 Teşrin-i evvel 1314, s. 8
- * , "Müsâbaka", Nr.II/28, 15 Teşrin-i evvel 1314, s. 8
- * , "Müsâbaka", Nr.II/37, 18 Kânûn-ı evvel 1314, s. 4
- * , "Mütenevvia - Kasr-ı Basar", Nr. I/50, 19 Mart 1314, s. 7
- * , "Mütenevvia- 1900 Sergisi", Nr.IV/3, 20 Nisan 1316, s. 7-8
- * , "Mütenevvia- Arılardan Kışı İstidlâl", Nr.II/28, 15 Teşrin-i evvel 1314, s. 7
- * , "Mütenevvia- Asâr-ı Atîka- Eshâm İle Oda Tefrişi", Nr.IV/10, 8 Haziran 1316, s. 7-8
- * , "Mütenevvia- Asya'da Cüceler-28 Katlı Bir Binâ-Arabî Aylarının Vech-i Tesmiyesi", Nr.II/3, 23 Nisan 1314, s. 7-8
- * , "Mütenevvia- Bir Amerikalı Defaten Kaç San'at İcrâ Eder?-Balina Balıklarının Tûl-i Ömürleri", Nr.II/4, 30 Nisan 1314, s. 6-7
- * , "Mütenevvia- Bir Eski Roma Köyü", Nr.II/45, 11 Şubat 1314, s. 8
- * , "Mütenevvia- Bir Frank Yirmibeş Santime Bir Ada-Elektrik Ziyâsıyla Balık Avı", Nr. I/21, 28 Ağustos 1313, s. 7
- * , "Mütenevvia -Cüceler Misafirhânesi", Nr. I/11, 19 Haziran 1313, s. 6

- * , "Mütenevvia- Denizlerin En Derin A'mâkı", Nr.III/31, 4 Teşrîn-i sâni 1315, s. 7
- * , "Mütenevvia -Dünyâ'da En Büyük Çakı", Nr. I/12, 26 Haziran 1313, s. 6
- * , "Mütenevvia- Dünyânın En Büyük Ekmekçisi-Bir Hesap Makinesi", Nr. I/28, 16 Teşrîn-i evvel 1313, s. 7
- * , "Mütenevvia- Garib Bir İstatistik-Küçük Ma'lûmât:Rusya'nın Nüfusu", Nr.II/6, 14 Mayıs 1314, s. 3-4
- * , "Mütenevvia- Göz Vâsıtasıyla Bir Adamın Ne Kadar Uzakta Bulunduğunu Ta'yîn Etmek-Kıymetli Bir Meyve", Nr. I/22, 4 Eylül 1313, s. 7-8
- * , "Mütenevvia- İki Küçük Çocuk Tarafından Devr-i Alem-Kongo Zencileri Nezdinde Telgraf-Uçurtmanın Mûcidi Kimdir?", Nr.II/8, 28 Mayıs 1314, s. 5-7
- * , "Mütenevvia- Japonyalıların Kâğıt Elbisesi", Nr. I/10, 12 Haziran 1313, s. 6
- * , "Mütenevvia- Kırlangıç Kuşları-Mâşiyen Devr-i Alem", Nr.II/10, 11 Haziran 1314, s. 7-8
- * , "Mütenevvia- Kuşların Uykusu", Nr.II/26, 1 Teşrîn-i evvel 1314, s. 7
- * , "Mütenevvia- Küçük Ma'lûmât", Nr.II/12, 25 Haziran 1314, s. 7-8
- * , "Mütenevvia- Küçük Ma'lûmât", Nr.II/15, 16 Temmuz 1314, s. 6-7
- * , "Mütenevvia- Küçük Ma'lûmât", Nr.II/27, 8 Teşrîn-i evvel 1314, s. 6-7
- * , "Mütenevvia- Lambaların İs Çıkarmaması İçin Bir Çare-Dünyâda Olan Nüfus-Bir Ağaç Ne Kadar Müddette Gazeteye Tebdil Edilebilir?" , Nr. I/30, 30 Teşrîn-i evvel 1313, s. 5-6
- * , "Mütenevvia- Muhâsib Hayvanlar", Nr.II/44, 4 Şubat 1314, s. 4
- * , "Mütenevvia- Mükâfât, İkrâmiye, Câize", Nr.II/2, 16 Nisan 1314, s. 5-6
- * , "Mütenevvia- Mürekkebin Otu", Nr. I/25, 25 Eylül 1313, s. 7
- * , "Mütenevvia -Muzikalı Uçurtma-Bir Sabun Ma'deni", Nr. I/29, 23 Teşrîn-i evvel 1313, s. 7-8
- * , "Mütenevvia- Nansen'in Yeni Seyehati-Dimâğ-ı Beşerin Hücürâtı-Ucuz Satılan Gazeteler", Nr.IV/5, 4 Mayıs 1316, s. 7-8
- * , "Mütenevvia -Niyagara'dan Yüksek Bir Şelâle-Serin Su İstihsâl Etmenin Çâresi",

Nr. I/20, 21 Ağustos 1313, s. 7-8

*, "Mütenevvia -Odundan Ekmek-Dünyada En Büyük Kümes", Nr. I/35, 4 Kânûn-i evvel 1313, s. 6

*, "Mütenevvia- Otuz Günde Devr-i Alem-18 Milyar 100 Milyon Kilometre Tûlunda Bir İplik", Nr.II/7, 21 Mayıs 1314, s. 6-7

*, "Mütenevvia -Sütün Muhâfazası", Nr. I/45, 12 Şubat 1313, s. 7-8

*, "Mütenevvia- Telefonlarda Terakki", Nr.IV/1, 6 Nisan 1316, s. 7-8

*, "Mütenevvia -Tütünün Çocuklara Mazarratı-Isırganın Fâidesi", Nr. I/32, 13 Teşrîn-i sâni 1313, s. 6

*, "Mütenevvia- Uzun Tırnaklılar-Dahomey Yılanları", Nr. I/34, 27 Teşrîn-i sâni 1313, s. 6

*, "Mütenevvia- Yeni Bir Ada-Kutb-ı Şimâliye Yakın Bir Otel", Nr.II/1, 9 Nisan 1314, s. 6-7

*, "Mütenevvia", Nr.II/13, 2 Temmuz 1314, s. 7-8

*, "Mütenevvia", Nr.II/18, 6 Ağustos 1314, s. 7

*, "Mütenevvia", Nr.II/19, 13 Ağustos 1314, s. 5

*, "Mütenevvia", Nr.II/20, 19 Ağustos 1314, s. 8

*, "Mütenevvia", Nr.II/22, 3 Eylül 1314, s. 7

*, "Mütenevvia", Nr.II/23, 10 Eylül 1314, s. 6

*, "Mütenevvia", Nr.II/52, 1 Nisan 1315, s. 4

*, "Mütenevvia", Nr.III/1, 8 Nisan 1315, s. 7-8

*, "Mütenevvia", Nr.III/6, 13 Mayıs 1315, s. 8

*, "Mütenevvia", Nr.III/12, 24 Haziran 1315, s. Kapak içi

*, "Mütenevvia", Nr.III/14, 8 Temmuz 1315, s. Kapak içi

*, "Mütenevvia", Nr.III/20, 19 Ağustos 1315, s. 8

- * , "Mütenevvia", Nr.III/25, 23 Eylül 1315, s. 8
- * , "Mütenevvia", Nr.III/28, 14 Teşrîn-i evvel 1315, s. 8
- * , "Mütenevvia", Nr.III/44, 10 Şubat 1315, s. 6-7
- * , "Mütenevvia", Nr.IV/2, 13 Nisan 1316, s. 7-8
- * , "Mütenevvia-Amerika'dan Paris'e Balonla Seyehat-Güvercinlerin Sür'at-i Hareketleri", Nr.IV/4, 27 Nisan 1316, s. 6-7
- * , "Mütenevvia-Bethoven ve Örümcek-Fıkdân-ı Zekâ", Nr.III/49, 16 Mart 1316, s. 6-7
- * , "Mütenevvia-Bir Numûne-i İstikâmet-Kehrübâ-Bir Sür'at-i Harkulâde-İnsan Teri", Nr.III/19, 12 Ağustos 1315, s. 7-8
- * , "Mütenevvia-Dünyâda En Ziyâde Uzun Saça Mâlik Kadın'-Resimle İştigâl Eden Efendilere Bir İhtâr", Nr.III/16, 22 Temmuz 1315, s. 8
- * , "Mütenevvia-Elsine-i Ma'lûme", Nr.III/30, 28 Teşrîn-i evvel 1315, s. 8
- * , "Mütenevvia-En Büyük Hacer-i Semâvî-Kibrit İstihlâkâtı-Kağıt İmâlâtı", Nr.III/17, 29 Temmuz 1315, s. Kapak içi ,Arka
- * , "Mütenevvia-Eşek Arısı ve Romatizma", Nr.III/11, 17 Haziran 1315, s. Kapak içi
- * , "Mütenevvia-Garib Bir Cins-i İnsânî-Sür'at, Daima Sür'at-Tıbâ'at Sergisi", Nr.III/38, 23 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 7-8
- * , "Mütenevvia-Garip Bir Gazete-Soğan Bir Münevvim Devâ İmiş-En Kısa Noel Günü", Nr.III/43, 3 Şubat 1315, s. 6-7
- * , "Mütenevvia-Gıda-yı Ma'nevî-Odundan Şimendöfer-Gazetecilik Mektebi-Amerika'da Nüfus", Nr.III/39, 30 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 7-8
- * , "Mütenevvia-Gıdâ-yı Ma'nevî-Şehr-i Sâbih-Beyaz Bir Kaplan", Nr.III/29, 21 Teşrîn-i evvel 1315, s. 8
- * , "Mütenevvia-İki Başlı Bir Yılan", Nr. I/27, 9 Teşrîn-i evvel 1313, s. 8
- * , "Mütenevvia-Köpek Mukallidi-Tütün Tiryakileri", Nr.III/21, 26 Ağustos 1315, s. Kapak içi
- * , "Mütenevvia-Mâşiyen Devr-i Alem", Nr.III/27, 7 Teşrîn-i evvel 1315, s. 8

- *, "Mütenevvia-Nâdir Bir Kuş-Dehhâş Bir Kale", Nr.III/45, 17 Şubat 1315, s. 7-8
- *, "Mütenevvia-Prens Bismark-Newyork'ta Hânelerin İrtifâ-Tezâyüd-i Nüfûs", Nr.III/37, 16 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 7-8
- *, "Mütenevvia-Roma'da Bir Defîne Zuhûru-İtalya'da Kar Fırtınaları-Kadenlarda Gazetecilik Terakki Ediyor- 1900 Sergisi", Nr.III/35, 2 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 7-8
- *, "Mütenevvia-Sür'at-i Tuyûr", Nr.III/15, 15 Temmuz 1315, s. Kapak içi
- *, "Mütenevvia-Şimendöferlerde Bâd-ı Hevâ Seyâhat-Mösyö Andre Karneci", Nr.III/47, 2 Mart 1316, s. 6-7
- *, "Mütenevvia-Telgraf Direkleri-Ma'denî Hâne-İzlanda Adası Ahâlisi-Bal Ağacı", Nr.III/41, 13 Kânûn-ı sâni 1315, s. 7-8
- *, "Mütenevvia-Uyku Nasıl Uyunur?-2000 Senelik Bir Sefîne", Nr.III/23, 9 Eylül 1315, s. 8
- *, "Mütenevvia-Yine Fareler-Tütün İçmek Adeti", Nr.III/34, 25 Teşrin-i sâni 1315, s. 8
- *, "Ne Dersiniz; Garib Değil mi?", Nr.II/26, 1 Teşrin-i evvel 1314, s. 2-5
- *, "Nev Tertîb-Rehnümûn-ı İlm-i Hesâb", Nr.III/29, 21 Teşrin-i evvel 1315, s. Arka kapak İçi
- *, "Nev Tertîb-Rehnümûn-ı İlm-i Hesâb", Nr.III/30, 28 Teşrin-i evvel 1315, s. Arka kapak içi
- *, "Niçin? Çünkü:", Nr. I/32, 13 Teşrin-i sâni 1313, s. 6
- *, "Niçin? Çünkü:", Nr. I/34, 27 Teşrin-i sâni 1313, s. 7
- *, "Niçin? Çünkü:", Nr. I/36, 11 Kânûn-ı evvel 1313, s. 3-4
- *, "Nil Harâbeleri", Nr.III/50, 23 Mart 1316, s. 5-6
- *, "Nil Harâbeleri", Nr.IV/1, 6 Nisan 1316, s. 4-5
- *, "Nil Harâbeleri", Nr.IV/2, 13 Nisan 1316, s. 5-6
- *, "Niyagara", Nr.IV/11, 15 Haziran 1316, s. 4-5
- *, "Osmanlı Askerlerini Görmek İçin", Nr. I/6, 15 Mayıs 1313, s. 7
- *, "Osmanlı Elifbâsı", Nr.III/20, 19 Ağustos 1315, s. 8

- *, "Paçavracılıkta Zenginlik", Nr.III/42, 27 Kânûn-ı sâni 1315, s. 8
- *, "Papağan", Nr.III/29, 21 Teşrin-i evvel 1315, s. 5-6
- *, "Paris'te Bir Garîbe-i Hilkatın Temâşâsı", Nr.IV/8, 25 Mayıs 1316, s. 6
- *, "Parlak Yengeç", Nr.IV/7, 18 Mayıs 1316, s. 6-7
- *, "Pastör", Nr.III/2, 15 Nisan 1315, s. 2-3
- *, "Pastör'ün Bir Bardak Suyu", Nr.III/3, 22 Nisan 1315, s. 2-3
- *, "Posta Müdürlerine", Nr.II/2, 16 Nisan 1314, s. 1
- *, "Posta Pulları", Nr.III/44, 10 Şubat 1315, s. 7-8
- *, "Rehber Tefrikası 1 -Kutba Seyâhat ve Seyyâh-ı Meşhûr Nansen", Nr. I/36, 11 Kânûn-ı evvel 1313, s. 4-6
- *, "Rehber Tefrikası 2 -Kutba Seyâhat ve Seyyâh-ı Meşhûr Nansen", Nr. I/37, 18 Kânûn-ı evvel 1313, s. 4-5
- *, "Rehber Tefrikası 3 -Kutba Seyâhat ve Seyyâh-ı Meşhûr Nansen", Nr. I/38, 25 Kânûn-ı evvel 1313, s. 4-5
- *, "Rehber Tefrikası 4 -Kutba Seyâhat ve Seyyâh-ı Meşhûr Nansen", Nr. I/39, 1 Kânûn-ı sâni 1313, s. 4-5
- *, "Rehber", Nr. I/2, 17 Nisan 1313, s. 6
- *, "Rehber", Nr. I/4, 1 Mayıs 1313, s. 6
- *, "Rehber", Nr. I/15, 17 Temmuz 1313, s. 2
- *, "Rehber", Nr. I/17, 31 Temmuz 1313, s. 1
- *, "Rehber", Nr. I/18, 7 Ağustos 1313, s. 8
- *, "Rehber", Nr. I/20, 21 Ağustos 1313, s. 4-5
- *, "Rehber", Nr. I/21, 28 Ağustos 1313, s. 6
- *, "Rehber", Nr. I/22, 4 Eylül 1313, s. 4-5
- *, "Rehber", Nr. I/23, 11 Eylül 1313, s. 5-6

- *, "Rehber", Nr. I/26, 2 Teşrîn-i evvel 1313, s. 3-4
- *, "Rehber", Nr. I/27, 9 Teşrîn-i evvel 1313, s. 2
- *, "Rehber", Nr. I/29, 23 Teşrîn-i evvel 1313, s. 4-5
- *, "Rehber", Nr. I/31, 6 Teşrîn-i sâni 1313, s. 4
- *, "Rehber", Nr. I/34, 27 Teşrîn-i sâni 1313, s. 8
- *, "Rehber", Nr. I/48, 5 Mart 1314, s. 5
- *, "Rehber", Nr.II/16, 23 Temmuz 1314, s. 5
- *, "Rehber", Nr.II/16, 23 Temmuz 1314, s. 6
- *, "Rehber", Nr.II/32, 12 Teşrîn-i sâni 1314, s. 6
- *, "Rehber", Nr.III/33, 18 Teşrîn-i sâni 1315, s. 7
- *, "Rehber", Nr.III/41, 13 Kânûn-ı sâni 1315, s. 7
- *, "Rehber", Nr.IV/9, 1 Haziran 1316, s. 6
- *, "Rehberin Tefrikası 5 -Kutba Seyâhat 'Fridcof[Fridjof] Nansen[Nansen]'", Nr. I/40, 7 Kânûn-ı sâni 1313, s. 4-5
- *, "Rehberin Tefrikası 6 -Kutba Seyâhat 'Fridcof[Fridjof] Nansen[Nansen]'", Nr. I/41, 15 Kânûn-ı sâni 1313, s. 4-5
- *, "Rehberin Tefrikası 7 -Kutba Seyâhat 'Fridcof[Fridjof] Nansen[Nansen]'", Nr. I/42, 22 Kânûn-ı sâni 1313, s. 4-5
- *, "Rehberin Tefrikası 8 -Kutba Seyâhat", Nr. I/43, 29 Kânûn-ı sâni 1313, s. 4-5
- *, "Rehber'in Tefrikası 9 -Kutba Seyâhat", Nr. I/44, 5 Şubat 1313, s. 4-5
- *, "Rehberin Tefrikası 10 -Kutba Seyâhat", Nr. I/45, 12 Şubat 1313, s. 4-5
- *, "Rehberin Tefrikası 11 -Kutba Seyâhat", Nr. I/46, 19 Şubat 1313, s. 4-5
- *, "Rehber'in Tefrikası 12 -Kutba Seyâhat", Nr. I/49, 12 Mart 1314, s. 4-5
- *, "Resimli Gazete", Nr.III/6, 13 Mayıs 1315, s. 8
- *, "Roman: Mektebli Ferîd -1", Nr. I/2, 17 Nisan 1313, s. 6-7

- *, "Roman:Mektebli Ferîd", Nr. I/3, 24 Nisan 1313, s. 6
- *, "Rusya'da Saçlara Verilen Ehemmiyet", Nr.IV/5, 4 Mayıs 1316, s. 4-5
- *, "Sabun Ma'deni", Nr.IV/6, 11 Mayıs 1316, s. 7
- *, "Sadâkat", Nr.III/44, 10 Şubat 1315, s. 3-4
- *, "Sanâyi-i Cesîmeden -Cam ve Sırçanın Sûret-i İ'mâli", Nr. I/47, 26 Şubat 1313, s. 2-3
- *, "Sanâyi-i Cesîmeden -Yine Sırça", Nr. I/48, 5 Mart 1314, s. 5-6
- *, "Sanâyi-i Nefiseden-Resim,Şiir,Mûsıkî", Nr.III/23, 9 Eylül 1315, s. 5-6
- *, "Sebzehâr Mektebi", Nr.II/41, 14 Kânûn-ı sâni 1314, s. 4
- *, "Selânik Kar'ilerimize", Nr.II/28, 15 Teşrîn-i evvel 1314, s. 8
- *, "Selânik Kar'ilerimize", Nr.II/29, 22 Teşrîn-i evvel 1314, s. 8
- *, "Selânik Kar'ilerimize", Nr.II/30, 29 Teşrîn-i evvel 1314, s. 8
- *, "Selânik Kar'ilerimize", Nr.II/31, 5 Teşrîn-i sâni 1314, s. 8
- *, "Selânik Kar'ilerimize", Nr.II/33, 19 Teşrîn-i sâni 1314, s. 8
- *, "Selânik Mektebli Abonelerimize", Nr.III/13, 1 Temmuz 1315, s. Kapak içi
- *, "Serendib Yahud Seylan Adası ve Bu Adanın Sekenesi", Nr. I/42, 22 Kânûn-ı sâni 1313, s. 2-4
- *, "Sevâhil Fenerleri", Nr.III/8, 27 Mayıs 1315, s. 5
- *, "Sevâhil Fenerleri{Mâ-ba'd Nûsha:8}", Nr.III/9, 3 Haziran 1315, s. 4
- *, "Sevâhil Fenerleri{Mâ-ba'd Nûsha:9}", Nr.III/10, 10 Haziran 1315, s. 3-4
- *, "Sevâhil Fenerleri{Mâ-ba'd Nûsha:10}", Nr.III/11, 17 Haziran 1315, s. 3
- *, "Sevâhil Fenerleri{Mâ-ba'd Nûsha:11}", Nr.III/12, 24 Haziran 1315, s. 3-4
- *, "Sevâhil Fenerleri{Mâ-ba'd Nûsha:12}", Nr.III/13, 1 Temmuz 1315, s. 4
- *, "Sevgili Kar'i ve Karielerimize", Nr.II/22, 3 Eylül 1314, s. 8
- *, "Seyâhat-i Hevâ", Nr.III/48, 9 Mart 1316, s. 3-4

- * , "Seyyah Andre'den Haber! -Kutb-ı Şimâlf'nin Gayûr Seyyâhı!", Nr.III/26, 30 Eylül 1315, s. 5-6
- * , "Sihhî Ma'lûmât", Nr.II/42, 21 Kânûn-ı sâni 1314, s. 8
- * , "Sibirya'da Sayd Alemi", Nr.III/34, 25 Teşrîn-i sâni 1315, s. 4-6
- * , "Sinek Kuşu", Nr.III/4, 29 Nisan 1315, s. 1-2
- * , "Söyleniş- Sabri Efendi Haklı mı Haksız mı?", Nr. I/26, 2 Teşrîn-i evvel 1313, s. 1-3
- * , "Söyleniş", Nr. I/6, 15 Mayıs 1313, s. 1-4
- * , "Söyleniş", Nr. I/7, 22 Mayıs 1313, s. 1-3
- * , "Söyleniş", Nr. I/9, 5 Haziran 1313, s. 2-4
- * , "Söyleniş", Nr. I/10, 12 Haziran 1313, s. 1-4
- * , "Söyleniş", Nr. I/28, 16 Teşrîn-i evvel 1313, s. 1-2
- * , "Sû-i İmtisâl", Nr. I/17, 31 Temmuz 1313, s. 1-3
- * , "Sünûsîler", Nr.III/28, 14 Teşrîn-i evvel 1315, s. 7-8
- * , "Süprüntülerden Nasıl İstifâde Olunuyormuş", Nr.III/42, 27 Kânûn-ı sâni 1315, s. 6-7
- * , "Şâkirdâna Coğrafya Hediyesi {Mâ-ba'd Nüsha:51}", Nr.II/52, 1 Nisan 1315, s. 5-6
- * , "Şâkirdânımızın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden -Bir Mektûb", Nr. I/28, 16 Teşrîn-i evvel 1313, s. 3-4
- * , "Şâkirdânın Mahsûlât-ı Kalemîyesinden (Dua Etmeyi Unutmayınız)", Nr.III/13, 1 Temmuz 1315, s. 6
- * , "Şeker Hanımın Köşkü", Nr.III/1, 8 Nisan 1315, s. 8
- * , "Şeker Hanımın Köşkü {Mâ-ba'd Nüsha:1}", Nr.III/2, 15 Nisan 1315, s. 7
- * , "Şeker Hanımın Köşkü {Mâ-ba'd Nüsha:2}", Nr.III/3, 22 Nisan 1315, s. 3-4
- * , "Şetta -Aden Sahrınları", Nr. I/21, 28 Ağustos 1313, s. 6-7
- * , "Şettâ -Isırgan Otu", Nr. I/7, 22 Mayıs 1313, s. 5
- * , "Şettâ -Niçin? Çünkü:", Nr. I/37, 18 Kânûn-ı evvel 1313, s. 5-6

- * , “Şettâ -Niçin? Çünkü:”, Nr. I/38, 25 Kânûn-ı evvel 1313, s. 5-6
- * , “Şettâ -Niçin? Çünkü:”, Nr. I/39, 1 Kânûn-ı sâni 1313, s. 6-7
- * , “Şettâ- Niçin?Çünkü:”, Nr. I/40, 8 Kânûn-ı sâni 1313, s. 5
- * , “Şettâ -Niçin? Çünkü:”, Nr. I/41, 15 Kânûn-ı sâni 1313, s. 6
- * , “Şettâ -Niçin? Çünkü:”, Nr. I/42, 22 Kânûn-ı sâni 1313, s. 7
- * , “Şettâ -Niçin? Çünkü:”, Nr. I/43, 29 Kânûn-ı sâni 1313, s. 5-6
- * , “Şettâ -Niçin?Çünkü:”, Nr. I/44, 5 Şubat 1313, s. 7
- * , “Şettâ -Niçin?Çünkü:”, Nr. I/47, 26 Şubat 1313, s. 5
- * , “Şettâ- Niçin?Çünkü:”, Nr.II/10, 11 Haziran 1314, s. 4-5
- * , “Şettâ-Bir Köpeğin Derece-i Teessürü-Yeni Bir Makine”, Nr.III/36, 7 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 7-8
- * , “Şimendöfer Yarışı”, Nr.IV/7, 18 Mayıs 1316, s. 6
- * , “Şuûn-ı Mekâtib {Takdir ve Tebşîr}”, Nr. I/22, 4 Eylül 1313, s. 7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib- İsmail Hakkı Kıraati”, Nr.II/24, 17 Eylül 1314, s. 6-7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib- İsnail Hakkı Sarfi, Çocuklara Kıraat”, Nr.II/17, 30 Temmuz 1314, s. 7-8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib- Tebşîr”, Nr.II/2, 16 Nisan 1314, s. 6-7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/11, 19 Haziran 1313, s. 7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/12, 26 Haziran 1313, s. 7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/13, 3 Temmuz 1313, s. 3-7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/14, 10 Temmuz 1313, s. 7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/15, 17 Temmuz 1313, s. 7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/16, 24 Temmuz 1313, s. 7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/19, 14 Ağustos 1313, s. 6-7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/20, 21 Ağustos 1313, s. 8

- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/23, 11 Eylül 1313, s. 6-7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/24, 18 Eylül 1313, s. 6-7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/25, 25 Eylül 1313, s. 7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/26, 2 Teşrîn-i evvel 1313, s. 8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/28, 16 Teşrîn-i evvel 1313, s. 8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/30, 30 Teşrîn-i evvel 1313, s. 6-7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/34, 27 Teşrîn-i sâni 1313, s. 6-7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/35, 4 Kânûn-i evvel 1313, s. 6-7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/36, 11 Kânûn-ı evvel 1313, s. 6-7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/38, 25 Kânûn-ı evvel 1313, s. 8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/39, 1 Kânûn-ı sâni 1313, s. 7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/40, 7 Kânûn-ı sâni 1313, s. 7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/46, 19 Şubat 1313, s. 6-7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/47, 26 Şubat 1313, s. 5-7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. I/49, 12 Mart 1314, s. 6
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. II/8, 28 Mayıs 1314, s. 7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. II/11, 18 Haziran 1314, s. 7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. II/13, 2 Temmuz 1314, s. 6-7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. II/15, 16 Temmuz 1314, s. 5-6
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. II/16, 23 Temmuz 1314, s. 7-8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. II/18, 6 Ağustos 1314, s. 5-6
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. II/27, 8 Teşrîn-i evvel 1314, s. 6
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. II/31, 5 Teşrîn-i sâni 1314, s. 6
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr. II/34, 26 Teşrîn-i sâni 1314, s. 7-8

- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.II/35, 3 Kânûn-ı evvel 1314, s. 8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.II/38, 24 Kânûn-ı evvel 1314, s. 7-8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.II/39, 31 Kânûn-ı evvel 1314, s. 7-8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.II/43, 28 Kânûn-ı sâni 1314, s. 7-8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.II/45, 11 Şubat 1314, s. 7-8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.II/47, 25 Şubat 1314, s. 7-8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.II/51, 25 Mart 1315, s. 8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.II/52, 1 Nisan 1315, s. 3-4
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.III/6, 13 Mayıs 1315, s. 8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.III/13, 1 Temmuz 1315, s. 6-8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.III/14, 8 Temmuz 1315, s. 6-7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.III/18, 5 Ağustos 1315, s. 6-8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.III/19, 12 Ağustos 1315, s. 3-4
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.III/20, 19 Ağustos 1315, s. 7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.III/21, 26 Ağustos 1315, s. 2-4
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.III/22, 2 Eylül 1315, s. 7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.III/24, 16 Eylül 1315, s. 8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.III/27, 7 Teşrin-i evvel 1315, s. 8
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.III/30, 28 Teşrin-i evvel 1315, s. 5-6
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.III/32, 11 Teşrin-i sâni 1315, s. 6
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.III/48, 9 Mart 1316, s. 6
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.IV/1, 6 Nisan 1316, s. 7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.IV/10, 8 Haziran 1316, s. 6-7
- * , “Şuûn-ı Mekâtib”, Nr.IV/11, 15 Haziran 1316, s. 6-7

- *, "Tabî-i Fenâr Hüdemâtını İfâ Eden Cezîre", Nr.IV/6, 11 Mayıs 1316, s. 3
- *, "Tahdîs-i Nîmet", Nr.II/48, 4 Mart 1315, s. 1
- *, "Târih", Nr. I/4, 1 Mayıs 1313, s. 7
- *, "Tarih-i Tabîi {Su Aygırı}", Nr.II/15, 16 Temmuz 1314, s. 4-5
- *, "Târih-i Tabîi- Arslan", Nr.II/21, 27 Ağustos 1314, s. 6-7
- *, "Târih-i Tabîi- Gergedan", Nr.II/17, 30 Temmuz 1314, s. 5-6
- *, "Târih-i Tabîi- Kaplan", Nr.II/23, 10 Eylül 1314, s. 3-5
- *, "Târih-i Tabîi- Papağan", Nr.II/20, 19 Ağustos 1314, s. 5-6
- *, "Târih-i Tabîi -Su Samuru ve Sûret-i Saydı", Nr. I/1, 10 Nisan 1313, s. 3-4
- *, "Târih-i Tabîi- Tilki", Nr.II/19, 13 Ağustos 1314, s. 4-5
- *, "Tasadduk", Nr.III/17, 29 Temmuz 1315, s. 1-2
- *, "Tashîh", Nr. I/4, 1 Mayıs 1313, s. 7
- *, "Tashîh", Nr. I/5, 8 Mayıs 1313, s. 7
- *, "Tashîh", Nr.II/6, 14 Mayıs 1314, s. 6
- *, "Tashîh", Nr. I/38, 25 Kânûn-ı evvel 1313, s. 8
- *, "Tashîh", Nr. I/40, 7 Kânûn-ı sâni 1313, s. 8
- *, "Tashîh", Nr. I/45, 13 Şubat 1313, s. 8
- *, "Tashîh", Nr.III/5, 6 Mayıs 1315, s. Arka kapak
- *, "Tashîh", Nr.III/9, 3 Haziran 1315, s. Arka kapak
- *, "Tashîh", Nr.III/26, 30 Eylül 1315, s. 8
- *, "Tashîh", Nr.III/47, 2 Mart 1316, s. 8
- *, "Taşra Abonelerimize", Nr.II/41, 14 Kânûn-ı sâni 1314, s. 8
- *, "Tebrîk", Nr. I/17, 31 Temmuz 1313, s. 6
- *, "Tebrîk", Nr. I/49, 12 Mart 1314, s. 7

- * , "Tebrîk", Nr. I/50, 19 Mart 1314, s. 7
- * , "Tebrîk", Nr.III/21, 26 Ağustos 1315, s. 8
- * , "Tebşîr", Nr.III/37, 16 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 7
- * , "Tebşîr", Nr.III/39, 30 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 8
- * , "Telgraf Hatlarının İstirahati", Nr.IV/8, 25 Mayıs 1316, s. 6
- * , "Telgraf", Nr. I/32, 13 Teşrîn-i sâni 1313, s. 1-3
- * , "Telgrafla Gazete-Bir Milyon Liraya Bir Dönüm Yer", Nr.III/9, 3 Haziran 1315, s. 8
- * , "Terâcim-i Ahvâl- Newton", Nr.II/9, 4 Haziran 1314, s. 3-4
- * , "Terâcim-i Ahvâl-i Meşâhir- Tellev Daprey", Nr.II/18, 6 Ağustos 1314, s. 2-3
- * , "Terâcim-i Ahvâl-Newton", Nr.II/10, 11 Haziran 1314, s. 3-4
- * , "Terakki", Nr. I/41, 15 Kânûn-ı sâni 1313, s. 8
- * , "Tulumbayı Kim İcâd Etti", Nr.III/31, 4 Teşrîn-i sâni 1315, s. 6
- * , "Uyku Takkiyesi", Nr.III/43, 3 Şubat 1315, s. 8
- * , "Üç Bilmece Bir Yerde!", Nr.II/42, 21 Kânûn-ı sâni 1314, s. 8
- * , "Üç Dost", Nr. I/5, 8 Mayıs 1313, s. 3-4
- * , "Velâdet-i Bahrü's-saadet Hazret-i Zıllullâhi", Nr.II/37, 18 Kânûn-ı evvel 1314, s. 1-3
- * , "Vesâyâ-yı Sıhhiye", Nr.II/25, 24 Eylül 1314, s. 6-7
- * , "Vilâdet-i Bahrü's-saadet Hazret-i Zıllullahi", Nr.III/36, 7 Kânûn-ı Evvel 1315, s. 1-4
- * , "Vilâdet-i Bâhirü's-saadet Hazret-i Hilâfet-penâhi", Nr. I/39, 1 Kânûn-ı sâni 1313, s. 1-3
- * , "Yağmur ve Kar-Balon ve Mongolfiye Kardeşler", Nr. I/4, 1 Mayıs 1313, s. 1-2
- * , "Yangıncı Mikroplar", Nr.III/31, 4 Teşrîn-i sâni 1315, s. 4-5
- * , "Yeni Bir Telgraf Aleti", Nr.III/26, 30 Eylül 1315, s. 7-8
- * , "Yine Kibrit -Kibritin Tarihi", Nr. I/44, 5 Şubat 1313, s. 3-6

*, "Yirminci Nüshamızdaki Bilmecemizin Cevabı- Halledenler", Nr.III/21, 26 Ağustos 1315, s. Arka kapak içi

*, "Zambel(?)-i Cedîdde Bir Kış", Nr. I/34, 27 Teşrîn-i sâni 1313, s. 4-6

*, "Ziyâ ve Nebâtât", Nr.III/49, 16 Mart 1316, s. 1-2

KAYNAKLAR:

- , 1987. **Eski Harfli Türkçe Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu**, Milli Kütüphane Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- , 1993. **Grolier International Americana**, c.4, s.294, İstanbul.
- , 1992. **Meydan Larousse- Büyük Lugat ve Ansiklopedisi**, c.4, s.497-498, İstanbul.
- , 1316 (H). **Salnâme-i Nezaret-i Maarif-i Umûmiye**, 1. Sene, Matbaa-i Amire
- , 1992. **T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı İrâde-i Dâhiliye (1310-1315)**, Cilt 1, İstanbul.
- , **Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi**, İletişim Yayınları, c.1, s.123-124, İstanbul.
- , **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, Dergah Yayınları, c.2, s.159-160, İstanbul.
- , Mayıs-Temmuz 1957. "Ali Ulvi Elöve", Yeni Yayınlar, c.2, Nr.5-7, s.172,174
- ANDI, M. F., 1997. **Servet-i Fünun'a Kadar Yeni Türk Şiirinde Şekil Değişimleri**, Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- ARTAN, G., 1994. **Takma Ad-Soyadı-Rumuz Dizinleri (Tanzimattan Günümüze)**, Türk Kütüphaneciler Derneği İçel Şubesi Yayınları:1
- BAYRAM, A., ÇÖĞENLİ, M.S., 1978. **Seyfeddin Özege Bağış Kitapları Kataloğu**, Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum.
- BİLİM, C. Y., 1984. **Tanzimat Devri'nde Türk Eğitiminde Çağdaşlaşma (1839-1876)**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.3, Eskişehir.
- CİRAVOĞLU, Ö., 1998. **Çocuk Edebiyatı**, Esin Yayınevi, s.181-183, İstanbul.
- ÇAPANOĞLU, M. S., 1962. **Basın Tarihine Dair Bilgiler ve Hatıralar**, Hür Türkiye Dergisi Yayınları, s.111-116, İstanbul.
- DEMİRAY, K., 1975. **Türkçe Çocuk Edebiyatı**, MEB Yayınları, s.43, İstanbul.
- EMİROĞLU, Ö., 1992. **Tanzimat'tan 1928'e Kadar Yayımlanan Çocuk Gazete ve Dergileri Üzerine Bir İnceleme**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.105-120, Kayseri.
- ENGİNÜN, İ., 1987. "Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış", **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**, Haz. Mustafa Ruhi ŞİRİN, Gökyüzü Yayınları, İhlas Matbaacılık, s.40, İstanbul.

GÖKŞEN, E. N., 1985. **Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız**, Remzi Yayınevi, s.47-48,52, İstanbul.

İNAL, İ. M. K., 1988. **Son Asır Türk Şairleri**, Dergâh Yayınları, c.3, İstanbul.

İNCE, M., 1994. **Mahmut Fuat (Hayatı-Şahsiyeti-Eserleri)**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

KARAKIŞLA, Y. S., Nisan 2000. "Arşivden Bir Belge- Çocuklara Rehber Dergisine İmtiyaz Verilmesi (1896)", Toplumsal Tarih Dergisi, C.13, Nr.76, s.24-27.

KIBRIS, İ., 2000. **Uygulamalı Çocuk Edebiyatı**, Eylül Yayınları, s.261, Ankara.

KODAMAN, B., 1991. **Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi**, Türk Tarihi Kurumu Yayınları, s.XII,14,24-25 Ankara.

KÜR İ., 1991. **Türkiye'de Süreli Çocuk Yayınları**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, s.138-167, Ankara.

NECATİGİL, B., 1993. **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**, Varlık Yayınları, İstanbul.

NEYDİM, N., 1998. **Çocuk ve Edebiyat**, Bu Yayınevi, s.31, İstanbul.

OĞUZKAN, A. F., 1987. "Dünya Çocuk Edebiyatının Ana Çizgileri", **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**, Haz. Mustafa Ruhi ŞİRİN, Gökyüzü Yayınları, İhlas Matbaacılık, s.14-36, İstanbul.

OĞUZKAN, A. F., 2000. **Çocuk Edebiyatı**, Anı Yayıncılık, s.339, Ankara.

OKAY, C., 1999. **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, Kitabevi Yayınları, 93-94, İstanbul.

OKAY, C., 2000. **Meşrutiyet Çocukları**, Bordo Yayınları, İstanbul.

ORAL, F. S., Tarihsiz. **Türk Basın Tarihi**, Yeni Adım Matbaası.

ERGİN, O., 1977. **Türk Maarif Tarihi**, Eser Matbaası, s.913, İstanbul.

OKUMUŞ, Ö., 1991. "Bahâristân" Maddesi, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C.4, İstanbul.

ÖRİK, N. S., 1950. **Nahit Sırrı Örik'in İstanbul Kütüphanelerinde Taradığı Eski Dergi, Gazete ve Salnâmeler**, Ankara

PARLAK, T., Tarihsiz. **Yeni Asır'ın Selânik Yılları**, Yeni Asır Yayınları, s.46, 508.

PARMAKSIZOĞLU, A., 1959. **Türk Gazetecilik ve Basın Tarihi**, DHA Neşriyatı, İstanbul.

Selim Nüzhet, 1931. **Türk Gazeteciliği**, Devlet Matbaası, İstanbul.

ŞİRİN, Haz. M. R., 1994. **Çocuk Edebiyatı- 99 Soruda Çocuk Dizisi**, Çocuk Vakfı Yayınları, s.243-245, İstanbul.

TUNCER, H., 1990. **Türk Yurdu Üzerine Bir İnceleme**, Kültür Bakanlığı Yayınları, s.83, Ankara.

UNAT, F. R., 1974. **Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

YALMAN, A. E., 1997. **Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim**, Pera Turizm ve Ticaret A.Ş. Yayınları, Yay. Haz. Erol Şadi Erdiñç, c.1, İstanbul.

چو جقلمه

سؤكلى قازلمى

۱۳۱۴

محل اداره سى

حکومت چاده بنده

محل نشانی []

ساحب امتیاز و مدیری

« احمد مدحت »

موراد ابرو - پیره - لاون

کشیخانه به مراجعت اولور

بدل اشتراسی

برسته لکی - لایک ایون

آئی ایلی ۲۲ - ۲۰

محلر اولور برسته لکی ۳۰

آئی ایلی ۱۷

غروشدور

نسخه سی ۲۰ پاره در

نومرو ۱

الحقال زکرم و انانک نریب افندور و نوریع

مسلرمانه فارم لفتنور و سارور

نسخه سی ۲۰ پاره در

نومرو ۱

۱۰ شماره ۱۳۱۳

پنجشنبه

۲۰ زی القصره ۱۳۱۴

سؤكلى قازلمى!

حیات طفلانه ده اذانی مسلك اوقات خالی بی استفاده لی
اکنجه لره حدر اچکندر . اوت ، اکنجه به اولان
میلگری تصویب ، احتیاجگری تسلیم ای دیوروز . بو
صورت حیه ته مستحسکر . چونکه بو استحقاق سز
فطرت طرفندن بخش ایلمشدر . ریاضت مدنی به ماند
او بولردن ، نافع اکنجه لردن سزی منع ایده جک دکتر
بالعکس انلری ترویج ایده جکنز . شوق قدر که وقت سزی
حسن استعمال ایتمی ، دائم فائده لی اکنجه لر بولمه بی
بیله مز سکزه بز بوختوصوده سز رهبر اک ایده جکنز .
رساله مزه « چوجقلمه رهبر » نامی بونک ایچون
ویردک .

توصیه ایده جکنز اکنجه بلکه و دلمه اولاده طبیعینه
موافق کلمیه جک ، فقط هر حالده صبری اول سز
مکلمه ، تمایله تصدیق اکلایمه دن اعتراضه قالمیشکنز
ایشته نهایت سو بیلوروز ، مطلوب اکنجه لره اساسی
تشکیل ایده جک کلمه بی سو بیلوروز ، اوت ، یالکیز

کلمه جک : معناله .

و احتمال که هب عینی افکارک نتیجه بی اوله زق :

مکتبه کور دیکتر دوسر ، مطالعه دن بشقه
برشیدر . حال بوک مغلی مشه لره ، جان صیفان قاعده لره

سؤكلى قازلمى!

ملکمز - مباحث شی - [ملبوسانده بوکک ترجیحی
بیچوندز ؟] - تریغ طبی [مو - وری] - حکمت
سوزل - مکاتب منظومه لری [ایته و جوجق] - برقصا
زده [ادبی] - اوراق و مکاتب - جوا بلر مز -
لفظ - پیدجه - سوالر مز .

ملکمز

ترقی و سارف امرنده هر آن مشهور دیده
شکران اولان عواطف جلیله حضرت ظل الابدین
اقباس فیض مساعی ایدرک بمنه الکریم نشرینه
تثبت ایته یکمز (چوجقلمه رهبر) رساله سنده
مخدملکک نشریحی و بوسبیله ترقیات عمومیه
مزک باعث یکانه سی اولان ولی نعمت بی امتنا مز
سؤكلى پادشاهزک تادی عمر و شوکت لری
دعوات مفروضه سنی فاتحه مقال اتخاذ ایله اینای
وظیفه به بسمله کش ابتدا اولوروز :

پروچقاره

شماره ۱۲۱۴

عدد ۱

صاحب امتیاز علی مدنی

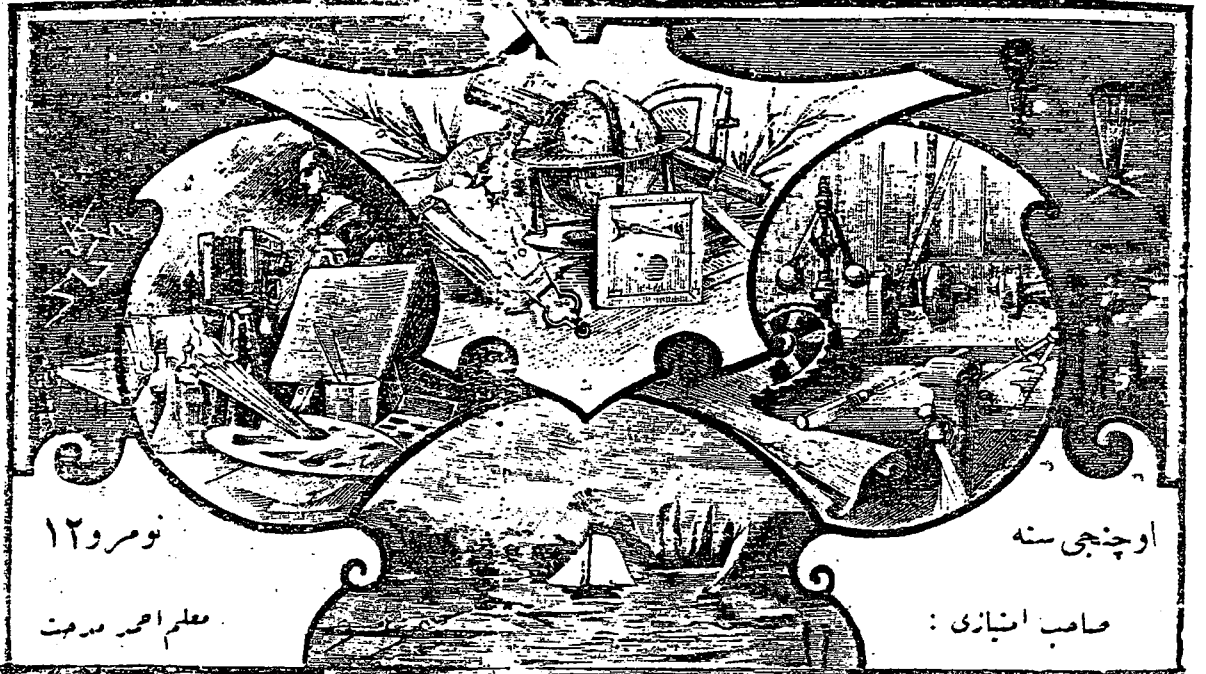
احمد سعید

اطفال زکوة و انانک سہیت اہل عرب و توسیع معلوماتہ ہذا
لہر بمشیتہ کوئی نثر اول نور رسالہ

زہر بالجملہ مظالمینتہ عید سعادت بدید اضحی تبریک الہر و سوکینی
پادشاہز ، خلیفہ رسول اکرمز افندمن حضر تہرینک الی یوم التساد
ارنکہ پیرای شوکت و شان اولہ سی دعاستہ آمین خوان اولہ لرینی
دعوت ایدر.

ادارہ خانہ سی : سلائیکنہ طبری پاشا جازہ سندہ عثمانی شعیب مطبعہ سندہ
دارہ مخصوصہ در

فیثاتی : ۲۰ پارہ در

نومرو ۱۲

معلم احمد مدحت

اوچنجی سنه

صاحب انیازی :

تاریخ تبریز

هفته دهر دفعه بخشبه کونلری انتشار ایدر

